

לקראת שבת מלכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

ראש השנה

לקראת שבוע מלכתא

**שמעתי מה'חזון איש' זצ"ל, שבכל דור ודור מביא הקב"ה מחלה
שהרפואה עומדת חסרת אונים לעומתה, כדי להראות שהרופאים
והמחלות אינם אלא שלוחים, ומפתח הרפואות ביד הקב"ה. ואספר:
"הייתי מאושפז בבית חולים, היידק התמקם באוזן ומיאן לצאת. טיפלו בי
במסירות. יום אחד ניגש למיטתי סגן מנהל המחלקה..."**

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל: "אבינו מלכנו, שלח רפואה שלימה לחולי עמך"

ואספר: הייתי מאושפז בבית החולים בלינסון, היידק התמקם באוזן, ומאן לצאת. טפלו בי במסירות, והרופאים יצרו יחסי ידידות. יום אחד ניגש למיטתי סגן מנהל המחלקה. "הרב גלינסקי", אמר, "האם נכון הדבר שבתלמוד שלכם כתוב שהטוב שברופאים לגיהנום?"

כתוב, ודאי כתוב (קידושין פב ע"א), אבל ההתנסחות שלו לא מצאה חן בעיני, "בתלמוד שלכם", לכם ולא לו, הקהה את שיניו. התעלמתי ממנו.

אם נדע שהייסורים הם שלוחים ממרום, ונישא עינינו למרום, אל אבינו מלכנו, נוושע!

וידוע, שהגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל, נשאל על ידי הכמרים מדוע אומרים היהודים בתפילתם "רופא חולי עמו ישראל", מכאן ראייה שאינם רוצים שחולי הנוכרים יתרפאו. וענה: "חלילה וחס, איננו חפצים בסבל בריה. אבל הגמרא אומרת (מגילה יז ע"ב) שברכת 'רפאינו' היא השמינית שבתפילת העמידה, כנגד המילה שניתנה ליום השמיני וצריכה רפואה. ורפואה זו ייחודית לעם ישראל, כי כל הגויים ערלים".

שמעו, ונחה דעתם.

אמרו לו תלמידיו: "רבי, לאלו דחית בקש, לנו מה תאמר?" אמר להם: "אין פשוט מזה! הגויים עוסקים ברפואות ומשליכים עליהן ייהבם. ואנו עוסקים בהן כהשתדלות גרידא, ויודעים שהרפואה ביד הבורא!".

ואכן, כשהיה ביד ההמון ספר הרפואות שכתב שלמה המלך, ובו כל התרופות לכל המחלות וסמכו עליו, עמד חזקיהו המלך וגנזו, כדי שיבקשו רחמים ושבחוהו חכמים על כך (ברכות י ע"ב וברש"י).

ושמעתי מה'חזון איש' זצ"ל, שבכל דור ודור מביא הקדוש ברוך הוא מחלה שהרפואה חסרת אונים לעומתה, כדי להראות שהרופאים - כמו המחלות - אינם אלא שלוחים, ומפתח הרפואות ביד הקדוש ברוך הוא.

ברוך הוא: 'כי מלך רופא נאמן ורחמן אתה'. אם הוא כאן, הכל כאן. ואם הוא אינו כאן, מי כאן?..."

"אבינו מלכנו כתבנו בספר סליחה ומחילה"

מה היא בקשה זו: "אבינו מלכנו כתבנו בספר סליחה ומחילה"? ממה נפשך: אם שבנו בתשובה - אין צורך שנבקש זאת, ואם לא שבנו - איזו עזות פנים היא לבקש זאת! הדבר יובן במשל:

ילד לא הגיע לתלמוד תורה יום ויומיים. חשב המלמד: לבטח חולה הוא, אלך לבקרו. להפתעתו, מצאו בריא ושלם.

חקר: "למה לא הגעת ללמודים?"

ענה הילד: "הלכתי, ובדרך התנפל עלי כלבו של השכן, בקושי נחלצתי ממנו". הראה את קרעי מכנסיו, בהן נעץ הכלב את שיניו. "פוחד אני. אלך רק אם הכלב יכלא בשרשרת, או שהמלמד יבוא לקחתני!"

אמר המלמד: "אינך צריך לא לזה ולזה. כשהכלב יתנפל, תמהר ותאמר את הפסוק: 'לכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו'. לחש בדוק ומנוסה הוא!". שינן הילד והמלמד נפרד ממנו לשלום. למחרת שוב לא בא.

אולי שכח את הפסוק. סר המלמד לביתו: "מה היום?!" אמר בטרוניה: "הלכתי, והכלב התנפל. לא הניח שהות לומר את הפסוק, ברחתי כל עוד נפשי בי!"

"אם כך", אמר המלמד, "אדבר עם בעליו, שיכלאהו לשעה שאתה עובר". והנמשל מובן. "סבבנוי כלבים" (תהילים כב, ז) - היצר הרע וחיילותיו מסיתים ומדיחים, מפתים ומחטיאים. יוצרים חיץ בינינו לבורא יתברך: "כי אם עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלוקיכם" (ישעיהו נט, ב). הציע הקדוש ברוך הוא 'לחש' - "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'" (הושע יד, ג).

אבל אבוי, הכלבים אינם מניחים לומר את הלחש! ריבונו של עולם! הן גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך, והיצר הרע מעכב (ברכות יז). כיון שכך "משטין בכבל אסר", לא בנו האשמה, "כתבנו בספר סליחה ומחילה!". בתנאי שמצדנו - מוכנים אנו לשוב!

(מתוך 'והגדת' אלול)

חשב שלא שמעתי, החיידק פגע בשמיעתי, וחזר על השאלה בקול רם. החולים האחרים בחדר הזדקפו. המשכתי להתעלם.

חזר בשלישית, בצעקה. האחיות באו לראות מה קרה. הבנתי שאם אמשך להתעלם יביא ציוד הגברה. לא הייתה ברירה. עניתי: "כן, כתוב".

"ואיך אתה מסביר את זה", תבע לדעת. "זה מעליב, אתה יודע?" אמרתי: "אולי, אבל אתה לא צריך להיעלב!". "למה?"

"כי אתה אינך הטוב שברופאים. תביא את הטוב שברופאים, ואסביר לך".

חיך בטוב לב. "טוב, עכשיו ברצינות!". בטוח היה שהתבדחתי. לא העלה בדעתו שמא אינו הטוב שברופאים...

אמרתי: "הלא תבין, בתפילת העמידה יש שמונה עשרה ברכות. אחת מהן היא בקשה מהבורא, 'רפאינו ה' ונרפא, הושיענו ונוושע, כי רופא נאמן ורחמן אתה'. אבל אם הרופא סבור שהוא המרפא, ואינו זקוק לעזר שמים, ידלג על ברכה זו. ונמצא שאין בידיו אלא שבע עשרה ברכות, כמנין 'טוב'. וזהו: 'טוב שברופאים, לגיהנום'. לכן אמרתי שאינך הטוב שברופאים, כי יודע אתה שידכם קצרה. והראיה, שעדיין איני שומע"... ועוד -

כשהייתי מאושפז בבית החולים, נוכחתי באזלת ידם של הרופאים. 'לפי הספר', הייתי אמור להירפא מזמן. החיידק שהתנחל באוזני סרב לצאת. הגמרא גילתה לנו שכאשר המחלה נשלחת, משביעים אותה כמה זמן תקנן, ושלא תצא אלא על ידי רופא פלוני, וסם פלוני (עבודה זרה נה) ואצלי, אחד מן השלושה: או שלא הגיע הזמן, או שלא היה זה הרופא הנכון, או שלא נמצאה התרופה הנכונה.

בוקר אחד ראיתי תכונה סביב מיטתי. רופאים רבים סבובי כדבורים. "הרב גלינסקי", בישר מנהל המחלקה, "הבאנו את טובי המומחים להתיעצות".

נו, אם הוא משתף אותי, יש גם לי מה לומר: "פרופסור נאמן גם פה?", שאלתי.

השתררה שתיקת מבוכה: "מי הוא פרופסור נאמן?" - מה מומחיותו? לאיזה תחום הוא שייך? אולי אינו שייך לכאן.

ואני בשלי: "את פרופסור נאמן, הבאתם איתכם?"

מנהל המחלקה רכן מעלי: "הרב גלינסקי, מי הוא פרופסור נאמן?" נאנחתי: "אילו היית מתפלל, היית יודע. בכל יום פונה אני לקדוש

מידי שנה באו רבים וטובים, וביקשו מרבינו עצה ותושיה מה לקבל ע"ע קבלה טובה ליום הדין, וכל פעם אמר רבינו דברים אחרים, ונביא כאן כמה מהם

מגוון עצות על קבלות ליום הדין ממרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל

שכל דבר שאסור לעשות בשבת, יפסיק לעשות כבר חצי שעה לפני השקיעה, וזה גדר שלא יכשלו, ובכך ירגיש כבר שבת (ודווקא לפרוש ממלאכה ולא לקבל שבת, כדי שאם פעם ישכח משהו יוכל לעשות) וכן נוהג רבינו. ובזכות זה יכתבו לכתובה וחתומה טובה.

להתחזק בשמירת הדיבור

נשאל רבינו מה לקבל לקראת ימים נוראים תשע"ה, והשיב להתחזק בשמירת הדיבור, כגון ליצנות.

לשמר את ה'שוייתי'

שאלו לרבינו דהנה ביו"כ כל אחד מרגיש התעלות, איך אפשר לשמור את ההתעלות שהייתה ביו"כ? אמר רבינו: "אם אפשר לשמור 'שוייתי ה' לנגדי תמיד' - הכל יהיה בסדר!".

פעם ביום חשבון נפש

(י"א תשרי תשע"ה) שאלו לרבינו, כיצד ניתן לשמור את החיזוק וההתעוררות שנשארו מימים נוראים? בתחילה אמר רבינו, שאם היה חיזוק, זה ודאי נשאר, כי משהו חייב להישאר. אח"כ אמר שילמד מוסר או שיעשה לכל הפחות פעם ביום חשבון הנפש.

לקבל בתחילת היום

פ"א הגיע לרבינו תלמיד א', שביקש ממנו להתחזק בדבר אחד הכולל את הכל, ושתק רבינו ולא ענה לו. ולמחרת כשהגיע שוב, אמר לו "תסתכל ב'אורחות חיים' וז"ל 'עול תורה', אמר רבינו (הגר"ח) דבר מנוסה: כשישכים אדם בבוקר, ויקבל עליו ביום ההוא

קבלה מעניין הדיבור

העיקר צריך לדעת, כמו שהח"ח עשה בכולל קדשים בעשי"ת: "קבלות", וראשית יש לדעת שצריך לעשות את הסדר מרע ואח"כ ועשה טוב: ועיקר הקבלה צריכה להיות מעניין הדיבור, כגון לשוה"ר וליצנות שעושים מאחרים, או תלמידים מר"מ וממשגיח וכדו', וחנופה. ומי שזהר בדיבורו יכול להגיע למדרגות גבוהות מאד. וב'חרדים' (פ"ד) כת' על לשוה"ר דהווי ממצוות שתלויות בלשון, ולכא' אינו דוקא בלשון אלא אף בשאר אבריו, ואף ברגלו יכול לעבור על לשוה"ר.

עבודת הימים הנוראים - קבלות

ועוד מחסדי הקב"ה עמנו, שכשמקבל האדם ע"ע קבלות טובות בימים אלו, הרי הוא מוכיח שרצונו לשפר את מעשיו והקב"ה בחסדיו דן אותו לפי מצבו הנוכחי, וכמ"ש על ישמעאל ששמע ה' את קולו "באשר הוא שם". ונפסק כן גם להל' בס' תרג' שגם מי שאינו נזהר בכל השנה מפת פלטר, יזהר בזה בימים אלו וכנ"ל. ואמנם שעל האדם לעמוד שיחזיקו קבלותיו למשך השנה, אבל גם אם יצליח שיחזיקו קבלותיו ולו במעט לאחר יוה"כ, וכגון שיקבל ע"ע שלא ידבר לה"ר לאחר יוה"כ, ולו חצי שעה, הרי שגם זה דבר גדול הוא, דהרי יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו (ואכן היצה"ר "עושה לנו את המוות"), והרי אנו אין לנו את הכוח להילחם בו, ועל כן כל מאמץ להתגבר על יצרנו נחשב בעיני המקום.

לשתוק לעלבונות

שאלו לרבינו עצה וקבלה ליזכות ליום הדין ער"ה תשס"ז, עבור בני ישיבה נענה ואמר: שכל אחד יקבל על עצמו באם אחד יאמר לו איזה דבר עלבון וכדו', ישתוק ולא ישיב לו, במשך שעות הבוקר עד הצהרים.

לכוון ברכה ראשונה

בערב ראש השנה תשע"ג, שאלו את רבינו מה הקבלה שנקבל על עצמינו ליזכות בדין ר"ה הבעל"ט תשע"ג, והשיב: "לקבל לכוון בברכה ראשונה של שמו"ע".

לפרוש ממלאכה לפני שבת

כמידי שנה גם בשנה זו זכינו לשאול קמיה רבינו זצ"ל, מה לקבל להתחזק לקראת ראש השנה תשע"ד. השיב רבינו: לקבל על עצמו

הכרתי יהודי זקן בירושלים שעלה לכאן ממרוקו, וכל בניו כולם תלמידי חכמים גדולים, ראשי ישיבות ומרביצי תורה. בשיחתי עם אותו יהודי יקר, שאלתי אותו, שיגלה נא את אזני בסודו הגדול, כיצד זה זכה לבנים גדולי תורה, שכולם יושבים ראשונה בממלכת התורה?

הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א, על כוחה של תפילה

אדוני אבי מורי ורבי זצ"ל היה ריש מתיבתא, ולימד תורה לילדי ישראל קדושים במשך שלושים ושתיים שנה. בעיניי ראיתי בעת ההפסקה שבתלמוד תורה, כשהמלמדים מתכנסים בחדר מלמדים ושותים תה ומשוחחים, היה אדוני אבי מורי ורבי זצ"ל שולח את הילדים לשחק בחצר, והיה סוגר את דלת הכיתה. כאשר הצצתי פנימה ראיתי שהוא מתפלל בספר תהלים, כשהדמעות זולגות מעיניו להצלחת הילדים. מעולם לא נצרך להרבות להכות את תלמידיו או את בניו, ולא ידע מה זה 'להכות' - הוא נהג תמיד רק בדרכי נועם ושלום ובתפילות רבות.

הכרתי יהודי זקן בירושלים עיר הקודש תבנה ותכונן, שעלה לכאן מארץ מרוקו, וכל בניו כולם תלמידי חכמים גדולים, יושבי על מדין, ראשי ישיבות ומרביצי תורה.

הדבר היה לפלא, בהיותו שונה בזה מרוב העולים מגולת מרוקו. כידוע הרבה יהודים שעלו ארצה בגל העלייה הגדול ממרוקו, עזבו את הדת, רחמנא ליצלן, חדלו לשמור מצוות ונעשו פורקי עול. אותם מיעוטא דמיעוטא שמסרו נפשם, והמשיכו להחזיק בגחלת היהדות, לא היו תלמידי חכמים גדולים, ובוודאי לא נתגדלו בתורה, ובניהם היו מפשוטי העם.

בשיחתי עם אותו יהודי יקר, שאלתי אותו במטותא, שיגלה נא את אזני בסודו הגדול, כיצד זה זכה לבנים גדולי תורה, שכולם יושבים ראשונה בממלכת התורה?

מתחילה ניסה האיש להשתמט באמתלות שונות, שאין זה משנה כל כך איך וכיצד, והעיקר שברוך השם הם עוסקים בתורה בשקידה, כן יעזור השם לעתיד וכו', אבל אחר שהפצרתי בו, כי תורה היא וללמוד אני צריך, פתח הזקן את פיו וסיפר:

"בצעירותי למדתי בחברותא בעיר פס שבארץ מרוקו, עם יהודי תלמיד חכם אחד ירא ושלם; היינו גם שכנים באותה חצר. חיי היהודים במרוקו היו באחדות ובקירוב לבבות. המשפחות היו מאד קרובות זו לזו, והחצר שלנו הייתה כמו משפחה אחת גדולה; אבל במיוחד התחברתי עם החברותא שלי - היינו מאד קרובים, ועסקנו בתורה הקדושה יחדיו מתוך אהבת חברים כנה.

"יום אחד נשמעה בחצר בשורה טובה ומשמחת: בן נולד לחברי היקר, בן בכור! כמובן, השתתפנו מאד בשמחתם, זוגתי הכינה מיני

תקרובת מיוחדים ומתוקים לכבודה של שמחה, ואנוכי שמתי פני בשמחה לעבר בית חברי, כשאני מצויד במשלוח המללב שהכינה אשתי, כדי לאחל ברכת 'מזל טוב' ולשמוח בשמחתו הגדולה. "כשנקשתי בפתח הבית לא פתחו לי את הדלת; דפקתי הרבה והמתנתי זמן רב אבל ללא הועיל. הדבר נראה לי משונה מאד, ובפרט שכל עת המתנתי בפתח שמעתי התייפחויות חרישיות מתוך הבית! בתחילה חשבתי שמא זו הילדת הטריה, שבוכה מחמת צער הלידה, שהרי עדיין כל איבריה מתפרקים (בכורות ו:); אבל משהייתי אזני הכרתי שזה הקול הוא דווקא של החברותא שלי, האב הטרי, ולא של האם הילדית, שהיה הוא יושב ובוכה מאין הפוגות.

"הבכיה הזו, דווקא בזמן השמחה הגדולה, הייתה מוזרה בעיניי: הם היו זוג מאד מוצלח ושררו ביניהם שלום ואהבה תדיר, והיה לי משונה הבכי המרובה דווקא בעת של שמחה.

"לאחר זמן רב שלא נפתחה הדלת והבכי רק התגבר, התחלתי לחשוש לשלומם של חברי הטוב, והחלטתי שאין ברירה וחייב אני לבדוק מה קורה, שמא זקוקים הם לעזרה דחופה.

"בלית ברירה פתחתי בעצמי את הדלת, והנה מה מאד נדהמתי בכניסתי למצוא את חברי אבי הבן, בעל השמחה, יושב בשולחנו עם ספר תהלים פתוח ובוכה מאין הפוגות. הוא לא חש כלל בכניסתי, והבנתי שכנראה גם לא שמע כלום כשנקשתי על הדלת. ניגשתי אליו והנחתי בעדינות את ידי על כתפו. הוא חדל מבכיו הנסער

"הייתי המום ומבולבל ממראה עיניי. אך זה עתה התפלל האיש ובכה מאין הפוגות, ופתאום הוא מקבלני בשמחה גדולה כזו? הרגשתי שמסתתר כאן דבר גדול, ובתור חבר קרוב דרשתי ממנו במפגיע שלא יעלים ממני סיבת בכיו, שהרי 'דאגה בלב איש - שיחנה'

הדור, עיין שם.

מעין זה איתא בתנא דבי אליהו (רבה פרק יח): "מעשה בכה אחד שהיה ירא שמיים בסתר, וכל מעשיו הטובים שהיה עושה, היה עושה בסתר; והיו לו עשרה בנים מאשה אחת, שישה זכרים וארבע נקבות. ובכל יום ויום היה מתפלל ומשתטח, ומבקש רחמים, ומלחך בלשונו עפר, כדי שלא יבוא אחד מהן לידי עבירה ולידי דבר מכוער. ואמרו: 'לא יצתה אותה שנה, ולא שנית, ולא שלישית, עד שבא עזרא והעלה הקדוש ברוך הוא על ידו את ישראל מבבל, ואותו הכהן עמם. ולא נכנס הכהן ההוא לעולמו, עד שראה כהנים גדולים ופרחי כהונה מבניו ומבני בניו, עד חמישים שנה. ואחר כך נכנס אותו הכהן לבית עולמו, עליו הכתוב אומר (תהלים לז): 'בטח בה' ועשה טוב" וגו'. עד כאן.

(מתוך הספר 'טיב המעשיות' דברים)

ושמח מאד לקראתי, סגר בנעימות את ספר התהלים, נשקו והחזירו למקומו. הוא היה נראה נינוח ושלו, ולא נראו בפניו שום עצבות או כאב כלל. אדרבה, הוא קיבל אותי בשמחה גדולה, כאילו לא בכה מקודם ולא כלום.

"הייתי המום ומבולבל ממראה עיניי. אך זה עתה התפלל האיש ובכה מאין הפוגות, ופתאום הוא מקבלני בשמחה גדולה כזו? הרגשתי שמסתתר כאן דבר גדול, ובתור חבר קרוב דרשתי ממנו במפגיע שלא יעלים ממני סיבת בכיו, שהרי 'דאגה בלב איש - שיחנה'.

"כשנוכח חברי שלא יוכל להתחמק, כי סיפרתי לו שעמדתי בפתח זמן רב ושמעתי את בכיו, אמר לי: 'הבה ואגלה לך טעם בכייתי: הנה הרך הנולד לנו כעת הביא לנו שמחה גדולה, רבות צפינו ויחלנו לזה, וכעת שנולד לנו פרח קטן והוא בראשית דרכו עלי אדמות, התפללתי לפני השם יתברך, שיגדל זה הבן בתורה וביראת שמיים, שיהיה לגדול וענק בתורה!'. התברר, אפוא, שאותן בכיות היו פשוט בכיות של תפילה, תפילה מתוך שמחה!

"כך היה ממשיך מדי יום ביומו להעתיר הרבה על בנו, בתפילות תחינות ובקשות, כדי שייצל מכל הניסיונות הקשים שבדור, ויגדל ויצליח בתורה וביראת שמיים!

"אכן, זה הקטן נעשה גדול מאד, עד שהיה לאחד מגדולי אותו הדור במרוקו. הוא הרביץ תורה לאלפי תלמידים, ושמועותיו הלכו מקצה הארץ עד קצהו.

"בראותי כי כן" - ממשיך הזקן בן שיחי בסיפורו - "חשבתי לעצמי: אם כל כך גדול הוא כוחה של תפילה, מדוע לא אעשה אף אנוכי כמוהו... ואכן בכל פעם שנולד לי ילד הייתי מוריד דמעות כמים, ומתחנן ומתפלל כל העת בבקשות ובתחינות, שיגדלו לגדולי תורה. עד היום ממש, שילדי כבר מחתנים את ילדיהם, ממשיך אני כל העת לשפוך נפשי עליהם ועל הצלחתם, ובעיקר הצלחת תורתם, שיעשו חיל ויגדלו בלימוד תורתם. זהו כל הסוד של הצלחת הילדים שלי!", סיים הזקן המופלא את סיפורו המדהים.

לאחר זמן רב מצאתי בספר 'חסידים', מעשה בחסיד אחד שהיה מתפלל כל היום שיהיו בניו טובים וצדיקים, ונולדו לו בנים גדולי

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

**הפורתח
בכל יום..**

המייל היומי של 'דרשו'.

למחרת מוטל'ה חוזר הביתה מהחיידר. ניגש למקרר, מוזג שתיה לכוס וצועד אל הסלון הגדול, שם פרוס שטיח פרסי אורגינלי, שצריך להיזהר מאד לא לדרוך עליו. מוטל'ה נכנס, ונשפך לו על השטיח מהמיץ האדום שבכוס. הוא יצר ברגע זה כתם על השטיח המופלא, לנצח נצחים!! אמא שלו רואה את זה, ומתחילה לצעוק צעקות אימים: "מו-ט-ל'ה, מה עשית?!"

הגה"צ רבי שלמה ברעוודה זצ"ל, על ההתחזקות בימים אלו

פעם באתי לארצות הברית זמן קצר לפני ראש השנה, וביקשו ממני לדרוש ברבים. פתחתי ואמרתי להם: אתם מאמינים - בעומק הלב, באמת ובתמים - שראש השנה קובע משהו, או אתם לא מאמינים? אם אתם מאמינים, אני אומר לכם ככה: יושבים כאן יהודים נחמדים מאד, שעוסקים בצורכי ציבור באמונה, ומפורסמים בעזרתם לזולת. אבל אולי, יכול להיות, שיש ביניכם כאלה שהתרשלו קצת בקביעות עיתים לתורה בזמן האחרון. לא שאטמו עיניהם ולבם מדברי תורה, חס ושלום. דווקא היו באים לפעמים לדרשה, שומעים אפילו קצת משניות, אבל לא קבעו עיתים כל יום לתורה. אם יש כאן כאלה, אני פונה אליהם: תארו לעצמכם, שאתם מחליטים לקבוע עיתים לתורה מערב זה ועד ראש השנה. מחר בבוקר מיד אחרי תפילת שחרית, אתם מחפשים חברותא, וגם שיעור כל לילה! ואתם מקבלים על עצמכם להיות קבועים, זאת אומרת, לא להעדר במשך שבוע שלם מהשיעורים, כל לילה בתירוצי אחר - חתונה, בר מצווה או פגישה עסקית שאסור להחמיץ....

את כל זה אמרתי בדרשה בחודש אלול, בארצות הברית. כשלוש שנים לאחר מכן, הגעתי שוב לארצות הברית. אדם אחד בא לפגוש אותי, איש ציבור ידוע, נחמד ונעים. "הייתי נוכח בשיעור שלך לפני כמה שנים", הוא אמר לי. "הדברים נכנסו ללבי, ומיד למחרת בבוקר רצתי אל הרב. ביקשתי שיעזור לי למצוא חברותא מתאימה, ושאלתי אותו מתי הוא מוסר שיעור בדף היומי. התחלתי בזה תיכף ומיד, וקיבלתי על עצמי להקפיד בלי פשרות ובלי ויתורים.

"בשמחת תורה ניגש אלי אדם אחד, שהוא מפורסם בכל ארצות הברית כלמדן וכמחנך דגול. הוא התגורר במשך עשרים שנה בשכונה אחרת, ורק זמן קצר לפני כן עבר לגור בשכונתו. לתדהמתי הרבה, פנה אלי אותו אדם, ושאל אותי: 'אולי אתה רוצה לקבוע איתי ללמוד כל ערב, וגם בשבת בבוקר שעה לפני התפילה?' "בקושי הצלחתי לענות לו. 'איתך? והרי אני יודע שסיימת את הש"ס כבר כמה פעמים... מי אני, שאהיה ראוי ללמוד איתך?!" "באמת אני יודע, מדוע הוא בחר בי כחברותא, אבל הוא אמר: 'כן איתך, דווקא איתך!'"

אם, באמת, תתחילו ללמוד בשיעור ברצינות, ותקבלו עליכם להתמיד בזה מבלי לוותר ובלי להפסיד, אתם תראו במו עיניכם מה יתרחש אחרי ראש השנה. הקב"ה יפסוק, שתהיה לכל אחד מכם סייעתא דשמיא גדולה בקביעות עיתים לתורה, ובהשתלמות בתורה ובמצוות ומעשים טובים. ומאחר שכך, כל אחד יראה בחוש את הסייעתא דשמיא שתהיה לו בכך. אנחנו לא יודעים איך בדיוק זה יתרחש, אבל אנחנו יודעים שזה יתרחש. יתכן שימים ספורים לאחר חג הסוכות ייגש אליך תלמיד חכם גדול ויציע: "אולי אתה רוצה להיות חברותא שלי בערב?" אתה תשתומם - "אתה רוצה ללמוד איתי? הרי אתה למדן גדול, ואני רק עכשיו התחלתי ללמוד באופן מסודר... איך זה?!" והוא יגיד - "כן, דווקא איתך אני חפץ ללמוד!", והוא יקבע איתך לימוד קבוע, שירומם אותך בתורה וגם באמונה. תוך כדי כך, אשתו תחזק את אשתך, והבנים והבנות יחזקו את צאצאיהם, בסוף השנה תעמוד נדהם ונפעם, כשתקלוט איזו עליה גדולה ברוחניות היתה לך במשך השנה שחלפה!

מקום שצריך לחזור בתשובה. אני מחפש על מה אתן צריכות לחזור בתשובה, אבל לא יכול למצוא..."

....ברגעים האחרונים ממש סיכנתי את נפשי, ואמרת לי להן משל כזה:

"נתאר לעצמינו, שמוטל'ה חוזר מהחיידר. הוא צמא מאד, ניגש למקרר, מוציא שתיה, מוזג לעצמו ושותה. אמא שלו עומדת שם, ומזדעזעת לראות שמוטל'ה שכח בחפזו הרב, לברך לפני השתיה. היא אומרת לו: 'מוטל'ה, ברכה! איך אפשר לשכוח דבר כזה?!' "

"מוטל'ה עוצר משתייתו, ומברך בקול נעים.

"יופי, הכל טוב. כעבור שעה אבא חוזר, ושואל מה נשמע, ומה שלום מוטל'ה, ואם הוא התנהג יפה.

"אמא של מוטל'ה מספרת שב"ה הכל בסדר, ומוטל'ה ילד נהדר.

"למחרת מוטל'ה חוזר הביתה מהחיידר. הוא צמא מאד, ניגש למקרר, מוזג שתיה לכוס וצועד מעדנות אל הסלון הגדול, שם פרוס שטיח פרסי אורגנילי מאפגניסטן, שצריך להיזהר מאד לא לדרוך עליו. הצבע של השטיח דומה לצבע של הריפוד, והריפוד דומה לילונות, והילונות דומים לכיסאות-הכבוד העתיקים והיקרים...

"מוטל'ה נכנס לחדר הזה, ונשפך לו על השטיח מהמיץ האדום-האדום שבכוס. הוא יצר ברגע זה כתם, על השטיח המופלא, לנצח נצחים!

"אמא שלו רואה את זה, ומתחילה לצעוק צעקות אימים: 'מו-ט-ל'ה, מה עשית?!'. לא נחה דעתה על אף צעקותיה הנוראות, והיא אפילו... מכה אותו! מוטל'ה בוכה, מתחנן על חייו, מנסה להסביר לה שזה ממש לא היה בכוונה.

"כעבור שעה, אבא חוזר הביתה. הוא שואל מה נשמע, ומה שלום מוטל'ה, ואם הוא התנהג יפה.

"...פה?! מזדעקת אמא של מוטל'ה, 'נורא ואימים! בוא, בוא ותראה במו עיניך מה שהבן שלך עשה לשטיח החדש!...' "

"תראה, תראה איזה אסון הוא עשה לנו! הלך כל השטיח הזה, שהוצאנו עליו כל כך הרבה, ואפילו עוד לא הספקנו להראות אותו לאורחים... איזה ילד נוראי! איזה אסון! "

"עד כאן המשל על מוטל'ה ואמא שלו.

"שאלתי את הנשים שישבו ושמעו את הדרשה: מה יותר אכפת לכן באמת, כתם על שטיח או זלזול של הבן בברכה?

"יש כאן איזשהו רמז לקריטריון, שעל ידו כל אדם יכול לבחון ולאבחן את עצמו, האם הלב יותר קרוב לעולם הבא או לעולם הזה, לרוחניות או לגשמיות.

"עלינו להזדרז בביצוע הפשפוש הנ"ל בפנימיות שלנו, הזמן קצר והמלאכה מרובה, ומה שעומד על כפות המאזנים הינו חשוב ונשגב מאד!"

(מתוך הספר דורש טוב - ראש השנה)

"אי אפשר להאמין איזה שינוי נפלא התרחש בחיים הרוחניים שלי, בכל השטחים. אתה צדקת אז במה שאמרת בדרשה שלך. צדקת לחלוטין!"

אמרת לי בשמחה גדולה: "ברוך ה' שאני זוכה לשמוע ממך דברים כאלו."

האמת היא, שמן הסתם התרחשויות מסוג זה אירעו אצל עוד כמה ממתפללי בית הכנסת, אלא שאין להם את אומץ הלב לספר על כך. בראש השנה נקבע - על פי מעשי האדם, זכויותיו וחובותיו - עד כמה תהיה לו סייעתא דשמיא מבחינה רוחנית.

עלינו לפשפש היטב במעשינו ובפנימיותנו. כמובן, עלינו לתקן את הטעון תיקון, ולשפר את הטעון שיפור, אך נוסף לזאת, עלינו לבדוק את עצמינו - האם אנו משתוקקים לרוחניות, ומוכנים למאמץ ולויתורים לשם כך, או שמא אנחנו שקועים בגשמיות, וממנה כל הנאתנו.

בימים שבין ראש השנה ליום כיפור, יש לנו עבודה קשה במיוחד. כל אחד צריך להחשיב את עצמו כבינוני. ומאחר שאנחנו בינוניים, אנחנו עכשיו ממש תלויים ועומדים בין עולם הזה לבין עולם הבא! אנחנו צריכים להבין ולקלוט, כמה הרבה מונח על כף המאזניים בשעה הרת גורל זו!

מה יותר אכפת, השטיח או הברכה?...

איך יכול אדם לאבחן את עצמו, האם הוא חפץ ברוחניות וראוי לעולם הבא, או שמא נתונים מעייניו להבלי העולם הזה?

כדי להמחיש את הדברים, ברצוני לספר על דרשה שדרשתי פעם. זה היה ממש מזמן, לפני עשרים וכמה שנים. כפו עלי להגיד את הדרשה ההיא.

איך כופים על בן אדם לדרוש דרשה?

רצו שאדרוש בפני נשים באיזושהי מדינה באירופה. היה לי אז שיעור קבוע עם הגברים. והנשים התאוננו על אפליה. הן איימו עלי, שאם לא אתן שיעור לנשים לפני ראש השנה, לא יתנו לבעלים להמשיך בשיעורים...

נו, מה יכולתי לעשות מול איום כזה...

באתי. אבל אדם שכועסים עלי, לא עושה את עבודתו מתוך אהבה וחסד. החלטתי לא לומר להן מוסר אמיתי, הן לא בדרגה מתאימה לספוג אמת כזו.

במשך שלושת רבעי שעה רק נתתי מחמאות, על כך שהן מרשות לבעליהן ללכת לשיעורים וכדומה. כל מה שאמרת היה אמת, כמובן, אבל לא בטוח שהיתה הרבה תועלת מלשמוע את המחמאות.

בסוף, כשנשארה לי רק רבע שעה, החלטתי בכל זאת לדבר. אמרתי: "אתן כולכן נשות חיל, תרבינה כמותכן בישראל, וישר כוחכן, אך בכל זאת אנחנו מתקרבים לראש השנה וליום הכיפורים, וכתוב בכל

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

רבי הלל כהן, עסק ביבוא מוצר שנאסר מטעם השלטון הנוכחי. הוגשה נגדו תביעה, ועלול היה להישפט לקנס עתק ולכמה שנות מאסר. הוא שכר את שירותיו של עורך דין ממולח ויקר, שהסביר שאין מוצא, הנאשם יהודי והשופטים גויים, לפיכך הוא מייעץ להגיע לעסקת טיעון, בה יגזרו רק כמה חודשי מאסר וישולם קנס חלקי. מה עושים? נוסעים אל הרבי לקבל ברכה...

מאוצרותיו של הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א

לקנס עתק ולכמה שנות מאסר. המשפט עמד להיערך בעיר המחוז קאליש, והוא שכר את שירותיו של עורך דין ממולח ויקר. הודיע עורך הדין שאין מוצא, החוק ברור והעובדות מוסכמות, הנאשם יהודי והשופטים גויים, ויש להם נטייה למצות עמו את הדין. לפיכך הוא מייעץ להסמיכו להגיע עם הפרקליטות לעסקת טיעון, בה יגזרו רק כמה חודשי מאסר וישולם קנס חלקי.

אם השופטים יאשרו את העסקה, ייצא בזול מן הפרשה. בדרך כלל, מאשרים השופטים. אבל כשהנאשם יהודי, אין לדעת. מה עושים? נוסעים אל הרבי לקבל ברכה, שהשופטים יסתפקו בעסקת הטיעון. נסע לאוסטרובצא ונכנס אל הקודש פנימה. שמע הרבי ויעץ: "אל תחתום". נדהם! בטוח היה שיקבל ברכה, וזהו. מה פירוש לא לחתום? הלא יגזר עליו חלילה העונש המירבי!

אמר הרבי: "תנחה את עורך הדין למשוך ולסחוב את הדיון. יודיע שעדיין אינו מוכן, ויקבע תאריך אחר. אזי יודיע שלקוחו אינו חש בטוב, ויקבע תאריך נוסף."

"אבל עורך הדין יעץ לחתום ולסיים את העינוי!"

חיך הרבי: "כפי הנראה, עורך הדין הגוי אינו יודע גמרא מפורשת, שכשיש ליהודי דין ודברים עם גוי, ישתמט מלדון עמו בחודש אב, שמזלו רע ליהודים, וישתדל לדון עמו בחודש אדר, שמזלו טוב ליהודים. גמרא מפורשת (תענית כט ע"ב), ונעלמה מעיני הגוי..."

ב'מגן אברהם' (ריש סימן תקפ"ג) כתב בשם רבנו דוד אבודרהם זצ"ל, שנהגו לאכול דגים בליל ראש השנה, לסימן לפרות ולרבות כדגים.

ומהו: 'לפרות ולרבות', שנאמר בברכות: "והפריתי אתכם והרביתי אתכם", ופירש רש"י הקדוש: "והפריתי אתכם" - בפריה ורביה. "והרביתי אתכם" - בקומה זקופה. ושתי ברכות אלו ניתנו לדגים: "וידגו לרוב" - כדגים הללו שפרים ורבים ואין עין הרע שולטת בהם, וברכת "והרביתי אתכם", ריבוי וגידול עצמי, בבחינת: "בקומה זקופה", שהדג כל זמן שמזקין מוסיף גבורה (שבת עז ע"א), עבודה זרה ל'ע"ב). שתי בקשות אלו מבקשים אנו באכילת הדגים.

ונהגו שאוכלים את ראש הדג ואומרים: "יהי רצון שנהיה לראש ולא לזנב" ('מגן אברהם', שם).

בסיעתא דשמיא, נאמר טעם נוסף באכילת הדגים, ובמיוחד באכילת ראש הדג. ומרן החתם סופר זצ"ל נהג לאכול דג ממולא געפילטע פיש, כסימנא טבא, שימלא ה' כל משאלות לבנו לטובה. נכליל גם עניין זה בדברינו, בעזר שמו יתברך, ונקדים ונספר:

חי עמנו לאורך ימים ושנים טובים וארוכים, בבריות גופא ונהורא מעליא, רבי יהושע אייבשיץ הי"ו, מה"שרידים אשר ה' קורא" (יואל ג, ה), שהקדיש חייו להנצחת קידוש השם במלחמה הנוארה. אביו הי"ד ניהל אכסניה בווייערעשוב, ואחד האכסנאים, רבי הלל כהן ע"ה, תלמיד חכם מובהק ניסה לשכנעו לנסוע עמו לרבו, הגאון הקדוש רבי מאיר יחיאל מאוסטרובצא זצ"ל. גאונותו המופלגת וחריפותו העצומה של הרבי מאוסטרובצא נודעה בכל רחבי פולין. ב'מילי דשמיא' מי ידמה ומי ישווה לו: ביראתו המופלגת, בתפילותיו הנרגשות, וארבעים שנות צומו! אבל גם ב'מילי דעלמא' נתקיים בו מאמרם (אבות פ"ו מ"א) שהלומד תורה לשמה נהנים ממנו עצה ותושיה. פתח רבי הלל וסיפר, ורבי יהושע שומע:

היה זה בתום מלחמת העולם הראשונה. לפניו היתה פולין תחת כיבוש רוסי, במהלכה תחת כיבוש גרמני, ולאחריה קבלה עצמאות. רבי הלל עסק ביבוא מוצר שהיה כשר תחת השלטון הקודם, ונאסר מטעם השלטון הנוכחי. הוגשה נגדו תביעה, ועלול היה להישפט

תמה **רבי הלל** באזני רבו תמיהה כפולה: "ראשית, כעת איננו בחודש אב. ושנית, מי יאמר שהמשפט 'ידחה לחדש אדר'?"

הסביר הרב: "הידעת מדוע חודש אב מזלו רע? כי מזלו אריה. וחודש אדר מזלו טוב, כי הוא דגים. מה בין אריה לדגים? האריה רודף אחר טרפו, אבל הדג נוהג הפוך. כשהוא עולה ברשת ופותחים את בטנו, מוצאים שכל הדגים ראשם כלפי זנבו של הדג הבולע. הווי אומר, שאינו רודף אחריהם להשיגם. אלא משייט הוא לדרכו ופותח לוועו, והם נכנסים מאליהם -

"ויותר מכך: אילו היה נוהג כאותו ארי, ומזנק ובולעם מאחוריהם, היו זנבותיהם וסנפיריהם נפרשים, מחוררים את לוועו וחונקים אותו. אבל כשהם נכנסים לתוך פיו מצד ראשם, הסנפירים והזנב מקופלים והם מחליקים לתוך מעיו..."

"והורונו רבותינו, שאין ליהודי להיות כאותו ארי, היוזם ופועל ומזנק וטורף. יהיה כדג המשייט לדרכו, ולא ידאג, ממרום יסדרו הכל על הצד היותר טוב, והראיה, שהדגים באים לתוך פיו..."

הרעיון נפלא, אבל **רבי הלל** לא היה רגוע. "רבי", הזכיר, "עורך הדין מומחה ובעל מוניטין, ואמר שאינו רואה דרך אחרת."

"והוא צודק!", הסכים הרבי במפתיע. "עד כה דברנו על הדג הטורף. אבל מזל אדר דגים, שניים. יש לקח גם מהדג הנטרף. עיניו בראשו, כידוע, ומשייט הוא בים, וחושש לנפשו. שהרי 'דגים שבים, כל הגדול מחברו בולע את חברו' (עבודה זרה ד ע"א). מצטער הוא שאין לו עיניים גם בזנבו, ואינו יכול להישמר מאויב שיתקפו מאחור. אבל מקדימה, מקדימה עיניו בראשו. ידע להזהר."

"ומה לבסוף? נכנס בעיניים פקוחות ללווע הדג. זה מה שמציע עורך הדין הנכבד..."

נו, אחרי כזה פסק אין מה לומר. הנחה את עורך הדין למשוך את המשפט, והלה הזהירו באלף אזהרות: "יש גבול לסחבת, ולבסוף ישתו עליך את כל חומר הדין."

ומה היה הסוף? שהוכרזה חנינה לרגל חג לאומי, והמשפט בוטל... ולענייננו, מדוע אוכלים דגים, וראש דג, ודג ממולא, בראש השנה? - כידוע, מחודש אב מתכוננים, ובחודש אלול נרעשים, ובימי הסליחות זוחלים ורועדים. יודעים מה מונח על כפות המאזניים, ועד כמה "כדלים וכרשים דפקנו דלתיך", "חננו ועננו כי אין בנו מעשים". עורכים חשבון נפש, והיריעה מחוררת כרשת. יודעים שהיה ראוי ללמוד יותר, להתעלות יותר, לפקוד יותר שיעורי תורה, אבל אין פנאי, עסוקים במרדף אחר הפרנסה, שהרי אם אין קמח אין תורה. וככל שרודפים יותר אחר הקמח, כך נותר פחות פנאי לתורה. ולא לומדים לקח מן הדגים.

מהראש של הדג, שהדגים נכנסים ללוועו מאליהם, בלא שירדוף אחריהם. מהמילוי של הדג, שהדגים הממלאים את בטנו ראשם כלפי זנבו וסנפיריהם מקופלים, להחליק פנימה!

הן זה היה לקח המון, שירד לצדיקים על פתח ביתם, שלא יצטרכו לשוטט אחריו. הרשעים, "שטו העם ולקטו" (במדבר יא, ח), שוטטו למרחקים (יומא עה ע"א). ופרשו בזוהר הקדוש (ח"ב סב, ב): "שטותא הוא דהוו נסבין לגרמיהו" - בשטות נהגו, שאם היו

מחפשים אותו בפתח ביתם, היו מוצאים אותו שם. משחשבו שהוא במרחקים, הוצרכו להרחיק למוצאו שם.

ונזכר דברי **החסידי בעל 'חובות הלבבות' זצ"ל** (בסוף הקדמת שער הבטחון), באותו חסיד שהפליג לארץ רחוקה לבקש פרנסתו. פגש שם בכומר לעבודה זרה ולעג לפתיותו.

התעניין הכומר: "ואתה, למי אתה עובד?"

התלהב והודיע: "אני עובד לבורא הכל יכול, שליט יחיד בעולמו, הזן את העולם כולו בטובו!"

אמר לו הכומר: "פעלך סותר את דבריך! כי אילו היית מאמין בזה היה ממציא לך פרנסתך בעריך, ולא היית צריך לנדוד לכאן!"

לא מצא החסיד מענה, שב לארצו, ולא יצא עוד מעירו!

וידוע סיפור המדרש (תנחומא תזריע ו) באותו כהן שסבל מדוחק פרנסה ובקש לצאת לחוץ לארץ. אמר לאשתו: "רגילים לבוא לכאן שאראה את הנגעים, אדריךך מה לומר. דעי, שלכל שיערה ושערה מעין בפני עצמה, וכשייבש, ילקה השיער."

אמרה לו: "שמעו אונן מה פין מדבר. ומה אם לא לכל שיער ברא הקדוש ברוך הוא מעין שישקוהו, אתה, שאתה בן אדם וכמה שערות לך, ובניך מתפרנסים על ידך, לא כל שכן שיזמן לך פרנסתך במקומך?", ולא הניחתו לצאת!

ונספר -

יהודי פגש בגאון **רבי שמואל הלפרין זצ"ל**. כשנודע לו שהוא מחסידי **הרב מטשורטקוב זצ"ל**, אמר לו: "רבך הציל את חי!"

התעניין רבי שמואל: "הכיצד?"

פתח וסיפר: "התגוררתי בוינה, וסבלתי מדוחק הפרנסה. החלטתי להגר לארצות הברית. המצב בה מבחינה רוחנית היה בשפל המדרגה, אבל ההכרח לא יגונה. רכשתי כרטיס הפלגה וערכתי סבב פרידה מידידי."

יעצני ידיד: "לך לקבל ברכת פרידה מהרבי **מטשורטקוב**. איש אלוקים קדוש הוא, וכשיברכך בברכת הצלחה תהא דרכך סלולה."

איני נמנה על החסידים, ומימי לא בקשתי ברכת צדיקים. אבל הגירה לארץ זרה, שאינך יודע אפילו את שפתה, דבר מפחיד הוא. הלכתי לקבל ברכתו.

חששתי שישאל מה עם האידישקייט, איך מסכן אני את עתידם הרוחני של ילדי. אבל מה אעשה, אם אין קמח אין תורה, והקמח מצוי שם.

לשמחתי, לא ערער על ההחלטה. להפך, שמח לשמוע שאני נוסע. אמר: "מזה זמן רב שאני מצפה לפגוש אדם שמפליג לארצות הברית, למסור בידיו שליחות. כך תהיה לשליח מצווה."

מה השליחות?

"תמסור פריסת שלום ממני צו דער אמעריקאנער גא-ט", לאלוהים האמריקאי!

הזדעזעתי: "האין האלוהים באמריקה אותו אלוהים שבכאן? והלא מלוא כל הארץ כבודו, ממזרח שמש עד מבואו!"

"האמנם?" "השיב הרבי, "אם כך, מה לך להרחיק נדוד? שב במקומך ויפרנסך כאן!"

בביתו של החסיד ר' שלמה וייס ז"ל, קול נער בוכה... היה זה בכיו הטהור של הילד יצחק טוביה נ"ו, שעתיד להאיר ברבות השנים לתפארת ישראל כגאב"ד עיה"ק ירושלים. מתחנן הוא לאביו בדמעות שלישי: "טאטניו, אב הרחמן, רצוני לגלות ללמוד תורה בעיר הסמוכה ולא כאן בעירנו אצל גויי הארץ" [חוק המקום התיר להם ללמוד תורה רק בתום יום הלימודים בביה"ס העירוני]

גאב"ד חרדים הרה"צ ר' אשר אנשיל כ"ץ שליט"א, על ההזדמנות של ראש השנה

והבהלה בכל משלה. כולם מחפשים דרכי מילוט להציל נפשם ונפשות בני ביתם להימלט מהרע.

באחד מהימים הטרופים הללו, התפשטה בשורת הצלה כאש בשדה קוצים. אורגנה רכבת הצלה לילדים!!! רכבת המיועדת לאלף ילדים בלבד, שתשמש עבורם כמצילת חיים [היה זה אחוז פשוט לעומת יתר ילדי המדינה]. אלו שיזכו לעלות עליה, יגיעו לאנגליה, שם תיקח עליהם חסות הממלכה האנגלית. הבשורה המרנינה הביאה את כל ההורים לרוץ ולתור, ולעשות כל טצדקי להשגת אישור עליה על רכבת זו, לוודא שבנם יהיה אחד מאותם אלף. גם ר' שלמה דנן, אביו של הילד יצחק טוביה נ"ו, ניסה בכל דרך להביא הצלה לילדי ביתו, אך בראותו שלא עלה הדבר בידו לא התרגש יתר על המידה, בהטעימו בדברי חיזוק לביתו ולבניו, "ממה נפשך, ברצות ד' את הצלת בנינו - הלוא נקבל הכרטיס הנכסף לידינו, ואם חלילה איפכא - מה יעזרו ההשתדלויות המרובות, על כן נשים ביטחוננו בד' הטוב והוא יגמור בעדנו".

והנה, את אשר יגורו - בא. באחד מן הימים החלה המלחמה והתקדורו שמי העיריה. חיילי השטן השתלטו על העיר ומבואותיה, כשראשית

אלול שנת תרצ"ז. בביתו של החסיד ר' שלמה וייס ז"ל בעיירת 'פעזינג' הסמוכה לפרשבורג, והנה קול נער בוכה... היה זה בכיו הטהור של הילד יצחק טוביה נ"ו, שעתיד להאיר ברבות השנים לתפארת ישראל כגאב"ד עיה"ק ירושלים שליט"א. מתחנן הוא לאביו בדמעות שלישי: "טאטניו, אב הרחמן, רחמנו כרחם אב על בנים, רצוני לגלות ללמוד תורה בעיר הסמוכה, ולא כאן בעירנו אצל גויי הארץ!" [חוק המקום התיר להם ללמוד תורה רק בתום יום הלימודים בביה"ס העירוני], על זה בכה, את זה ביקש, ללמוד במקום שליבו חפץ.

האב, ר' שלמה, שמח על בקשתו זו כמוצא שלל רב. אך מאידך, רצה לחנך בעצמו בעינא פקיא את בנו, לקיים את ה'ושננתם לבניך' כפשוטו. אך הנער בעמדתו: הלא אמרו (אבות ד' יד) "הוי גולה למקום תורה", מאידך האב משיב לעומתו, הלוא כתיב: "שמע בני מוסר אביך ואל תיטוש תורת אמן".

משלא הגיעו לעמק השווה, עשו כדת של תורה, והחליטו לגשת לדין תורה. ואכן ביום בהיר של ימי הסליחות, נראו האב והבן בבית דינו של מרן אב"ד גאלאנטע, הגה"ק רבי יהושע בוקסבוים הי"ד, מגדולי מאורי התורה בימים ההם לדין תורה מאין כמותו, דיון שכולו קדושת השם וקדושת התורה.

האב והבן הרצו את טענותיהם, שהפליאו במאוד את הדיינים והשומעים, זה טוען 'נפשי חשקה בתורה' וזה טוען 'לא כך דרכה של תורה'... ומי כעמך ישראל. משסיימו להרצות את דבריהם, הושלך הס' בהיכל, עת כל המשתתפים מצפים ל'פסק הדין' שגופי דרכי התורה תלויין בה.

בדמע מרוגש, הוציא הגה"ק מגאלנטע פסק דינו בנחרצות: "אצל אב ירא שמיים כזה, עדיף להיות בן סמוך על שולחן אביו, מאשר ללמוד בישיבה אך להיות סמוך על שולחן אחרים".

שנתיים מאוחר יותר, שנת תרצ"ט, ימים אחדים לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה, העולם כמרקחה. חיל ורעדה יאחזון, בכל עבר דם ואש ותימורות עשן. כל הדרכים כבר בחזקת סכנה ובלבול, הפחד

גאב"ד ירושלים שליט"א בעת היותו ילד במחנה

והדר ובתוכה... המלך בכבודו ובעצמו. כשהתקרבו הגדודים לעבר הילדים, האטה הפמליה את מרוצתה, עתה יוכלו הנערים לראות ולהתקרב למלך. כולם עמדו דום וקדו קידה, כך התנהלה כל הפמליה בניחותא רבה לקול התופים ותרועת החצוצרות. לפתע, בלא הודעה מוקדמת, פרץ נער אחר מן השורה ורץ קדימה היישר לעבר מרכבת המלך. הזקיפים והחיילים מיהרו להרחיקו, אך המלך עצר בעדם, הורה לעצור את המרכבה, לקרוא לילד ולשמוע מה בפיו.

בעיניים בוהקות קד הילד קידה ופתח ואמר לפני המלך: "אדוני המלך! כמה אסיר תודה אני לפניך, על חסדך הגדול שעשית עמנו, שהצלת אותנו מגיא ההריגה ומעמק הבכא, וכמה אני אסיר תודה על חסדך הגדול, אשר ברוב טובך פרסת חסותך עלינו, והבאת אותנו אל ממלכתך הטובה ממלכת החסד... תודה רבה לך אדוני המלך!".

כאן פרץ הילד בבכייה, וכשכולו תחינה המשיך ואמר: "אבל אדוני המלך! שמחתי אינה שלימה בהעלותי על ליבי את הגעגועים להורי היקרים, שנשארו מאחור בתוך הגיהנום הנוראי, שם בין חיות הטרף! נפשי יוצאת מדאגה עליהם, מי יודע מה עלה או יעלה בגורלם?... לו רק היית מציל גם אותם, כי אז הייתה שמחתי שלימה!".

דממה השתררה. הכל בהו בתדהמה על תעוזה של ילד. המלך, הלא מלך הוא, ולא ענה כלום. רק שאל לשמו ומשהשיב הנער, נופף לו המלך לשלום, וכעבור רגעים ספורים נראה שובל המרכבה הרחק מאחור.

כעבור שבועיים ימים הופיעו בשערי המחנה אביו ואמו של אותו ילד, מלווים בגדוד מלכותי, חיבקו את בנם החכם... הבן האמיץ שעל ידו באה הצלתם ותשועתם, הצלת חייהם [מקורות: ספר 'רבינו הגדול אמרו' גאב"ד ירושלים. עדות נאמנה מפי השמועה. הרה"ח הרב מאיר גרליץ].

מיותר לתאר את דמעות שאר הילדים שלא חדלו מלהתחרט, אילו השכילו גם המה לבקש בעת שהמלך היה בשדה. או! לו רק השכילו... הכל היה נראה אחרת.

דבר שלחו להזמין לפניהם את רב העיר, מרן רבי יהושע לייב שילעל זצ"ל, להתייצב בפניהם בהקדם ומיד. והנה בטרם הספיק הרב דמתא לצאת ולהתייצב בפניהם, זימנה ההשגחה העליונה שבדיוק בשעה ההיא עבר למולו הנער יצחק טוביה, שנקלע שם בהשגחה פרטית. הרב שלחו במהירות שיריץ למורו ורבו הגה"ק רבי עקיבא סופר זצ"ל, מרן ה'דעת סופר', רבה של עיר פרשבורג הסמוכה, להזכירו לפניו ולשאול בעצתו כדת מה לעשות.

כמצוות הרב יצא יצחק טוביה ללא שהות לפרשבורג לבית המרא דאתרא. ה'דעת סופר' ענה לו בצער להשיב לרבנו: "עת צרה היא ליעקב, ואין לאל ידי מה להציע, אלא תפקידנו בזה הזמן להישען על אבינו שבשמים, שינחנו על פי רצונו ית"ש".

ובהערכה ליצחק טוביה שעשה את שליחות הדרך עד לכאן, הוסיף הגאון ה'דעת סופר' לאמר לו: "ראה, מגלגלן זכות ע"י זכאי. היום הגיע לידי כרטיס הצלה לרכבת 'קינדר טראנספורט', הרי הוא שלך. רוצן הביתה ואמור להורייך שמחר תצא הרכבת, ואתה מבין האלף הנבחרים, וציוויתי את ברכתי 'כי מלאכיו יצווה לך לשמורך בכל דרכך, אמן'".

הילד השיב את שליחותו לאב"ד, ומשם הלך לבשר להוריו על הצלתו. למחרת נפרד הילד מהוריו כילד בגיל י"ב, לפני בר המצווה, בדממע ובתפילה. לפני שעלה לרכבת נתן לו אביו ר' שלמה הי"ד מתנת פרידה: סידור תפילה בו כתב לבנו 'אחוז עצמך בה' בכל עת ובכל מקום'. בכך זכה אותו נער יצחק טוביה, להיות אוד מוצל מאש יחיד מכל העיירה כולה הי"ד.

לימים הפטיר גאב"ד ירושלים שליט"א: ראו מעלת חינוך בן אצל אב, אילולי אותו דין תורה אצל הגה"ק מגאלאנטע, להתחנך בבית האב, כי אז הייתי גולה למקום אחר, ללא יכולת לבצע שליחותי אצל ה'דעת סופר' ולקבל כרטיס הצלה.

הרכבת הגיעה לאנגליה, שם פונו הילדים למחנה בסמיכות ללונדון הבירה. הילד יצחק טוביה הפך בה לדמות נערצת שהפיחה חיי רוח בשיחות חיזוק לחבריו, אודים מוצלים מעמק הבכא, תושבי המחנה. **שנה לאחר מכן, שנת ת"ש**, ובתוך המחנה מורגשת תכונה רבה. הילדים המיומנים מצפים לאורח רם מעלה. המחנה כולו כמרקחה. מהדרים, משפצים, מנקים ומתכוננים שיהיה הכל על הצד היותר טוב, ראוי ומוכן כדבעי לכבוד אותו אורח רום המעלה, הלוא הוא המלך יורם הודו! מלך אנגליה בכבודו ובעצמו שעומד להגיע לבקר את הילדים, שעליהם נתן את חותמו, ופרס אחריות שלטונו עליהם. ביום המיועד יצאו כל הילדים לשדה על אם הדרך, בואכה שערי המחנה, כולם נעמדו בכבוד הראוי, הביטו וחיכו בקוצר רוח לעבר האופק הרחוק, ציפו לבואו של המלך.

והנה בשעה היעודה, בנקודת האופק נראית תנועה רבה, וממרחק נשמעים חצוצרות ושעטות סוסים ומרכבותיהם, הפמליה הכבודה כבר כאן. אט אט נגלו לעיניהם ניצניה הראשונים של פמליית המלכות, גדודיה, חייליה, חצוצרותיה ופלוגת חיילי השרד לבושי המלכות. קבוצה ראשונה של פרשי המלך והחיילים, אחריהם מרכבות השרים, ובתוכם ברוב פאר מרכבת המלך, כולו אומר כבוד

ימים שבין ר"ה ליום הכיפורים, שבו קרובים אנו לה' יותר מתמיד, שהרי זוכים אנו להיכנס בתוך הפלטרין. אשרינו מה טוב חלקנו. ואם רבה כ"כ גודל השעה הזאת - יום ראש השנה - שעומדים אנו בו קמיה מלכא, נשים את הדברים אל לב ונחשב: אם בעת שהמלך בשדה כה גדולה ההזדמנות, א"כ ק"ו בראש השנה, בעת שאנו בתוך הפלטרין עצמו, הלוא בוודאי יש לנו להשכיל לצעוק אל 'המלך' לנצל ההזדמנות להתקרב ולפעול כל טוב סלה. אם לב טיפש לנו, ולא ניצלנו את ההזדמנות בעת שהמלך היה בשדה, נשכיל מעתה לנצל ההזדמנות הזאת השנית בתוך פלטרין של מלך, הגבוה יותר מעת היותו בשדה. זה הזמן של 'דרשו את ה', לנצל לבקש ולהתחנן אל מלכינו שיושיענו, שתהא השעה הזאת שעת רחמים ועת רצון מלפניך.

נחלץ חושים למלאות אסמינו בכל טוב מאוצרו של מלך - אוצרו של אבינו מלכינו.

נשכיל לצעוק **"אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה"**.

נשכיל לבקש **"אבינו מלכנו מנע מגיפה מנחלתך"**.

נשכיל לדרוש מאת **"אבינו"** שהוא **"מלכינו, שלח רפואה שלימה לחולי עמך"**.

ובוודאי נפעל בה כל טוב.

בחצוצרות וקול שופר

מובא מרבי סעדיה גאון בטעמי תקיעת שופר, וז"ל: "מפני שהיום תחילת הבריאה, שבו ברא הקב"ה העולם ומלך עליו, וכן עושים המלכים בתחילת מלכותם, שתוקעים לפניהם בחצוצרות ובקרנות, להודיע ולהשמיע בכל מקום תחילת מלכותו עליהם, כן אנו ממליכים עלינו את הבורא ביום זה, וכן אמר דוד (תהילים צח ו) 'בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'", ע"כ.

והנה ידוע שביום הכתרת המלך, ביום שמחת לבו, זורק המלך מתנות לנתיניו... לכן נשכיל לפשוט ידינו בצלותא ובעותא, לקבל אותן המתנות הנשפעות מידי המלך. וכן מובא ב'קדושת לוי' (על הפיוט 'ונתנה תוקף') שבראש השנה, בעת 'ובו תינשא מלכותך', בעת שקוב"ה מחדש מלכותו, אז מחלק מתנות לכל ללא הבחנה אם ראוי לכך, אלא ו'חנות' ו'ריחמת' אע"פ שאינו הגון וכדאי. ואך כפתי ייחשב זה שאינו פושט יד ואינו מנצל ההזדמנות.

'תקע בשופר גדול לחרותנו, שלח לנו את משיח צדקנו'. אמין!

(נעתק מתוך שיחת גאב"ד 'חרדים')

מאה ארבעים ושלוש שנה קודם התרחשות סיפור דנן. **השנה שנת תקנ"ז**, אי שם ברוסיה הקפואה. עומד הרה"ק בעל התניא זי"ע, דורש, מזהיר ומעורר את קהל עדתו וצאן מרעיתו, בהתרחשות מעין זו דלעיל, כבדרך משל לחודש אלול, וכפי שנדפס בספרו ב'ליקוטי תורה' (פרשת ראה), וז"ל: "משל למלך שקודם בואו לעיר, יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה, ואז רשאין כל מי שרוצה להקביל את פניו, והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם. ובלכתו העירה הרי הם הולכים אחריו, ואח"כ בבואו להיכל מלכותו אין נכנסין כי אם ברשות, ואף לזאת זכאים רק המובחרים שבעם ויחידי סגולה בלבד. כן העניין על דרך משל בחודש אלול, שבו יוצאין להקביל אור פניו יתברך בשדה".

המלך בשדה

מור"י ורבותי, מצויים אנו עתה בדקות האחרונות של חודש אלול, עת שהמלך עדיין נמצא אתנו כאן בשדה, טרם שובו להיכלו. זה הזמן לבקש מן המלך בעוז: **תכלה שנה וקללותיה...**

זוהי הזדמנות אחרונה בעת שהמלך עדיין בשדה, לפני שהיא חומקת ועוברת. עוד רגע ישוב המלך בחזרה לארמונו, יושב על כיסא רם ונישא, והולך לשפוט את כל העולם כולו, גדולים וקטנים, ראשיכם, שבטיכם, זקנים ושוטריכם כל איש ישראל... אז **"מלך במשפט יעמיד ארץ"**, "הוא ישפוט תבל בצדק ולאומים במישרים".

ננצל את ההזדמנות האחרונה של שנה זו, נוריד דמעה נבקש מאת המלך **תחל שנה וברכותיה...** שנזכה כבר לשנת גאולה וישועה שנת פידיון. "זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים!".

אוי, לו רק נשכיל, נבקש ונתחנן לפני המלך כשהוא עדיין עמנו בשדה. נבקש על הורינו, נתחנן על נפשנו, על טפנו, בנינו ועל דורותינו. ולא נצטרך לבכות לאורך השנה...

"ונצעק אל ה' אלוקי אבותינו" בעודו עמנו בשדה, שישלח לנו את משיח צדקנו שיופיע כאן בקרב מחננו...

היום תברכנו, היום תדרשנו לטובה

ברם עלינו לדעת שאף אם אמנם אלול הוא זמן 'שהמלך בשדה' ומעלתו עצומה עד מאוד, אך תשרי הוא הזמן - של "הביאני המלך חדריו", בו אנו נכנסים לפלטרין של מלך לפני ולפנים. בראש השנה זוכין אנו לעמוד קמיה מלכא. וכפי שדרשו חז"ל (ר"ה יח). עה"פ (ישעיהו נה ו): **'דרשו ה' בהימצאו קראוהו בהיותו קרוב, אלו עשרה**

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

כעבור שנים, סיפרתי להגה"צ רבי נחום פרצוביץ, שבתור ילד זכיתי להשתתף בתפילותיו של ר' דוד בימים הנוראים. תיארתי את ההשפעה הכבירה שהותירה עלי תפילה זו, אפילו בעודי ילד. ר' נחום סיפר לי בארשת געגועים, כיצד מינה רבי ירוחם ליבוביץ את ר' דוד לחזן בישיבת מיר בראש השנה ויום כיפור, כשהיה אז בחור, ולא מקובל היה למנות חזן שטרם נישא, אולם ר' נחום הסביר...

הגאון ר' יהושע לייף, מספר על המשגיח של ישיבת 'נר ישראל', הגה"צ רבי דוד קרונגלס זצ"ל

דחיית הצעה קוסמת זו, הייתה ויתור על ההזדמנות החד פעמית, להפוך לכוח מוביל באחת הישיבות החשובות ביותר בעולם. פירוש הדחייה היה ויתור על חלומו לגור בארץ ישראל, ולהחמיץ את האפשרות לשמש כממשיך דרכו הרוחני של ר' חצק'ל, שהיה רבו כבר באירופה.

אך לא לשווא נודע ר' דוד כאחד מבעלי המוסר בדורו. הוא לא היסס לנהוג באופן שהיה נכון בעיניו. כשבאנו אליו בשו בו לביתו, נטל את ידי ואמר לי בהתלהבות: "יהושע, אני רוצה לומר לך שפגשתי את אחיך בכינוס של בוגרי ישיבת 'נר ישראל' בארץ ישראל (אחי למד אז בישיבת 'קול תורה'). התרשמתי כל כך מההתעלות ומהשטייגען שלו, עד שאמרתי לו שאם היו לי מיליון דולר, הייתי נותן לו אותם!". אחר כך המשיך בחיוך: "לא היו לי מיליון מיליון דולר, אבל היה בכיסי שטר של מאה דולר, ונתתי לו את השטר".

בימים הנוראים היו נוכחותו והשפעתו של ר' דוד, הופכות את התפילה לחוויה רוחנית שלא תישכח. בית המדרש היה מלא בחורים, אברכים ובני קהילה עד אפס מקום. ובחדר כולו לא נשאר אף מושב פנוי אחד עבור חברי ועבורי, ילדי צוות הישיבה. הנהלת הישיבה הגתה פתרון יצירתי: במקום הבולט ביותר בבית

יש רק הזדמנות אחת ליצור רושם ראשוני, והרושם הראשוני שעשה ר' דוד קרונגלס על ישיבת נר ישראל אינו נמחה לעולם! ר' דוד נמנה בין האנשים הראשונים שהשפיעו עלי. הוא גילם את דמותו של "אלטער מירער" - תלמיד ישיבת מיר מזמנים עברו. הייתה בו יראת שמים מוחשית, והוא חי את חייו כל רגע במצב של "שיוויון" לנגדי תמיד. אף שלא הייתי תלמידו, זכיתי להתארח בביתו פעמים רבות. בכל פעם שהיה רואה אותי היה מקפיד להתעניין בשלומי, ואחר כך היה שואל: "יהושע, האם יש לך שאלה על פרשת השבוע או על המשנה?".

אם הייתה לי שאלה, הייתי שואל אותו. אם שמעתי דבר תורה יפה, הייתי משתף אותו, ותמיד זכיתי לקבל ממנו דברי שבח ועידוד. ר' דוד הציע לי מטבע של רבע דולר על כל שאלה ועל כל דבר תורה שאשמיע באוזניו. ציפיתי להזדמנויות הללו, לא בגלל הכסף (אף שגם זה היה נחמד), אלא בעיקר משום שהתענגתי על תשומת הלב ועל השבחים שהרעיף עלי אדם צדיק כמוהו.

אחרי תפילת שחרית בשבת, היינו אבי ואני מלווים את ר' דוד לביתו בקביעות (לפעמים היינו מלווים גם את הרב רודרמן). ר' דוד לא גר בסמוך לישיבה. ביתו שכן בכיוון ההפוך מביתו, והחזרה מביתו לביתו ארכה ארבעים דקות תמימות. אולם אבי החשיב ליווי זה כהזדמנות פז ללמוד מאדם גדול, ומעולם לא החמיץ הזדמנות יקרה זו. בדרך היו ר' דוד ואבי משוחחים שיחות עמוקות, ואני נהניתי להקשיב וללמוד. ההתבוננות ביחסו של אבי כלפי המשגיח הדגול סיפקה לי מבט מקרוב על הכבוד וההערכה שחש אבי לגדולי ישראל בכלל ולר' דוד בפרט.

בהזדמנות ביקרנו את ר' דוד לאחר שובו מביקור בארץ ישראל. מתוך הדברים הבנתי, שהרב יחזקאל לוינשטיין ביקשו לקבל על עצמו למלא את מקומו אחרי מאה עשרים שלו, בתפקיד הנכבד של משגיח ישיבת פונבז', אך ר' דוד סירב להצעתו, בגלל הכרת הטוב שחש כלפי הרב רודרמן, שהציע לו לכהן בישיבתו אחרי המלחמה.

הגאון רבי מנחם צבי ברלין שליט"א, ראש ישיבת 'רבינו חיים עוזר', מספר כי שמע פעם על תלמיד חכם צעיר מגרוזיה, שיצא למסע לליטא כדי לקבל 'סמיכה' ממרן הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל. החליט אותו תלמיד חכם להמשיך אחר כך לראדין, ולשהות ביום הדין במחיצתו של מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל. ה'חפץ חיים' אכן קיבלו בסבר פנים יפות, והזמינו לסעוד על שולחנו בליל ראש השנה...

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

נמשיך עם המחשה מופלאה עוד יותר, מפנינו של מגיד המישרים הגאון הצדיק רבי **שמשון דוד פינקוס** זצ"ל, שהיה עבד השם בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו:

כשבונים בנין שאמור להכיל מתחמים גדולים ורחבי ידיים, אמר הרב פינקוס, כגון היכלי תורה או אולמות שמחה, המנהג לעשות כן על ידי בניית קירות 'ציבים וחזקים, כשמעליהן מניחים קורות ענק של בטון מצד לצד. משקלן של קורות אלו מגיע לעשרות טונות, וכדי לשנע אותן בדרכים צריך משאיות ענק וליווי מיוחד של אבטחה, עקב המורכבות העצומה והסכנה שטמונה במשא כה כבד.

כמובן, כדי להרים את הקורות אל גובה התקרה הנדרש, משתמשים במנוף רב עוצמה שמסוגל להזיז מטען כה כבד. המנוף עצמו מסיבי ביותר, ולפני שהוא מתחיל במלאכתו דואגים מפעיליו לעגן את גוף המנוף בקרקע מסביב, באמצעות תומכות מיוחדות.

והנה, אחרי כל המאמצים, מתרוממת קורת הענק באוויר, מוחזקת על ידי כבלי פלדה עבים, וכעת צריך להזיזה אל מקומה המיועד בדיוק רב ככל הניתן. איך ניתן לדייק בהנחתה של קורה עצומה כל כך? מי יכול בכלל להזיז דבר כה כבד?

ב'ספר הזכרון' לדמותו של הגאון הצדיק רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל, משגיח ישיבת פוניבז', מביא תלמידו הגדול, הגאון רבי **יששכר מאיר** זצ"ל, ראש ישיבות הנגב, אמרה נפלאה להמחיש את המהות של עשרת ימי תשובה, ואת דברי חז"ל המפורסמים על בקשתו של הבורא 'יתברך מבניו אהוביו: "פתחו לי פתח כחודו של מחט, ואני אפתח לכם פתח שעגלו וקרנויות נכנסות בו".

משל לאדם שנזדמן לעיר ניו יורק שבאמריקה, ונכנס לאחד מגורדי השחקים שבה. בבניינים רבי קומות אלו, אי אפשר להגיע אל היעד ללא מעלית, ועל כן נכנס המבקר לאחת המעליות, במטרה להגיע אל יעדו.

כעבור רגע נשמע קול האזעקה, והתברר שאותו אדם לחץ על כפתור החרום שבמעלית. אנשי התחזוקה אצו אל המקום בדאגה, אך ראו כי הדלתות פתוחות וכי הכל תקין. "מדוע לחצת על הכפתור?", שאלו את האיש, והוא השיב: "מה זאת אומרת? המעלית אינה תקינה! אני צריך להגיע לקומה הארבעים ושלוש, והמעלית נשארה כאן, בקומת הקרקע!".

"רגע, לחצת על הכפתור של הקומה שלך?"
 "לא", אמר האיש, "אבל תעשה לי טובה, מה פתאום צריך ללחוץ על הכפתור?... וכי פעולה פשוטה כל כך בכוחה להביא אותי לגבהים? אם המעלית יכולה להעלות אותי, אינני מבין מה תתרום לחיצת הכפתור הקטנה שלי..."

ברור שאיש זה הוא שוטה מופלג. אם צריך ללחוץ, לוחצים. הרי עיניך הרואות שכך הוא הדבר!

עלינו להפנים שכך הוא הדבר עם עבודת התשובה. אנחנו עלולים להביט אל הגבהים הללו ועל התהליך של השיבה לאבינו אוהבינו, ולחשוב חלילה כי אין לדבר סיכוי - ועל כן לא נעשה מאומה. "הפעולה הקטנה שלנו לא תשנה כלום בין כך, ואם השם רוצה - הוא לא צריך את המאמץ הקטן שלנו..."

אבל זוהי טעות! הבורא יתברך מצפה שנלחץ על הכפתור, שנפתח פתח זעיר, ואז תנסוק המעלית בקלילות ונזכה לסייעתא דשמיא מעל לדרך הטבע!

כל מי שראה פעם את התהליך יודע את התשובה המדהימה: פועל בודד העומד על פיגומי הקירות, מסיט בידו את הקורה הענקית ומביאה למקומה המדויק...

"מבינים אתם?!" - היה זועק רבי שמשון - "להתרומם זה קשה, וכל השנה זה אכן קשה עד מאד, כמי שינסה להזיז משקל של עשרה טונות לבדו. אבל בימים הנוראים הקדוש ברוך הוא מרים את המשא הכבד באוויר, וכל אחד יכול פשוט להושיט את ידו, ובקלות לעשות את מה שלפני כן היה נדמה כבלתי אפשרי..."

הקדוש ברוך הוא מניף את מנוף התשובה של כל אחד ואחד, וכל יהודי יכול בקלות להתרומם מחיי הגוף, המרחיקים אותו מהשם יתברך, ולזכות לחיי הנפש המכניסים אותו שנית למחיצתו!...

כששמעתי את המחשבת הנפלאה של הרב פינקוס, עלה בדעתי נופך שניתן להוסיף לדברים: הראיתם מימכם מטוס שתקוע בפקק? בודאי שלא. באוויר אין פקקים. מאות ואלפי מכוניות יכולות להיות 'תקועות' בפקקי תנועה, לצפור ולהתקדם באיטיות מרגיזה, ומעליהן ימריא מטוס מנמל התעופה הסמוך וידאה לדרכו במהירות וללא עיכובים.

אם הבורא יתברך מרים אותנו מעל הקרקע, הרי שניתן לעוף באוויר ולהתקדם בזריזות תוך קפיצה מעל כל הפקקים הרגילים... זהו מהלך אחר לגמרי של התקדמות, של עליה; מהלך שמתאפשר אך ורק בתקופה זו של הימים הנוראים.

"אבא!!! אבא!!!!" - זעקו בניו של המלך

בכדי לרומם ולהלהיב את הלבבות, נביא כאן עוד הסבר נפלא על סגולת הימים המיוחדת. מדוע אכן זה כך? כיצד "דרשו השם בהמצאו, קראוהו בהיותו קרוב", מסייע 'לדלג' על מרחקים כה גדולים?

הגאון הצדיק רבי שלום אפשטיין זצ"ל, ראש ישיבת 'מאה שערים', היה איש יקר רוח שזכה ליצוק תורה אצל גאוני הדור הקודם ראשי ישיבת חברון. כמה פעמים שמעתי מפיו פניני תורה ומוסר נפלאים.

פעם שמעתי ממנו משל נפלא, אודות העניין שבו אנו עוסקים בשמו של מרן הגאון רבי איצ'לה בלאזר זצ"ל. רבי איצ'לה שאל, מהו הלשון 'שמע קולנו'? מדוע לא נאמר 'בקשתנו' או 'תפילתנו'? מה הדגש על שמיעת הקול?

ורבי איצ'לה הסביר זאת במשל נפלא, למלך שהיו לו שני בנים, שכיאה לנסיכי בית המלוכה חיו כל ימיהם בארמון, כשכל צרכיהם מסופקים להם. הנערים גדלו מעט, וביום מן הימים השקיפו לעבר הרחוב וגילו עולם חדש; אנשים הולכים ושבים, יוצאים לשוק, פונים למסגרות הלימוד ועמלים לפרנסתם, והחליטו כי החיים הללו הרבה יותר מעניינים ומאתגרים, והם אינם חפצים עוד בחיי פינוק כפי שהתרגלו אליהם עד עתה.

הם הודיעו למלך, כי הם רוצים לעזוב את ארמון המלוכה וללכת לחיות לבד, כשהם ידאגו לעצמם כמו שכל אדם אחר מבני תבל דואג לעצמו... המלך כמובן התנגד לרעיון, וניסה בכל דרכי השכנוע והפיתויים שעמדו לרשותו, לשנות את דעתם, אך לא יכול היה לעמוד מול נחישותם של השניים. למצער, הביאו להם המלך והמלכה לפני יציאתם מזוודה

גדולה, גדושה בכסף מזומן ובכל מה שנחוץ לשהות ממושכת בחוץ, וליוו אותם אל הבלתי נודע בכאב ובדמעה.

השניים יצאו לדרכם עליזים וטובי לב, ודבר ראשון ניסו לחפש עבודה מכניסה; אבל בכל מקום אליו הגיעו - נתקלו בסירוב. הנגר, הזוג והפחח דחאום מעליהם בבזו, ואפילו הסנדלר, שניאות בתחילה לקבלם כשוליות, גירש אותם מחנותו במהרה, בטענה כי אין להם הכישורים הנדרשים למקצוע.

כך נדחו מיום ליום, ומחוסר ברירה השתמשו עוד ועוד בכסף ששלח איתם אביהם. אבל מזלם לא השתפר. הם הרחיקו כמעט לקצווי הממלכה, אך גם שם לא התגשמו חלומותיהם, ולאחר שהכסף אזל באופן סופי, נאלצו להחליט כי עליהם לחזור לאביהם בארמון המלוכה. הבעיה היתה שכעת היה עליהם להתנייד בדרכים כקבצנים פחות מעמד, ללא אפשרות אחרת חוץ מהליכה רגלית, לינה תחת כיפת השמיים והסתמכות על חסדיהם של עוברי אורח.

לאחר מסע ארוך בן כמה שבועות, כבר לא ניתן היה להכיר את שני הנסיכים לשעבר. בגדיהם המפוארים והאיכותיים הפכו לבלויי סחבות, גופם נמלא עקיצות חרקים, ופצעים מבורות ומהמורות, ושערם גדל פרא.

כשסוף סוף הגיעו לשער הארמון וניסו להיכנס למקום שהיה ביתם, גירשו אותם השומרים בעודם ממלאים פיהם שחוק. "אתם טוענים שאתם הנסיכים?!", גיחכו. "כך נראים נסיכים? מרופטים, בלויים ולא מטופחים? לכו מכאן בטרם נפליא בכם מכות נאמנות!".

עמדו השניים מחוץ לארמון, נבוכים ואומללים. ברור שאביהם המלך היה מכניס אותם בו במקום ודואג לכל צרכיהם - אבל כיצד יוכלו לספר לו שהם כאן, כשהוא בתוך הארמון, קרוב כל כך - אך כה רחוק...

עודם נבוכים ושבורים מגורלם המר, פנה אליהם עובר אורח קשיש, שפניו האירו בזיו של חכמת חיים. "מה לכם, ידידיי?", שאל ברוך, ובתגובה פרצו השניים בבכי סוער, וסיפרו לאיש דברים כהווייתם.

שמע הזקן, הנהן בראשו ואמר להם: "ראו, לכאורה, הדרך הפשוטה היא, כי תתאמצו להשיג יש מאין תקצוב לבגדים חדשים, לרחצה ולתספורת. זה עלול לקחת זמן רב, שכן עיר הבירה מלאה בקבצנים ועניים שפושטים יד, ולכם אין אפילו ממה לחיות. לכן, האזינו לי ואיעצה לכם את אשר תעשו: חרוט בזכרוני מלפני חמישים שנה, עת בנו את ארמון המלוכה המפואר, סיפרו כי המלך בנה לעצמו גינת פאר מרהיבה אליה הוא יוצא היישר מחדרו, ובכל יום בשעה מסויימת לפנות בוקר, כשהמלך קם משנתו, הוא יוצא אליה, מסתובב בין עזיה ופרחיה, ואוגר כח למשימות היום הבא. לכו לאחורי הארמון בשעה זו, עמדו מאחורי החומה ותצעקו אליו - אם הוא ישמע אתכם, הרי בוודאי יורה להכניס אתכם תכף ומיד".

שמעו הנסיכים לעצה, והתכוננו כבר בלילה הקרוב ליישם אותה. הם באו בשעה היעודה סמוך לחומה וניסו לדבר על ליבו של אביהם בתקווה שישמע אותם, אולם מרוב התרגשות הם לא הצליחו להוציא שום הגה מפייהם. רק שתי מילים בודדות נעתקו מפייהם בזעקה כואבת ורוויית געגועים: "אבא!!! אבא!!!"

בתוך הגן, שמע המלך כמתוך חלום את קול בניו האהובים, ליבו עלה

והנה ביום ראש השנה בעלות השחר, ירד מלאך מן השמים ותקע שלושים תקיעות! כוונתי את ליבי לצאת ידי חובה, אבל יש לי בעיה אחת: האם מלאך שתוקע בשופר יכול להוציא אחרים ידי חובה? "בני" - ענה רבי יצחק זילבר זצ"ל - "הסר כל דאגה מלבך! יצאת ידי חובה!"

הרה"ג רבי מאיר צימרוט שליט"א, על מסירות נפש לתקיעת שופר

הגה"צ רבי יצחק זילבר זצ"ל עם מרן הגרא"ל שטיינמן (צילומים באדיבות יתד נאמן)

"לקראת ראש השנה שעבר, דאגתי מאוד שלא אזכה לשמוע קול שופר. והנה ביום ראש השנה, בעלות השחר, ירד מלאך מן השמים ותקע שלושים תקיעות! כוונתי את ליבי לצאת ידי חובה, אבל יש לי בעיה אחת: האם מלאך שתוקע בשופר יכול להוציא אחרים ידי חובה? הרי מלאך אינו 'בר חיובא' ומי שאינו בר חיובא, כמו חרש או קטן, אינו יכול להוציא אחרים ידי חובתם?"...

"בני" - ענה רבי יצחק - "הסר כל דאגה מלבך! יצאת ידי חובה!"

מורי ורבותי! איזו מסירות נפש של יהודים לתקיעת שופר! בתקופת האינקוויזיציה בספרד, כל יהודי שהיה נחשד בקיום פולחן דתי, היה מעונה במרתפי האינקוויזיציה עינויים נוראיים. היהודים שרצו לקיים מצוות, נאלצו לעשות זאת במרתפי סתר, תחת מעטה כבד של חשאיות.

והנה קרב ובא ראש השנה. כיצד יתקעו בשופר? הקולות עלולים להגיע, חלילה, לאוזניים לא רצויות! הסכנה גדולה מאד...

מפה לאוזן עברה השמועה, כי ביום ראש השנה מתקיים קונצרט גדול. התזמורת של ספרד עם שלושים הנגנים שבה, תופיע בהרכב מלא. בין הנגנים היה נגן אחד יהודי. הוא הביא לאולם - שופר! במהלך הנגינה של התזמורת, הוא הצליח לשזור שלושים תקיעות עם השופר, וכל זאת מתחת לאף של הס"מ בעצמו, שישב עם שלוחי השטן, ולא העלו על דעתם שעשרות יהודים שבאו להשתתף בקונצרט - באו כדי לקיים את מצוות היום.

רבי יצחק זילבר זצ"ל היה יהודי שכולו מסירות נפש להשם יתברך ולתורה הקדושה.

מרן הרב אלישיב זצ"ל העיד עליו, שהוא אחד מל"ו צדיקים שהעולם עומד עליהם.

בדרשותיו הוא לא היה צריך לדבר הרבה. הוא היה צריך רק להפשיל מעט את השרוולים, ולהראות לקהל את הוורידים הנפוחים שבזרועות ידיו... זה כבר הספיק בכדי לעורר את הקהל להתחזק! כשהוא היה ברוסיה, והמלכות הרשעה הכריחה אותו לעבוד בשבת, היה הוא פוצע את עצמו, כדי שלא יצטרך, חלילה, לחלל שבת! מזה התנפחו לו הורידים...

רבי בן ציון, בנו של רבי יצחק, נשלח, בהיותו ברוסיה, לעבוד במחנה כפייה צבאי. מסביב למחנה היתה שמירה הדוקה, יומם ולילה. חיילים עמדו בתוך מגדלי שמירה גבוהים, לצפות אם אין תנועה של אויב מתקרב. רק בצדו האחורי של המחנה לא היתה שמירה, וזאת משום שהיה שם "יער בראשית" - יער גדול שלא דרכה בו כף רגל אדם מששת ימי בראשית. מהצד הזה לא היה חשש שיבואו אויבים, ולכן לא היה צורך להציב שם שמירה.

והנה, מתקרב ראש השנה, ורבי בן ציון החל דואג: מה יהיה על מצוות תקיעת שופר בראש השנה?

גם אביו, רבי יצחק, דאג לבנו... כיצד יעבור עליו, חלילה, ראש השנה בלי שופר?

בערב ראש השנה הכין רבי יצחק 'עירובי תחומים', ובמשך כל ליל ראש השנה צעד ברגליו בין עצי היער! בעלות השחר הצליח להגיע לשערו האחורי של המחנה.

הוציא את השופר מכיסו, תקע שלושים תקיעות, וברח...

כל המחנה התעורר לתחייה. החיילים זינקו לעמדותיהם והיו בטוחים שהתחילה המלחמה... הם סרקו בקפידה את כל השטח, ועד שהבינו שהקולות הגיעו מכיוון היער - הספיק רבי יצחק להעלם מעיניהם...

"עברו מאז תשעה חודשים" - סיפר רבי יצחק - "במשך כל הזמן הזה לא ראיתי את בני, לאחר תשעה חודשים הוא השתחרר, בחסדי השם יתברך, ממחנה הכפייה.

"הוא פנה אלי ואמר לי: 'אבא! אני רוצה לספר לך סיפור, שאני יודע מראש שלא תאמין לי שהוא קרה, ובכל זאת אספר לך, כי כך היה המעשה!"

רבות ילדי ישראל ברחבי העולם, קיבלו על עצמם להתחזק בשמירת הלשון ביום הילולת החפץ חיים זי"ע

כ־750 אלף מילדי ישראל מתלמודי תורה בכל העולם היהודי, ביותר מ-25 מדינות, מדרום-אפריקה ועד ערבות רוסיה, קיבלו על עצמם שמירת הלשון וההלכה • בימים אלו רבות מישראל מתחזקים בלימוד דף היומי בהלכה שעוסק בהלכות יו"ט

לאמוד את אורם ואת גדולתם.

בתוך כך, השנה לראשונה הוכנה חוברת מיוחדת, הקוראת לבנות ישראל להצטרף גם הן ללימוד ההלכה היומית. החוברת מכילה סיפורים מרתקים בהם סיפור מרגש על אמו של החפץ חיים, שגידלה את המאור הגדול שהאיר את העולם בתורתו, ואת סיפורה המיוחד של הרבנית פייגא, בתו של החפץ חיים.

בארגון 'דרשו' אומרים שחרף הקורונה שהגבילה את היכולת לערוך פעילות כמידי שנה, נרשמת התעניינות עצומה בהצטרפות ללימוד דף היומי בהלכה. "אנחנו רואים שדווקא כעת יש יותר ויותר אנשים שרוצים לקשור את חייהם בלימוד הלכה יומי, שלפי כל גדולי ישראל זו הדרך הנכונה ביותר לאיש יהודי, על מנת לידע הדרך אשר צדיקים ילכו בה" אומרים בארגון. "דווקא כעת יש עניין מיוחד ללמוד הלכות חג בחג, כאשר הלימוד עוסק בהלכות יו"ט. ויהי רצון שזכותו של מרנא החפץ חיים, תסייע לכולנו בס"ד לצאת במהרה מהמצב הנוכחי ולהוסיף חיילים לתורה".

זה כבר הפך למסורת של שנים: בארגון 'דרשו' - הארגון התורני הגדול בעולם, מארגנים מדי שנה מעמדים רבי רושם ביום ה'א"צ של מרנא החפץ חיים זי"ע, מחבר ה"משנה ברורה" וה"חפץ חיים". גם השנה, ביום ההילולא שחל ביום ראשון כ"ד באלול, חצי מיליון ילדי ישראל מתלמודי תורה בישראל ועוד כ-250 אלף ילדים ביותר מ-25 מדינות, מדרום-אפריקה וונצואלה, ועד ערבות רוסיה הקפואות, למדו מספר חפץ חיים וקיבלו על עצמם שמירת הלשון וההלכה.

החזיקו בלימודם של הילדים מתקיים במקביל להתחזקות כללית בעם ישראל, בפרט בימי הרחמים והסליחות, להתחזק בלימוד דף היומי בהלכה במשנה ברורה. לימוד שהפך בשנים האחרונות לנחלת כלל ישראל, הקובעים מדי יום שיעורים ולימוד כסדר בהלכות הנצרכות ונדרשות לכל יהודי לידע דבר יום ביומו, למען ילך ויצעד בדרך התורה על כל צעד ושעל.

בימים אלו, עוסקים רבות אלפי ישראל בהלכות יום טוב, הנדרשות כדבר בעיתו מה טוב ללימוד לקראת החגים הקרובים, כאשר עד חודש כסליו ישרימו הלומדים בסדר הלימוד של הדף היומי בהלכה את חלק ה' של המשנה ברורה, ויחלו בלימוד חלק ו'.

רבות הילדים בעולם היהודי למדו מאותה חוברת ייחודית שהופקה בשפות שונות, במיוחד לרגל ה'א"צ, ושונעה במערך לוגיסטי חובק עולם לקצוות תבל. החוברת המיוחדת כללה סיכום מיוחד של "דף היומי בהלכה", קטע הלימוד היומי בשמירת הלשון, וסיפורים על מורשתו של החפץ חיים ופרק תהילים מיוחד.

התלמידים הקדישו את הזמן המיוחד שהוקצה על ידי מוסדות החינוך, על מנת לעיין במשנתו של אחד מגדולי הדורות בעם ישראל, ומי שהיה סמל מובהק לשמירת הלשון והמחשבה, והיה לאחד מגדולי מורי המוסר והיראה, שכיום קשה לנו בכלל

הלב מתחיל לדפוק בפראות: 'רגע, אני בשטח ערבי, אולי בשטחי הרשות הפלסטינית?'

על סטייה מהדרך, על ביטחון עצמי שנעלם ברגע, על האברך הממרר בבכי באמצע הלילה ועל המורשת האדירה שהותיר לנו מרנא החפץ חיים | מחשבות אלוליות, רגע לפני ראש השנה הרב יהושע לייבזון

הלב מתחיל לדפוק בפראות. רגע, אולי נכנסתי לשטחי הרשות הפלסטינית?

באחד הלילות של השבוע שעבר, החלטנו לפקוד את מקום קבורתה של רחל אמנו ע"ה, ולהתפלל לשוכן מרומים, שבזכותה ישמע את קול תפילותינו וימלא את כל משאלות ליבנו לטובה. השעה הייתה קצת אחרי חצות הלילה, הדרכים המובילות לבית לחם מוארות באור קלוש, מוקפות באפלה עבותה. היה קצת מעונן ואורו של הירח כמעט ולא נראה על פני האדמה. במעלה העליות החדות והמפותלות בואכה ביתר עילית, שרר ערפל כבד מאוד. זה היה מוזר, בגלל שאנחנו עדיין בעיצומו של הקיץ, אבל זה היה ערפל ממשי, שהגביל את הראות עד מאוד. כמובן שהאטתי את מהירות הנסיעה, בהתאם לתנאי הכביש והראות הירודה, וכשעברנו את ביתר התבהר מזג האוויר, ושחרר לנו את הדרך.

ואז הגיע החלק המרכזי של הסיפור שאני רוצה לספר לכם היום: קצת אחרי שעברנו את ביתר ופנינו שמאלה בצומת ה-T שבסוף הכביש, נתקלנו במחסומים. לא המחסום הצבאי הקבוע שבכניסה לכביש המנהרות, אלא מחסומים זמניים שהוצבו בכניסה למנהרה הראשונה, והפנו את כל התנועה אל הנתבי החולף ימין למנהרה. לרגע היססתי. סטייה מהכביש עלולה להביא אותי לתוך שטחי הרשות הפלסטינית. מה לי ולצרה הזאת? אולי כדאי להסתובב אחורה ולחזור הביתה?

אבל לא היו לי הרבה ברירות. הכביש הוא חד סטרי, אין שום אפשרות לחזור אחורה. הדרך היחידה היא להמשיך. לתומי סברתי שהנתיב העוקף את המנהרה מימין, מתחבר מיד לאחריה עם כביש המנהרות.

לחצתי את הגז והתקדמתי הלאה... רק כדי לראות שאני ניצב בפני צומת שמציעה לי לפנות ימינה, להמשיך ישר או לחלופין לפנות

שמאלה....

"ההיגיון אומר שאני צריך לפנות שמאלה", אמרתי לרעייתי בזמן שמכשיר הווזיז הכשר שלי החלה לחשב מסלול מחדש. פניתי שמאלה, והלב שלי החסיר פעימה.

מכשיר הניווט הפסיק פתאום לעבוד, 'אין קליטה' הוא מבשר לי. התמרורים שבציד הכביש הפכו ישנים ודהויים. הכיתוב עליהם מופיע בשתי שפות בלבד. אנגלית וערבית.

הלב מתחיל לדפוק בפראות. רגע, אני בשטח ערבי, אולי בשטחי הרשות הפלסטינית?

איזה לחץ.

"לא יכול להיות", אמרתי לעצמי בקול, תוך שאני משתדל שרעייתי תשמע ותפנים את המסר המרגיע, "הם לא היו שולחים את הנהגים לשטחי הרשות הפלסטינית. אם חסמו את המנהרות והפנו אותנו לכאן, כנראה שזה עדיין שטחי ישראל..."

אז למה השלטים רק בערבית ובאנגלית? אני לא יודע. ולמה הניווט לא עובד? אולי זה בגלל שיצאנו את גבולות המדינה?? לא אלאה אתכם בסיפורים, אבל את אנוח הרווחה המאופקת

הרשות הפלסטינית רק בגלל שיפוצים בכביש, בלי לספק מעטפת הגנה הולמת.

ללמדך מה שעלולה הירידה מהדרך הסלולה לגרום לך, כמה אתה מאבד את כל היציבות ברגע שרק ירדת מהדרך המוכרת והבטוחה. זה מלמד אותנו הרבה מאוד דברים על עצמנו ועל הסובבים אותנו, וזה בעיקר מכניס אותי לראש השנה עם לב נשבר, עם ידיעה שאני באמת באמת באמת לא שווה כלום, ושכל מה שיש לי זה הכל מאתו יתברך, כי הקב"ה יכול ברגע אחד לקחת מהאדם, רכיב אחד קטן מכל הטוב והשפע שהעניק לו, וברגע אחד מאבד האדם את כל היציבות שלו. מחשבה 'אלולית' שכזאת....

שנאנחתי, כשנגלה לפני שלט עם כיתוב בעברית בהמשך הדרך, ואת האנחה הגדולה והעמוקה שהשמעתי כשעברתי את המחסום, והבנתי שאני עכשיו בטוח בטוח בשטחי ישראל - לא אשכח במהרה. מה אני רוצה בעצם לומר בסיפור הזה? את מוסר ההשכל שהפקתי ממנו.

ידידי! לפעמים האדם מרגיש בטוח בעצמו. הוא מצליח בחיים, טוב לו, יש לו בית, משפחה, עבודה, כסף (לי באופן אישי אין, אבל זה לא הנושא...), מעמד והרבה מאוד ביטחון עצמי. ואז אתה סוטה עם הרכב שלך לרגע אחד קטן מהדרך הסלולה, ומגלה שאתה לא יותר מעלה נידף ברות. פחדן קטן, חסר אומץ וזה למרות שברור לך, שאין סיכוי שישלחו אותך לנסוע דרך שטחי

מה פתאום הוא אומר תהילים בניגון של 'איכה', חשבתי לעצמי, מה, הוא לא שמע

על 'עבדו את ה' בשמחה'?

הסיפור עוד לא נגמר... אחרי שסיימנו עם הכביש המפותל, החשוף והמפחיד, מצאנו את עצמנו בפאתי שכונת מלחה, סמוך לגן החיות הירושלמי. מכשיר הניווט כבר שב לפעול במלא הכח וכיוון אותנו נאמנה אל קבר רחל.

אני פוסע פנימה בחדרת קודש, מתיישב לי בפינה ופוצח באמירה תהילים שקטה. לא רחוק ממני יושב לו אברך שנראה רגיל לכל דבר. אברך ליטאי כבן 25, פניו מכוסות במסכת בד תכולה, בידי הוא מחזיק בספר ומפיו נשמע קול תפילה משתפך.

הוא לא תפס את תשומת הלב שלי באופן מיוחד. סתם אברך ירא שמים שאומר תהילים בקבר רחל.

אבל היה משהו מאוד מיוחד בקול שלו. הוא התפלל בדבקות מיוחדת, קול משתפך, תנועה עדינה כזאת משהו אצילי יותר, נעלה יותר.

המשכתי באמירת התהילים ולא ייחסתי חשיבות רבה למה שקורה שם, בספסל הסמוך.

ואז הוא החל להשמיע קול ניגון נוגה, בעודו אומר את המילים במנגינה החוזרת על עצמה. הוא אמר את המילים בשקט, כך שלקח לי קצת זמן לזהות את הניגון - ניגון הטעמים של מגילת איכה...

מה פתאום הוא אומר תהילים בניגון של 'איכה', חשבתי לעצמי, מה, הוא לא שמע על 'עבדו את ה' בשמחה'?

תיקון חצות! הבנתי... הוא אומר תיקון חצות!! מאותו רגע עקבתי אחריו בשקט.

הוא מירר בבכי, כשהוא משתמש במסכת הבד המכסה את פיו ואפו, כדי להבליע בה את דמעותיו.

יושב לו אברך כמוני וכמוכם, לא איזה צדיק נסתר, לא איזה יצור מוזר, סתם, אברך כולל או מלמד תינוקות, בנאדם מהשורה, שפשוט מבכה מרה את חורבן בית המקדש!

הוא לא יושב על הקרקע, אני בספק אם הוא שם אפר על הראש, אין לו נר ביד והוא לא מסתתר מתחת לשולחן. יושב על ספסל כאחד האדם, במקום שיש בו כמה אנשים נוספים, ופשוט מקונן על חורבן בית המקדש בדמעות שלישי, בלי שמישהו ישים לב.

רציתי לגשת אליו ולתת לו 'קוויטל'. לבקש ממנו שיתפלל עלי ועל בני משפחתי.

אבל התביישתי, אז ויתרתי על הרעיון. אחרי שנסעתי משם, התחרטתי על כך.

המקרה הזה עורר בי מחשבה מאוד מאוד עמוקה ותהייה גדולה. מי אמר שאנחנו צריכים להיות כמו מה שאנחנו נראים כלפי חוץ? אם אני אדם רגיל, זה אומר שאסור לי לעשות תיקון חצות? למה החלטנו שתיוקן חצות זה עסק למקובלים או לחלופין, לחסידי ברסלב? ולמה הוא מסוגל לשבת באישון ליל, ולהזיל דמעות על חורבן בית

המקדש, בזמן שאני נשאר עם עיניים יבשות אפילו בזמן אמירת הקינות בתשעה באב? כי הוא פיתח את הרגש, כי הוא מתבונן בצער השכינה, כי הוא מעורר את עצמו לחשוב על המילים היוצאות מפיו.

גם אני רוצה.

גם לי מגיע להיות קצת יותר מקושר לקדוש ברוך הוא. אולי עכשיו זו באמת הזדמנות נפלאה לעשות זאת, בראש השנה, בימי הרחמים והסליחות.

3. אצל הגויים נהוג לעשות בכל סוף שנה את רשימת האנשים המשפיעים, 'אנשי השנה'...

ביום ראשון השבוע, היה יום ההילולא של מרנא החפץ חיים הקדוש. חשבתי על זה בעיצומו של יום, הסתכלתי בארון הספרים בביתי, וראיתי את המשנה ברורה של 'דרשו', את החפץ חיים שיש לי בכמה הוצאות (גם של 'דרשו' כמובן), את ה'שמירת הלשון, וה'אהבת חסד'.

אמרתי לעצמי שזה לא בסדר שעדיין לא קניתי את הסט "כל ספרי החפץ חיים", ואולי באמת הגיע הזמן לעשות זאת.

תחשבו על זה רגע... החפץ חיים נפטר לפני 87 שנים. אתם רוצים לנחש כמה עותקים היו מהספרים שלו עד אז? אני מנחש שלא יותר מכמה אלפים בודדים.

כמה סטים של משנה ברורה הספיק החפץ חיים למכור בחייו? בואו נזרוק ניחוש פרוע, נאמר שהוא מכר עשרת אלפים סטים, שזה מספר גדול מאוד, אם תשוו את זה ביחס למספר הסטים של המשנה ברורה הקיימים כיום ברחבי העולם, זה מספר אפסי.

רק כדי לסבר את האוזן, אספר לכם שרק המשנה ברורה במהדורת 'דרשו' הודפסו בלמעלה ממאה אלף ספרים, בהם סטים וגם ספרי משנה ברורה בכריכה רכה, במהדורת כיס ובמהדורה בינונית וכו'.

וזה רק מהדורת 'דרשו'. ומה עם כל המהדורות האחרות? גם ספרי 'חפץ חיים' ו'שמירת הלשון' הודפסו במאות אלפי עותקים.

מדובר במספרים אסטרונומיים!!

הסתכלו סביבכם, אין בית של יהודים שומרי מצוות, שאין בו את ספרי החפץ חיים, אין בית כנסת שאין בו כמה וכמה סטים של משנה ברורה וחפץ חיים ושמירת הלשון וכו'...

מה אני רוצה לומר? שכשהחפץ חיים נפטר לבית עולמו, הוא השאיר אחריו מתנה גדולה לעם ישראל, אבל אף אחד לא יכול היה אז להבין עד כמה המתנה הזאת גדולה, כמה היא משמעותית.

החפץ חיים איננו עימנו כבר כמעט תשעה עשורים, אבל הפעילות שלו לא פוסקת אפילו לרגע. ההיפך הוא הנכון, היא הולכת ומעצימה, הולכת ומתפשטת. המספרים בלתי נתפסים.

תחשבו על זה שכל אחד מאתנו שמניח תפילין, למד את ההלכות של הנחת תפילין במשנה ברורה!

כל אחד מאתנו שנוטל ידיים לפני ארוחת בוקר, למד את ההלכות במשנה ברורה.

גם אם מישהו לא למד ישירות מהמשנה ברורה את ההלכות, הוא שמע אותן מאביו או מרבו או מחברו שלמד אותן במשנה ברורה.

אנחנו מסוגלים להעריך בכלל, את הכמות העצומה של הזכויות שנוספות למרנא החפץ חיים מדי יום ביומו? את הכמות המספרית, הטכנית... שלא לדבר על האיכות של הזכויות הללו, מבהיל רק מלחשוב על עוצם קדושת נשמתו של החפץ חיים, והזכויות העצומות שנוזקפו ונוספות לו בכל רגע נתון, מכל מקום בעולם שבו יש יהודים שומרי תורה ומצוות.

אצל הגויים נהוג לעשות בכל סוף שנה את רשימת האנשים המשפיעים, 'אנשי השנה', אלו שהשנה השפיעו על העולם.

אם נעשה זאת גם אנחנו, נגלה שהשנה השפיע החפץ חיים על העולם בצורה שאי אפשר לתאר. וגם בשנה שעברה ובזאת שקדמה לה, וגם בשנה הבאה בעזרת ה'.

אפשר ללמוד מזה הרבה מאוד דברים חשובים ונכונים, אבל אני רוצה להפיק מכך מסר אחד שאני מקווה שיהיה לי שכל להחזיק בו לאורך ימים: תראה כמה כח יכול להיות לכל פעולה!

איזה כח יכול להיות טמון בלבו של יהודי אחד בודד, שמחליט לעשות מעשה ולחבר חיבור שנראה בעיניו שיש בו צורך לעם ישראל.

רגע לפני...

4

ואם כבר מדברים על האנשים המשפיעים ביותר, אולי כדאי שנרענן קצת את ההבנה והידיעה, שיש מי שאינם משפיעים בכלל עלינו ועל העולם, אלו הם המנהיגים הפוליטיים, שחושבים שכל הכח נמצא בידיהם, ושהם יקבלו החלטות וינהיגו את העם כולו.

המאורעות בתקופה האחרונה מספקים לנו הוכחה ברורה, עד כמה המנהיגים הללו הם בעצם מונהגים, כמה הם רועדים מקול עלה נידף, משנים את דעתם בין רגע לאחר שהופעל עליהם לחץ במינון המספיק, מה שאתמול היה מסוכן, מחר הופך לבטוח, ומה שבמקום אחד נחשב למדבק, במקום אחר ייחשב ל'זכות יסוד'.

אז כשאנחנו נכנסים לראש השנה, כדאי שנצרום את ההבנה הזאת בעומק הלב שלנו, וכשאמר בתפילת הימים הנוראים "וידע כל פעול כי אתה פעלתנו... ויאמר כל אשר נשמה באפו", נכוון בעיקר על עצמנו, כל אחד על עצמו, הלוואי ואדע ואבין בהבנה שלמה ובידיעה גמורה, כדי שאוכל לומר בפה מלא ש"ה' אלוהי ישראל מלך, ומלכותו בכל משלה".

כשבין בהבנה מוחלטת ובידיעה אבסולוטית שהכל מאתו יתברך, ושהוא מנהיג לבדו את העולם כולו, נפסיק לכעוס על הטלתו של סגר כזה או אחר, ובכלל נפסיק להתייחס לכל מה שקורה לנו כאילו זה מועיל לנו או מזיק לנו, כי התועלת האמתית היא רק מאתו

יתברך, ושום נזק לא ייגרם לנו אם לא נגזר עלינו חלילה, שכך וכך יעלה בגורלנו.

ואולי, אולי הקב"ה הביא עלינו את הנגיף וכל המאורעות הנלווים אליו, רק כדי שבסופו של דבר נלמד ממנו את השיעור החשוב הזה, ונבין שאין עצה ואין חכמה ואין גבורה לנגד ה', וברצותו הוא משדד את המערכות ומנער את העולם כולו. ממנו ניקח לעבוד את ה', ועם ההרגשות והמחשבות האלו נכנס לראש השנה. ויהי רצון שתתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה.

לתגובות leib1964@gmail.com

Dirshu
דרשו! ד' ויענו
בית עיון ולימוד
עולמי לחינוך ולימוד התורה

שנה טובה

וגמר חתימה טובה

"וקבל בריזמים וברצון את תפלתנו"

הנהלת דרשו

עדויות שנכתבו בדם ונצרכו באש בתולדות עמינו, יעידו על מסירות נפש ל'תקיעת שופר', בערבות סיביר תחת עיניהם האנטישמיות של הרוסים, ובמחנות ההשמדה תחת גלקסי הנאצים ימ"ש. אלו הזכירו לבורא עולמים את זכות אביהם יצחק, שנעקד על גבי המזבח, ותפילתם החרישית מעומק ליבם שיחוס עליהם ממרומים, ותהיה עקידת יצחק תחת עקידתם...

סיפורי עוז ותעצומות, על מסירות נפשם של יהודים לקיום מצוות תקיעת שופר

הרב ישראל ליוש

"זכרון תרועה מקרא קדש"...

אמרו בגמ' (ר"ה טז ב) 'כל שנה שאין תוקעין בתחילתה, מריעין לה בסופה, מ"ט דלא עירבב שטן'. ותוס' פירשו שם בשם הלכות גדולות, שהסיבה שלא תקעו בראש השנה, משום שנאנסו ולא משום שחל בשבת.

יש להבין, הרי אונס רחמנא פטריה, א"כ מדוע אם נאנסו ולא תקעו בתחילת שנה, יריעו בסוף השנה מפני הצרות שיהיו, הרי אם נאנס ולא עשה הרי הוא כאילו עשה?

ה'משך חכמה' (פ' אמור) מבאר שתקיעת שופר איננה ככל המצוות, אשר בהיעדרה יענש על אי קיומה, וכשנאנס רחמנא פטריה, אלא היא כמו תרופה למכה, כי בתקיעה בשופר של איל מזכירים זכות עקידת יצחק, שאף אנו בניו, באהבתנו את ה"ת, מוכנים להעלות את כל תאוותינו על מוקד אהבת ה'. וכמו שחולה שנאנס ולא לקח מזוז ורפואה, לא יתרפא, אף שאי הנטילה באונס היתה, כן אם נאנסו ולא תקעו בשופר, יחסר להם זכות זיכרון העקידה, ומשום כך עלולים להריע על צרותיהם בסוף השנה...

אם כן יש להבין, מדוע כאשר ראש השנה חל בשבת ולא תוקעים, לא יחסר זיכרון העקידה לזכויות עם ישראל, ומדוע אז לא יריעו בסוף השנה?

מבאר ה'משך חכמה' שבני ישראל והקב"ה הם כשני אוהבים נאמנים, אשר כל אחד דואג לכבוד זולתו, ואדרבה, עם ישראל כה חוששים לכבוד השבת המעידה על קדושת שמו ית', עד שאפילו שהם יודעים שביטול תקיעת שופר, אפילו בשוגג, יש בו משום סכנה גדולה, מכל מקום מוותרים על תקיעת שופר ועל זכרון זכות העקידה, ובלבד שלא יהיה חשש שיהודי אחד יעביר את השופר ד' אמות ברה"ר, ותתחלל חלילה השבת. אם כן, זה גופא שאינם תוקעים בראש השנה שחל בשבת, הרי היא כעקידה רוחנית מופלגת, והיא משלימה לרצות כמו שמרצה זיכרון השופר.

מגיעות שמועות אודות החורבן הנורא ומסע ההרג שעוברים היהודים באירופה. הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל, ראש ישיבת חברון, נושא דברים לבני הישיבה לפני תקיעת שופר, ואומר: "אחינו נשחטים ונשרפים ע"י הגרמנים ימ"ש... אין בית שאין שם מת.... שואה איזומה!...

"מה צריך לחשוב יהודי ששוכב תחת מנעלו של נאצי ימ"ש, ועומד בכל רגע להיזרק אל המשרפות...?! על מה הוא צריך להתפלל...?! "הוא צריך להתפלל כך: 'בורא עולם הענשת אותי... ואתה צודק! אבל אני אעשה תשובה, וברגע שאעשה תשובה, מיד אהפוך לאהוב ונחמד, ואז אתפלל אותה תפילה שכלל ישראל מתפללים לפני התקיעות 'ידבר עמים תחתינו ולאומים תחת רגלינו', ברצוני לראות כעת את הנאצי שעומד עלי, שוכב על הרצפה והנעל שלי עליו...' "זהו כוחה של תשובה" - סיים ראש הישיבה את דבריו - "וזוהי תפילתנו לפני תקיעת שופר"...

עדויות שנכתבו בדם ונצרכו באש בתולדות עמינו, יעידו שעם ישראל לדורותיו, מסר את נפשו על קיום המצוות, בערבות סיביר תחת עיניהם האנטישמיות של הרוסים, ובמחנות ההשמדה תחת גלקסי הנאצים ימ"ש. הם לא בחלו בכל אמצעי על מנת לקיים

ראש השנה תש"ג, מלחמת העולם השנייה בעיצומה. לארץ ישראל

**למחרת עם זריחת החמה, יצא רבי
חיים מביתו, והנה הוא רואה לנגד
עיניו בפינת הרחוב, עגלה עמוסה
בחפצים ישנים, ומקומו של העגלון
מקושט, ביניהם שופר! רבי חיים
לא האמין למראה עיניו... הלא
זהו שופר אמיתי!! שופר ממש!!**

היא עשתה עצמה חולה, ודרשה להתפנות לבית חולים ב'וינה'
הסמוכה, שם פגשה ברופא יהודי, וביקשה ממנו שישגי לה שופר
עבור אנשי המחנה. הוא ממלא את מבוקשה ומוסר לה שופר. עתה
חוזרת היא להרגיש טוב ומשתחררת מבית החולים, כשהיא נושאת
על גופה במסירות נפש את השופר, על ידו יזכו אנשי המחנה לקיים
מצוות תקיעת שופר.

השופר שהחליף את פעמוני המחנה

מוחו הקודח של האדמו"ר מטשאקווא, הרה"צ רבי מאיר
הלברשטאם זצ"ל, בעזרת ליבו החם לקיום מצוות, הגה רעיון הזוי
כיצד להביא שופר למחנה 'סוסבנה' לתפילות ראש השנה תש"ד,
בליבה של השואה האיומה. וכך מספר רבי מאיר: "בערב ראש השנה
בחסות החשיכה, חתכתי את חבל הפעמון שהיה תלוי במחנה,
והפעמון נפל ונשבר. בפעמון זה היה קצין המשטרה מצלצל כל
בוקר, ומודיע לאנשי המחנה כי הגיע הזמן לצאת לעבודה.
"עתה, כאשר נשבר הפעמון, שלחתי להודיע לקצין המשטרה שיש
ביד סבי חצוצרה, ועד שיתקן הפעמון הוא מוכן להתנדב ולהריע
בחצוצרה ולהעיר את אנשי המחנה לעבודתם. הקצין קיבל את
הרעיון, וסבי הרה"ק רבי סיני הלברשטאם מז'מיגרד זצ"ל, שיבח
אותי מאוד על המבצע החכם ואמר: 'הנה מה שאמרו חז"ל 'תקיעת
שופר חכמה ואינה מלאכה'".

"ביום ראש השנה ארגנו מנין מצומצם השכם בבוקר, הרחק
מעניהם של אנשי הנק.וו.ד., סיימנו תפילת שחרית לפני השעה
שבע בבוקר, מועד צלצול הפעמונים, ואז יצא סבי מביתו, בדרך
בהתרגשות 'על תקיעת שופר' ו'שהחיינו' ותקע בשופר כדת וכדין.
"מיד הגיע למקום קצין המשטרה וביקש את ה'חצוצרה'. ניסה בכל
הכח לתקוע בה, ללא הצלחה, אז סינן בזעם: 'חצוצרה יהודית...'
והשליך את השופר לארץ..."

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל:
israel.layosh@gmail.com

את מצוות ה' ככל האפשר. הסיפורים הבאים יעידו על צמאונם
של היהודים, אף שהיו בעניים, לקיים מצוות שופר ולהזכיר לבורא
עולמים את זכות אביהם יצחק, שנעקד על גבי המזבח, ותפילתם
החרשית מעומק ליבם שיחוס עליהם ממרומים ותהיה עקידת
יצחק תחת עקידתם...

השופר ההיסטורי שקיבל רבי אריה לוי מרבי חיים ברלין

שופר מיוחד היה גנוז בידיו של הגאון רבי אריה לוי זצ"ל, אותו קיבל
במתנה מהגאון רבי חיים ברלין זצ"ל, בנו של הנציב זי"ע. שופר זה
שימש את רבי אריה להכרזה על כניסת השבת, ע"י תקיעה ארוכה
לארבע רוחות השמים, ובשופר זה אף היה תוקע לחולים ונדכאים,
אשר נבצר מהם לבוא לבית הכנסת לתקיעת שופר.
מיוחד ומיוחד היה שופר זה, כפי שסיפר עליו רבי חיים ברלין
בעצמו:

כאשר הייתי רב של מוסקבה, גזרו הרוסים על היהודים גזירות רבות.
פעילות יהודית היתה מסוכנת מאוד, והנה חודש אלול בא, והשופר
היחיד שהיה בבית הכנסת נסדק ונפסל. בכל האזור לא נמצא שופר כשר
אחר, וכבר לא היה די זמן להביא שופר כשר מחוץ לגבולות רוסיה...
בצר לי הבנתי שכנראה זו תהיה השנה הראשונה, בה לא יזכו תושבי
מוסקבה היהודים לשמוע קול שופר...

ליל התקדש חג. השמש שקעה ויום הדין הנה בא ושופר אין. רבי
חיים שב מבית הכנסת, סעד את סעודת החג והתיישב ללמוד
הלכות שופר. 'הלימוד יעלה לרצון לפני שומע קול תרועת עמו,
כאילו תקענו בשופר', הרהר...

למחרת עם זריחת החמה, יצא רבי חיים מביתו לכיוון בית הכנסת,
והנה הוא רואה לנגד עיניו בפינת הרחוב, עגלה עמוסה בחפצים ישנים,
ומקומו של העגלון מקושט בקישוטים שונים, ביניהם שופר! רבי חיים
לא האמין למראה עיניו... הלא זהו שופר אמיתי!! שופר ממש!!

רבי חיים ניגש לעגלון ושאל אותו: "מנין לך שופר זה?", "יסלח לי
כבוד הרב" - רעד קולו של העגלון - "לא ידעתי שזה שלך..."

רבי חיים לא נרתע, והמשיך לחקור את העגלון אודות השופר, כדי
לדעת אם הוא נעשה בידי ישראל והוא כשר למצווה. העגלון סבר
שרבי חיים הוא הרב של בית הכנסת ממנו לקח את השופר, וחשש
שמא הוא יסגיר אותו לשלטונות, ובתמורה להבטחה שרבי חיים לא
יעשה כן, נתן לו את השופר וסיפר לו כי חובב חצוצרות הוא, והוא
גנב אותו מבית הכנסת הסמוך לביתו.

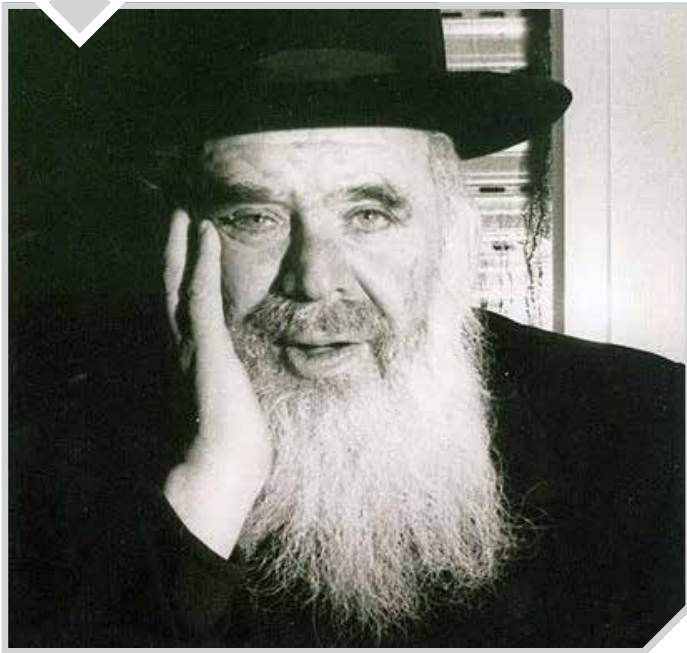
שופר זה נדד עם רבי חיים בכל מסעותיו, וכאשר הגיע לארץ
ישראל, מסר אותו לרבי אריה לוי שעשה בו מצוות רבות וזיכה בו
את הרבים.

השופר שהושג בזכות התחזות לחולה

מחנה שטראסהוף, ראש השנה שנת תש"ה קרב ושופר אין. מה
יעשו? מוחה של נערה אמיצה הוגה רעיון והיא יוצאת לבצע אותו...

'שמעתי הרבה על הישיבה אבל לא ידעתי שגם השמש כאן מנצל כל רגע פנוי כדי להתפלפל עם תלמידי הישיבה והוא כה גאון ובקיא!' 'שמש!?!?! - קפץ גם קצף הלה, 'הלא זה ראש הישיבה שלנו!'

ה'שמש' שהתברר כגאון מופלג...

הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א

במוצאי מנוחה קידמנו תחילה!

מתוך התרגשות וסערת לב, אנו הולכים ומתקרבים ליום הדין, יום המלכת מלכו של עולם, ראש השנה. קול השופר נשמע ברמה מזה כמה שבועות, ועם כל יום שחולף חש כל לב יהודי את ההתרגשות והחרדה אוהזות בו, ממלאות את לבו ונפשו. הנה כי כן, קרב ובא היום הגדול, בו נזכה לבקש את התגלות מלכותו יתברך בעולם, נעמוד לפניו למשפט על כל מעשינו, ונבקש להתברך ממנו בשנה טובה ומתוקה.

כל אדם יודע בדיוק איך עברה עליו השנה החולפת. היתה זו שנה בה ראינו כולנו במו עינינו, כיצד היא נפתחת בצורה אחת - שגרתית למדי, כשתקוות גדולות מפעמות בלב והכל נראה ורוד ומבטיח, ומסתיימת בצורה שונה לחלוטין - כשכולנו תחת אימת הנגיף המזור-משונה משהו, כשמחצית השנה האחרונה היתה רוויית תהפוכות וטלטלות, ואין מי שלא חש את השפעת הסערה העולמית.

אין פלא אפוא, כי הפעם יותר מתמיד, כל לב נחרד ומתוח. אנו יודעים שכל משבר שמתרחש במשך השנה - נקבע בראש השנה, ומבינים כי הסערה המתחוללת לא פרצה לעולמנו בחודש אדר, כי אם כבר בראש השנה. ובאותו אופן בדיוק, מתוך תקווה כי תחל שנה וברכותיה, אנו יודעים ומבינים כי מי שקובע ומכריע האם, מתי וכיצד העולם יחזור לשפיות, הבריאות תשוב להתייצב, מוסדות החינוך יפעלו כשגרה, הפרנסה תחזור להיות קבועה כשהיתה - הוא מלכו של עולם, בעוד כשבוע ימים.

ועכשיו, כשאנו ניצבים רגע לפני, כל יהודי שואל את עצמו מה לעשות עכשיו. בוודאי, חשוב להכין את סעודות החג, להתרגש מהניגונים, לרכוש מקומות בבית הכנסת, וכן הלאה. אבל השאלה הבערת ביותר שעל הפרק, היא כיצד להיערך ליום הדין? במה כדאי להתחזק כדי להבטיח לעצמנו שנה טובה? באיזו דרך יש לפעול כדי שהשנה הבעל"ט אכן תהיה טובה ומבורכת?!

כדי לענות על השאלה הזו, נעין במשנת בעלי המוסר, בה מודגש מאוד כי חודש אלול הוא חודש של תשובה, של מתח מיום הדין, של חרדה לגורל השנה הבאה, של עיסוק בשאלה באלו פנים נתייצב לפני מלכו של עולם. ויחד עם החרדה הזו, אחד מגדולי בעלי המוסר, הוא הסבא מקלם זצ"ל, נהג לתלות בחודש אלול מודעה בישיבה, ובה נכתב:

אלול ראשי תבות: אהוב למעלה ונחמד למטה!
בכך ביקש להתוות דרך, לסלול מסילה ברורה: עבודתו של חודש אלול, כחלק מאימת הדין, הסליחות, תקיעת השופר והתפילות מעומק הלב - היא להיות אהוב למעלה ונחמד למטה. כן כן, להיות נחמד איש לזולתו, חייכן ומסביר פנים, בעל חסד ומתפייס ברצון. הנחמד למטה, בין ידידיו וחבריו - הוא האהוב למעלה, הוא הזוכה בשנה טובה בראש השנה!

ברור שכולנו עוסקים בתשובה, במוצאי שבת הצטרפו בני אשכנז לעדות ספרד באמירת הסליחות, כל יהודי עורך את חשבון נפשו ומבקש להתחזק במשהו. ובתוך כל זה חשוב כל כך לזכור, לשמור על כבוד הזולת, להיות נכון לסייע לכל יהודי, לחייך לכל אדם ולרצות לעשות טוב בין אדם לחברו. זו לא עוד משימה בחודש הזה, זו המשימה!

וכשחז"ל אומרים לנו שיום הכיפורים אינו מכפר על חטאים שבין אדם לחברו עד שירצה את חברו, מגלה הריא"ף בביאורו ל'עין יעקב', כי אין הכוונה שרק חטאים שבין אדם לחברו אינם מתכפרים בלי סליחת החבר, אלא כל העבירות כולן עומדות במצב המתנה, ובורא עולם ממתינ' לראות: אם היהודי יתפייס עם חברו - יום הכיפורים יכפר לו הן על חטאים שבינו לקונו, והן על בין אדם לחברו. אולם אם חלילה לא יתפייס עם חברו - הרי שכל חטאיו נותרים בעינם,

יהודים יקרים, עכשיו הזמן להיערך לכך, עכשיו הזמן להתכונן. חודש אלול הוא חודש התשובה, ובראש ובראשונה - עלינו להעלות על נס את העיסוק בבין אדם לחברו, את הרצון להתפייס עם הזולת, להוסיף מעשי חסד, לתמוך ביהודי אחר, לחייך לכל אחד, לומר מילה טובה בכל הזדמנות, להיות נחמד, כן כן, דווקא בעיצומו של המתח לקראת יום הדין.

הבה ניקח את חברינו לתשומת ליבנו, ועתה במיוחד. אם יש לנו סכסוך פתוח - זה הזמן להתפייס. אם יש לנו חבר הזקוק לעזרה - זה הזמן להתייצב לימינו. אם יש לנו בבית, בקהילה, בסביבה מישור הזקוק למילה טובה - זה הזמן להיות נחמד אליו. וככל שנהיה יותר 'נחמד למטה', כך נזכה להיות יותר 'אהוב למעלה', וניכתב ונחתם לחיים טובים וארוכים, לשנה טובה ומבורכת!

ה'שמש' שהתברר כגאון מופלג...

ראש חודש אלול. בפתחה של ישיבת מיר המעטירה, עומד לו בחור לבדו, נבוך ותוהה. זה עתה הגיע, מבקש הוא להיבחן ולהתקבל לישיבה ששמה נודע בשערים. כדי לקיים 'הוי גולה למקום תורה', נושא הוא עמו מזוודה גדולה וכבדה שמכילה את כל בגדיו וחפציו האישיים, כשהתקווה מפעמת בלבו כי יזכה להתקבל לישיבה - ועל אתר יהיה מוכן להתחיל בה את לימודיו.

קול התורה בקע ברמה מהיכל הישיבה, והבחור, שהסתחרר מהבניין הגדול והסואן, מהעובדה שלא ידע לאן לפנות ומכך שאפילו לא ידע אצל מי נבחרים - חיפש את דרכו. לפתע הבחין בו ראש הישיבה, הוא הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל. נכון, בראש חודש אלול, כמו בימי החודש הזה כולו, היה נתון רבי חיים באימת הדין, דרושיו החוצבים על חודש אלול נודעו למרחוק. אולם יחד עם זאת הבחין בבחור הזר, המחפש את דרכו בנבכי בניין הישיבה!

רבי חיים הטמין את דאגת ה'אלול' בעומק לבו, ופנה אליו בחיוך רחב: 'ברוכים הבאים! בחור חדש כנראה... נכון?', הבחור אישר, ורבי חיים לחץ את ידו בלבביות, ושאל: 'נבחנת כבר? רוצה להיבחן? אמור לי מה אתה צריך ואסדר לך מיד!'

קבלת הפנים הנעימה הורידה קצת ממבוכתו של הבחור, והוא נענה ואמר: 'עוד לא התקבלתי, רצוני להיבחן. היכן נבחנים? מיהו הרב הבוחן?'

'נפלא', השיבו רבי חיים וחיזק את ידיו, 'הבה ואראך את הרב הבוחן. הוא יושב בבניין השני, אלך איתך אליו. רק תן לי את המזוודה, אתה סוחב אותה זו דרך ארוכה, ולבטח כבר אין לך כח. תן לי, תן לי, אני אסחב אותה עבורך...'

וכך, כשהבחור לצידו צעד רבי חיים כשהמזוודה בידו, אל הבניין הסמוך, שם ישב הרב הבוחן. כשהבחור עמד בפתח, נבוך היה שוב והתבלבל, ופנה לרבי חיים: 'אולם כיצד אכנס אליו עם מזוודתי? מה הוא יאמר, שבטחתי בעצמי שלבטח אתקבל? וכי כך זה מכובד וראוי? עלי להשאיר את המזוודה באיזה מקום, אולם היכן?'

'זו לא בעיה בכלל...' - חייך רבי חיים. 'תן לי, אני אשמור לך על

ורבי חיים השיבו: 'אני השמש פה. כל מה שאתה צריך - תבוא ותשאל אותי ואני אעזור לך. זה התפקיד שלי...' - 'אתה עושה את תפקידך מצויין, אתה שמש מאוד נחמד', החמיא הבחור. 'באמת הקלת עליי מאוד את צעדי הראשונים כאן, תודה!'

המזוודה. תיכנס, תיבחן ביישוב הדעת, בעזרת השם תצליח - ותשוב אליי לקבל את המזוודה.'

הבחור נכנס למבחן בלב קל ומתוך רוגע ושלווה. הוא נבחן וידע היטב, התקבל על אתר כפי שצפה וציפה. עתה, הוא שב ופנה לרבי חיים, ביקש את המזוודה בחזרה, ושאל מי מסדר כאן את החדרים ללינה. 'אני אסדר לך חדר', השיבו רבי חיים מיד, ועלה אתו לקומה השלישית. 'הנה כאן', אמר והצביע על אחד החדרים, 'כאן יש מיטה פנויה. הבה נכניס יחד את המזוודה לחדר, תתארגן בניחותא, וכשאתה מוכן - תבוא לבית המדרש!'

'וכיצד מגיעים מכאן לבית המדרש?' - שאל הבחור. הרי הבניין גדול ורב פרוזדורים, חדרים ואולמות. הוא לא רוצה להיות נבוך שוב, מבקש הוא לוודא כי האיש הנחמד שלצידו יפתור לו את כל הבעיות כבר עכשיו... ואכן, רבי חיים הלך עמו לקצה הפרוזדור, הראה לו היכן המדרגות, והסביר לו שלאחר שירידים בהן עד סופן - פונים שמאלה ומגיעים לבית המדרש. 'רגע', שב ושאל הבחור, 'אם שוב אזדקק לעזרתך, מי אתה ומה תפקידך?'

ורבי חיים השיבו: 'אני השמש פה. כל מה שאתה צריך - תבוא ותשאל אותי ואני אעזור לך. זה התפקיד שלי...' - 'אתה עושה את תפקידך מצויין, אתה שמש מאוד נחמד', החמיא הבחור. 'באמת הקלת עליי מאוד את צעדי הראשונים כאן, תודה!' - אמר הבחור, ושב לחדרו, סידר את חפציו, נטל את הגמרא וירד לבית המדרש...

בהגיעו, התבלבל לחלוטין: ה'שמש', זה שנשא את מזוודתו, הראה לו את הדרך, אמר לו להיכן לגשת, הסביר לו כיצד לצעוד - הוא ולא אחר ניצב בסמוך לארון הקודש, ומתפלפל עם הבחורים בעיון הלימוד. אלה מקשים ואלה מתרצים, האחד מביא ראיה, חברו מעלה סברא, וה'שמש' מנצח עליהם...

הוא משפשף את עיניו בתימהון, ונפעם ממש. 'זכתה ישיבת מיר

שגם שמשיה הינם תלמידי חכמים מופלגים! - הוא מהרהר. אכן, לא יאומן כי יסופר: השמש ששימש אותו בחווה, הוא אחד מהאריות שבחבורה!

הוא מחפש לעצמו מקום לשבת, וכשמצא - פנה אל היושב לצידו ואמר בהתפעלות: 'שמעתי הרבה על הישיבה אבל לזה לא הייתי מוכן. לא ידעתי שגם השמש כאן מנצל כל רגע פנוי כדי להתפלל עם תלמידי הישיבה והוא כה גאון ובקיא!'

'שמש!?!?!?' - קפץ גם קצף הלה, 'הלא זה ראש הישיבה שלנו!' 'מה?!?!?' - הבחור היה המום. 'זה ראש הישיבה? והלא הוא זה שקיבל אותי בכזו חמימות, נשא את מזוודתי, הלך אחרי לכל מקום, הסביר לי הכל. זה ראש הישיבה?!' - שאל בהלם מוחלט...

אכן כן! סיפור מופלא זה, המופיע בספר 'דורש טוב', לא רק שהוא מלמד על ענוותנותו העצומה של רבי חיים, אלא שיש בו מסר עבורנו על מהות חודש אלול.

קשה למצוא דמות מופת, שהיתה 'חיה' ועוסקת בעבודת חודש אלול, כמו רבי חיים שמואלביץ. אימת הדין שרתה תדיר על פניו, המאמרים שנשא בישיבה בחודש זה - חקוקים בנפש תלמידה, בכל עוזו ומאודו עסק בעבודת התשובה, בחרדת הדין, בהיערכות לקראת הרגע בו יעמוד לפני מלך מלכי המלכים...

ודווקא לכן - כשראה בחור נבון ידע בדיוק מה עליו לעשות. אימת הדין הוחבאה בירכתי הלב, וחיוך גדול נפרש על הפנים. הוא יצא מגדרו לעזור ולסייע לבחור החדש, להיטיב את קליטתו בישיבה ולתמוך בו באהבה. כי לא רק שזה לא נוגד את אלול - אלא זה ה'אלול' בעצמו! כן, להיות נחמד לזולת, לחפש להיטיב, לחייך לזולת ולסייע ליהודי אחר. זו ההכנה הטובה ביותר ליום הדין, זאת הדרך להבטיח לעצמנו שנה טובה ומבורכת!

כמה מילים שהצילו חיים!

היה זה לפני כמה שבועות, באחד מבתי החולים במרכז הארץ. במחלקת 'טיפול נמרץ נשימתי' למבודדים עקב הנגיף אושפזה אשה, לא מבוגרת במיוחד וגם לא בעלת מחלות רקע רבות. אשה בשנות החמישים לחייה, אמא וסבתא מאושרת, שהנגיף תקף אותה באופן אלים במיוחד, ומצבה הלך והידרדר...

היא הורדמה והונשמה, ובני המשפחה קרעו שערי שמים בתפילות ובתחנונים, אולם נראה כי שערי תפילה ננעלו. מצבה הלך והידרדר, והם חששו מאוד מהגרוע מכל - שלא יקרה במוקדם או במאוחר חליה. כשבוע נוסף חלף ללא שום שיפור, החליטו בני המשפחה לבדוק ולבחון אולי יש עליה איזו קפידא, אולי יש לה סכסוך לא פתור, אולי יש משהו שמעכב מתפילותיהם להגיע לכסא הכבוד... ואז, אחד מילדיה הבוגרים נזכר במשהו, והחליט לברר. לא בנקל הצליח לגלות מי היו המעורבים באותו סיפור עתיק יומין, אך לאט לאט הלכה התמונה והתבהרה. מסתבר, שלפני יותר משני עשורים, פתחה האשה עסק בשותפות עם אשה נוספת. בתחילה הכל זרם על מי מנוחות, שתי הנשים עמלו והשקיעו והתפרנסו מהעסק לא רע, אולם בהמשך החלו החריקות, ועימן החלה מתיחות בין

השותפות...

האשה החולה, כך התברר, היא שהובילה את המהלך שבסיומו השותפות התפרקה. אמנם הן נפרדו בהחלטה משותפת ותוך הבנה והסכמה, אבל בכל זאת - מי שיזמה את פירוק העסק ועמדה על קוצו של יוד - היתה אותה אשה. עברו מאז 18 שנה, הקשר עם אותה אשה - שותפתה לשעבר נותק מזמן, ובכל זאת הצליח הבן לעלות על עקבותיה...

מאחר ובשלב זה איש כבר לא הכיר את השותפה לשעבר, נשלח מתווך, המכיר את שתי המשפחות, לבדוק ולגשש. כשחזר עם הפרטים - ליבם של הבנים הלם בחוזה: הסתבר, שהשותפה לשעבר זוכרת היטב את הסיפור כולו, עודה פגועה ממה שהתרחש אז, והיא עדיין חשה את החץ נעוץ בליבה...

כשהבינו הבנים כי זה המצב, קראו למתווך, וביקשו ממנו לעשות הכל כדי לפעול שהשותפה לשעבר תסלח ותמחל לאימם החולה, ותמחק כל בדל טרעון מליבה. לא היה קל לשכנע את האשה לעשות זאת, למרות שכאבה את מצבה של שותפתה לשעבר - התקשתה למחול לה באמת. אולם המתווך עשה עבודת חריש יסודית, שוחח עם בעלה שעות ארוכות, דיבר ושכנע, ביקש והתחנן, והבעל נשלח לעשות את המשימה...

גם עבורו - לא היתה הדרך סוגה בשושנים. כנראה שהכאב על הפרידה ההיא - היה קשה מנשוא. שעות ארוכות אל תוך הלילה ישב הבעל ודיבר על לב אשתו, עד ששמע את המילים המיוחלות - כי היא סולחת ומוחלת, היא בוחנת את צפוני ליבה ומגלה כי ניקתה מהם כל שמץ של תרעומת...

כבר היה מאוחר מדי להודיע למתווך, ולפיכך הסתפקו בני הזוג בשתיית 'לחיים', שמחים שבמאמץ משותף הצליחו למחוק פגיעה ישנה, לנקותה מהלב, למחול ולסלוח באמת. רק בשעת בוקר דיווחו למתווך, וכשזה התקשר להודיע למשפחת האשה החולה - הופתע עד כדי הלם:

מסתבר, שלאחר שהאשה הפגועה הוציאה מפיה את המילים כי היא סולחת ומוחלת, כעבור חצי שעה - היא התעוררה, מצבה החל משתפר, ובבוקר כבר התייצב. לא יאומן כי יסופר, 30 דקות בלבד מרגע המחילה - האשה קמה מכמעט מוות לחיים ארוכים!

היום, מיותר לציין, האשה החולה הבריאה לחלוטין, נמצאת בביתה בחברת ילדיה ונכדיה, שמחה ומאושרת. היא כמובן לא שכחה להתקשר לשותפתה לשעבר, ולהודות לה על המחילה שהצילה את חייה, פשוטו כמשמעו!

סיפור נפלא זה, אותו שמענו מידידי הרה"ח ר' ישעיה הורביץ שליט"א כפי ששמעו מבני המשפחה, מחדד עד כמה גדולה ההשפעה של 'בין אדם לחברו' על הגורל האישי. פגיעה אחת, סכסוך אחד, מחלוקת אחת מיותרת - תוצאותיהם הרסניות ומסוכנות, משפיעות לשנים ארוכות. עכשיו, רגע לפני יום הדין, זה הזמן לפתור כל סכסוך ישן או חדש, לשים מאחור כל מריבה, להתאחד באהבת חברים, ולפעול להרבות אהבה וחסד בינינו!

וככל שנדע לנצל את הזמן הזה היטב, להיערך לקראת יום הדין מתוך

המשך בעמוד 30

מה היה במעשה זה שריגש כ"כ את המלך? שאל ר' ירוחם את תלמידיו? 'מעשה זה שעשתה אשה זו', אמר מרן המשגיח ר' ירוחם, 'היה כבוד מלכות אמיתי, מעשה זה היה בשביל המלך מעבר לכל הכבוד שעשו לו בכל המקומות, כאן הוא שמע במפורש כי הוא ואין בלתו! וזה כח המלכות!

מלכיות שתמליכוני עליכם!

לקחת נפשה בכפה ובצעד אמיץ מאין כמותו, רצה אותה אומללה
למרכז הכביש וממש לפני מרכבת המלך השכיבה עצמה לפני גלגלי
מרכבת המלך ולא נתנה למרכבה להתקדם, מהומה גדולה התרחשה
באותו רגע... חיילי המלך נזעקו למרכז הכביש כדי להזיזה ולהשליכה
מידית לצינוק לכל חייה על בזיון המלכות, אבל אז... היא הרימה קולה
בזעקה אדירה לעבר המלך 'אדוני המלך בעלי נידון למוות, ואין שום
כח ואדם בעולם שיכול לבטל גזר דין זה, רק אתה אדוני המלך!! איני
זוה מכאן עד שתמחל לבעלי ותבטל הגזירה!' המלך שהצליח לשמוע
את הזעקה, בקש מיד לשחררה, וביקש לשמוע אותה באופן אישי...
מה היה במעשה זה שריגש כ"כ את המלך? שאל ר' ירוחם את
תלמידיו? 'מעשה זה שעשתה אשה זו', אמר מרן המשגיח ר' ירוחם,
'היה כבוד מלכות אמיתי, מעשה זה היה בשביל המלך מעבר לכל
הכבוד שעשו לו בכל המקומות, כאן הוא שמע במפורש כי הוא ואין
בלתו! וזה כח המלכות!

וסיים המשגיח ר' ירוחם 'מזה נוכל ללמוד מה זה כבוד שמים, אין לך
כבוד שמים יותר גדול ממי שמבין ומרגיש שאין החיים והמוות תלויים
אלא בקב"ה אשר בידו להחיות ולהמית, זהו כבוד מלכות וכל זולת זה
יהיו הגינונים והטכסים איזה שיהיו מפוארים ורעשניים, אין בהם כבוד
של אמת'.

כשאנו נמצאים בערב הימים הקדושים, ראש השנה בו חייו של כל
אחד ואחד נקבע לטוב או למוטב, אין מי שלא ירעד מזמן הדין הנורא!
אבל כמה שמחה גדולה יש לנו בניו של הקב"ה שזכינו לתגלית הגדולה
והעצומה הזו, כי עצם הכרת מלכותו של הקב"ה על העולם כולו ועל

הרב בנימין בירנצוויג

הרחובות צוחצחו... נורות הרחוב הוחלפו... כרזות ענק נתלו מבית
אחד למשנהו... כל תושבי הערים במחוז המזרחי של מדינת פולין שבו
שכנה גם העיירה מיר, ממתנים ליום הגדול בו יבקר המלך בעירם ויזכו
לראותו פנים אל פנים ואף לנופף לו לשלום.

כך היה מנהגו של מלך פולין, לבקר מדי פעם את תשובי המדינה
לראות ולהראות, וזו השנה שנבחר המחוז הגדול במזרחה של המדינה
לביקורו של המלך.

הגיע היום הגדול! המלך התחיל במסע ביקוריו, וכל מקום שהוא
הגיע בראש משלחת ממלכתו, יצאו התושבים בהמוניהם לרחובות
המרכזים בהם תעבור משלחת המלך, הם עמדו שעות בצידי הרחובות,
והמתונו אנשים נשים וטף לרגע הגדול, וכשהמלך הגיע ההתרגשות
גברה וכולם נעמדו והריעו, יש מהם בידיהם ויש מהם בכלי זמר ושיירה,
כשהמלך מחזיר אהבתו אליהם בנפנוף ידו לקהל התושבים הרבים.

הביקור הוכתר בסופו כמוצלח מאוד, בכל המקומות שהמלך ביקר,
ניתן לו כבוד גדול, ואף ראה את חיי התושבים שמע את בעיותיהם
ראה את מצוקותיהם, והבטיח כמובן להסדיר את כל ענייניהם על הצד
הטוב ביותר.

אבל... בפגישת סיום שעשה המלך עם בכירי הממלכה, לדון בכל
תובנות הביקור הממלכתי, הפתיע אותם המלך... כולם היו בטוחים
שהמלך ידגיש את הכבוד הגדול שניתן לו בכל המקומות על ידי כל
התושבים שהמתונו מרוגשים בצידי הדרכים בהם עברה השיירה
ובעיקר בערים הגדולות שם השתתפו עשרות אלפי אנשים במפגן
הכבוד ברחובות הראשיים, אבל... המלך אמר להם 'תדעו לכם שהרגע
המרגש ביותר מבחינתי היה בעירה הקטנה ההיא... באותה עיירה
שבקושי השיירה הצליחה לנסוע בגלל מצב הכבישים הרעוע....'

כל השרים היטו אזנם בפליאה עצומה למשמע אוזניהם... ואז המשיך
המלך 'אתם ודאי זוכרים את המאורע המרטיט של האשה שנשכבה
על הכביש ולא אפשרה לי להמשיך במסעי....'

את המשיך המעשה שקרה שם, סיפר מרן המשגיח דמיר ר' ירוחם
זיע"א לפני תלמידיו, באותה עיירה קטנה וזנוחה, עמדה בצד אשה
אחת שבורת לב, אותה אשה, בעלה נתפס על יד השלטונות, ונגזר
עליו עונש מוות והוא ישב כבר בבית האסורים ממתין לגזר הדין
הקשה... אשה זו נשארה גלמודה עם זאטוטיה הקטנים בבית כשליבה
קרוע ושותת דם, והנה כששיירת המלך הגיעה בסמוך אליה, החליטה

והנה שנה זו למדה אותנו על בשרנו ונפשנו, כי 'אמת מלכנו אפס זולתו', העולם כולו עם כל צבאותיו עוצמותיו האדירות עומד חסר אונים לגמרי אל מול וירוס קטן שאינו נראה, ברגע אחד החליט מלך העולם להביאו וברגע אחד מסלקו כלא היה! זו ההכרה שהגיעו כל יושבי תבל השנה ואנחנו עמו וצאן מראיתו לוקחים הכרה זו אל ליבנו באמת ובתמים, ומעתה הרגשת מלכותו יתברך מתיישבת יותר על לב כל אחד.

כך היא הרגשת מלכות הקב"ה, שכבודו מלא עולם והכל שלו ומשלו, כזו הרגשה מרוממת ודאי תשפיע על האדם להמנע מלעשות דברים שהם נגד רצונו של הקב"ה ולכל הפחות תתן לו מעצורים מדי פעם, וזו היא המלכת הקב"ה האמיתית על האדם, והיא שתעמוד לכל אחד ואחד מאיתנו ליזכות לעבור בשלום את יום הדין הנורא, לחיים טובים שמחים ומאושרים.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג,
כתבו ל: bdirshu@neto.net.il

כל אחד ואחד מבאי עולם, עצם הכרתנו במלכות שמים שהיא ואין בלתה וכל חיינו וחפצנו תלוי בו יתברך - היא ההצלה הגדולה שלנו, היא המגן שלנו ביום הדין, כמאמר חז"ל בראש השנה (טז) "אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם וכדי שיעלה זכרונכם לפני..." לזעוק ממעמקי הנפש 'ה' אלוקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה! זה עצמו ההצלה ליום הדין.

אבל יש לדעת שלא מספיקה הכרה ריקה מתוכן כי הקב"ה מלך העולם והכל ממנו ובידו, מבלי שהכרה זו תשנה במשהו את חיינו, ולהמחיש זאת נביא בזה מה שמסופר ממרנא החפץ חיים הקדוש זיע"א שנסע פעם עם בעל עגלה אחד, וכשהם עברו ליד שדה תפוחים שריחו נדף למרחקים, קפץ בעל העגלה הסתכל ימינה ושמאלה לראות שאין רואה אותו, נכנס לשדה והתחיל למלאות סלו בתפוחים, והנה לפתע צועק לעברו החפץ חיים 'רואים אותך!!' מיד בשמעו זאת, זרק את התפוחים מהסל ורץ חזרה לעגלה והסתלק מהמקום, ולאחר שהתרחקו מעט מהשדה, שאל העגלן את החפץ חיים, מי היה זה שראה אותי? ענה לו החפץ חיים 'בורא העולם!!'.

המשך מעמוד 3 | מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל

להשתדל להתחיל בטוב ובקבלה רצויה, אז יש לקוות להצלחה בס"ד.

שתהיה קבלה גמורה

ופ"א אמר רבינו: אין כאן שאלה במה להתחזק, שבכל דבר שתתחזקו יש תועלת, אך התנאי שיקבלו זאת בקבלה גמורה בלב שלם.

(מתוך 'כאיל תערוג' ראש השנה תשע"ז)

עול תורה באמת ובלב תמים, חיינו שיגמור בלבו שלא ישמע לשום דבר ולא תבטלנו שום טרדה, אז יסורו ממנו הביטולים, ובודאי יצליח ביום ההוא בתורה. וכפי תוקף קבלת עול תורה וכפי חיזוקה הסכמה, כן יעזרהו ה' בו ביום, וכן יסורו הטרדות ממנו עכ"ל. ובס' 'מלא פי תהלתך' כתב: "ההתחלה של היום קובע על כל היום, וכן של כל זמן קובע על אח"כ", וכתוב ב'כתר ראש' וכו', וכן באמת ציוותה התורה, לקבל עול מלכות שמים בק"ש ב' פעמים בכל יום, שע"י זה יוכל להיות המשך ויסוד למה שאחר כך, ובזה צריך

המשך מעמוד 9 | הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א

שאינם טורחים אחר מזונם אלא אדרבה, מזונם בא לפיהם מאליו. [ובדרך צחות, נאמר שלכן מוקפת פרשת 'ויהי בנסוע' (במדבר י, לה) בנו"ן הפוכים (שבת קטו ע"ב). 'נון', הוא דג בארמית. לומר, שהמבקש לנסוע ולנדוד יתבונן בדג, ואולי ישוב על עקבותיו].

ובערכנו חשבון נפש על מאורעות השנה החולפת, בהיווכחנו כמה זמן הושחת ברדיפה אחר הפרנסה, כמה טרדה את מנוחתנו והעסיקה אותנו. בכמה רוחניות ובכמה תורה ותפילה שילמנו עליה, ממש: "בנפשו, יביא לחמו", רחמנא לצלן. איזה מחיר שילם הבית ונפגם חינוך הילדים, ההשגחה ותשומת הלב, והדברים ידועים, יש לשנות כוון ולהחליט: לא נהיה מהרשעים ששטו ולקטו, ושטותה הוא דהוו נסבין לגרמיהו!

נטעם מראש הדג הממולא, ונבין משמעותו. נהיה כצדיקים המקדישים יותר זמן לתורה, והמן יורד להם בפתח ביתם!

(מתוך 'מקרבן לתורה' ראש השנה)

"פעפעו בי הדברים כארס של עכנאי", סיפר האיש, "ובטלתי את כרטיס ההפלגה שרכשתי לאניה טיטאניק, אניית הפאר שטבעה בהפלגת הבכורה!"...

מסופר, שה'קדושת לוי' מבארדיטשוב זצ"ל, עצר יהודי מבוהל שאץ-רץ ברחובה של עיר. "לאט לך", יעץ לו, "מה אתה רץ?!" יניחתי הרב, אין לו פנאי, הוא רודף אחר פרנסתו, להביא לחם לפי הסף!

"אבל מנין לך שהפרנסה שם, ואתה רודף אחריה", שאל הרבי, "אולי היא בצד השני, ואתה מתרחק ממנה?"...

ובאמת, אינה לא שם ולא בכוון ההפוך. אם באותו זמן שהוא רודף ורץ, מרחיק נדוד, יישב ללמוד, יהיה בגדר: "צדיקים, על פתח ביתם!".

ואולי גם מהבחינה הזו נמשלו הצדיקים לדגים ('כלי יקר' במדבר יא, כב בשם הקדמונים, של"ה תענית קעז מתיקוני הזהר נט, ב),

על גדותיו, ואמר בהתרגשות: "הא! בדיוק את הזעקה הזאת אני מצפה ומיילח לשמוע!"...

בו במקום שלח את משרתיו, שיכניסו את ילדיו אל הארמון ללא דיחוי. ציוה לרחוץ ולספר אותם, ולהלביש חזרה את בגדי המלכות שהיו רגילים בהם בעבר, ולאט לאט שבו למעמדם כאשר בראשונה...

"זהו הסוד של עשרת ימי תשובה", אמר רבי איצ'לה. זהו זמן שבו אפשר לקצר את התהליך הרגיל. בדרך כלל, ההיטהרות והניקיון הרוחני דורשים מאמצים רבים, זמן רב והשקעה מרובה, אבל ישנו זמן מסוגל שבו כל מה שנדרש מאיתנו זה להשמיע את קולנו אל הבורא. ליעוק מנהמת הלב: "אבא!!!", והוא כבר ייקח אותנו אליו וידאג לרחוץ אותנו, כרחם אב על בנים!...

מי אינו חפץ לזכות בכך?!

"התנערי מעפר קומי"

הבה ונגלה פנינה נוספת מדברי הרמב"ם בהלכות תשובה (פרק ז הלכה ו). כך כותב הנשר הגדול: "גדולה תשובה שמקרבת את האדם לשכינה, שנאמר 'שובה ישראל עד ה' אלוך'... ונאמר 'אם תשוב ישראל נאם ה' - אלי תשוב', כלומר: אם תחזור בתשובה - בי תדבק, התשובה מקרבת את הרחוקים, **אמש היה זה שנאוי לפני המקום משוקץ ומרוחק ותועבה, והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד**".

כתובה כאן ברמב"ם נקודה נפלאה ממש. התשובה היא כח אדיר ומופלא - כח שבעצם, הוא נובע ממה שטמון בפנימיותו של כל יהודי ויהודי. נשמתו של כל יהודי היא 'חלק אלוך ממעל', חצובה מתחת לכסא הכבוד, ויש בה קדושה וטהרה אינסופיות. "ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא" (סנהדרין מד, א), ולכן אפילו אם הוא ירד לשאול תחתית והתרחק ריחוק רב - נקודת הטהרה שלו אינה נפגמת, וברגע שיחליט לחזור, הוא נהפך בין רגע ל"אהוב, נחמד, קרוב וידיד".

איזה פתח מאיר עבור כולנו לעבודת התשובה!

הגאון רבי **מנחם צבי ברלין** שליט"א, ראש ישיבת 'רבינו חיים עוזר', מספר כי שמע פעם על תלמיד חכם צעיר מגרוזיה, שיצא למסע לליטא כדי לקבל 'סמיכה' ממרן הגאון **רבי חיים מבריסק** זצ"ל. כיוון שהיה זה כמה ימים לפני ראש השנה, החליט אותו תלמיד חכם להמשיך אחר כך לראדין, ולשהות ביום הדין הקדוש והנורא במחיצתו של הכהן הגדול מאחיו, מרן **ה'חפץ חיים** זצ"ל. ה'חפץ חיים' אכן קיבלו בסבר פנים יפות, והזמינו לסעוד על שולחנו בליל ראש השנה.

היתה זו חוויה שנשמרה בזכרוננו לנצח, והוא מסר כמה וכמה פנינים שזכה לשמוע בהזדמנות מיוחדת זו. בין כל הרגשי הקודש והאימרות הנוקבות, אמר ה'חפץ חיים' בעת הסעודה כך:

"כל יהודי צריך לדעת את ההבדל היסודי והעצום שבין קיום מצווה, לחלילה וחס עשיית עבירה. כאשר יהודי נכנס לעול מצוות, קוראים לו 'בר מצוה' - בן של מצווה, כי המצוות קשורות ומחוברות עימו כמו בן שאינו יכול לנתק את הקשר הטבעי עם אביו. אבל יהודי שנפל רחמנא ליצלן בעשיית חטא, גם אם הוא שקוע בדבר, לא עלינו, הרי שכיניו הוא 'בעל עבירה', ולא 'בר עבירה' - כיון שזה אינו קשר דם, אלא כקשר

בין בעל לאישה הניתן לניתוק ולביטול".

נמצא, שכאשר עושים מצווה, מתקשרים עם הבורא יתברך בקשר בל ינתק, מרומם ומזכך; ואם נכשלים חלילה בעבירה, הרי שעלינו לא לפול ברוחנו, אלא תיכף ומייד לקיים בעצמינו "התנערי מעפר קומי" ולשוב אל טהרתנו כבראשונה - כי העבירה לעולם לא נהפכת לחלק מן המהות של היהודי!

זהו חז"ל מפורש (שה"ש ו, א): "אל גינת אגוז ירדתי", אמר חורי: מה אגוז זה אם נופל לתוך הטינופת, את נוטלו ומורקו ושוטפו ומדיחו, והוא חוזר כתחילתו, והוא יפה לאכילה. כך כל מה שישראל מתלכלךין בעוונות כל ימות השנה, בא יום הכיפורים ומכפר עליהם".

אצל כלל ישראל החטא אינו פוגם בפנימיותם, הוא דבוק רק בהם רק בחיצוניותם, לכן על ידי מריקה ושטיפה יכול האדם בקלות לקנחו. זהו גדר כפרת יום הכיפורים, שמגיע ומקנח את עוונותיהם של ישראל כלא היו.

עמוד ההוראה, מרן הגאון רבי **שלמה זלמן אויערבאך** זצ"ל, סיפר פעם דוגמה מוחשית לכך, כי יהודי, אף על פי שחטא, נשאר זך וטהור בעצמותו:

בשכנותו של רבי שלמה זלמן ב'שערי חסד' התגורר יהודי חילוני, שנהג רחמנא ליצלן לחלל את השבת בקביעות, והיה מדליק את הפתיליה בעיצומו של היום המקודש. רבי שלמה זלמן לא חשב כי יצליח לשכנע את האיש להיטיב את דרכיו, אך חשש מנוק חינוכי שהיה עלול להיגרם לבני ביתו, למראה יהודי שאינו שומר שבת. הוא פנה אל השכן, ושאל אותו האם הוא מוכן כי רבי שלמה זלמן יספר לילדיו, כי השכן אינו נמנה על בני ברית, ולכן הוא יכול לעשות מלאכה בשבת...

השאלה נכנסה באותו שכן כארס של עכנא. הוא הזדעזע, פרץ בבכי סוער ופנה לרבי שלמה זלמן ביפחה קורעת לב: "אני מקבל עלי מהיום שלא להדליק את הפתיליה בשבת; איני מוכן כי תאמרו עלי שאני גוי!"... כך זה כל יהודי, בכל מצב. הוא יודע בפנימיות ליבו את ערכו, וגם אם הוא חלילה נופל - הוא עדיין רוצה להישאר מחובר למקור טהור. לכן, כשהוא שב בתשובה מאיזה מקום שלא יהיה - הדרך סלולה לפניו, כי בנקודה הפנימית הוא עדיין מחובר בקשר חם...

עניין זה מוביל לרובד נוסף בהבנת מהות התשובה. אם אמרנו שהתשובה טמונה מעצם מהותה בפנימיותו של כל יהודי, הרי שיש בזה משהו עמוק אף יותר - התשובה היא יסוד מוסד בכל הבריאה כולה!

כבר מבראות העולם נבראה התשובה, כחלק בלתי נפרד מיצירתו של הקדוש ברוך הוא, שכן בלעדיה לא היה לעולם קיום. "הלא אם תיטיב שאת", אמר הבורא לקין - יש אפשרות לשאת את החטא. אמירה זו לקין, אומר הגאון הצדיק רבי **ראובן הכסטר** שליט"א, משיג ישיבת מיר-ברכפלד, בשם רבו המשגיח דליקווד הגאון הצדיק רבי **נתן מאיר ויכטפויגל** זצ"ל, היא שיחת המוסר הראשונה שמופיעה בתורה - והיא עוסקת במצוות התשובה, ולא בכדי.

הקדוש ברוך הוא ברוב רחמיו וחסדיו, נתן לנו את האפשרות לחזור בנו ממעשינו, אך אנו צריכים להאמין בכח הזה, ולהפנים שהוא באמת משנה אותנו, ואחרי התשובה האדם הוא ממש כתינוק שנולד.

(מתוך 'אוצרותיהם אמלא')

היה בחור, הוא היה 'יונגרמאן', איש צעיר, אף שעוד לא התחתן".
הבחורים כולם הבינו וקיבלו את החלטתו של המשגיח, כי היה ברור
לכל שר' דוד ראוי לתפקיד.

אם נדמה לכם שהמשגיח חי שכראשו מרחף בשמים, והוא מנותק
מהסובב אותו, הניחו לי להבטיח שלא כך היה. ר' דוד היה אדם
מציאותי ושכלי מאוד, ששתי רגליו מוצבות על הקרקע.
היה לו מוח חד כשל מהנדס. הייתי עוזר לו להקים את הסוכה לפני
סוכות ולפרקה עם סיום החג. למרות מעמדו הנכבד, לא היסס
ללכלך את ידיו ולאמץ את שריריו לכבודה של מצווה. את זמן הבניה
ניצל לשנן לי הלכות בניית סוכה. אמנם הוא היה האדם הנעלה ביותר
שהכרתי, אולם כשהתקלקלה מכונת הכביסה שלו, הביט במלאכתו
של הטכנאי, כדי שבפעם הבאה אם תתקלקל המכונה, ידע לתקן
אותה בכוחות עצמו. הוא היה מרומם מאוד, ובכל זאת מעשי מאוד.
(מתוך 'בהיכלם')

מדרש, שממנו אפשר לצפות על כל המתרחש - בין הבימה לארון
הקודש הונח ספסל, וכל הילדים ישבו עליו. ידענו שכל העיניים
מופנות לכיוונו, כך שהיינו מוכרחים להתנהג במיטבנו.

קולו של המשגיח הרעיד לבבות

כשזעק "ה-מ-ל-ך" חשנו במוחש שמלך מלכי המלכים נוכח בהיכל
הישיבה. הוא התפלל בכוונה ובדבקות כבן המתחטא בפני אביו. אם
אני עוצם את עיניי וחוזר לשנות ילדותי בבית המדרש של ישיבת 'נר
ישראל', אני מסוגל עדיין לראות את המשגיח עומד אצל העמוד,
ולשמוע את קולו נישא לשמים כמו מלאך ה'.
כעבור שנים, סיפרתי לר' נחום פרצוביץ שבתור ילד זכיתי להשתתף
בתפילותיו של ר' דוד בימים הנוראים. תיארתי את ההשפעה
הכבירה שהותירה עלי תפילה זו, אפילו בעודי ילד. ר' נחום סיפר
לי בארשת געגועים כיצד מינה הרב ירוחם ליבוביץ את ר' דוד לחזן
בישיבת מיר בראש השנה ויום כיפור. ר' דוד היה אז בחור, ולא
מקובל היה למנות חזן שטרם נישא, אולם ר' נחום הסביר: "הוא לא

המשך מעמוד 16 | הרה"ג רבי מאיר צימרוט שליט"א

- זדונות נהפכים לו לזכויות. כשישראל תוקעים את התקיעות
הראשונות, סבור השטן שהם תוקעים כדי 'לצאת ידי חובה' בלבד.
ותשובתם אינה אלא מ'ראה'. במצב שכזה עדיין 'משתלם לו'
לקטרג עליהם, ולהביא את זדונותיהם לפני ה' יתברך, כי זדונותיהם
עדיין יכולים לקטרג עליהם, שהרי התהפכו בסך הכל לשגגות, אבל
עדיין בגדר 'חטא' הם.
אבל כשישראל תוקעים בפעם השנייה, אף שכבר יצאו ידי חובה,
סימן שתשובתם היא מ'אהבה'. במצב שכזה, 'לא משתלם' לשטן
לקטרג ולהביא את זדונותיהם לפני ה', כי הזדונות הפכו לזכויות,
העברות הפכו למצוות, וכך השטן מתבלבל ומתערבב...
(רבי מאיר צימרוט שליט"א - מתוך הספר דורש טוב - ראש השנה)

השטן בעצמו, שישב במקום - התבלבל...

זוהי בעצם כוונתנו בתקיעות שאנו תוקעים בראש השנה: לבלבל
את השטן.
רבי עקיבא איגר מבאר כי בתקיעות הראשונות, תקיעות דמיושב,
השטן עדיין לא מתבלבל. הוא יודע שביום זה יש מצווה לתקוע
בשופר. אבל כשהוא רואה ששבים ותוקעים תקיעות דמעומד,
כאן הוא כבר מתבלבל! הוא סבור שהתקיעות האלו הן שופרו של
משיח, והגיע זמנו להתבטל מן העולם.
מוסיף רבי עקיבא איגר ומבאר:
חז"ל אומרים (יומא פו ע"ב) כי כאשר בן אדם עושה 'תשובה מיראה'
- זדונות נהפכים לו לשגגות, אבל אם הוא עושה 'תשובה מאהבה'

המשך מעמוד 26 | הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א

והמשיך לדרכו.
חיך רבי אליהו ואמר: 'והרי יש ביכולתכם לנצל את ההזדמנות
לעשות חסד - אם כל אחד ימלא את הספל לבחור שעומד מאחוריו.
הרי ממילא כל אחד ממלא ספל, אם ימלא לאחר הנטילה עבור זה
שאחריו במקום למלא לעצמו קודם הנטילה - הרי כל אחד יזכה
במעשה חסד!'
מדהים. בחצי דקה של חשיבה, אפשר למצוא הזדמנויות כה רבות
לעשות חסד, להרבות טוב. כמה אנו זקוקים לזכויות כאלה בימים
אלו, הבה נתבונן ונחפש כל הזדמנות כזו, ונזכה להרבות חסד לקראת
יום הדין, זכויות שירעיפו עלינו שנה טובה ומתוקה!

אחוות אחים, להיות נחמדים באמת לכל סובבינו וידידינו - כך נזכה
בסייעתא דשמיא להיכנס לשנה הבעל"ט מוכנים וראויים לזכות
בשנה טובה, מבורכת ומתוקה!

חצי דקה של מחשבה...

אם אמרנו שתפקידנו בימים אלה הוא לשפר את היחס לזולת ובין
אדם לחברו, שואלים את עצמם הרבה אנשים: כמה אנו יכולים
להוסיף ולהרבות טוב? כמה אנו יכולים להוסיף ולהרבות חסד? האם
כל אחד יכול?!

התשובה היא שכן, ובגדול. פעם עמד הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל,
שהשבע חל יום ההילולא שלו, מאחורי קבוצת בחורים שנטלו
ידיהם. כל אחד עמד בתור, ובהגיע תורו מילא את הספל, נטל ידיים,

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון
של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

להתקשר לתורה

מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **אפרים סגל** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית-אידיש

שלוחה 2 3 4

הרב **מאיר שפרכר** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2 2

הרב **אליהו אורנשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2 1

הרב **יצחק לובינשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • אנגלית

שלוחה 2 6

הרב **אריה זילברשטיין** שליט"א
הדף היומי בהלכה • עברית

שלוחה 1

הר' **אברהם פוקס** הי"ו
הפותח בכל יום - המייל היומי של דרשו
60 שניות מתוקות על סדר הדף היומי

שלוחה 3

הרצאות ושיעורים לחודש אלול
שיעורים והרצאות לחודש אלול,
ראש השנה והחגים

שלוחה 72

הר' **שלום יכנס ואברהם פוקס** הי"ו
לקראת שבת מלכתא
סיפורים ופנינים מפרשת השבוע

שלוחה 7

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

♦ **האם מותר להתקלח ביום טוב?**

♦ **האם מותר לארח גויים ביום טוב במלון השייך לישראל?**

♦ **האם העישון בזמננו מותר ביום טוב?**

מהלכות הרחיצה ביום טוב

- רחיצת הגוף - במקלחת, או באמבטיה ביתית - במים שחוממו בערב יום טוב - לדעת השולחן ערוך, מותרת כרגיל; ולדעת הרמ"א, אסורה.
- איסור הרחיצה ביום טוב, הוא רק במים חמים, ולא במים פושרים. והפוסקים כתבו הגדרות שונות למידת החום של מים פושרים.
- בזמן שקיימו דיני טומאה וטהרה, נאסר לטבול כלי טמא בשבת וביום טוב, משום שהדבר נראה כ'תיקון' הכלי. אולם, טבילת אדם טמא היתה מותרת, כיון שאינו נראה כ'מתקן', אלא כרוחץ להנאתו.

עשיית מלאכת 'אוכל נפש' ביום טוב לצורך גוי או בעלי חיים

- אסור מדאורייתא לעשות ביום טוב מלאכת 'אוכל נפש' ביום טוב לצורך גוי; ועקב כך, אסרו חכמינו ז"ל להזמין גוי לסעודה ביום טוב, מחשש שיבשלו מאכלים במיוחד עבורו, אבל מותר לשלוח לביתו של גוי אוכל שהוכן לצורך ישראל; ובתנאי שהדבר אינו כרוך באיסור מלאכת 'הוצאה'. וכן אסור להזמין לסעודה ביום טוב יהודי מומר. ו'תינוק שנשבה', אינו נחשב כמומר. ובנוגע לחילונים שבזמננו - יש שכתבו שאין דינם כתינוק שנשבה, ובפרט בארץ ישראל; ויש שכתבו שצריך לדון בכל מקרה לגופו, ובמקרה של ספק, ניתן להקל ולהזמין.

- גוי המשמש בבית ישראל כמשרת, מטפל, וכדומה, מותר להזמין להצטרף לסעודת יום טוב שהוכנה עבור בני הבית.
- בית מלון השייך לישראל, יש שהורו, כי אסור לארח בו גויים ביום טוב, כיון שבית המלון מפרסם את עצמו, ומעוניין שיגיעו אליו אורחים, והרי זה נחשב כאילו הזמין את הגויים לסעודה ביום טוב.

- למרות שאסור לישראל לבשל ביום טוב עבור גוי, מותר לומר לגוי לבשל עבור עצמו, או עבור גוי אחר, ביום טוב; משום שמלאכת הבישול היא דבר המותר לישראל ביום טוב לצורך ישראל.
- אסור לעשות מלאכת אוכל נפש ביום טוב לצורך בעלי חיים, בין כאלו שהזנתם אינה מוטלת על האדם, ובין כאלו שהזנתם מוטלת על האדם.

מהלכות יום טוב

- לדעת פוסקים רבים, עישון סיגריות אינו נחשב לדבר 'השווה לכל נפש', ואסור ביום טוב; ויש חולקים. ובזמננו, שהמודעות לנזקי העישון הולכת ומתרבה - יתכן שאף לדעת הפוסקים שהקלו בזמנם, אסור מדאורייתא לעשן ביום טוב.
- המצית ביום טוב אש בעזרת גפרור שהודלק מִיָּנֵר - לא ישליך מידו את הגפרור באופן שכיבוי ודאי, אלא יניח את הגפרור בעדינות על גבי משטח כלשהו, ויכבה מאליו.
- אסור להניח, או להתיז, בשבת וביום טוב, בושם וכל דבר שמטרתו לתת ריח טוב, על גבי בגד, על מנת להכניס בו את הריח; משום ש'מוליד' ריח בבגד, והדבר דומה לעשיית מלאכה.

מהלכות 'מוקצה'

- 'מוקצה', אסור בטלטול, אבל מותר בנגיעה. ונחלקו הפוסקים אם ההיתר לנגוע במוקצה הוא גם כאשר הנגיעה היא לצורך המוקצה; ומדברי המשנה ברורה נראה, שנקט כדעת המקלים.
- ספק מוקצה, אסור בשבת, למרות שהאיסור הוא רק מדרבנן, ו'ספקא דרבנן לקולא'; משום שהוא 'דבר שיש לו מתירין'.

גליח 431
שנה י' תשפ"אסיפורי
צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

מה תשיב ביום הדין

אמר אליהו הנביא: פעם הייתי מתהלך בדרך ופגשתי אדם אחד, שלעג לי והתלוצץ על חשבונך, שאלתי אותו: ומה תשיב ביום הדין, לכשישאלוך מדוע לא למדת תורה? השיב: יש לי תשובה ניצחת, אומר כי משמים לא העניקו לי בינה ודעת ולב להבין דברי תורה. "שאלתי אותו" סיפר אליהו הנביא, מה מלאכתך? ענה לי: ציד עופות ודגים, ומי נתן לך דעת ובינה לקחת פשתן לטוות אותו ולארגו ולעשות ממנו רשתות ציד? ולאחר הציד – כיצד מבין ויודע אתה למכור את העופות והדגים? ענה האיש: משמים נתנו לי בינה ודעת לשם כך, הקשיתי: על מנת להכין רשתות ציד כדי לצוד עופות ודגים נתנו לך בינה, אך כדי ללמוד תורה לא נתנו לך בינה? מיד הרהר האיש בדברי ונשא קולו בבכי ומזהים ההוא והלאה שקע בלימוד התורה.

(ע"פ סדר אליהו זוטא פרק י"ד)

פרשת השבוע

קידוש ליל ב' דראש השנה

מסופר: פעם אחת בליל ב' דראש השנה, כשבא הרה"ק בעל "דברי חיים מצאנז" זיע"א אל השולחן לעשות קידוש. הי' חלש ועייף מאוד והתיישב על יד השולחן ונאנח מאוד מאוד, וכמעט כלתה נפשו מרוב חולשה. וזה לא הי' חידוש כלל, לאחר עבודה כזו במשך כל חודש אלול וימי הסליחות, והעבודה בראש השנה. וכאשר נאנח ככה אמר, הלא אתם יודעים איך מתנהל מלחמה, שהבעלי מלחמה רצים בלי הפסק, ועובדים בכל כוחם ובמסירות נפשם להצליח בקרב, וכאשר זוכים אח"כ לבוא למקום מנוחה, ידוע שהחייל נופל באמצע החדר על הארץ מרוב עייפות, כי אין עוד בכוחו אפי' להכין לעצמו מקום לשכוב כראוי. ועכ"ז כאשר נשמע פתאום קול השריקה שצריכים ללכת הלאה, באותו רגע הוא בגבורה חדשה, וחוטף כל אשר לו, ורץ תיכף כבתחילה כאלו לא הי' עייף כלל וכלל. כשגמר ה"דברי חיים" דיבורים אלו, קם

תיכף מכסאו, ולקח את הכוס בידו הקדושה, והתחיל לומר בקול גדול סברי מרנן.

לב נשבר בראש השנה

פעם בראש השנה כשנכנסו הרה"ק השר שלום מבעלזא זיע"א עם בנו הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זיע"א לבית הכנסת להתפלל. אמר אביו מרן מהר"ש לבנו, שם עומרים שני יהודים ומשוחחים, לך ושמע על מה הם מדברים? חזר ואמר ששמע אחד אומר לחברו, אוי, היום ראש השנה, במה אנו באים לפני מלך מלכי המלכים? אמר מהר"ש שבכך ביטלו קיטרוג שהיה בשמים. על כל המלצות הסניגור על עם ישראל ענה המקטרג. טען הסניגור ישראל נותנים צדקה, השיב כנגדו הקטיגור, גם הגויים נותנים צדקה. ועוד כהנה וכהנה. רק כאשר אמר הסניגור שלישראל יש לב נשבר, לא יכול המקטרג לעמוד כנגדו, לפי שלב נשבר נמצא רק בישראל, ויהודים אלה הם שביטלו את הקיטרוג בשמים.

זמני השבת

זמני יציאת החג

ירושלים 6:18 ת"א 7:18 ר"ת: 7:54

ראש השנה

זמני כניסת החג

ירושלים: 6:05 ת"א: 6:20

מעשה אשנה את דרכי ואשובה אליך

היו אלה הימים האחרונים של חודש אלול, האווירה של הימים הנוראים כבר נישא בחלל, עקרות הבית כיתתו רגליהן בין דוכני השוק כדי להשלים קנייתו של פריט נצרך לתבשילי החג, או של אחד מאותם המינים הנאכלים לפי מנהג ישראל בליל ראש השנה, הגברים, אלו שפרנסתם הכריח אותם לשוט במרחקים, כבר שבו לבתיהם כשהם נושאים בחיקם את צרור הכנסותיהם הדל והיקר, והאחרים אף הם התקינו עצמם לקראת הימים הקרבים, מי בתיקון בגד חדש לחג, ומי בסידור כותלי הבית ושיפוץ הטעון בו תיקון.

גם בבית מדרשו של מורינו ה"בעל שם טוב" הקדוש זיע"א הכינו עצמם החסידים לקראת הימים הגדולים הקרבים ובאים, אף כי ברור שהכנותיהם של אלה לא הסתכמו אך ורק בהכנות גשמיות, שם עסקו בעיקר בכיבוסה של הנפש והמתינו בחיל וברעדה לחוג את הימים האלו בצל רבם הבעל שם טוב. אך כעת התקינו עצמם החסידים לקראת תפילת ערבית של יום חול.

הבעל שם טוב נכנס בשעה היעודה לבית המדרש, אבל במקום לפנות אל מקום תפילתו הקבוע, פנה לפתע אל עבר ארון הספרים, הוציא מתוכו ספר כלשהו והחל לעיין בו בריכוז רב, איש מהחסידים לא העז להפריע לרבי או אפילו לרמז לו על זמן התפילה שהגיע, הדקות נקפו ונדמה היה כי עם כל דקה שחולפת מעמיק הבעל שם טוב את עיונו בספר. על פניו ניכרה התרגשות רבה, ולכולם כבר היה ברור כי העיכוב בתפילה איננו עניין מקרי, אלא דבר מכוון הוא.

חלפה שעה ארוכה, ואז כאילו ניעור הבעל שם טוב מתוך עולם אחר, החזיר את הספר למקומו, ופנה בצעדים זריזים לעבר מקומו, אך גם התפילה עצמה הייתה שונה באותו ערב מבכל יום אחר, הבעל שם טוב התפלל באריכות יתר ובדבקות מיוחדת במינה, וניכר היה שמשהו מתרחש בנפשו של הצדיק.

תמה לה תפילת ערבית, פניו של הבעל שם טוב האירו באור עילאי, החסידים הצטופפו סביב רבם והבעל שם טוב שחש באווירת הסקרנות שאפפה את הכל, פתח את פיו וסיפר: באחת מערי האזור חי לו אדם שגדל והתחנך בבית יהודי חם, אך כשהתבגר נטש את דרך הישר והחל מתרועע עם שכניו הגויים, אט אט התערה ביניהם והיה לאחד מהם. חלפו שנים ארוכות במהלכן הספיק האיש לעבור את כל העבירות שבתורה, כה רחוק היה האיש עד שלא זו בלבד שמצפונו לא נקפו בשעה שהיה עובר עבירה כלשהי, אלא אדרבה כל הזדמנות שכזו הייתה אף מסבה לו הנאה מרובה, בתחילה היה אמנם זקוק למעשים אלו כדי לבעוט בעברו, אבל בהמשך כאילו שכח לגמרי את מוצאו ואת גרסת ינקותו, הוא אף נטש את עיר מגוריו ועבר להתגורר בסביבה שבה לא היו מצויים יהודים כלל.

לרגל ענייניו נאלץ היה בימים אלו לנסוע לעיירה השוכנת סמוך לעירו, עיירה שהתגוררו בה יהודים רבים. היום לפנות ערב כשהגיע לעיירה הבחין בהמולה מיוחדת, והדבר עורר את סקרנותו. הוא פנה אל אחד מן העוברים ושבים ושאל לפרש התכונה המיוחדת, אלו הן הכנות שנעשות אצלנו היהודים לקראת חג הנקרא ראש השנה, השיב הנשאל בתמימות, זהו יומו הראשון של השנה אשר בו נידון כל העולם על מעשיו, הוסיף מילות הסבר לדבריו הראשונים.

דברי היהודי הפשוט הכו במוחו של המתבולל בעצמה רבה, אפשר שהיו אלו המילים שפגעו בו, או שמא זכרונו של יום הדין הקרב ובא הוא שהלם בו, כך או כך המשיך היהודי המתבולל לסייר בין דוכני השוק וכל זיכרונות ילדותו התחילו שבים ועולים בראשו, הוא היה אחוז כולו התרגשות ואפילו לא שם לב כיצד רגליו נושאות אותו כמו מעצמן אל עבר בית הכנסת שבעיירה. כשקלט את הנעשה עמו כבר דרכו כפות רגליו על מפתן בית הכנסת ממש, לרגע נבהל מעצמו, אך לא היה בו העוז לשוב על עקביו, מאידך גיסא בוש היה במראהו, ולכן פנה אל עזרת הנשים והסתתר שם מאחורי הווילון, כשהוא מתבונן דרך חרך צר בנעשה.

משל ונמשל

"כרלים וכרשים דפקנו דלתיך"

משל לעני אחד שהלך מעיר לעיר, כשהוא מחזר על הפתחים ומקבץ נדבות. על אם הדרך פגש בעני נוסף, והם הלכו יחדיו. ההלך סיפר לו, שעד לא מכבר היה בעל בעמיו, אלא שהתהפך עליו הגלגל והוא ירד מנכסיו. באין ברירה, החל לפשוט יד, אבל אין הוא יודע את כתובות הנדיבים בעם, אין הוא יודע מי מהם מכניס אורחים. כבר שבע בזיונות רבים, גם שישו בו כלבים. ריחם עליו העני הוותיק ואמר לו: "בוא והלווה אלי, ואדריךך בדרכך החדשה. בתוך זמן קצר תלמד את רזי המקצוע ותכיר את כל הנדיבים ומכניסי האורחים". הגיעו השניים לעיר הגדולה עיפים ורעבים. אמר העני הוותיק: "בוא אתי ותכיר את גדול מכניסי האורחים!" נטלו, הוליכו לאכסניה גדולה והכניסו לטרקלין האוכל. ישבו לשולחן והמתינו בסבלנות. מעט אחריהם, נכנסה קבוצת סוחרים קולנית. אף הם התיישבו ליד השולחן וקראו לבעל הבית שיתייצב בפניהם. הלה מיהר ובא, והם דרשו שיגיש להם מכל טוב: מנות ראשונות, אמצעיות ואחרונות. תוספות ופרפראות, מעדנים ומשקאות. בעל הבית ציווה, ומשרתיו מיהרו לערוך את השולחן, ועיני העני רואות וכלות. "זהו מכניס אורחים מאין כמותו, נקרא לו ונמסור את הזמנתנו!" "חס", אמר לו העני הוותיק, "שב בשקט, ואל תוציא הגה מפיו!" "אבל מדוע?" התקומם הלה. "ראה, אם דורשים – מקבלים. הנה, בעל הבית מתקרב לעברנו. אני אבקש את מה שהם קיבלו!" "דום!" לחש חברו בבעתה. בעל הבית קרב אל שולחנם, והעני הוותיק קם בהכנעה. חברו עשה כמותו בלי להבין מאומה. "אני רואה שהבאת עמך חבר", אמר בעל הבית במאור פנים ונתן להם שלום. "חכו מעט, מיד יערכו לפניכם את השולחן!" לא עברה שעה קלה, ומשרתיו ערכו את השולחן לפניהם וגדשו אותו בכל המטעמים. הם אכלו ושתו והללו את הנדיב. אבל העני לא נרגע. הוא תבע לדעת מדוע הורה לו חברו לשתוק. מדוע הם, בשולחן הסמוך, תבעו וקיבלו הכל במהירות. ואילו עליהם נגזר להמתין בשקט, בסבלנות, בלא לומר מילה. "מיד תבין", ענה לו חברו, "הנה, הבט וראה!" הוא הביט וראה כיצד סיימו האחרים את סעודתם הדשנה ושוחחו בהרחבת הדעת. בעל האכסניה ניגש אליהם, שאל אם היו שבעי רצון, האם רצונם בדבר מה. מששבחו הללו את האוכל ואת השירות, הגיש להם את החשבון. חשבון בעבור הלחם, הדגים, הבשר, התוספות, הלפתן, על הכול! העני ראה והבין...

הנמשל: "כרלים וכרשים דפקנו דלתיך" אנחנו לא באים לתבוע את הטובה ואת הברכה בזכות מעשינו. חשים אנו שלא בזכותנו וביושר לבבנו מגיעה לנו שנה טובה ומבורכת, שנה בה ימלא ד' משאלות לבנו לטובה ולברכה.

כשהכריז החזן בקול והוא רחום יכפר עוון, עבר בכל גופו רעד עז, הוא ביקש להצטרף ממקומו אל תפילת המתפללים אבל מלות התפילה נשכחו ממנו לחלוטין, סערה התחוללה בנפשו ועיניו זלגו דמעות.

משעזב אחרון המתפללים את בית הכנסת, אזור האיש עז, נטל לידיו סידור והחל לרענן את זכרונו, שעה ארוכה מאוד עמד על מקומו מרוכז בסידור שבידיו והתפלל בכוונה עצומה, בתפילתו שילב דברים שיצאו היישר מתוך לבו, וכשהוא נסער ונרגש החל לנהל דו שיח גלוי עם קונו.

יודע אני ריבונו של עולם, אמר, שנכשלתי בכל החטאים שרק ישנם, וכאן החל לפרט את חטאיו, הוא פירט את החטאים שבין אדם לחברו ואת שבין אדם למקום, רשימתם של אלו האחרונים הייתה ארוכה במיוחד, אבל סיים, האמן לי אבינו שבשמים, כי בכל לבי מתחרט אני עליהם, אתה שרחום הנך, סלח נא לי עליהם, ומרגע זה ואילך לא אוסיף עוד לחטוא, מעתה אשנה את דרכי ואשובה אליך, קבלני נא. כך הוסיף האיש לזעוק ממעמקי נשמתו זמן רב, עד אשר נפל והתמוטט על מקומו באפיסת כוחות.

ואני סיים הבעל שם טוב הקדוש את סיפורו כשנהרה שפוכה על פניו הקדושים. עקבתי כל אותה עת בהתרגשות עצומה אחר תהפוכות נפשו של האיש, ראיתי את נשמת היהודי בתפארתה, נפעמתי לנוכח היכולת שלה להתרומם בתוך זמן קצר מבירא עמיקתא אל איגרא רמא, עכבתי את התפילה כי המתנתי לתפילתו שחוללה רעש עצום במרומים, רציתי שתפילתי תתלווה לזו של בעל התשובה בדרכה הישירה אל כיסא הכבוד.

צ'ין אדם לחברו

ומה לא עושים כדי למנוע דמעה

מיותרת מאלמנה

מסופר על הגה"ק רבי יוסף חיים
זונענפעלד זיע"א, ששנה אחת סמוך לראש השנה נפטר בפתאומיות בעל התפילה של בית הכנסת בו התפלל. בא גבאי בית הכנסת לרבי יוסף חיים לשאול את מי לקחת לבעל תפילה? השיב הרב שלא ידאג, הענין יסודר על ידו בע"ה. בראש השנה שלח רבי יוסף חיים לעמוד התפילה את בנו של בעל התפילה הקודם. הדבר הפתיע את המתפללים בהיות הבעל תפילה אבל על אביו ואסור היה לו להתפלל ביום טוב. כששאלוהו על כך, השיב רבה של ירושלים: בעזרת הנשים עומדת אלמנתו השבורה של בעל התפילה הקודם, והנה אם היתה שומעת את קולו של יהודי אחר מתפלל, היתה נשברת יותר, ועכשיו שבמקום את בעלה שמעה את בנה, זה הרגיע אותה במקצת, ומה לא עושים כדי למנוע דמעה מיותרת מאלמנה.

הכרת הטוב של החזון איש

אחת משכנותיו של ה"חזון איש" הקדוש זיע"א, הייתה דואגת ומסייעת לאשתו מאוד. הכיר לה החזון איש טובה על כך, והיה לומד תורה עם בניה של אותה אישה, מדי שבת בשבתו, במשך ג' שנים.

לוותר לחברו שחטא נגדו

בעיר ראדין היה פעם ראש ישיבה תלמיד חכם גדול, וסיפר שה"חפץ חיים" הקדוש זיע"א דיבר

פעם שיחת התעוררות עצומה לפני ראש השנה, ובין דבריו אמר: האדם בא לפני הקב"ה בערב ר"ה ומשיח לפניו לבו ואומר: אני בא אליך בערב ראש השנה, ומבקש ממך שתסלח לי על כל עוונותי ופשעי, והקב"ה יכול לענות: מדוע אמחל לך? והרי כל השנה אתה דבוק בתאוות רעות ומתנהג נגד רצוני, למה שאמחל לך?!

אבל יש דבר אחד שבו אפשר לפייס את הקב"ה ולרצותו שימחל, אם אני מוותר לחברי שחטא כנגדי, מעביר על מידותי, דן אותו לכף זכות ומוחל לו על כל הרעה שעשה לי ומרחיק את השנאה מלבי, ואני מכניס בי אהבת ישראל, כי אז הדברים ק"ו, אם אני בשר ודם קרוץ מחומר אני מוחל לחברי, אזי הקב"ה בוודאי צריך למחול לי, אם אני העברתי על מידותי ודנתי לכף זכות והייתי רחמן באותה שעה, בוודאי אבי שבשמים, הרחמן האמיתי, תרחם עלי ותמחול לי על כל מה שחטאתי ופשעתי נגדך.

המלאכים מצפים לשמוע שבח

יהודי על חברו

מסופר על הרה"ק המהר"ש מליובאוויטש זיע"א שאמר פעם: "בראש השנה עומדים המלאכים ומצפים שיהודי יגיד שבח על חברו, כי יודעים הם שהקב"ה מתאוה לטובתם של ישראל אף יותר מאשר לתפילת צדיקים".

תלולא דצדקיא

שבת קודש א' תשרי

שרה אמנו (ב' אלפים ע"ה) רבי אמנון בעל "נתנה תוקף" (ד"א תשע"ב) הרה"ק רבי נחום ממאקרום ב"ר מרדכי מטשערנבל (תרי"ב) הגה"ק רבי מאיר לייבוש (מלבי"ם) ב"ר יחיאל מיכל (תר"מ) הגה"ק רבי יעקב דוד (הרידב"ז) ב"ר זאב (תרע"ד)

יום ראשון ב' תשרי

הרה"ק רבי נחמן צבי אפשטיין אב"ד קאלמיי ב"ר יצחק (תק"צ) הרה"ק רבי ישראל מסטאלין ב"ר אשר (תרפ"ב)

יום שני ג' תשרי

הגאון רבי ישראל ליפשיץ ב"ר גדליה (תפארת ישראל) הרה"ק רבי יצחק דוד בידרמן ב"ר משה מלעלוב

יום שלישי ד' תשרי

הגה"ק רבי אברהם דאנציג ב"ר יחיאל מיכל (חיי אדם - תקפ"ב) הגה"ק רבי יואל הלפרין ב"ר יצחק אייזיק מאוסטראה המכונה בעל שם

יום רביעי ה' תשרי

נפתלי בן יעקב משבטי י-ה (ב' אלפים שכ"ז)

יום חמישי ו' תשרי

הרה"ק רבי אריה לייב הסבא משפאלע ב"ר ברוך (תקע"ב) הרה"ק רבי מרדכי ב"ר דוד מטאלנא (תרל"ב)

יום שישי ז' תשרי

זבולון בן יעקב (ב' אלפים שי"א)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נחליאל הכהן רביטבין שליט"א
מח"ס "גם אני אדון" רפרום יוסף חיים על המצוות.

דיני עניית אמן (ג')

א) החיוב לענות אמן כששומע ברכה, אפילו אם אינו רוצה ליצאת בברכה ששומע. (שו"ע או"ח סימן רט"ו סעיף ב')

ב) אם שומע מעובד כוכבים כל הברכה מפיו, עונה אחריו אמן. (רמ"א שם)

ג) אם שומע מאפיקורס שמברך ברכה, אע"פ ששומע כל הברכה מפיו, אינו עונה אמן. (שו"ע שם)

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

כוח"ט ושנה טובה ומבורכת

לכ"ק מורן אדמו"ר עט"ר שליט"א
לכל הנלווים אליו ולכל בית ישראל

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת לכוונת "עין חמד" - מקהלת ציון

שבת ראש-השנה - משפט החיים

זכרנו לחיים. מלך חפץ בחיים

מתנהלים מעצמם, ומכיוון שכך הוא בטוח בחייו ואינו מוצא לנכון לבקש עליהם. הוא מתייחס לחייו כדבר מובן מאליו.

הוא מתעלם מהעובדה שרק הקב"ה קוצב חיים לכל חי ומבלעדיו אין חיים. הוא תולה את הכל במקרה וזה למעשה חיסרון באמונה. מהי איפוא תקוותינו לזכות בדיו?

ההרגשה האמיתית חייבת להיות ש"ספרי חיים וספרי מתים לפניו נפתחים". צריך להבין כי גורל חיינו מונח על הכף.

על כן חובתנו היא 'לחטוף' ולעשות מעשים טובים ככל שנוכל, כדי שנזכה בעז"ה לחיים.

הרמח"ל כתב בספרו 'מסילת ישרים', שכבר בשעה שאדם ניחם על הרעה, וכבר עזב את דרך הרע ועבר לדרך הטוב, הוא יכול לקוות לזכות לחיים.

ביום ראש השנה- אין רגע דל. אנחנו ניצבים בפני ארבעים ושמונה! שעות גורליות וקריטיות ביותר עבורנו.

הבה ננצל אותן בכל כוחנו: נתפלל מעומק הלב ונשוב בתשובה שלימה. נאמר פרקי תהילים ונצל כל רגע ורגע. כך בעז"ה נזכה להתברך בכתיבה וחתומה טובה ושנה טובה ומתוקה!

בברכת שבת שלום וכתיבה וחתומה טובה
הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

שנת ה'תשפ"א

שבת	כנסת לבית	צאת לבית	יציאת חג
18:05	19:16	19:59	י"ט
18:23	19:14	19:56	כ"א
18:24	19:15	19:58	מ"ב
18:24	19:15	19:58	כ"ב

הצלחה בגור"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רחמה אילן בן ג'וליאט יפית שרה בת ג'ונה דרור בן סופיה דוד עומרי בן יהודית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית שמעון בן שולמית אנאל חביבה בת שולמית אורן בן נעמי שושנה שירה בת סילביה מיטל בת שושנה סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו זרי בן ימנה אילנה בת רחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית נועה בת מזל טוב משה מנחם בן רחל דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ונה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניצירי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניצירי בן פרחיה- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעימה סימי בת סוליקה שלו בן מזל פחיה אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כירה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה שאל בן סילביה משה בן נזימה עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רונית בת סבריה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל מיכאל יהודה בן מרים בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט יהודה לייב בן אסתר מלכה נעימה בת שרה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

הגאון רבי יחזקאל ליונשטיין זצ"ל כתב בספרו 'אור יחזקאל': "עיקר משפט ראש השנה הוא לזכות לחיים".

הרמב"ן ביאר בספרו 'אמונה וביטחון', שיתכן שמצד הדין האדם יצא זכאי בדיו, ובכל זאת בגלל מעשה אחד יגזר דינו חלילה למיתה. וכן להיפך, יתכן שיצא חייב בדיו ואף על פי כן בגלל מעשה אחד יצא דינו לחיים.

לכל מעשה ומעשה משקל מיוחד לזכות או לחובה. אין סיכום של כל המעשים, קובע בהכרח את גזר הדין הסופי של האדם.

כאשר נהיה מודעים לכך שבראש השנה דנים את האדם לחיים או למוות, הרי שדאגה גדולה תהיה בליבנו - מה יהיה גזר דינו? מה יקבע בגורלנו?

אם נתבונן במצבנו אנחנו צריכים לתמוה מאוד על עצמנו מדוע איננו מוטרדים אודות הדין על חייו?

גם מרבים האנשים המתעוררים ומתחזקים בימי הדין והרחמים, אינם דואגים ומוטרדים על חייהם אלא מבקשים על כפרת עוונות וכדומה. מדוע הדאגה ובקשת החיים עצמם נעלמה מאיתנו?

תשוקת החיים מוטבעת באדם ובבעלי חיים בעצם טבעם. כאשר האדם חולה במחלה קשה חלילה, הרי הוא מוכן לעשות הכל כדי להאריך את חייו. אם כן מדוע אנחנו לא מבקשים על חיינו?

יתכן שחסרה לאדם ההכרה שהקב"ה הוא הנותן חיים לאדם. הוא סבור שהחיים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה
לאליהו ניצירי בן ימנה וגלית בת מסודי

להצלחת ולרפואת אברהם גורג'י בן דליה אפרת
וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

לע"נ הצדיק ר' חיים אבישלום כהן פרחיה בן בלנקה זצ"ל

לרפואה שלימה
לנוראל בן אסתר

לרפואה שלימה
לאיידה חיה בת אסתר
ולילד אלחנן רפאל בן אריס
ולילד אורי חיים בן שלי

שואל ומשיב בהלכה – ראש השנה - חלק ב'

מה הן ההלכות של ראש השנה שחל להיות בשבת?

שאלה:

להלן סיכום ההלכה מפי הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א:

תשובה:

ראש השנה שחל בשבת אומרים 'צדקתך' במנחה. ויש נוהגים שלא לאמרו. ונהרא נהרא ופשטיה. מנהג הספרדים, כמו שכתב מרן בשו"ע, לומר 'צדקתך' - מכיוון שהוא יום דין, לכן אומרים בו צידוק הדין. ואומרים גם 'אבינו מלכנו', אלא שיאמרו תחילה 'אבינו מלכנו' ואחר כך 'צדקתך'. ומנהג האשכנזים שלא לאמרו.

אסור לתקוע בשופר בראש-השנה, שחל להיות בשבת, שמא יוציא את השופר מרשות היחיד לרשות הרבים. ביום השני של ראש השנה תוקעים בשופר ומברכים לשמוע קול שופר וברכת שהחיינו. אם יש מקומות, שנהגו לתקוע בשופר ביחידות בראש השנה שחל בשבת, יש לבטל מנהגם.

אוכלים סעודה שלישית כבכל שבת. יאכל מוקדם את סעודת הבוקר, כדי שיאכל סעודה שלישית לאחר חצות היום, וכך יהיה לו תאבון לסעודת הלילה השנית של ראש-השנה.

יתחילו בסידור השולחן ושאר ההכנות רק אחרי צאת השבת, מכיוון שאסור להכין משבת ליום טוב. לפני ההכנות יאמרו: "ברוך המבדיל בין קודש לקודש", ומכל מקום, אם בני הבית מרובים והזמן דחוק, יכולים להתחיל בסידור השולחן מיד לאחר השקיעה. אבל את שאר המלאכות, כגון: הדלקת אש ואפילו מאש לאש, לא יתחילו בשום אופן אלא רק לאחר צאת השבת.

מקורות: חזון עובדיה- פסח (רסח).

מי שרגיל להוציא את השבת בזמן 'רבינו תם', ישים לב שלא להדליק אפילו מאש לאש קודם זמן זה, ורק את שאר ההכנות, שאינן איסור מלאכה מן התורה בשבת, כשטיפת כלים וסידור שולחן, רשאי לעשות קודם זמן זה. מכל מקום רשאי לומר לחבירו, שאינו מוציא את השבת בזמן 'רבינו תם' או לילדו הקטן, שידליק עבורו את האש או הגז, ואז יהיה רשאי להניח בעצמו את התבשילים המבושלים כבר מיום שישי על האש כדי לחמם, ואפילו תבשילים לחים כמרק וכיוצא בזה, שבשבת אסור לחמם, עתה מותר לחמם אותם ולהרתיחם. כמו כן, מי שיש לו 'פלטה של שבת' דלוקה, אפילו אם הוא מוציא את השבת בזמן 'רבינו תם', מותר לו לכתחילה לחמם מרק על הפלטה קודם זמן 'רבינו תם', אפילו שהמרק ירתח.

בערבית של יום שני שחל במוצאי שבת, מוסיף בעמידה 'ותודיענו' (במקום 'אתה חוננתנו' שבכל מוצאי שבת) כמובא בסידורים. אם שכח ולא אמר, אם נזכר כשאמר 'ברוך אתה' לפני שאמר 'ה' - מקדש ישראל ויום הזיכרון', חוזר ואומר 'ותודיענו', אבל אם כבר אמר ברוך אתה ה', כיוון שהזכיר את שם ה', אינו חוזר. **מקורות:** חזון עובדיה- פסח- רסח.

הדלקת הנרות לכבוד יום טוב שני, תעשה אך ורק לאחר צאת השבת, ועל ידי הבערה מאש שהיתה דלוקה מלפני שבת, כמו 'נר נשמה'. **מקורות:** חזון עובדיה- פסח- רסח.

זהירות מפני הפגיעה בזולת

להלן סיפור המעובד מתוך 'שלום בית' שהביא מעשה על הגאון רבי צבי יהודה אולשוונג זצ"ל (שימש כר"מ בישיבת גורדנא, גיסו של הגאון רבי שמעון שקופ). רבינו ראה בחור בן תורה טועם מן האוכל שהונח לפניו, ולאחר שהכניס את האוכל לפיו, גילה, כי המאכל אינו ערב לחיכו, ולכן עיקם את אפו והזיז את הצלחת לצד.

הרב פנה אל הבחור ואמר לו: "לא טוב הדבר, אשר אתה עושה בני. לא מתנהגים ככה עם אוכל. גם אני בצעירותי נהגתי כמותך, אבל בעקבות מקרה שאירע לי, שיניתי ותיקנתי את התנהגותי". וכך הצדיק סיפר: "בימי עלומי למדתי בישיבת טלז. כמנהג הימים ההם, לא היה חדר אוכל בישיבה, אלא היינו אוכלים 'ימים': 'בעלי בתים' היו מוכנים, שבחורים יגיעו לבתיהם והם האכילו אותם. בדרך כלל בכל יום היו שולחים אותנו למקום אחר לאכול. אני נשלחתי לאכול בביתה של אלמנה צדקת זקנה, שלמרות ענינה ביקשה לזכות במצווה של החזקת בן תורה".

"יום אחד לאחר הארוחה, הגיע לאוזני קול בכי. נבהלתי מאוד והתחלתי לחפש, מי הבוכה. לתדהמתי הרבה גיליתי את האלמנה יושבת בפניה במטבח ובוכה. 'מה קרה?', שאלתי. בהתחלה סירבה לענות לי, אבל לאחר הפצרות חוזרות ונשנות אמרה: 'איך לא אבכה, אם לאחר כל מאמצי והשתדלותי הרבה להגיש לך ארוחה מהנה, דחית את הצלחת מעליך?'.

"המילים האלו שברו את ליבי ובעיני נקוו דמעות. 'סלחי לי', התחננתי, 'לא ידעתי, עד כמה הכאבתי לך. לא אחזור אף פעם על מעשים כאלה'. 'מאז', אמר רבי צבי יהודה, 'קיימתי את הבטחתי. אשתי מתפארת תמיד בפני חברותיה, כי אף פעם לא קרה, שרבי צבי יהודה לא סיים את הארוחות, שהכנתי לו'..."

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חתום במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 א ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים- הגאון הרב מאיר ליבוש- המלבי"ם זצ"ל

הגאון הרב מאיר ליבוש זצ"ל המלבי"ם ('המגיד מקמפן')- נולד ב-י"ט אדר ה'תקס"ט (1809) בוולוצ'יסק אשר בווהלין (אוקראינה). בילדותו למד לשון הקודש, תורה וגמרא מאביו. בגיל שש התייתם וגם עם אביו החורג, הרב לייב (אב"ד מוולוצ'יסק). כשהגיע להמשיך ללמוד תורה בישיבה בוורשה. שם נודע כעילוי וכונה 'העילוי מוהלין'. מגיל צעיר רכש בקיאות בתורה הקדושה ובחכמת הנסתר. התחתן בגיל 14 אך כעבור שנים אחדות התגרש. כשהיה כבן 15 ידע בע"פ את הספרים 'עץ חיים' ו'פרי עץ חיים'. בגיל 27 התחתן שוב, וחמיו תמך בו מבחינה כלכלית, כדי שיוכל להתפנות ללימוד תורה ולכתיבה.

בשנת ה'תקצ"ח (1839) מונה לרב בוורשן (שבמחוז פוזנן, בממלכת פרוסיה). שבע שנים לאחר מכן מונה לרב בקמפן (מערב פולין). בשנת ה'תרי"ט (1859), אחרי איחוד הנסיכויות הרומניות מונה לרב ראשי ודרשן בבוקרשט, בירת הנסיכות הרומנית המאוחדת. סגנון מנהיגותו היה סמכותי וקפדני. רבינו היה קנאי לשמירת המסורת, פיקח אישית על משגיחי הכשרות ועל השוחטים, התעניין בתלמודי התורה וקבע סטנדרטים חדשים לרמת הכשרות.

כשהיה ברומניה נלחם במשכילים. הם הציגו את רבינו לשלטונות כדמות אפילה, קנאית וחסרת סובלנות. הם העלילו על רבינו שהגיע לרומניה כדי להגן על גורם גרמניה ורבינו היה עלול להישלח לכלא. באותה התקופה, אהרון בנו נפטר בעקבות מחלה. שנתיים לאחר מכן גורש לרוסיה שבבולגריה תחת שמירה הדוקה בעגלת זבל. משם עבר לקושטא ולאחר כחצי שנה הגיע לפריז. בשנת ה'תרכ"ה (1865) עבר להתגורר בפרנקפורט דמיין (גרמניה). לאחר שחמיו ר' חיים אוירבך נפטר מונה כרבה של לונשיץ אולם עד מהרה עזב את המקום בשל התנגדויות המשכילים והחסידיים, שראו בפירושו השפעות של ההשכלה.

בשנת ה'תרכ"ט (1869) עבר לחרסון באוקראינה. ובשנת ה'תר"ל (1870) עבר לקהילת מוגילוב (מחילאו) אולם בעקבות תלונות הוצא נגדו צו גירוש מייד. בשנת ה'תרל"ה (1875) הגיע לקניגסברג בפרוסיה המזרחית והתחיל לשמש כרבם. רבינו דחה הצעות מטעם יהודי ניו-יורק, פאפא, אמסטרדם, פריז, אוהיי בהונגריה ובגרודנו וקיבל בסופו של דבר את הצעתם של יהודי קרמנצ'וג באוקראינה. התפרסם כגאון וכדרשן מופלא. נפטר בקייב במהלך מסעו לקרמנצ'וג ב-א' תשרי ה'תר"מ (1879). חי כ-70 שנה.

אביו: ר' יחיאל מ'קל וייזר. **אימו:** מרת סימציא. **אשתו:** מרת שרה (זיווג ראשון), בת ר' פייבל אופצינסקי מלונצ'יץ (זיווג שני). **בתו:** מרת פרידה (מזיווג ראשון. נישאה לר' אליהו חריף היילפרין מווילנה, ובזיווג שני נישאה לר' יהושע זליקין מסמולנסק). **בנו:** אהרון (נפטר בחי' אביו לאחר מחלה). **מרבתינו:** אביו, ר' יחיאל מיכל וייזר, ר' לייב מוולוצ'יסק (אביו החורג), ר' משה הלוי הורביץ (מח"ס 'עמק השידים'), ר' צבי הירש אייכנשטיין (האדמו"ר מז'דצ'וב, מח"ס 'עטרת צבי'. למד אצלו את תורת הנסתר), ר' שלמה זלמן טיקטין. **מתלמידיו:** ר' אברהם אלימלך פישמן, ר' נחמן הלר. **מספריו:** **ארצות החיים**- חידושים על שו"ע אור"ח **מקראי קודש**- פירוש על הנ"ך **ארץ חמדה**- דרשות על התורה **ארצות השלום**- דרשות **התורה והמצווה**- פירוש על התורה, המכילתא, הספרא והספרי **מדרש הגדה**- על הגדה של פסח **ייסודי חכמת ההיגיון**- ביאור חוקי ההיגיון **משל ומליצה**- שירי קודש **עלה לתרופה** - פירוש על משנה תורה פרק ד' מהלכות דעות **יאייר אור**- מילון מילים נרדפות **הכרמל ישיר הנפש**- על שיר השירים.

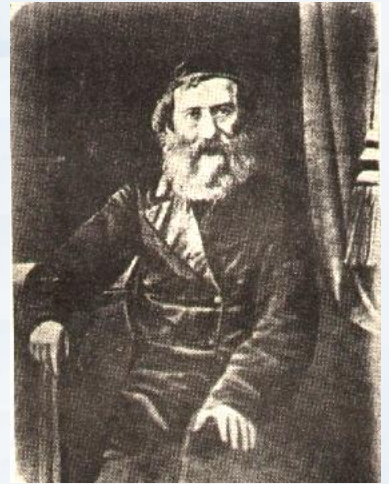
כרב הראשי של העיר בוקרשט ברומניה, דאג המלבי"ם לכל צורכיהם הרוחניים של יהודי העיר. לשם כך פעל רבות אצל מושל העיר שירשה לו לתקן עירוב בשכונות היהודים, כדי להציל את היהודים מאיסור הוצאה בשבת. שכונה חדשה קמה בסמוך לביתו של אחד משירי העיר, וגם בשכונה זו רבינו תיקן עירוב. כבר בשבת הראשונה ראו תושבי השכונה היהודים כי חוט העירוב נקרע, וגם לאחר שתיקנו את העירוב, הוא שוב נקרע בשבת הבאה. הם מיד הבינו, כי ידו של משהו במעל, והציבו שומרים כדי למצוא את מי שמתנכל לעירוב.

לאחר מעקב, תפסו נער נוצרי קורע את העירוב במזיד, בחקירתו הודה הנער, כי הוא עושה כן בשליחות השר שמואס בשכונה היהודית ההולכת ומוקמת בשכונתו. המשטרה, שרצתה להחניף לשר, לא עשתה דבר והעלימה את הפרשה. כששמע על כך המלבי"ם הורה לכל תושבי העיר היהודים שלא לקנות קדירות במפעל שהיה בבעלות השר.

רווחיו של השר הלכו ופחתו, ההכנסות הצטמצמו ובעיקר בלט הדבר בערב פסח. בשנים רגילות הייתה זו התקופה הטובה ביותר בעסק הקדירות של השר, והנה עתה לאחר החרמתו של הרב, החנות כמעט התרוקנה מאדם. השר התלונן אצל פקידי המשטרה המקומית על החרמתו של הרב לעסק המתנהל ומשלם מיסים כחוק, והרב נקרא לבית המשפט. הרב לא הסכים לייצג עורך דין מטעמו, והסביר, שכיוון שהמשפט הוא אינו אישית נגדו, אלא נגד כל הדת היהודית, הרי הוא בכוחו לייצג טוב יותר מכולם את צדקת דרכי היהדות.

הקטגור הטיח ברב את ההאשמה החמורה: "כיצד העזת להחרים עסק חוקי? וכיצד הנך עושה דין לעצמך?"- "כיוון שחושש אני, כי השר מכניס בקדירותיו חמץ", ענה הרב, "לכן, כרב היהודים האחראי על כשרות המאכלים, הוריתי להם שלא להשתמש בקדירות, שהוא מוכר לחג הפסח".

"מדוע אתה חושד בכבוד השר, שהוא מכניס בקדירותיו חמץ?", הקשה השופט, "וכי מה הוא מרוויח מכך?". עתה הפנה המלבי"ם את השופט לעדותו של הנער הרשומה במשטרה, ואמר: "אדם שמסוגל להזיק לחוטי העירוב של היהודים, בלי להרוויח מכך כלום, מסוגל גם להכשיל אותנו בחמץ בפסח בלי להרוויח מכך כלום". תשובתו המוחצת של הרב, שכנעה את השופט ותוך דקות ספורות יצא זכאי בדיון.

קִנְיָה וְתוֹצָאָה

כעת כשראה את אשר עולל לו יואב, צעד כמה פסיעות לאחוריו ופרץ בבכי. בשעת בוקר מוקדמת זו, עדיין לא היו אנשים רבים ברחוב, אבל אני הייתי כבר בחנותי.

ניגשתי לשלום בלב כואב, והצעתי לו מים. שלום הודה לי, אך העדיף שלא לשתות, ואמר: **"אני מצפה לישועת ה' שיעשה את הצדק, ואם רצונו יתברך ממני, שאסגר את החנות - אני מוכן לעשות זאת, העיקר שאדע מה עלי לעשות"**.

הכנסתי אותו לחנותי, וסיפרתי לו, שיש לי קשר הדוק עם גבאי נאמן של אחד מגדולי הדור. הצעתי לו, שנעביר דרכו את השאלה לאותו גדול בתורה, והוא הסכים בשמחה.

בדרך כלל, כאשר אני מתקשר אליו, הגבאי מיד עונה לי. אם הוא עסוק, הוא חוזר אלי לאחר דקות ספורות. אך לא כן היה הפעם. הוא לא ענה לי, אף על פי שברור היה לי, שהוא כעת לאחר תפילה, ועוד לא התחיל ללמוד.

עברו כעשרים דקות, והוא עדיין לא חזר אלי. התקשרתי שוב והוא לא ענה. כך חלפה לה שעה וחצי, שבה התקשרתי כמה פעמים, ולפליאתי המרובה הוא לא ענה. עד מהרה התברר לי, כי יד מכוונת משמיים עושה זאת...

יצאתי מהחנות לכמה רגעים והבחנתי בדבר מפליא: יואב עדיין לא פתח את חנותו, אף על פי שדרכו הייתה לפתוח כחצי שעה לאחר ששלום פתח את חנותו שלו, מפני שהוא מתגורר באזור רחוק יותר.

באותו יום חלפה יותר משעה - ויואב לא הגיע. נכנסתי לבעל חנות אחרת הסמוכה אל חנותי, ושאלתי אותו: "האם ידוע לך מה אירע עם יואב, ומדוע הוא לא הגיע היום?"

הוא ענה בתמיהה: "האם לא שמעת?! בדרכו לחנות פגעה ברכבו משאית כבדה של חומרי בניה וריסקה את רכבו! כולם מדברים על כך. **כעת חיינו מוטלים בסכנה**".

לשמע דברים אלו נבהלתי מאוד, שכן רגעים ספורים לפני התאונה. הוא גרם דמעות לאיש כשר שביקש מה' לעשות את הצדק, ושברון לב ודבריו התקבלו מיד בשמיים.

לאחר כמה שעות נתלו ברחובות מודעות אבל, כאשר אחת מהן נתלתה על פתח חנותו של יואב...

"הנה", חשבתי לעצמי בכאב, **"רק בלילה שם דבק לשלום במנעולים ונעל לו את החנות, ובבוקר נעלו משמיים את חנותו"**...

שלום תיקן את המנעול, וחנותו שגשגה והצליחה, אך חנותו של יואב נסגרה לצמיתות. פחד פחדים! **שנזכה להסיר מעלינו את הקנאה וניזהר בכבוד הזולת, שכן הכול מאיתו יתברך!**

לעיתים אנו עלולים לשכוח, כי בורא עולם הוא שקובע כל מה שייגרז עלינו כולל לגבי הפרנסה, הרפואה, ההצלחה וכיו"ב. להלן סיפור שהגיע למערכת על ידי אחד מקוראנו אותו סיפר בעל המעשה מר ל. י. מפתח תקווה, ויש בו כדי ללמדנו עד כמה עלינו להיזהר מהקנאה בזולת, וכן אין אנו יודעים, מהן התוצאות ההרסניות בגין קנאה זו:

אני בעל חנות ספרים בשכונה הסמוכה למקום מגורי כבר שנים רבות. בסמיכות לחנותי נפתחו שתי חנויות מכולת בהפרש של שבוע בין פתיחת חנות אחת לחברתה.

מטבע הדברים הסמיכות הגדולה של שתי החנויות הובילה לתחרות גדולה מאוד בין שני בעלי המכולות, כאשר כל אחד מנסה למשוך את הצרכנים אליו.

הצרכנים נהנו מהתחרות, שכן כל בעל מכולת ניסה להוזיל את המחירים ככול האפשר. בין שני בעלי החנויות התפתחה מריבה קשה ביותר.

בדרך כלל, במקרים כאלו קשה מאוד לשפוט עם מי הצדק. אבל כאן היה ניכר לכולם, שהצדק עם שלום (שם בדוי), מכיוון שהוא פתח ראשון את החנות, והוא בעל מידות טובות ולב רך, ומעולם לא השמיץ את יואב (שם בדוי) בעל המכולת השנייה.

לעומת זאת יואב דאג להשמיץ את שלום בכל דרך אפשרית. היה תולה מודעות בתוך חנותו על שלום, וכל מי שנכנס לחנותו של יואב, נתקל בדברי גנאי וזלזול על שלום ועל המוצרים שבחנותו.

בפעם האחרונה שהייתי בחנותו של יואב, יצא לי לראות מודעה, בה הוא כתב: 'מי שרוצה לקנות בזול לחם יבש, שצריך להרטיב אותו, כדי שהציפורים יסכימו להכניסו לפיהם - יפנה לחנות הסמוכה של שלום, שמביא סחורה מימי 'ישראל סבא'...' כשראיתי את הכתוב, ברחתי מחנותו ולא נכנסתי לשם שוב לעולם.

המריבה התחרותית הלכה וגדלה, כאשר יואב מלבה את האש, ושולח את בניו הקטנים להציק לשלום ולהטיל דופי על סחורתו, ואף להזיק למוצריו העומדים בחוץ.

לילה אחד, יואב הגדיל לעשות. הוא הגיע לחנות של שלום באישון ליל, ושם דבק במנעולים של דלתות המכולת של שלום (אני יודע זאת מכיוון שיש לי מצלמות מחוץ לחנות הספרים שלי הסמוכה לחנות המכולת של שלום).

בבוקר, שלום הגיע לחנותו לאחר תפילת שחרית. כשראה את מה שאירע - ליבו נשבר ביותר. גם במצב הנוכחי היה קשה לו מעצם המריבה ומרוח המחלוקת הנושבת בכל השכונה, שיואב מעורר וגורם על לא עוול בכפיו.

לע"נ		תנצב"ה	
הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שבתי בן אסטריא אטון זצ"ל	הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל	חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל
אביבה בת איירן ע"ה	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	שמואל בן רבקה ז"ל	ר' עולילאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
אברהם בן יונה ז"ל	עמירם בן דבורה ז"ל	רפאל בן אסתר ז"ל	דוד יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל
יצחק בן חביבה ז"ל	נעמי בת כותן ע"ה	אביחי בן אסתר ז"ל	צדיק חכם בן חזלה ז"ל
אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	מזל בת שמעון ע"ה	נעימה בת גורג'יה ע"ה	דוד בר חסיבה ז"ל
דב בן יצחק ז"ל	יוסף בן מרים נוסרת ז"ל	חי זיזי בן קלרה ז"ל	חוה בת יעקב צבי ע"ה
סוליקה בת עישה ע"ה	יעקב בן אסתר ז"ל	ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	יצחק יצקן בן רחל ז"ל
סלים בן פרחת ז"ל	רחל רפאת בת השמת ע"ה	אסתר בת נעמי ע"ה	ברכה בת מרדכי ע"ה
יעקב בן סלימה ז"ל	לטיף בן פרחת ז"ל	ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל	יעקב בן נעמה ז"ל
ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	דניאל רפאל בן חגית ז"ל	אורה בת נעימה ע"ה	שרה בת מורברי רחל ע"ה
מישא אסתר בת זרה ע"ה	יהודה בן סעידה ז"ל	דוד יצחק בן פרחת ז"ל	אלון בן סעדה ז"ל
אברהם בן טובה ז"ל	עפאת בת השמת ע"ה	גורג'יה בת נעימה ע"ה	
ולד יחיא בן יוסף ז"ל	יצחק בן ברק דב ז"ל		
שרה בת נרקיס ע"ה	אביגדור בן ג'ולי ז"ל		
מסעוד בן יקוט ז"ל	שני בת אסתר ע"ה		
מסודי בת חביבה ע"ה	אסתר בת גולה גאולה ע"ה		
יוסף בר סעדה ז"ל	שלום בן אסתר ז"ל		
מרים בת שרה ע"ה	אביבה לוי ע"ה		
כל נשמות עם ישראל			

גליון באר הכרשה

נערך ונלקט מתוך דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ראש השנה

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

ראש השנה

א	כדי שתמליכוני עליכם – חיזוק האמונה בהשגחה פרטית.....
ג	עצתו אמונה – על ידי האמונה נזכה בדין.....
ה	והוא ניסי ומנוס לי – להאמין ולבטוח בהקב"ה שיצדקנו במשפט.....
ח	יגילו במלכם – שמחה גדולה ביום המלוכה.....
יג	וחיל ורעדה יאחזון – יראה ופחד ממשפט ודין.....
טז	וגילו ברעדה – השמחה והיראה משמשים גם יחד.....
יח	ויהפוך ה' אלוקיך לך – זמן שינוי הטבע והמזל.....
כ	ותגזר אומר ויקם לך – עוצם וגודל כח התפילה של כל יחיד בימים אלו.....
כה	וראה דמע עיני – ענין הבכיה.....
כח	פרנסה טובה וגזרות טובות – החובה והזכות להתפלל על עניני גשמיות.....
ל	כי תצא למלחמה – התעוררות קודם תקיעת שופר.....
לא	עורו ישנים – 'לשמוע' קול שופר.....
לד	כלפנים דמי – קדושת זמן התקיעות.....
לה	ובשופר גדול יתקע – סגולת התקיעות ברוח ובגשם.....
לו	כתבנו בספר זכויות – ענין קבלות טובות.....
מ	וצדקה מעבירין – מעלת הצדקה בפרט בימים אלו.....

עשרת ימי תשובה

מד	בהמצאו – ידו פשוטה לקבלנו ואל יאבד מה שנותנים לו.....
מו	מה לך נרדם – לא יאבד אפילו רגע אחד מאלו הימים.....

ראש השנה

כדי שתמליכוני עליכם – חיוזק האמונה בהשגחה פרטית בגמ' (ר"ה טז.) 'אמר הקב"ה, אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם', והיינו כי עיקר העבודה בהאי יומא היא 'שתמליכוני עליכם' – חיוזק ויסוד עמוד האמונה שהקב"ה מלך על כל הארץ, עשה ועושה ויעשה לכל המעשים², ואין דבר הנעשה בזה העולם שלא ברצונו, או נעלם מנגד עיניו¹. וגם כאשר 'ההשגחה העליונה' מוסתרת וכגון בעת צרה ועקתא ח"ו, יעמוד באמונתו לדעת כי 'הכל בידי שמים'³, ויקבל את כל העובר עליו באהבה⁴, כי כל מה דעבד רחמנא לטב עבד⁵.

א. הנה בכל 'יום טוב' עורכים בני 'ארץ ישראל' רק יום אחד ובני חו"ל עורכים שני יו"ט של גלויות, זולתי ביו"ט של ראש השנה שהכל עורכים ב' ימים של יו"ט... וביאר הרה"ק האמרי אמת' זי"ע, כי רצו חז"ל שכל בני יהיו שווים ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם' – ולא יהיו 'אגודות אגודות'. וביאר בנו הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע שמבואר מהגה"ק רבי יונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש ח"ב דרוש א, ומקורו בתנוד"א זוטא כב) ש'עשרת ימי תשובה' הם כנגד 'עשרת הדברות', נמצא שב' ימים דראש השנה הם כנגד 'אנוכי ה' אלוקיך... לא יהיה לך', ושני דברות אלו עיקרי האמונה הם, בענין זה אי אפשר שיהיה איזה 'ספיקא דיומא' אלא יומא אריכתא כי הכל אחד ושלא יהיה כל הפרש וחילוק בין אחינו בני ישראל.

ב. ובזה ביאר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע עניין 'אמרו לפני מלכויות', שכבר נודע מה שאמרו צדיקי הדורות (הרה"ק מלעכוויטש זי"ע, תורת אבות אמונה ובטחון א) בכתוב (תהלים קטז י) 'האמנתי כי אדבר', כיצד אבוא לידי האמנתי, ע"י כי אדבר בדבורי אמונה, והיינו שכשחוזר בפיו דברי אמונה הרי בזה משריש הוא בליבו את תוקף האמונה הטהורה. וכמו שכתב הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע באגרת קדשו (מכתב טז) שיש לומר 'אני מאמין' בכל יום אע"פ שעדיין אינו מאמין בזה, שהרי כתב הרמב"ם (הלכות גירושין פ"ב ה"כ) דהמחויב לגרש את אשתו ומסרב לעשות כן, 'מכין אותו עד שיאמר רוצה אני, ויכתוב הגט, והוא גט כשר'. ומבואר הטעם, כי הרצון האמיתי של כל יהודי הוא לעשות רצון קונו, אלא שהשאור שבעיסה (יצה"ר) מעכב, וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני, כבר גרש לרצונו, וכל שכן שמועילה אמירת 'אני מאמין' להחשיבו כמאמין, כי דיבורי קודש הם סגולה נפלאה לכך. ועל כן אמרו לפני מלכויות – חזרו ואמרו 'פסוקי' מלכויות כי יש בכוחם להביא את האמונה עד שתמליכוני עליכם.

ג. הנה ילפינן (תוס' ר"ה לג: ד"ה שיעור, בשם הערוך) 'מאה קולות' בתקיעת שופר דר"ה מ'ותייבב אם סיסרא' (שופטים ה כח), ולכאורה צריך ביאור, וכי לא מצאנו מהיכן ללמוד רק מגויה זקנה (אן אלטע ערב'קע), אלא, כי ידוע מאמרם שמלאך מן השמים עמד וספר כל פעיה ופעיה וכאן גילו לנו שאפילו דמעותיה של ערביה זקנה אינם במקרה אלא כל דמעה שדמעו עיניה היה קצוב ושקול מן השמים, ומלאך 'ספרן' עד שהגיעה ל'מאה קולות' שהיו קצובין לה מן השמים, ק"ו לכל דמעה וכל פעולה קטנה של כל בר ישראל יהיה מי שיהיה, הכל מדוד ספור ומנוי מן השמים. וכן איתא ברש"י (ר"ה לג: ד"ה שלוש יבבות) 'תרועה' – קול כל דהו', לרמז שכל קול אפילו קטן ככל שיהיה עולה לרצון למעלה, כי אין 'קרעכץ' (אנחה) אחד ההולך ריקם.

ד. בהרבה קהילות מבני ישראל נהגו שהחזן המתחיל (בסוף תפילת 'נשמת') ב'המלך', אומר תיבת המלך במקומו, ורק לאחר מ"כ ניגש לעמוד התפילה, וביארו בזה, כי רבים האומרים – איי, איי, אילו הייתי במקומו של פלוני, במצבו של פלוני, עם פרנסתו של פלוני, אביו ואמו של פלוני, בביהכנ"ס פלוני ובקהילה פלונית, וכו' וכו' ממחשבות בני אדם – אז הייתי קרוב אל ה' ועובד אותו, אכן, אומרים לאדם – על מקומך... שם תמליך את ה', לא בכל אלה חפץ ה' ממך, רק שתעבדהו באותו מקום ומצב שהוא העמידך, וזוהי קבלת עול מלכות שמים שלימה. והדברים שייכים ביותר בהאי שתא, כאשר יש שנמנע מהם מלהתפלל במקום שהם רגילים וליבם חפץ... וזכור יזכרו כי מאת ה' היתה זאת, ורצונו ית' לשמוע תפילתם מהמקום בו הניחם, ומשם תמליכוהו עליכם...

ה. איתא בגמ' (ר"ה טז.) 'אמר הקב"ה, אמרו לפני בראש השנה מלכויות זכרונות ושופרות, מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה', ואפשר לבאר סמיכות 'זכרונות' ל'מלכויות', כי הנה איתא שם עוד בגמ' 'אמר הקב"ה, תקעו לפני בשופר של איל, כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם, ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני'. והתמיהה ידועה מדוע נבחר ה'קרן' להזכיר עקידתו של יצחק יותר משאר איברי האיל

האחר (או"ח תקפו יב). מכאן למד הרה"ק ה'בן איש חי' (פר' נצבים) יסוד גדול ודרך חיים, שיתנהג האדם כדוגמת השופר, שבכל מצב יראה את ב' הצדדים, כאשר 'צר' לו מאד והוא עייף ויגע ברוחניות ובגשמיות, אל ירד לבו, אלא יבטח בה' ויראה לא רק מכאן - מצד הצר, אלא אף ומכאן - שעוד יבוא יום וינהג עמו הבורא בצד השני של שופר אשר פתחו 'רחב', ויצא מצרה לרווחה. לאידך גיסא בשעה שירחיב לו השי"ת את השפעתו, ותהא לו כל ברכת טוב, לא ירום לבבו, אלא

וממילא, לא ירום לבבו בעת שעולה מעלה מעלה, ומתקיים בו 'וכל אשר יעשה יצליח' (תהלים א ג), כי הוא יודע שאין הדבר תלוי בו אלא בברכת ה' אלוהיו אשר נתן לו, גם לא תפול רוחו לעת אשר מתהפך הגלגל ח"ו כי מאמין הוא שהכל לטובה ובטח בחסדי ה' שבקרוב ממש יצא מאפלה לאורה.

וכך איתא בגמרא (ר"ה כז:), שיעורו של השופר - 'כדי שיאחזנו בידו ויראה לבאן ולבאן', עוד נפסק כי צורת השופר - שיהא רחב מצידו האחד וצר מצידו

(שהרי באותה מידה היה יכול הקב"ה לומר ליטול בר"ה 'רגל' של איל ולנענע בה...), אלא ביארו צדיקים, שהלא נאמר בעקידה (בראשית כב יג) 'וירא והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו', וזאת רצו לרמז בתקיעה ב'קרן' האיל - שעיקר החשיבות הוא בדבר הבא בעמל ויגיעה בעת שהוא סבך בסבך אחר סבך, ואין הולך הכל למישרין. ועפ"ז יתבאר שכאשר האדם 'ממליך' את הקב"ה עליו, ויודע שכל 'סבך' שאחוז בו לא נעשה מאליו אלא זהו רצונו של הקב"ה כדי שימליכנו משם דייקא, הרי באותה שעה עולה זכרונו לטובה ונזכר לו עקידת יצחק, ודייקא סבך זה הוא המעורר את ה'רחמים' בעת תקיעת שופר. ומזה ילמד האדם לנפשו שבראותו שהוא סבך כל כולו, ועבודתו באה לו בקושי רב, שאם יקבל על עצמו את רצון הבורא באהבה ובהכנעה אזי נחמד הוא מאד למעלה, ומעורר רחמים רבים על עצמו ועל כל העם.

וכך למדנו גם מעצם דרך התקיעה בשופר, שצריך לתקוע בצד ה'קצר' דייקא (ואם תקע בצד ה'רחב' לא יצא ידי חובתו), ונתנו הפוסקים רמז לדבר בלשון הכתוב (תהלים קיח ה) 'מן המצר קראתי י-ה', ללמדנו כי עיקר התעוררות הרחמים הוא, כשהאדם נמצא ב'מצר' ולא נסוג אחור אלא הוא 'תוקע בשופר' לעשות רצון אבינו שבשמים, אז יזכה לסיפא דקרא 'ענני במרחב י-ה'.

בדרך זה פירשו במה שנאמר (דברים לא יב) 'הקהל את העם האנשים והנשים והטף', והביא רש"י מדברי הגמ' (חגיגה ג) 'והטף למה באו - לתת שכר למביאייהם', כי מדרך התינוקות להרעיש ולבלבל את כל העם הנמצאים, ומפריעים להם מלשמוע היטב, אם כן 'הטף למה באו', מדוע נצטוונו להביאם, וכי לא מוטב היה שישארו בבית, ותהא היכולת ביד כל העם לשמוע בבירור ובנקל את כל דברי התורה האמורים ב'הקהל'. אלא ליתן שכר למביאייהם - כי עיקר השכר הוא על היגיעה והעמל, וע"כ ציווה הקב"ה להביאם בכדי שאכן יתקשו השומעים, ולפום צערא אגרא.

מעשה היה ב'שואב המים דמתא', אשר בכל יום היה יורד לנהר וממלא שתי דליים גדולות, תולה אותם על גבי ה'קורה' המונחת על צווארו וכתפיו מזה אחד ומזה אחד, ומביאם אל העיר, שם מכר את המים לכל בני העיר, ונתפרנס בדוחק. ויהי היום נפל דלי אחד ונתהווה בשוליו חור קטן, ומאז היו המים מטפטפים טיף אחר טיף בכל עת לכתו, עד שכשהיה נכנס אל העיר לא נשאר בדלי זה אלא כדי מחצית מהמים, ולא היה יכול לספק מים אלא רק בשיעור דלי ומחצה. לגודל דחקותו לא היה בידו מעות לקנות דלי חדש, ונאלץ להמשיך להשתמש בדלי הישן, כעבור ימים ושנים נשאל האיש, וכי תכלית יש לך בחור זה... האם כל ימך תנהג באופן כזה... הראה לו 'שואב המים' שביל גדול הנמשך מהנהר ועד העיר כשכולו מלא בגידולי קרקע משובחים 'כגן ה' בארץ מצרים'... וסיפר לו, שכאשר נוכח לראות שזה גורלו... הלך וזרע בכל הדרך המובילה מהנהר עד בתי העיר מיני זרעים, ומאז הושקתה האדמה בכל יום ויום בדרך הילוכו על ידי המים שטפטפו מן הדלי, וזה חלקו מכל עמלו... כי לעת זקנותו כשיזקין וכבר לא יעמדו לו כוחותיו לשאוב מים יתפרנס מהפירות וגידולי הקרקע... ללמדנו על כל מסכת קשיים ותלאות העוברים על האדם כי בזה 'מגדל' הוא 'פירות' משובחים, ומהם תצא עיקר 'פרנסה' - דייקא מכל אותם 'חורים' למיניהם...

ו. הרה"ק הר"מ מזלאטשוב זי"ע (תורת המגיד מזלאטשוב ר"ה ד"ה סתרו) ביאר בלשון הפיוט 'נאפד נקמה סתרו יושר עצתו אמונה פעולתו אמת צדיק וישר'. שפעמים נראה לאדם כי הבורא נוהג עמו במידת הדין ובאופן של נאפד נקמה וסתרו יושר - ונסתר מאתו כי כל הנהגת הבורא ביושר היא, עצתו אמונה, שיתחזק באמונה שלימה, ואז כבר יווכח בעיניו שכל פעולתו אמת, צדיק וישר הוא.

אמרנא, והיינו ככבשים העוברים תחת השבט אחד אחד כדי למנות אותם לצורך מעשר בהמה, ולכאורה מה ראו חז"ל לדמות כל באי עולם לאותם הכבשים, והרי עיקר הכוונה שכולם עוברים בזה אחר זה ומה היה צורך לומר 'כבני מרון', ומבאר ה'מאיר' שבאו חז"ל לרמוז לנו על ההשגחה הפרטית על כל אחד ואחד, וכמו אותם 'בני אמרנא' שהרועה משגיח על כל אחד ואחד כשהוא מונה אותם, כך הקב"ה משגיח בפרטיות על כל אחד מבאי עולם.

נמצינו למדים כי כל עיקרו של ה'משפט' הוא למען דעת כל עמי הארץ כי ה' הוא האלוהים, ושלא יתגאה בלבבו לאמור כוחו ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה, אמור מעתה, כי המתחזק באמונה במלכות השי"ת והנהגתו הרי הוא ממשיך על עצמו לצאת 'זכאי' בדין^ז. וזהו מה שאמר הקב"ה 'אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם', כי הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו חפץ לצדקנו במשפט, נתן לנו את הדרך שעל ידה יצא לצדק דיננו.

יתבונן ויראה לא רק מכאן - מהרחב, אלא אף ומכאן - שיש גם פתח נוסף והוא הפתח הצר, שאם לא יזכור כי הקב"ה השפיע לו שפע זה הרי הקב"ה משפיל גאים ומגביה שפלים^ז.

עצתו אמונה - על ידי האמונה נוכח בדין

נפלאות מצינו לרבינו ה'מאיר' (ר"ה פז. ד"ה בר"ה) המבאר עניין הדין בר"ה כזה"ל, בראש השנה נידונים על גופם בחייהם ובמיתתם בעונג ובצער בריווח ובהפסד^ח, וסיבת בחירת זה הזמן נודע למבינים, ואחת מן הסיבות, מתוך שהוא זמן הבעיטה (ר"ל, שאדם עלול לבעט, כמו 'וישמן ישורון ויבעט') וזמן התנאות האדם על אסיפת גרניו ועל הכנסת הטוב באוצרותיו, היה מחכמת דרכי הדת לעוררו ולהבינו לבל יקשה ערפו, וכל עוד אשר יגדל טובו ירך לבו מפני פחד ה' והדר גאונו, עכ"ל.

ובזה מבאר עוד במה שאמרו חז"ל (ר"ה יח.) ש'כל באי עולם עוברים לפני כבני מרון', ופירושו 'כבני

ז. כה רימז הרה"ק ה'בן איש חי זי"ע (שנה ראשונה פר' נצבים) בסדר התקיעות 'תקיעה שברים תרועה תקיעה' - תקיעה שהיא קול פשוט וחלק מורה על זמני האורה, כשהכל הולך למישרין, ואילו שברים תרועה מורים על הזמנים שנשבר מצבו ונראה לו כרע. והנה ידוע המעשה באותו שעה טבעת וכתב עליה גם זה יעבור, אם הוא בצער או יראנה ויתנחם, ואם הוא בטובה יראנה ולא יבא להתגאות בטובו ועשרו כי יחשוב שגם זה יעבור, ואין לו קיום. לזה אמרו אם הנך רואה שתקיעה - הכל הולך למישרין לא תזוז דעתך, אלא תדע שאפשר שח"ו יבוא עליך מצב של שברים תרועה. אמנם הרואה שבא עליו שברים תרועה - שנשבר מטה לחמו וכיו"ב ידע שבקרוב ממש ירחיב לו ה' וימלא כל מחסורו כתקיעה שהיא 'פשוטה'.

ח. הגאון רבי יוסף חיים זאנענפעלד זצוק"ל לא היה מתעסק במשפחתו בשידוכים (באמצע השנה) למי שעדיין לא דובר בו שידוכים בראש השנה העבר, מפני שלא התפלל עליהם בר"ה. פעם אחת דחקו בו מאוד, ושינה מהרגלו ואירס את בנו אף שלא הקדים תפילה על כך בראש השנה שחלף, ולדאבון לב לא זכו לבנים ולאחר כמה שנים התפרדה החבילה רח"ל (מפי נכדו). ודאי שאין הדברים אמורים הלכה למעשה, ולא נהג כן אלא לפי מדרגתו, אך לא הובא אלא למען נשכיל כי הכל תלוי ועומד בר"ה, ועד כמה צריך להרבות בתפילה בר"ה על כל דבר ועניין. עובדא הוה, שפגע איזה זבוב בהגה"ק ה'חזון איש' זצוק"ל, והיה מסבב סחור סחור סביבותיו, וכמה שהעומד בסמוך לו ניסה לסלקו לא עלתה בידו, נענה אליו החזון"א ואמר, עזוב נא, הרי זה ראש השנה דיגע פליגעל (הרי זה זבוב של ראש השנה), כלומר לפני עידן ועידנים בימי ר"ה כבר נפסק שהזבוב יטריד אותי ולא יועילו כל טצדקי שבעולם להפריעו מלקיים גזירת וציווי ה'.

ט. אומרים בשם הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע בפסוק (תהלים יז ב) 'מלפניך משפטי יצא', שהקב"ה אומר לאדם, שמע בני, מלפניך - אתה תכריע ותטה כיצד יהא משפטי עמך, אך בתנאי ש'ענייך תחזינה מישרים' - שתביט בכל דבר בעין האמונה.

הרה"ק הרמ"ל מסאסוב זי"ע (ליקוטי הרמ"ל השלם אות ה) אמר להמליץ על הפסוק (תהלים לג כב) 'יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך', רבש"ע, אנא, תן לנו שנה טובה ומתוקה, אף שאינך רואה בנו שום מעלה, כי 'כאשר יחלנו לך', כמו אנו שאנו מקווים ומייחלים אליך בכל לב על אף שאין אנו רואים אותך, כי לא יראני האדם וחי - ובכ"ז אמונתנו איתנה בך, כך אתה תיטיב עמנו.

באר הפרשה - ראש השנה

ובכל שהאדם משריש בעצמו שאין בו כלום משלו, לא כח גשמי ח"ו ואף לא זכויות ומעשים טובים שמחמתם הוא 'ראוי' לצאת זכאי, כך הקב"ה משפיע עליו רחמים וחסדים ללא גבול ושיעור. וכמו שאמרו בגמ' (ר"ה טז:), 'כל שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה', ופירש רש"י, 'שישראל עושין עצמן רשין בר"ה לדבר תחנונים ותפלה, כענין שנאמר (משלי יח כג) תחנונים ידבר רש"י.

ובענין הזה כתב אחד מרבותינו הראשונים ה"ה הר"מ מנרבונא (ה"ד ב'ספר המאורות' על מס' ר"ה, אחר גמר דבריו על המסכתא) בביאור מנהג ה'סימנים', וז"ל, גרסין

י. בספה"ק 'זרע שמשון' (ואתחנן ד"ה ברכות) פירש במה שאנו אומרים (במוסף דר"ה) 'אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים, ואם כעבדים עיננו לך תלויות עד שתחננו ותוציא לאור משפטנו', שהנה ידוע שדרגת 'בנים' עדיפה היא מדרגת 'עבדים', שכאשר בני ישראל עושים רצונו של מקום נקראים הם יותר בשם 'בנים', ומעתה יש לתמוה, שאם כשאנו כבנים אזי אנו מבקשים רחמנו כרחם אב על בנים – שאין לנו זכות אלא רק מבקשים רחמים, אם כן כיצד אנו אומרים שאם כעבדים עיננו לך תלויות עד שתוציא לאור משפטנו, כלומר שנצא זכאים במשפט... והרי 'עבדים' זכותם פחותה יותר מ'בנים'... וביותר יש להקשות, שלכאורה יש בזה סתירה מיניה וביה, פתח ב'עד שתחננו' והיינו שמבקשים מתנת חנים, ומסיים ב'ותוציא לאור משפטנו' והיינו כמי שאומר ששורת הדין נותנת שכך צריך להיות... ומבאר, כי הנה עבד אין לו משלו כלום, שהרי מה שקנה עבד קנה רבו, ואפילו אין לו זכות במעשה ידיו לצורך מזונותיו, כי יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך (גיטין יב.), אלא שמחויב הרב לגמול חסד עם עבדו, וכאותו מעשה המובא בגמ' (ב"מ פג.) על רבה בר בר חנן ששכר פועלים להעביר חבית ושבירוהו בפשיעה, ובאו להתלונן לפני רב שהם עניים ואין להם מה לאכול, והורה לו שישלם שכרם לפני משורת הדין, וכדכתיב (משלי כ כ) 'למען תלך בדרך טובים וארחות צדיקים תשמור'. ומעתה יתבאר בקשתנו אם כעבדים עיננו לך תלויות עד שתחננו – שתנהג בנו במידת הרחמים, ותוציא לאור משפטנו – כמשפט האמור בתורה, שעל האדון לנהוג בעבדו צריך לנהוג לפני משורת הדין.

ומכלל דבריו שמענו שככל שירגיש האדם את עצמו כ'עבד' שאין לו כלום ואין לו מה יאכל... כך יש 'חיוב' יותר לרחם עליו ולנהוג בו במידת הרחמים...

משל למה הדבר דומה, לבן מלך שסרר ונהג שלא כשורה עד שהוצרך המלך להרחיקו ולהגלותו 'משולחן אביו', והעביר את כל תפקידי הבן לאחד מהיועצים העומדים לפניו. ברבות הימים נכמרו רחמי האב ונמלך בדעתו להשיב את בנו אל הארמון, והתמלא אותו יועץ בחרדה שמא יטול המלך ממנו את ה'שררה' ויחזירנה לבנו לחדש ימיו מקדם, מה עשה, נטל כלי מלא בצבע שחור, וכאשר חזר בן המלך והכל נחפזו לקבל פניו נתן לו היועץ ידו לשלום, ובתוך כדי כך מילא אותו בצבע מבלי שישימו לב לדבר בכדי שיהיה שחור מכף רגל ועד ראש ולא יכירו המלך, ואכן נהפכו פניו כשולי קדירה. כשעמד הבן על יד אביו, אמר לו, אב הרחמן, אמת שאי אפשר להכיר אותי, אך הבט נא בתוך עיניי, בהם לא פגע המשחית, ותראה מיד כי אני הוא בנך. וזהו שאומרים בתפילה 'אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים, ואם כעבדים – שכבר אי אפשר להכיר עלינו שאנו 'בנים' כי הושחרנו בעוונות, הרי עיננו לך תלויות, והבט נא בתוך העיניים, וממילא תחננו ותוציא לאור משפטנו. וכן אומרים עוד (היה עם פיפיות) 'עין נושאים לך לשמים', בתקווה שהקב"ה יראה את העיניים... ועומק הדברים הוא, שנשיאת עין למרומים מורה על ההישענות על חסדי המקום, מתוך הכרה שאין אנחנו יכולים 'להסתדר' מבלעדי עזרתך וישועתך, והא גופא מעורר רחמים במרומים.

יא. עובדא ידענא באברך שבימים שלפני ראש השנה נפל בחלקו ירושה גדולה – סכום שלפי הנהוג בקהילתו היה בו כדי להשיא את כל צאצאיו בהרחבה, וכה אמר האברך נכנסתי לראש השנה מתוך הרגשה כי 'מסודר' אנכי... ולא היו תפילותי מקרב לבי... סוף דבר היה שלא עלתה השנה יפה.

פעם שמע הגה"צ רבי אליהו לאפייאן זצ"ל את הש"ץ אומר 'המלך' בימים הנוראים, והרגיש בו כי הלה מחזיק עצמו ל'יש', ניגש אליו בהזדמנות ושאלו מדוע לא אמר 'המלך' כהוגן, תמה הלה על שאלתו שהרי בוודאי אמרו בקול ובנעימה כמנהג ישראל תורה, נענה רבי אליהו ואמר 'כשאתה אמרת 'המלך' היו שם שני מלכים, כי אתה בעצמך היית גם כן 'ישות' בפני עצמך, ואין שני מלכים משמשים בכתר אחד'...

ומאתו ישאל העוזר והטוב, ולא ילך אחר נחשים, כי הרעים יהפכם על אויביו לרעה ויהפכם אליו לטובה. עכ"ל.

והוא ניסי ומנוס לי - להאמין ולבטוח בהקב"ה שיצדקנו במשפט

כתב ה'טור' (סי' תקפ"א) וז"ל, רוחצין ומסתפרין בערב ראש השנה, ע"פ המדרש... שמנהגו של עולם, אדם שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו ואין חותך צפרניו לפי שאינו יודע איך יצא דינו, אבל ישראל אינן כן, לובשים לבנים ומתעטפים לבנים... ומחתכין צפרניהם ואוכלין ושותין ושמחים בר"ה לפי שיודעין שהקב"ה יעשה להם נס, לפיכך נוהגין לספר ולכבס בער"ה ולהרבות מנות בר"ה. הוסיף ע"ז ה'ט"ז (ס"ה) 'מכבסין ומסתפרין בער"ה, הטעם בטור להראות שאנו בטוחים בו יתברך שיוציא לצדק משפטינו'. והיינו משום שהבטחון עצמו הוא גורם שנזכר בדיון.

וזוהו שאנו אומרים בסליחות לערב יום הקדוש, 'בידי אין מעש ועל זאת ליבי יפחד, אבל עתה בזכרי

בהוריות (יב.) 'אמר אביי, השתא דאמרת סימנא מילתא היא, יהא רגיל איניש למיחזי בריש שתא קרא ורוביא כרתי 'סילקא ותמרי', סימן קרכס"ת, ע"כ. ונהגו עלמא למנקט כל חד וחד, ואומרין אקרא יהי רצון מלפניך ה' או"א שיקראו לפניך זכויותנו, ושיקרא רוע גזר דיננו. רוביא, ירבו זכויותינו. כרתי, יכרתו שונאינו. סילקא, יסתלקו עוננו. תמרי, יתמו שונאינו, יתמו עוננו. ומוזה יוכל כל משכיל לדעת, כי רבותינו עליהם השלום רמזו על זה שלא יסמוך אדם על הנחשים וסימנים (ומוזה יבוא לחשוש ולפחד מהם), רק שישים במחוננו בצור אדון הכל אשר בידו להפוך את הקללה לברכה, שהרי בזה תראה שכל אלו הפירות שהם קרכס"ת שמוותיהם משונים ונומים יותר לרוע ממוב, וכיונו על זה שיתפלל האדם שרוע השמות יהפוך אותם הצור יתעלה על כלוי העונות והאויבים, שהרי לשון קריעה לשון קשה הוא, ונבקש מאתו שיקרא רוע גזר דיננו, וכן לשון רוביא מורה על לשון ריב ומדון, ואנו מהפכין אותו בתפלתנו לריבוי הזכויות, וכן כרתי שיכרתו שונאינו, וסילקא שיסתלקו אויבינו ועונינו, ותמרי שיתמו אויבינו ויתמו חטאינו, על כן ראוי לכל אדם לאמת בלבו שאין עוד מלבדו,

יב. סיפר הגרא"מ שך זצ"ל שבימים האחרונים לחיי הגרי"ז מבריסק (שנלב"ע ערב י"ט), כאשר היה חולה מוטל במיטתו, הזכיר לפניו שצריך לבטוח בה' כי יוציא לאור צדקנו, אמר לו הגרי"ז וכי לזה בטחון ייקרא - והרי איננו מפחד כלל. ומתי בשם 'בטחון' יקרא, כאשר מתיירא האדם ואעפ"כ מתחזק לבטוח בה'. ואכן זה כלל גדול נקוט בידך, אי אפשר ליראה בלא בטחון, ואי אפשר לבטחון בלא יראה, שכן יראה לבדה יכולה להביא על האדם מרה שחורה רח"ל, ולעומת זאת בטחון בלא שתקדם לו היראה אינו בטחון כלל, ואף יכול להביא לידי פריקת עול ח"ו. אלא זאת תורת העבודה כמו שכתב הרמב"ם בפירוש המשניות (ר"ה פ"ד ד"ה העובר) 'שהם ימי עבודה והכנעה ופחד ומורא מהשם ויראה ממנו ומברח ומנוס אליו'. וכפי שיש בנוסח הסליחות 'אתכסה מחמתך בצילך'.

וכדברי ה'פרישה' (או"ח סו"ס תקפ"א) שהביא, יש מקשים על מה שכתב ה'טור' ללבוש בגדים לבנים בראש השנה, לפי שישראל יודעים שהקב"ה יעשה להם נס ויצאו זכאי בדיון, דאם כן יש ללבוש בגדים מרוקמים וצבעי ארגמן, 'יש לומר, שאם כן אין הוכחה שבטוח בהשי"ת, כי שמא אינו מפחד כלל מיום הדין, ואינו חש [ומרגיש כלל שיש דין ומשפט בעולם], אבל עכשיו שלובש לבנים זיכרון ליום המיתה מראה שזוכר ביום הדין, אלמלא שבטוח בהשי"ת'. והוא עפ"י היסוד דלעיל, שמצד אחד זוחלים ורועדים מאימת המשפט מלפני ה' כי בא לשפוט את הארץ, אך לאידך גיסא יבטח במלך חפץ בחיים שיכתוב אותו בספר חיים טובים.

יג. יש שביארו בנוסח הסליחות 'חסות בצילך הנה באנו', דהנה בגמ' (ב"מ פה:) מסופר על רבינו הקדוש שסבל יסורים נוראים למשך י"ג שנים, ואיתא שם שהיסורים באו לו מפני מעשה שהיה, ואף הלכו ממנו על ידי מעשה, ומעשה שהיה כך היה, יום אחד עבר לצדו של רבינו הקדוש עגל שהוליכוהו לבית השחיטה, העגל שפחד מהשוחט רץ ותפס מחסה תחת גלימתו של רבי, שילחו רבינו הקדוש ואמר לו, זיל, לכך נוצרת, ועל כך גזרו עליו משמאי לסבול מכאובים רבים למשך תליסר שנים. לכאורה צריך ביאור וכי עד אז לא שחטו עגלים, או שמא תאמר שלאחר מעשה זה נאסר עלינו לשחוט עגלים, לא ולא, אלא ביאורו, דכשבריה אחת מבריותיו של מקום באה לתפוס מחסה תחת כנפיו של אדם - אף שלא בצדק, אין לו לשלחה מעל פניו. וכן ייאמר לדידן, בימים אלו באים ומתחננים אל קל רחום וחנון ואומרים לו, אף שעוונותינו ענו בנו, מכל מקום 'חסות בצילך הנה באנו', והיאך תוכל לשלחנו מעמך,

לא ידעו מהו שנאמר (תהלים נה כג) 'השלך על ה' יהבך' והוא 'כלכלך' עד ששמעו סוחר הקורא למשאו 'הבי' והבינו שכוונת הקרא לומר שעל האדם להשלך את 'משאו' דאגותיו ופרנסתו על ה'. והנה דברים אלו הובאו הן במס' מגילה הן במס' ר"ה, אלא שנכתבו ב'סדר' שונה, במס' מגילה הובא תחילה ביאור הפסוק 'השלך על ה' יהבך' ולאחר מכן ביאור הפסוק 'וטאטאיתיה במטאטא השמר', ואילו במס' ר"ה הקדימו 'וטאטאיתיה' ולאחר מכן מסיימים חכמי התלמוד ב'השלך על ה' יהבך', אלא שבחר רב אשי מסדר הש"ס לסיים בכל מקום לפי עניינו, והעיקר הנדרש בר"ה הוא השלך על ה' יהבך [ואילו עניינו של יום בפורים הוא מחיית עמלק].

כתב הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל (הגהות חכמת שלמה או"ח תקפג א) על עניין אכילת ה'סימנים' בליל ר"ה^{טו}, שאין הכוונה לאכול מאכלים הללו דרך תפילה - 'דאין מקום לתפילה בשעת אכילה', אלא עיקר טעם אכילתם הוא כדי לגלות ולהראות שהוא מאמין בהש"ת שיפסוק עליו שנה טובה^{טז}, 'ובפרט לפי מה שכתבתי בדרישים לפרשת תבא שנת תרי"ב, דבראש השנה

מלכות שם המיוחד, ועל זאת אני בוטח באומרים ה' אחד', כי באלו הימים צריכים ביותר לבטוח על אחד יחיד ומיוחד, אלוקינו שבשמים, הוא המנוס ומפלט לנו, כדאמרי אינשי שהאות דל"ת שבתיתב אחד (בשמע ישראל) היא ד' רבתי, לומר כי מקום יש לכל בר ישראל להיכנס ב'דלתות' האמונה השלימה באחדות ה', וכל הרוצה לחסות תחת כנפי השכינה יבוא ויכנס^{יז}.

ובך כתב הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע וז"ל, רבינו הקדוש [הר"ן] מלעכוויטש זי"ע בכל ראש השנה היה מרגלא זאת בפיו הקדוש 'חדות ה' הוא', ר"ל שמחה וגודל נחת רוח לפני הש"ת הוא מה שאתם חושבים ומאמינים בחסד הש"ת אשר הוא מעוזנו, וזהו 'היא מעוזכם', עכ"ל.

ובן רמז לה הרה"ק ה'מי השילוח' זי"ע (לקושי הש"ס אות כו) בדברי הגמרא (ר"ה כו: מגילה יח.) על שתי פסוקים שלא ידעו רבנן פירושיהם. האחד, פסוק שנאמר בישעיה (יד כג) 'וטאטאיתיה במטאטא השמר' עד שביום אחד שמעו את אמתו של רבי האומרת לחבירתה קחי נא 'טאטיתא' וטאטי ביתא (והבינו שהוא בעזע"ס, מטאטא) כמ"כ

לימדתנו בתורתך שאסור לאדם לשלוח את הבא לחסות תחת כנפיו מפחד השוחט, ואם כן חוס ורחם עלינו והשפיע עלינו שנה מאירה ומצליחה, ללא כל פגע חלילה.

יד. ועל זה רמזו את אמרינו בתחילת הסליחות 'כדלים וקרשים דפקנו דלתיך' כי הכוונה על האות דל"ת, שאנו רוצים לזכות ולהיכנס בה, בצילא דמהימנותא שלימתא.

טו. ידועים דברי השל"ה הקדוש (עיקר דבריו הובאו במשנ"ב שם סק"ב) דהעיקר הוא להתעורר באותה שעה לתשובה, דמנא ליה שעל ידי אכילת 'כרתי' יכרתו שונאיו, והלא כמו כן יתכן חלילה איפכא, שיכרתו זכויותיו ח"ו, ופשיטא שאין עצם האכילה גורמת להכרית השונאים אלא התפילה והבקשה עם התשובה פועלות לעורר רחמים בשמים ממעל.

טז. מעשה באחד שהתאונן בפני רבו על שלום ביתו המעורער עד היסוד, ובתוך כדי הדברים סיפר לו עד היכן הגיעו הדברים, שבליל ר"ה נתנה לו את זנב הדג, נענה הרבי, וכי מפני זה אמרת שנהיה לזנב, והלא העיקר תלוי באמירה, ומה לך כי העמידה זנב ולא ראש. וכבר איתא ב'משנה ברורה' (תקפג סק"ה) שיזהר מאד שלא יכעוס בימים אלו, מלבד גודל האיסור, כדי שיהיה לסימן טוב.

כן ידוע כי פעם הגיע אברך אל הרה"ק הרמ"ח סלאנים זי"ע כי לא השיגה ידו לקנות 'ראש' ומי יודע איזו שנה תעלה בגורלו, אמר לו הרמ"ח, קח נא את זנב הדג, ואמור בקול גדול שכבר יהיה סוף וקץ לכל צרותינו. והעומק שבדבר, כי ביד כל איש ל'סדר' מצבו יהיה מה שיהיה לטובה ולברכה על ידי שיאמין כי אכן יעזרהו הקב"ה לטובה... מדוע יתאונן ויבכה, בכל עת יש מוצא לסבך שהוא שרוי בו.

ידוע דבר המעשה שהגאון רבי יהודה פתייה זצ"ל ישב פעם בליל ר"ה בסעודת היום כשהוא מיסב בחבורת אורחים כולו אומר כבוד והדר, לבוש בבגדי לבן, ועל השולחן מנורה גדולה מאירה בנרות גדולות, והנה אחד המסובים דחף בטעות את השולחן נפלה המנורה וכבו הנרות... וחשיכה השתררה בחדר... רבי יהודה עצר בעצמו שלא לכעוס, מכיוון שחשך כל פני הבית לכן כשיצאה הרבנית ומגש דגים בידה נפל המגש והכל נשפך לארץ... ויקם רבי יהודה לראות ולהבין מה אירע עם הדגים אך אז... שוד ושבר... הרב החליק מציר הדגים ונפל על הארץ

וכל בגד הלבן נתלכלך וניטנף... ובכל זה שלט ר"י בעצמו לא כעס ולא רגז מאומה... בגמר השנה העיד ר"י על עצמו כי מעולם לא הייתה לו שנה טובה ומתוקה כשנה זו, בהארת פנים ממעל, בכל אשר שלח ידו הצליח ה' דרכו, אף היה לו חידושים גדולים וגילויים נפלאים בתורה...

מכאן יבין כל איש לפי מצבו באשר הוא כי העיקר בלילה (וביום) הקדוש הזה – לקבל את הכל באהבה ושמחה, מתוך שלווה הנפש כי הכל לטובה ולברכה, ואז אכן, כל אשר יארע לו לא יהא לו אלא עוד 'סימנא טבא' לטובה, ברכה והצלחה.

וכך היו אומרים זקני ירושלים, שאם נהגו לאכול בר"ה חלה ותפוח בדבש כדי לרמז שתהיה לנו שנה טובה ומתוקה, ק"ו שאין לך סימן יותר טוב מלהיות זיסע יוד (יהודי מתוק), כלומר, להסתובב ביום הזה בשמחה ובפנים צוהלות, וזה יהא לו לסימן להיות כן בכל ימות השנה.

סיפר הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע על אחד הצדיקים, ששנה אחת בליל ראש השנה בבואו לקדש על הכוס נשפך היין, וכשחתך את פרוסת המוציא נפלה החלה מידו, וכן הדגים נשרפו ולא היו ראויים לאכילה. משהבחינה הרבנית במקרים אלו התחילה לחשוש אולי יש בכך סימן לא טוב מן השמים, ובפרט בר"ה שמרבים בסימנים טובים, והתעצבה על לבה מה זאת עשה אלוהים לנו. אך הצדיק השיב בניחותא, שאין כלל ממה לחשוש, דכל הטעם שעושים את הסימנים בעת האכילה מדברים טובים ומתוקים היינו מפני שזה גורם לטבע האדם להיות רגוע ושמח, נמצא שעיקר הסימן טוב הוא בפנימיותו של האדם שהוא שליו ושמח ובטוח ביצועת ה', וא"כ הגם שאירעו לנו כמה סימנים לא טובים, מיהו אם נישאר שלווים ובטוחים בחסדי ה' אזי בוודאי נזכה לשנה טובה, כי פנימיות הלב הוא הסימן הטוב ביותר לרחמים וחסדים. (ואדרבה, דייקא שלווה הנפש אחרי מהפכות כאלו תחשב שלווה הנפש באמת).

וזה גם עומק כוונת הגר"ש קלוגר, כמבואר יותר בהמשך דבריו, שאין לו לאדם להתרעם ביום הזה על תקלות שונות שנעשו שלא כרצונו, שברצונו היה להתפלל במקום פלוני ומשום מה נאנס והוצרך להתפלל במקום אחר, וכן דוגמאות למאות שהשטן זה היצה"ר מנסה עי"ז להפיל את רוחו של האדם מחמת דברים של מה בכך, אך המשכיל לא יגרר אחריו אלא יקבל את הכל באהבה, וישמח בשמחת היום, וממילא יהא לו זה לסימן טוב ויזכה לדבר ישועה ורחמים ולשנה טובה ומתוקה.

גם פעמים שהאדם מרגיש שליבו כל עמו אלא הוא 'אטום וסתום', ואינו מצליח להתעורר בתפילתו, וכמו שביאר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע בנוסח התפילה (בפיוט 'לא-ל עורך דין') 'לצופה נסתרות ביום דין', דהנה יש רבים המכניסים עצמם בהכנה דרבה לקראת ר"ה, אך בהגיע יום הדין פעמים שלא ירגישו כל התלהבות והתעוררות בעת התפילה, ולא עוד אלא שיראה את רעהו שלא הכין עצמו כלל מבעוד מועד, ואילו בר"ה הינו מתפלל בהתלהבות וכל עצמותיו תאמרנה חיות והתעוררות, אך אל יפול רוחו בקרבו אלא יתחזק באמונתו שהקב"ה 'צופה נסתרות' ולפניו גלויים כל סתרי לב, והוא לבדו יודע את מכאוביו ויסוריו.

ידוע דבר המעשה באחד מחסידי הרה"ק ה'צמח צדק' שהיה מכין עצמו במשך כמה שעות לתפילתו, ובא והתלונן לפני רבו כי בבואו להתפלל אין לו כל התעוררות הלב... אמר לו רבו, מה איכפת לך מתי אתה מתפלל הרי כבר התפללת לפני התפילה...

מסופר על הרה"ק רבי שלום שכנא מפרהאבישט זי"ע, שבאחת השנים כשהתפלל בבית מדרשו של זקנו הרה"ק ה'מאור עיניים' מטשערנאביל זי"ע תפילת המנחה בערב ראש השנה [כידוע שהמקובלים (עי"י בן איש חי פר' נצבים, דיני ר"ה אות ב) הפליגו, שביותר צריך לכוון בתפילה זו האחרונה שבשנה, ועל ידה אפשר להעלות כל שאר התפילות שלא נאמרו כהוגן], היה לו 'קטנות ובלבול המוחין' ולא היה יכול לכוון כלל בתפילתו, אך הוא לא אמר נואש ובכל כוחותיו התאמץ למעלה מהטבע והתפלל ב'פירוש המילות' כפשטן, לאחר התפילה ניגש אליו ה'מאור עיניים' ואמר לו, אמור נא לי אילו כוונות כיוונת עתה בתפילתך, כי אלפי אלפים נשמות היה להם תיקון על ידי תפילתך זו. כי 'עבודה' הבאה לאדם שלא בנקל והוא מתייגע ומתאמץ בכל כוחו, חשובה לפני כסא הכבוד עשרת מונים מבשעה שהכל הולך למישרין.

פשיטא שצריך להתפלל ש'אל תביאנו לא ידי ניסיון ולא לידי...' וכמסופר על איש עני ואביון אשר נכנס ביום שישי אל ה'קצב' וביקש ממנו שיואיל בטובו לתת לו קצת בשר לכבוד שב"ק בחינם, למען יזכו הוא ובניו ביתו לענג את השבת, ריחם עליו ונתן לו מעט מראש הבהמה ומעט מהלב, כי הם חתיכות אשר אינם ראויים כ"כ לאכילה ואין הבריות קופצים עליהם, וכך נשנה הדבר מידי שבוע, אלא שבאחת השבועות בבואו אל הקצב הודיעו הקצב,

ה' כי בא לשפוט הארץ, ומכאן נלמד על מצות השמחה לטובה, ובוה יהיה נהפך באמת לטובה, ולכך מהאי טעמא נראה, שיהיה אדם רגיל לומר בר"ה אחרי תפילת שחרית, כל מה דעביד רחמנא לטב עביד וגם זו לטובה, ולכן מהאי טעמא תיקנו לאכול מאכלים טובים ומתוקים ולומר עליהם בן, כדי שאם ח"ו נגזר להיפוך יהיה נהפך על ידי אמירה זו לטובה, אמן בן יהי רצון, עכ"ל.

ובך איתא בדרשות 'חתם סופר' (ו"ך אלול תק"ע) וז"ל, אבל הענין כי יום ר"ה הגם כי הוא יום נורא - יום דין ומשפט על כל יצורי תבל, מכל מקום אינו יום עצבון, ואדרבה דווקא בחדוות לב של תשובה ואהבה ורביקות ובכיה של שמחה - הטיבו 'נגן' בתרועה. ב'שמך יגילון כ'ל היום ר"ת בכיה, אבל עצבות ושברון לא יזכר ולא יפקד כי הוא מסיטרא דקליפא וסיטרא

יהיה משמח ואומר כל מה שעושה הוא יתברך הוא לטובה, ובוה יהיה נהפך באמת לטובה, ולכך מהאי טעמא נראה, שיהיה אדם רגיל לומר בר"ה אחרי תפילת שחרית, כל מה דעביד רחמנא לטב עביד וגם זו לטובה, ולכן מהאי טעמא תיקנו לאכול מאכלים טובים ומתוקים ולומר עליהם בן, כדי שאם ח"ו נגזר להיפוך יהיה נהפך על ידי אמירה זו לטובה, אמן בן יהי רצון, עכ"ל.

יגילו במלכם - שמחה גדולה ביום המלוכה

בתיב (תהלים צו יא-יג), 'ישמחו השמים ותגל הארץ ירעם הים ומלואו, יעלוו שדי וכל אשר בו וגו', לפני

כי תם הבשר, פרץ האיש בבכי מר, ואמר בשברון ליבו, מה בקשתי כבר, א ביסלע קאפ און א ביסלע הארץ... (מעט ראש ומעט לב), כך על דרך זה אנו מבקשים, רבש"ע תן לנו א ביסלע קאפ און א ביסלע הארץ, האר עיננו ופתח ליבנו בקדושת היום, והכן לבבנו... אך אם כבר לידי נסיון אל יתעצב אלא ידע כי רצונו של המקום ב"ה שימליך אותו על עצמו במצב זה דייקא.

ובענין זה יש להביא את אשר סיפר אחד מגאוני וצדיקי ירושלים זצ"ל, שאביו היה משמש כשליח ציבור בימים נוראים בבית הכנסת 'זהרי חמה' שבעיה"ק ירושלים במשך שנים רבות. לפני ראש השנה תרפ"ה הגיע אדם חשוב מחוץ לארץ והביע את רצונו להתפלל הוא כש"ץ בימים הנוראים. אביו הסתפק מאד בדבר, כי קשה היה בעיניו לוותר על מנהגו זה לרדת לפני התיבה, והוא הלך איפוא ליטול עצה מאת המקובל הקדוש רבי שלמה אלישיב זיע"א, בעל ה'לשם שבו ואחלמה', כדת מה לעשות. נענה בעל ה'לשם' ואמר לו, כשמזדמנת עגמת נפש לפני יום הדין, היא מועלת רבות - לזכות בדין, אם כן, כדאי לך לוותר. ובכל זאת, אם נגזר עליך להיות ש"ץ יזמן לך במקום אחר (אכן, כך הוה שבקשוהו במקום אחר נכבד למאד).

יז. ה'שאגת אריה' (סימן קב) האריך להוכיח מכמה ראשונים, דכולהו סבירא להו שיש מצות שמחה מן התורה בראש השנה, ובמשנ"ב (תקצו סק"א) מסיק כן להלכה, ועיי' הגהות חתם סופר לשו"ע (סימן תקצו) שדייק מלשון המשנה (ר"ה כט): 'יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת', שיש דין יו"ט לראש השנה ומחויב במצות שמחה (ועיי' שו"ע"ר). וכבר רמז הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע (ליקוטי אמ"ח) שהר"ת של מלכיות ז'כרונות ש'ופרות (עם הכולל) עולה בגימטריא שמח, ללמדנו דאע"פ דהוא יום הדין מ"מ צריכים להיות בשמחה.

יח. ידוע משלו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, פעם שלח הצאר ניקולאי הודעה מבית המלכות לכל עיירות מדינת רוסיא, שהמלך עתיד להופיע במקומם ביום פלוני, ועליהם להיות מוכנים ומזומנים ליום הזה. ה'קבלת פנים' הראשונה הייתה בעיר המלוכה פעטערבורג והיא הייתה בשלימות עם כל הכבוד כראוי, לאחמ"כ נתקיימה קבלת פנים במוסקבה - שנערכה גם כן באופן מכובד מאד, אלא שכבר הייתה במעט פחות מפעטערבורג, וכן בכל עיר ועיר לפי ערכם ומעמדם. והנה מנהג משונה היה בעיר אחת רחוקה ונידחת שהיו תושביה פויערען (כפריים נבערים חסרי דעת), שכל אורח שהגיע לעירם התקבל בקבלת פנים מיוחדת - שהיו כולם סוקלים אותו באבנים. על כן כאשר קיבל מושל העיר את ההודעה מבית המלכות לא ידע את נפשו מרוב בהלה, ומיהר ואסף את כל בני העיר לאסיפה דחופה, בה הסביר להם שהמלך עומד לבקרם, והאריך בגודל הזכות שיש להם לקבל את פני המלך, ובזאת ביקש מהם מעומק הלב שאינו מבקש מהם לטרוח ולעשות מאומה לצורך הקבלת פנים - לא לנקות את הרחובות ולא לקשטם בפרחים נאים, רק שיהיו בדבר אחד ווארף"ט ניט קיין שטיינער, אנא אל תזרקו אבנים עליו ועל מרכבתו. ואמר ה'חפץ חיים' דבכל שנה יורדת השכינה לעולם בראש השנה, ועלינו לערוך 'קבלת פנים' כראוי וכיאות לכבוד מלכו של עולם [וכדאיתא מהרה"ק ה'ערבי נחל' זי"ע (ר"ה דרוש ג) לפרש נוסח התפילה (שחרית דר"ה קודם קדושה) לשמוע תפילות מלכות באות, שכביכול הקב"ה מקדים ובא טרם יבואו בני ישראל להתפלל בבית המדרש] והנה האבות הקדושים שהיו מרכבה לשכינה היו מקבלים פניה ברוב פאר והדר כדוגמת פעטערבורג, אחריהם היו משה

שמא תאמר 'לשמחה מה זו עושה' ביום הדין, שהלא כבר איתא בגמ' (ר"ה לב): 'אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וביום הכפורים, אמר להם, אפשר מלך יושב על כסא דין, וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו, וישראל אומרים שירה, ואם כן מה מקום היום לשמחה.

והביאור בזה כמו שכתב ה'ספורנו' על הפסוק (ויקרא כג כד) 'זכרון תרועה', וז"ל, זכרון תרועת מלך בזה יגילו במלכם, כאמרו (תהלים פא ב) 'הרנינו לאלוקים עוזנו הריעו'. וזה מפני היותו יושב אז על כסא דין, כמו שבא בקבלה (ר"ה מז), כאמרו (שם פסוק ד) 'תקעו בחורש שופר בכסה ליום חגנו כי חק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב', וראוי לנו לשמוח אז יותר על שהוא מלכנו, שיטה בלפי חסד ויזכה אותנו בשפטו אותנו כ"א, כאמרו (ישעיה

דניאל ואין לעורר דין ביום ההוא... ע"כ. ומפורש נתנבא הנביא (נחמיה ח י) ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם י.

ראיה עצומה הביא בשו"ת 'שואל ומשיב' (מהדורה רביעאה ח"ג תשו' קכ"ה) וז"ל... לכאורה ראיה מפורשת דלא שייך בזה יומא קשיא דהרי אנו מברכין שהחיינו עליו, והרי מבואר דשהחיינו אין מברכין רק על דבר שמחה (ולכך בספירת העומר אין מברכין שהחיינו מטעם דאינו דבר שיש בו הנאה רק עגמת נפש - זכר לחורבן בית מקדשנו) וא"כ אם נימא דעיגום נפש הוא ודינא קשיא פשיטא דלא שייך שהחיינו... וע"כ דאין נקרא דינא קשיא, והוא רחום יכפר עון והיום קדיש, וכבר נפקדו האמהות באותו יום, וכל הטובות ושפעת קדושה נשפעו ביום ההוא, והרי עד היום עושין בר"ה שני ימים אף בא"י (ואילו ר"ה היה 'יומא קשיא' לא היו מתקנים לעשות ב' ימים לר"ה רק משום מנהג אבותנו), עכ"ל.

ואהרן ושאר הנביאים שהייתה 'קבלת הפנים' שלהם כמעט כהאבות, וכן לאחריהם בכל דור ודור - תנאים, אמוראים, גאונים והראשונים, שהיו עורכים בכל ר"ה 'קבלת פנים' לכבוד השכינה הקדושה, עד דור האחרון שלנו, מה דורשים מאתנו - ווארף'ט ניט קיין שטיינער - אל תזרקו אבנים, אך בה' אל תמרודו... כל חד וחד לפום דרגא דיליה (הובא בלקט רשימות להגרנ"מ וואכטפויגל זצוק"ל - אלול ימים נוראים).

וכבר אמר הרה"ק מקאצק זי"ע בדרך צחות כי הנה העולם נוהגים שלא לאכול אגוזים בר"ה כי 'אגוז' בגימטריא 'חטא' (והיינו 'אגוז' עם הכולל) וכמובא ברמ"א (סי' תקפג ס"ב), ועל דרך זה צריך להיזהר שלא לחטוא ח"ו כי גם 'חטא' הוא בגימטריא 'חטא'...

ביותר צריך להיזהר שלא 'לזרוק אבנים' בדיבורים אסורים בפיו ולשונו רח"ל, וכמו שדרוש דרש הגה"ק רבי חיים מוואלוז'ין זי"ע (ביום א' דסליחות תקע"ב) וז"ל, ויש להתבונן כי שופר המצופה זהב פסול הקול הולך דרך הזהב אשר חטאו בו בעגל [ואין קטגור נעשה סניגור], והנה במעשי עגל לפי דעת הזוהר לא היו כי אם הערב רב, וזהו כמה אלפי שנה (וממילא אין זה אותו זהב שחטאו בו...) ופסול בעבור זה, ואם כן איך יבוא התוקע או המתפלל לה' בפיו, ופיו הוא מגואל ומטומא בלשון הרע או רכילות, על כן מאוד יש להם לעשות תשובה, עכ"ל, ודי בזה לחומר העניין... יט. ומוסיף עוד ה'חתם סופר' (טור ג ד"ה והיות) שלכן לא התפללה חנה לזש"ק עד שפייסה אלקנה בדבריו, כי הייתה בעצבות ובלב נשבר וידעה שהתפילה לא תועיל, אבל אחר שנתיישרה דעתה מדברי הפיוס של אלקנה אז 'ותקם ותתפלל'.

כ. ותחילה ראש היא עבודת ה' מתוך שמחה, כי חדות ה' היא מעוזכם, וכמו שאמר הרה"ק מטריסק זי"ע (מג"א תבוא ד"ה והיה כי תבוא - הד') שצירוף חודש תשרי הוא 'והי"ה', והרי אין והיה אלא לשון שמחה (ויק"ר יא ז), ללמדנו שעבודת חודש זה צריכה להיערך בשמחה.

וכך ביאר הרה"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע (פר' נצבים ד"ה אתם) את טעם הדבר שאין נפילת אפיים בערב ראש השנה, לומר שאין לאדם להסתובב בימים אלו בפנים נפולות. וכבר איתא בתנא דבי אליהו (פס"ז) אמר לי רבי ומה נשתנה ישעיה בן אמוץ מכל הנביאים שנתנבאו כל הטובות והנחמות לישראל. אמרתי לו בני מפני שמקביל עליו מלכות שמים בשמחה.

כא. מסופר על יהודי מתושבי ארה"ב (כהיום יושב על התורה ועל העבודה בארה"ק), שאביו ואמו שהו במחנות העבודה בתקופת המלחמה, ולאחר המלחמה פרקו מעליהם עול מלכות שמים לגמרי רח"ל, אולם מאחר שהיו מיוצאי פולין שוחחו בבית בלשון ה'אידיש', ובזה היה כל הזיקה של בנם ליהדות. משנעשה בן עשרים החל לעסוק במסחר ה'סמים' ביחד עם שני שותפים גוים, כעבור חמש שנים תפסו אותו אנשי השלטון בעיצומו של המסחר. אחד

לג כב) 'כי ה' שופטנו ה' מחוקקנו ה' מלכנו הוא יושענו', ישראל מבקשים להתראות לזיכרון לפניו לטובה^ג, ולכן עב"ל^כ. שמחים הם ביום זה^{יד}.

באופן אחר כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (ר"ה) עוד ביאר בזה הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (הרש תרמ"ה) שישראל עם קדוש מלאים ביום זה משה ראש השנה בהקדם המקור למצות השמחה שמחה וחרווה, כי על אף שהוא 'יום הדין', אבל בני שבהאי יומא, והוא בספר נחמיה (פרק ח) שם נאמר

מהשותפים הצליח לברוח ולהימלט, השני הפך להיות 'עד מטעם הרשויות' (עד מדינה) בתמורה להקלת עונשו, ועליו רצו לגזור לישב בבית האסורים כעשרים וחמש שנה כפי חוקי המדינה. מיד שכר 'עורך דין' מומחה שיעמוד לימינו, אולם העו"ד אמר לו שלפי הנראה אין מנוס מעונש שיאסרוהו לשנים רבות בבית האסורים, ואין בידו אלא לנסות להמעיט במקצת מקצבת השנים. הלה נבהל עד מאד וטיפול רוחו בקרבו. לאחר כמה ימים פגש (במסעדה שבחירו) באיזה יהודי זקן, היהודי שראה כי פניו נפולות שאלו הגידה נא לי מה אירע עמך ולמה נפלו פניך, ה'סוחר' לא אבה לענות לו באמרו וכי מה יועיל לי זקן זה. אולם הזקן הפציר בו, והוסיף לומר לו, הנה עברתי את המלחמה וכבר עברו עלי צרות רבות ורעות, אולי יש בידי לעזור לך, ויספר לו כל הקורות עמו, נענה לו הזקן, כפי הנראה לא תצמח ישועתך מה'עורך דין', בוא נא עמי לצדיק פלוני ובוודאי תועיל לך ברכתו, ולקחו לצדיק עליון שהתגורר אז בניו יארק וברכו בהצלחה.

בהגיע יום המשפט המתינו הכל לעורך דין שיגיע, אולם 'אחרו פעמי מרכבותיו' והלה בושש מלבוא, עד שהתקשר להודיע שאיחר את המטוס (פליגער) וכבר אין בידו להגיע, והינו שולח את אחד מתלמידיו למלא מקומו. ואכן, ויבוא תחתיו איש אשר היה ניכר בעליל שאינו אלא 'מתחיל', הלה פתח פיו בדברי סגוריה שלא מן הענין, ודיבר דיבורים שאין בהם כל טעם וריח, וכך האריך בדבריו במשך שעה אחת... כתום דבריו הודיע השופט שהיות ואין שום הוכחות וראיות לתביעה שאכן הלה חטא, על כן הכל בטל ומבוטל, והלה יצא לחפשי חינוס. לא האמין האיש למשמע אוזן, שהנה נתהפך עליו הגלגל בבת אחד ויצא מאפילה לאורה, וניגש אל העורך דין המתחיל לשאלו כיצד הצליח להשפיע על השופט ולהטות ליבו מן הקצה אל הקצה, נענה לו העורך דין ואמר, הנה השופט הוא זקני, והיות שזה לי לראשונה שהנני מופיע כסגור בבית המשפט, רצה זקני לעודדני ולהחזיר בי את הביטחון והאמונה בכוחותיי, על כן פטרך לגמרי מהעונש. חזר אותו האיש להודות לצדיק שברכו, הצדיק ביקש ממנו שיתחיל להניח תפילין כהודאה לה' על הניסים והנפלאות שעשה עמו עד ששב בתשובה שלימה. ולדידן אם 'בשר ודם' ריחם בדין על 'נכדו', ק"ו ש'אבינו שבשמים' ירחם עלינו בעמדנו לפניו למשפט כרחם אב על בנים, אלא שעלינו לזכור שאנו 'בנים למקום'...

כב. כתב הסמ"ק מצורף (מצוה צא, הערה רעו) שלובשים בגדים לבנים בר"ה 'לפי שיש שמחה גדולה, כדי שלא תזוח דעתו עליו ולכך לובשה על בגדיו שיזכור יום המיתה'. ונראה ביאור דבריו בדרך משל למלך שרצה להכתיר את בנו יחידו להיות 'ממלא מקומו', וציווה לעשות לקרוא לכל השרים והנכבדים מכל מדינות המלך, והוציאו את הכתר המפואר מבית הגנזים ונתנו לאחד מהמשרתים העוסקים תדיר בנקיון הארמון שהוא יניח את הכתר על ראש המלך, פשיטא שיכול 'לצאת מדעתו' מרוב שמחה שאיש פשוט כמותו הוא הנבחר מכל השרים והמלכים לזכות להניח את הכתר במקומו, והרי זה למעלה מדעתו ומהשגתו... כך הקב"ה בחר בנו מכל ריבי רבבות מלאכים שרפים וחיות הקודש העומדים לפניו לשרת וביקש מעמנו 'תמליכוני עליכם' – שאנחנו נמליך אותו על כל העולם, על כן הנהיגו ללבוש לבנים להזכיר יום המיתה, ובזה תתיישב דעתנו.

כג. וכבר כתב עוד ה'שפת אמת' (תרל"ט ד"ה אמרו) וז"ל. יש לכל איש ישראל להבין ולהשכיל כי גדלה מעלת הזכירה לפני הבורא ית' שהוא אב הרחמים, וכדאי להיות נשפט רק שיעלה זכרונינו לפניו ב"ה. ועי"ז שבני ישראל יודעין זאת עי"ז יעלה זכרוניכם לפני לטובה. ועי"ז עצמו הופך הקב"ה מכסא דין ויושב על כסא רחמים, שעי"ז בני ממתיקין הדינים ועושין ממדה"ד רחמים, שהרי מבררין שהזכירה לפניו ית' למשפט הוא טובה גדולה ומתנה מהשי"ת להיות נזכר לפניו ביום הזכרון כנ"ל. עכ"ל.

כד. סיפר הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע שאינה ה' לידו ספר שכתב גוי שישב בבית האסורים בארה"ב (לאחר שיצא משם כתב בספר את כל אשר עבר עליו), ומעשה שהיה כך היה, אותו גוי עז חפצו היה לשוחח עם נשיא ארצות הברית,

אלא, שלא כמידת בשר ודם בשעת משפט מידת הקב"ה, שבמלכותא דארעא אין לדיין אלא מה שענינו רואות, ואם מתברר הדבר שאכן הנתבע חטא אזי מחויב השופט לגזור את דינו כפי חוקי המלכות, ומלך במשפט יעמיד ארץ, וממילא הנתבע עצב ואף השופט אינו שש ושמח להוציא את הדין לחובה. אך לא זו דרכו של הקב"ה כי הוא חפץ חסד ורועה בתשובה^כ, ואם ה'נתבע' יחזור בתשובה הרי הוא יזכה בדין, ונמצא שהדין מסור ביד הנתבע אם יעזוב רשע דרכו וישנה אורחותיו לטובה, אם לא... וזהו שאמר להם אל תעצבו מאחר שהיום הוא 'יומא דדינא', כי

שעזרא קרא בספר תורת האלוקים לפני כל הקהל ביום אחד לחודש השביעי - יום ר"ה, ובכו כל העם כשמעם את דברי התורה (ופירש רש"י על שלא קיימו את התורה כראוי), ויאמרו נחמיה ועזרא 'היום קדוש הוא לה' אלוקיכם אל תתאבלו ואל תבכו וגו', לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם וכו', וילכו כל העם לאכול ולשתות ולשלוח מנות ולעשות שמחה גדולה כי הבינו בדברים אשר הודיעו להם, ולכאורה לא נתבאר הטעם שבאמת לא יבכו ובמה יישב דעתם, ומהו שאמר 'כי הבינו בדברים'.

ולכך קפץ מעל כמה וכמה גדרות, ועבר כמה מכשולות עד שבסופו של דבר עמד פנים אל פנים מול הנשיא, ואף 'זכה' ושוחח עמו כמה דקות, אך מיד תפסוהו השומרים וכלאוהו בבית האסורים למשך מחצית השנה, שם עבר עינויים קשים ומרים. משיצא, נענה ואמר, 'הן הייתי אסור וסבלתי מרורות, אך כל זה היה שווה, כי כך זכיתי לשוחח במשך שתי דקות עם הנשיא'. אף אנו להבדיל, נגיל ונשיש בזה היום של ראש השנה, עם גודל היראה משלושה ספרים נפתחים - מ"מ שמחה גדולה יש כאן כי בורא העולם בכבודו ובעצמו עומד ומביט בנו ובמעשינו, ואין לך קורת רוח מרובה מזו.

כה. וכמו שביארו בטעם הדבר שלמדו חז"ל 'מאה תקיעות' מאותם מאה יבבות של אם סיסרא, וכנזכר לעיל, שבאו חז"ל לרמז לנו עד כמה הקב"ה מצפה לבניו אהוביו שישבו אליו, כי כשם שאמו של סיסרא לא יכלה לשאת את איחורו, ובמר ליבה בכתה והורידה דמעה אחר דמעה 'מדוע בושש לבוא', כך כביכול אמא עילאה - השכינה הקדושה מבכה על בניה שישבו ויתקרבו באמת ובתמים, וכלשון הפסוק 'הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי דברו בו זכור אזכרנו עוד על כן המו מעי לו'... וכדאיתא בתנא דבי אליהו (רבא, פל"א) מעיד אני עלי שמים וארץ, שהקב"ה יושב ומצפה להן לישראל יותר ממה שמצפה האב לבנו שיעשו תשובה.

מעשה שהיה לפני כמה שנים ושמעתי מאיש מבין ונבון, בקי נפלא בתורת הנפשות ה"ה הגה"ח רבי פנחס בונקער שליט"א, בבחור שלדאבון לב ירד מצבו הרוחני מטה מטה, עם הזמן התחבר לחבורת ריקים ופוחזים, ומפעם לפעם היה בא אל בית אביו עם חבר מרעיו והללו היו משתכרים שם וכדי בזיון וקצף, ויהי באחת הפעמים, גברה השכרות על בני החבורה, והללו החלו לשבר ולנתץ את כלי הבית עד שהגיע סכום הנזק לשיעור של עשרות אלפי דולר. הבן שעדיין פעם בלבו רגש לבית אביו נתמלא בוש וכלימה וברח מהבית כל עוד נפשו באפו, ומאז עבר לדור בבית אחד החברים. מאידך, האב, שלא רצה לנתק את הקשר עם בנו החל תר ומחפש אחריו, אבל, מאומה לא הועיל לו, הבן ניתק עמו כל קשר ומגע, גם בטלפון לא אבה לענות לאביו.

אינה ה' לפניו, והאב שמע על ר"פ שהוא 'יחיד מומחה' בקירוב הנופלים בעם (נושרים) וכבר נוצר קשר בין בנו לר"פ, משנפגש עמו האב, סיפר ר"פ, שאותו הבן, מתחיל להראות סימני תשובה, וכבר התחיל קצת להתחזק ולהתיישר, כשמעו 'בשורות טובות' אלו ניסה שוב האב ליצור איזה קשר עם הבן ע"י הטלפון, אבל הבן לא ענה לו, בצר לו ניסה האב שוב, והלך לנקוש על דלתי הבית שבנו שוכן שם, והנה רואה שמתוך הבית מציצים עליו ב'קוקער', אך הדלת אינה נפתחת, בלב שבור ורצוף חזר האב ובכה מאין הפוגות לפני ר"פ, מה עוד יש לאל ידי עשות כדי שבני יאבה לדבר עמי, וכי מה בקשתי ממנו - רק דבר אחד, שיאות לדבר עמי. כאבו ובכיו של האב נגעו לעמקי לבבו של ר"פ והחליט לדבר על כך עם הבן, וכך עשה, מיהר לשאלו, הרי אני רואה שהחילות להיטיב את דרכיך, מדוע הנך כה מתנכר לאביך מוליך, ענהו הבחור, הרי אני חייב לו עשרות אלפי דולר, ואין לי מאיפה לשלם, מה יש לי לענות לו ולדבר אתו כשהנני יודע מראש שאין לי כלל מה שהוא צריך ומבקש ממני. אמר לו ר"פ, טיפש - כלום צריך האב את הדולרים שלך, הרי הוא רוצה לראות פניך ולשמוע קולך, ודבר זה חשוב לו פי מאה מהדולרים שלך.

את עצמו, שכפי שגומר בדעתו כיצד יתנהג לשנה הבאה כן נכתב מלמעלה, אם מקבל על עצמו להיות מה' צדיקים הגמורים' אזי אכן נכתב הוא שם לאלתר לחיים ולשלום, וכן על זה הדרך לגבי שאר הספרים.

ולחריא איתא בגמ' (ר"ה טז.), 'אמר הקב"ה, אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם', כלומר שאבינו שבשמים רוצה להוציא לצדק דיננו, ולהשפיע עלינו שנה טובה ומעוטרת, על כן מבקש מעמנו אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם^פ, ואז אוכל להשפיע עליכם כרצוני הטוב.

ומצינו להרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (נצבים תרע"ג) ענין נפלא, וז"ל, ובוה לימוד גדול לאיש הנלבב בימי הנוראים שלא להיות קר רוח, אלא יעשה כל עבודת החודש השביעי בהתלהבות יתירה וברגש עצום, ובכח זה עומדין בקומה זקופה ומנצחין דינא, וכל איש ואיש

מאחר שעליכם לחזור בתשובה (כי מצוות תשובה נוהגת בכל עת, ובפרט חובה כפולה ומכופלת ביום הדין, למען יזכה בדין וכדכתיב 'ובחרת בחיים'), אם כן בוודאי תצאו זכאים בדין. ובוה יתבאר אומרו 'חדות ה' היא מעוזכם', ר"ל, חדוות ה' - הקב"ה שש ושמה שמסר את הכרעת הדין לידי בני ישראל אם יחזרו בתשובה, והא גופא היא מעוזכם ומבטחכם^פ. ומעתה מתבאר מה שנאמר 'כי הבינו בדברים', ר"ל שבני ישראל אכן ירדו לעומק העניין ש'כי קדוש היום לאדונינו' אינו סיבה לעצבות אלא אדרבה זה הגורם לעשות שמחה גדולה.

וכך כתב הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע (פר' ראה) לבאר בהא דאיתא בגמ' (ר"ה טז:) 'שלשה ספרים נפתחין בראש השנה, אחד של רשעים גמורין ואחד של צדיקים גמורין ואחד של בינוניים, צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים', שפותחים בפני האדם שלשה ספרים אלו, ובידו הברירה והבחירה היכן לכתוב

והנמשל ברור, עד כמה אבינו שבשמים משתוקק 'לראותנו'... וכלשון הכתוב (ירמיה לא יט) 'הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים וכו' על כן המו מעי לו'...

זאת ועוד, כי פעמים הרבה, מחשב האדם בעצמו, הרי חטאתי רבות, והקב"ה תובע ממני כמה וכמה 'תשלומים', כיצד אשא פניו, כיצד הנני רוצה שתפילתי תתקבל, שתורתי תהא נחשבת לפניו, הרי אין בכלל תועלת בכל התורה והמצוות שאקיים, אבל האמת, כי טעות גדולה בידיו, וכי הקב"ה מבקש מאתנו תשלומים, הרי פי מאה מזה הוא מבקש פשוט שנפנה אליו ראש ושנראה לו פנינו בתפילה ובתורה.

כו. הרה"ק רבי מרדכי מלעכאוויטש זי"ע (תורת אבות ר"ה נ) היה אומר בפסוק (ירמיה לא יט) 'כי מדי דברו בו זכור אזכרנו עוד, על כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאם ה'', שהאדם משיח לבו לפני ה' - 'מדי דברי בו', בתרעומת על עצמו, וכי זה נקרא 'זכור' שהנני זוכר את ה' העומד עלי וציווני לקיים תורה ומצוות, לא, אלא מהיום והלאה 'אזכרנו עוד' אוסיף לזכרו ביתר שאת ויתר עוז. ובוה הרי הוא זוכה לסיפא דקרא - 'המו מעי לו', שיתעוררו עליו רחמי שמים, וישיב לו הקב"ה באותה מדה, 'רחם' וכי לרחמים אלו רחמים ייקרא, מהיום - 'ארחמנו נאם ה'', שירחם עליו עוד, ויזכה לשנה טובה.

כז. הרה"ק מדז'וריק זי"ע היה אומר שההפרש בין אדון למלך, כי האדון עושה ככל העולה ברצונו, ואילו המלך צריך להימלך בשריו ויועציו, ואינו מוציא גזירה או פסק דין ככל העולה על רוחו לבד. ואכן בטרם פרוץ ה'מלחמה' (מלחה"ע השניה) אמר הרה"ק שעתה נעשה הקב"ה כ'אדון' וכביכול אינו נמלך בצדיקיו ונגזרה הגזירה.... בדמעות היה חוזר על דבריו חתנו הרה"ק האדמו"ר ממאכניווקא זי"ע בסעודה המפסקת בעיוהכ"פ, והיה מוסיף על כך, שלכן מבקש מאתנו הקב"ה - אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם - כלומר, שתגרמו לי להתנהג כאותו המלך, ואהיה מוכרח להימלך בצדיקים וכן לשמוע את דעתם (בתפילתם) של כל בני ישראל המתחננים אלי לתת להם שנה טובה ומתוקה שנת גאולה וישועה בכל ענייניהם... לטוב להם כל הימים (מפי המשב"ק הרה"ח הנודע ר' שרגא בעלז, ושיבח הרה"ק הרמ"מ מלעלוב זי"ע פירוש זה עד מאד).

כח. וכך אמר הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע (מג"א ריש פר' ויקרא) שכאשר נתמנתה אסתר למלכה עשו לכבודה משתה גדול והנחה למדינות עשה (אסתר ב יח). כיו"ב, ביום ראש השנה - שאנו מוסיפים כוח בפמליא של המלך עושים הנחות והטבות לבני המדינה, דהא מלכותא דרקינא הוה כעין מלכותא דארעא, ולכן נקרא ראש השנה בשם יום הזיכרון, כי ביום זה יעלה זכרוננו לפני השי"ת לזכות לישועות גדולות ונפלאות, כאמרם (ר"ה יא.) 'בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים', כן יש ביד כל אדם לצאת 'ממצרים'.

מלכותם, שתוקעין לפנייהם בחצוצרות וקרנות וכו', וכן
אנו ממליכין עלינו את הבורא יתברך ביום זה, וכן
אמר דוד (תהלים צח ו) בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני
המלך ה'.

ועל ידי זה יזכה שיוכל להמליך את הקב"ה על עצמו
גם במשך כל ימי השנה הבאה עלינו לטובה, כי
מראש השנה נמשך הכח והקדושה לכל השנה. וכך
ביאר הרה"ק ה'מאור ושמש' זי"ע (רמזי ר"ה ד"ה אמרו
לפני) בלישנא דגמ' אמרו לפני מלכויות שתמליכוני
עליכם, וז"ל, שהכוונה שתאמרו המלכויות בר"ה בכל
לבבם, שעי"ז תמליכו את ה' ב"ה כל השנה ברוב עוז,
ע"כ. וכל השנה תלויה עד כמה מקבל ע"ע באמת
ובכל ליבו ונפשו בראש השנה, וכלשונו שם עוד 'ואשרי
מי שהוא זוכה לקדש ולטהר עצמו ומחשבותיו ולהכין
עצמו לקראת אלוקינו בכל המ"ח שעות שבר"ה, שבוה
ימשוך קדושה ודבקות ה' על כל השנה, שיוכל להיות
דבוק בנועם ה' כל היום, וכל חלק מחלקי השעות
שבר"ה יתנו עזר וסעד לכל יום מימי השנה להמליך
הבורא ב"ה, עכ"ל.

וחיל ורעדה יאחזון – יראה ופחד ממשפט ודין

בגמ' (ר"ה ה.), 'באחד בתשרי ר"ה לשנים', ונתבאר
שם שהכוונה 'לדין, דכתיב (דברים יא יב) מרשית
השנה ועד אחרית השנה, מראשית השנה נידון מה

לפי מדרגת התלהבותו וזכה בדין, ואתם הדבקים בה'
אלוקיכם חיים כולכם היום.

ואכן מבואר בספה"ק כי זה 'תקפו של יום' להמליך
את הקב"ה על עצמו - לקבל עליו עול מלכות
שמים, וכן להשתוקק על גילוי בבוד מלכותו ית' בכל
העולם^{כט}, שעל כן הרבה מתפילותינו ביום הזה נסובים
על מלכות שמים דוגמת מה שאנו זועקים בסיום 'נשמת'
המלך... המלך... גם במשך התפילה - מלך על כל
העולם כולו... ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלוקי
ישראל מלך ומלכותו בכל משלה, המלך הקדוש.

כי זה היום תחילת מעשיך, וכפי שמדייק הגה"ק רבי
יהונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש ח"ב דרוש ה) שלא
נאמר 'היום היה הרת עולם', אלא 'היום הרת עולם'
שביום זה עצמו הוא הרת עולם, וביום זה נבראים
מחדש השמים ושמי השמים, הארץ וכל אשר בה. ועל
כן בכל שנה מתחדשת מלכותו יתברך, וכמו שרמזו
בספרים על יום זה בפסוק (שמואל א' יא יד) 'לכו נא
הגלגל ונחדש שם המלוכה', כי כמעשהו ב'ששת ימי
בראשית' שברא עולמו 'יש מאין', אף בזו העת הרי
הוא בורא את העולם כולו מחדש, ועלינו 'לחדש את
המלוכה', לקבל על עצמנו את מלכותו, לעשות רצונו
ולעבדו בלבב שלם.

ובזה ביאר רבינו סעדיה גאון (במעמו הראשון) מדוע
תוקעים בשופר, וז"ל, וכן עושין המלכים בתחילת

כט. כה אמר הנביא (צפניה ג ח) 'לכן חכו לי נאם ה' ליום קומי לעד', ואיתא בפסיקתא דרב כהנא (פכ"ה, במאמר גילי
סימן ל"ד) וז"ל, שבועה היא מלפני שכל מי שמחכה למלכותי אני מעיד בו לטובה, עכ"ל. ונציין שב'שומר אמונים'
(מאמר הגאולה ד) הביא פסוק זה על יום ראש השנה, ומי אינו מייחל שהקב"ה בכבודו ובעצמו יעיד עליו לטובה ביום
הדין הלזה, מה יעשה יתעסק כראוי בקבלת עול מלכות שמים ויזכה לעדות ה' לטובה.
ל. הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע ביאר, שראש השנה הוא ה'גליפה' של כל השנה, וכמו שאדם נוהג בר"ה כך
יתנהגו עמו כל השנה. ולכן אין אוכלים דברים חמוצים בראש השנה, כי האוכל דברים חמוצים מעוות את פניו
לרגע מחמת החמיצות, ויישאר ח"ו 'גליפה' כזאת לכל השנה (אמ"פ תפא).

ומוסיף שם, שלכן לא רצה (הרה"ק מקאריץ) לדרוש בר"ה שמא ח"ו יצא מפיו דבר שאינו הגון, והוא מורא גדול
ביום כזה שנעשה רושם על כל השנה, ולכן אין לאדם בראש השנה כי אם לעסוק כל היום בתורה ובתפילה, גם
אחר הסעודה.

והסביר ענין ר"ה, שהוא דומה לבנאי הבונה בניין גדול לשם ולתפארת, שקודם לבנייתו ישרטט את כל הבניין
על צורה קטנה, כל חדר וכל פינה אשר ברצונו לבנות בבנין הגדול, לא יפול דבר משרטוט זה. כמו כן בראש השנה
משרטט הקב"ה שרטוט על כל השנה, ולכן כל ענין קטן שעושים בראש השנה, עושה רושם גדול על כל השנה
כולה.

בְּרַאשׁ הַפִּרְשָׁה - רֹאשׁ הַשָּׁנָה

בראש השנה עלינו לעורר את לבנו על ידי מאה הקולות, שהנה אכן, עד השתא הכא זכינו לחיות בטוב ובנעימים, ועודנו נמצאים על פני האדמה, מכל מקום מי יודע אם גם הפעם יעבור כל הדין עלינו בשלום ובשלווה, ועל דא וודאי קא בכינן, להתעורר לשוב אל ה' ולפעול שנה טובה ומתוקה.

הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (מאורן של ישראל למוצש"ק סליחות) ביאר את דברי הפייטן (בפיוט 'במוצאי מנוחה' א' דסליחות) 'ווחלים ורועדים מיום בואך, חלים כמבכירה מעברת משאך', שבני ישראל חלים ומתפחדים כאשר היולדת את בנה בכורה, ומדוע המשיל פחדם של בני ישראל למבכירה דיקא, כי לעולם יגדל הפחד מדבר שעדיין לא עבר עליו כדוגמת המבכירה שמעולם לא עברה צער לידה והיא חוששת ומפחדת יותר מלידתה השניה והשלישית שכבר יודעת לקראת מה היא הולכת. אף אנו לעת עתה דופקים אנו בשערי רחמים בכסה ליום חגנו כי על כל עניני האדם מעמדו ומצבו דנים בשמים ממעל מחדש'ל, והכל מכוסה מאתנו

יהא בסופה' לא, ופירש רש"י, הקב"ה הן בתשרי את כל באי העולם כל הקורות אותם עד תשרי הבא'ל. וכך אנו אומרים בפיוט 'ונתנה תוקף' מי יחיה וכו' וכו', ומלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון ויאמרו הנה יום הדין... עוד מצינו בזוה"ק (ח"ג צח:) על הכתוב (קהלת ג יד) 'והאלוקים עשה שיראו מלפניו' שקאי על יום הדין, שהוא יום יראה ופחד מה' ומתדר גאונולג.

איתא בגמרא (ר"ה לג:) דילפינן אופן ה'תרועה' בראש השנה מאם סיסרא, כדכתיב (שופטים כח ל) 'בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא בעד האשנב מדוע בושש רכבו לבוא מדוע אחרו פעמי מרכבותיו, ושם בתום' (ד"ה שיעור) - שלכן תוקעין מאה קולות כנגד מאה פעיותיה. יש שביארו את עומק הכוונה, שאם סיסרא ידעה שבנה סיסרא מנצח תדיר בכל מלחמותיו ויוצא מהם כשירו על העלינה, אך כעת כשראתה שבושש לבוא, נכנס החשש בליבה שמא הפעם שונה הדבר וקרב המלחמה מתנהל בקשיים רבים, ובפחדה כי רב החלה לביבב מאה פעיות. כמו כן לדידן

לא. יש שביארו בנוסח התפילה מדוע בכל הרגלים אומרים 'זמן שמחתנו, זמן חרותנו', ובראש השנה אין אומרים אלא 'ותתן לנו את יום הזכרון הזה', כי כל המועדים הינם זכר למה שהיה (אלא שבכל שנה מתעורר ענין המועד מחדש) אבל בראש השנה אינו על שם העבר, אלא ע"ש ההווה והעתיד... וכל מהותו של מועד, הוא כי היום הוא יום הזכרון לכל ברואי עולם להיפקד ולעבור לפני קונם כבני מרון.

פעם בימי שבט נפל למשכב אברך צעיר לימים בחולי הריאות מחמת הצינה עד שהשיב נשמתו ליוצרה, נענה הגר"ח שמואלביץ זצוק"ל ואמר וכי חושבים אתם שאברך זה מת עתה בימות הצינה וממנה, הרי הוא כבר 'נפטר' בעת שהחמה יקדה בראש כל אדם בתוככי המחזור של ר"ה... (שם הצטטן כי תפילתו הייתה ב'קריאות'). אין הכוונה לייאש אותנו, אלא אדרבה, הבה נרבה במעשים טובים, ונוסיף בתפילה, ואז ישמע הקב"ה לקול שוועתנו וננצל מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה, ואך טוב וחסד ירדפנו כל הימים.

לב. מן הראוי לעורר בדברי ה'מגן אברהם' (תקצ"א בסופו), ש(פעמים) בראש השנה אחד דנים לפעמים לכמה שנים, כדוגמת חלומו של פרעה שהיה בראש השנה וחלם על שבע שני השבע, והמשכיל בעת ההיא יתפלל וירעיז עולמות כי בתפילה זו יפעל לטובה לשנים רבות.

לג. פעם מצאו את הגאון רבי יצחק דוד גוטפארב זצ"ל מנקיי הדעת שבירושלים ב'חדר המתנה' שלפני 'בית דין' של 'העדה החרדית', ואותם הימים ימי אלול היו... משנשאל רי"ד האם יש לו איזה דין תורה לדון או להעיד איזו עדות, נענה ואמר, לא ולא, לא באתי הנה אלא לראות כיצד נראים אנשים בטרם גשתם ל'דין ומשפט', וראיתי כי זה מהלך אנה ואנה ומעלה עשן מתוך לחץ ודחק, זה משנן ומסדר לעצמו טענותיו, זה צועק בכל כוחו (על רעהו) זה אומר תהלים בדמעות שליש. והתבוננתי היטב - וכי יש כאן שאלה של דיני נפשות... או 'מלקות', לא ולא, הרי ב'סך הכל' כל ה'דיני תורה' כאן מסתובבים אודות כמה אלפי דאלער ותו לא... ואעפ"כ הכל רועשים ונרגשים כל כך, מעתה אתמהה, היאך כאן כולם צועקים ונרעשים, ואילו בחוץ ברחובה של עיר - 'אלול' לפני ה' כי בא לשפוט את הארץ, בשאלה של חיים ו... בריאות ו... והכל רגועים שלווים ושקטים.

לד. הרוקח (בפירושו לתפילה) כותב 'הרת' - לשון הריון, כי בו הורה ויוצר האדם כל מה שיבוא עליו משך השנה כולה. כעין זה פירש הרה"ק ה'מאור עיניים' זי"ע (האזינו ד"ה כי) בלשון הגמ' (ר"ה י:) 'בתשרי נברא העולם', שלכאורה היה צריך לומר 'בר"ה ברא הקב"ה את העולם', וכי 'נברא' הוא מעצמו ח"ו... אלא שבא להורות כי תמיד הוא כן

ואין איש יודע מה יהא בדינו בשנה עתידה זו, ועל כן חלים, זוחלים ורועדים מיום הדין הנורא^{לה}.

'אתיתי לחנך בלב קרוע ומורתח לבקש רחמים כעני בפתח'. ו'ברלים ורשים דפקנו דלתך' לז.

גם למדנו זאת מהא דאיתא בגמ' (ר"ה טז:), 'כל שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה', ופירש רש"י, 'שישראל עושין עצמן רשין' לז' בר"ה לדבר תחנונים ותפלה, כענין שנאמר (משלי יח כג) תחנונים ידבר רש'. והרי שעל האדם להרגיש בכניסתו לימים הללו כמי שאין לו מאומה, וכלשון הפייטן (שחרית ליום ב' דר"ה)

וכדאיתא בגמ' (ר"ה לב:), 'אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וביום הכפורים, אמר להם, אפשר מלך יושב על כסא דין, וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו, וישראל אומרים שירה'. וכבר עמדו המפרשים שהלא עיקר הסיבה שאין אומרים הלל הוא

בכל ראש השנה ור"ה נברא העולם על ידי עבודת בני ישראל, ולכן לא אמר 'ברא' שהיה נראה כאומר ברא פעם אחת ותו לא מידי, אלא בכל שנה נברא שוב.

לה. היה אומר הגאון רבי אליהו דסלר זצוק"ל (מכתב מאליהו אלול, עמוד עד) 'בשמים לא הייתי ולא ראיתי שם כיצד נראה שם יום הדין', אבל לדעת את הנעשה שם אדע בראותי את השנה שעברה כיצד עברה עלינו כבר ידעתי גם ידעתי דין בשמים מהו... וד"ל.

כעין זה אמר כ"ק האדמו"ר מ'תולדות אהרן' זי"ע, כי הבדל יש בינו לבין הבעש"ט הק' זי"ע... כי מרן הבעש"ט ידע בראש השנה מה נגזר להיות בשנה הבאה, ואילו אני יודע במשך השנה מה נגזר בר"ה שעבר... ואכן, מעלה מיוחדת יש בזה, לזכור ביום ראש השנה את כל העבר במשך השנה האחרונה, ובזה יזעק אל ה' ביתר שאת ועוז ביום הגדול הזה.

לו. כה כתב הגאון הצדיק רבי חיים פרידלנדר זצ"ל במכתב ממיטת חליו בער"ה תשמ"ה, וז"ל, עושה את עצמו כרש, ודאי אין הכוונה היא שעושה את עצמו כאילו, אלא שר' יצחק נותן לנו דרך בעבודת ר"ה, ביאור הדבר, שהאדם יבין ויבהיר לעצמו בראש השנה, שכל צרכיו בשנה החדשה מדי יום ביומו נגזרים עליו ביום זה. כלומר, כרגע אין לו כלום, וצריך לקבל את הכל מחדש.

ואם תאמר, יהודי זה יש לו ב"ה פרנסה קבועה, ויש לו גם הון ששם במקום בטוח, יש לו כשרונות וקשרים טובים וידידים טובים, יש לו משפחה ובית וכו' איך יוכל יהודי זה לעמוד בר"ה לפני הקב"ה כרש שאין לו כלום כעני בפתח, אלא על האדם לדעת, שכל מה שיש לו הוא רק ברצון הבורא ית', ועד כמה שהבורא רוצה יש לו, ואם ח"ו אין זה רצון השי"ת יכול לאבד את הכל בן רגע ח"ו, או שהכל מה שיש לו לא יעזור לו במצב של אסון ושל מחלה ח"ו.

בראש השנה נגזר עליו על כל יום ויום של השנה הבאה - מה יהיה לו, ועד במה יוכל לנצל את מה שיש לו, ועד כמה יועיל לו, אם כן הוא צריך לקבל עכשיו את הכל מחדש, ועכשיו עומד לפני כסא הדין כעני ורש שאין לו כלום, וכולו תלוי בחסדי השי"ת הוא וכל אשר לו, אם כן ודאי ידבר תחנונים כעני בפתח - שאינו דורש שיתנו לו אלא רק מתחנן... אם האדם מבין כך את הראשית של ראש השנה שהיא ממש התחלה חדשה, לכן מרגיש את עצמו באמת בבחינת רש, כי צריך לקבל את הכל מחדש עבור כל יום ויום של השנה החדשה, אז הוא זוכה לאחרית טובה לגזר דין של חן וחסד.

לז. הגרי"ז מבריסק זצוק"ל היה נוהג להרבות באמירת תהלים במשך כל היום כולו של ראש השנה, וביאר הנהגתו זאת, כי ביום הזה דומה האדם כמי שהתמוטט לו נכסיו רחמנא ליצלן, שגם מי שעד עכשיו היה מסודר בפרנסתו וכל בני משפחתו היו בריאים ושלמים וכן בשאר הדברים, ברגע זה הכל תלוי על בלימה, ועולה על כף מאזניים, וההכרעה תלויה בידו - על כן יש לו להרבות בתפלה, לבקש רחמים ותחנונים לפני המקום שיתן לו שנה טובה, וזה פשטות כוונת התפלה 'כדלים וכרשים דפקנו דלתך' פשוטו כמשמעו ממש גם בגשמיות, שברגע זה עומד בעירום ובחוסר כל כפשוטו ממש.

והסביר, שעל כן הוא מעדיף לומר תהלים יותר מללמוד שיעוריו הקבועים, כי בדרך לימוד מתעורר אצלו הערות וקושיות על הנלמד, ועליו לחפש בספרים כדי למצוא יישוב לקושיות, ולפעמים יכול לבוא עי"ז לבזבז רגע כמימרא בעת החיפושים, לכן הוא מעדיף לעסוק באמירת תהלים כדי שבכך ינצל את כל עיתותיו בתכלית השלימות.

כל היום מריעים בשופר, ומבאר בזה"ל, אבל הכוונה שאין זה כשאר מצוה זמנית, כמו נטילת לולב שאם נטלו כבר יצא, אבל כאן כל היום יהיה 'יום תרועה' ומתרגמין יבבא או גנוחי גנח או ילולי יליל, וכינה היום על שם דבר זה לומר שאימת היום יהיה עליך, עב"ל^{לח}.

וגילו ברעדה – השמחה והיראה משמשים גם יחד מעתה תעלה התמיהה, כיצד ניתן להיות בשמחה וביראה גם יחד... אך באמת אין בזה סתירה כלל, וכדברי ה'רבינו יונה' (ברכות כא. מדפח"ר ד"ה גמ'), וז"ל. 'אע"פ שאצל בשר ודם היראה והשמחה הם דבר והיפוכו, שבשעה שהאדם מפחד מזולתו הוא עומד נרתע ודואג, אבל הקב"ה איננו כן, אדרבה כשהאדם מתבונן בגדולתו וירא מפניו, ישמח ויגיל באותה יראה^ל, מפני שבאמצעותה מתעורר לקיים המצות, ויש ונעלם בקיומה, שיודע כי שכרו אתו ופעולתו לפניו, עב"ל.

מפני ש'ספרי מתים' פתוחים לפניו, ומאימת הדין שמא נגזר עליו ח"ו ל... וא"כ מדוע הזכירו גם ש'ספרי חיים' פתוחים לפניו. וביארו בזה, שאם הפחד היה שמא ייגזר לרעה וייכתב בספרי מתים הרי היה אפשר לתפוס אומנות אבותינו בידינו ולהרבות בתפילה עד שתיקרע הגזירה, ואין זו סיבה שלא לומר הלל, אך עיקר הפחד והמורא הוא כי בר"ה ביום חידוש העולם ומלכותו ית' הרי הכל נידונים מחדש, וגם החיים יש עליהם דין וחשבון האם יזכו להיכתב שוב בספר החיים, וצריך לזכות בדין כדי להיזוול מחדש... ודייקא מפני שספרי חיים וספרי מתים פתוחים על כן אין אומרים הלל בר"ה וביורה"כ.

ובבר כתב ה'צל"ח' (חגיגה יד.) לבאר הטעם שאמר הכתוב (במדבר כט א) 'יום תרועה יהיה לכם', שלכאורה היה צריך לומר 'תעבירו שופר תרועה' וכמו שנאמר לעניין יובל, ומהו 'יום תרועה יהיה לכם', וכי

לח. כבר אמרו המושלים על הא דאמרינן בתפילת ונתנה תוקף 'כבקרת רועה עדרו, מעביר צאנו תחת שבטו, כן תעביר ותספור ותמנה נפש כל חי', ומהו הדמיון לרועה, אלא הכוונה לעת אשר הרועה 'מעשר' את עדרו, שהרי הוא מעבירם אחת לאחת דרך פתח צר, ועל כל 'עשירי' שבהם מכה בשבט הטבול בסיקרא (מין דיו אדום). הצאן שכבר עברו את הפתח נכנסים לחצר הסמוכה וביניהם אף כל ה'עשיריים' אשר הסימן האדום על גביהם, וכולם משתובבים יחדיו, ואילו היו יודעים שסימן זה בא לומר שתיכף יבוא הרועה וימסרם לשחיטה, ודאי שהיו ממהרים כל עוד רוחם בנפשם לשטוף ולהעביר מעליהם סימן ואות זה. כמו כן בימים אלו ישנם אנשים אשר ל"ע נכתבים ונחתמים לאלתר ל... אך אינם יודעים ומכירים בזה וממשיכים את הילוכם בנחת עם כל הקהל הקדוש בטוחים ושאננים במקום שיחושו למהר לרחוץ את עצמם מכל ה'סימנים' שאינם טובים. ועל כל אחד להתעורר לרחוץ רשימה וחתימה זו על ידי 'תפילה רותחת' ובמעין דמעות המתגבר, אולי ירחם עליו האלוקים.

משל נורא משלו (ז' הגה"ח רבי שמעון אהרן הרשקוביץ זצ"ל) לבאר את הכתוב על ראש השנה (תהלים פא ד) 'תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו', מהו אומרו 'בכסה' שהוא מלשון כיסוי. משל ליהודי אחד שהלך לבית עולמו והוא עדיין צעיר לימים ל"ע, ותיהום כל העיר, ובאו המספידים להספידו והוא שוכב על הארץ מעוטף בטלית, כל העם העומדים מסביבו מבכים מרה את האסון הנורא אשר מי ירפא לו, ובתוך כל הקהל סבב בנו הקטן, שעדיין אין ביכולתו להבין גודל הצרה אשר נחתה עליו, כמה יחסר לו אביו כל ימי חייו, והחל משחק עם הטלית ולמשוך בציציותיו, ניגש אליו מאן דהו ואמר לו, יקירי, האם הינך יודע מי מכוסה מתחת טלית זה, הלא הוא אביך אוהבך ששוב לא תזכה לראותו. כך אף עלינו להתעורר בראש השנה, כי כולם מסתובבים שלווים ושמחים, אך אין איש יודע מה מונח 'בכסה' ליום חגנו 'מה מכוסה מתחת הטלית', ומה יבוא על כל אחד ואחד לאחר גזירת וחתימת הדין בהאי יומא, אמנם על ידי תפילה ותחנונים לפני המקום נזכה שיתכסה לנו 'תחת הטלית' שפע רב וכל טוב.

בדומה לזה אמרו להמשיל לנער שאמו נפטרה ל"ע, ונתקשו בני המשפחה האיך להודיעו בשורה קשה זו, עד שטיכסו ומצאו עצה. קנו לו בגד חדש מפואר, ובכיס הבגד הכניסו פיתקא שכתוב בה ביגון קודר את הבשורה הכואבת. כמו כן בראש השנה, כל אחד מסתובב לו עם ה'קיסל' וכולו אומר כבוד..., ואין איש יודע, איזו פיתקא הכניסו לו מן שמיא בכיסו.

לט. הגה"ק החזו"א זי"ע הרגיש פעם על איזה בחור כי מגזים הוא ב'אימת הדין' עד שבא לידי עצבות, שאלו החזו"א, התדע מדוע אין אומרים תשליך בשבת, השיב הבחור מה שהשיב, אמר לו החזו"א, לך אסור לומר

ו'סתירה' זו כבר עסק בה הרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע (אמ"פ החדש תס"ט), שלכאורה יש קצת

סתירה כי מצד אחד מקרא מפורש הוא (נחמיה ח י) 'אכלו משמנים ושתו ממתקים...' ואל תעצבו כי חדרות ה' היא מעוזכם', ומאידך גיסא מצינו להאר"י הקדוש (שעה"כ דף צ. הובא בבאה"ט תקפ"ג) שאומר שמי שאינו בוכה בתפילות ראש השנה, סימן הוא שאין נשמתו שלימה. אלא ביאורו, דהוא כמו שמחת נישואין, ששמחה גדולה היא ולאידך פחד יש כאן שיעלה הזיווג יפה (ומקדימים הרבה תפילות ובכיות קודם הנישואין, ובעת העמדת החופה). כמו כן ביום הגדול הזה, היום הרת עולם, מצד אחד יש שמחה גדולה שמחדשים את המלוכה, ואנו קרוצי חומר זוכים להמליך את השם הנכבד והנורא ולהכריז בכל העולם כולו 'המלך', היש לך חיד מתוק מזה, על זה אנו אכן ששים ושמחים כי חג ה' לנו. אך לאידך גיסא בוכים אנו כי איננו יודעים מה ילד יום, ומה טומן בחובו השנה החדשה הקרבה ובאה, ולכן זוחלים ורועדים אנו ביום הדין^{מב}.

כי שלימות היראה מביאה אותו לידי שמחה, וכן להיפך^מ.

ובן כתב הרה"ק הר"ב מפשיסחא זי"ע במכתב (בסוף ספר קול שמחה) שבימים אלו השמחה והדאגה מסותרת בפחד, יזכרו ה' להיות שניהם גם יחד.

ומפורשים הדברים ב'ספר החינוך' (מצוה שיא) 'ומשורשי מצות המועד הזה, שהיה מחסדי הא-ל על בראיו לפקוד אותם ולראות מעשיהם יום אחד בכל שנה ושנה, כדי שלא יתרבו העוונות ויהיה מקום לכפרה, והוא רב חסד מטה כלפי חסד, וכיון שהם מועטים מעביר עליהן, ואם אולי יש בהם עוונות שצריכין מירוק נפרע מהם מעט מעט וכו', נמצא שהיום הנכבד הזה הוא קיומו של עולם, ולכן ראוי לעשות אותו יום טוב, ולהיותו במנין מועדי השנה היקרים, ואולם מהיותו יום מועד לדון כל חי, ראוי לעמוד בו ביראה ופחד יותר מכל שאר מועדי השנה^{מא}.

תשליך כי הינך מרגיש את עוונותיך כ'משא' כבד על כתפך, נמצא שכשתצא לאמירת תשליך הרי אתה עובר על 'הוצאה' בשבת... נרגעה רוחו של הבחור והבין ש'עצבות' איננה 'אימת הדין' (הובא במעשה איש ח"ד קסג). מ. וכן הוכיח הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (וירא תרמ"ג) משמו של יצחק אבינו שנקרא כן כי 'צחוק עשה לי אלוקים' (בראשית כא ו), והרי יצחק היה ממידת הגבורה והפחד, ואיך היה שמו מענין השמחה והחדוה, ומבאר 'יתכן לומר, כי אף שליצחק הייתה מדת היראה והפחד, יוכל להיות שלא היו ניכרים על פניו רק שמחה וחדוה, כי באמת אין מי שישמח בעולם רק מי שהוא ירא ה' לאמיתו, ואין לו שום פחד אחר'.

מא. משל למה הדבר דומה למי ששרוי בעת שמחתו, ויוצא במחולות וריקודים כשבנו הקטן בחיקו, והנה אם יהיה שקוע כל כולו רק ב'שמחה' אזי יכול הבן להישמט מידי ולהימנע בין שאר הרוקדים ח"ו, אמנם אם יתן ראשו בדאגה על שמירת הבן ולא יסיר עיניו ממנו הרי לא ישמח כלל, ואין מקומו בתוך המעגל... אלא הרי הוא שמח ודואג על הקטן כאחד. כיוצ"ב ייאמר לענין ר"ה, כי צריך להיות בשמחה גדולה מעבודת היום ומגודל הכוחות אשר ניתנו בידו לפעול לעצמו אך טוב וחסד, ומאידך צריך לדאוג מאימת הדין, ואם יאחז רק במידת השמחה אזי יחסר לו במידת היראה, לעומת זאת אם ירבה בדאגה תחסר לו השמחה, ולא ינצל את סגולת היום כראוי. אלא צריך לקיים בעצמו 'וגילו ברעדה' בבת אחת.

מב. וביאור הדברים, כי מדרכו של עולם, שאין זורקים מהבית את השולחן אשר נשרט ונסדק, אבל הבא לקנות שולחן חדש בודק מכל צדדיו אם שלם הוא, ולא יקנהו אפילו עם שריטה אחת קלה. כמו כן, אף שמשך כל ימות השנה מוותר הבורא כביכול לאדם אף אם אין הנהגתו כל כך כדבעי, אך בראש השנה, אינו כן, כי כל העולם נברא מחדש, והשי"ת אשר מלוא כל הארץ כבודו מביט על האדם, ובוחן כליות ולב אם עובדו כראוי. ואם הוא מושלם ללא כל שריטה, אז הוא משית עליו כל טוב, אמנם לא יתיימש אלא יזעק אנא עבדא דקוב"ה, ובזכות זה ירחם ה' עליו ועל עמו להצילו מכל רע להיטיבו באחריתו.

וכן דימו את היום הזה למה שנהגו בנקיון הבית לקראת הפסח – שרבים יריקו את כל החפצים המונחים אחר כבוד בארונם זה כשנה תמימה (מפסח העבר) ויבחנו היטב כל חפץ וחפץ האם עדיין צורך יש בו... אף כאן 'וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון'... ושמחה גדולה היא שעושים 'סדר' בעולם, לאידך פחד גדול יש בזה, ואין לנו שיור רק כח התפילה.

באר הפרשה - ראש השנה

ויהפוך ה' אלוֹקִיךָ לך - זמן שינוי הטבע והמזל

בגמ' (ר"ה י:), 'בראש השנה נפקדה שרה רחל וחנוה', וכתב המהרש"א (יא. ר"ה אתיא) וז"ל, לכך נקרא ר"ה יום הזכרון, דבו ביום זכרון כל המעשים בא לטוב ולרע, ואלו הנשים שהיו עקרות מצד טבעם ומזלם, ועלה זכרונם לטובה בר"ה לשנות טבעם ומערכה שלהם, עכ"ל^{מג}. ודבריו הם כ'מועט המחזיק את המרובה', שבתביבות ספורות אלו כתב המהרש"א 'תוקף קדושת היום' אשר ניתן להפוך בו את כל הטבעים והמזלות ולשנותם לטובה מן הקצה אל הקצה^{מד}.

נוראות אמר הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (תרע"ד ר"ה נראה), שהנה שינוי הבריאה הגדול ביותר - שלא היה כמוהו עוד בעולם הוא להפוך ולד זכר לנקיבה, ושינוי בזה אירע בראש השנה, ומדייק זאת מדברי הפייטן (שחרית ליום א'), זכר לה יושר ארחות, עובר להמיר בבטן אחות, חושבה כהיום זכרה להאחות - שבר"ה נהפך ולד הזכר שבמעי לאה אמנו ונולד ממנה בתה 'דינה'. והיינו, כי זה היום מיועד למהפכות^{מה}.

והיינו טעמא כי בראש השנה נברא העולם מחדש בלא שום שייכות למה שהיה מקודם לכן, ואף אם ב'עולם הקודם' היה מזלו רע, הרי עתה מתחיל

הכל מחדש ובתינוק שנולד דמי. וכפי שאמר הרה"ק רבי פינחס מקאריין זי"ע (אמרי פנחס השלם תפא) שיום זה הוא כמו שלוקחים חתיכת מלח שנקרא 'טאלפין' ומבשלים אותו בקדירה לעשות 'טאלפין' חדש, וכל המלח נבלל ונתהפך שם מלמעלה למטה, ומלמטה למעלה, עד שאי אפשר להכיר איזה מהם היה העליון ואיזה התחתון. כך היא המהפכה בראש השנה, שהכל מתהפך להיות נוצר מחדש.

עוד אמרו שם בגמ' 'בראש השנה יצא יוסף מבית האסורין'^{מי}, בראש השנה במלה עבודה מאבותינו במצרים. והרי שאין לך ישועה הנעשית בעולם ליחיד או לרבים שלא 'נכתבה בספר' ביום זה, וכמובא לעיל מתשובות ה'שואל ומשיב' וז"ל, וכבר נפקדו האמהות באותו יום, וכל המזכות ושפעת קדושה נשפעו ביום ההוא. והיינו משום ש'זה היום תחילת מעשיך' והבריאה מתחדשת כבתחילתה.

אף לנו ייאמר, לכל יהודי באשר הוא, זה היום תחילת מעשיך, לעמוד ולהתחדש בזה היום הן ברוח - בתורה ועבודת ה'. הן בגשם - בכל עניני חייו בפרנסה וכלכלה, ברפואות וישועות וכל שאר השפעות, שביד כל אדם לפעול לעצמו שנה טובה ומתוקה בבני^{מז} חי

מג. ידוע משם הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (עיי' ח"ח עה"ת, הח"ח חייו ופעלו עמו' תתשיח) שלכן אנו קורין בראש השנה 'וה' פקד את שרה' כי לידה זו הייתה כנגד ולמעלה מדרך הטבע, שהרי לא היה שייך בסדר העולם שיהיה לה ילדים (עיי' יבמות סד:), ולהורות לנו כי ר"ה הוא זמן של מהפיכות לטובה ולברכה למעלה וכנגד הטבע, ואף אם ח"ו עד עתה היו לו צרות למעלה ראש מעתה 'דף חדש' מתחיל, והכל יתהפך לטובה.

מד. כיוצ"ב אמר הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (ר"ה תרע"ד ד"ה מנהגנו) דע"כ מטבילין בדבש בימים אלו, להורות כי הדבש הוא טהור היוצא מן הטמא (שהרי הדבורה עצמה אסורה באכילה) שנהפך הטמא והאסור להיתר גמור (גם הדבורה 'רודפת' את האדם ועוקצת ואילו הדבש הוא הדבר המתוק ביותר), ולא עוד אלא שכל דבר טמא שנפל לתוך דבש הותר הוא עצמו באכילה, שנהפך להיות כדבש עצמו (שו"ע יו"ד פא ח), להורות לנו, שכך יש בידינו כוח להפוך את כל מצבנו ברוח ובגשם ביום הזה, ולהפוך את הדינים לרחמים מגולים.

מה. ומסיים ה'שם משמואל', ואיש הנלבב יקח מזה תוכחת מוסר לנפשו שאין זמן מוכשר להתהפך מרע לטוב יותר מר"ה, כי אם כך נעשה בענייני הגוף, ק"ו שבענייני נפש יש ביד האדם להפוך מהפכות אדירות לטוב לו כל הימים.

מו. הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע אמר פעם קודם ראש השנה לאברכים שהשקיעו מיטב כספם באיזה 'עסק' ואבדו את כל ממונם ונעשו רשים וחסרי כל, הנה, בראש השנה יצא יוסף מבית האסורים ומיד החלו שבע שנות השבע, והרי שגדול כוחו של יום זה, להפוך את מצב האדם מן הקצה אל הקצה, התחזקו להתפלל ויגביה הקב"ה קרנכם למעלה למעלה.

מז. הנה כתיב ברש"י (יבמות סד:) ד"ה שלש פקידות. וז"ל. שהקב"ה פוקד העקרות לשמוע תפלתן בר"ה וגוזר עליהן הריון. ואיתא מהרה"ק מראפשיץ זי"ע (זרע קודש ר"ה ד"ה וה' פקד) וז"ל בראש השנה שאז נברא העולם הוא עת

ומזוני^מ, ולצאת מ'בית האסורים' כל חר וחר בריליה, ואשר על כן חלילה לנו מלבוזו אפילו רגע אחד בהאי איש איש כפי מחסורו^{מט}. ואין הדבר תלוי אלא בדינו יומא^{נא}, כשכל השערים פתוחים לרווחה^{נב}. וכבר ב'תשובה תפילה וצדקה המעבירין את רוע הגזירה'^ג. רימו זאת הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (ד"ה כל) בלישנא

פקידת עקרות. וכן איתא מהרה"ק 'אמרי נועם' זי"ע (ר"ה ד"ה בנוסח) כי ראשי תיבות של 'נפקד כהיום הזה' הוא הנ"ך שהוא השם הממונה על ההריון, כמו שכתוב (בראשית טז יא) 'הנך הרה' כידוע.

וכבר אמרו צדיקים (אמרי נועם אות יב) רמז לכך - כי 'וידגו לרוב בקרב הארץ' בגמטריא ראש השנה. וב'תפארת שלמה' (ליוה"כ ד"ה רב איקלע) פירש (בנוסח ונתנה תוקף) 'כמה יעברון כמה יבראון', כמה יעברון - כמה יתעברו בזאת השנה, וכמה יבראון - שיבראו ויתרפאו מחליים. מסופר על אברך שהמתין זמן רב לזש"ק, וציוה לו הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע שיכוון ליבו בתיבות 'כמה יעברון' להיפקד, והוסיף לומר שהוא בדוק ומנוסה.

וכן כתב הרה"ק ה'אוהב ישראל' זי"ע (ליקוטים חדשים, ימים נוראים) וז"ל. 'מה שאנו קורין בר"ה ביום הראשון 'וה' פקד את שרה', כי בזה אנו יכולין להמשיך ולפקוד עקרות' (וכן הוא שם פר' ויצא בנוגע לכל השנה).

מח. כתב הרה"ק רבי לייבל אייגער זי"ע (תורת אמת תרל"ט יום שני) ביום הזה בוודאי מתעורר כל מיני שפע להשפיע - חיי בני ומזוני, וכאשר נשפע בראשית הבריאה ביום זה. חיים - נאמר ביום זה 'ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה' (בראשית ב ז). בני - נשפע גם כן הכח המוליד במאמר 'פרו ורבו' (שם א כח) וכאשר היה בפועל כידוע. מזוני - הוכן לו עוד במאמר 'תדשא הארץ' (שם יא).

מט. הרה"ק רבי מאיר שלום מקאלשין זי"ע היה מפרש בלשון התפילה (ברכת זכרונות) מי לא 'נפקד' כהיום הזה, מלשון וה' פקד את שרה, וזה הכוונה מי לא נפקד אין איש שלא נפקד ונזכר לכל מיני ישועות ביום הזה.

וכך כתב הרה"ק רבי משה מקאזניץ זי"ע (דעת משה לאלול ד"ה איתא בילקוט) וזכורני כד הוינא טליא, הייתי תמיד מתמה עצמי על כבוד הה"ק אאמו"ר זצלה"ה (המגיד מקאזניץ זי"ע) שבר"ה היה שמח עד למאוד, ולכאורה ביום ההוא לשמחה מה זו עושה, אמנם הוא הדבר אשר דיברנו, מחמת שהוא ראשית השנה יורד בו קדושה וטהרה ו'כל טוב' לכל ימי השנה.

נ. על כן יאמרו המושלים לאמור, כי שנים המה 'מנהיגים', זה מנהיג 'רכב', וזה מנהיג 'מטוס', אלא שאותה פעולה של נסיעה (לחיצת רגל או יד על הכפתור - הדוושה, המיועדת לצורך נסיעה) תקדם את הרכב בכמה וכמה מטר, ואילו המטוס יתקדם בכמה וכמה ק"מ, וההבדל פשוט, כי הרכב בהיותו על הארץ מוגבל הוא בנסיעתו, הן מחמת עיקולי הדרך והן מחמת כח המשיכה של כדור הארץ המגביל את מהירות הנסיעה, לעומת זאת בשמים ממעל הכל פתוח... באין מעצור ומפריע... כך בימים אלו כשעדיין לא נקבע הדין לשנה הבעל"ט הרי 'הכל פתוח'... ותנועה אחת בכוחה לפעול גדולות ונצורות...

והנה נאמנים עלינו דברי חז"ל, אך שמא תאמר כי הדברים נאמרו רק ל'אנשים גדולים' ולא לפחותי ערך כמוני, על כן שמע נא עדותו של תלמיד חכם חשוב מירושלים הקורא בכף ידיהם של הפונים אליו (המבקשים מאתו שיגלה להם ממטמוניות כף ידם) ומגלה להם את מזלם, מצבם ומעמדם בעבר ובעתיד, אבל בימים שבין ראש השנה להושענא רבא אינו מקבל את קהל הבאים, וטעמו ונימוקו עמו, שאין כל טעם למשמש בסימני הידים בזמנים אלו, כי מדי יום ביומו הם משתנים בפועל ממש, ושינויים אלו ניכרים לכל ה'מבינים' בחכמת שרטוט הידים (אלא שאדם מן השורה לא יוכל להכיר בכך), ואומר הרב הנ"ל, אם יכניס אדם את ידו בכל יום מימים אלו במכונת הצילום ויצלם תמונת שרטוטי ידיו, יוכלו להראותו כי ישנם שינויים גדולים מיום אל יום, כי כל מה שיארע בו בכל ימות השנה נקבע בימים אלו ובידו לבטל מעליו כל גזירות קשות ואכזריות...

נא. כה אמר הגה"ח רבי ישראל שמעון קאסטעלאניץ ז"ל בשם הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, שהיה זועק בימים אלו מנהמת לבו הטהור 'מען זאל זיך נישט דרייען ווי א נאר אויפן מארק', פירוש, שלא יהלך בימים אלו כשוטה המסתובב בשוק באפס מעש במקום שאפשר לו להרוויח הון רב.

נב. וכמו שכתב רבינו סעדיה גאון (בטעם השני לתקיעת שופר), וז"ל, כי יום ראש השנה הוא ראשון לי' ימי תשובה, ותוקעין בו בשופר להכריז על ראשינו כמי שמזהיר ואומר כל הרוצה לשוב ושוב ואם לאו אל יקרא תגר על עצמו, ע"כ. וכלומר, שמכריזים ומודיעים לכל, דעו נא כי עתה פתוחים כל השערים עד אחרי נעילה, ומי שאינו מנצל זמנים אלו כל יבוא בטענות אח"כ...

כמה יקר ערך של כל רגע ורגע בראש השנה^{יד}, שהוא המשפיע על כל השנה^{יז}.

ותגור אומר ויקם לך – עוצם וגודל כח התפילה של כל יחיד בימים אלו

איתא במשנה (ב"מ קה:) ונפסק להלכה (שו"ע חו"מ שכב ס"ב) החובר שדה מחברו (ששוכר את שדהו בסכום קצוב לשנה) אם נשדפה השדה ונתקלקלה כל תבואתו יחד עם כל שדות המדינה (מכת מדינה) אין החובר צריך לשלם על שנה זו, שהרי כל השדות שבמדינה נשדפו

הגמ' (שבת יא.) 'כל מיחוש ולא מיחוש ראש', שכשם שאינו דומה מיחוש שבראש למיחוש בשאר אבריו, כי אדם הלוקה מכה חזקה בכל רמ"ח איבריו, אף אם המכה תכאב מאד לא יבא בדרך כלל לידי סכנה, אבל מכה שבראש עלולה לגרום לו נזק עצום לכל ימי חייו ח"ו, כי העיקר תלוי בראש, כך לגבי ראש של השנה, שאם אם עברו עליו כל ימי השנה 'במיחושים' שונים, אך ישמור על ר"ה כבבת עיניו שלא יעבור רגע בבטלה. וכן רמזו בפסוק (קהלת ב יד) 'החכם עיניו בראשו', שהמשכיל רואה שהכל תלוי ב'ראש'^{יז}, ומבין

יש שפירשו מה שאומרים בליל ר"ה 'שנהיה לראש ולא לזנב', שהנה מדרך בעלי חיים שכשרוצים להביט על זנבם הרי הם מסובבים ראשם לאחור, ועל דרך זה אנו מבקשים שנהיה לראש – שנצל את ראש השנה כדבעי, וממילא לא נצטרך בכל השנה להביט לאחור בכאב ובצער מדוע לא נצלנו את ר"ה העבר 'עד תומו'.

דבר נורא אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, שהגם שאין לנו שמץ השגה בקדושתם של האבות והאמהות הק', אך מדברי הגמרא ששרה ורחל נפקדו בר"ה מבואר שאף הן לא היו יכולות לפעול לעצמם זרע של קיימא, אלא רק בר"ה לגודל סגולת היום. ומכאן נלמד ק"ו בן בנו של ק"ו אלף פעמים לדידן, עד כמה עלינו להשתדל בכל עוז ותעצומות לנצל את ר"ה, כי ממנו תוצאות חיים.

נג. וכן אמרו שמניין השעות בראש השנה הוא ארבעים ושמונה כמניין 'מח', לרמז שר"ה הוא ה'מח' של כל השנה שהכל תלוי בו, וח"ו למי שיש נקב במוחו אפילו כמלוא נימה...

נד. ידוע שהרה"ק בעל התניא זי"ע היה מרבה באמירת תהילים כל יום ר"ה עד לאחר תפילת מעריב בליל ב' דר"ה ואפילו 'מאמר' לא אמר, ולא משה ידו מתוך ה'תהלים' - מחזור, מחזור - תהלים [אף שכבר נודע חשיבות מאמרי הדא"ח בעינינו] מאחרי מנחה של ער"ה עד אחר ערבית בליל ב' (ספר השיחות רי"צ תחילת תש"ב, והביא שם שכך היה מנהגו של המגיד ממעזריטש).

אף הוא היה מזהיר את תלמידיו בראש השנה על שני דברים, שימעטו בשינה [היינו להימנע מתוספת שינה על ההכרח, כי הישן פחות ממה שגופו צריך עלול להיות עייף ומבולבל, ויצא שכרו בהפסדו], וכן ימנעו משיחה בטלה. הנהגות אלו שווים הם לכל אדם, וראוי להחזיק בהם ולקיימם.

וכן הייתה דרכו בקודש של הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע, שהשכים קום בר"ה, וכבר מעלות השחר עמד בבית המדרש והתחיל להתפלל פסוקי דזמרה בדביקות, ושימש כשליח ציבור בכל התפילות מרישא ועד גמירא, וכן תקע את התקיעות בשופר, ואת תפילת מוסף סיים כשעה אחר חצות היום, ואז הלך לאכול ולשתות כמצות היום, אולם כל הסעודה ארכה לו כחצי שעה, ואז חזר לבית המדרש והגיד תהלים בציבור בהשתפכות הנפש עד סוף היום (הובא באהל אלימלך אות שמב).

וכבר מצינו בפוסקים (עי' משנ"ב תקפא סק"ג) שמן הראוי לסיים שלוש פעמים ספר תהלים מר"ח אלול ועד יום הכיפורים, ואין לנו כלי זיין חזק יותר מאמירת הפסוקים שחיברם דוד המלך ע"ה לכל הדורות, לשפוך את הלב לה' ולעורר רחמים וחסדים בעולם.

נה. הגיד הגאון ה'חפץ חיים' זצ"ל, שמי שאינו מתעורר בראש השנה לעמוד בתפילה ובתחנונים, הרי הוא דומה לבעה"ב שארמונו עולה בלהבות, והוא נח על משכבו בנחת וברוגע, ואף שכולם צועקים לעברו 'אש, אש', הרי הוא מתעלם מהם ואינו טורח להביא מים כדי להציל את רכושו, והנמשל ברור, שבעת כזאת יש בידו לפעול שיפסקו עליו שנה של שפע וברכה, ואילו הוא בסכלותו מתנהג כאותו טיפש שאינו מתאמץ להציל מן הדליקה, ובזה מבואר דברי הירושלמי (הובא ברמ"א תקפג ס"ב) 'מאן דדמיך בריש שתא דמיך מזליה', היינו שאינו נותן אל לבו לנצל את הזמן 'בריש שתא'.

בדרך צחות אמרו, כי הנה מ'חובת' האדם ומ'זכותו' להיות 'אויס בעטען' (לבקש), וא"כ תחילה וראש עליו להיות 'אויס בעטען' (להפסיק לישון)... ונכלל בזה כל פירושי השינה...

- וללא כל ספק שאם היית שומע לקולי לא הייתה התבואה נפסדת אף ב'מכת מדינה'... ועל ידי טענה זו מוציאים ממון בדין תורה... ואילו היה אפילו ספק ספיקא שלא תועיל התפילה כיצד הוא מוציא ממון ע"ז - והרי המוציא מחברו עליו הראיה, ומכאן, שתפילת כל יהודי פועלת בימים הללו בתפילתו של צדיק הדור, ומובטח לו שתפילתו תתקבל לפני ארון הכל.

לדין הדברים אמורים, אם זה האיש הפשוט בידו לפעול בתפילתו ש'בראשית השנה' להנצל מ'מכת מדינה' - כלומר שכל העולם יפסידו ממנום והוא ישאר ברווחיו, אף אנו נפעל כיו"ב, בכל העניינים, לרפואה שלמה כנגד דעת כל הרופאים שכבר ייאשהו, או לרוות נחת דקדושה אף בשכל המחנכים הרימו ידיהם בייאוש, להפקד בוש"ק כנגד דעתם של כל המומחים, להעמיד הבית על תילו אף אם כל עושי השלום עזבוהו לנפשם, וכיו"ב איש איש בנגעו ומכאובו יש בידו לעלות על דרך המלך ע"י תפילותיו עתה בראשית השנה.

ואף אם נגזרה כבר הגזירה רח"ל, אזי בכח התפילה בראשית השנה לבטל כל גזירות קשות ורעות יי,

ולכן נחשב כאילו לא קיבל מאתו שדה לשנה זו. ונסתפקו בגמרא (ק.) באם ציווה עליו המחכיר לזרוע שם חטים והחוכר שינה מדעת בעל הבית וזרע שעורים ונשדפו השעורים במכת מדינה, האם חייב החוכר לשלם, שהרי כל השדות נשדפו במכת מדינה וא"כ ההפסד של בעל השדה הוא ולא של החוכר, או שנאמר, שבעל השדה יכול לומר לו - אילו היית זורע חטים כמו שצויתך היה מתקיים בי (איוב כב כח) 'ותגזר אומר ויקם לך', ופירש רש"י (ד"ה ותגזר) מה שתבקש מן היוצר יעשה, ואני לא ביקשתי מן השמים בתחילת השנה שיצליחני בשעורים אלא בחטים. ומסקנת הש"ס כצד השני, כלומר שאנו מקבלים טענתו, ואומרים שמאחר שהתפלל בראש השנה שיצליח ה' דרכו בחטים שיזרעו בשדהו, בוודאי היה מצליח בחטים - אעפ"י שכל בני המדינה הפסידו את תבואתם, ורק מכיוון שהחוכר שינה וזרע שם שעורים הפסיד יחד עם כל בני המדינה שהרי על זה לא התפלל בתחילת השנה.

בין והתבונן נוראות בכח התפילה, כי לא נאמר דין זה דווקא אם המחכיר מצדיק הדור הוא או לכל הפחות מל"ז צדיקים נסתרים, אלא כל יהודי יהיה מי שיהיה בידו לטעון אני בקשתי בתחילת השנה על חטים

נו. טרם כל שיח נקדים דיבור לבית יעקב אלו הנשים הזוכות להיות מטופלים בקטנים הצריכים לאמם, והן הן מגדלות את המשכו וקיומו של כלל בני ישראל, ומחמת זה אינן יכולות להלך לביהכנ"ס לשפוך נפשם בתפילה יחד עם רבבות אלפי בני ישראל. וכה העיד הגאון רבי לייבל לאפיאן זצ"ל בשם אביו הגאון רבי אליהו לאפיאן זצ"ל, אבי היה אומר יש לי בקבלה, שהנשים הנמצאות בבית בימים נוראים ומטפלות בילדים, אינן זקוקות לכל התפילות וכל המצב שיש בבית הכנסת בכדי שיעלו תפילותיהן למעלה, כי יש צינור מיוחד להעלות תפילתם עד לכסא הכבוד, ובכמה תיבות שיש להם אפשרות לומר ולהתפלל הם מתקרבות לכסא הכבוד ככל הקהל הקדוש העומד שעות ארוכות, מכתיר את המלך, מבקש ומתחנן מאת המלך הקדוש היושב על כסא רם ונשא.

נז. והוסיפו בזה דבר נפלא, שהנה פסוק זה של 'ותגזר אומר ויקם לך' נאמר על חוני המעגל (תענית כג.) שפעל בתפילתו כפי רצונו וכבן המתחטא על אביו ועושה לו רצונו, וללמדנו שכל 'יהודי פשוט' יש לו כח בר"ה לפעול בתפילתו כחוני המעגל...

נח. סגולה גדולה ונפלאה שמעתי מאנשי מעשה, לומר ולסיים ב' פעמים את כל ספר תהלים בליל ראשון דראש השנה, והיא מסוגלת מאד לישועות גדולות, [וכבר שמענו רמז לדבר בפסוק (תהלים פא ח) 'אענך בסתר רעם', בסתר ר"ת ב' ספרי תהלים ראש השנה]. האף אומנם כי סגולה זאת קשה לרבים לקיימה - בפרט שלמחרת היום יש לעמוד שעות ארוכות בתפילה במוח צלול, עכ"ז הובאה זאת הסגולה למען ידעו דורותיכם חשיבותה וכוחה של האי סגולה, והעיקר הוא לנצל את הזמן כראוי ולא לבטל אפילו רגע אחד ביום קדוש זה, ויאמר עכ"פ פ"א תהלים או חלק ממנה כ"א כפי יכולתו או יחלקם בין בני הבית וכיו"ב.

ומידי שנה בשנה מעידים עדים נאמנים 'אותות ומופתים' שזכו בזכות זה, וגם בשנת תש"פ שמענו סיפורים לרוב על שינוי המזל מן הקצה אל הקצה, ואף בדברים שהיו נראים כ'לאחר גזירה' - שאין שום סיכוי בעולם שיהפכו לטובה, בבני חיי ומזוני, בזיווגים הגונים, איש איש די מחסורו אשר יחסר לו. ובאמת יכלה הגליון ולא נוכל להביא פה כל אותם המעשיות אשר נשמעו ולא נביא אלא גרגירים אחדים מני אלף.

בבני – מעשה נפלא אירע למשפחה אחת מתושבי 'תל אביב', אשר עברו עליהם כמה שנים מיום נישואיהם ועדיין לא נושעו, בליל ר"ה תשע"ט אמרה עקרת הבית ב' פעמים כל ספר התהילים, וראה זה פלא, בליל א' דר"ה תש"פ נולדה להם בת במז"ט, ממש שנה תמימה מיום אל יום (מלילה אל לילה...), והיה זה 'סימנא טבא' בריש שתא כי נתקבלה תפילתם ורצה אלוקים את מעשיהם.

בחיי – זה עתה שמעתי ממרא דעובדא, מיקירי העיר בני ברק יצ"ו, כי לדאבון לב חדלו כליותיו מלפעול פעולתם, ונזקק לטיפול דיאליזה רח"ל, והודיעוהו הרופאים כי גופו נחלש כל כך עד שכבר אי אפשר להשתיל בו כליות חדשות... אבד סברו ובטל סיכוי, ומעתה ועד סוף ימיו יהא נצרך לדיאליזה, בליל ר"ה תש"פ גמר ב' פעמים את התהילים, וישמע אלוקים את צעקתו, וכבר עומד הוא לאחר 'השתלת כליות', כה יתן לו ה' וכה יוסיף אורך ימים בבריאות השלימה.

במזוני – כה כתב אברך אחד באגרת, אשר כתוצאה מחובות שנצטברו מחיי היום-יום, וגם לרבות 'השקעה' כושלת הגיע למצב שלא היה בידו לשלם דמי שכירות לבעל הדירה, ולאחר שעברו שישה חדשים שלא שילם דחק בו בעל הבית ו'זרקו' מהדירה, ובבושת פנים נאלץ להתגורר בבית הוריו ולהידחק שם עם ב"ב ושלוש ילדיו, וכל היום היה 'מגלגל' חובות, רץ מגמ"ח פלוני לגמ"ח אלמוני וחוזר חלילה. וב'פנים' כאלו נכנס לראש השנה תש"פ כשכולו שבור ורצוף...

וחשב לעצמו, לעשות 'הכנה' לקראת ר"ה אינני מסוגל במצב נורא כזה, כשכל ראשו ומוחו נתונים ברדיפה אחר הכסף שאין לו... לכל הפחות אומר 'תהילים' בפשטות ובתמימות, וקיבל על עצמו לומר במסי"נ ב' ספרי תהילים בליל ר"ה. והנה חסדי ה' כי לא תמנו, מן המצר קרא י-ה ועננו במרחב, שבס"ד אינה ה' לידו צדיק אחד שהעניק לו מנדבת ידו תשלום דמי שכירו לחצי שנה, ואף מצא עבודה שרווח נאה בצידה, וגם ירד ממנו הלחץ זו הדחק מבעלי החובות כאשר הצליח לפרעם ב'סידור חובות', וכל כולו אומר שירה כלאחר 'קריעת ים סוף'...

ובזיווגים הגונים – סיפר לי אחד שהיתה לו בת בוגרת בבית, וכבר הגיעה לשנת הארבעים... ולאחר שקרא ב' פעמים תהילים בליל ר"ה ע"ט – זכה ל'אחרית שנה טובה', ובליל 'זכור ברית', ערב ר"ה תש"פ 'שברו צלחת' במזל טוב...

עוד שמעתי עדות נאמנה באיש צדיק שארבע מצאצאיו הגיעו כבר לפרק 'האיש מקדש', וכולם 'יושבים' ומצפים בסיבות שונות ומשונות שאין מקום לפורטם, ולא זו מאומה והיה צער קשה מנשוא... בליל ר"ה שעבר חילק בין בני המשפחה את אמירת התהילים, ובמהלך השנה כל הארבע כולם מצאו את זיווגם בעזהשי"ת.

(והגם שאיננו בקיאים בחשבונות שמים כלל וכלל, ושמעתי מתאוננים האומרים קיימנו הסגולה ולא נושענו, דע לך כי פעמים הוא דומה לאיש שכמה ימים לא בא דבר מאכל לפיו, ונכנס לחנותו של חברו בבקשת תחנונים, אנא, עברו עלי כמה ימים בתענית, הב לי מנה יפה של מאכל חריף פלוני, והמוכר שנאמן לידידו לא נתן לו אלא מיני מאכלי חלב קלים, בידעו שהמאכל החריף הריהו כסם המוות אחר תענית בן כמה ימים, אף אנו איננו מכירים בחשבונות שמים, את המוטל עלינו נעשה, ומן השמים ירחמו עלינו, ובוודאי נזכה לשפע רב וישועות גדולות בכפלי כפליים, עכ"פ בדברים הראויים לנו דוגמת הידיד שנתן ל'מתענה' אוכל המשיב נפשו...).

מעניין לעניין, משמיה דהרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע מתאמרא, שהחוסם פיו בראש השנה ואינו מדבר דברים בטלים, זוכה לעורר מדה זו למעלה בשמי מרומים, וכאשר בא המקטרג לקטרג משתיקים אותו – ואומרים לו, עת 'תענית דיבור' היא העת, ואי אפשר לו לפצות פיו לרעה.

נט. הרה"ק ה'ערבי נחל' (לר"ה) מביא מעשה נורא על אחד מתלמידי האר"י הק' זי"ע (בספר היכל הברכה הביא מעשה זה והזכיר שמו של אותו תלמיד – רבי יוסף מערבי) 'שבים ראש השנה בא אליו אליהו הנביא ז"ל ואמר לו למען השם התחזק להרבות בתפלה ותחנונים, כי גברו מאד המקטרגים עד שמיכאל השר הגדול המזכיר זכותן של ישראל נשתתק ותש כוחו ואין בפיו מה לדבר', שאלו התלמיד שהרי באותה שנה למדו תורה הרבה, ואיה זכות התורה, השיב אליהו שעל הא גופא הקטרוג כיון שלמדו שלא כהוגן (עיי"ש). חזר ושאלו 'ומה אברהם אומר לדבר זה, הלא הוא אבי ישראל ולמה אינו בא לשם הלא לא ישיבוהו ריקם, השיב לו שאברהם אומר שהוא בוש ונכלם מלילך לבקש על נפשם' וכו'.

ויהי כשמוע הרב את דבריו עמד בפחד ורעדה, וצעק בקול מר עם ה' חזקו ונתחזקה בעד עמנו ובעד ערי אלוקינו, שובו והשיבו מכל פשעיכם, מי יודע ישוב וניחם ה' על הרעה, כי יצא הקצף מלפניו כי רבו חזקו יד המקטרגים ולא נשאר עוד מענה בפי מליץ שלנו, וכל כך צעק בדברי כיבושים שיקבלו תשובה על עצמם, עד שבא אליו אליהו ז"ל ואמר לו שנתלבש אברהם אבינו עליו השלום בכח התשובה של אותו בי כנישתא, ובא לפני הקב"ה להרחיק

כל איש ישראל לעשות מהפכות ביום זה^ס, ואין דבר עומד בפני התפילה, לבטל כוחם של כל המקטרגים והמשיטנים^{סא}.

וכה כתב הרה"ק ה'אור המאיר' (ר"ה) וז"ל. ואין לך חץ מתוק מזה, שהאדון ה' צבאות ביקש בזאת מידינו, לאמר לפניו מלכיות וזכרונות בנזכר, כדי שתבוא זכרונכם לפני לטובה. ונמצא כל עצמו יתברך דורש טובתנו, להטיב לנו באחריתנו (ומוכיח בזה לאלו האנשים שכשמאריכים התפלה בר"ה נחשב להם כמשא כבד). ובה רמז הנביא (ירמיה לא יט) 'הבן יקיר לי אפרים, אם ילד שעשועים, כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד'. הכוונה, הבן יקיר לי אפרים - כל ישראל מכונים בשם אפרים... והוא לפני ילד שעשועים, ובודאי אין כוונתי להכביד עליהם משא כבד, אלא הכל לטובתם ושלמותם, ומדי דברי בו - זכור, כלומר מה שאני מצוה שיאמרו לפני

וכמו שהוכיח ב'ערבי נחל' (דרוש לפסח דרוש ב) דהנה בברית בין הבתרים אמר הקב"ה (בראשית טו יג) 'ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה' - והיא גזירת 'שעבוד מצרים' שיצאה מפורש מפי הגבורה, ואעפ"כ כש'ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו' מיד 'ותעל שזעתם אל האלקים מן העבודה' (שמות ב כג) ויצאו לחרות אחר מאתיים ועשר שנות גלות בלבד. והיינו שכן הוא רצון מתחילה בעת הגזר דין, שעל ידי הצעקה ישתנה דינו, פירוש, שמיד בעת שהקב"ה גזר את הגזירה גזר גם כן שתבטל ע"י התפילה.

ובזה אמרו ליישב מדוע אומרים בראש השנה זכר ליציאת מצרים, מה ענין יום תחילת מעשיך ויום הדין של ראש השנה ליציאת מצרים, אלא, לומר לך, כמו שבני ישראל פעלו 'מהפיכות' ובטלו גזירות ע"י התפילה עד שיצאו ממצרים קודם הזמן, כך בידו של

דינם של ישראל עד יום הכיפורים כדי שבתוך כך ישובו מדרכם וכו', ומיד אחר ר"ה כתב הרב ההוא לכל מקומות הקרובות שיעמדו על נפשם לשוב בכל האפשרי והודיעם כל הדברים. עכ"ל.

והדברים מרעידים כל לב עד היכן גדול כוחה של תפילה, שבאותה שעה קשה לישראל, שמיכאל שר ישראל כבר לא היה בכוחו להמליץ טוב, אברהם אבינו 'אבי ישראל' מתבייש ללכת לבקש על בניו, אך עדין תפילה יכולה לבטל כל הדינים ולהשבית כל מקטרגים וכמו שאמר אליהו הנביא למען השם התחזק להרבות בתפלה ותחנונים. עוד זאת למדנו על גודל הכח שנתן הקב"ה לברואיו בעולם הזה, שרק ע"י התשובה היה כח לאברהם אבינו לדחות את הדין עד לאחר יום הכיפורים, והרי שיתכן שאדם בתפילותיו ובתשובתו 'מזעזע' את כל העולמות, וגורם ל'עליונים' להתעורר לבקש מלפניו ית' על אותו אדם.

ס. וכך כתב רש"י על האמור בפרק פ"א בתהילים שהוא ה'מזמור של ר"ה' (פסוק ח) 'בצרה קראת ואחלצך אענך בסתר רעם' - 'אתה קראתני בסתר ביני ובינך, ואני עניתך בקול רעם, הודעתי גבורות ונוראות בפהרסיא', והרי שהתפילה פועלת 'גבורות ונוראות בפהרסיא' (והגם שהתפילה מועילה בכל השנה, אך גדול כוחה ביותר בר"ה).

סא. אמנם, לא יהא שוטה המאבד מה שנותנים לו, וינצל את כוחו זה ב'השגות גדולות'... כמו שהיה הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע מעורר בדבר מעשה שהיה, באחת המלחמות בתוך סערת הקרב ירו האוחזים בחיצים חץ מוות בצאר ניקולאי ימ"ש, אחד החיילים שראה את אשר עומד לקרות בעוד רגע קט החל לזעוק בקול מר, הסוס אשר עליו רכב הצאר נבהל מהקולות וקפץ למעלה, וכך נכנס החץ בגוף הסוס והרגו ואילו הצאר נשאר בחיים. כשוך חמת המלחמה קרא הצאר לאותו חייל, ואמר לו כי ברצונו להכיר לו טובה על אשר הצילו ממוות לחיים, על כן יבקש ככל העולה על דעתו וימלאו כל משאלותיו, נענה החייל, שהיות והממונה עליו בצבא המלך מציק לו ומתעלל בו על כן מבקש שימנו אחר תחתיו, נענה לו המלך אכן אעשה כבקשתך.. אך שוטה שכמותך מדוע לא בקשת להיות בעצמך מפקד. על זה הדרך נאמר לדידן, הקב"ה נתן בידינו כח התפילה לפעול גדולות ונצורות לטוב לנו לכל השנה הבעל"ט - אל תהיו כאותו שוטה המאבד מה שנותנים לו, אל תכניסו את כל כח תפילתכם בזוטות ושטויות - אלא כל בר דעת יסדר לעצמו בתפילתו 'שנה טובה ומתוקה' בכל ענייניו...

וכך אומרים העולם בשם הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע דלכאורה יש לתמוה מדוע אם 'מקבץ נדבות' יבקש 'צדקה' ממאן דהו בבית הכנסת יתן לו סכום מועט כשקל או דולר, ואילו אם יפגע בו בביתו יתן לכה"פ כעשרה ידות, כי כך הוא דרכו של מקבץ נדבות - בפשיטת ידו בביהכנ"ס אינו בא רק על דעת מתנה מועטת, ובבית בא על דעת מתנה מרובה וכפי פשיטת ידו כך יקבל...

וב'טורי אבן' (ר"ה טז:) ביאר ענין ה'צעקה', ש'אין זה הטבת מעשיו לחוד, אלא שידפוק על שערי רחמים בתפילה ובקשה יתירה^{סג}.

ובבר איתא במדרש (שוח"ט) על הפסוק (תהלים קב יח-יט) 'פנה אל תפילת הערער ולא בזה את תפילתם, תכתב זאת לדור אחרון ועם נברא יהלל קה', אמר רבי יצחק, כלפי דורות אמרו, שאין להם לא נביא ולא כהן ולא בית המקדש שיכפר עליהם, אלא עוד תפילה אחת שנשתייר להם שהם מתפללין בראש השנה ויום הכפורים, ולא תבזה אותו מהם, הוי 'ולא בזה את תפילתם'. 'תכתב זאת לדור אחרון ועם נברא', אלו הדורות שהן כמתים במעשיהם ובאין ומתפללין לפניך בראש השנה וביום הכפורים, ואתה בורא אותן בריה חדשה חדשה. וללמדנו כי הקב"ה שומע תפילת כל פה ואפילו אם נחשב כ'מת במעשיו', אך גדול כוחה של תפילה בר"ה עד שנברא כבריה חדשה^{סד}.

ובך אמר הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע (מועדים הגש"פ ד"ה ובמקהלות) בביאור דברי הטור (או"ח סימן תקפב) על נוסח התפילה 'ובכן תן פחדך' - ותקנו לומר 'ובכן' כלשון

זכרונות, כוונתי לטובת עצמם, (כי רוצה אני לזכרם תמיד עוד -) כדי שתבוא זכרונם לפני, וזהו דברי בו זכור, כוונתי כדי שאזכרנו עוד לטובה, עכ"ל.

ובכלל ייאמר, הרי יום ראש השנה הוא בכלל 'עשרת ימי תשובה', שעליהם נאמר (ישעיה נה ו) 'דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב' (וכדאיתא בר"ה יח.), וכבר כתב הרמב"ם (תשובה ב ו) וז"ל, 'אע"פ שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד, שנאמר 'דרשו ה' בהמצאו', במה דברים אמורים ביחיד...^{סה}.

וב'ערך לנר' (ר"ה יח.) ביאר מהו תוקפן של ימים אלו יותר משאר ימות השנה, הרי תמיד יש ביד האדם לעמוד בתפילה ולבטל גזירות רעות, ובפירוש אמרו בגמרא בשם רב יצחק (שם טז.) 'יפה צעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין, ומבאר, 'דשאני עשרת ימי תשובה שאפילו תפלת יחיד ודאי מהני, ונקרע דינו לגמרי'.

סב. ועד היכן מגיע הכח שיש לכל יחיד ויחיד לקרוע שערי שמים בתפילתו יש ללמוד ממה שהביא ה'אליה רבא' (תקפ"א בא"ז סק"ו) מה שכתבו ב'מנהגים', שאף שבכל השנה אין היחיד יכול לומר י"ג מידות דרך תפילה ובקשה, אך עשרת ימי תשובה שאני וניתן לאומרם אף ביחידות, ואם כי להלכה ודאי שלא נפסק כך, אך עכ"פ למדנו מכלל הדברים שיחיד הרי הוא כציבור.

סג. מעשה נורא אירע בישיבה דגייטסעד לפני כשלושים שנה, באותה שנה נלב"ע ל"ע בחור צעיר מבני המקום, מכיוון שכן הרי ב'נתנה תוקף' בימים הנוראים לאחמ"כ הייתה התעוררות עצומה בקרב תלמידי הישיבה, ובהגיעם לתיבות ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה נעו אמות הספים לגודל הזעקות וקולי הקולות שנשמעו בהיכל, אף ה'בעל תפילה' הגאון הנודע רבי מתת' סאלאמאן שליט"א משגיח ד'שיבת ליעקוואד' (שהיה אז משגיח דגייטסעד) זעק בקול גדול ותשובה ותפילה... עד שדם ניתז מגורו על המחזור שעמד לפניו ונמחקו תיבות 'רוע הגזירה'... וראה זה פלא, כי אכן 'נחקה' רוע הגזירה... ובשנה שלאחמ"כ לא נפקד מהם איש, ולא נפטר אפילו יהודי אחד בכל גייטסעד באותה השנה.

סד. הנה אנו מתחילים את פסוקי מלכויות עם על כן נקוה לך, ולכאורה צריך ביאור, שהרי פסוקים אלו נאמרו על ידי עכן, ושמו מרומז בר"ת ע"ל כ'ן נ'קוה' (סדר היום' כאן, בשם התולעת יעקב), והרי מבואר בגמרא (סנהדרין מד.) שעכן עבר על החמורות שבחמורות, ומדוע מזכירים את שמו מיד בתחילת המלכויות... אלא, אדרבה, להורות, כי ביום הזה (ובכל השנה) ניתנה הרשות אף לגרוע שבישראל להמליך על עצמו את הקב"ה כאילו לא חטא מעולם, כי הקב"ה כביכול ממציא את עצמו לכל בניו יהיה מי שיהיה, ומצפה שיחזור בתשובה, וביותר בימים אלו 'דרשו ה' בהמצאו'. כי אכן, ענין מלכויות שייך לכל אחד, וגם מי שנמצא [לדעתו] בהרי חושך ומלא עוונות וכו' גם עליו יש חיוב 'להמליך' את הקב"ה עליו ועל מעשיו.

ולא יאמר הן 'מחוסר כפרה הנני', כי ע"י ההכנה והתעוררות נכנס להיות 'צדיק גמור' וזוכה להיכתב בספרם של צדיקים גמורים. וראיה לדבר מדברי הגמרא (קידושין מט:) 'המקדש את האשה על מנת שאני צדיק, אפילו רשע גמור מקודשת שמא הרר תשובה בדעתו', והקשה המנחת חינוך (שסד א) שהרי לא התוודה כלל וכיצד נהפך לצדיק,

ומכ"ש בתפילת יוה"כ, והיה אומר מו"ל כי מי שאין בכיה נופלת עליו בימים האלו הוא הוראה שאין נשמתו הגונה שלימה^{טו}. ואכן הפליגו צדיקי הדורות במעלת תפילה היוצאת מן הלב בבכי ותחנונים, כי הקב"ה מתרצה בדמעות^{טז}.

המקרא (אסתר ד טז) 'ובבן אבוא אל המלך', לפי שהוא עתה יום הדין ואנו באין לפני מו"ה הקב"ה. ואמר המהרי"ד שכוונתו לומר כסיפא דההוא קרא 'אשר לא בדת', וכלומר שאף מי שנראה לו שאינו כדאי להתפלל אל ה' אל יתייאש, אלא יבוא אל המלך ויזעק אל ה' מעומק לבו.

נפלאות מצינו ב'ספר חסידים' (אות קל) וז"ל, יש אדם שאינו זכאי שיקבל המקום תפלתו, אלא בעבור תוקף תחנונים ודמעה עיניו אשר תמיד בוכה ומתחנן,

וראה דמע עיני - ענין הבכיה

בתב ב'שער הכוונות' (דף צ:) גם היה נוהג מורי ז"ל לבכות הרבה^{טז} בתפילת ר"ה אפי' שהוא יו"ט

אלא שהוידוי בא לכפרה וצדיק ורשע אינו תלוי בכפרה כלל 'נהי דאין לו כפרה בתשובה בלב מכל מקום הוי צדיק כיון שמתחרט לפני קונו יתברך'.

סה. הנה אומרים אנו ב'סליחות' מכניסי דמעה הכניסו דמעותינו לפני מלך מתרצה בדמעות, משל לבעל החנות שהעמיד 'מוכר' לשרת את הקונים, הרי מטבע הדברים כשנכסים קונים לחנות עומד זה המוכר ומנהל עמם 'משא ומתן', והרשות בידו להוריד בעת הצורך מעט מדמי המקח, אמנם כאשר נכנס איש הדור בלבשו אשר כל תהלוכותיו מעידים כי ל'עסקים גדולים' בא הנה – את זה ישלח ה'מוכר' מיד לחדרו של בעל הבית, ולא ידבר עמו מטוב ועד רע כלל וכלל... אף אנו אומרים למלאכים – הכניסו דמעותינו כמות שהם אל הבורא יתב"ש כי אינכם 'מבינים' כלל בדמעותיהם של בני ישראל הנאנקים ונדחקים תחת צרותיהם ברוח ובגשם ממחרפיהם ומלוחציהם, וכלשונו של הרה"ק מפאסצנע זי"ע הי"ד בספרו 'אש קודש' וז"ל. האם טעם כבר מלאך צערו של ישראל בשעה שמכים אותו, או את בשתו בשעה שרודפים אותו ומבזים אותו, או את פחדו או את ענותו בשעה שאין לו מזונות ח"ו. על כן השתדלו והרבו תחינה – בתפילה עלינו, אבל את הדמעות הכניסו דמעותינו לפני מלך מתרצה בדמעות מבלי ליגע בהם כלל.

ובזה יתבאר הטעם שאנו אומרים לאחר מכן 'רחמנא דעני לעניי ענינא, רחמנא דעני לתבירי ליבא ענינא' בלשון ארמי ולא בלשון הקודש כשאר התפילה, כי מלאכי השרת אינם מבינים לשון ארמי (תוס' ברכות ג. ד"ה וענין), ובאו לרמז בזה כי מלאכי השרת אין להם שמץ השגה מהו 'שברון לב' של יהודי, ומהו עומק המשמעות של 'עניי'... על כן אומרים זאת בלשון ארמי כאומר, אין לכם שיג ושיח בהאי ענינא, אלא העלו את נאנקתנו כמו שהיא... **סו.** וכתבו הפוסקים שמי שאינו בעל בכי לכל הפחות ישא את קולו ויעשה עצמו כבוכה, בכדי להתעורר ולעורר זכויות של מעלה. והסמיכו לכך את הפסוק (תהלים ו ט) 'כי שמע ה' קול בכיי' (אלף המגן תקפב סקמ"ה, ועיי' מעשה רב להגר"א, רז).

סז. הרה"ק מסאטמאר זי"ע המשיל את הענין, לבן המלך שהורחק מבית אביו לאחר שסרח והוזהר רבות ע"י אביו המלך, ולא שת לבו לכל האזהרות... כעבור שנים נתעוררה האם – המלכה בגעגועים אחר בנה ויצאה למסע ארוך – לתור אחריו ולבקרו, עד שהגיעה לאותה מדינה מרוחקת, מקום אשר הבן כלוא תחת בית מגודר הנעול בשלשלאות ומנעול כבד, מאחורי הגדר זעק הבן לאמו 'זעקה גדולה ומרה' כי רע ומר גורלו, יסורים קשים ומרים נחלתו, כה הוסיף הבן להתחנן ולעורר רחמי אמו שתצילנו מבור הגלות הלזה... ותען האם – המלכה הנה אזרוק לך מבעד לחרכים את המפתח בו תפתח את המנעול ותצא לחפשי... נטל הבן את המפתח הכניסו למנעול... ולא נפתח, שוב ניסה ולא נפתח... זעק הבן אל אמו, אני אנה אני בא, הדלת והשער אינם נפתחים... אולי אין זה המפתח הנכון, אמרה האם בטוחה אני שזה המפתח הנכון... אלא שברבות השנים שלטה החלודה במנעול ולכן אין המפתח פותח... עצה אחת לך בני היקר, שפוך נא דמעות כמים על גבי המנעול ובוזה תוסר כל החלודה, יפתח המפתח את המנעול ויבוא הבן אל אמו... אף אנו אין לנו אלא לשטוף את שערי הלב בדמעות וותחות ובוזה יסורו כל המחיצות והחציצות ונזכה לצאת ממאסר הגלות והצרות, להתקרב אל אבינו שבשמים ולפעול שנה טובה ומתוקה. הרה"ק רבי נפתלי ממעליץ זי"ע (קדושת נפתלי ר"ה) רמז כזאת, דבש ר"ת 'שימה דמעתי בנאדך' (תהלים נו ט), ומבאר שלפעמים רוצה הקב"ה לכתוב טוב על ישראל, ובא השטן ומייבש את הנאד של דיו – ע"מ שלא יוכלו לכתוב בו

אע"פ שאין בידו זכות ומעשים טובים מקבל הקב"ה כתב בספר 'דרך משה' הנספח על 'ספר הגן' (תוכחת מוסר, ליום כ"ד) התפלה שמתפללים בדמעה היא תפלתו ועושה הפצו"ס.

טוב עליהם. ע"ז מבקשים, רבש"ע, 'שימה דמעתי בנאדך' - שתשים הדמעה תחת הדיו, 'הלא בספרתך' - ובאופן זה תכתבנו בספר חיים טובים.

הרה"ק ה'ישמח משה' זי"ע (תוכחת חיים לר"ה יד) המשיל את מעלת הבכיה במשל למלך שכעס על עבדיו ורצה להענישם, התכנסו כל העבדים והמשרתים לטכס עצה איך לפייס את המלך. נעמד שר המשקים ואמר, כי כפי שהוא מכיר את המלך זה שנים רבות לא יצליחו לפייסו בשום מתנה או דורון ורק עצה אחת יש להם, להגיש לפניו משקה פלוני אשר ידעתי כי המלך אוהבו ביותר, ויצרפו למשקה כתב התנצלות, ומסתבר שבעידן ריצוי ושמחה כזה יסלח להם על עוונם. והנמשל, כי הקב"ה מתרצה בדמעות שהאדם שופך מעומק לבו כמים מפני שזה חביב אצלו יתב"ש, ובאותה שעה יש בידו האפשרות לבקש גם מחילה על פשעיו.

וזה לשון הרה"ק ה'עריבי נחל' זי"ע (דרוש לר"ה) הנה העת לפייסו על כל מה שעשינו לו, ובמה מפייסין לו הנה השי"ת נקרא מלך מתרצה בדמעות שיכולין לפייסו בדמעות, אין אנו יכולין לדבר אחר רק בדמעות. כן מספרים על הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע, בשעת עמדו על הבימה קודם תקיעת שופר הרים את ראשו אל עבר עזרת הנשים ופנה ואמר - נשים צדקניות, שטפו את השופר אשר בידי בדמעותיכן, בכדי שאוכל לתקוע בו כראוי וכיאות.

וזהו טעם הדבר אשר מצינו תפילות שונות שתיקנו גדולי הדור במשך הדורות בשפת האידיש, כיוון ששערי דמעות לא ננעלו (ב"מ נט.) ורק כאשר יבינו את אשר הן מתפללות תיזל דמעה מעיניהן (כי נשים רבות לא היו מבינים בלשון הקודש), אמנם לאנשים לא תיקנו תפילות בשפת האידיש, על אף שבצוק העיתים רבו העמי ארצות וכדו' שלא ידעו קרא וכתוב, כי האשה דמעתה מצויה.

עוד יש בכח הדמעות לרחוץ את הלב... הנה איתא בגמ' (ב"מ נט.) 'אעפ"י ששערי תפילה ננעלו שערי דמעות לא ננעלו', וביאר הגאון רבי אליהו דסלר זצוק"ל שאינו מדבר על השערים אשר בשמים, כי וודאי שערי שמים עדיין פתוחים ועומדים לקבל תפילותיהם של בני ישראל, ולא דיבר אלא על שערי הלב שנסתם ונחתם עד שאי אפשר לו להתפלל ולשפוך נפשו לפני ה', מה תקנתו אעפ"י ששערי תפילה ננעלו שערי דמעות לא ננעלו - יפתח מעיין הדמעות ויזיל דמעה כמים ובה יפתח את סגור לבו ויוכל לעמוד בפני בוראו בתפילה ותחנונים לפעול דבר ישועה ורחמים.

מסופר שפעם אחת הגיע הרה"ק ה'צמח צדק' זי"ע לבקר קבוצת חיילים מצבא הצאר הרוסי (וכידוע עד כמה הפליגו גדולי הדורות במעלת יהודים אלו אשר עמדו בעוז ובתעצומות בנסיונות קשים ומרים לשמור על יהדותם), בתוך הדברים אמרו לו, הנה כבסנו וצחצחנו את הכפתורים שעל המדים שאנו לבושים בהם לכבוד ראש השנה, יורנו הרבי כיצד 'נכבס' את הנשמה, שאלם ה'צמח צדק' במה ניקיתם את הכפתורים, השיבו בחול ומים, אמר להם ב'אלו' תנקו גם את הנשמה, כי תהילים הם כנגד החול והדמעות הם המים שבהם רוחצים ומצחצחים את הנשמה עד שתשוב להבהיק כבראשונה, ובתהילים ובדמעות נצחצח נשמותינו (צמח צדק, ספר השיחות, ער"ה תר"ד).

סח. וכך כתב הגאון הגדול רבי יוסף ליברמן שליט"א בעל ה'משנת יוסף' במכתב, וז"ל. ושמעתי מאברך יקר שמלפני שנים היה בצער גדול, לקח בידו את ספר המאירי והלך אל הגאון הגדול רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל ראב"ד ירושלים ואמר לו שהוא בצרה ויגון, ועל פי דברי המאירי (ב"ב קטז. עיי"ש) בא לבקשו שילמדהו כיצד להתפלל. ענה לו הרב לא היית צריך להביא את המאירי להראות לי כי הנני יודעו כבר שישים שנה, ואם אתה שואל כיצד להתפלל, לך לכותל המערבי ותשפוך שיח בבכי ובתחנונים לפני הקב"ה אל תחסוך בקשת רחמים ואל תחסוך דמעות, וכך תבקש רחמים. הלך האברך משם מיד לכותל ועמד שם שעתיים באמירת תהילים בדמעות בכל ליבו ברגש רב ובקשת תחנונים וחזר אל הרב ואמר עשיתי כאשר ציווני, ענהו הרב תפילתך נתקבלה, וכן הוי.

והוא כמו שכתוב בדרשות חת"ס (ח"ב דף שנה) שאם דמעות חמות יוצאות מהלב בתפילתו הרי זה סימן שתפילתו נתקבלה, וז"ל החת"ס, ואז יעורר ממילא בבכי ודמעות היוצאים מהלב ובה יודע כי נתקבלה תפלתו ומאת ה' היתה לו. ויש לזה מקור בזוה"ק פ' ויחי (רכג.) שכל אדם השופך דמעות לפני הקב"ה אע"ג שנגזר עליו משהו ייקרע, מנלן מלאה שבתפילתה זכתה להינשא ליעקב. הרי שכך לימדונו גדולי ישראל איך להתפלל. וכל שכן אם מתפללים

חשובה וקרובה מאוד להתקבל, כידוע על פי מאמר חז"ל (ברכות לב:) מרוב חשיבות של תפלות שבדמעות^{סט}. והנה, הפתח אשר נכנסים שם התפלות אשר חמה בדמעות אינו פותח אותו פתח שום מלאך או ממונה, כי אם הקב"ה בעצמו ובכבודו

וכו', והקב"ה ברחמי יעתר לו וימלא משאלותיו לטובה אמן בן יהי רצון, עכ"ל^ע.

מעשה נורא מובא בזה"ק (ח"ג רה.) על כוחם של דמעות לפעול במרומים תחיית המתים בפשוטו

על יד מקומות קדושים כי כל עניני תפילה למדים מתפילת חנה (ברכות לא.) והיא התפללה על ידי ביהמ"ק והכהן הגדול. עכ"ד.

סט. משל למלך שהרחיק את בנו למקום רחוק, והיה הבן מתגעגע לאביו ושולח לו מכתבים בדם ליבו 'אב הרחמן, השיבני אליך ואשובה', אך לא קיבל שום 'תשובה', ולא הצליח להבין, כיצד אביו אוהבו אינו מתייחס למכתביו כלל ואינו משיב לו מאומה, עד ששאלו ידידיו, הגידה נא, כיצד הנך שולח את המכתבים, השיב הבן ששולח אותם דרך בית ה'דואר', אמר לו ידידו, אכן נודע הדבר, כי בבית הדואר יושבים שונאים, והם משמידים את המכתבים הבאים ממך, ועדיין לא באה לידי אביך אפילו 'אגרת' אחת... אין לך עצה אחרת, רק לשלוח אותם באניה עד לעבר הים, ומשם יקחנו שליח לבית המלך.

כך פעמים שהאדם מתפלל ולא נענה וחוזר ומתפלל ושוב לא נענה..., ובמר ליבו שואל מדוע לא עלתה התפילה לרחמים ולרצון לפני אדון כל... אכן פעמים שיש עליו 'מקטרגים' הסותמים שערי תפילה ומונעים ממנה לעלות למרומים, ואין לו עצה אלא כלשון הכתוב (איכה ב יח) 'הוריד כנחל דמעה', להרבות בנהרי דמעה, ואז 'תפליג' תפילתו בנהרות אלו ותגיע למחוז חפצה מבלי מפריעים ומקטרגים.

מעין הדברים פירש הרה"ק הישמח משה' זי"ע במה שנאמר (קהלת יא א) 'שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו', שהכוונה היא לבקשה הנשלחת למרומים על פני המים - אלו הדמעות ששופך כמים, שהם עושות רושם רב במרומים, ופועלות כמו עבודה ויגיעה של ימים רבים, וזהו כי ברוב הימים - הנפעל ברוב הימים תמצאנו בנקל אם תבקש בדמעות.

וזה לשון הגה"ק הרבי ר' יהונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש ח"א דרוש ד) ואשרי למי שמתפלל בדמע ובלב נשבר ונדכה כי לא ישוב ריקם.

ע. אך פשיטא שאין הכוונה לבכיה מתוך עצבות ח"ו, אלא מתוך שמחה, וכמו שכבר הזכרנו מה שכתב ה'חתם סופר' זי"ע כי 'בשמך יגילון כל היום' ר"ת בכיה, ללמדך שהשמחה והבכיה משולבים זה בזה ואינם תרתי דסתרי. שמא תאמר כיצד אכן ניתן לשלב בין השמחה לבכיה, כבר כתב ה'לבושי מרדכי' (חותנו של המהרי"ץ דושינסקי) בלישנא דקרא (תהילים מז ח) 'כי מלך כל הארץ אלוקים זמרו משכיל', שאם אנו מתעוררים כי הוא 'מלך על כל הארץ' כיצד שייך לזמר לפניו, אך על כך אמר הכתוב 'משכיל' - שמי שיש בו דעת ושכל יודע שאין זה סתירה כל וכלל. וכבר ביארנו בזה במשל נחמד, למלך שהיה לו בן יקר, שלמגינת לבו וצער הרב הפסיק מוחו לפעול לפתע פתאום רחמנא ליצלן, ואע"פ שדרש ברופאים גדולים ומומחים לא הצליחו למצוא מזור ורפואה למכתו, בלית ברירה נאלץ המלך להכניסו למוסד מיוחד לחולי נפש. והנה מנהל מוסד זה שמח על כך כמוצא שלל רב, מפני שהמלך שילם לו ביד רחבה על כל יום ויום שטיפל בבנו במסירות, ולפיכך כאשר לאחר כמה חודשים נרפא בן המלך לא הסכים המנהל לגלות על דבר רפואתו למלך, כי ידע שאז יוציא אותו משם ושוב לא יקבל מאומה מבית המלך. בכל יום ויום חיכה בן המלך שיבואו להוציאו משם, אך תוחלתו נכזבה, על כן שלח מכתב בקשה לאביו המלך בו נאמר שב"ה כבר הבריא מחליו, והוא ממתין בכליון לשוב לחיק אביו, המנהל שלא רצה לשלחו השמיד מיד את המכתב וכך קיווה לא תגיע דבר הבשורה אל המלך, אך הבן הוסיף לשלוח עוד ועוד מכתבים ולא ידע מדוע לא יבוא אביו לקחתו, והרי גדולה אהבתו לאביו ואהבת אביו אליו, עד שהתבונן בנעשה והבין שהמנהל מונע מבוא המכתבים ליעדם, מחמת רצונו להשאירו שם. מה עשה הבן, הערים וכתב 'מכתב' בו כתב דברים מקוטעים וציורים שונים כדרך הפעוטות בני שלוש... ובין השורות הסתיר כמה אותיות, בהם זעק למלך שיוציאו משם, המנהל שראה מכתב 'מהודר' כזה שמח ושלחו לבית המלך, שהרי בזה יחשוב שבנו עומד עדיין במצבו הראשון. והיה כאשר נתקבל המכתב בבית המלך התעמק המלך בחכמתו בקשקושי הדברים, והבין מיד את זעקת ובקשת בנו החביב, ותיכף שלח להוציאו משם.

פרנסה טובה וגזירות טובות – החובה והזכות להתפלל על עניי גשמיים

הנה ביום הזה נכתב בספר קצבת מזונותיו של כל בריה בעולם^{עא} (ביצה מז.), והזמן גרמא להתפלל ולבקש עליהם 'אבינו מלכנו כתבנו בספר פרנסה וכלכלה', וכיו"ב משאר הצרכותיו... ואף אם יבוא אי מי ויטען מדברי הזוהר הק' (תיקו' כב.) 'צווחין ככלבין הב' הב', הרי כבר אמר מרן הבעש"ט זי"ע (בעש"ט עה"ת ליקוטים לר"ה ויו"ב כד) שדברי הזוהר"ק לא נאמרו על זמנינו שחוסר הפרנסה מפריע לאדם לעבוד את בוראו ביישוב הדעת^{עב}, וכיון שכן לית לן בה^{עג}. ואף חובה^{עד} להתפלל על הפרנסה^{עה}.

כיוצא בזה הובא ב'אמרי פנחס' (תפח) בשם הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע, וזל"ק 'שומים רעדין

ממש, וכך איתא, רבי יוסי דפקיעין הסתלק מן העולם והשאיר אחריו בן קטן, הוי געי ההוא ינוקא ובכי ואמר וכו', עד שיצאה בת קול שאמרה 'זכאה אנת רבי יוסי, דמילין דהאי גדיא זעירא ודמעוי סליקן לגבי כורסייא דמלכא קדישא, ודנו דינא... והא עשרין ותרין שנים אוסיפו לך' וכו' [ובלה"ק - אשריך רבי יוסי שדברי הגדי הקטן הזה ודמעותיו עלו אל כסא המלך הקדוש ודנו דין... והרי עשרים ושתים שנים הוסיפו לך]. ובהמשך איתא שם אמר רבי אלעזר זכאה חולקנא דחמינא תחיית המתים וכו'. ואמר רבי יוסי 'תלת מאה ושתין וחמש דמעין דאושיד ברי עאלו בחושבנא קמי מלכא קדישא... וקוב"ה אתמלי רחמין עלי'] - שלש מאות שישים וחמש דמעות ששפך בני נכנסו בחשבון לפני המלך הקדוש... והקב"ה התמלא רחמים עלי'.

והנמשל, כי בני ישראל זועקים אל ה' בתפלה ובתחנונים, שהמקטרגים אינם מניחים ומעכבים את התפילות מלהגיע לפני כסא הכבוד, ולכן מתחכמים בני ישראל ובחכמה מתחילים לשיר זמירות ותשבחות למלך א-ל חי וקים, ואלה עולים למעלה באין מפריע מפני שהמקטרגים אינם מתאמצים לעכבם, בסוברם שאין בהם שום תחינה ובקשה, אך האמת שבתוך הרנה והשירה מסתירים דברי תפלה ובקשה, והקב"ה אב הרחמים שומע לקול תפילות עמו ישראל וממלא משאלותיהם לטובה ולברכה.

עא. איש חסיד היה בדורות הקודמים בעיה"ק ירושלים ושמו הרב יוסף וויינבערג ז"ל אשר הקב"ה בירכו בעשירות, פעם אחת אירע 'משבר' גדול בענייני המסחר, וכל ה'סוחרים' שבירושלים הילכו כשהם דואגים טרודים ומבולבלים – כי כל עתידם היה תלוי ועומד כיצד יגמר זה המשבר... זולתי ר' יוסף הלז ששלוות נפשו לא פסקה בכהוא זה, באחד הימים נסע ר' יוסף לטבריא ופגשו הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע שהיה דר אז בטבריא, וישאלהו הרבי כיצד היו בך כוחות הנפש לעזוב את ביתך ועסקיך בזמן כזה במצב כזה שהכל תלוי ועומד, ענה ר' יוסף ואמר מיין יריד איז ראש השנה (ה'יריד' שלי הוא בר"ה), כלומר כי אז הוא הזמן לשנות את הקצוב לו לאדם, אבל במשך השנה אין בזה אלא 'גילוי' כמה ומה נקצב בר"ה... מאז היה ה'ברכת אברהם' חוזר הרבה על דבריו אלו מיין יריד איז ראש השנה... מיין יריד איז ראש השנה.

עב. הרה"ק הקדושת ציון' מבאבוב זי"ע הי"ד היה רגיל לספר על אחד מחסידי הרה"ק מראפשיץ זי"ע בשם ר' זאנוויל אשר היה עני ואביון מבלי פרוטה לפורטה, והציעו לו לשמש כש"ץ בימים נוראים בעיר פלונית תמורת מחיר הגון ונכבד, מאחר שהיה יודע 'פרק שירה' וקולו ערב ביותר, והתחבט מאוד היאך ישהה בר"ה שלא במחיצת רבו, אך הדחקות הנוראה הכריעה את הכף וקיבל את ההצעה, וכאשר בא להיפרד מהרה"ק מראפשיץ נענה כנגדו בשנינותו וחריפותו, אה זאנוויל, ובכן תן פחדך אויך געלט... (וכי גם הבקשה על 'ובכן תן פחדך' היא 'כסף'... כלומר שכל תפילתך לא תהא אלא מחמת הממון שהובטח לך), נענה לו החסיד מיניה וביה 'ובכן צדיקים אויך געלט'... (גם הצדיקים צריכים למעות...), הוסיף על כך ה'קדושת ציון', ואני אומר 'ובכן יתקדש שמך ה' אלוקינו, אויך געלט' – שבכדי שנוכל לעבוד את ה' כראוי ולקדש את שמו הגדול בעולם זקוקים אנו למעות הרבה...

על דרך זה ביאר הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע בלשון הכתוב (תהילים קיט קמ) 'צרופה אמרתך מאד ועבדך אֶהְבֶּה', כי 'אמרתך' וקיום מצוותיך 'צרופה' ומחוברת היא ל'מאד' – הוא הממון, וכמו שאמרו (ברכות נד.) 'ובכל מאודך – בכל ממונך', כי אי אפשר לנו לקיים מצוות ה' מתוך דקדוקי עניות, ועל כן עבדך אהבה – מאיר'ל אוהב הרבה 'מאד'...

ובעניין זה פירשו במה שנאמר (תהילים קמה טז) 'פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון', כי עיקר בקשתנו שהקב"ה יפתח את ידו וישפיע עלינו פרנסה בהרחבה הוא רק כדי שנוכל לחלק צדקה לאחרים ולהשביע לכל חי רצון...

ולאמין שהש"ת ימלא שאלתו בוודאי, והיא מצווה רבה עי'.

ויש הטוענים, האך נתפלל על בני חיי ומזוני לפני מלך א-ל רם ונישא, כבר הפרך טענתם הרה"ק

רבי דוד מטאלנא זי"ע (בנסת דוד, ערך הון את הכל), והעמיסו

בנוסח התפילה קדוש אתה ונורא שמך - הרי הקב"ה קדוש ונורא, ואך אפשר לבקש מאתו על קויליטש (חלה), ושאר עניני פרנסה, לזה אומרים 'ואין אלוה-

זיך איין (מתפתים לחשוב) צווחין ככלבים הב הב, ואין מתפללים בר"ה ויו"ב על פרנסה, דאס האבין זיי ניש, און דאס בעטין זיין ניש' (אינם במדרגה זו שלא לבקש על הפרנסה, וכיון שאינם מבקשים אינם זוכים לפרנסה, ונמצאים 'קרח מכאן ומכאן').

עוד שם (אות תפר) וגם פעם אחת ציוה לומר פרשת המן בכל עשרת ימי תשובה, וכמה פעמים שמעתי שהיה מזהיר להתפלל על הפרנסה ושאר הצטרכויות

וכלל הדברים, שכל בקשת ה'גשמיות' אינה אלא לצורך רוחני, והרי היא כבקשה על ענייני הרוחניות. וכבר רמז לה הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דיבור האחרון בפרשת כי תבוא) על הפסוק (תהלים כז ד) 'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש', שהנה אמרו חז"ל (תענית ח:) שאין לבקש על שני דברים כאחד, כדכתיב (עזרא ח כג) 'ונצומה ונבקשה על זאת' ולא על אחריתי, ולכאורה קשה שהלא אנחנו מבקשים על כמה וכמה דברים ב'שמונה עשרה' וב'אבינו מלכנו', אלא ביאור הדברים, שכל כוונתנו אינה אלא לדבר אחד - שיהיה לנו כל הנצרך לנו לשבת בבית ה' ולחזות בנועמו, וזהו הפירוש במזמור זה אחת שאלתי מאת ה', אותה אבקש ולא יותר, ומהו, שבתי בבית ה' כל ימי חיי, וכל הבקשות שאני מרבה לבקש בכל התפילות וכדומה אינם אלא לצורך דבר זה בלבד.

עג. הגה"ח רבי זלמן בריזל זצ"ל היה רגיל לומר בשם הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע, רבש"ע, תן לבניך עשירות לרוב, וראיה מוכחת יש בידי שהממון לא יבטל אותם מעבודתך, שאם כן, כבר היה היצה"ר דואג להביא עשירות לכל אחד ואחד מזה זמן רב... אלא שמע מינה שאדרבה דייקא העניות מפריעה לעבודת ה', וא"כ הבה לנו עשירות גדולה למען נוכל לעבדך בהרחבת הלב והדעת.

עד. יש שהמליצו, כי אדרבה המתפלל רק על עניני רוחניות בלבד (אף בכל השנה) נראה חלילה כ'כופר' במקצת. כי הרי הוא כאומר - בכדי להתעלות ברוחניות נצרך הנני לסייעתא דשמיא וע"כ אתפלל ע"ז, אבל בענייני גשמיות יש בידי 'זיך אליינס אן עצה געבען' (לשית עצות בעצמו ולהסתדר)...

וכן אמר להדיא הגאון רבי ישראל סלאנטער (כוכבי אור עמו' רסב), וכן הורה מרן החזו"א שיום זה ניתן לבקשות - אף לכל צרכי האדם (מעשה איש ח"ג עמו' קנז).

עה. אדרבה, הן הן עיקר התפילות, וכפי שאמר הרה"ק מוהר"ש מליובאוויטש זי"ע, כי האנחה והבכיה על המצב הגשמי בראש השנה, הוא תשובה עילאה (הובא בליקוטי דיבורים ח"ד עמוד תשכ).

יש שרמזו זאת בלשון הכתוב (קהלת ט ד) 'כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת', שהנה המתפלל על עניינים רוחניים דומה הוא ל'אריה' אכן המתפלל על גשמיות כבר דימו אותו בזוה"ק ל'כלב', אך טוב הכלב החי - טוב המבקש על פרנסה בחיות ומתוך ליבו, באמונה שהקב"ה שומע תפילתו ויכול למלאות משאלתו מזה שמתפלל על רוחניות ואינו אלא כמת... שמתפלל בלא לב.

עו. פעם באה קבוצת חסידים להסתופף בצל קדשו של הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע, אך שהו שם רק בשעת התפילה ואילו את הסעודות אכלו במקום אחר, משהבחין בכך הרה"ק נענה ואמר בדרך צחות 'חסידים אלו מתפללין כאן על הפרנסה, ואילו אכילתם במקום אחר הוא...' עמד שם החסיד רבי נתנאל רדזינר ז"ל [זקנו של הרב נתנאל רדזינר ז"ל מבני-ברק, שהקים את בית המדרש לתורה ולחסידות 'אש קודש', וזכותו קיימת לעד] והרהר לנפשו, הלא איתא בזוה"ק שאין להתפלל על הפרנסה בראש השנה, ומהו שאמר להם הרבי שהם מתפללים כאן על הפרנסה, ויהי כאשר עבר החסיד לפני הרה"ק מסטאלין להתברך בברכת שנה טובה, עצר אותו הרבי ואמר לו מה שאסור להתפלל על הפרנסה היינו רק לאדם שיש לו פרנסה ומבקש עוד, אבל מי שאין לו פרנסה כלל מותר לו להתפלל על כך בראש השנה...

והוסיף, שבזה מדויק היטב לשון הזוה"ק 'צווחין ככלבים הב הב' ולא אמר פעם אחד 'הב', והיינו מפני דקאי על אלו שיש להם ומבקשים להוסיף עוד על מה שכבר ניתן להם. אולם מי שאין לו - ואף המבין להשיג עצמו כ'רש' - בידיעה שבראש השנה הכל חשבון חדש והרי הוא כמי שעדיין אין לו כלום, לו נאה ויאה לבקש 'הב לן מזוני'.

(י) 'עמדו נא וראו מה נורא יום ה' אשר תלהט אש סביב, ועד תקיעת שופר אלפי אלפים פרסאות גחלי אש בוערות, ולזאת אפילו מלאכי השרת יאחזון רעדה וכו' כי אי אפשר לשער גודל האש עד שבא השופר'.³

ומי לנו גדול מרבינו הרמב"ם אשר העיד על עצמו בזה"ל, אני משה בן מימון, בר"ה בזמן תקיעת שופר עליתי לבימה ולקחתי השופר בדי, והתבוננתי מי המצוה, ומיד התחילו ארכובותי דא לדא נקשן, והתחלתי לתקוע (הובא בנמעי אשל עמו' תל"ב, בשם הרה"ח רבי חיים לובין שראה בכת"י ישן באוצר הספרים).

ועל כן הזמן גרמא לשוב בתשובה שלימה, ואף מי שעדיין לא 'התעורר' - יחוס על עצמו ועל נפשות בני ביתו⁴ וירויץ לתפוס מבעוד מועד⁵, וכל אחד

מבלעדיך, כי אין לנו למי לפנות אלא על הקב"ה הזן את העולם. כי ממי נבקש אם לא מאתו יתב"ש.

כי תצא למלחמה – התעוררות קודם תקיעת שופר

בספרי הקודש האריכו בהרחבה יתירה אודות הזמן שקודם תקיעת שופר, בו 'יוצאים אנו למלחמה' ע"י לערבב את השמן ולהמתיק כל הדינים ולהפכם לרחמים גמורים אכ"ר, כאשר מי לא יירא ויחרד ע"י מאימת הדין ע"י, ובלשון הפייטן (ונתנה תוקף) 'ובשופר גדול יתקע, וקול דממה דקה ישמע, ומלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון, ויאמרו הנה יום הדין לפקוד על צבא מרום בדין כי לא יזכו בעיניך בדין, וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון'. וכאותו לשון נורא שכתב הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע (ערות דבש דרוש

עז. דבר נפלא כתב הגאון רבי שלמה קלוגער זי"ע (הג' חכמת שלמה סי' תקפה ס"ב) וז"ל, ולפענ"ד, יש לומר התוקע קפיטיל (מזמור) קמ"ד בתהלים קודם התקיעות, משום שנאמר (שם א) 'המלמד ידי לקרב אצבעותי למלחמה', כי היא מלחמה גדולה אשר אנחנו נלחמים יום זה, ויש לו להתפלל ע"י מקודם, ולפענ"ד הוא מסוגל אם יאמר בכוונה, עכ"ל. עח. פעם כאשר הוצרך הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע להוכיח בעל עבירה באמצע ימי החורף, קרא לו ואמר לו בקדושתו 'כיצד לא פחד לבך, והלא עוד מעט יגיע הזמן שלפני תקיעת שופר'... אמנם כבר מילתנו אמורה שאין הפחד והתעוררות היראה סתירה לשמחה, וכבר כתב הגאון רבי חיים מוואלוז'ין זצוק"ל (בסוף סידור הגר"א, 'כתר ראש' אות קד) שרבו הגר"א מוויילנא זי"ע היה שמח שמחה גדולה בטרם יגש לתקיעת שופר. ובזה מבאר 'הלבוש' (סי' תקפד ס"ב) מה שכתבו הפוסקים שנוהגים שהבעל תוקע עולה לתורה בראש השנה, כי פקודי ה' ישרים משמחי לב, ובזה יעלה בידו לתקוע את התקיעות מתוך שמחה וחדוה. ונתנו רמז בדבר כי 'שופר' ר"ת שחוק פינו ולשונו רינה' (תהלים קכו ב), ללמד על חובת השמחה שבתקיעת שופר.

עט. ומהאי טעמא כתבו בספה"ק שלא להתוודות קודם התקיעות, בכדי שלא להזכיר שום חטא ח"ו ולא לתת ל'בעל דין' מקום למצוא טענה ועלילה בזמן נורא כזה (וכל הדין ודברים שנזכר בפוסקים לגבי ידוי בלחש ובמחשבה הוא רק 'בין התקיעות' - לאחר שכבר החלו לתקוע, וכבר החל השופר לפעול פעולתו לטובה).

פ. יש ש'דרשו סמוכים' בדברי הגמרא (שבת קיז:) 'תקיעת שופר ורדיית הפת...', שנשמכו זה לזה ללמד, שכשם שברדיית הפת מזדרזים מאוד כי אש בוערת בתנור ואם לא ימהר להוציא תשרף הפת... כך יש לך לדעת בראש השנה כי הזמן בוער כאש ויש למהר להציל, וההצלה תהא ע"י השופר.

פא. שנה אחת קודם התקיעות פנה מרן ה'בעל שם טוב' הק' זי"ע וזעק מנהמת לבו - הבאתם את טפכם ובניכם הנה, עשו כל איש 'חשבון נפשו' שמא הולך את בניו לבית המדרש כמו שהולך אברהם אבינו את יצחק בנו לעקידה וכו', על כן עשו תשובה גדולה והתפללו בעד בניכם' (כתר שם טוב אות שלה).

פב. ובזה ביארו מנהג ישראל לומר 'למנצח לבני קרח מזמור' (תהלים מז) קודם התקיעות, שהרי אף הם היו באותה עצה, וכבר עמדו סמוך לשאול תחתיה, אלא שברגע האחרון... 'על פתחה של גיהנום', עצרו בעצמם ושוב אל ה' בלבב שלם, וכמו שאמרו חז"ל (מגילה יד.) 'מקום נתבצר להם בגיהנם', ובא ללמד, להתעורר עתה בתשובה 'ברגע האחרון' שקודם התקיעות...

באופן אחר אמרו, שיש בזה לימוד זכות על בני ישראל, שהנה בני קרח חזרו בתשובה ממש 'בסוף' ונתקבלה תשובתם 'ובני קרח לא מתו', אם כן נתקבל תשובת בני ישראל בזה היום אף למי שהגיע עד לשאול תחתית... החסיד המפורסם הרה"צ רבי מרדכי ראקוב זצ"ל נענה פעם מתוך שמחה אל רבו הרה"ק ה'חווה' מלובלין זי"ע - היום אירעו נסים ונפלאות לבני ישראל, שאלו הרבי לפשר כוונתו, השיב החסיד, כי אילו היו קובעים לומר קודם

הבינונים, ר"ל שכל אחד נידון כפי מעשיו כמו שביארנו במשנה, ויתעורר לפשפש במעשיו ולחזור ממה שהוא בידו מן העברות, והמתרשל בזמן הזה מן התשובה אין לו חלק בה' אלוהי ישראל, שכל השנה אין להתעוררות מצוי כל כך ואף מדת הדין מתיאשת ממנו וממתנת לו עד זמן זה, והוא אצלי מה שאמרו אין ב"ד של מעלה נכנסין לדין עד שיקדשו ב"ד של מטה את החודש, עכ"ל.

ובוודאי מידה טובה מרובה, כי המתעורר בימים אלו יש לו חלק באלוהי ישראל, ויזכה לשנה טובה ומתוקה ושפע רב עד בלי די.

עורו ישנים - 'לשמוע' קול שופר

ידועים דברי הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ג ה"ד) 'אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב,

יקבל על עצמו קבלה טובה פי' לכל השנה הבעל"ט פד, והיא שתעמוד לו לזכות בדין ולקבל את כל ההשפעות הנוראות והעצומות שעל ידי השופר, וכמו שכתב הרש"ש (נהר שלום בסדר תפילות ר"ה ותק"ש) וז"ל. עת רצון הוא זמן התקיעות להתחרט חרטה גמורה על כל אשר נואלנו ואשר חטאנו 'בכלל ובפרט', ולקבל כל א' ממנו לשוב מאיזה עוון שבידו, ואל יפחות כל אחד לשוב מאיזה חטא - קל או חמור, כי בזה זוכה להיות צדיק בעל תשובה ומכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות פה.

נוראות כתב המאירי (ר"ה טז:) - אף על פי שבכל יום ויום ראוי לאדם לפשפש במעשיו לשוב מדרכו הרעה, כמו שאמרו ז"ל (אבות ב' י) שוב יום אחד קודם מיתתך, מ"מ בזמן הזה, ר"ל בראש השנה ראוי לו להתעורר ביותר, אמרו ז"ל דרך משל ג' ספרים נפתחים בר"ה על הרשעים ועל הצדיקים ועל

התקיעות ז' פעמים פרק קי"ט לא הינו מגיעים לתקוע בשופר מחמת אריכות הפרק... הגם שבפשטות נראים הדברים כמילתא דבדיחותא בעלמא, מ"מ עומק יש כאן, שהרי פרק קי"ט מדבר על 'תמימי דרך' השלימים בעבודתם, שם נאמר אשרי נוצרי עדותיך... בכל לבי דרשתיך... ותורתך חנני, דבקתי בעדותיך, זכרתי משפטיך מעולם, חצות לילה אקום... טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף... מעתה, אם היו אומרים פרק זה לפני התקיעות היו המקטרגים מתעוררים לטעון שיפשפשו במעשיהם של בני ישראל האם 'קיים זה מה שכתב בזה'... ומי יעמוד בדקדוקי המשפט. אכן נס גדול הוא שאומרים 'למנצח לבני קרח מזמור'...

פג. והיות ש'הזמן קצר והמלאכה מרובה'.. ואין שעת הכושר ביישוב הדעת כל כך להתחיל להתבונן בעצמו איזו קבלה טובה יקבל על עצמו לפי מצבו ועניינו, קבלה אשר יוכל לעמוד בה באמת... על כן עצה טובה קמ"ל לעשות כל אותו 'חשבון הנפש' בעוד היום גדול (ואפילו מקודם ר"ה...) מתוך מתינות ושיקול הדעת, ואז יגמור בדעתו הנהגה טובה שינהג בה בל"נ במשך כל השנה הבעל"ט, ומקודם התקיעות יתן דעתו על אותה קבלה שכבר חשב מקודם, ויחזור ויקבל אותה ביתר שאת וביתר עוז.

פד. וכהוא חסיד שנכנס אל הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע קודם ראש השנה והזכיר את עצמו שהוא משמש כ'בעל תוקע' ומבקש שהרבי ילמדנו את כוונת התקיעות. נענה הרבי ואמר 'בשעת התקיעות יש לכוון 'רחמנא אמר תקעו' [ולקיים מצות עשה דאורייתא], אולם בכל ימות השנה תזכור שהנך 'בעל תוקע'... והדברים אמורים לכל אחד ואחד, שבכל השנה כולה צריך לזכור את ימי הדין. ואפשר לרמזו כן בלשון הכתוב (ויקרא כג כד) 'זכרון תרועה' - שהחובה לזכור את התקיעות בר"ה גם באמצע השנה.

וכן פירש הרה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, שיום ר"ה נקרא 'יום הזכרון' כי על האדם לעשות פעולות שבכל השנה יזכור כי עבר עליו 'ראש השנה' בתחילת השנה. ע"י שיקבל ע"ע קבלה שתלווה אותו בכל השנה.

פה. הנה חז"ל (עיי' ר"ה לג:) למדו כמה וכמה הלכות ב'תקיעת השופר' של ראש השנה מתקיעות דיובל, ולכאורה צריך ביאור הרי תקיעת היובל הייתה תקיעה אחת (של ב"ד) לחמישים שנה, ובס"ה כל מנין תקיעות הללו בכל שנות קיומו של 'כלל ישראל' אינו עולה כי אם כ"ז יובלות שנהגו בעם בני ישראל, ומדוע למדו משם לראש השנה הנהוג זה אלפי שנים וכבר תקעו ויתקעו ריבי רבבות של תקיעות, ושפיר היה ללמוד יובל מר"ה ולא להיפך, אלא אפ"ל עומק הכוונה דבא ללמדנו דכמו שביובל ע"י 'תקיעה אחת' יצאו אלפי עבדים לחרות עולם, ואלפי שדות שבו לבעליהם, והכל בכוח אותה תקיעה אחת, אם כן יש לנו ללמוד לדידן - שבאיזה מצב שרק נהיה, אפשר לנו בתקיעה אחת לצאת לחרות עולם מידינו של יצר זה... להיות אדם חדש.

רמז יש בו, כלומר עורו^פ עורו ישנים משנתכם^פ, ונרדמים הקיצו מתרדמתכם^פ, וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה, וזכרו בוראכם אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן, ושונים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל, הביטו לנפשותיכם, והטיבו דרכיכם ומעלליכם, ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה, ומחשבתו אשר לא טובה. שעל ידי קול השופר צריך להתעורר ולחזור בתשובה^פ. ויכניע עצמו^ז לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם.

פו. הוסיף ע"ז הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (ד"ה אני ישנה) 'ולכן מן התורה מספיק רק קולות אחדים בתקיעת שופר, שעל ידם יתעורר הישן, אבל מרוב עתים וימים שנתמעטו הדורות התקינו חז"ל מאה קולות, כי לא בקל יתעורר הישן מתרדמת הבלי הזמן, וצריך הרבה לעוררו עד שיתעורר'.

ובדרך זה ביארו בדרך צחות, מדוע תוקעים 'תשר"ת' ולא סגי בתקיעה אחת, כי צריך לתקוע כמה וכמה תקיעות, עד שנתעורר לגמרי...

פז. כבר אמרו להמשיל, לשריפה שפרצה בבית, ובאותה שעה היה אחד מבני הבית ישן על מיטתו בשלוות נפש, והנה באו כמה 'חכמים' אשר רצו 'להציל' את הלה מן הדליקה, והחלו למדוד גודלם של חלונות הבית וגם את מידות המיטה בניחותא ובכבוד ראש, זעק להם מאן דהו שוטים, בטלנים, הרי תוך כמה רגעים ישרף הלה עם מיטתו גם יחד - העירו אותו... הקיצו אותו... ויברח כל עוד נשמתו באפו... כיו"ב לדידן, אחינו בני ישראל, ביום הדין הנורא, הפסיקו למדוד וללכת הנה והנה, הקיצו עצמכם, התעוררו להתחיל להלך בדרך המלך - מלכו של עולם.

פעם נכנס הגאון הגדול הרב מפוניבז' זצ"ל אל היכל ישיבתו הרמה, ושאל את תלמידי הישיבה כדת מה לעשות באדם הישן, אשר רואה בחלומו אריה גדול הפוער פיו לבלעו חי, ובפחדו כי רב זועק האיש זעקות נואשות עד לב השמים שיחוש להצילו משיני הכפיר השואג לטרף, שאל הרב מפוניבז' האיך נוכל להצילו, הוא מוטיב לה והוא מפרק לה, מ'זועקט איהם אויף... מ'זועקט איהם אויף... (מעוררים אותו משנתו העמוקה), ובזה סר כל הפחד והמוות, ומוסר ההשכל מדבריו הוא, שלפעמים שוקע האדם במשך השנה בתרדמת הזמן, והוא מהלך בדמיונות היצר הרע, ולזה בא קול השופר לעוררו משנתו, ויתפקח מכל 'חלומותיו', ויראה שלא דובים ולא יער, וכל היצר הרע על שלל תאוותיו אינו אלא חלום ודמיון בעלמא.

וכן מצינו בכל מקום שנכתב בשו"ע ופוסקים אודות ה'סליחות' נכתב לקום לסליחות, וברבינו יונה (שע"ת א ג) כתב 'לא ימצא איחור התשובה אלא בעמי הארץ אשר המה ישינים שוככים', כי זוהי 'פתחה של תשובה' להתעורר ולהתנער משנתו בהבלי הזמן, להתפקח ולהתחיל לעבוד את ה'.

פח. כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע (רסיסי לילה אות לה א) ענין תקיעת שופר שכתב רמב"ם - כלומר עורו ישנים מתרדמתכם, ורז"ל אמרו (ר"ה טז.) שיעלה זכרונכם לפני לטובה ובמה בשופר. הכל אחד כי 'ה' צילך' כאשר האדם מתעורר משנתו וזוכר בהש"י, אז הש"י זוכר אותו כאותו ענין שהוא זוכר בהש"י, ומה זכירתו - שהקב"ה מלא כל הארץ כבודו, והכל שלו, וצריך לעובדו וכיוצא, כל חד לפום אתערותא דלילה.

והנה מצינו ג' לשונות מעניין השינה, 'תנומה' שהיא הקלה שבשינה, למעלה ממנו 'שינה', ו'תרדמה' קשה מכולם (עד שנפסק שאפשר לצרף את הישן למנון, שו"ע אורח נה ג, ואילו שיכור השרוי ב'תרדמה' אינו מצטרף למנון, משנ"ב צט י), ולזה הביא הרמב"ם כי הרמז לתקיעת שופר הוא בלשון 'עורו... ונרדמים הקיצו מתרדמתכם', כי הכל מתעוררים לקול השופר. פט. ביאור נורא ביאר הרה"ק ה'אור המאיר' זי"ע (עפ"י דבריו בד"ה א"י היתקע), דלכאורה אם השופר בא לעורר את ישראל לתשובה, מדוע הוצרכו ל'שופר' אפשר לתקן שבכל עיר ועיר ידרוש החכם 'דרשת התעוררות' בקול חוצב להבות אש. ומבאר בדרך משל, לעיירה מוקפת חומה שהתגוררו בה עניים ועשירים, והעמידו שומר בפתח העיר שישמרו אותם מן המזיקים והגנבים, והנה כאשר יבחין השומר בכנופיית גנבים המתקרבים לעיר ויצעק גנבים... גנבים... לא יתאספו אצלו כי אם העשירים לבדם הדואגים על כספם ורכושם, ורק הם יסייעו לשומר להתגבר כנגד הגנבים ולגרשם מתחום העיר, ואילו העניים ישארו בבתיהם, כי לא איכפת להו כ"כ אם יכנסו הגנבים בתוך העיר, מאחר שבלאו הכי אין מה לגנוב מהם, אך אם יצעק השומר בקול אש... אש... שהעיירה בוערת וכל הרוצה להציל את נפשו עליו לעזוב את העיר, אזי ימלטו כולם על נפשם.

והכי נמי אם היה החכם דורש לפני העם להתחזק בענייני תפילה, היו חלקם אומרים שהם מתפללים כהוגן ואין הדברים מכוונים אליהם, ואם היה מעוררם בלימוד התורה היו התלמידי חכמים מתנערים ואומרים שהם עסקו

ומצינו ב'ר"ן' (ר"ה ג. מדה"ר ד"ה למה) שביאר בדברי הגמ' (ר"ה טז.) 'למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין, כדי לערבב השמן', וכתב וז"ל, פירוש כדי להכניע את היצר, כדכתיב 'אם יתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו', וכדריש לקיש דאמר (ב"ב טז.) 'הוא שמן הוא יצר הרע'. והרי שעניין התקיעות הוא לגרש את ה'שאר שב'עיסה', אותו יצר הרע המסית ומדיח אותנו בכל השנה⁵⁹⁰. וכן כתב ה'חינוך' (מצוה

בתורה כל השנה כולה, ואם היה מוכיחם על עניני גמילות חסדים היו העסקנים הולכים בלב רגוע, שלא אליהם נאמרה התוכחה, ולכן אמרה תורה לתקוע בשופר בקול רעש גדול, שזה מעורר את כל אחד ואחד לחזור בתשובה בכל מצב שהוא, ולב יודע מרת נפשו והוא עצמו מכיר בנגעי עצמו, וכדוגמת השומר הזועק אש... אש... הגורם לכולם לברוח ממקומם.

צ. סיפר הרה"ח הישיש רבי זאב אייזנבאך זצ"ל ששמע מאחד מזקני ירושלים ששמע מזקנו בעל המעשה, בהיותו ילד קטן נסע עם אביו באחת השנים לשהות בראש השנה בצל הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע, והיה אז שם ציבור גדול מאד של חסידים, ומחמת הדוחק והצפיפות היו חייבים להוסיף עוד מקום לעמוד בעת התפילה, לכן עשו חור גדול בגג של בית המדרש, והרבה מן החסידים עמדו על הגג ושם הביטו אחרי הרה"ק מטשערנאביל בעבודתו בקודש.

אך עדיין שרר דוחק גדול בבית המדרש, ומחמת גודל הדוחק והצפיפות שהיו קודם התקיעות התעלף בעל-המעשה חסר אונים, מיד מיהרו לעוררו מעלפונו והשיבוהו אצל הבימה – מקום ששלט האוויר (תחת החור שבגג) בסמוך להרה"ק מטשערנאביל, מפני שהותו במקום קרוב כ"כ זכה אז לשמוע דברות קודש שדרש הרה"ק מטשערנאביל באותה שנה בקול חוצב להבות אש קודם התקיעות, וכה אמר, ה'תקיעה' היא קול שופר חלק המורה על מדת הגאווה, ואילו תרועה מורה על שברון לב ומדת ענווה, וזהו הרמז בפסוק (תהילים מז ו) 'עלה אלוקים' כדי לסלק מדת הדין המרומז בשם אלוקים, צריך לקיים 'בתרועה' שיהא לבו נשבר בקרבו, אך סילוק שם ה' המורה על רחמים נעשה חלילה 'בקול שופר', דהיינו קול התקיעה שנדמה בעיניו שהוא חלק ואין בו פגם, רחמנא ליצלן. ויהי כאשר שמעו הקהל את דבריו הקדושים יוצאים מעומק לב טהור געו כולם בבכי, והעיד הילד שמן הגג נשפכו דמעות כמים שהרטיבו את כל בגדיו מכף רגל ועד ראש.

כיוצא בדבר כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות שסט:) כי 'בחצוצרות וקול שופר הריעו' (תהילים צח ו) ר"ת 'בושה', כי העיקר הוא ה'בושה' על מעשי הרעים מתוך שברון לב. וכן רמז לה הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע (ח"ב עמ' קלא) כי 'שופר' עם האותיות עולה כמניין 'שברון לב' (590), כי עניין השופר הוא להביא לידי שברון לב אמיתי. וכבר כתב ה'פרי מגדים' זי"ע (סי' תקצ"ב ס"ק א) בשם 'הגאון מהר"ח ראפאפארט' לבאר את נוסח הברכה במוסף של ראש השנה, 'כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך', דלכאורה יש לדייק מדוע אמר שומע בתקיעת שופר ו'מאזין' בתרועה. ועוד, מהו 'ואין דומה לך' – וכי אין עוד מי שביכולתו לשמוע קול שופר ולהאזין לקול התרועה.

אלא, דהנה חז"ל (תנחומא האזינו ב) פירשו את הפסוק (דברים לב א) 'האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי', שהאזנה פירושה מקרוב ושמיעה מרחוק. ועל כן כשדיבר משה רבינו אל בני ישראל אמר האזינו השמים, כיוון שהיה קרוב לשמים, ואילו לארץ שהייתה רחוקה ממנו אמר ותשמע הארץ אמרי פי. עוד יש להקדים, שתקיעה קול פשוט היא, ורומזת לצדיק מעיקרא שמעולם לא נכשל, ואילו תרועה קול שבור הוא, ורומזת לבעל תשובה שרחוק היה ונתקרב אל ה' ולתורתו. וזהו שאומרים שומע קול שופר, את קול התקיעה – קול פשוט כקולו של צדיק מתחילתו, את קולו הוא 'שומע' רק מרחוק. אך 'מאזין תרועה' לקולו של 'בעל תשובה', וקול זה שומע ה' מקרוב אחר שיש בו מעלת 'לב נשבר', ו'קרוב ה' לנשברי לב'. ובדבר הזה אנו משבחים ומפארים את הבורא ש'אין דומה לך', כי הקב"ה משתמש במאנין תבירין ואילו מלך בוד"א אינו משתמש בכלים שבורים.

צא. הרה"ק רבי יחיאל ממוש זי"ע נכנס פעם אל בית מדרשו לתקיעת שופר, וכבר עלה אל הבימה, ולא אבה לתקוע בהראותו שבסמוך עומד 'דבר אחר' האוכל ומכלה פירות בשדהו של אחד היהודים, ולא יוכל לתקוע עד שיגרשוהו משם, ואכן שני אברכים יצאו וגירשוהו ומיד החל בתקיעות. כעבור שנים סיפר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע סיפור זה, ונענה ואמר 'אזא מעשה פון דער מוש'ער האב איך נאך נישט געהערט' (סיפור נורא כזה מהרה"ק ממוש עוד לא שמעתי), נענו החסידים ואמרו, שלבטח התלהבותו של הרבי היא ממעשה החסד והצדקה של הרה"ק ממוש,

הוא כפנים דמי (ולכן אין לתקוע בשל פרה כדי שלא להזכיר אותו עיון). מכאן הוכיח הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרמ"ה, תרמ"ט, וכן הגידו רבים מצדיקי הדורות), שהתקוע בשופר דראש השנה בכל מקום שהוא, הרי הוא חשוב ככהן גדול הנכנס לקודש הקדשים לפני ולפנים^{צד} ככל חוקתו ומשפטו - אף לאסור שופר של פרה.

ובמקום אחר (שנת תרמ"ח ד"ה איתא) מפרש לפי זה מה שאמרו (ר"ה טו.) 'אמרו לפני זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה, ובמה בשופר', ובפשטות אינו מובן הקושיא ובמה, והרי כבר אמר 'אמרו לפני זכרונות' - כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה. ומבאר, 'אלא, דקאי על מה שאמרו 'אמרו לפני', ואיך יכולין להתקרב לפניו - ע"י השופר^{צה}.

בדברים אלו כתב גם הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל, ומסיים 'כאשר כח הציור מועיל למוסר [היינו כשאדם מצייר לפניו הדברים לנגד עיניו יועילו לו זה להתעורר לתוכחת מוסר], יצייר האדם עצמו אילו היה כהן גדול והיה צריך להיכנס ביום הכיפורים לבית קדשי

שיא' וזהו ענין זכרון תרועה הנזכרים בו, כי התרועה קול שבור, לרמוז שישבור כל אחד תוקף יצרו^{צב} ויתנחם על מעשיו הרעים'.

והזמן מסוגל ביותר שתתקבל התשובה וכמו שהביא ה'פלא יועץ' (ערך ר"ה) בשם הרש"ש (נהר שלום בסדר תפילות ר"ה ותק"ש) כי התעוררות תשובה מועילה היום כנגד טורח גדול בזמן אחר^{צג}.

כלפנים דמי - קדושת זמן התקיעות

איתא בגמ' (ר"ה כו.) שופר של פרה פסול ואין יוצאים בו חובת התקיעות, משום דאין קטיגור נעשה סניגור, וכיון שהעגל נולד מן הפרה לכן אי אפשר לרצות את הקב"ה כאשר מזכירים עוון זה, ודינו שווה ל'כהן הגדול' שאינו נכנס בבגדי זהב לקודש הקדשים, כדי שלא ייזכר כל רמז חטא בעת ה'ריצוי' לפני ולפנים. ורק ב'היכל' לא חששו כ"כ, ומותר לגשת אל הקודש בבגדי זהב, מעתה, יש לתמוה, וכי 'תקיעת שופר' של ר"ה ב'קודש הקדשים' היא, וביארו בגמרא כיוון דלזכרון

שאף בזמן מרומם קודם 'תקיעת שופר' דאג לשדהו של יהודי [כדוגמת המסופר על הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע שמצאוהו קודם תפילת 'כל נדרי', כשהוא מנדנד תינוק בעריסתו אשר אמו עזבתו והלכה לביהכ"נ, כי זה כל מהותם של צדיקים, שאף בזמנים אחוזי שרעפים זוכרים הם את עם ה' לעשות עמהם חסד ואמת]. אך ה'בית אברהם' נענה ואמר בלהב, 'מדוע אינכם מבינים עמקות המעשה, הרי כל כוונת התקיעות היא לעקור את ה'דבר אחר' מכרם ה' צבאות בית ישראל', כי זהו כל התקיעות שכל אחד יעקור את כל הרע מגופו רוחו ונשמתו.

צב. וכבר הבאנו מה שכתבו בספה"ק כי 'שופר' ר"ת 'שורש פורה ראש ולענה' (דברים כט יז), כי בכח השופר לעקור כל השרשים הרעים אשר המה 'אבות נזיקין' לכל החטאים.

צג. אף על העבירות החמורות ביותר יש בידו לשוב באותה שעה, וכמו שאיתא ב'צמח צדק' (ליקוטים אות ג), דגבי שופר כתיב (תהלים פא ד) 'תקעו בחודש שופר', ואצל יעקב אבינו נאמר (בראשית לב כו) 'ותקע כף ירך יעקב', ואותיות 'תקעו' הן אותיות 'ותקע', ללמדנו שבעת תקיעת שופר יכול האדם לתקן אף מה שפגם בירכו דהיינו אביזריהו דגילוי עריות.

והרש"ש (הובא ב'פלא יועץ' שם) הוסיף, שאפילו מחטיא את הרבים מתכפר על ידי תשובה בעת התקיעות, וכן יש תיקון גם לכל ה'פגמים' עליהם איתא בזוה"ק שלא מועיל עליהם תשובה רח"ל.

צד. הוסיף ע"ז עוד ה'שפת אמת' (תרס"ה ד"ה איתא) כי הנה בשלושה רגלים נצטוונו במצות 'עליה לרגל', אמנם אין בני ישראל יכולים לעמוד אלא בעזרת ישראל, אמנם בר"ה ניתן 'להיכנס' עד לקדש הקדשים, הרבה הרבה יותר מבשאר רגלים. ומבאר טעמא דמילתא כי 'מקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד', ועל ידי התעוררות התשובה שמכח תקיעת שופר זוכים אנו להתקרב ביותר לאבינו שבשמים ולהתעלות עד שאנו עומדים במקום שצדיקים גמורים אין יכולים לעמוד, דהיינו בשלושה רגלים בעת העלייה לרגל.

צה. עפ"ז יישב אחד מצדיקי הדור שליט"א מה שדקדק הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (לקוטים ד"ה וכן מי) 'שלא מצינו בספרים הקדושים לומר לשם יחוד קודם תקיעת שופר כמו בכל המצוות, עיי"ש, ומבאר, כי עניין אמירת 'לשם יחוד' הוא כהכנה להתקרב על ידה אל הקודש, אכן מכח השופר לרומם בני ישראל עד שיהיו 'כלפנים' - ככהן גדול בקדש הקדשים, ואין צורך באמירת 'לשם יחוד'.

ובשופר גדול יתקע - סגולת התקיעות ברוח ובגשם
אמרו במדרש (ויק"ר כט ג) בשעה שישראל נוטלין את
שופריהן ותוקעין לפני הקב"ה, עומד מבסא הדין
ויושב בבסא רחמים^{צו}. וכבר נזכר מה דאיתא בגמ'
שעל ידי השופר עולה זכרון בני ישראל לטובה^{צו}.

וביארנו צדיקי הדורות (הרה"ק בעל התניא, שם משמואל
תרע"ט בשם אביו הרה"ק האבני נור, ועוד) כי הנה

הקדשים היה חרד מאד לנפשו בל יפגעו רעה חלילה,
כן יחזק אמונתו אמונת חכמי התלמוד אשר פסקו
וחדלו [פירוש, שאסרו ופסלו] שופר של פרה, משום
אין קטיגור נעשה סניגור, ואכן השופר כיון דלזכרון
אתי, והאדם נזכר ונשפט על כל מעשיו, ככהן גדול
הנכנס לקודש הקדשים דמו, והדברים בהווייתן, ומאד
מאד יחרד לב האדם המעמיק בדבר הנורא הזה^{הובא}
באגרות ומכתבי הגר"י סלנטר, מכתב ענ).

צו. כך המליץ הרה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע, כי כביכול הקב"ה משתומם על עצמו - כיצד הגעתי הלום, לשבת על
'כסא דין', אין זה אלא כי 'השטן' קטרג על בני ישראל, ופיתתה אותי לכעוס על בני ישראל, הרי לי שכח אדיר
יש לשטן בפיתויו, א"כ מה טענה יש לי על בני ישראל כשהם חוטאים, הרי כל חטאם אינו אלא מחמת כוחו הגדול
של השטן לפתותם... מטעם זה עצמו עובר קוב"ה מכסא דין לכסא רחמים.

וכעין שביאר הרה"ק המהרי"ד (פר' וירא) את נוסח התפילה 'כמו שכבש אברהם אבינו את רחמיו וכו' כן יכבשו
רחמיו את כעסו מעלינו', ולכאורה קשה, הנה אנו מבקשים שהקב"ה יעורר רחמיו ויכבוש את כעסו, ואילו אברהם
אבינו כבש את רחמיו ועורר את מדת הדין והגבורה לשחוט את בנו.

והסביר המהרי"ד, דהנה אמרו חז"ל (תנחומא פרשת וירא פרק כב) שבלכת אברהם אבינו אל ה'עקידה' בא השטן למנעו
שלא יקריב את יצחק, לאחר שראה שכל ניסיונותיו אינם מצליחים החל לטעון טענות שונות ומשונות מדוע יש
לאברהם להימנע מעשיית העקידה, עד שענה לו אברהם, אכן, צדקו דברך, אלא שאתה 'שטן' אתה, וכלל מסור
בידנו לעשות תמיד איפכא מדברך. כיו"ב אנו מבקשים מאת ה' להשיב למקטרגים לאמר 'אכן, צודקים אתם
בטענותיכם, אלא שעלי לעשות 'איפכא' מטענותיכם', ואכתבם בספרן של צדיקים גמורים לאלתר לחיים טובים
ולשלום, אמן כן יהי רצון.

צז. וטעמא דמילתא הסביר הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע (קדושת לוי לר"ה ד"ה בחצוצרות) בדרך משל, למלך
גדול שתעה בעובי היער ולא מצא את הדרך לצאת משם, לשמחתו פגע בכמה אנשים וביקש מהם להראות
לו את דרך המלך, אך הם לא הכירו את הדרך כי כל ימי חייהם התגוררו שם בין העצים ולא היה בידם לעזור לו,
עד שלבסוף ראה חכם אחד וביקש מאתו שיוורו את הדרך לצאת משם, הבחין החכם שהוא המלך ונרתע לאחוריו,
אך מיד התעשת והראה לו היאך יחזור לארמונו. המלך הכיר טובה מרובה לאותו חכם, ויגדלוהו וינשאהו על כל
השרים וילבישהו בגדי 'שר' וציווה להטמין בבית גזיו את בגדיו הישנים, ומאז התנהלו כל עניני המדינה על פיו.
ויהי אחר הדברים האלה סרח פעם שר זה, וחטא חטא גדול אשר לא יעשה, ונידון למיתה. השר ביקש שימלאו
את משאלתו האחרונה להתראות עוד פעם אחת לפני המלך עם בגדיו הישנים אשר בגזי המלך, וכך נפל לפני
רגליו והתחנן לפניו שיסלח לו על מעשיו, ואכן, מכיוון שראהו המלך בבגדים אלו נזכר בטובה הגדולה שגמל עמו
בימים ההם, ויט אליו חסד ומחל לו על העון.

והנמשל מובן מאליו, שהקב"ה חזר על כל אומה ולשון לתת להם את התורה הקדושה והם לא הסכימו לקבלה
(כמבואר בב"ק לח:), ורק כנסת ישראל ענו ואמרו 'נעשה ונשמע' וקבלו עליהם עול מלכות שמים, ואכן הם קבלו את
התורה בהר סיני כשנשמע קול שופר חזק מאד בהר. לכן תוקעים בר"ה בשופר - לעורר אהבת איתן, שיזכור הקב"ה
לנו חסד נעורינו שקבלנו את התורה כאשר שום אומה ולשון לא חפצו לקבלה, וממילא סולח קוב"ה ומוחל לנו
לכל עוונותינו.

ב'חידושי הרשב"י' (ר"ה טז:) כתב וז"ל, אמרה תורה תקעו לפני בשופר כמו שתוקעים בשופר לפני המלך ואומרים
'יחי המלך', ואותה תקיעה תעלה לפני לזכרון לפקוד אתכם לשלום כמלך המקלס על עבדיו העובדים אותו, עכ"ל,
וכלומר שבתקיעה מכריזים אנו כי אבינו שבשמים הוא מלכנו, ועולה לנחת רוח לפניו עד שפוקד לשלום את עבדיו.
באופן אחר נתבאר בספה"ק בדרך משל לבת מלך שיצאה מארמון המלוכה ותעתה בדרכה ולא מצאה 'דרך
המלך', וברוב הדרך נתקלו רגליה באבנים ונפלה כמה וכמה פעמים, עד שנקרעו בגדי המלוכה וכל מראה תואר

ושבו אין לו שייכות לעבר אלא הרי הוא נולד מחדש כאיש אחר לגמרי, ואף אם עד עתה היה נוטה מזלזל, לרע, אזי מעכשיו יכולים כל השרשים שבו וכל מזלזל להתהפך לטוב.

ואכן אין בקוצר שכלנו להשיג גודל הרחמים המתגללים על ידי 'סדר התקיעות' צ"ח לבטל כל גזירות רעות צ"ח, ולהשפיע כל מילי דמיטב, הן בסייעתא דשמיא בכל מלאכת עבודת הבורא, והן בהשפעות טובות בבני חיי ומוזניא, לטוב לנו כל הימים, וכבר אמר הרה"ק מרוז'ין זי"ע (עירן קדישין השלם) אילו היו יודעים בני אדם כח ועת רצון של תקיעת שופר היו מחזיקים את הזמן בשתי ידיים.

איתא (ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג) שכביכול הקב"ה מקיים את כל המצוות שבתורה, ונמצא שבשעה שישראל נוטלין את שופרותיהן ותוקעים הרי כביכול מתעורר בן גם למעלה, ואף הקב"ה 'תוקע' בשופר, ועל זה נאמר ובשופר גדול יתקע. וענין התקיעה של מעלה הוא כדכתיב (בראשית ב' ז) 'ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה', שהרי 'מאן הנפח מדיליה נפח' - וכלשון הרמב"ן (שם) 'כי הנפח באפי אחר מנשמתו יתן בו', וכביכול הקב"ה נפח באדם הראשון 'משלו', ועי"ז נעשה לנפש חיה, כי הקב"ה הוא מקור החיים ונתן מהחיות שבו לתוך גוף האדם. וכך מתחדש העניין בכל שנה ושנה, 'כי זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון', ועל ידי תקיעת שופר מתחדש בריאת האדם.

פניה הושחת עד שלא היה ניתן להכירה. בהגיעה אל 'בית אביה' עכבוה השומרים מלהיכנס, אמרה להם, הניחו לי כי בת המלך אנכי, השיבו לה כנגדה, כל היום מגיעים הנה 'אורחי פרחי' הטוענים שהם ממשפחת המלך... עד שזעקה בקול מר, אבי, אבי, אף אם אינך מצליח להכיר אותי אך הקשב לקולי והכר נא האם בתך אני אם לא. כיוצא בדבר, אנו אומרים אל הקב"ה, אף אם אנו מלאי עוון עד שלא ניתן להכיר עלינו כי אנו בניך, אך שמע קולנו, ותיווכח כי אכן הננו בניך ואתה אבינו. וזהו ענין קול שופר, קול העולה לשמי מרום לעורר רחמים כי בניס אנחנו למקום ב"ה, ועי"ז עולה זכרונם לפני לטובה. והדברים אמורים גם לגבי השמעת קול תפילה ובקשה, שהקב"ה 'שומע' את הקול, כי קולך ערב, ומתעורר זכרונם לפני לטובה.

צח. כך הביא הגה"ק ה'חתן סופר' (מקנה וקנינים עמ' קנו) שהנה האר"י הק' זי"ע רמז בכתוב (בראשית ט יד) 'והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן', שה'ענן' רומז על מה שנאמר (איכה ג מד) 'סכותה בענן לך מעבור תפילה', והיינו כשהחושך מכסה ארץ והקטרוג מתגבר ומעכב את התפילות מלעלות לשמי מרומים ח"ו, ומה העצה לך, שתיראה ה'קשת' בענן, ורומז על תקיעת שופר, שהרי תיבת 'קשת' עולה ל'ראשי תיבות' של תקיעה שברים תרועה (זח"ג רל:), וכלומר, שעל ידי התקיעות מתפזרים כל ה'עננים', ויתגלה האורה, וכמו שדרשו חז"ל (שוח"ט) מה שנאמר (תהלים כז א) 'לדוד ה' אורי וישעי' אורי בראש השנה.

צט. כתב בספר 'פנים יפות' (אמור ד"ה בחודש) רמז נפלא על הפסוק (תהלים פא ד) 'תקעו בחדש שפר בכסה ליום חגנו', כי הנה ידוע שהאותיות יכולות להתחלף עם האותיות שלפניהם (שער הכוונות, ענין הפסח דרוש ב). אותיות הקודמות לתיבת 'חדש' הוא 'גזר', והקודמות ל'כסה' הוא 'דין', והוא רמז ל'גזר דין' שבראש השנה, והאותיות שקודם לתיבת 'שפר' הם קר"ע. וכלומר שע"י השופר קורעין גזר דין, וכמו שאנו מבקשים 'קרע רוע גזר דיננו'.

ק. כה כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע (דברי חלומות יד), וז"ל, בכל מצוה ישנה קדושה מיוחדת כפי אור של אותה מצוה, מצוה שופר מביאה יראה בלב וכמו שנאמר (עמוס ג ו) 'אם יתקע וגו' ועם לא יחרדו', וזהו עיקר המבוקש מאיש הישראלי, וכמו שנאמר (דברים י יב) 'מה ה' א' שואל מעמך כי אם ליראה' ונאמר (קהלת יב יג) 'סוף דבר הכל וגו' את האלוקים ירא וגו' כי זה כל האדם, ועל כן מצוה זו בראש השנה להכניס היראה בלב על כל ימות השנה... ומסיים שם, וכל מחשבות של יראת שמים הבאים ללב האדם בכל ימות השנה הכל מקיום מצוה שופר בראש השנה. וכאותו לשון כתב הוא עצמו (רסיסי לילה אות לה) שכל כוחנו בתורה בכל השנה כולה בא מכוחו דשופר בר"ה. קא. הרה"ק ה'עטרת ישועה' זי"ע אמר (ליל ר"ה קודם קידוש ד"ה בהפטרות פנחס) ש'תקעו' בגמטריא 'עושר', לרמז על כח השופר לפתוח שערי פרנסה טובה בהרחבה לכל בני ישראל. עוד אמר לבאר עפ"י דברי חז"ל (ר"ה כו:): 'שופר מאריך' - שע"י השופר נזכה לאריכות ימים (עטרת ישועה פר' תצא ד"ה א"י כי תצא). ואף 'זכה לארוכה' ורפואה שלימה (שם, פר' ראה ד"ה א"י ראה).

כן הוא מסוגל לפקידת עקרות, כי האותיות שאחר עקרה הם שופר, וכלומר שהשופר יוציאם מלהיות בכלל עקרה.

כתבנו בספר זכויות – ענין קבלות טובות

וזו העצה היעוצה לזכות בדין, וכפי שביאר הגה"צ רבי אליהו לאפייאן זצ"ל (לב אליהו, מערכות התשובה עמ' שמא) בדברי המשנה (אבות ד א) 'רבי אליעזר בן יעקב אומר, העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד, ויש לדייק מהו שכתב בלשון הווה העושה מצוה אחת ולא בלשון עבר מי שעשה, ועוד, מהו מצווה 'אחת', אלא לומר לך, שלא מדובר במקיים איזה המצווה, אלא ב'קובע' ומקבל ע"ע שיקיים מצווה פלונית, בזה גופא 'קונה לו פרקליט' ליום הדין קי. וכך מתאמרא בשם צדיקים על הפסוק (תהלים כז ג-ד) 'אם תקום עלי מלחמה

בלל גדול ב'דרכי התשובה', לקבל על עצמו קבלות טובות וגדרים וסייגים, כל אחד לפי עניינו ומצבו, ועל ידי זה יעלה ויתעלה בעבודתו ית"ש. והדברים אמורים ביותר בעמדתו בשערי השנה החדשה, שצריך האדם לקבל על עצמו על כל השנה הבעל"מ קב. וכך היה אומר הרה"ק ה'צמח צדק' זי"ע, ש'קבלה טובה' שמקבל האדם על עצמו בימים הקדושים האלו הוא 'המלוש החדש, לנפש החדשה, לשנה החדשה'.

הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (לר"ה ד"ה תקיעת) כתב על דברי חז"ל (שבת קיז:) 'תקיעת שופר ורדיית הפת...' ללמדנו שתקיעת שופר משפיעה פרנסה.

איתא ב'שער המלך' (ש"ג פ"ד) וז"ל. ובשעת תקיעת שופר בשעה שקולו מחזיק ברכה 'ברכת השופר' יתעוררו את עצמן בבכיה רבה, וביותר בעניית אמן אחר הברכה, שבעת ההיא יכתב קצבת הפרנסה וכל השפע לכל השנה כולה, עכ"ל.

קב. כך פירש הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (ליקו"א אות כט) בפסוק (משלי לא כז) 'צופיה הליכות ביתה', שכשם שהנוסע ליריד אזי כל דעתו בעת שהותו ביריד הוא לקנות דברים הנצרכים לו לאחר שיחזור לביתו, כך צריך לזכור בכל זמן טוב למלא אסמיו בקניינים שיהיו לו גם 'כשישוב לביתו'.

ואכן מילתא דפשיטא שאין די בקבלת עול מלכותו ית' רק בימים אלו... בצחות רמזו בפסוק (תהלים סא ז) 'ימים על ימי מלך תוסיף', שלא ימליך את הקב"ה רק לימים הנוראים ואח"כ ישכחנו, אלא יוסיף ימים על 'ימי מלך' אלו ימים הנוראים שאומרים בהם 'המלך', וישעבד כל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו אליו יתב"ש בכל עת ובכל שעה.

קג. כה אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא באמרי אמת שבת תשובה תרצ"ב) על אומרים (יומא פד:) 'כל קבוע כמחצה על מחצה דמי', שאם האדם קובע עצמו לאיזה דבר מצווה – בקביעות איתנה שאפילו כל רוחות שבעולם לא יזיזוהו, כבר נחשב לו כמי שיש בידו רק מחצה עוונות ומחצה זכויות, נמצא שבעוד דבר טוב אחד כבר נעשה כרוב זכויות ומטה את הכף לכף זכות.

סיפר לי אברך ת"ח מופלג אשר הנני מכירו משנות נערותו, כי זה לו שנים הרבה שסבל מרורות מ'חור' באזניו (בעור התוף), והיו יסוריו קשים ומרים, מה גם שבכל השנים הללו נאסר עליו לטבול במקוה כי המים מסוכנים למי שחור לו באזניו... והנה ביום הושענא רבה תשע"ה) היה אצל רבו שהורה לו כי הגיע זמנו לעבור ניתוח באזניו. כמה עסקני רפואה חשו לעזרתו ובמהרה הושג לו זמן ועת לנתחו, כאן אירע האות והפלא, כי בבואו לפני הרופא הגדול ראה הרופא כי הכל בריא ושלם ואין באזנו כל זכר לחור... ויהי הדבר כחידה סתומה כי כל רואיו ומכיריו ידעו כי הלה סובל קשות באזניו... עד שהאברך נזכר שבר"ה העל"ט קיבל על עצמו שלא לדבר בשעת התפילה, ומן הנראה שזכה בזכות שסתם פיו נסתם חור אחר כנגדו.

שמעו נא מעשה נורא על כוחה של קבלה טובה, יהודי אחד מארה"ב שהיה מן המקושרים לכ"ק אאדמו"ר זי"ע שאל פעם בעצתו היאך יצליח בדרכיו, הורה לו אאדמו"ר זי"ע שיקבל על עצמו לטבול בכל יום ויום במקוה טהרה, ואכן קיבל היהודי על עצמו, ומני אז לא חיסר אף יום אחד מטבילתו, ויהי היום (בשלהי אלול ה'תשס"א) וכבר היה ברכבת בדרכו לעבר 'בנייני התאומים' להיפגש שם עם כמה סוחרים בענייני עסקיו, ונזכר שעדיין לא היה היום במקוה, בתחילת דבר חשב לוותר על כך פעם אחת ויחידה, אך לבסוף התגבר, והחליט יעבור עלי מה – אני הולך למקוה, ואכן ירד מהרכבת לטבול במקוה טהרה, ובאותה שעה נכנס המטוס והפיל את אלו שני הבניינים, והיהודי ניצל ממוות לחיים טובים בכוחה של הקבלה הטובה.

וכפי שכבר פירשו על מאמרים (ילקוט ראובני, האזינו ד"ה והאסף) 'אין בין גהינום לגן עדן אלא כחוט השערה בלבד', והכוונה לאותה קבלה טובה, שמהפכת לאדם מגהינום לגן עדן.

בזאת אני בוטח, אחת, שבזאת אני בוטח - במה יבטח האדם ב'זמן מלחמה' וביום הדין, באחת, היינו ב'קבלה' הטובה שקיבל על עצמו להתחזק - להמשיך את ה'ימים הנוראים' לכל השנה, ואפילו רק ב'אחת' - דבר אחד קטן, והוא תעמוד לו למליץ קד.

וכל ערום יעשה בדעת לקבל על עצמו רק כפי יכולתו קד, ולא יהלך בגדולות ובנפלאות ממנו, אז יעמוד בקבלתו, ועל ידי זה יתעלה מדרגא לדרגא, והיא תשפיע עליו ברכה עד בלי די, וכדאיתא במדרש (שה"ר ב ב) שהשי"ת אומר לכנסת ישראל 'פתחו לי

קד. ויש להסמיק לדברים מה שפירש ב'דרשות רבינו יוסף נחמיה' (קארניצער) בלשון הפייטן (אזכרה אלוקים) 'מידת הרחמים עלינו התגוללי ובעד עמך רחמים שאל', כי הוא מלשון 'שאלה' והלוואה, והכוונה היא, כי הנה אנו מבקשים מהקב"ה שירחם עלינו ויוציא לאור דיננו, אכן אין בידנו מעשים, על כן אנו מבקשים שיואיל 'להשאל' לנו עתה ו'נשלם' לו במעשינו הטובים בשנה הבאה עלינו לטובה.

קה. פעם שאל אחד מתלמידי הגה"צ רבי לייב חסמן צוק"ל את רבו בימי הרחמים והסליחות, איזו קבלה יקבל על עצמו שתהא לו כסניגור בעת המשפט, ענהו הרב, צא התבונן בעצמך באיזה דבר קל הנך בטוח שתוכל עמוד בקבלה זו למשך כל השנה, ויעש התלמיד כן, משחזר אל רבו והעלה לפניו את מסקנתו, אמר לו רבו עתה חצה נא את הקבלה לשניים, וקבל ע"ע רק מחצית אחת. כי על האדם להיות החכם הרואה את הנולד.

סיפר המשגיח רבי מאיר חדש זצ"ל, שבשנת תרפ"ט בהיותו בישיבה בעיה"ק חברון ערכו אז הערביים ימ"ש טבח האכזרי בתלמידי הישיבה הי"ד כידוע, ואף הוא היה בין הבחורים, מה עשה כדי להינצל - השכיב עצמו בין ערימת המתים והשים עצמו כמת, ועל ידי זה ניצל מידי הישמעאלים. ולגודל פחדו פן יבחינו בו, ויראו שעודנו חי, קיבל על עצמו במחשבתו קבלות גדולות לכל חייו, אך תוך כדי מנוסתו אחר כך למקום מחבוא כבר הוריד מעל עצמו כמעט את כל הקבלות... כי אכן אין ערך לקבלות יותר מפי יכולתו, שהרי אין יכול לקיימם.

בעניין זה, סיפרו חכמי המשל, מעשה ביהודי אחד מ'בני הכפר' שלא היה 'חכם' גדול, ואף 'טיפש' קטן לא היה. פ"א נקלע למקום מרוחק וכבר הגיע זמנו לחזור לביתו, החליט הלה לנסות לראשונה בחייו את התענוג המכונה 'רכבת הברזל', לנסוע באותה עגלת ברזל שאיננה צריכה לעזרת הסוסים. בבואו למוכר הטיקעטס (כרטיסי הנסיעה) הסביר לו המוכר כי ג' קרונות ישנם ברכבת, א'. לעשירי תבל שם נהנים היושבים מסעודות כיד המלך ומשרתים לרוב. ב'. לפשוטים יותר. ג'. לפשוטים וקשי יום. כל קרון יורד במעלה מהקרון האחר הן מצד הסעררויס (שרות) הן מצד המחיר... 'בן הכפר' החליט שאם כבר עומד הוא בפתח תענוגי הרכבת יקח לעצמו טיקעט במחלקה הראשונה, אבל מה יעשה הבן כשאין לו די מעות לקנות טיקעט למחלקה ראשונה עד ביתו, חשב לעצמו אקנה ואסע עם הרכבת רק עד מקום פלוני - שם ארד ואקבץ נדבות עד שיהיו לי עוד מעות לנסוע עוד כמה תחנות, וחוזר חלילה.

עלה היהודי מאושר על הרכבת ונהנה מכל רגע, אך כעבור שעה קלה נכנס הממונה והודיעו כי במקום פלוני עליו לרדת אחר כבוד מן הרכבת. מה חשכו עיניו ברדתו מהרכבת וירא כי המקום מקום נידח, ואין לו ממי לבקש עזר וסיוע בממון, ואין ביכולתו לאסוף ממון ושם יישאר לאורך ימים... טפח האיש על ראשו וצעק, אוי לי כי פתי הייתי, הרי באותן מעות שהיו ברשותי הייתי יכול לקנות טיקעט זול - למחלקה השלישית, ובזה כבר הייתי עתה יושב בביתי על מי מנוחות, כמה סכל הייתי שהילכתי בגדולות ובנפלאות ממני, ועתה נשארתי ללא מאומה.

אף לדידן ייאמר, הבא לקבל על עצמו קבלות טובות וחזיוקים לקראת הימים הנוראים הבאים לקראתנו. יראה להיות ה'חכם' עיניו בראשו, יקבל ע"ע מעתה קבלה שלפי אומד דעתו יוכל לעמוד בה למשך זמן ארוך מבלי ליפול. כי המהלך בגדולות ובנפלאות ממנו ומקבל על עצמו קבלות טובות יותר מכפי יכולתו, סופו ליפול מכל קבלותיו הטובות ולמצוא את עצמו באמצע מדבר שממה רוחני... אמנם אם יקבל כפי כוחו יעלה ויבוא ממדרגה למדרגה עד שיעמוד על דרך טוב.

קו. הנה כתיב (משלי יט ג) 'אוולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו', נוראות כתב הגר"א בפירושו למשלי, וז"ל. כי אמרו ז"ל (שבת קד.) 'הבא ליטהר מסייעין אותו', ולפעמים אדם מתחיל ללמוד תורה ולעשות מצות, ואח"כ פירש - מחמת שקשה לו מאוד לפי שאין מסייעין לו, וזועף על ה' למה לא סייעוהו, ובאמת, (זה שלא סייעוהו) הוא מחמת אולתו, והוא כי כל אדם צריך לילך לפי מדרגתו ולא יקפוץ, כמ"ש למעלה ואז ילך לבטח בדרכו, אף יסייעוהו (מן השמים), אך שזה האדם לא התחיל לילך בדרכו (וחיפש לו דרכים אחרות - של העומדים כבר במדרגה גבוהה ממנו) לכך לא סייעוהו. וזהו, אולת אדם, כלומר, מחמת אוולתו שעשה בלתי ישוב הדעת סילף דרכו, והוא (בא שלא בצדק) זועף על ה' למה לא סייעוהו...

קז. עצה נתן לנו הרה"ק רבי שמואל שמעלקא מניקלשבורג זי"ע בבארו את הפסוק 'שובה ישראל עד ה' אלוקיך', בדרך משל, לאדם הנושא משא, ובאמצע הדרך הרגיש כי אצלו כוחותיו, ואין בידו להמשיך בהליכתו, מה עשה, החל עושה לעצמו סימנים, וחשב לעצמו הרי עד בית פלוני אינו מרחק רב, ולא יקשה עלי לישא המשא, אך רק עד שם. בהגיעו לשם חזר על תחבולה זאת, הביט על אבן גדולה במקום פלוני ואמר רק עד שם אבוא, כך המשיך בדרכו עד שהגיע לתכליתו ולמחוז חפצו. וזה פירוש 'שובה ישראל עד', כך היא דרכה של תשובה - שבכל עת יחזק את עצמו עד פה אבוא בענין פלוני, ועד שם אבוא בענין אחר, אז יגיע עד ה' אלוקיך - שיזכה לבוא לתכלית השלימות, ויסורו מאתו כל המסכים המבדילים בינו לבין השי"ת.

ובזה יש לפרש בלשון הפייט (מוסף יום א' דר"ה) 'לעדי עד ימלוך מלך עליון', כי הדרך להמליך עלינו את מלך עליון היא על ידי עדי עד, עד כאן... עד כאן... וכך יהלך ממדרגה למדרגה עד שיגיע להמליך את הקב"ה בשלמות על כל אבר ואבר דיליה.

קח. שמא תאמר מה ערך יש לה לקבלה קטנה ומה טעם יש בה, וכבר היה מעשה בבחור ששאל את הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל כעין זה באמרו, וכי אם אקבל על עצמי 'קבלה טובה' ואף אעמוד בה וכי אתהפך לצדיק הדור... השיב לו הרב דסלר בנועם אמריו, לאחד שאיתרמי ליה לבקר בעיר הגדולה מאנהעטן שבארה"ב, אשר יש שם בניינים ענקיים גורדי שחקים, ונכנס לאחד הבניינים והתקבל שם במאור פנים על ידי הפקידים שישבו בחדר הכניסה, והראו לו באדיבות על דלת ה'מעלית' (עליועטער), שבידו להיכנס לחדר קטן זה ובלחיצת כפתור לעלות לקומה העליונה, שמח הלה על הדבר הזה ונכנס אל תוך המעלית, אולם בהיותו בפנים לא לחץ על הכפתור, למותר לציין שהדלת נסגרה אחריו והוא לא עלה לשום מקום, ולא עוד אלא לאחר כמה דקות נכבה האור במעלית, ונהפך עליו מאור גדול לאפילה וחשיכה, ובהיותו עומד כך התחיל לצעוק בקולי קולות על צרתו הגדולה, מיד הוזעקו העוזרים והמסייעים לחלץ אותו, ומה רבה היתה הפתעתם כשראו שהכל כשורה ואין שום תקלה ב'מעלית', וענו ואמרו לאותו איש כי הגיע למצב הזה בגלל שלא לחץ על הכפתור, נענה האיש והשיב בתמימות הגובלת לטפשות 'חשבתי לפי תומי, דהנה מסברא לא יתכן להעפיל כל כך הרבה קומות על ידי לחיצה קטנה, אלא מאי, שכאן מתנהל הכל למעלה מדרך הטבע, ואם כן די לי במה שאהרהר בדעתי על רצוני לעלות בקומות הבנין...'. והנה אך למותר להאריך בדבריו חסרי הדעת, אמנם הלימוד מזה שכדי לעלות בהר ה' מחויב האדם לעשות דבר מה ואפילו פעולה כל שהיא, ואז יזכה לסייעתא דשמיא ויצליח לעלות מעלה מעלה בסולם העולה בית א-ל, וכל זה בכוחה של קבלה אחת.

עד כאן הדברים אמורים בענין הסייעתא דשמיא והשפע הרוחני הנשפע על האדם המקבל 'קבלה' אפילו 'כל שהוא'. אמנם לאותם הרוצים לקבל על עצמם קבלה אשר על ידה ישנו ארחות חיים לטובה נראה להציע הנהגה טובה ללמוד בכל יום ב' הלכות, אשר מצד אחד 'לא בשמים היא'... וניתן לעמוד בה, ותועלתה מרובה עד מאוד, כי על ידי זה ילמד את המעשה אשר יעשון. ועל דרך שכתב ה'חפץ חיים' בהקדמה למשנה ברורה (ח"ג) בשם ה'יערות דבש' 'כי אי אפשר כלל במציאות שינצל מאיסור שבת אם לא ילמוד כל הדינים על בורים היטיב היטיב', כך גם לגבי שאר מצוות התורה. ובזה יקיים מה שאמרו (נדה עג.) 'כל השונה הלכות בכל יום' כפשוטו ממש, וכבר 'מובטח לו שהוא בן עולם הבא'. וסמך לדבר לקבלה זו יש למצוא במה שכתב רבינו האריז"ל (ספר הליקוטים תהלים ק) כי 'הריעו לה' כל הארץ' (תהלים ק א) ר"ת 'הלכה', ומבאר שם, כי אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה, ויש ללמוד מכאן כי בימים שאנו ממליכים את הקב"ה על כל העולם כולו, והריעו לה' כל הארץ אזי צריך להוסיף בלימוד ההלכה שבזה מקבל על עצמו עול מלכות שמים כפשוטו, לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם. עוד עצה טובה נראה לומר, לקבל על עצמו ללמוד בספרי מוסר ויראה דבר יום ביומו, ועי"ז יתעורר תמיד לעבודתו ית"ש.

וכבר פירש הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע (לקוטים יקרים אות רלו, וכן הוא בצוואת הריב"ש קיז) מה שנאמר (תהלים לו ד) 'דברי פיו און ומרמה חדל להשכיל להיטיב', כי היצר הרע בא לאדם באוון ובמרמה, ש'בוודאי שאין היצירה"ר מפתה את האדם שלא ילמוד כלל, כי ידוע לו שאין שומע לו האדם לזה, כי כאשר לא ילמוד כלל לא יהא נחשב בעיני הבריות ואינו נקרא למדן, אך היצירה"ר מפתה אותו שלא ילמוד איזה דבר שיבוא לו יראת שמים מזה, כמו ספרי מוסר, או שולחן ערוך לידע הדין על בוריו', וזהו חדל להשכיל להיטיב, שמונע אותו מ'להשכיל' בלימוד דבר שיטיב עמו, וישריש בו יראת שמים.

פתח כחודה של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם קט. וכמו שפירשו במאמר הכתוב ב'פרשת התשובה' (דברים ל יג) 'ולא מעבר לים היא', שאין הקב"ה מבקש מהאדם שיתחפך בבת אחת מן הקצה אל הקצה ו'להפליג' לעבר לים... אלא יהלך לאט לאט כפי כוחו, וכמו שסיים הכתוב (פסוק יד) 'בפיך ובלבבך לעשות' (תורת אבות, כתבי הגה"צ רבי משה מידנער זצ"ל).

וצדקה מעבירין – מעלת הצדקה בפרט בימים אלו הגה אמרו (עיי' ר"ה טז:) 'תשובה ותפילה וצדקה' מעבירין את רוע הגזירה ק"י, נוראות כתב ה'לקט יושר' (הל' ימי הסליחות יב), בשם 'החבר משה מינץ', לפרש היאך אפשר לקרוע ולבטל גזירת קשות ורעות על ידי מצות גמילות חסדים, דהא כתיב (משלי יז) מלוה ה' חונן דל, ובגמרא (ב"ב י.) אמר רבי יוחנן 'אלמלא מקרא

קט. אמנם רמז יש בדבר, כי 'תנאי קודם למעשה' שיהא הפתח מפולש 'אדורך' און 'אדורך' כחודו של מחט, וכלומר, שתהא קבלתו חזקה ואיתנה ויעמוד עליה כחומה בצורה וללא פשרות...

קי. הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרנ"ד ד"ה זכרנו) מביא מזקנו הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע שאמר כי בר"ה צריכין להיות טוב עין אפילו לאומות, ורימז לה בהא דאיתא בגמ' (ר"ה כה.) שאמר רבי לר' חייא 'זיל לעין טב וקדשיה לירחא' (וכפי פשוטו היינו שילך למקום הנקרא עין טב ויקדש שם את החודש, עיי"ש), ונרמז בזה שקידוש החודש והשנה תלוי 'בעין טב' – בעין טובה. הוסיף ה'שפת אמת' 'ונראה שבמדה שאדם מודד מודדין לו. וכמו הטוב עין שיש לבני בר"ה, כך מתראין לפניו לטובה, כמו שנאמר (משלי כב ט) טוב עין הוא יבורך'.

דבר נפלא אמר הגה"צ רבי חיים ברים זצ"ל, שהנה אותה ברכה שאמר הקב"ה לאברהם אבינו 'ואברכה מברכך' לא לאברהם בלבד נאמרה, אלא נכלל בה גם לזרעו אחריו עד סוף כל הדורות, שכל המברך איש יהודי זוכה ומתברך מפי הקב"ה (וכדאיתא בסוטה לח:), מעתה כאשר עומד אדם ומאחל במאור פנים את רעהו בליל ר"ה ברכת 'לשנה טובה' תכתב ותחתם לאלתר לחיים טובים ולשלום' הרי באותה שעה אף הקב"ה עומד כנגדו לברכו בברכת 'לשנה טובה'... וככל שמרבה לברך יותר כך חוזר ומתברך מפי הגבורה, ומי הוא האיש אשר לא יחפוץ בברכה מאת הקב"ה בליל ר"ה...

קיא. האמת אגיד, כי מי מבינו אינו 'מתברך' שיזכה במהרה ל'רחמים' מן השמים – מדוע לא ידבק בעצה זו שאמרו חז"ל מפורש (שבת קנא:) 'כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים', והיינו אף כשאינו ראוי מצד עצמו לרחמים, די ב'סגולה' זו להריק עליו רוב רחמים מן השמים. אל הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע בא יהודי ושמו רבי יענקל קראקובער (יעקב מהעיר קראקא) הלה סיפר שהוא מתלמידיו דמר מלפני ארבעים שנה, שאלו הח"ח לשלומם ולמצב פרנסתו, ויענהו ר"י בשבח והודאה לבורא עולם על שנתברך בעשירות מרובה, כי בשעה שהכל מרוויחים סך ארבעים רובל בחודש הוא מרוויח סך אלפיים רובל בחודש, כי הנה חבילת עצים אשר שוויה ברוסי' כ-10 רובל נמכרת בפולין תמורת 200 רובל, ובזה עיסוקו ומעשיו – להעביר עצים מרוסי' לפולין מתחת עיני שוטרי הגבולות שלא יבקשו מכס העולה להון תועפות. שאלו הח"ח וכי לא חושש מר שמא יתפסוהו שוטרי הגבולות... והרי הם חשודים גם על הרציחה על 'עבירה' כזאת, אמר לו ר"י, אנו כיהודים מוצאים עצה לכל דבר וענין, כי בתחילה הייתי מעביר את חבילות העצים ומשחד בכל פעם את שומר הגבול, עד שביום אחד שאלתיו יגלה לי מר כמה הוא מרוויח בחודש, אמר לי השומר כארבעים רובל, אמרתי לו, שמע נא, אני נותן לך מעתה מאתיים רובל בכל חודש, שאלני השומר תמורת מה תתן לי שכר עצום כל כך, אז קבעתי עמו כי בכל עת וזמן שאנכי עובר בין הגבולות הרי אני כמי שהוא 'רואה ואינו נראה' – יעשה עצמו כמי שלא ראני כלל... וכן הוזה, ומשם באה עשירותי העצומה. לשמע דבריו אמר לו החפץ חיים, חזור על דברך ושוב לספר את המעשה ג' פעמים. אחרי הדברים האלה ביקש ר"י את ברכת הח"ח שהשומר הנכרי יאריך ימים על ממלכתו כי הלה הזקין לאחרונה ואינו יודע מי יהיה השומר הבא לאחריו ומה טיבו בעסקי השוחד...

אח"כ אמר לו הח"ח הבה נכנס יחדיו להיכל הישיבה, אף שבאותה תקופה כבר לא היה הח"ח נכנס לישיבה, כאן יצא מגדרו ונכנסו יחדיו, ויאמר הח"ח לר"י עלה נא על 'ארון הקודש' במקום המיוחד ל'דרשנים' וספר להם את מעשה עשירותך, אך ר"י לא רצה (מחמת הבושה) לפתוח פיו ולדבר, מכיוון שכן עלה הח"ח וסיפר את המעשה, ולמד מזה, בכוחו העצום של 'שוחד' שע"י הרוויח היהודי שלא די שלא הרגוהו על גניבת הגבולות, אלא שזכה לעשירות עצומה. אף אנו פעמים שנראה לנו ברוב ייאוש כי מצוותינו ריקים מכל, יבשים מבלי כל לחלוחית ואינם חשובים מאומה, אבל באמת פעמים שיבוא מלאך יגדיל וינפח אחת ממצוותיו עד שתגדל מעל כל עבירותיו יחדיו...

אפשר לו לטעון שרוצה לעמוד בפני מדת החרד והרחמים ולא בפני מדת הדין.

ובזה ביארו מה שאנו אומרים בתפילה (בפיוט ונתנה תוקף) 'ויבון בחדר כסאך, ותשב עליו באמת', שע"י גמילות חסד יהא בידנו להחליט כסא ישב כביכול לדון אותנו ק"ב.

וכך כתב הרמב"ם בהלכות תשובה (ג ד) 'נהגו כל בית ישראל, להרבות בצדקה וחסד בין איש

כתוב אי אפשר לאומרו, כביכול עבד לווה לאיש מלוה' שהקב"ה נעשה כלווה מן האדם, והנה בכל מקום קיימא לן (ח"מ י ד א) שהתובע הולך אחר הנתבע (והדין יתקיים בבי"ד שהנתבע רוצה לילך אליו), מכל מקום בהלואה מחוייב הלווה - הנתבע ללכת אחר המלווה - התובע. מעתה, אם אמרנו שהקב"ה הוא כביכול כלווה ממי שגומל חסד לחברו, נמצא שביד האדם - המלווה להחליט לפני איזה ב"ד הוא רוצה לעמוד בדין, וממילא

וכשישאל האדם את המלאך איזו מצווה הגדלת כל כך, יענהו תפילת שחרית, שמא שחרית של יום הכיפורים, לא ולא, אלא שחרית של יום רגיל מימי החול... ומדוע כי איש זה שיחד כביכול כלפי שמיא, ומהו ה'שוחד' - כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים. כי ברחמיו על הבריות קנה לעצמו כאותו ששיחד את שומר הגבולות גדלה עשירותו ע"י לאין ערוך.

ק"ב. מעשה באברך מחסידי הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע ששהה לצד מיטת ידידו החולה במשך כל היום של ר"ה, ולא בא לבית המדרש רק לעת התקיעות, ומשראהו הרה"ק אמר, זה האיש בן עולם הבא (אף שבדרך כלל לא שמעו ממנו דיבורים כאלו) כי גדולה גמילות חסדים לזכות על ידה לעולם הבא.

נוראות מצינו ב'מטה אפרים' (אלף המגן סי' תקפג סק"ד) בשם ספר 'אמרי קודש' בזה הלשון, הזהיר להיות על שולחנו אורח בכל סעודתו אזי נחשב לו כאילו כיון כל כוונת האר"י ז"ל.

מעשה נפלא שמעתי מאחד מצדיקי הדור שליט"א ששמע מפי הרה"ח רבי הערשל הופערט ששמע מפי ה'אופה', כי בשנות המלחמה אחר ה'בליץ' (כשהפציצו הרשעים בלאנדאן) ברחו רבים מלאנדאן דרומה, גם הרה"ק רבי שלום משאץ ברח וישב בגייטסעד, דרכו של הרה"ק להסב סעודותיו עם אורחים המסובים על שולחנו. בכורח המציאות דאז שרר 'מחסור' גדול בעולם, ולא זכו לדגים ובשר רק עם 'תלושים' (vouchers) וגם אז קיבלו חתיכות קטנות מאד בעדם, אמנם, קמח בצל ותפוא"א (Potato) היו להם בשפע רב ואלו היו עיקר מאכלם, ואכן במשך השבוע טבלו פיתם במרק תפוא"א, ורק לקראת שב"ק היו מבשלים לליל שב"ק מים ובהם מעט דמעט בשר ולזה קראו 'מרק', ליום השב"ק הכניסו מעט בשר לתפוא"א ונקרא שמו טשולענט... בשנת תש"ה חל 'ראש השנה' ביום ב' - ג'. לקראת שבת האחרון של השנה הקודמת אפה ה'אופה' היחיד בכל העיר חלות כהרגלו, אולם לקראת ראש השנה אפה את חלותיו רק במוצאי שב"ק עד שעה 4 לפנות הבוקר בהגיע זמן אמירת סליחות 'זכור ברית', גם ביום הגדול של ערב ר"ה נהג האופה במנהגו להתענות ביום זה ולא אפה מאומה, וממילא לא הספיקו החלות לכל בני העיר לשני ימי ר"ה. ואכן בליל א' דר"ה אחר הסעודה הודיע המשב"ק להרה"ק משאץ כי לסעודת יום א' דר"ה עדיין יש בבית כדי 'כזית' לכל המסובין המונים בליעה"ר כשלושים נפשות, אבל לליל ב' וכ"ש ליום ב' אין אפילו כזית אחד לצורך סעודות יו"ט - וכל זה מחמת שהאופה לא אבה לוותר על סליחות זכור ברית ועל עוד עניינים נעלים שהוא נוהג בהם בערב ראש השנה (בשנים אחרות היה אופה לפני ער"ה, משא"כ בזאת השנה שהיום שלפני ער"ה חל בשב"ק).

ויהי ממחרת וישכם הרה"ק ללכת לבית הטבילה ב4 לפנות הבוקר, והנה בדרכו הוא רואה את ה'אופה', ויען הרה"ק ויאמר אליו, הנה אנוכי בדרכי לביתך (אחר המקווה) לצוות עליך כדברים האלה, הנה עתה השעון מורה על 4, זמן התקיעות בבית מדרשנו בשעה 12, לפניך 8 שעות פתח נא את בית אפייתך - ותאפה חלות כדי סיפוק כל בני העיר, כי פטור אתה מתהלים וכיו"ב, את תפילתך תתפלל בין אפיה לאפיה (כי עד שהחלות נגמרים כדי אפיתם יש הפסקות קטנות) רק לתקיעת שופר תכנס לביהמ"ד, ואם תתאחר אחר 12 אמתין עליך עם התקיעות. נחרד האופה ואמר לרבי, הרי היום 'יעמיד במשפט כל יצורי עולם' השכמתי קום לאמירת כל ספר התהלים לפני התפילה - כיצד אפנה לבית מלאכתי לעסוק בדברי חולין כאלו... א"ל הרה"ק אני אומר תהלים במקומך, ויאמר האופה, כיצד אוכל ללא אמירת 'לקל עורך דין' ושאר פיוטים, אמר לו הרה"ק אף זאת אומר במקומך... פשט האופה את אצבעו כלפי שמיא, ושאל את הרבי, וכי בשמים ממעל תסכימו להחליף עמי - שייחשב הדבר כאילו אנוכי עמדתי בביהכנ"ס בעבודת הקודש ביום הדין הגדול והנורא א' דר"ה ואילו הרבי עמד ואפה חלות עבור כל בני העיר... אמר לו הרה"ק,

לרעהו ק"י ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה.

כתב רבינו אפרים רמז מן התורה להרבות בצדקה בימים אלו, בלשון הכתוב (דברים טו ב) 'צדק צדק תרדוף למען תחיה וירשת את הארץ', שראוי להרבות בצדקה ולרדוף אחריה, למען תחיה - שבזכות הצדקה תזכה להיכתב ולהיחתם לחיים, אימתי הכתוב מדבר,

אמנם, אף ש'צדקה בממונו' נוהג רק בשישה ימים מתוך עש"ת... אך גם בשאר ימים אפשר

אני בוודאי מסכים לכך, אבל אם גם אתה מסכים לכך הרי שאינך 'סוחר' כלל וכלל... כי בקדושתו הבין שאין לך גדול ממי שדואג למזונם של בני ישראל, ואין לך 'זכות' גדולה כזו לקראת יום הדין (אף שבוודאי על כל אחד לסדר סדריו שיוכל לשהות בימים קדושים כאלו בביהכ"ס וביהמ"ד בעבודת הקודש, אבל זה שלא טרח לאפות בער"ה, ונמצא שכעת תלוי בידו להאכיל פיות בני ישראל הרעבים בוודאי עליו לאפות חלות עבורם).

ק"ג. הנה, בימים אלו הננו מרבים לבקש 'אבינו מלכנו', חמול עלינו, שלח רפואה שלימה, כתבנו בספר... כתבנו בספר, וכאן המקום להוסיף, שאם נתנהג איש לרעהו כ'אחים' טובים, אז יהיה הקב"ה 'אבינו' ונזכה לרחמי האב על הבן.

מעשה בשני אחים שאחד מהם עלה לגדולה ונתעשר בעשירות מופלגת, ואילו השני נשאר עני מרוד חסר כל. ויבוא היום ובנותיו של האח העני הגיעו לפרקן, ולרש אין כל, החל העני לחשב - אלך לארמונו של אחי, אספר לו על מצוקתי, אולי יחוס עני ואביון אולי ירחם, וכך עשה, בהגיעו לבית אחיו ביקש מ'שומרי הסף' שיכניסוהו אחר שהוא אחיו של 'בעה"ב'. מיד הכניסוהו אל הבית, אך 'העשיר' החליט לעשות עצמו כמי ש'אינו מכיר', ושאלו 'מי אתה', ויענהו העני אחיך אנכי, אך העשיר בשלו - מי אתה, ויענהו בבושת פנים - 'אחיך ובשרך אנכי', אמר לו העשיר 'איני יודע מה אתה סח', כי בן יחיד אנכי להורי, ואין לי אח כלל, נראה לי שטעית באדרעס (כתובת), ויצא העני מלפניו בבושת פנים ובפחי נפש.

כעבור ימים אחדים פנה האח העשיר לבקר כדרכו את אביו הזקן (שממנו עדיין לא שכח), מיד כשנכנס הבן - העשיר, הביט בו האב בפליאה ושאלו - מי אתה, ויען העשיר 'אנכי ראובן בן בכורך', אמר לו האב 'איני יודע מה אתה סח', אין לי בן הנקרא ראובן, נראה מתוכן דברך שטעית באדרעס, כי איני מכירך ולא ידעתך, הבן העשיר - שהחל לחשוש שמא אירע משהו לשפיות דעתו של האב לא ידע את נפשו, והחל מתחנן אל אביו - אבי, אבי, הלא שני בנים לך ואני הוא ראובן בכורך, אך האב לא חזר בו ועמד על שלו... עד שבסוף נענה האב ואמר לו, אני הנני אביו של שמעון (העני), אם הינך אחיו הרי אני גם כן אביך, ואם לאו... על דרך זה יהודי המכיר באחיו, והוא גומל חסד ומרבה להטיב לרעהו, אומר הקב"ה אף אני אביך - ואתנהג עמך 'כרחם אב על בנים' (תהלים קג יג)...

עוד מסופר על יהודי אחד מארץ הקודש מחברי 'חברא קדישא', שבהגיע לפרק 'האיש מקדש בבנו' לא הספיקה ידו כדי ההצטרפויות המרובות לעת כזאת, על כן שם היהודי פעמיו לטאראנטא שבקאנאדא, שם היה דר אחד מקרוביו שהיה עשיר מופלג. משאך דפק על פתח ביתו של שאר בשרו הפך הלה את עורו - ושאלו לשמו ולשם משפחתו כאומר - איני מכירך, ואיני יודע באיזה 'קירבה' אתה מדבר, ולא נתן לו מאומה כי אם כמה פרוטות שחוקות שלא היה בהם בכדי לכסות אפילו קימעה מהוצאות הדרך, כראות היהודי את גודל קמצנותו, קם ועשה מעשה - נענה ואמר לו, כידוע לך שאני נמנה על חברי ה'חברא קדישא', מכיוון שהנני שאר בשרך, חס אנכי עליך, ולזה טרחתי את טרחת הדרך לבוא הנה, להודיעך כי על פי הסימנים המקובלים אצלינו - לא נותרו לך לחיות כי אם ימים מועטים. כשמוע העשיר את דבריו נבהל עד מאוד, וישב לקבלו שוב בסבר פנים יפות, וישאלהו למבוקשו, ענה לו שעומד להשיא את בנו ולרש אין כל, ונקב בסכום הגדול שנוקק לצורכי שמחת החתונה. העשיר בפחדו כי רב באשר ראה את המוות לנוכח עיניו העניק לו על אתר את מלא הסכום...

לאחר מכן שאלו העשיר, האם נכון הדבר שבידכם להבחין על אדם שקיצו קרב. נענה לו היהודי - האורח בפקחותו, הנה פעמים רבות נקראים אנו לבית הנפטר בעת 'יציאת נשמה', ואחד הסימנים המובהקים כי תוך זמן קצר מאד ישיב החולה את נשמתו ליוצרה - כאשר החולה מפסיק להכיר את סובביו, עתה בבואי הנה וראיתי אשר הפסקת להכיר את סובבך (בראותי שלפתע אינך מכירני), הבנתי כי חולה מסוכן אתה, על כן בישרתי לך את

אך מדוע משנים ואומרים 'המלך המשפט' הלא בלאו הכי מזכירים 'מלכות' כשאומרים 'מלך אוהב צדקה ומשפט', ואדרבה יש מקום לומר דנוסח זה עדיף טפי, שאומרים שהקב"ה אוהב את הצדקה ומשפט שעושה בימים אלו.

והסבר לזה מצינו בספר 'מעיל צדקה' (אות תקמ) לבעל ה'שבט מוסר' זצ"ל, ראשית דבריו הרי הוא מפרש את דברי הברכה 'מלך אוהב צדקה ומשפט' - שהקב"ה אוהב את מעשה הצדקה הנעשית כמשפטה (כתיקונו). הוסיפו על כך את הנוסח בעשי"ת - 'המלך

לקיים מצות חסד בגופו ק"י, ואדרבה גדולה ויתירה היא ממצות צדקה שבממון, וכמו שאמרו (סוכה מט:): 'בשלשה דברים גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה, צדקה בממנו גמילות חסדים בין בגופו בין בממנו, צדקה לעניים גמילות חסדים בין לעניים בין לעשירים, צדקה לחיים גמילות חסדים בין לחיים בין למתים'.

והנה פסק ה'מחבר' (סי' תקפב א) 'בעשרת ימי תשובה אומר המלך הקדוש, המלך המשפט', וצריך להבין, דבשלמא 'המלך הקדוש' שאומר במקום 'הא-ל הקדוש' שפיר, מפני שרוצים להזכיר ענין המלכות בימים אלו,

הבשורה הנוראה, אך עתה שראו ראיתי כי חזרה אליך 'ההכרה' וחזרת להכיר את קרוביך (באשר הכרתי ונתת לי סכום הגון), מבין אני שחלפה הסכנה ממך, ועוד תחיה שנים רבות ומתוקות.

קיד. ובכלל זה להיות 'וותרן', ואין לך גמילות חסדים גדולה מזו... איתא בגמ' (ברכות יח:): מעשה בחסיד אחד שנתן דינר לעני בערב ר"ה בשני בצורת והקניטתו אשתו, הלך ולן בבית הקברות, ושמע שתי רוחות שמספרות זו לזו, אמרה חדא לחברתה, חברתי בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם, אמרה לה חברתה איני יכולה שאני קבורה במחצלת של קנים, אלא לכי את ומה שאת שומעת אמרי לי. הלכה היא ושטה ובאה, ואמרה לה חברתה, חברתי מה שמעת מאחורי הפרגוד, אמרה לה שמעתי שכל הזורע ברביעה ראשונה ברד מלקה אותו, הלך הוא וזרע ברביעה שניה, של כל העולם כולו לקה שלו לא לקה. לשנה האחרת הלך ולן בבית הקברות, ושמע אותן שתי רוחות שמספרות זו עם זו, אמרה חדא לחברתה, בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם, אמרה לה חברתי לא כך אמרתי לך איני יכולה שאני קבורה במחצלת של קנים, אלא לכי את ומה שאת שומעת בואי ואמרי לי. הלכה ושטה ובאה, ואמרה לה חברתה, חברתי מה שמעת מאחורי הפרגוד, אמרה לה שמעתי שכל הזורע ברביעה שניה שדפון מלקה אותו, הלך וזרע ברביעה ראשונה, של כל העולם כולו נשדף ושללו לא נשדף. הבה נתבונן, כי חסיד זה נתעשר בשנים אלו ועלה בעשירותו על כל עשירי תבל, שהרי של 'כל העולם' לקה ורק בידו היה תבואה חדשה משנה זו, וכל כך בא לו על ידי שנתן דינר והקניטתו. וכבר אמרו (עיון יעקב על עין יעקב) לבאר הטעם שהלך לישון בבית הקברות ולא בבית המדרש, אלא שלא רצה שייצא עליה שם רע שככה עשתה לו בליל ר"ה, והיה בזה 'וותרנות בתוך וותרנות', שלא זו בלבד ששתק ולא ענה על מה שהקניטתו אלא אף גם חס על כבודה. בזכות זה זכה להיות עשיר העולם.

באחת השנים התאחר הרה"ק מראדושיץ זי"ע זמן רב מלהכנס אל ה'תקיעות'... משנכנס לבית המדרש פתח לספר מעשה שהיה אצל ה'חוזה' מלובלין זי"ע, שפעם התעכב זמן רב מלהיכנס לבית המדרש לתקיעות מפני שלא ראה עצמו ראוי לגשת אל הקודש, ופשפש במעשיו למצוא איזו זכות לעצמו בגשתו לקיום מצות היום, עד שלאחר זמן רב נזכר במעשה טוב שעשה, והתחזק והתחיל בעבודת הקודש. וכה סיפר, פעם הזדמן לידו לעשות דבר מצוה, וקבע עם משמשו הנאמן להשכים קום למחר ולהתעסק תיכף בצרכי אותה המצוה, אלא שבלילה זה שכח המשמש להכין מים לנטילת ידיים ליד מיטתו של ה'חוזה'. בהקיצו משנתו ראה הרה"ק שא"א לו להציג כף רגלו על הארץ, ואין לו ברירה אחרת אלא להמתין לביאת הגבאי, אך הלה בושש מלבוא, הדבר גרם צער רב וגדול ל'חוזה', שמחמת חוסר אחריותו של המשב"ק יצטרך לדחות את המצוה, וכבר החליט בלבו שכאשר יגיע הגבאי לחדרו יוכיח אותו היטב על מעשיו, אך אז התיישב בדעתו, מדוע יכעס עליו, הרי כל המהירות כאן איננה אלא לקיים מצוה פלונית לעשות נחת רוח להבורא יתב"ש, והרי עתה ראה שרצון השי"ת שלא ילך ומה לו לכעוס, והחליט לכבוש כעסו ולקבל את המשמש ללא שום קפידה, ואכן משהגיע המשמש לאחר זמן רב כבש הרה"ק את כעסו בכוחות למעלה מהטבע וקיבל את פניו בסבר פנים יפות, משנזכר במעשה זה נכנס לתקיעות.

ואף שאין לנו השגה כלל בגדולתו ובקדושתו של הרבי מלובלין זי"ע, יש כאן לימוד לדידן שעיקר גדולתו של אדם בהתאפקותו מכעס...

המשפט, פירוש שבימים אלו הקב"ה הן האם קיימו כראוי את הצדקה. נמצא דהמלך המשפט קאי על מה שאומרים בכל ימות השנה 'אוהב צדקה ומשפט', ומשום

הכי רמזו המשפט על מצות הצדקה הגם שכל מעשי בני אדם נידונים בימים אלו, מכל מקום 'לא רמזו כי אם בענין הצדקה, להודיע שאין חביב לפניו בצדקה' קטו.

עשרת ימי תשובה

לכן לא נעשה 'בעלים' כי אם על 'בריל', והודה לו רבינו תם.

מכאן למד הרה"ק מאיז'ביצא זי"ע (עיי' קובץ תלפיות א[ב] עמוד 430) לענייננו ולשאר זמנים גדולים, אם האדם מכיר ויודע את אשר לפניו שבכוחו לפעול בימים אלו לעצמו ולכל עם בני ישראל שנה טובה ומתוקה שנת גאולה וישועה, נחשב הוא כבעליו של רכוש אדיר זה, אך אם אינו מכיר ויודע את כל זאת (או נודע בעצמו כמי שאינו יודע), נחשב כמי שיש ברשותו אך ורק 'בריל' ששווי פרומות מועטות ותו לא מירי.

ובה אמר הנביא (ישעיה נה ו) דרשו ה' בהמצאו, ופירש רש"י 'דרשו ה' בהמצאו - בעוד שהוא אומר לכם דרשוני'. ומתי הוא הזמן הזה - דרשו חז"ל (ר"ה יח). אלו עשרה ימים שבין ר"ה ליום הכיפורים. בימים אלו קורא לנו הקב"ה בקריאה של חיבה - שובו אלי קטו,

בהמצאו - ידו פשוטה לקבלנו ואל יאבד מה שנותנים לו תחילה וראש עלינו להבין ולהכיר בגדולת הזמנים, וכדמצינו בהגהות אשר"י (ב"מ פ"ב ס"ט) המביא מעשה בשניים שבאו אל רבינו אליעזר ממין (בעל היראים) שידון את דינם, כי אחד מהם קנה מנכרי 'בריל' (מין מתכת זול מאד) בכדי להטיח בו את גנו, ולבסוף נמלך ומכר את כל הבדיל לחברו, בעת שלקח הלה את הבדיל לכסות את גנו, מצא שיש תחת הבדיל 'כסף חי' (והבדיל רק חיפהו מלמעלה) שערך שוויו רב לאין ערוך לעומת הבדיל, ועל כך נסוב הסכסוך ביניהם, המוכר טוען ש'מקח טעות' היה כאן, ועל הקונה להחזיר לו את ה'כסף החי', או להוסיף לו בתשלום כפי מה ששווה כסף חי יתר על בדיל, ואילו חברו טען כנגדו פטור אני, ופסק רבינו אליעזר ממין שהצדק עם הקונה, מאחר והמוכר לא ידע כלל שתחת הבדיל יש רכוש כה גדול, וכיון שלא ידע על קיומו של ה'כסף' ולא נתכוון לקנות (בעת קניינו מן הנכרי) כי אם בדיל גרידא,

קטו. ראיתי לחכמים וגדולים המבארים הא דאיתא בירושלמי (סוף פאה) שהזקנים היו נוטלים מעות צדקה רק בעשי"ת ולא בכל הנה כולה, ומבארים, שבכל השנה נמנעו הזקנים מלקבל כמובא ברמב"ם (מתנ"ע סוף פ"י) שיש מעלה במי שאינו נהנה מן הצדקה כדי שלא להטריח על הציבור, אבל בימים אלו שה'נותנים' נותנים כדי להרבות בזכויות שעל ידי זה יצא משפטם לאור, נמצא, שאדרבה לא 'לקחיה' זקנים אלא 'נתנו' למי שנתן להם.

קטז. שנה אחת חזר הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע כמה פעמים (בניגון ובתנועה המיוחדת) על לשון הפסוק (הושע יד, ט; שאומרים בהפטרה לשבת שובה) 'אני כבדתי רענן' ופירש רש"י אני לו נכפף להיות אוהז ידו בי, כבדתי רענן הנכפף לארץ, שאדם אוהז בענפיו, ובהשתפכות הנפש היה מעורר את הקהל, שכביכול הקב"ה מתכופף אלינו ומתחנן ומבקש מכל יהודי בכל מצב שהוא כאפ זיך אהן אין מיר... כלומר הנני מושיט לך יד לקבלך, וכל המוטל עליך אינו אלא לאחוז בידי ולחזור אלי.

הנה אמרו בגמ' (ר"ה יח). על הפסוק (שמואל א' כה לח) 'ויהי כעשרת הימים ויגף ה' את נבל', י' ימים מאי עבידיתייהו, כלומר מה טיבם של עשרת ימים אלו ומדוע המתין לו הקב"ה כל אותם הימים, אמר רב נחמן אמר רבה בר אבבה אלו י' ימים שבין ר"ה ליוה"כ, ופירש רש"י, שהמתין לו הקב"ה שישוב ולא שב. ולמדנו מכאן שהקב"ה מצפה ומחכה בעשי"ת לכל אחד שיעשה תשובה ואפילו הוא רשע כנבל. עפ"ז יש שהמליצו בלשון הכתוב (תהילים לט ט) 'מכל פשעי הצילני חרפת נבל אל תשימני', ש'אחת שאלתי' - מכל פשעי הצילני והחזירני בתשובה שלמה לפניך שלא יהא בי מחרפת 'נבל' שלא התעורר באותם ימים עד שקיבל את עונשו.

ומושיט ידו - יד לפושעים^{ק"ז} ומסייע להם לשוב בתשובה^{ק"ח}. והמשכיל בעת ההיא ישמור עצמו מלהחשב כ'שומה' ע"ד מה שאמרו חז"ל (חגיגה ד.) 'איזהו שומה המאבד מה שנותנים לו^{ק"ט}, ולא יאבד אפילו רגע אחד לבטלה כי זה האיש הנם את שנתו (בהבלי הומן) בזמן כזה 'אינו מן הישוב'.

בי שונים ימים הללו מכל ימות השנה^{ק"י} - שהקב"ה בכבודו ובעצמו שרוי ונמצא בינינו, ולא זו בלבד אלא שהוא ממציא עצמו אלינו, ואיתא במדרש תנחומא (האוינו ד) ...ואם עשיתם תשובה לפני בלב שלם אני אקבל אתכם ואדון אתכם לכף זכות, ששערי שמים פתוחין ואשמע תפלתכם^{קכ"א}. שאני משגיח מן החלונות

ק"ז. וכך אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע אתה נותן יד לפושעים, שהנה כאשר האדם נופל לתוך המים הזידונים הרי הוא מוציא ידו חוצה ומגביהה כדי שיוכלו להצילו ולמשותו מן המים, אולם אם כבר עברו המים את ראשו ואין ביכולתו להוציא ידו אזי העומדים בחוץ נותנים ידם להצילו, כך הקב"ה נותן יד אף לפושעים שכבר טבעו ושקעו בזדונם למעלה ראש...

ק"ח. אלא שזכות זו מחייבת עד מאוד, וכדי לשבר יותר את האוזן יש להמחיש את הענין במעשים שבכל יום, לשני אנשים המכירים זה את זה ומהלכים ברחובה של עיר, לא טוב הדבר אם יברך האחד את חברו לשלום והלה לא ישיב לו, וכבר אמרו (ברכות ו:) 'אם נתן לו [חברו שלום] ולא החזיר, נקרא גזלן', אמנם, גרוע מזה הוא אם הראשון עצר מללכת וקרא לשני בשמו ושאלו לשלומו, ואעפ"כ התעלם הלה ממנו רק המשיך בדרך הילוכו ולא התייחס אליו כלל, וגרוע עוד מזה, כשהאחד מושיט אליו ידו לשלום והלה אינו מביט לעברו אלא מפנה אליו עורף.

כיו"ב, בימים אלו הקב"ה דורש ומבקש מן האדם לחזור בתשובה, ולא עוד אלא מושיט יד לפושעים, וכיכול הוא יתב"ש מתכופף 'כברוש רענן' ומבקש מבשר ודם קרוץ מחומר להתקרב אליו יתב"ש, ואיש בער ולא ידע אינו מתייחס להקב"ה העומד עליו וברחמיו חפץ להשיבו למקום שורשו, הלא אין לך מבעט וכפוי טובה יותר מזה, אוי לאותה בושא אוי לאותה כלימה.

עוד אמרו לבאר גודל האחריות המוטלת על כל אחד להתעורר בימים אלו, בדרך משל לגביר אשר הלך ביער והזמינו שומר היער - איש פשוט והמוני המכונה 'בורגני' להתאכסן בביתו, אך הגביר לא נענה להזמנתו כי הרגיש בזה זלזול בכבודו.. והשיב אין דרך הגביר ללון אצל הבורגני. אך לבסוף נתעכב שם הגביר עד ששקעה החמה, ונבעת וגבר פחדו עד מאד בהיות היער מקום סכנת חיות רעות, וכדכתיב (תהלים קד כ) 'תשת חושך ויהי לילה בו תרמוש כל חייתו יער', חזר לבית השומר והקיש על הדלת וצעק שברצונו ללון שם עד אור הבוקר, אלא שהלה השיב את פניו ריקם, ואמר לו, אין דרך הבורגני לפתוח דלתו בלילה... ומקור הדברים הוא מהא דאיתא בגמ' (ברכות ז.) על הא דכתיב (שמות לג כ) 'ויאמר לא תוכל לראות את פני - תנא משמיה דר' יהושע בן קרחה, כך אמר לו הקב"ה למשה כשרציתי לא רצית עכשיו שאתה רוצה אני איני רוצה' (שכשרצה הקב"ה להיראות לפני משה בעמדו בסנה לא רצה משה לראות אלא הסתיר פניו, ועל כן כשביקש הראני נא את כבודך לא רצה הקב"ה להראות לו). ומכאן נבין ונשכיל עד כמה עלינו לשוב אליו בעוד שהוא אומר לכם דרשוני, שלא נבוא ח"ו למצב שיאמרו לנו כשרציתי לא רצית... אף שללא כל ספק הקב"ה מקבל תשובת ותפילת כל יהודי בכל עת ושעה, מ"מ לימוד יש כאן לדידן לנצל כראוי 'דבר בעתו'.

ק"ט. ידוע מאמרו של הרה"ק מראפשיץ זי"ע שכל התורה כולה כלולה ב'עשה' אחד ו'לא תעשה' אחד, עשה - היה חכם ופיקח, לא תעשה - אל תהיה שוטה... ולעניינינו כשמושיטים לנו מן השמים 'חבל הצלה' הבה נזהר שלא להיות מן השוטים המאבדים מה שנותנים להם...

קכ. ה'טור' (סי' תקצז) הביא דברי רב נטרונאי גאון שנוהגים לישיב בתענית בעשי"ת וגם ביום ב' דר"ה וכן ב'שבת שובה', ואף שבכל שבת ויו"ט אסור להתענות 'משום דעשרה ימים אינון משונין מכל ימות השנה', והגם שלהלכה לא קי"ל כדבריו ואסור להתענות בר"ה ובשבת, אך צריך לזכור בכל רגע ורגע כי ימים אלו משונים לטובה מכל ימות השנה.

קכ"א. הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע ב'יערות דבש' (ח"א דרוש ו) נתן טעם להא מילתא, מדוע הקב"ה מקבל את הבקשות והתפילות בימים שמלך יושב על כסא דין, דלכאורה איפכא מסתברא שבימי דין לא יתקבלו תחינות ובקשות לזכות לרחמים וחסדים, רק כי מר"ה ועד יום כיפור יושב הקב"ה ודן את העולם, ולא כבכל יום שדן את

באר הפרשה - עשרת ימי תשובה

בשבת, אך עכ"פ צריך להרגיש בימות החול שאין לך דבר נחוץ יותר מזה ק"י.

וכבר כתב רבינו יונה ב'שערי תשובה' (שער שני אות יד), וז"ל, בעשרת ימי תשובה... ולשפוך שיח, ולשאת תפלה ורנה, ולהפיל תחנה, והעת עת רצון והתפלה נשמעת בה, בענין שנאמר (ישעיה מט ח) 'בעת רצון עניתך וביום ישועה עזרתך', עכ"ל

מה לך נרדם – לא יאבד אפילו רגע אחד מאלו הימים כתב ה'פלא יועץ' (ערך תשובה) וז"ל, ואם כל השנה הלך בשרירות לבו, ויצרו הפיל עליו תרדמה, הנה בהגיע ימי חפץ ימי רצון חודש רחמים ועשרת ימי תשובה לא עת לנום ולישן ק"י, כי מלך במשפט יעמיד

מציץ מן החרכים עד שלא אחתום גזר דין ביום הכפורים... לכך נאמר דרשו ה' בהמצאו אלו עשרת ימי תשובה שהוא שריו ביניכם ק"י.

ויש ללמוד על חובת התחנונים בימים אלו, שהנה כתב הטור (תרב) ונוהגין בספרד שגם בשבת מרבין לומר סליחות ותחנונים. והקשה עליהם שהרי קיי"ל שאין מריעין בשבת. ומתרג' ה'בית יוסף', וז"ל. נראה ליתן טעם למנהגם שהם סוברים להלכה כמ"ד מתריעין בשבת על עיר שהקיפוח אויבים או שטפוח נהר לפי שהוא דבר נחוץ וכו' וכיון דבעשרת ימי תשובה התפלה נשמעת יותר מבימים אחרים, וגם באותם הימים האדם מוכן להיות נגמר דינו ביום הכיפורים, אין לך דבר נחוץ יותר מזה. עכ"ל. ואם כי לדין אין נוהגים לומר

העולם רק בג' שעות הראשונות ביום (כמבואר בע"ז ד.), והנה 'ידוע מחוק ונימוס הדין שאין לדיין לכעוס על בעל דין בעת המשפט', וזאת משום שני טעמים, חדא שלא יסתתמו טענת הבעל דין וגם כדי שלא יוציא פסק דין מעוקל מתוך כעסו, ומשום הכי בעת ישבו על כסא משפט אינו יכול לכעוס כלל ומאריך אפו, ולכן אף כי רבו עוונות כחול, לא יכעס כלל, וביד האדם לבקש מנה גדושה של רחמים המתעוררים בעשרת ימי תשובה, ולכן ימים אלו הם ימי חפץ וימי רצון לה' אף כי הם ימי דין.

קכב. כתב ה'טור' (סימן קטו) שלכן ברכת השיבנו אבינו (בשמונה עשרה) מתחלת באות ה, וגומרת באות ה – הרוצה בתשובה, לרמז על עשרת ימי תשובה. יש שנתנו עוד רמז, שיש עשר תיבות בברכה זו, וגם בזה יש כדי לרמז על עשרה ימים אלו שהם ימי תשובה, ויש ביד האדם לחזור ולהתקרב אליו יתב"ש.

אגב אורחא למדנו, ענין נפלא ומעורר לב ודעת, שבכל ימות השנה אנו מתפללים ג"פ ביום 'השיבנו אבינו' לרמז על עשיית... ואולי יש לרמז בזה שענין ה'תשובה' של כל השנה תלוי בעשיית (וכמבואר למעלה).

קכג. הנה תקנו הגאונים להוסיף לבקש בעשיית בברכת 'אבות' – 'זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבנו בספר החיים למענך אלוקים חיים', וכבר הקשו שהרי ג' ברכות ראשונות של שמו"ע אינם אלא 'שבח' ותהילה לבורא ית"ש, ומה מקום לבקשות באמצע הברכה הראשונה (עי' טור סי' תקפ"ב). והביאור הוא על פי מעשה שהיה עם הגאון רבי יחזקאל אברהמסקי זצ"ל בעת שכיהן ברבנות עיר הבירה לאנדאן (לונדון), אשר אחד מתושבי המקום ירד מנכסיו מטה מטה ל"ע וכמעט שלא גווע ברעב, והגיעו הדברים לידי 'פיקוח נפש' ממש, נחלץ הרב אברהמסקי לעזרתו והוא בעצמו ערך מגבית והסתובב בבתי גבירים להתרימם מממונם. בליל שב"ק עלה הרב לגביר אחד והחל לבקש ממנו שיפתח את ידו ויתן עכשיו תרומה נכבדה, נדהם העשיר ואמר, רבי, שבת היום... יסור נא מר לביתי לאחר השבת ואז אתן, אמר לו הרב, בכוונה תחילה הגעתי עכשיו כדי שתבין ותשכיל גודל נחיצות הבקשה עד שאפילו שבת נדחית מפניה, ולא עת דברים עתה כי אם 'קום ועשה'... כיוצא בדבר הננו מבקשים זכרנו לחיים דווקא שלא במקום הראוי ועל פי הסדר, כי אין הימים כתיקונם שצריך לשמור על ה'גיגונים' ועל המנהגים.. אלא הזמן בוער כאש, ופיקוח נפש יש בדבר, רבש"ע זכרנו לחיים... ואם לא עכשיו אימת...

קכד. ויזהר שלא יהיה כאותו בחור שהיה מרבה לישן ביום ובלילה, פעם אחת פגע בו 'ראש הישיבה' ושאלו, נו, יקירי, האם ידעת כבר מהי התשובה על קושייתו של 'רב החובל'... הבחור שלא ידע מאומה מהנלמד בישיבה, שאל את רה"י – באיזו סוגיא מדבר ראש הישיבה... אמר לו ראש הישיבה, כי כבר הקשה רב החובל את יונה הנביא 'מה לך נרדם' קום קרא אל אלוקיך... אולי יתעשת....

ידוע שהצאר ניקולאי היה מפעם לפעם מחליף שמלותיו ולובש עצמו כאחד הכפריים, והיה מהלך בין הבריות לשמוע מה הבריות סחים ומה דעתם על הנעשה במדינה. באחד הלילות פגש בכמה אנשים היושבים בבית המזיגה,

אריץ, וחרדה ילבש ויתעורר כאיש אשר יעור משנתו... כן ראוי לחוש על כל רגע של ימים אלו קדי שלא כי הימים - ימי רצון קדי, ותפילתו ותשובתו עושה פריקדי. וכתוב בספרים שהפרש יש בין עשרת ימי תשובה לשאר הימים לענין תשובה ותפילה בהפרש האור מן החושך, ויפה שעה בתשובה ומעשים טובים בימים האלה מימים שלמים בשאר הימים, אשר על

כתב רבינו יונה ב'שערי תשובה' (שער שני אות יד) וז"ל. בעשרת ימי תשובה, הירא את דבר השם, לבו יחיל בקרבו, בדעתו שכל מעשיו בספר נכתבים, ובעת

פתח שיחתו עמהם, בתוך הדברים שאלם - לו שמעתם שהמלך יושב בחברתכם, מה הייתם מבקשים מאתו, ויענו כל אחד לפי דרכו, זה אמר הייתי מבקש לקבל אחוזה גדולה, השני ביקש שדה גדולה, והשלישי ביקש סכום מעות אדיר... רק אחד מהם אמר בזלזול 'מה לכם כי תדברו גבוהה, מה לכם עוסקים בשטויות והבלים - והרי אין המלך נמצא כאן, שתקו והניחו אותי לנפשי', והם לא ידעו שהמלך מדבר עמהם. ויהי ממחרת, קיבל כל אחד מהם ע"י שליח מבית המלכות ככל אשר שאלה נפשו ביום האתמול, זה קיבל אחוזה, זה שדה, והשלישי קיבל את מלוא הסכום שדיבר עליו אתמול... והרביעי קיבל מכתב חתום בידי המלך, אכן, נניח לנפשך מנוחה שלימה שאתה רוצה בה, ומאומה לא יגיע אליך מבית המלך... וכי אפשר לתאר עלי גליון את צערו הגדול שהפסיד אלפי אלפים בדבריו אלו...

ולדידן, ימים אלו גבוהים עד מאד כי הקב"ה ממציא עצמו אלינו - דרשו ה' בהמצאו... כל נהיה כאותו שוטה שלא הרגיש כי המלך נמצא בסמוך אליו... ועל ידי בקשה מעומק הלב בידנו להמשיך על עצמנו שפע גדול עד מאד, גם יש בידנו לקרוע ולבטל גזר הדין ולהפכו מדין לרחמים, המבקש בזו העת 'מנוחה' אינו אלא מאבד עצמו לדעת ר"ל.

בפולין היו רגילים לומר, כי מדרך הגנבים להסתובב ברחבי הנמל, מקום אשר עשירי עם מהלכים כשבאמתחותיהם כסף וזהב לרוב, הללו היו משליכים מטבע על הארץ, ובשעה שהיה העשיר מתכופף להגביהו והיה מסיח דעתו מאוצרות שהביא עמו לרגע היו הגנבים בורחים עם האוצר הגדול בידיהם. ואמרו על כך ש'קונץ' זה מועיל רק למי שאינו יודע מערמימות הגנבים, אבל המכיר בנכליהם נזהר ביותר שלא ללכת אחרי מחזות שווא ואינו מסיח דעת כלל, ונשאר כשאוצרותיו בידו. כך היצר הרע בהגיע זמנים גבוהים הריהו משליך 'מטבע' לבלבל דעת (להיות עסוקים בזוטות, כ'מקום' בביהמ"ד, או במה שאמר לנו פלוני וכו') להסיחנו מן העיקר שלא נעמוד בתפילה לפניו, אין לנו אלא להכיר בנכלותיו ולהיזהר ממנו עד מאד.

קכה. ידוע שהרה"ק משינאווא זי"ע היה רגיל לומר, שהגם שהימים האלו הם ימי דין ומשפט, בכל זאת הרי הוא מרגיש התעוררות אהבה כמו בימים טובים.

קכו. בדרך צחות אמרו, כי אם אמרין 'לב יודע מרת נפשו' הרי וודאי ש'לב יודע מתיקות נפשו' - עד היכן ביכולתו להגיע, ואם הדברים אמורים בכל ימות השנה, הרי על אחת כמה וכמה בימים מסוגלים ונעלים אלו.

קכז. הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלן זי"ע שאל פעם לעשיר אחד שקנה בדמים מרובים את ה'עליה' של 'מפטיר יונה' במנחה דיו"כ האם הוא יודע מהי חשיבותה של הפטרה זו, השיב הלה בפשטות מפני שנאמר בה גודל מעלת התשובה שמבטלת גזירות רעות, דכתיב (ג י) 'וירא האלוקים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה, וינחם האלוקים על הרעה אשר דיבר לעשות להם', נענה הרה"ק ואמר, לא כן, כי עיקר עניינה 'מה לך נרדם קום קרא אל אלוקיך אולי יתעשת האלוקים לנו ולא נאבד (א ו)...

קכח. ב'תשעת הימים' נשאל אחד מגדולי הדור זצ"ל ע"י אחד מבעלי עסקים האם מותר לו לעסוק באיזה מסחר מטעם 'השתדלות'... שחק הגדול וענה ליהודי, וכי העת להשתדלות היא ב'תשעת הימים' - העת והזמן הם ב'עשרת הימים', כלומר שבימים האלו קוצבים לו לאדם קצבת כל השנה ואז יעשה השתדלות ב'תהלים' ובתחינותיו לפני השי"ת.

וכבר הבאנו לעיל את דברי הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע (אמרי פינחס אות תפד) וז"ל, גם פעם אחת ציוה לומר פרשת המן בכל עשרת ימי תשובה, וכמה פעמים שמעתי שהיה מזהיר להתפלל על הפרנסה ושאר הצרכויות ולהאמין שהשי"ת ימלא שאלתו בוודאי, והיא מצווה רבה.

באר הפרשה - עשרת ימי תשובה

וביאר ה'לבוש' (שם) מדוע נקטו חומרא זו יותר משאר חומרות שבתורה, כדי להעלות על לבבנו שאנו מובדלים מהם (מגויי הארצות) בקדושה ובטהרה ונעשה תשובה, ויכיר בקדושתו - קדושת בני ישראל, וממילא יתרחק מתועבותם של אומות העולם.

אמנם, פעמים שיפתנו יצרו לאמר, וכי זו 'דרך ישרה' היא - לקבל על עצמי 'חומרות' לכמה ימים ותו לא מירי, אין זה אלא הערמה בעלמא, כבר ענה אותו ה'ערכי נחל' (פרשת ויחי דרוש ב) שהוא כעין מה דקיימא לן (חולין מב.) בהלכות 'טריפה' שאם ניקב נקב כל שהוא בבהמה עדיין איננה טריפה, ואילו בנקב שבמוח מיד נטרפת הבהמה אף בנקב כל שהוא, ושעם הדבר, כי חיות הבהמה תלויה במוח, והוא אבר שהנשמה תלויה בו, ועל כן אפילו פגם וחסרון כל שהוא עושה אותה טריפה ואוסרת אכילתה, כיוצא בזה ממש הם ימים הללו, שהם כאבר שהנשמה (כל השנה כולה) תלויה בו. והם השורש והחיות של כל השנה כולה, לפיכך צריך להיזהר בהם יותר משאר ימות השנה מכל נדנוד וסרך איסור, כדי שלא יוכלו למצוא אצלו שום חסרון ונקב.

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שנוכה ביו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת קל ל'תשועה' (בג' תשפ"א) גדולה, יכון בחדר כסאו ויצא משפטנו לאורה קלא, להכתב ולהחתם בספשצ"ג לאלתר לחיים טובים ולשלום, תחל

ההיא האלוקים יביא במשפט את כל מעשה על כל נעלם אם טוב ואם רע, כי האדם נדון בראש השנה וגזר דין שלו נחתם ביום הכפורים. ובעת אשר ידע האדם כי יביאו את דינו לפני מלך בשר ודם, הלא יחרד חרדה גדולה וישית עצות בנפשו, ובכל דרכי חריצות יחיש מפלט לו, ולא תעלה על רוחו לפנות על ימין או על שמאל ולהתעסק בותר חפציו, ולא ישגיח לפתח ולשדר אדמתו, ולא יפנה דרך כרמים, ולא יתרפה ביום צרה מהכין לב להנצל כצבי מיד. לכן מה נואלו היוצאים לפעלם ועבודתם עדי ערב, בימים הנוראים ימי הדין והמשפט, ואינם יודעים מה יהיה משפטם... וראוי לכל ירא אלוקים למעט בעסקיו ולהיות רעיוניו נחתים, ולקבוע ביום ובלילה עתים, להתבודד בחדריו, ולחפש דרכיו ולחקור, לקדם אשמורות, ולהתעסק בדרכי התשובה וכשרון המעשה, עכ"ל.

הוסיף על דבריו ה'ראשית חכמה' (בספרו תוצאות חיים אות נ) וז"ל. ואני אומר שלא יעסוק במלאכה בכל יום מאותם הימים אלא מה שיספיק לו בצמצום, כי ימים אלו מקודשים, שיום טוב לפנייהם ולאחריהם, והם כמו חילו של מועד, עכ"ל. והיינו שאף המוכרח לעסוק בענייניו על המחיה ועל הכלכלה, יזכור היטב באלו ימים הננו נמצאים....

כתבו הפוסקים (תרנ"א), שבעשרת ימי תשובה יזהר מלאכול פת עכו"ם קטט, (ובפשטות אין הכוונה על חומרא זו דווקא, רק שיוסיף האדם להתנהג בקדושה ובחומרה יתירה),

קכט. כתבו הפוסקים (קיצשו"ע קל ב, וכע"ז כתב הרמ"ק בסדר עבודת יוה"כ, הובא באלף המגן סק"ג) ראוי לאדם שיתנהג בימים אלו גם בחומרות שאינו נוהג בהם כל השנה כי גם אנו מבקשים מאת ה' יתברך שמו שיתנהג עמנו בחסידות, והאוכל כל השנה פת פלטר לא יאכל בימים אלו כי אם פת ישראל וכדומה לזה.

קל. נפלאות כתב הרה"ק ה'קדושת לוי' (ליקוטים חדשים, ר"ה) וז"ל, איתא במשנה (ר"ה א א) יום טוב של ר"ה שחל להיות בשבת, הנה תמיד כשחל ר"ה להיות בשבת קודש הי' מרגלא בפי אותו צדיק זי"ע להמליץ בעד ישראל, ולומר, רבש"ע השתא צריך אתה לכתוב את כל ישראל לחיים כ"א לא כן ח"ו האיך אתה רשאי לכתוב בשבת, הלא הוא חלול שבת, אבל לחיים רשאי אתה לכתוב כי 'פיקוח נפש דוחה את השבת'. וז"ש יום טוב, היינו זה היום הוא טוב למאד, ומפרש והולך איזה יום הוא יום טוב, על זה אמר 'של ר"ה' היינו, היום של ר"ה, אע"פ שהוא יומא דדינא, אעפ"כ הוא טוב, ומפרט והולך אימתי הוא טוב למאד, על זה אמר - בזמן שחל להיות בשבת, ומטעם הנ"ל והבן, עכ"ל.

וכך כתב הרה"ק ה'שארית מנחם' מווישווא זי"ע, יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת, אפ"ל יום טוב נוטריקון של וימלא משאלותינו במידה טובה ישועה ורחמים, להמשיך שנה טובה במידה טובה ישועה ורחמים בר"ה הוא על ידי שחל להיות בשבת, בזכות שבת קודש שיכולה היא לרחם (שבת יב.) שאז השי"ת שומע בקול תפילותינו ר"ת שבת.

שנה וברכותיה, בריות גופא ונהורא מעליא, פרנסה וברווח וכט"ס קלב תקע בשופר גדול לחרותנו קלג ושא טובה וכלכלה, למלא אסמינו שבוע ברוח ובגשם בנקל נס לקבץ גלויותינו בב"א.

וביותר יזכור את לשון הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות ליו"כ לו.) 'כי רגע אחד של שבת פועל יותר מכל הזמנים'. וממילא ירבה בתפילה ובתחנונים כי עת 'רעוא דרעוין' היום לנו...

קלא. רמז נפלא שמעתי בביאור מה שאנו אומרים 'לא-ל עורך דין', כי הנה כל מהותו של 'עורך דין' (לוי"ע) הוא להוכיח את דבריו וטענותיו של זה ששכר אותו, ואין ברצונו לברר את האמת... ומעולם לא שמענו כי יאמר 'עורך הדין' כי נראה לו שצריך לחייב את מי ששכר אותו, אלא אדרבה יהפוך בק"נ טעמים לטהר את השרץ... ולפעמים גם מי ששכר את העו"ד יודע בבירור שאינו צודק בדין, ואע"פ כן הוא שוכר עו"ד לצידו... וכאותו מעשה שאחד נתבע למשפט ורץ בבהלה אל רבו, ברכו הרבי שהאמת תצא לאור... נחרד הלה ואמר, אוי רבי, רק זאת לא ארצה... לעומתו ה'שופט' עליו לדרוש ולחקור ולברר את האמת, ואסור לו להיות מוטה לצד אחד. ועל כן אנו מבקשים 'לא-ל עורך דין', שהקב"ה לא יהא כ'שופט' אלא כ'עורך דין', שיעמוד לימינו לגמור את הדין לטובתנו... **קלב.** שמעתי מאדם חשוב שליט"א שאחד מבניו התדרדר ל"ע מטה מטה... וכשהוצרכו לטפל בו הוזהר נוראות כי כהיום הזה אין בכוחם של בני דורנו לסבול עול מכות, אין לו לטפל בו רק בדברים רכים, בנחמות ופיוסים... וכך הוזהר שוב ושוב ע"י מחנכים משפיעים מבינים ופסיכולוגים - אין הדור כשר וראוי לקבל מכות, רק בדברי רכות נחמות ופיוסים... והנה באחד השעות הקשות שעבר עם בנו נשא עיניו בדמע כלפי שמיא וזעק מנהמת לבו הכואב, אוי... רבש"ע... אף אליך אתחנן, אנא ה', אין הדור כשר וראוי לקבל מכות, רק בדברים רכים בנחמות ופיוסים... (באותה שעה נתבשר מיד בשורה טובה אודות בנו), אף אנו נבקש כלפי שמיא באלו הימים - אין הדור כשר וראוי לקבל מכות, אנא ה', רק בדברי רכות נחמות ופיוסים.

קלג. להרה"ק המנחת אלעזר ממונקאטש זי"ע היה נכד חביב ביותר בשם 'הערשלע' [אשר נולד מבתו היחידה כמה שנים לאחר נישואיה] והיה משתעשע עמו ומושיבו תדיר על חיקו בשוה"ט. בר"ח אלול לקח המנח"א את השופר לנסות לתקוע בו, והילד ששהה בחדר התלהב מאוד מהשופר ומהקולות היוצאים ממנו, וביקש מזקיניו שיתקע בו בשבילו עוד תקיעה אחת, נעתר לו זקיניו בשמחה, ומני אותו יום תקע הרבי מדי יום תקיעה נוספת בשביל נכדו הקטן. בער"ה המתין הערשלע לשמוע תקיעתו היומית ורבתה אכזבתו מכך שלא תקע הרבי כמידי יום, ניסה הסבא להסביר לו היום לא תוקעים בשופר ומחר נתקע בבית המדרש, אך הילד לא הקשיב ולא רצה להבין שום טעם אלא בעט וצעק 'רק תקיעה אחת, רק תקיעה אחת', וניסה המנח"א לרצותו במיני מתיקה אך לא הועיל מאומה אלא המשיך הילד ליילל שרצונו לשמוע תקיעת שופר, עד שלא היה יכול המנח"א לעמוד בהפצרותיו ובבכיותיו ולקח השופר ותקע תקיעה אחת.

למחרת קודם התקיעות עלה המנח"א לדרוש כהרגלו בכל שנה ושנה, פתח את ארון הקודש ואמר, ריבון כל העולמים, יודע אתה כי הנני צריך לעשות תשובה על שתקעתי בערב ר"ה, והחל לבכות מרה וצעק, הנה עברתי על המנהג מפני נכדי שהתחנן ובכה שאתקע תקיעה אחת ונמס ליבי בקרבי, אבי שבשמים איך אתה יכול לעמוד ולראות איך שרבבות עמך בניך אהוביך מתחננים ובוכים אליך טאטע רק תקיעה אחת, תקע בשופר גדול לחרותנו... ואל תבוא 'לרצותנו' במיני מתיקה ובברכות וישועות כי אין חפצנו אלא לשמוע קול שופר גדול...

אגעדאנק

על פרשת השבוע

י"ט ראש השנה תשפ"א

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

אלא, כותב הגאון הקדוש מאוסטרובצא זי"ע הפי' הוא כך, דידוע דפרה אדומה היא חוקה. וקשה, הרי באמת יש טעם של ר' משה הדרשן לכפר על עון העגל? ואומרים בשם הרבי רבי אלימלך מליזענסק זצ"ל, דפי' הוא כך, שהשטן והאומות העולם מונין את ישראל מה טעם יש במצוה זו, והם שאלו במכוון כדי שאנו נשיב להם שהיא לכפר על עוון העגל, והם מתכוונים להזכיר מעשה העגל כדי לעורר קטרוג על ישראל אז אנו צריכין להשיב להם זאת חקת התורה, שהפרה היא חקה בלי טעם ויסתם פיהם. וכן העניין בתקיעת שופר, הטעם האמת הוא כדי לעררב השטן, אבל אנו מתכוונים להסתיר הטעם הזה שזה יזכיר שיש לנו עונות לכן אנו צריכים לומר "רחמנא אמר תקעו", בלי טעם, כדי לסתום פיות משטיננו ומקטריגיננו. (מאיר עיני חכמים)

אמר רבי יצחק למה תוקעין בראש השנה למה תוקעין רחמנא אמר תקעו אלא למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומשעין כשהן עומדין כדי לעררב את השטן (ראש השנה ט"ו) ופרש"י כדי לעררב שלא יסטין כשישמע ישראל מחבבין את המצות מסתתמין דבריו. קשה להבין, למה יחדל השטן להסטין כשיראה ישראל מחבבין מצוות?

וי"ל, חז"ל אמרו "גדולה תשובה שזדונות נעשות כשגגות איני והא אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכויות לא קשיא הא מאהבה זדונות נעשות כזכויות הא מיראה זדונות נעשות כשגגות" (יומא פ"ו) לכן כשיראה השטן שישיראל מחבבין המצוות שזה מוכיח שהתשובה שעושים היא מאהבה ולא רק מיראה ותשובה מאהבה זדונות נעשות כזכויות שוב ירא השטן מלהשטין כי כל שהוא יסטין יותר ויפרט יותר חטאים כן ירבו הזכויות לישראל מתוך כך מסתתמים דבריו ויחדל להשטין על ישראל.

(בעל ההפלאה, אוצר מרגליות)

פרשת העקידה

מצינו בפרשת העקידה שאמר לו הקב"ה לאברהם (בראשית כב יב): "אל תשלח ידך אל הנער..." מביא רש"י בשם המדרש: אמר לו אברהם אפרש לפניך את שיחתי, אתמול אמרת לי "כי ביצחק יקרא לך זרע" וחזרת ואמרת "קח נא את בנך" עכשיו אתה אומר לי "אל תשלח ידך אל הנער?" תמה הגאון מבריסק, רבי חיים הלוי זצ"ל, מדוע המתין אברהם אבינו לפרש את שיחתו עד האמירה השלישית "אל תשלח ידך אל הנער?" למה לא נקר במוחו שאלה זו מיד בשעה שציווהו הקדוש ברוך הוא "קח נא את בנך" אתמול אמרת "כי ביצחק יקרא לך זרע?"

בבוא להסביר את הענין סיפר רבי חיים: מעשה בחסיד אחד ששאלו מדוע מפלפלים ה"מתנגדים" תמיד בקושיות? על מי הם מקשים, על הקדוש ברוך הוא? מכיון שבתורה כתוב כך - שיהיה כך; מה לכם ולקושיותו?

הצדיקו רבי חיים במדת מה, אלא שיש צורך להציב גבולות, אמר, איפה מותר להקשות ואיפה אסור.

מהו הגבול?

שנינו בברייתא דרבי ישמעאל: שני כתובים המכחישים זה את זה, עד שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם.

כל זמן שלא מצינו "כתוב שלישי" המכריע, אסור להקשות על שני הכתובים הנראים כסותרים - למה כאן אמרה התורה כך, ובמקום אחר כך, גזירה היא ואין לך רשות להרהר. אולם כאשר מצינו כתוב שלישי, באופן זה נתנה לנו תורה רשות לחקור ולדרוש על אותם שני כתובים המכחישים זה את זה.

קושיא כזו היא אחת מהמידות שהתורה נדרשת בהן - והיא גופה תורה! מעתה, תתיישב קושייתנו הנזכרת, כאשר שמע אברהם אבינו שני כתובים המכחישים זה את זה - אתמול שמע "כי ביצחק יקרא לך זרע", והיום שמע "קח נא את בנך", לא שאל ולא היקשה מאומה, כי

ויש נוהגין לאכול תפוח מתוק בדבש (טור), ואומרים: תתחדש עלינו שנה מתוקה (אבודרהם), וכן נוהגין. (רמ"א, או"ח תקפג, א)

מה שאוכלים דבש, מובן, כיוון שהוא מתוק, אבל למה דוקא עם תפוח? כתב בזה הגה"צ רבי נתן גשטטנר זצ"ל "שו"ת" להורות נתן" יו"ד סימן קא) עפ"י דברי התוספות בברכות (לו, א) שתפוחים הם מכלל המאכלים שאינם הכרחיים לאדם, רק בגדר של תענוג בעלמא. וזה מה שמבקשים מהקב"ה שתהיה שנה טובה לא רק במה שמוכרח אלא בהרחבה ובהריוחה גדולה.

בספר ציוני תורה כתב: בהקדם דברי הגמרא (שבת פח, א) "אמר רבי חמא ברבי חנינא מאי דכתיב כתפוח בעצי היער וגו', למה נמשלו ישראל לתפוח? לומר לך, מה תפוח זה פרייו קודם לעליו, אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע.

ממשיכה הגמרא ומספרת: ההוא צדוקי דחזייה לרבא דקא מעיין בשמעתא ויתבה אצבעתא ידיה (אצבעות ידיו) תותי כרעא וקא מיין בהו (היה ממעכן ברגליו ואינו מבין, מתוך טירדא - רש"י) וקא מבטן אצבעתיה דמא (עד שנטף ממנו דם) אמר ליה: עמא פזיזא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו, אכתי בפחזותייכו קיימיתו, ברישא איבעיא לכו למשמע אי מציתו קבליתו ואי לא לא קבליתו, אמר ליה אנן דסגינן בשלימותא (התהלכנו עמו בתום לב, בדרך העושים מאהבה וסמכנו עליו שלא יטענו בדבר שלא נוכל לעמוד בו - רש"י) כתיב בן תמת ישרים נתנחם, הנך אינשי דסגן בעלילותא כתיב בהו וסלף בוגדים ישדם".

חזינן מהכא שהתפוח מרמז על אמירת "נעשה ונשמע", וכמו שכתב שם רש"י שזה מורה על אהבת התורה, והרי התורה נמשלה לדבש כדכ' דבש וחלב תחת לשונך. ואולי הבקשה ל"שנה טובה ומתוקה", קאי על דברי תורה, שמבקשים להצלחה בעמל התורה במתיקות, ולאהבת תורה, ולכן לוקחים דייקא את התפוח ומטבילים אותו בדבש ששניהם מורים על כוונה אחת של מתיקות ואהבת התורה.

בראש השנה יכתובון

לפני חלון ביתו של הבעל שם טוב עבר פעם שואב המים העירוני חייקל, קרא לו הבעש"ט ושאל, מה שלומך חייקל? נאנח חייקל ואמר: אוי רבי, רע ומר, לא עליכם, סוחבים את דליי המים הכבדים על המדרגות הגבוהות, ופרנסה מזה איננה. למחרת בראותו את חייקל עובר לפני חלון ביתו עיכב אותו הבעש"ט עוד פעם, ושאלו: ובכן מה שלומך חייקל ומה מעשיך? מה יש לעשות, משיב חייקל, תודה להשם יתברך על היש והקיים, כפי שהרבי רואה אותי, הריני כבר יהודי בא בימים ואף על פי כן השבח לאל עליון, יש לי עוד כח לסחוב ולשאת את דליי המים הכבדים על המדרגות הגבוהות, וברוך השם איכשהו מתפרנסים מזה.

אותה שעה פנה הבעש"ט אל תלמידיו, ואמר, תמיד היתה מטרידה אותי הסתירה בין שני מאמרים, במקום אחד אומרים חז"ל "אדם נידון בראש השנה", ובמקום אחר "אדם נידון בכל יום" (ראש השנה ט"ז) והנה בא חייקל שואב המים ויישב לי את הסתירה הזאת כפי שאתם רואים, הרי זה אותו חייקל עצמו, אותם דליי מים כבדים עצמם, אותן מדרגות גבוהות עצמן, אף על פי כן היה חייקל אתמול ממורמר והתאונן על מצבו הקשה, ואילו היום הוא שמח ומרצה.

וזה הוא הפשט של שני מאמרים הללו, לעולם באמת אדם נידון בראש השנה, ואז מזונותיו של אדם קצובין לו, אז קובעים שיהא חייקל מתפרנס כל השנה משאיבת מים, אבל אם יהיה חייקל מרצה מאומנותו או לא, על כך אדם נידון בכל יום, בכל יום ויום קובעים בשמים למעלה איך יהא חייקל מרגיש עצמו באותו יום, מרצה או אינו מרצה לחילה. (מאוצרנו הישן)

תקעו בחודש שופר

בגמ' למה תוקעין רחמנא אמר תקעו וכו'. יש להבין, וכי לא ידע התנא דטעם התקיעות כדי לעררב השטן?

בכגון דא אין קושיית! חוקה היא מחוקי ה'! כעת ששמע כתוב שלישי - "אל תשלח ידך אל הנער", הבין שניתנה לו רשות לדרוש ולחקור ולברר את הכרעת הפסוקים והציוויים. ואכן מה היתה הכרעה זו? אמר לו הקב"ה לא אחלל בריתי ומוצא שפתי לא אשנה - כשאמרתי לך "קח" לא אמרתי לך שחטוהו, אלא העלטה, אסקתיה - אחותיה (העליתו - הורידו)

("חיים שיש בהם" בשם "תורה לדעת")

ויקרא אליו מלאך ד' מן השמים.. אל תשלח את ידך וגו'

כשנצטווה אברהם אבינו לקחת את יצחק ולהעלהו לעולה - מפי הקב"ה נצטווה. ואילו "שלא לשחט", נצטווה מפי המלאך.

בטעם הדבר, כתב הרה"ק בעל הבני יששכר זי"ע, שלעשות מצווה על חשבון השני, ושיהיה צער לשני, זה לא היה עושה אברהם אבינו אף אם היה נצטווה מפי המלאך הגדול ביותר. ורק כששמע מפי הקב"ה בעצמו הסכים לכך. אבל **שלא לעשות צער**, זה מספיק אף לשמוע ממלאך.

ותראה לפניך עקידה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו

מבקשים אנו בתפילת מוסף של ראש השנה "ותיראה לפניך עקידה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו" ובגמרא ראש השנה ט"ז הסבירו חז"ל למה תוקעין בשופר של איל? אמר הקדוש ברוך תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם.

ולכאורה תמוה מדוע דוקא שופרו של איל מזכיר את העקידה - מתאים היה לקחת סכין, כדי להזכיר את העקידה? כך תמה הגאון רבי צבי הירש המגיד מווידיסלאב זצ"ל, אביו של האדמו"ר רבי בונם מפשיסחא זצ"ל.

ללמדך, שאם כי מתכוונים אנו להזכיר את מעשה העקידה עצמו, את זכות אברהם שהיה מוכן להקריב את בנו יחידו, ואת יצחק שפשט צוארו על מנת להישחט - יתירה על זו כוונתנו, להזכיר שהקדוש

ברוך אינו חפץ בקרבנות אדם, ותראה שתמורת קרבנו של יצחק ציוה להביא קרבן של איל.

מעתה, בבואנו להתפלל בראש השנה לפני ה' יתברך, ושופכים שיח לבקש על נפשנו, נא אל תענישנו! תוקעים אנו בשופר של איל, לרמז - כשם שנהג ה' ביצחק והורה להקריב תמורתו איל, כן נהג גם עמנו, שהרי נאמר כי לא אחפוץ במות המת, כי אם בשובו מדרכו וחיה!

אם ישוב מיד תקבלו

בנוהג שבעולם, כאשר סוחר מביא איתו סחורה לשוק, מממששים בה הקונים, ובודקים אותה בשבע עיניים, שכן איש אינו רוצה להשקיע את כספו בסחורה עם פגמים. במה דברים אמורים - בכל ימות השנה, אך כאשר מדובר בסחורה בעונתה שהכל קופצים עליה, גם אם יש בה פגם קל מצליחה היא להימכר.

אמר רבי יצחק מווארקי זצ"ל (הובא בספר מקראי קודש) שהתשובה כמוה כסחורה. אם אדם עושה תשובה במשך השנה, עליה להיות נקיה ושלומה כדי שתתקבל בשמים. אך בעשרת ימי תשובה, זו ה"עונה" לעשיית תשובה, ועל כן אין מדקדקים בה כל כך, אלא גם אם יש בזה חסרון כלשהו - היא מתקבלת! וכבר כתב המבי"ט בספרו "בית אלוקים": "תועלת תשובת יום הכיפורים גם כי לא תהיה כל כך שלימה".

והוסיף ודרש רבי יצחק: זהו שאומרים ב"ונתנה תוקף" "אם ישוב מיד תקבלו". אם אדם שב בימים אלו שהם זמני תשובה, אזי "מיד תקבלו" - תשובתו נחטפת מן הידים כסחורה מבוקשת, ומתקבלת ללא דרישות וחקירות רבות... (ומתוק האור)

ובכן צדיקים יראו וישמחו

כיצד שייך שמחה במקום היראה?

על עניין זה שוחח פעם האדמו"ר מגור בעל ה"בית ישראל" עם רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, כפי שמובא בספר "מלך ביופיו".

השיחה נסובה אודות המנהג המקובל בחצר חסידות גור ובעוד חסידויות להרבות בניגונים של ערגה ושמחה אפילו בתוך תפילות הימים הנוראים. רבי יחזקאל התעניין בסקרנות רבה, מה פשר המנהג ומהיכן מקורו, וחפץ היה לדעת, האם אין ראוי יותר, ביומא דדינא להרבות בבכיות ובתחנונים שיש בכוחם לעורר לתשובה.

וכך סח הרבי מגור, כתשובה לשאלה:

מצינו אצל יעקב אבינו, שביקש לגלות את הקץ לבניו ונסתלקה ממנו שכינה. מדוע? למה נסתלקה השכינה? אולי בכדי שלא יתאפשר לו לגלות את הקץ? הרי יכול הקב"ה לצוותו על כך, ולאסור עליו את גילוי הקץ!

אלא, פירש המגיד רבי הירש מוואדיסלאו זצ"ל, אביו של רבי בונים מפשיסחא זצ"ל, בחיבורו "עשרה למאה", וכך הסביר: כאשר ביקש יעקב אבינו לגלות את הקץ, הוא צפה בעתיד הדורות הבאים, וחזה בצער הגלות הנוראה ובסבל וביסורים שעתידים בניו לעבור. בשל כך התעצב אל ליבו

והיה שרוי בצער. לפיכך נסתלקה הימנו השכינה, כיון ש"אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה..."

סיים הרבי מגור את העניין באמרו "בלא שמחה, גם בכיות וזעקות לא יועילו להשראת השכינה". וכך ביאר את האפשרות של "וגילו ברעדה", ניתן וצריך לשלב ביניהם...

מאוצרות המגידים

גלה כבוד מלכותך עלינו

הקיסר הצרפתי נצחיהו הרוסים, ובקשו לתפשו, ומשום כך ברח לאן שהוליוהו רגליו, באמצע הדרך, נכנס לביתו של חייט יהודי, וביקש הימנו להחביאו, עשה כן היהודי, והחביא את הקיסר במיטתו, ובשמיכות כיסהו בשיכבה על גבי שיכבה, נכנסו הרודפים לבית החייט ערכו חיפוש אך לא מצאוהו.

משנסתלקו הרוסים, יצא הקיסר ממחבואו, וגילה ליהודי כי הוא לא אחר מאשר הקיסר עצמו, ואיפשר לו לבקש הימנו שלשה דברים בזכות שהציל את חייו, חשב החייט לתומו, ולפי עוני דעתו מה יבקש, והחליט לבקש תחילה שיתקנו לו את גג ביתו הדולף בחורף בימות הגשמים כי הרי זה עיקר ההפרעה אצלו...

"וכי זה מבקשים מקיסר?" נשמעה צעקת הקיסר "בקשה פשוטה וחסרת ערך כזו?"

הרהר החייט בדעתו מה יבקש, עד שהחליט לבקש בקשה שניה: לסלק את שכונו החייט המתחרה בו ומקפח את פרנסתו...

שוב הרעים הקיסר את קולו עליו והתכעס על שהתחפץ לבקש מילתא זוטרתא כזו. בקשתו השלישית של החייט לא היתה אחרת מזו שיואל הקיסר לתאר לו איך הרגיש בשעה שערכו הרוסים חיפוש ליד המיטה בה הסתתר...

עכשיו כבר פקעה סבלנותו של הקיסר, והחל נוזף בו "מחוצף שכמוך! מזולזל אתה בכבוד המלך, והרי בן מות אתה!"

וכבר עמד החייט להתלות, ולפתע פקד הקיסר לשחררו, ואז פנה אל החייט באומרו "מעתה תבין מה היתה הרגשתי בשעה שעמדו הרודפים לידי וסכנת מות ריחפה עלי..."

הרבה מן המוסר טמון בסיפור זה אומר הגאון רבי יעקב ניימאן זצ"ל ראש ישיבת לידא פלך ווילנא, ניצבים אנו לפני הקדוש ברוך הוא בימים אלו, ימי הרחמים והסליחות, לאיזה בקשות נותנים אנו דין קדימה? פרנסה, חיים טובים, דברים קטנים פחותי ערך מבקשים אנו מהמלך הגדול, מלך מלכי המלכים, וכי זו הדרך? עיקר שאיפתנו צריכה להיות מתי נזכה להתגלות כבוד מלכותו "גלה כבוד מלכותך עלינו מהרה והופע והנשא עלינו לעיני כל חיי" אילו היינו מבקשים את הבקשה העיקרית ממילא היינו זוכים גם בשאר ההצטרפויות הגשמיים, כדמות ראייה אפשר להביא מן ההלכה הנפסקת באם שכח "זכרנו לחיים" אינו חוזר לראש התפילה ואילו אם שכח "ובכן תן פחדך" עליו לחזור לראש התפילה, משום שזוהי עיקר התפילה בימים הנוראים.

למה הדבר דומה? למלך שהתרחצ לקרוביו, והבטיחם למלואות את כל משאלות ליבם, ביקש אחד סחורה, והשני חנות ואילו השלישי ביקש שיתן לו המלך את בתו לאשה, ובכך ישיג את שאר מאוויי לבו. כך, אם נבקש להשיג את העיקר נזכה לקבל גם את הטפל.

בכדי להמחיש ביותר את דברינו, ולשבר את האוון נביא בזה עובדא נוספת, שסיפר הגאון ובי משה רוזנשטיין זצ"ל משיגה דשיבת לומדה.

פעם נסע רבי משה ברכבת ופגש בחסיד מודז'יץ שסיפר לו מעשה ברבו הקדוש, חסיד אחד נכנס אל הרבי ממודז'יץ זצ"ל וביקש עצה בדבר פרנסתו, דחאו הרבי מפניו באמרו "איני מתעסק בהבלי עולם הזה", ויהי אך יצאו יצא החסיד, נכנס חסיד שני ושוחח עם הרבי כשעתיים, ורק בענייני פרנסה.

חזר החסיד הראשון אל הרבי ושאלו מדוע לא רצה לשוחח איתו בעניינים אלו, ואילו עם חבירו טייל הרבי בארוכה בעסקי פרנסה?

"אמשול לך משל", ענה הרבי, "נכנס עגלון לחנות בה מוכרים כל מיני סחורות יקרות, וביקש שימכרו לו מעט שמן לשמן את גלגלי העגלה, מיהר בעל החנות וסילקו משם, "איני סוחר שמן לעגלות" זעק, לא נשאר העגלון חייב ותמה "מדוע לקונה שלפני נתת שמן לצורך העגלה?"

הסביר לו בעל החנות: הקונה שלפני רכש סחורה יקרה, עליה הרווחתי סכום נכבד, לכן נתתי לו גם שמן לצורך גלגליו, לא כן אתה, אינך מבקש רק שמן, ולכן עלי להודיעך כי איני מוכר שמן לגלגלים.

הפטיר הרבי ממודז'יץ לאותו חסיד: פלוני שואל תמיד בעצתי, בענייני חינוך הבנים, בקביעות עיתים לתורה, ושאר ענייני עבודת ה', לפיכך כשבא פעם להתיעץ בענייני פרנסה, הקדשתי לו מזמני לשוחח איתו. לפי שאי אפשר לחנך בנים ולעבוד את ה' בלי פרנסה בהרחבה, לא כן אתה שבאת רק עבור פרנסה בחינת "שמן לגלגלים" לכן גיליתי לך שאיני "סוחר של שמן!"

כן הדבר ברוחניות, סיים רבי משה המשגיח, אדם הקובע עיתים לתורה, מקיים את המצוות ועושה נחת רוח ליורשו ובראש השנה מבקש הוא את צרכיו הגשמיים, נותן לו הקדוש ברוך הוא משאלות

ליבו, בכדי שיוכל לעבוד את ה', אבל מי שמבקש רק פרנסה ושוכח את העיקר, ידוע שאין הקדוש ברוך הוא סוחר של פרנסות!!! (דרכי מוסר)

מוסיף על זה בספר ציוני תורה: וכי מה יעשה אדם, שמה שמעיק על ליבו זה דווקא ה"אובדרדפסט" בבנק? מה יעשה שמה שטורד את מנוחתו זה אי הצלחתו בנושא כזה או אחר? הרי בן אדם הוא!

לפני שנענה על הקושיא הזאת, נציב שאלה נוספת, על סמך מה אנו מעזים לבקש מהקב"ה כל טוב וטוב? הרי לב יודע מרת נפשו כמה שחטאנו כלפיו במשך השנה שעברה.

אלא, מבקשים אנו "זכרני לחיים מלך חפץ בחיים וכו' למעןך אלוקים חיים", אם יתבונן אדם בצרכיו, ויתעלה לרגע ממצוקת ליבו בזה, יקל עליו למצוא את הקשר הרוחני שטמון בזה, לדוגמא, אם זקוק הוא למנה נוספת של הצלחה בחינוך הילדים, הרי שיכול להתבונן על זה במבט שהוא רוצה לראות נחת, אבל במחשבה שניה, רוצה בזה את **כבוד ד'**, שבנו יקיים המצוות ביתר התלהבות, שבנו יימשך יותר ללימוד התורה, ובאם זקוק הוא לפרנסה, הרי יהיה ליבו פנוי יותר ללימוד התורה, ואף יוכל לקיים המצוות ביותר שמחה ורוגע הלב, וזהו הכוונה "למעןך אלוקים חיים", וכשיתבונן האדם בכל בקשה שצריך, הרי שיכול לשפוך ליבו לכל מה שחסר לו, ויכוון גם לבקש על מלכות שמים, שגורו מה.

"רחמנא אמר תקעו" - הגר"י גלינסקי זצ"ל:

"תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו, כי חק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב" (תהלים פא, ה'). ובאורו, שידועים דברי הרמב"ם ("מורה נבוכים" ח"ג פרק מח), והסכים עמו הרמב"ן (דברים כב, ו), שאין ספק שי שלמצוות טעמים ונשגבים, ובכלל טעם ותועלת ותקון לאדם, אלא שאנו איננו משיגים טעמן, ועבורנו הן חק. וזהו שנאמר: "כי חק, לישראל הוא". אבל "משפט, לאלוקי יעקב", שהוא יודע טעמן.

ועל כך אמרו (ראש השנה טז ע"א): למה תוקעין בראש השנה. ושאלו: למה תוקעין: רחמנא אומר תקעו! "כמו שאמר אדוני מורי ורבי הרב הקדוש רבינו אלימלך זצ"ל [מליזנסק] שהגמרא מקשה למה תוקעים, כלומר מה היא הכונה של התקיעות, ותראה: רחמנא אמר תקעו, פרושו שזו תהיה עקר הכונה, לעשות רצון הבורא ברוך הוא" ("מאור ושמש", רמזי ראש השנה).

וידוע שרבי ברוך ממז"ביו"ז זצ"ל המליץ על כך ("בוציא דנהורא", עבודה אות יז) את הכתוב: "כי הגדלת על כל שמך אמרתך" (תהלים קלח, ב). שבודאי יש בכל מצוה "שמות" וכוונות קדושות, אבל הכונה היותר גדולה היא: "אימרתך", שאמר ונעשה רצונו (רש"י זבחים ב ע"ב, מז ע"ב).

ושינוי במשנה (שבת יא ע"א): לא יקרא לאור הנר. ופרשו הטעם בגמרא, שמא יטרד בלמודו וישכח ששבת היום, ויטה את הפתילה, ויעבר על אסור הבערה. אמר רבי ישמעאל בן אלישע: אני אקרא לאור הנר, ולא אטה. ושכח, והטה. כתב על פנקסו: אני ישמעאל בן אלישע קראתי והטיתי, וכשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמנה. אמר: כמה גדולים דברי חכמים, שאמרו לא יקרא לאור הנר. ופרש הגר"א זצ"ל (חדושי מהר"ץ חיות, שם), כמה גדולים דבריהם, שאסרו לחלוטין בלי נתינת טעם. וכיוצא בכך אמרו (בסנהדרין כא ע"ב) מפני מה לא נתגלו טעמי תורה, שהרי שני מקראות נתגלה טעמם ונכשל בהם גדול העולם: "לא ירבה לו [המלך] נשים ולא יסור לבבו" (דברים יז, יז) ואמר שלמה אני ארבה ולא יסור לבבי, וכתבי: "ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו" (מלכים א יא, ד), "ולא ירבה לו סוסים ולא ישיב את העם מצרימה" (שם), שמצרים היתה מקור הסוסים, ולבסוף שלח להביאם ממצרים (מלכים א י, כט).

ובענין זה תובן כפית ההר כגיגית למתן תורה, אף שאמרו "נעשה ונשמע" (כקשית התוספות שבת פח ע"א). "שנעשה ונשמע" (שמות כד, ז) הינו נבין ונקבל. והורונו שלא כך עלינו לקבל את התורה, אלא כמצוים ועושים, בין אם מבינים ובין אם לאו. ואפילו כשמבינים, אין אנו עושים מפני הבנתנו אלא מפני הצויו. "רחמנא אמר תקעו", ותו לא! - מספרים, שהיה כומר צור, מלמד ומשכיל וחכם להרע, ששכנע את המושל לקים וכוח פומבי עם היהודים על הגשר הנטוי מעל הנהר השוצף והגועש. והשוטר יעמד הכן, הראשון שיודה שאינו יודע להשיב ישלך אל הנהר בלי טענות ומענות!

הסכים המושל, ושלח להודיע לרב הקהלה. שמע הרב, וגזר יום תענית ותפלה לעזרת שמים מיד צר.

הגיע יהודי כפרי למכר תוצרתו בעיר, והחניות סגורות, הרחוב היהודי נטוש, אין נפש חיה. תמה. פנה לבית הכנסת, ושמע קל תחנה וועקה. חשכו עיניו: ודאי חג הוא, ושכח. חללו ברכיבה ומשא, עשה חג חל! בוש בעצמו, ונכלם בבגדי החל. עלה לבית הכנסת ושאל בלחישו: "איזה חג היום?"

"חג? יום אבל הוא!" ענהו, וספרו על הגזרה.

נחה דעתו. אמר: "הביאוני לפני הרב". הודיע, שמוכן הוא להתעמת עם הכומר הצורר.

נד לו הרב: "אתה?! הן אדם משכיל הוא ויודע ספר, בקי בלשון הקדש וחכם להרע. מסתכן אתה בנפשך!"

"אף על פי כן", ענה, "הריני מוכן ומזמן!"

יהי כן, הודיע למושל, והמעמד זמן. במרכז הגשר נבנתה ביבה, וההמונים התגודדו משתי גדות הנהר. המושל ישב על כסאו, הכומר נצב בהתרסה, והנה עולה לגשר יהודי כפרי, לא תאר לו ולא הדר. "לא מצאו היהודים את מי לשלח, אלא אותך? הן מתאבד אתה!" לעג הכמר בבזו. הכפרי לא הגיב.

אמר הכמר בגבהות לב: "שאל את השאלה, ותזכה בעוד דקת חיים!" שאל הכפרי: "אמר נא מה פרוש המלים העבריות 'לא ידעתי פרושו'?" "אני לא יודע מה הפרוש", תרגם הכמר לשפה המדברת.

שמע השוטר את ההודאה המפורשת, אחז במתני הכמר והשליכו אל המים השוצפים מתחת, כן יאבדו כל אויבי ה'!

המוני הגויים נאקו בבהלה, ובקרב היהודים שמחה וצהלה. הכפרי הרכב על כתפיים והובא לבית הכנסת לתפלת הודיה בקול רנה ותודה והמון חוגג. שאלו הרב: "אמר נא, כיצד עלה בדעתך רעיון מפלא זה?"

"פשוט מאד", ענה. "יהודי פשוט אני, ולומד פרשה חמש ורש"י עם תרגום עברי טייטש, לאידיש המדוברת. ראיתי שרש"י מפרש את המלים: ועמק אין מראה, לא ידעתי פרושו (ויקרא יג, ד). לא הבנית מה זה. והסתכלתי בתרגום. ראיתי שהוא מודע: אני לא יודע מה הפרוש. נו, אם המתרגם אינו יודע, הכומר הרשע הזה ידע? ידעתי שגם הוא לא ידע..."

כך יש לנו לקים את המצוות, בפשיטות ובתמימות, והולך בתם ילך בטח! זהו שנאמר בפרה אדמה "זאת חקת התורה" (במדבר יט, ב), לפי שהשטן ואמונת העולם מצערים את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה "חקת", גזרה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה (רש"י).

ומדוע נאמר: "זאת חקת התורה", מדוע לא "חקת הפרה האדמה", כמו "זאת תורת העלה" (ויקרא ו, ב), "המנחה" (שם, ז), "החטאת" (שם, יח), "האשם" (ויקרא ז, א) ו"זבח השלמים" (שם, יא). אלא לומר לך שכל התורה כלה הקשה לחקת הפרה האדמה. חקת היא, גזרה שאין רשות להרהר אחריה.

ונאמר, שזו גם הוראת "זאת התורה, אדם כי ימות באהל" (במדבר יט, יד), שדרשוהו (בברכות סג ע"ב) שאין התורה מתקימת אלא במי שממית עצמו עליה. והינו ממית את דעתנותו, והולך בתמו.

סיפר לי ראש הישיבה, הגאון רבי אברהם יפה'ן זצ"ל: היה בחור פשוט, נער בער, טפס וסכל, והכל נדו לו ורחמו עליו, מה יהא בסופו.

ומה היה בסופו? היו לו כמה קופיקות ומלא טפס הגרלה, והעיר רעשה וגעשה: ניחש נכונה את שלשת המספרים שעלו בגורל. זכה בחמשת אלפים רבליים, הון עתק באותם ימים.

מדושן ענג היה. כשהחמיאו לו על מזלו הטוב, אמר: "לא היה זה מזל! היה זו הארה ממרום!"

תמהו, והסביר: "לא עלה בדעתי להשתתף בהגרלה. אבל ראיתי בחלום את המספרים שבע עשרה, שמונה עשרה, שלוש מאות ושבעים. והבנתי, שמראים לי את מספרי המזל!"

לא הבינו: "אבל היו רק שלושה מספרים בטפס!"

חייך חיוך נצחון: "זהו! צריכים פקחות כדי להבין חלום לאשורו! רצו שאצרך את המספרים, ועלו לכדי ארבע מאות וחמש עשרה. ואכן, זה המספר שעלה בגורל!"

חישב אחד, ותמה: "אבל צירופם הוא ארבע מאות וחמש בלבד!"

"ככה?! אז איזה מזל שאיני יודע חשבון"...

מעשה שהיה, ומה רצה לומר כשספרו? שאיננו יודעים מאומה. לא מה טוב ומה רע, לא מה נכון ומה שגוי, החסרון עלול להתברר כמעלה והמעלה כחסרון, ואין עלינו אלא למסור עצמנו לבוראנו, ולהניח לו להנחותנו!

זהו שאמרו (חלין ה' ע"ב), אדם ובהמה תושיע ה'" (תהלים לו, ז), אלו בני אדם שהן ערומים [פקחים] בדעת [כאדם הראשון (רש"י)], ומשימין עצמן כבהמה, שנמשכת אחרי בעליה באמון מחלט, כמו שאמרו: בהמה על דעת בעליה הולכת (קדושין כב ע"ב), וכדרך שאמרו (ויקרא רבה כז) אף על פי שאדם אנו, נמשכין אחריו כבהמה.

כמה מתאימים הדברים לעניננו: "למה תוקעין, רחמנא אמר תקעו". שאמרו (בירושלמי תענית פ"ב ה"א) שתקיעת שופר [בתענית], "לומר, חשבנו, כאלו גועים כבהמה לפניך!"

אוצרו של הגר"ס

אמסור לכם מתנה, אוצר יקר. מפתח זהב לזכיה בדין.

ואמרו שם בגמרא: מפני מה אין כהן גדול נכנס בבגדי זהב לפני ולפנים לעבד עבודה, לפי שאין קטגור נעשה סגור, והזהב יזכיר את חטא עגל הזהב.

ושאלו: אם כן, מדוע עובד הזהב בבית המקדש? וענו: מבפנים קא אמרינן, אין הדברים אמורים אלא בקדש הקדשים. והקשו: והלא השופר מבחוץ הוא, ומדוע אסרו שופר של פרה מטעם "אין קטגור נעשה סגור", והלא אין כלל זה אמור אלא בקדש הקדשים. ותרצו: כיון דלזכרון הוא, מבפנים דמי.

וכתב על כך רבי ישראל מסלאנט זצ"ל, וזו לשון קדשו: "וכאשר כח הציור מועיל למוסר, יציר האדם בעצמו, אילו היה כהן גדול, והיה צריך להכנס ביום הכפורים לבית קדש הקדשים, היה חרד מאד לנפשו פן תפגעו רעה חלילה -

כן יחזק אמונתו באמונת חכמים רבותינו חכמי התלמוד ז"ל אשר פסקו ופסלו שופר של פרה משום שאין קטגור נעשה סגור. הגם שבבית המקדש המקדש בבגדי זהב נכנסים, אכן שופר כיון שלזכרון בא, והאדם נזכר ונשפט על כל מעשיו, ככהן גדול הנכנס לקדש הקדשים הוא, והדברים כהויתם! ומאד מאד יחרד לב האדם המעמיק בדבר הנורא הזה!" איזה אוצר הנחילנו!

לדמות עצמנו בשעת תקיעת השופר, כאלו אנו עולים בחיל וברעדה בט"ו מעלות עזרת הנשים, נכנסים בשערי ניקנור הנשאים, ובאים לעזרה. משמאל מתנשא המזבח הענק, עשר אמות גבהו, ומולנו כתר המקדש, מתנשא לגבה מאה אמות, מחפה רבדי שיש כחל ירק ולבן, כאדות ים. עולים במעלות אל שער האולם, וסביבו שריגי גפן הזהב, המקיפים אותו סביב סביב לרום ארבעים אמותיו, עד לנברשת הזהב והאלמותרות שבגבהו, ופנימה בחרדת קדש.

מזבח הקטרת מולנו, השלחן מימין והמנורה דולקת משמאל. מצדה, פרופה הפרכת הנשאה, ואור מפלא רום מעלה נוגה בעדה, האור המבהיק הבוקע מבית קדשי הקדשים.

בחיל וברעדה נכנסים אנו בשביל שבין שתי הפרוכות, והאור הולך ומתעצם, בוהק ומסנוור.

עוד מעט נפנה, ונעמוד מול -

נעמוד מול -

מול ארון הברית, ובו לוחות הסנפיריטון החקוקים באצבע אלקים. כפרת הזהב ועליה שני הכרובים פורשי הכנפים. משם בקע הדבור למשה, זה מקום השראת השכינה. ואני, כמו שאני, אני בלי כחל ושרק, אני בקטנותי ובחסרונותי, נסקר ונסרק ונזכר -

אני, שאמש בקשתי בזיחות שנה של תפוח בדבש, שאהיה לראש ולא לזנב, עומד ורועד, חשוף לאור השכינה, בשקוף מחלט -

ורעדה זו, חרדת הדין, היא שתועיל, שתצדיקני במשפט!

אוצרו של רבי ישראל מסלנט.

אבל הבטחנו גם סיום. ונפתח בספור מן המדרש (בראשית רבה סה, כב). כשבא יעקב לקבל את הברכות, נאמר: "וירח [יצחק] את ריח בגדיו, ויאמר: ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'" (בראשית כז, כז), ודרשו בגמרא (סנהדרין לו ע"א): אל תקרי "בגדיו" אלא בוגדיו". ובאורו, שעמד לתת הברכות לא לבנו בלבד, אלא לעם שיקים. והשקוף ברוח קדשו מי יהיו בני העם, עד לאחרונים שבהם, עד לבוגדים, ונחה דעתו. וכדגמה, הביא המדרש סיפורו של יוסף משיתא.

בשעה שבקשו שונאים להכנס להר הבית, אמרו: יכנס מהם ובהם תחלה. אמרו לו: "עלה, ומה שאתה מוציא יהיה שלך".

נכנס, והוציא מנורה של זהב.

אמרו לו: "אין דרכו של הדייט להשתמש בזו. אלא הכנס שוב, ומה שאתה מוציא יהיה שלך".

ולא הסכים.

הציעו לתת לו גבית המס בכל ארץ ישראל לשלוש שנים, ולא הסכים. אמר: "לא דיי שהכעסתי לאלקי פעם אחת, אלא שאכעיסנו פעם שניה!" מה עשו, כבלו אותו בשלחן של נגרים, והיו מנסרים בו, והיה צווח ואומר: "וי, אי אוי, שהכעסתי לבוראי!"

תמה הרב מפוניבז' זצ"ל: מה ארע כאן -

אדם שהיה מוכן להכנס לבית המקדש ולבזז אוצרותיו בעד בצע ממון, שהחפץ הראשון יהיה שלו. ומה יכול היה להרויח מהמנורה, הן הציעו לו את כל גבית המיסים בכל הארץ לשלוש שנים, מאות מיליונים -

אין, מדרגת היהודי השפל ביותר, המתיוון היחיד שהסכים לבזוז את בית ה', הפך בתוך שעה לקדוש, למוסר נפשו בפעל של קדשת השם!

וענה: כי נכנס לבית המקדש. והנכנס לבית המקדש, אפילו יהיה מתיוון שפל, אפילו אם נכנס לבזוז, יצא אדם אחר, מוסר נפש על קדשת השם!

ואם כך - אוי, אם כך -

לא משלי הוא עצה נפלא וסגולה בדוקה של קדוש ישראל, רבי ישראל מסלאנט זצ"ל ("אור ישראל", אגרת ז), אלא שאנו נוסיף לה הקדמה וסיום.

ידועים דברי רבי ישראל מסלאנט זצ"ל, שהעצה לזכיה בדין היא חרדת הדין. וראיתו מדברי הגמרא (ראש השנה טז ע"ב) שכל שנה שרשה ועניה בתחלתה מתעשרת בסופה, ופרש רש"י: שישאל עושים עצמם רשים ועניים בראש השנה לדבר בתחנון ותפלה. כענין שנאמר: "תחנונים ידבר רש" (משלי יח, כג). והיו בשברון הלב, כמו שאמרו (ראש השנה כו ע"ב) ששופר של ראש השנה מצותו שיהא כפוף, לרמוז שכמה שמכופף ומשפיל עצמו בתפלתו, עדיף.

השאלה, איך מגיעים לכך והלב אטום ומאובן, סגור ומסוגר. איך בוקעים, איך סודקים, איך פותחים ולו כחדה של מחט.

ויש לו כאמור עצה, והיא יסוד עמק בנפש האדם. לכן ראוי להציבו ולבארו. שנינו (סנהדרין מב ע"א), שכל מברך את החדש בזמנו כאלו מקבל פני שכינה. מדוע, מכל התפלות והברכות, נתיחד ענין קדוש הלבנה והשוה לקבלת פני שכינה? פרש רבנו יונה (בבאורו על הרי"ף, סוף פרק ד דברכות) שאמרו (ראש השנה כה ע"א) שהירח "פעמים שבא בארכה, ופעמים שבא בקצרה". בכל שעה משעות היום, יודעים אנו לומר היכן השמש עתה. אבל מי יודע היכן יראה הירח הלילה? מקומו תמיד מפתיע. ומכיון שכך, מעורר התפעלות ואנו רואים בו את יד ה' הממקמו במשמרתו ברקיע כרצונו, וזה ענין "קבלת פני שכינה". וכבר העיר רבי ירוחם ממיר זצ"ל ("דעת חכמה ומוסר" ח"א מאמר מ) שהיודעים והמבינים מכירים מסלול הירח ואינם מפתעים. אך אין זה משנה עבורנו. כי עלינו להתפעל גם מזריחת השמש ושקיעתה, ולהלל על כל נשימה ונשימה. אבל זו ידיעה בשכל בלבד, והידיעה השכלית אינה פועלת על הלב. שפת הלב היא התפעלות, ואם אנו מתפעלים מן הירח, הרי זה בגדר "קבלת פני שכינה" עבורנו.

כשנפטר הסבא מקלם זצ"ל, מסרו בנו וחתנו את סדור כתביו, המוני שיחותיו ומאמריו לתלמידיו רבי ירוחם ממיר. במשך שנים שקד על מיונם וסדורם, מקיפים הם ים של נושאים. ומה בחר לקבע בראש, במה בחר לפתח את שני כרכי "חכמה ומוסר"? במאמר אודות "כח הציור", שהוא הפועל על הלב ומביא להתפעלות. ומצאו בצווי התורה: "אם כסף תלוה את עמי", איך יוכל האדם לפעל על עצמו להלוות, ובלא רבית, ושלא להיות כנושה, ושלא ירע ללבו, באמצעות "את העני עמך" (שמות כב, כד), פרש רש"י: הוי מסתכל בעצמך, כאלו אתה עני: באמצעות "כח הציור"! נצטוונו לזכור את יציאת מצרים, ולספרה בהרחבה. "יכול מראש חדש, תלמוד לומר: ביום ההוא. אי ביום ההוא, יכול מבעוד יום? תלמוד לומר: בעבר זה, לא אמרתי אלא בשעה שמצא ומרור מנחים לפניך". מה מוסיף ליל היציאה, ומוסיפים המצה והמרור? ציור מוחשי!

לא נחה דעת הסבא מקלם, עד שבקש מהקודש ברוך הוא שיראהו ולו בחלומו, את הגיהנם. וראה היתה לו, שהראה תשפיע רבות. שאמרו (במדבר רבה כג, ה. תנחומא מסעי ד) שהקדוש ברוך הוא הראה למשה רבינו מה שבשמים ממעל ועל הארץ מתחת. הראהו גיהנם, והתחיל משה מתירא. הרגיעו: "הראיתך בעיניך, ושמה לא תעבר" (דברים לד, ד). והלא על משה רבינו אמרו (ברכות לג ע"ב) שהיראה דבר קטן היא לגביו, ועם כל זאת כשראה נתירא יותר: כח הציור!

הסטיפלר זצ"ל הביא דברי הגמרא (נדרים כב ע"א): כל הכועס כל מיני גיהנם שולטין בו, ולא עוד אלא שחלי התחתוניות המכלה עינים ומדאיב את הנפש שולט בו. ותמה: הרמב"ן כתב (בהקדמה פרושו לאיוב) ששעה אחת בגיהנם נוראה משבעים שנות יסורי איוב בעולם הזה. ולאחר שאמרו שכל מיני גיהנם שולטין בו, כל הסוגים והמדורים, הוסיפו: "ולא עוד", יותר מזה, ששולט בו חלי התחתוניות? אבל מה נעשה, וזה האדם: הגיהנם בידיעה, והתחתוניות מרגשת ומוחשית. האדם אינו מתפעל מידיעותיו אלא מתחושותיו!

הכלל: לא נחה דעת הסבא מקלם זצ"ל עד שקבע נחרצות: "ההפרש מה בין צדיק לרשע הוא רק כח הציור - כי מי לא ידרוש טובה מתמדת, וכלו טוב? רק כח הציור חסר לרשע, ולא חסרון אמונה כסברת העולם, ("חכמה ומוסר" ח"א מאמר כח). שהרי "יודעים רשעים שדרכם למיתה" (שבת לא ע"ב), אלא שהידיעה אינה משפיעה על האדם. ו"איזהו חכם, הרואה את הנולד" (תמיד לב ע"א). גם הרשע יודע את הנולד. ברם החכם רואהו, במוחשיות. מגיס את כח הציור, ולכן גובר הוא על יצרו.

נסכם, אפוא: העצה לזכיה בדין היא חרדת הדין, ואיך נוכל לחדר והלב אטום. והתשובה, שהלב מתפעל מדבר מוחשי, מציור חי. ואם נמצא ציור שכזה ולבנו יפתח, נזכה בדין. מצא עבורנו רבי ישראל מסלאנט ציור כזה בדברי הגמרא (ראש השנה כו ע"א).

ששינינו במשנה: כל השופרות כשרים, חוץ משל פרה. ואחד הטעמים, משום שיזכיר את חטא העגל, ואין קטגור נעשה סגור.

הרי "שופר, כיון דלזכרון הוא, כלפנים דמי" -

לא כבית המקדש, כאולם וכהיכל, אלא כקדש הקדשים ממש -
הרי צריכים לנו לצאת משם אחרים! אוי, כמה אחרים! (והגדת)

למנצח לבני קרח מזמור - רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל

כתוב בפרשת קרח "ויקם משה וילך אל דתן ואבירים וילכו אחריו זקני ישראל" מבאר רש"י מדוע הוא הלך אליהם? "כסבור שישארו לו פנים". משה רבינו רצה להציל אותם ברגע האחרון, אולי אם אבוא במיוחד אליהם יהיה להם אביסל'ע דרך ארץ - מעט דרך ארץ. מה הם עשו? "ודתן ואבירים יצאו ניצבים פתח אוהליהם ונשיהם ובניהם וטפם".

יהודי רגיל הלומד ומבין כי הנה משה רבינו ניסה, אך לא הצליח לפעול מאומה. איש האלוקים קם והלך אל החוטאים האלו אך ללא הצלחה ליבם נשאר קשה כאבן - "ויאבדו מתוך הקהל".

והנה כאשר תעיינו במדרש תראו "בשכר שהשכים משה לפתחם זכה להציל ארבעה צדיקים מדינה של גיהנום ואלו הם שלושת בני קרח ואון בן פלת" (ולא קשה ממה שאמרו חז"ל "און בן פלת אשתו הצילתו" כי כידוע זה זה גורם).

ברגע האחרון ממש שאפילו בפה כבר לא יכלו לשוב, בשנה האחרונה בלב "רחש ליבם דבר טוב" ואז "מקום נתבצר להם". כיצד באמת התנהלה החזרה בתשובה שלהם, הרי הם היו עם קרח?
חז"ל מגלים ומספרים לנו.

בעיצומה של המחלוקת הם ישבו ביחד עם אביהם קרח, והנה משה רבנו ע"ה עבר לפנייהם. הם חשבו לעצמם: מה עושים עכשיו? אם נעמוד לכבודו של משה רבינו זו פגיעה באבא והתורה אמרה "כבד את אביך ואת אימך!" אך מאידך גיסא לא לקום וכי אפשר?! הם התגברו על עצמם וקמו "באותה שעה רחשו ליבם לתשובה" מה הכוונה? הם לא שבו עדיין בתשובה כי אם שבו מה חיפשו בגיהנום, אלא שמעשה ההתגברות, אע"פ שהיה לא נעים שברו את עצמם וקמו, המצווה הזו נתנה להם את הכח אחרי זה - שיחזרו בתשובה.

אנו לא יודעים כיצד הדברים הללו עובדים בדיוק. אדם עושה מעשה שלכאורה כלום, כמו מעשהו של משה רבינו ע"ה, שהיה אפשר לחשוב כי לא פעל שום דבר בהליכתו, אבל חז"ל מלמדים אותנו כי בשכר הליכתו פעל אצל אחרים. בתפילה מצינו כעין זה: באבות דר' נתן כתוב "יש תפילה שמועלת אחרי מאה שנה", אתה מתפלל ולא עוזר ולפתע בעתיד הרחוק התפילה מועילה. הסטייפלער זי"ע היה אומר: רואים בעלי תשובה שגם אבא ואמא שלהם היו חוטאים לה', אך שבו בתשובה מחמת הדמעות של הסבתות, הינו שהתפילות הועילו לאחר עשרות שנים. כך גם במעשים.

המגיד דורש לאוזניים אטומות

אתם יודעים? המגיד מקולמאני רבי הלל זצ"ל, נסע ברכבת וראה חייל יהודי שמוציא מתיקו כריך (סנדוויץ') ומתחיל לנגוס ובתוכו בשר לבן רח"ל (על פניו הכיר כי הוא יהודי), המגיד ניגש ושאל: "מה אתה אוכל?".
"כן, כן, אני אוכל מה שאתה רואה..."

"אתה יהודי?"

"כן, נכון". "יהודי אוכל דבר אחר?! תמה. כן".

המגיד החל לומר לו מוסר, לדרוש דרשה, הסביר לו מה זה עבירה בכלל? ומה חומרתן של מאכלות אסורות. דיבר ודיבר. דרשה ארוכה. ובעודו דורש החייל לועס ולועס... המגיד המשיך בדבריו כי ה' הטובה עליו שפך את ליבו. ההוא סיים סנדוויץ' אחד והוציא כריך שני, והמגיד המשיך לדבר על ליבו...

לפתע החייל הפסיק מלעיסתו ושאל: "תגיד לי אתה שפוי?".

"למה לא?"

"אתה רואה כי אני אוכל וממשיך ואיני שת ליבי לכל המוסר שאתה אומר מה אתה ממשיך לדבר, וכי אינך מבין שדברייך לא יועיל מאומה, מדוע אתה ממשיך?!"

"אני אדבר ואמשיך. ואם אתה שואל מה התועלת, רצוני לומר לך משהו. אתה עכשיו חייל צעיר עם כל הכח והעוצמה, אתה חושב כי כל העולם שלך אב לא תמיד אדם נשאר הגיבור הכי גדול, מגיעים זמנים שלא הולך כל כך טוב, כל בן אדם יש לו זמנים שונים, ובפרט לעת הזקנה הכוחות אוזלים ויכול להיות כי אז הכוחי ועוצם ידי ירד קצת, הדיבורים של עכשיו יעלו בזיכרון, כי הנה ישב על ידי יהודי ונדנד לי: מה זו מצוה, מהי עבירה, ואז יועיל לך משהו. ואפילו אם כל החיים ממש יהודי חי לו כפורק עול אבל בשעת מיתה שכבר וי וי, אולי תיזכר משהו ויעלה בליבך הרהור תשובה, גם כדאי לי!..."

כללו של דבר, אדם לא יכול לדעת כלל, מה יועילו הפעולות שלו, ולהיכן יגיעו מעשיו. על קרח ודתן ואבירים לא השפיע, אבל השפיע על אחרים להצילם מדינה של גיהנום, ויש בכך הרבה עובדות מידי דור ודור.

נמצינו עוד מחז"ל כי מעשה טוב שלהם, כבישת הייצר, ממשיך ועושה בשבילם הלאה שאח"כ יצליחו להרהר בתשובה.

לפני תקיעת שופר אנו אומרים בהתעוררות "למנצח לבני קרח מזמור", מה אנחנו בדיוק אומרים? בפשטות מטרת האמירה היא "מלכויות!" אך יכול להיות שיש סיבה ורמז נוסף לעורר את הלבבות.

בני קרח, אוי בני קרח! מתי זכו לתשובה? רגע לפני האחרון! אדם יכול לתפוס את עצמו גם ברגע האחרון. אומרים לך לפני תקיעות שופר, ברגע אחרון, תפוס את עצמך. ספרי חיים וספרי מתים פתוחים, תיזכר נא בבני קרח ותתפוס את הרגעים הללו להרהר בתשובה שלימה. וה' יעזרנו לשוב לפניו באמת.

"בארבעה פרקים העולם נידון בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן בחג ידוונים על המים בראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון שנאמר היוצא יחד ליבם המבין אל כל מעשיהם" (ראש השנה דף טז)

המשנה בתחילת ראש השנה אומרת: "ארבעה ראשי שנים הם..." אח"כ המשנה מוסיפה "בארבעה פרקים העולם נידון בפסח על התבואה, בעצרת דנים על פירות האילן, בחג ידוונים על מים, בראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון" שואלת הגמרא (בדף יח) מה הכוונה כבני מרון? מבארת הגמרא בשלושה פירושים.

פירוש ראשון: כחיילות של בית דוד. הצבא של דוד היו הולכים אחד אחד. - כך בראש השנה אנו עוברים לפניו כבני מרון אחד אחד, כאותם גדולים וחשובים.

פירוש שני: "כמעלות בני חורון". הר גבוה, שבגובהו יש שביל, בו אפשר לעבור רק אחד אחד, כך ממש בראש השנה עוברים לפני הקב"ה זה אחר זה.

פירוש שלישי: "כבני אימרנא". כאשר מעשרים את הצאן, הן עוברות דרך דלת קטנה שרק אחד יכול לעבור וכך סופרים עד עשר, אחד ועוד אחד. אינני מבין, וכי כדי להסביר שכל אחד עובר לחוד צריך שלושה משלים? כחיילות, כמעלות בני חורון, כבני אימרנא, אתמהא?!

וכדי ליישב, אספר לכם סיפור קטן: היה פעם סוחר גדול שנסע ליום השוק והשקיע שם את כל כספו ברכישת סחורה יקרה וגם כספי הלוואות שחברים נתנו לו, הוא החליט להסתכן ולעבור בגניבה את הגבולות כדי להיפטר מהמכס על הסחורה וכך יוכל להתעשר, הוא לא נח ולא שקט עד שמצא עגלון המוכן לעבור איתו את הגבול.

הוא סידר את כל תוכנית הבריחה - מסלולי הנסיעה לשעות לילה שאין אור של ירח, ולילות שאין חילים רבים ליד הגבול וכו'.

הגיע הלילה המיועד. הסוחר העמים על העגלה את כל סחורתו היקרה. ושניהם, הסוחר והעגלון, עלו על העגלה. העגלון מבחין כי בעל הבית הסוחר יושב על הכסא - ושיניו נוקשות דא לדא, ידי ורגליו רועדים.

שאל אותו העגלון בלגלוג: מה אתה רועד, הרי יש עוד יותר מחמש שעות עד שנגיע ליער, מה הפחד שלך כאן ליד הבית?

"למה שלא אפחד, אני עושה חשבון פשוט, אם אצליח במשימתי, איזה עושר ימלא את כיסי, ההון האישי שלי יהיה פי עשרה ממה שהשקעתי, ממחר - אחיה חיי עושר וכבוד, מה נפלא. אבל אם חס ושלום לקראת עלות השחר ניפגש חלילה בשוטר הגבולות שיכריז "עצור! הרם ידיים!" הסחורה תלך למשטרה, פרוטה לא אראה ממנה, ואת עצמי אפגוש בבית האסורים, בעלי חובות ירדפו את משפחתי וכו', א"כ למה שלא ארעד, בעוד כחמש שעות אני על פתח עושר או על פי תהום ואיך לא ארעד?".

נסעו ונסעו. הגיע חצות לילה. החלו כבר להיכנס ליער, חצו את הגבול, ראה הסוחר שהעגלון רועד קמעה. שואל אותו: עגלון, מדוע אתה רועד?

משיב לו העגלון, "שמע נא, בסך הכל אני גם בן אדם, ואנו מתקרבים לרגעים קשים ומסוכנים, נכון שאין לי כאן סחורה פרטית, אבל לא נעים לשבת חודש בבית סוהר, וגם העגלה והסוסים שיטלו ממני לא באו לי בחינם."

ממשיכים לנסוע פנימה במעבי היער בין השבילים המוכנים מראש, והם שניהם רועדים, קילומטר ועוד קילומטר, מה הם רואים בבידור, כי הסוסים אינם רועדים, לא מבינים כלום.

הפחד השורר כל כך לא מדבר אליהם כלום. הסוס נשאר בעל חיים לפני הגבול, בתוך הגבול ולאחוריו. נשאר כמו קודם.

הנה כל זאת מרמזת ואומרת הגמרא בשלושת הדוגמאות.

יש יהודי שלקראת ימים נוראים מתחיל לרעוד.

עוד בשבת מברכים כאשר מכריזים "ראש חודש אלול" הוא כבר מתחיל לרעוד "כחיילות בית דוד" שאינם עוברים סתם כך, אלא מתאמנים קודם, משקיעים כוח ומאמץ זמן רב עוד לפני המפקד המכריע.

ויש סוג שני, שעד ראש השנה הוא חלש ביראת שמים. אבל כאשר בא ראש השנה מתחיל לרעוד "כמעלות בני חורון" כי כאשר צועדים בשביל

המסוכן כאשר משני צדדים תהום, רועדים, פוסעים עוברים אדם אחר חבירו - בפחד, כמו כן, בשעה שעוברים לפני המשפט, ביום המשפט הפחד שורר.

אבל. יש סוג שלישי, יהודים הדומים לבני אימרא כהצאן, אותם כבשים שקטים צוהלים ומתרוצצים שנכנסים בפתח וסופרים אותם אחד אחד ואינם מבינים כלום, אוי, הכבש העשירי לא יודע כי בעל הבית סימן לו פס אדום על גבו...

"בראש השנה יכתובו וביום צום כיפור יחתמו כמה יעברו מי יחיה ומי ימות" קו חיים על הגב וחס ושלום להיפך פס אדום - "מי ימות". היכן השכל שלך?

הקב"ה יושב בראש השנה על כסא דין, אך המשפט לא הגיע בפתאומיות "כנשר יעיר קינו על גוזליו ירחף" - הנשר הזה הוא רחמן על בניו ואינו בא לקינו בפתע פתאום אלא מקשקש מאילן לאילן ומסוכה לחברתה כדי שיעורו בניו ויהא בהם כח לקבלו. כך הקב"ה דופק לנו כל חודש אלול בשופר, עורו ישנים משנתכם ונרדפים הקיצו מתרדמתכם. לעוררנו לקראת ראש השנה - כאשר נפתחים ספרי חיים ומתים.

(להגיד)

אנחנו בע"ה היום, רוצים לעסוק בעבודת השופר, ובע"ה להיכנס לעומק עבודת ראש השנה:

השופר רמזו בפרשה שלנו, במילים (דברים כט, יז) **שרש פרה ראש ולענה ר"ת שופר**.

לפני שנדבר על ענין השופר, ואני אומר כבר עכשיו, שהענין הוא קצת עמוק, אני מקווה שבס"ד נזכה להעביר את הדברים, אבל צריך לדעת, כשאנחנו מקיימים מצות שופר, כי הקב"ה אמר לתקוע בשופר, **כמו שהגמרא אומרת (מסכת ראש השנה טז, א) - ואמר רבי יצחק למה תוקעין בר"ה למה תוקעין רחמנא אמר תקעו**.

אנחנו מברכים "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו לשמוע קול שופר", כל אחד שומע קול שופר, וזו המצווה שאנחנו מקיימים. זו המצווה, וכל מה שנאמר עכשיו, זה יהיה רק כדי להעמיק במצווה, בתוכן שלה, אבל המצווה עצמה, זה לשמוע קול שופר ולהמליך את הקב"ה בשופר. **בואו נתחיל שלב אחר שלב, ובע"ה אנחנו נבין דברים שרבותינו מגלים לנו, מה מונח בשופר:**

צריך לדעת, שכל זמן שלא תוקעים בשופר, בראש השנה, הקב"ה מנהל את העולם בדין ולא ברחמים, **כך כתוב במדרש (ויקרא רבה, פרשת אמר, כט, ג) - רבי יהודה רבי נחמן פתח (תהלים מז, ו): עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר, בשעה שהקדוש ברוך הוא יושב ועולה על כסא דין, בדין הוא עולה, מאי טעם, עלה אלקים בתרועה, ובשעה שישראל נוטלין את שופריהן ותוקעין לפני הקדוש ברוך הוא, עומד מכסא הדין ויושב בכסא רחמים, דכתיב: ה' בקול שופר, ומתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם והופך עליהם מדת הדין לרחמים, אימתי בחדש השביעי.**

ממשיך המדרש ואומר - רבי יאשיה פתח (תהלים פט, טז): אשרי העם ידעי תרועה ה' באור פניך יהלכון, רבי אבהו פתר קרא בחמשה זקנים שהם נכנסים לעבר את השנה, מה הקדוש ברוך הוא עושה מניח סנקליטין שלו מלמעל ויורד ומצמצם שכינתו ביניהם מלמטן, מלאכי השרת אומרים הא תקיף הא תקיף, הא אלהא הא אלהא, מי שכתוב בו (תהלים פט, ח): אל נערץ בסוד קדשים רבה, מניח סנקליטין שלו ומצמצם שכינתו ביניהם למטה, כל כך למה, שאם טעו בדבר הלכה הקדוש ברוך הוא מאיר פניהם, הדא הוא דכתיב: באור פניך יהלכון.

אמר רבי יאשיה, כתיב: אשרי העם ידעי תרועה, וכי אין אמות העולם יודעים להריע, כמה קרנות יש להן, כמה בוקינוס יש להם, כמה סליפירגסי יש להם, ואמרת: אשרי העם ידעי תרועה, אלא שהן מכירין לפתות את בוראן בתרועה, והוא עומד מכסא הדין לכסא רחמים ומתמלא עליהם רחמים והופך להם מדת הדין למדת רחמים, אימתי בחדש השביעי. לשון המדרש הוא, שרק עם ישראל יודעים "לפתות" את הקב"ה, שום אומה אחרת לא יודעת לעשות זאת.

והשאלה שנשאלת היא - מה הפיתוי שיש בתקיעת שופר? ולמה אם גוי ייקח שופר, ויתקע, הוא לא ידע "לפתות" את הבורא?

שאלה נוספת, שמובאת בגמרא (מסכת ראש השנה טז, א) - **אמר רבי אבהו למה תוקעין בשופר של איל אמר הקדוש ברוך הוא תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני**.

פירוש הדבר, שאנחנו תוקעים בשופר, כאילו אנחנו בעקידה. והשאלה שנשאלת היא - מה יש, אנחנו לא עושים שום פעולה. אנחנו יושבים ושומעים תקיעת שופר, ואומרת הגמרא, שבזה שאתה שומע תקיעת שופר מאיל, נחשב לך כאילו עקדת עצמך.

איפה העקידה? מה עשינו פה?! לא פשטנו צווארנו שום דבר ... איפה בא לידי ביטוי כאילו עקדתם עצמכם לפני?

הזכרנו בשבוע שעבר, למי שזוכר את דברי הספרי, שאומר שעקידת יצחק היתה בראש השנה.

הוא מביא על זה פסוק (בראשית כב, יד) **אשר יאמר היום בהר ה' יראה**. היום זהו ראש השנה, כך מביא הזוהר, וכך גם אומר הספרי.

אומר המדרש (תנחומא פרשת וירא, אות כג), מביא המדרש את אותם דברים, כמו של הספרי, רק הוא לא אומר שזה היה בראש השנה - אמר

לו: כשם שהיה בלבי מה להשיבך ולומר לך, אתמול אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע, עכשו אתה אומר לי העלהו שם לעלה, וכבשתי את יצירי ולא

השבתך, כך כשיהיו בניו של יצחק חוטאים ונכנסין לצרה, תהא נזכר להן עקדתו של יצחק ותחשב לפניך כאלו אפרו צבור על גבי המזבח ותסלח

להן ותפדם מצרתן. זוהי בקשתו של אברהם אבינו

אמר לו הקדוש ברוך הוא, אתה אמרת את שלך ואמר אני את שלי. עתידין בניו של יצחק לחטוא לפני ואני דן אותם בראש השנה. אלא אם מבקשין שאחפש להן זכות ואזכר להן עקדת יצחק, יהיו תוקעין לפני בשופר של

זה. אמר לו: ומה הוא השופר? אמר לו: חזור לאחוריק. מיד, וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו.

בפעם הראשונה, שאברהם אבינו רואה שופר, שזה כשהאיל הסתבך בקרניו

זה אחד מעשרה דברים שנבראו בין השמשות. נאחז בסבך בקרניו, אמר לו הקדוש ברוך הוא: יהיו תוקעין לפני בקרן איל ואושיעם ואפדם

מעונותיהם. והוא שדוד משבח, מגני וקנן ישעי משגבי ומנוסי (ש"ב כב, ג).

עד כאן דברי התנחומא.

במדרש רבה (בראשית רבה, פרק נו, ט) מובא - וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר (בראשית כב, ג), מהו אחר, אמר רבי יודן אחר כל

המעשים ישראל נאחזים בעברות, ומסתבכין בצרות, וסופן לגאל בקרנו של איל, שנאמר (זכריה ט, יד): וה' אלקים בשופר יתקע וגו'.

אמר רבי יהודה בר סימון אחר כל הדורות, ישראל נאחזים בעברות, ומסתבכין בצרות, וסופן לגאל בקרנו של איל, הדא הוא דכתיב: וה' אלקים

בשופר יתקע. עד כאן, דברי שתי המדרשים.

יוצא, שבתקיעת שופר אנחנו נושעים, הקב"ה מוחל לנו על העוונות, "בתקיעת שופר, כאילו עקדתם עצמכם לפני".

אנחנו רוצים להבין, מה המיוחד בשופר הזה, מה יש בשופר הזה, שכל הישועות נאמרו בו?

רעיון נוסף, מופיע בדברי גמרא (מסכת ראש השנה טז, א) - בארבעה פרקים העולם נידון בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן בר"ה כל

באי עולם עוברין לפניו כבני מרון שנאמר {תהלים לג-טו} היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם ובחג נידונין על המים.

אומרת הגמרא, באותו עמוד למטה - תניא א"ר יהודה משום ר"ע מפני מה אמרה תורה הביאו עומר בפסח מפני שהפסח זמן תבואה הוא אמר

הקב"ה הביאו לפני עומר בפסח כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות ומפני מה אמרה תורה הביאו שתי הלחם בעצרת מפני שעצרת זמן פירות האילן

הוא אמר הקב"ה הביאו לפני שתי הלחם בעצרת כדי שיתברכו לכם פירות האילן ומפני מה אמרה תורה נסכו מים בחג אמר הקדוש ברוך הוא נסכו

לפני מים בחג כדי שיתברכו לכם גשמי שנה ואמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות מלכיות כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי

שיעלה זכרונכם לפני לטובה ובמה בשופר.

מובא כאן, שכמו שאם נותנים בחג הפסח תבואה, מתברכים התבואות, וכמו שבחג העצרת נותנים שתי הלחם, אז מתברכים הפירות, וכמו

שבחג הסוכות מביאים מים, מתברכים המים, כך בראש השנה, כמו שאומרים מלכיות וזכרונות ושופרות, כך הקב"ה מולך עלינו, וזה שהוא מולך עלינו, זו הברכה הכי גדולה שיכולה להיות!

איך ממליכים את הקב"ה? ואמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות מלכיות כדי שתמליכוני עליכם!

אז לכאורה, במה זה מספיק? בזה שאנחנו אומרים זכרונות מלכיות ושופרות, זה מספיק.

ממשיכה הגמרא ואומרת - מלכיות כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה ובמה בשופר.

הגמרא סוטרת את עצמה, מיני ובי, בהתחלה אומרת הגמרא - ואמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות - זה מספיק, וכשהגמרא

מסיימת, היא אומרת - ובמה בשופר. אז אם אתה אומר ובמה בשופר, אז זה לא ואמרו לפני.

היה צריך לומר **תקעו לפני מלכויות זכרונות ושופרות**, אבל הגמרא לא אומרת את זה, אלא היא אומרת - ואמרו לפני **ראש השנה מלכויות זכרונות ושופרות**, ובסוף היא שואלת - ובמה? מה זה ובמה? בפה!

אתה אומר ואמרו לפני, אם אמרו, אז זה אמירה בפה בלבד. למה הגמרא ממשיכה ובמה בשופר? כך שואלים המפרשים, על דברי הגמרא. אנחנו בע"ה, רוצים להעמיק בדברים: ישנו ספרי, בפרשת בהעלותך, שהוא הקטע המסיים את סדר השופרות (במדבר י, י) ובוים שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצצרת על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם והיו לכם לזכרון לפני אלקיכם אני ה' אלקיכם.

רבותי, זה המקור בתורה, כמו שאומר הספרי, למלכויות זיכרונות ושופרות.

אומר הספרי - ותקעתם בחצצרת, הרי שופרות. והיו לכם לזכרון, הרי זיכרונות. אני ה' אלקיכם, הרי מלכויות.

שואל הספרי - אם ככה יוצא, שבתורה כתוב קודם כל שופרות, זיכרונות ובסוף מלכויות, והרי אנחנו לא אומרים ככה, אלא קודם כל מלכויות, זיכרונות ובסוף שופרות - זה נגד מה שכתוב בתורה!

מה ראו חכמים, לומר מלכויות בהתחלה, אם בפסוק כתוב אני ה' אלקיכם בסוף? אלא, המליכהו עליך בתחילה, ואחר-כך, בקש רחמים מלפניו.

קודם כל תמליך את הקב"ה, ואחרי שהמלכת אותו, בקש רחמים! במה תמליך אותו, שואל הספרי?

ואומר - בשופר. ואין שופר, אלא של חירות, שנאמר (ישעיה כז, יג) **ביום ההוא יתקע בשופר גדול**.

שואל הספרי - אבל איני יודע מי התוקע? תלמוד לומר (זכריה ט, יד) **וה' אלקים בשופר יתקע**.

ועדין איני יודע מאין התקיעה יוצאה? תלמוד לומר - (ישעיה סו, ו) **קול שאון מעיר קול מהיכל**

אומר לך הספרי - בתורה כתוב לך מה הסדר - **ותקעתם בחצצרת**, הרי שופרות. והיו לכם לזכרון, הרי זיכרונות. אני ה' אלקיכם, הרי מלכויות. אז למה אנחנו לא עושים ככה?

אומר לך הספרי - קודם כל תתחיל מלכויות, תמליך את הקב"ה, ואחרי זה תבקש ממנו!

שואל הספרי - במה ממליכים אותו? ואומר - בשופר.

מי תוקע בשופר? הקב"ה.

מאיפה יוצאים הקולות? מבית המקדש.

תשאל את המתפללים - מי תוקע כאן? יגידו לך - משה... דוד... יחזקאל...

אומר הספרי - יש לך טעות! אתה יודע מי תוקע בשופר? האלוקים תוקע בשופר, שנאמר (זכריה ט, יד) **וה' אלקים בשופר יתקע**.

זאת אומרת, שמי שיתקע בשופר בע"ה, זה יהיה הקב"ה! ולא משה, ולא דוד, ולא יחזקאל!

כל המפרשים מנסים להבין, למה הספרי מתכוון. אנחנו בע"ה, רוצים להבין את הענין, בואו וניכנס לעומק הדברים:

רעיון נפלא, מביא אותו המהרש"א, במסכת ראש השנה, אבל מקור הדברים קדום הרבה יותר, הוא מופיע בכתבי ר' יוסף אלבו (בעל העיקרים חלק א, מאמר א, פרק ד).

רבותי, אני אומר קודם כל, את היסוד שלו:

מי שראה פעם את ספר העיקרים, של ר' יוסף אלבו ... אנחנו לאחר התפילה אומרים, חוץ מעלינו לשבח שדיברנו בשבוע שעבר, אומרים, או שש זכירות, לפי מה שאומרים האשכנזים, או עשר זכירות, שאומרים בני עדות המזרח, ולאחר מכן יש י"ג עיקרים.

הרמב"ם חילק את העיקרים, ל"ג חלקים.

ר' יוסף אלבו, חולק עליו וסובר שישנם רק שלושה עיקרים, וזה הספר שנקרא **ספר העיקרים**.

ר' יוסף אלבו, הוא אחד מהראשונים, והוא חולק על הרמב"ם. הוא סובר שיש רק שלושה עיקרים והשאר כמו ענפים היוצאים מן העץ.

נקריא את מה שהוא כותב, וממנו נתחיל את העבודה - הדרך הנכון, שיראה לי בספירת העיקרים, שהם שורשים ויסודות לתורה האלוהית הוא, כי העיקרים הכוללים לדת האלוהית הם שלושה - מציאות ה',

השגחה לשכר ולעונש, תורה מן השמים. ואלו השלושה, הם אבות לכל העיקרים.

הראיה שלי, שאלה היסודות - מראש השנה.

בראש השנה, באו אנשי כנסת הגדולה, ותיקנו לנו סדר עבודה, בתפילת המוסף - מלכויות, זיכרונות ושופרות.

המורה על היות שלושת העיקרים האלו, שהם שורש ויסוד לאמונה, אשר בה יגיע האדם אל ההצלחה האמיתית, הוא מה שיסדו לנו, אנשי כנסת הגדולה, בתפילת המוסף של ראש השנה, שלוש ברכות -

מלכויות, זיכרונות ושופרות.

מלכויות, כנגד מציאות ה'. זיכרונות, כנגד שכר ועונש. שופרות, כנגד תורה משמים.

כי ברכת המלכויות, היא כנגד מציאות ה', וזה מה שאנחנו אומרים - על כן נקוה לך ה' אלקינו... יכירו וידעו כל יושבי תבל. כי לך תכרע כל ברך.

תשבוע כל לשון... ויקבלו כולם את עול מלכותך .. זה מלכויות. יסוד ראשון, מציאות ה'.

זיכרונות, שכר ועונש - אתה זוכר מעשה עולם ופוקד כל יצורי קדם. נח היה צדיק, ניצל בתיבה - "וגם את נח באהבה זכרת". הרשעים שלא היו ככה, תבעו במבול - שכר ועונש.

וברכת השופרות, לרמוז על העיקר השלישי, שהוא תורה מן השמים, ועל כן נאמר אתה נגלית בענן כבודך על עם קדשך לדבר עמם מן השמים

השמעתם קולך, ולפי שמתן תורה היה באמצעות קול שופר חזק מאוד, לכן הוא נקרא שופרות.

וזהו שאמר הנביא ישעיהו (לג, כב) כי ה' שפטנו ה' מחקקנו ה' מלכנו הוא יושיענו - אתה רוצה ישועה, תאחוז בשלושת היסודות האלה.

כי ה' שפטנו זה יסוד שכר ועונש. ה' מחקקנו זה תורה משמים, שנאמר (דברים לג, כא) כי שם חלקת מחקק ספון ה' מלכנו זה יסוד מציאות ה'.

ממשיך ר' יוסף אלבו וכותב - על כן סיים הוא יושיענו, כלומר, כי עיקר הצלחת האדם תלוי באמנתם, יש לו בהם יתרון גדול על כל העולם, וראוי שיושיענו בייחוד על כולם.

אומר לנו ר' יוסף אלבו - אתה רוצה להיוושע? כל יהודי צריך ישועה בראש השנה... הישועה טמונה בשלושת הדברים האלה. זה מה שאומר הנביא הוא יושיענו! אם אתה מאמין במציאות ה', אם אתה מאמין שהוא השופט, אם אתה מאמין שתורה מן השמים, הוא יושיענו - זו הישועה!

באו אנשי כנסת הגדולה, שידעו מה נעשה בשמים ביום הדין, ואמרו לנו - אתם רוצים ישועה בראש השנה???

זה הסדר - מלכויות, זיכרונות ושופרות!

לאחר ההקדמה הזאת, של ר' יוסף אלבו, שעומד עליה גם המהרש"א, במסכת ראש השנה, אני רוצה ברשותכם, לחזור לשיעור הקודם, ולהזכיר כמה עקרונות, שדיברנו בשיעור הקודם:

רב, שכתב את תפילת ראש השנה, כתב לנו שנדע, שיום הדין, ראש השנה, נקבע כבר לפני 5771 שנים.

הקב"ה אמר אותו לאדם הראשון, באותו יום, א' בתשרי, לפני 5771 שנים.

"מראשית כזאת הודעת, ומלפנים אותה גילית, זה היום, תחילת מעשיך, זיכרון ליום ראשון"

כל מה שאנחנו עושים בראש השנה, חוזרים לנקודת ההתחלה של יום ראשון.

עפ"י זה, הסברנו בשבוע שעבר, למה אנחנו משתחוים בראש השנה. מה זה "ואנחנו כורעים ומשתחוים"? מה זה "עלינו לשבח"? מה זה ההשתחויה?

זה כנגד מה שהנחש פיתה, את אדם וחווה לא להשתחוות ... זה דיברנו בשבוע שעבר, ואנחנו רוצים להמשיך.

כותב הר"ן (מסכת ראש השנה, פרק ג, דף ג' מדפי הר"ף) את הסדר של היום הראשון.

היום הראשון, הכוונה לא' בתשרי, יום בריאת האדם, יום השישי בשבוע.

אומר המדרש (ויקרא רבה, פרשת אמר, כט) - בשעה ראשונה עלה במחשבה, בשניה נתייעץ עם מלאכי השרת, בשלישית כנס עפרו, ברביעית גבלו, בחמישית רקמו, בששית עשאו גלם, בשביעית נפח בו נשמה, בשמינית הכניסו לגן, בתשיעית נצטוו, בעשירית עבר, באחת עשרה נדון, בשנים עשרה יצא בדימוס. אמר הקדוש ברוך הוא לאדם, זה סימן לבניך כשם שעמדת לפני בדין היום הזה ויצאת בדימוס, כך עתידין בניך לעמד

לפני בדין ביום זה ויוצאין לפני בדימוס, אימתי בחדש השביעי באחד לחדש.

זאת אומרת, שהקב"ה אמר לאדם הראשון, דע לך, מהיום והלאה, כשם שדנתי אותך היום, וקבעתי את דינך, שאתה צריך לעבוד קשה לפרנסתך, ועל אשתך גזרתי, שבעצב תלד בנים, ועל הנחש גזרתי, שעפר יאכל כל ימי חייו, זה היה בראש השנה! כבר 5771 שנה, יושב הקב"ה בדין, בכל שנה ושנה.

אנחנו, יש לנו נשמה, את הנשמה הזאת, נפח הקב"ה באדם הראשון, וכולנו היינו בתוכו, כל נשמות העולם, היו בתוך אדם הראשון.. הקב"ה נפח בו נשמה, בשעה השביעית, של יום השישי.

מה פירוש הדבר נשמה? למה קוראים לנשמה, נשמה? הפירוש הפשוט של הדבר – נשמה, מלשון נשימה, ויש לזה סימוכין מדברי מדרש (בראשית רבה, פרק יד, אות ט):

רבי ביסני ורבי אחא ורבי יוחנן בשם רבי מאיר אומרים, הנשמה הזו ממלאה את כל הגוף, ובשעה שאדם ישן היא עולה ושואבת לו חיים מלמעלה. רבי לוי בשם רבי חנינא אמר, על כל נשימה ונשימה שאדם נושם צריך לקלס לבורא, מה טעם (תהלים קנ, ו): כל הנשמה תהלל יה, כל הנשימה תהלל יה.

ההלכה, אם קובעים שאדם מת, זה לא א.ק.ג, אלא לוקחים נוצה ושמים אותה ליד האף.

כל זמן שיש אוויר והנוצה הזו, מפנים עליו את הגל, אפילו שיודעים שנפל לו על הראש חצי טון. מבחינת התורה, אם יש אוויר, הוא חי. זו הנשמה – מקור החיים.

בא ר' חיים מוולוז'ין (נפש החיים שער ג, פרק טו ואומר – אם בגלל הנשימה, היו קוראים לזה נשמה, גם בהמה נושמת, גם קוף נושם וגם ינשוף נושם, אז מה תגיד, שיש להם נשמה? אז למה קוראים לזה נשמה?

לא בגלל שהם נושמים, כי הקב"ה נפח באדם נשמה.

הנפילה, שהקב"ה נפח באדם, לכן הנשמה נקראת נשמה, שנאמר ויפח באפו נשמת חיים.

אומרים לנו חז"ל – מה שהקב"ה נפח, הוא נתן משלו, אז חלק אלוה ממעלה, שנקראת נשמה, נמצאת בנו, ממת?

מהשעה השביעית של יום השישי, היום הראשון בבריאה.

רבותי, אם אלה פני הדברים, אני רוצה בע"ה לעמוד על משפט אחד, שכותב השם משמואל, בספרו, במערכות ראש השנה, מה שאביו אמר לו, משפט אחד:

הגיד לי, כבוד קדושת אבי זצ"ל, האדמו"ר מסוכטשוב – ענין השופר של ראש השנה, הוא מעין מאן דכתיב באדם הראשון ויפח באפו נשמת חיים, וזה מה שכתב בספרי, בפרשת בהעלותך, שהקב"ה, הוא התוקע. כולם מתפללים, מי תוקע?

דוד תוקע, משה תוקע, יחזקאל תוקע... אומר הספרי – לא! הקב"ה תוקע!

אומר השם משמואל – אמר לי אבי, בראש השנה, אנחנו חוזרים לנקודת ההתחלה, שהרי נאמר זה היום תחילת מעשיך זיכרון ליום הראשון ומה היה ביום הראשון?

ויפח באפו נשמת חיים. כשאנחנו לוקחים את השופר, ונופחים בו, אנחנו חוזרים לנטילת הנשמה, שהקב"ה הכניס באדם הראשון. זה מה שקרה בראש השנה, ולכן אנחנו תוקעים בשופר.

שואל הספרי – ומי תוקע בשופר?

אומר הספרי – הקב"ה תוקע בשופר.

שאלנו – הרי דוד תוקע, משה תוקע, יחזקאל תוקע...

אומר לך השם משמואל – לא! אבי אמר לי, שמה שאנחנו תוקעים בשופר, זה זכר לויפח באפו נשמת חיים.

אז כמו שהקב"ה נפח באדם נשמה, בראש השנה, אנחנו עושים את זה באמצעות שופר.

עד כאן, יסוד מספר אחד.

רבותי, אנחנו אומרים בכל בוקר "אדון עולם אשר מלך, בטרם כל יציר נברא"

הקב"ה מלך כאן, עוד בטרם היה כאן אדם הראשון. מה קרה אחרי שאדם הראשון נברא?

לעת נעשה בחפצו כל, אזי מלך שמו נקרא. מה ההבדל בין קודם לאחר-כך?

לפני שאדם הראשון נברא, הקב"ה היה מושל. אחרי שאדם נברא, הקב"ה נהיה מלך.

מקודם הוא היה אדון עולם אשר מלך, הוא מלך בכוח כביכול, ולאחר מכן, שאדם הראשון נברא, היה כאן מצב חדש לעת נעשה בחפצו כל, אזי מלך

שמו נקרא, עכשיו יש משהו שיקרא לו מלך. עכשיו יש את המהות של מלך.

מלך, לא יכל להיות בכפיה – ומלכותו ברצון קיבלו עליהם.

אומר הגאון מוילנה - (תהלים כב, כט) כי לה' המלוכה ומשל בגוים – על ישראל הוא מולך ברצון, על הגוים הוא מושל.

מושל זה בכוח, מלך, זה ברצון!

אני רוצה להגיד יסוד, שראיתי אותו בספר דולה ומשקה, של הגאון ר' יעקב הורביץ זצ"ל, בשם מורו ורבו, ר' יצחק קוטנר.

כשראיתי את זה השבוע, פשוט תפסתי בהלה ממה שהוא כותב. ברגע הראשון, לא הבנתי איך הוא עלה על הרעיון הזה. תשמעו מה הוא אומר :

האריה, הוא מלך החיות.

הנשר, הוא מלך העופות.

השור, הוא מלך הבהמות.

שואל ר' יצחק קוטנר – למה שהנשר, לא יהיה מלך החיות?

הוא יכל לבוא לאריה מלמעלה, כמו אפצ"י, ולתת לו קטנה בראש ☺,

למה הוא לא נחשב מלך על האריות? כך הוא שואל.

ולמה האריה, שיש לו כזאת רעמה, ושהוא נותן שאגה כל היער זו, לא יכל להיות מלך על העופות?

אומר ר' יצחק קוטנר – מלך, יכל להיות רק במינו. נשר, יכל להיות מלך, רק במינו – על העופות.

אריה, יכל להיות מלך על החיות. השור, הוא על הבהמות. מלך שייך רק במינו.

שואל ר' יצחק קוטנר שאלה מפחידה – תגידו לי, מה אתם ממליכים את הקב"ה בראש השנה??? מה יש לכם איתו??? מה אתם ממליכים אותו,

הוא במין שלכם???? מה יש לו איתך???

אתה קורא את השאלה הזאת בפעם הראשונה, אתה חוטף שוק!

חמישים שנה אתה צועק "אין לנו מלך אלא אתה" ... מה יש לך איתו??? אומר ר' יצחק קוטנר – אם תבין מה יש בראש השנה, תבין מה יש לך עם המלך.

מה עשה הקב"ה?

הלך ביום ראשון שישי בשבוע, א' תשרי, בשעה השביעית, אדם הראשון שכב על הרצפה, היה גולם. בא הקב"ה, ונפח בו נשמה. מה אומרים חז"ל?

הוא נתן יחידה משלו לתוך האדם. בצלם אלוקים ברא את האדם.

הוא ברא אותך בצלמו כדמותו! הוא הכניס בך יחידה ממנו!

הגוף שלך פועל מכוח אחד – מהכוח שהקב"ה נפח בך נשמה!

אם ככה, אומר ר' יצחק קוטנר – במה אתה ממליך את הקב"ה?

החלק ששייך אליו, הוא זה שממליך אותו, מהו?

הנשמה!

ממה יוצאת הנשמה?

אתה תוקע בשופר, ומשם יוצאת הנשמה.

זה לא שייך לגוף, זה לא שייך למיתרי הקול, זה לא שייך לבטן, זה יוצא ישירות מהנשמה, משם יכולה לצאת מלוכה!

כי מלך, הוא מלך רק על מינו! על הנשמה, שם יש מלך!

אם שם יש מלך, אומר לנו הקב"ה - ואמר לפני בראש השנה מלכויות זכרונות ושופרות.

מלכויות, כדי שתמליכוני עליכם. זיכרונות, כדי שיעלה זיכרוכם לפני לטובה... ובמה?

מה זה ובמה?

בפה שאני מדבר.

מי אתה שתמליך אותי?

ובמה? בשופר! כי השופר בא ישירות מהנשמה!

השופר, הוא זה שמחבר אותך עם הקב"ה! אחרת אתה לא במינו, אין לך שום קשר איתו!

כל היכולת שלך להמליך אותו, הוא בזה שאתה ממליך אותו ע"י השופר, שהוא הכוח של הנשמה, הנמצאת באדם.

אם ככה, בואו נחזור בחזרה, למה שהיה לפני 5771 שנה :

אומר הפרקי דרבי אליעזר (פרק יא) – לאחר שזרק הקב"ה נשמה באדם הראשון, נעמד על רגליו, והיה מתואר בדמות אלוקים. ראו אותו כל הבריות ונתייראו, כסבורים היו שהוא בוראם, ובאו כול להשתחוות לו,

אמר להם – באתם להשתחוות לי? בואו, אני ואתם, ונלך ונלביש גאות ועוז, ונמליך עלינו את מי שבראנו, לפי שהעם ממליכין את המלך, ואין המלך ממליך את עצמו אם אין העם ממליך אותו.

"אני אדם הראשון, יש לי במה להמליך אותי!"

למה מקודם, האריות והנמרים והחתולים לא המליכו?

כי הוא לא במינו.

כשנברא האדם, שהנשמה היא חלק אלוה ממעל, היא יכולה להמליך, כי זה במינו!

לכן בא אדם הראשון להמליך אותו, ומה הוא אמר?

(תהילים צג, א) ה' מלך גאות לבש – זה הפרק שאנחנו אומרים אותו, בכל יום שישי בשבוע.

"היום יום שישי בשבת, שבו היו הלויים אומרים במקדש" ה' מלך גאות לבש, למה?

כי זה הפרק, שאמר אותו אדם הראשון ביום שישי.

זה הפרק שאנחנו ממליכים את הקב"ה ביום שישי, כמו שאדם הראשון עשה.

אם ככה, נוכל עכשיו להבין:

לאחר מלכויות, אנחנו תוקעים בשופר, למה?

כי במלכויות, אנחנו ממליכים את הקב"ה, במה?? בשופר!

השופר מוציא את הנשמה, הנשמה יכולה להמליך את הקב"ה.

רבותי, נעבור לסדר הזיכרונות:

ואמרו לפני בראש השנה מלכויות זכרונות ושופרות מלכויות כדי

שתמליכוני עליכם זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה ובמה בשופר.

מה עכשיו שופר?

בשלמא, להמליך עכשיו את הקב"ה בשופר, כי הנשמה שהיא חלק אלוה ממעל, היא יכולה להמליך, אבל מה שייך לומר ואמרו לפני בראש השנה

מלכויות זכרונות ושופרות מלכויות כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי

שיעלה זכרונכם לפני לטובה ובמה בשופר?

רבותי, שופר, זה סוד תחיית המתים, זה שופר.

ביום הראשון לבריאה, לפני 5771 שנה, בשעה השביעית, הקב"ה לקח אדם, ששכב על הרצפה והיה יסודו מעפר, נפח בו נשמה, ואחרי זה, הוא

נהיה בן-אדם. מתי זה היה?

בראש השנה. אז מה הקב"ה עשה?

נפח נשמה.

נפחת הנשמה, הפכה אותו ממת לחי! הוא קם על רגליו!

אומרים חז"ל – תגיד זיכרונות, כדי שיעלה זיכרונכם לטובה, תגמור את זה ותתקע בשופר.

למה לתקוע בשופר?

כי גם עקידת יצחק, זה תחיית המתים. למה?

בואו נקרא מה שכתוב בחז"ל (ילקוט שמעוני, בראשית, אות ק"א. פרקי דרבי אליעזר, לא):

אמר יצחק לאביו – אבא, קשור את שתי רגלי ואת שתי ידי כדי שלא אבעט בך, כי אם אבעט בך, יכל הקרבן להיפסל. ועשה כן. והקב"ה רואה

את האב מעקיד ואת הבן נעקד בכל לב, ושלח ידו ליטול את המעכלת, ומלאכי השרת צועקים ובוכים, שנאמר (ישעיה לג, ז) הן אראלם צעקו

חצה מלאכי שלום מר יבכיון. אמרו מלאכי השרת, לפני הקב"ה, ריבונו של עולם, נקראת רחום וחונן, שרחמך על כל מעשיך. רחם על יצחק,

שהוא בן-אדם, ונעקד לפניך כבהמה. ר' יהודה אומר, כיון שהגיעה החרב על צווארו, פרחו נשמתו של יצחק. כיון שהשמיע הקב"ה, את קולו מבין הכרובים, ואמר אל תשלח ידך אל הנער, חזרה הנפש לגופה.

היה כאן מת, וחזר חי. מה קרה באמצע?

מי שרוצה, יסתכל באור-החיים הקדוש, ויראה שהנשמה של יצחק אבינו, עברה מהפך – מנשמת נקבה הפכה לנשמת זכר.

תפתחו אור-החיים הקדוש, ותבינו למה קודם לכן, לא היה לו שידוך.... לא ניכנס להסבר.

זאת אומרת, שלא רק שהוא מת, אלא באה נשמה חדשה.

אומר הקב"ה לאברהם אבינו – אתה רואה את האיל הזה, אתה רואה את השופר?

בשופר הזה, הם יסתבכו בראש השנה, יהיו להם עבירות, קח את השופר הזה!

יוצא שבעקידת יצחק, היה כאן מוות, וממוות חזר לחיים.

"אמרו לפני זיכרונות...", מה זה זיכרונות??

זה עקידת יצחק. אתה גומר את זה, תתקע בשופר. למה לתקוע בשופר? כי שופר זה תחיית המתים. בשופר יש ויפח באפו נשמת חיים.

שופר, זה ביטוי לתחיית המתים!

בשעה שיצחק נעמד על רגליו, כשהוא ירד מעל גבי המזבח, מה הוא אמר??

"ברוך אתה ה' מחיה המתים", כך כתוב בפרקי דרבי אליעזר.

כתוב בשיבולי הלשון, שמלאכי השרת צעקו "ברוך אתה ה' מחיה המתים", ובמדרש כתוב, שיצחק אבינו אמר, כי זה היה תחיית המתים.

אם ככה, ויפח באפו נשמת חיים של מלכויות – תוקעים בשופר.

ויפח באפו של יצחק נשמת חיים – תוקעים בשופר.

אם ככה, הגענו לשופרות:

ואמרו לפני בראש השנה מלכויות זכרונות ושופרות מלכויות כדי

שתמליכוני ... ובמה בשופר.

מה זה קשור לשופרות??

מה אנחנו אומרים בשופרות?

אתה נגלית בענן כבודך על עם קדשך לדבר עמם מן השמים השמעתם קולך כו'

מעמד הר סיני, כמו שכותב היעב"ץ, תורה מן השמים!

מה קרה במעמד הר סיני??

אומר המדרש (שמות רבה, פרק כט, ד) – אמר רבי לוי, שני דברים שאלו

ישראל מלפני הקדוש ברוך הוא, שיראו כבודו וישמעו קולו, והיו רואין את כבודו ושומעין את קולו, שנאמר (דברים ה, כא); ותאמרו הן הראנו ה'

אלקינו את כבודו ואת גדלו, וכתוב (דברים ה, יא): ואת קול שמענו מתוך

האש, ולא היה בהם כח לעמד, שכיון שבאו לסיני ונגלה להם, פרחו

נשמתם על שדבר עמהם, שנאמר (שיר השירים ה, ו): נפשי יצאה בדברו.

אבל התורה בקשה עליהם רחמים מלפני הקדוש ברוך הוא, יש מלך משיא בתו והורג אנשי ביתו, כל העולם כלו שמחים ובנין מתים, מיד חזרה

נשמתן, שנאמר (תהלים יט, ח): תורת ה' תמימה משיבת נפש...

יוצא שגם בקבלת התורה, יצאה הנשמה וחזרה!!!

ואמרו לפני בראש השנה מלכויות זכרונות ושופרות מלכויות כדי

שתמליכוני ... ובמה בשופר, כי כל היסוד של שופר זה – ויפח באפו נשמת חיים.

ומי תוקע בשופר, שואל הספרי – הקב"ה. למה??

כי שופר זה ביטוי לתחיית המתים.

אם שופר זה ביטוי לתחיית המתים, אז מלכויות של היום הראשון, זה

תחיית המתים של ויפח באפו נשמת חיים.

עקידת יצחק, זו התקיעה השניה, והשלישית זה שופרות.

במעמד הר סיני, יצאה נשמתם וחזרה בחזרה. זה היסוד של שלושת

הקולות.

אם ככה, נוכל בע"ה להבין יסוד נפלא:

אנחנו מסיימים את סדר השופרות, בפסוק שממנו לומדים, שהקב"ה

תוקע בשופר – כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך.

מה זאת אומרת?

למה, אם אני יקח שופר, ויתקע באיזה אוזן של מלך, בא נגיד אובמה,

הוא לא ישמע את זה?!

מה זאת אומרת כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך?

אף אחד לא שומע שופר חוץ ממך? מה, אף אחד לא שומע שופר? כל אחד שתתקע לו באוזן שופרות, ישמע שופר.

ראיתי פעם פירוש, לא זוכר בשם מי:

ראש השנה, זה יום הולדת של העולם. אדם נברא, כל תכלית העולם, זה בשביל האדם. אמר הקב"ה, אברא את הכל, כדי שאברא את האדם, הכל יהיה מוכן.

כל מלך, ביום ההולדת של הממלכה שלו, אוהב שישיירו לו. עושים לו במה גדולה, יושבים שם כל השרים, מושיבים אותו על כיסא גבוה,

עוברים כל ראשי הצבא, מצדיעים לו, שרים לו שירי הלל, מדברים לו דברי שבח ...

הקב"ה אומר – תשמע, יום הולדת, זה ראש השנה. אני מבקש ממך יום תרועה יהיה לכם!

אתה יודע מה זה יום תרועה?

שואלים חז"ל – יום תרועה, יבבה או יללה? או "לילילי" או "לולולו", תעשה כל הזמן קולות של בכי.

תגיד, זה מה שאתה רוצה, ביום שאתה נהיה מלך? זה מה שאתה רוצה??!

מה הוא רוצה???

"אני רוצה שתבקשו חיים, אני רוצה שתבקשו פרנסה, אני רוצה שתבקשו ילדים, אני רוצה שתבקשו חינוך" למה???

"כי אם אתם מבקשים, זה סימן שאני המלך!!!"

מלך ביום ההמלכה, לא רוצה שיהללו לו במוח, הוא רוצה כבוד! זה שהמלך אומר "תיילל ביום הזה!" אין מלך שדומה לזה.

אין מלך בעולם שאוהב שמייילים לו ביום המלוכה, חוץ מהקב"ה! כך ראיתי פשט, אבל הפשט העמוק שבדבר – כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך.

איפה אנחנו אומרים את המילה הזאת ואין דומה לך?

שלוש פעמים ביום - מי כמוך בעל גבורות, ומי דומה לך, מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה.

ומי דומה לך - כולם יכולים להרוג, אבל אף אחד לא יכל להחיות! תחיית המתים, יכל לעשות רק הקב"ה, הוא מחיה המתים! הכינוי ומי דומה לך, נאמר תמיד על תחיית המתים.

מי כמוך בעל גבורות, ומי דומה לך, מלך ממית ומחיה - בזה אין לך דמיון .

בא רב וכותב לנו - כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ... מה זה קול שופר?

קול שופר, זה תחיית המתים! הקב"ה תוקע בשופר! ומי דומה לך - אין דומה לך! תחיית המתים ושופר, אין דומה לך! זה העבודה של ראש השנה, לזה אין מתחרים, לזה אין שום מלך שיכל.

ואין דומה לך - זה היסוד של ראש השנה.

אם אלה הם פני הדברים, זכינו בס"ד להבין, מה זה שופר. שופר, יסוד המלכות, מחזירים אותנו אחורה ל - ויפח באפו נשמת חיים. היסוד השני של ראש השנה - עקידת יצחק, מחזירים את יצחק לחיים. היסוד השלישי, של תורה מן השמים, מחזירים את כל עם ישראל לחיים, ע"י שופר.

אם אלה הם פני הדברים, נוכל להבין, מה אנחנו מבקשים מהקב"ה: מבקשים מהקב"ה, (ישעיה יח, ג) כל-ישבי תבל ושכני ארץ כנשא-נס הרים תראו וכתקע שופר תשמעו - מה אנחנו מבקשים???

שהקב"ה יחיה את מתי ישראל.

כותב רבינו בחיי, זה מה שכתוב כאן - כל-ישבי תבל אלו החיים, ושכני ארץ אלו המתים, מבקשים מהקב"ה, שידאג שתהיה הגאולה כנשא-נס הרים תראו וכתקע שופר תשמעו ... (כז, יג) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האבדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלם מתי זה יהיה?? בתחיית המתים.

תחיית המתים העתידית, תהיה באמצעות שופר! איך אני יודע? מצאתי מדרש נפלא, מופיע במדרש אותיות דר' עקיבא באות ט', שאומר - כיצד מחיה הקב"ה המתים, לעתיד לבוא? נוטל הקב"ה שופר גדול בידו, שהוא אלף אמה באמה שלו. ותוקע בו, וקולו הולך מסוף העולם ועד סופו.

[יום של הקב"ה, זה אלף שנים שלנו, תארו לכם מה זה אמה של הקב"ה!] בתקיעה ראשונה, העולם רועש, בתקיעה שניה העפר מתפרד, בשלישית עצמותיהם מתקבצים, רביעית אבריהם מתחממים, בחמישית עורותיהם מתרקמים, בשישית רוחות ונשמות מתכנסות, ובתקיעה השביעית חיים ועומדים על רגליהם. למה בשביעית?

כי חוזרים לשעה השביעית, של היום הראשון בבריאה, לפני החטא של אדם הראשון.

תחיית המתים, חוזרים לתחילת המסלול, לפני החטא, עוד לפני שהיצר הרע היה באדם! חוזרים לשחיטת היצר הרע! חוזרים לנקודת ההתחלה! זה מה שאנחנו מבקשים מהקב"ה.

ריבונו של עולם, תקע בשופר גדול לחירותנו, קח כבר את השופר הגדול הזה בידיים! תחייה את מתי ישראל, זה סוד השופר! למה הוא תוקע בשופר, כדי להחיות אותם???

כי סוד תחיית המתים, נמצא בשופר! יכל לעמוד כאן דוד ויחזקאל וויקטור, לתקוע בשופר, אבל לא אתה תוקע!

אומר לנו הספרי - הקב"ה תוקע! אומר השם משמואל - כי חוזרים ל - ויפח באפו נשמת חיים, וזה פירוש הדבר, שה' תוקע.

עד כאן השיעור, עכשיו אני יתן לכם מרגלית טרייה מהיום: בוכות הציבור, חיפשי מרגלית לראש השנה, ומצאתי זוהר, שפשוט זה היה בתוך אוטו, ולא יכולתי לרקוד, אבל רקדתי קצת, אז הנהג אומר לי "תפסיק, אתה הורס את השי"י" ☺

בקיצור, מצאתי זוהר, והזוהר הזה ממש ברכה, למה שאמרנו עד עכשיו. הבנתי שהשופר בא מהנשמה, הבנתי רעיון נפלא שכולם אומרים, אבל למה בשופר??? מה יש לשופר, שהוא המבטא את תחיית המתים??? למה הכל נעשה בשופר???

אומר הזוהר הקדוש (חלק א, קי"ד. חלק ב, ר"ג) - גדול כוחו של השופר, לעורר רוחמים למעלה ולסתום פי המשטין והמקטרג, משום שיוצא ממנו קול, שמעורבים בו אש, רוח ומים.

בחללו רוח, המעורב בלחות מים, ובחמימות הבל פיו, היינו אש.

אדם לוקח שופר, נופח בו, יש רוח, הרוח היא חמה, אז היא גם יסוד של אש וגם יסוד של רוח, וגם בשופר יש רוק.

עד כאן דברי הזוהר, לכאורה דברים שם פלא.

בא הספר זאב יטרף, במערכות ראש השנה, ומביא כמעט את אותו רעיון, שמופיע בהשם משמואל, אבל ממש בלשון נפלא.

שואל הספר זאב יטרף, שאלה עצומה, הוא מביא מהר"ל על התורה, אבל לא מצאתי את זה. זה מופיע במהר"ל (תפארת ישראל).

הקב"ה הוריד את התורה להר סיני, כתוב שם, שבמעמד הר סיני, היו קולות וברקים וענן כבד וקול שופר.

אומר המהר"ל - ע"י שנתן הקב"ה תורה לישראל, נעשו עליונים ותחתונים כאחד. עד לפני זה, היה משהו אחר לגמרי - השמים, שמים לה', והארץ נתן לבני אדם.

שואל המהר"ל - למה נתן הקב"ה את התורה, בקולות וברקים ובענן כבד על ההר? הוא יכל לתת את זה בשני סוגי שמש, בשלוש סוגי ירח...

כותב המהר"ל - קולות וברקים וענן כבד - קול זה רוח, ברק זה אש, וענן זה מים. שלושת הכוחות האלה, הם מלמעלה. וכאשר ירד הקב"ה על הר סיני, עם קולות וברקים וענן כבד, ובני האדם קיבלו את התורה, בני האדם הם יסוד העפר.

דהיינו, אומר המהר"ל - קולות וברקים וענן כבד, זה יסוד המים הרוח והאש. האנשים שקיבלו את התורה למטה, עם הר סיני שהיה למטה, זה יסוד העפר.

במעמד הר סיני, חזרו לנקודת ההתחלה, של בריאת האדם. ממה האדם נברא?

תפתחו שערי קדושה, לר' חיים ויטאל, שאומר - האדם נברא מארבע יסודות - רוח, מים, אש ועפר. אלה ארבעת היסודות.

אם ככה, כותב הספר זאב יטרף - אם אתה אומר, שהיסוד של מעמד הר סיני, היה בקולות וברקים וענן כבד על ההר, זה שלושת היסודות של רוח, מים ואש, ובני האדם שקיבלו את התורה למטה, הם יסוד העפר. בארבעת היסודות האלה, זה השלמה של בריאה מחודשת.

במעמד הר סיני, היתה כאן בריאה מחודשת! היה כאן תחיית המתים, ואנשים נולדו מחדש!

איך ניתנה תורה? בארבעת היסודות.

בקול שופר, כותב הזוהר הקדוש, יש לך רוח, שהיא חמה, זה יסוד האש, ויש לך רוק, שזה יסוד המים. האדם שתוקע, הוא יסוד העפר.

זהו השלמות, של ארבעת היסודות, של בריאת האדם! אם אתה רוצה לדעת, למה הקב"ה אומר לך, לקחת שופר ולתקוע בו, ובזה תעשה תחיית המתים ... כי ארבעת היסודות של תחיית המתים, זה מים, אש, רוח ועפר. בתקיעת שופר, מתחברים ארבעת הדברים האלה ביחד.

אלה היסודות הנפלאים, שלמדנו היום בענין תקיעת שופר, וכאן בע"ה אנחנו רוצים לסיים, אבל לא לפני שנאמר כמה מילים לפני ראש השנה, דברים הקשורים לעבודת ה':

אם למדנו היום בשיעור, בכל שנה ושנה בראש השנה, מתחילים חיים חדשים, וזה שנאמר ויפח באפו נשמת חיים. והבקשה הראשונה, שאנחנו מבקשים מהקב"ה, בתפילת ערבית של ערב ראש השנה, מה מבקשים?? זכרנו לחיים!

זו הבקשה הראשונה. למה מבקשים את זה? כי זה היסוד של ראש השנה, התהליך של ראש השנה בשעה השביעית, נפח בו נשמה.

בכל שנה מחדש, כותב הרב מבריסק בספרו, בראש השנה, מתחילים את היצירה מחדש, נותנים חיים!

בא בן-אדם לקב"ה ואומר לו - תשמע, מה שיש לי, שלי.

אני ב"ה, יש לי בבנק מיליון דולר - יש. שתי דירות לילדים - יש. ב"ה יש, בזה ריבונו של עולם אל תיגע. את זה כבר נתת לי, זה שלי.

עכשיו אני יגיש לך רשימה חדשה, לקראת השנה הקרובה, ותרשום ... ריבונו של עולם, קצת חיים... מה אני מבקש ממך ... זכרנו לחיים, מלך חפץ בחיים, כתבנו בספר חיים, למענך אלקים חיים...

אתה רוצה חיים? קיבלת.

אתה יודע איזה סוג של חיים? יש להם בלון על הגב, ויש להם צינור לבן כזה, מחובר לאף, עם שנורקל מאחורה, הם חיים! בא כל שלושה ימים טנדר של חמצן, ממלא לו את הבלון, והוא ישן ככה...

הוא חיי???

כן, הוא חי, הוא אפילו מדבר בטלפון! אפילו נוסע לטיול!

ריבונו של עולם, תגיד, זה חיים?? אני ביקשתי חיים עם בלון??? אתה יכל ככה לסחוב?

ריבונו של עולם... אני מבקש ממך... מי כמוך אב הרחמים זוכר יצוריו ברחמים... חיים ברחמים ריבונו של עולם... לא התכוונתי עם בלון ... בסדר, אתה רוצה בלי בלון? קיבלת! אני ייקח אותך למחלקות בבילינסון, יש שמה אנשים בלי בלונים, אבל יש דברים אחרים... יש כאלה שלא יכולים לקום מהכיסא... הם יושבים בלי לזוז, אבל הם חיים! זה חיים!?

אתה גומר את כל התפילה... מגיע למודים אנחנו לך... פתאום אתה מקבל אומץ!

וכתב לחיים טובים כל בני בריתך... ריבונו של עולם, נגמר הבקשות על חיים ברחמים, אני מבקש חיים טובים!

"אני לא צריך להסביר לך מה זה חיים טובים... אתה רוצה שאני יסביר לך? אתה הרי יודע יותר ממני, מה זה טוב... תפתח פרשת בחקותי, ושם כתוב 'אם תשמע בקול ה'...' כתוב שם, מה זה חיים טובים!" גמרת את ה-18, נהיית מגיש בקשת סיוע – בספר חיים, ברכה ושלוה, פרנסה טובה, גזירות טובות, נחמיות וישועות... לא אני לבד, לבד לא שווה לי כלום. אנחנו! מי זה אנחנו?

אני, המשפחה שלי, החברים שלי, הדודים שלי, כולם! ועוד לא גמרנו... וכל עמך בית ישראל, לחיים טובים ולשלום!

"אולי, ריבונו של עולם, לא הבנת למה אני מתכוון... חכה רגע... אני רק יעשה עושה שלום..."

גמרת "עושה שלום", יש רשימה של 44 בקשות – אבינו מלכנו מלא ידינו מברכותיך: אבינו מלכנו מלא אסמינו שבע... תרשום ריבונו של עולם... תראה מה זה... לפני עשרים דקות ביקשת רק קצת אוויר, עכשיו אתה מבקש את כל הסופר שיהיה שלך! איזה רשימה של בקשות, מאיפה אתה מקבל כזה ביטחון?!

האמת היא, שיש כזה מדרש בתהילים, אני יעשה אותו קצת מצויר, שלא תחשבו לרגע, שכך זה כתוב במדרש, אבל הנוסח מופיע במדרש: מעשה באדם אחד, שדפק על דלת, ומבקש מבעל הבית קצת מלח – סליחה אדוני, אולי יש לך קצת מלח?

מלח... מי לא יתן מלח? ☺ אפילו אשתו של לוט נתנה מלח.

מוציא לו את המלחייה ונותן לו קצת מלח...

מה זה?... סליחה אדוני, מה רצית שאני יעשה עם זה?...

ביקשת מלח, לא?

כן... אבל מה אתה רוצה שאני יעשה עם זה? תביא איזה עגבניה ...

משהו... איך אני יאכל את המלח לבד ...

מביא לו בעל הבית עגבניה...

תגיד, מה נראה לך שאני צמחוני? אוכל עגבניות אמצע היום ... מה אתה חושב שזה תפוח?!

נו אז מה אתה רוצה?!

תביא לי איזה בגט!

מוציא לחמניה מהפריזר ... מפשיר לו אותה ונותן לו...

עגבניה... מלח... לחמניה ... תגיד, מה זה, סעודה מפסקת לפני ט'

באב?!!! תשים איזה חביתה, קצת חומוס, תמרר, 'יקמצן' ☺☺☺

אומר המדרש – מממה הוא התחיל?!!!!

התחיל עם מלח ויצא עם סעודה.

המדרש לוקח את זה, לסדר הבקשה של דוד המלך (תהילים כז, ד) אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנעם ה'

ולבקר בהיכלו

ביקשת אחת, הבאת 15?!

זאת השיטה, תבקש מלח תוציא בגט ☺

אתה בא מגיש רשימת בקשות... אבל יש כלל – בתחילת ה-18 ביקשת חיים – ריבונו של עולם תן לי חיים!

עם בלון? לא. בכיסא גלגלים? לא. אז מה אתה רוצה?

אני רוצה חיים טובים, אתה רוצה לדעת איזה?

"ובספר חיים ברכה ושלוה ופרנסה טובה וישועה ונחמה וגזרות טובות, נזכר ונכתב לפניך אנחנו וכל עמך ישראל לחיים טובים ולשלום!"

מה קרה, למה לא ביקשת על ההתחלה??

היית בא על ההתחלה, ואומר – מלך עוזר ומושיע ומגן... ובספר חיים ברכה ושלוה ופרנסה טובה וישועה ונחמה וגזרות טובות...

היית דופק בדלת ואומר – תשמע, אני רוצה בגט, עם צ'יפס, עם סלט, עם חומוס ...

מה אתה חשוב שאני מסעדה? טורק לך את הדלת בפרצוף!

מלח? מי לא ייתן מלח... חיים עם בלון?!

עזוב אותך... בלון תיתן לאמישרגז ☺

אני רוצה לחיות חיים עצמאים... בלי בלון...

איפה מתחילה היכולת של לבקש???

היכולת לבקש, מתחילה ב- מודים אנחנו לך. כל זמן שאתה נמצא

באבות, אתה נמצא בהתחלה...

הגעת לסוף התפילה, התכופפת ואמרת מודים אנחנו לך... מודים לך על כל נשימה ונשימה...

אהה, אתה יודע להודות... אם ככה, אתה יכל לבקש – וכתוב לחיים טובים...

אומר הקב"ה – אתה יודע להגיד תודה רבה, עכשיו אתה יכל לבקש! הקב"ה אוהב לתת, למי שיוודע להגיד תודה! זה יסוד ראש השנה... לפני שניגשים!

אנחנו נבוא ביום רביעי הבא, נתחיל עם רשימה של בקשות – תכתוב... ותכתוב... ותכתוב...

יגיד הקב"ה – תגיד, השנה עברה פחות או יותר בסדר, נכון? בלי בלון, נכון? שיש לך קצת מינוס בבנק, אבל אתה נושם בלי קשיים... נכון? אתה חי... אתה לא מתחת לאדמה... לא סוחבים אותך עם אלונקה...

כמה פעמים עמדת בצד בלי תפילה? ביום ראשון, תשב, תפוס סידור, ותעשה חשבון נפש, איך עברו עליך 12 החודשים!

ריבונו של עולם... עוד מעט השנה נגמרת, אני רוצה להגיד לך ריבונו של עולם – תודה רבה!

לבד, בלי סדר תפילה, תדבר כמו בן אל אבא – אבא, אני רוצה להגיד לך תודה! איזו שנה נתת לי, זיכיתי ללמוד תורה, זיכיתי להתייגע, זכיתי להבין... תרשה לי להגיד לך תודה!

זה היסוד! אחרי שאתה אומר תודה, אתה יכל לבקש!

אחר-כך, אנחנו עוברים ל- ויפח באפו נשמת חיים... הקב"ה מתחיל חיים חדשים, זה ה- ויפח של ראש השנה.

לפני שאתה בא לבקש, תגיד תודה. זה היסוד של ראש השנה!

כאן המקום, להודות לקב"ה, שזכינו בס"ד, שנה שלמה שיעורים, לחדש בתורה בס"ד, להביא את דברי הראשונים והאחרונים, ואת דברי המפרשים, ללמוד ולהבין. הקב"ה הראה לנו נפלאות מתורתו, צריכים להגיד תודה רבה, על זה שזיכה אותנו לשבת באוהלה של תורה, לשבת ולהתייגע בתורתו!

אם אתה מודה, יש לך רשות לבקש!

(ברוך שאמר)

ראש השנה איז נישט 'בולקע ארויף בולקע אראפ'

רצינו לברר דיבור מפורסם שאומרים בשם הבית אהרן ובשם הרה"ק רבי ברוך ממעזיבז זי"ע שאמרו לפני חג השבועות, שהעולם עושים עסק מראש השנה, זה סך הכל יום הדין, אם בולקע ארויף בולקע אראפ, - קצת יותר לחם או קצת פחות לחם, הרי עיקר יום הדין הוא בשבועות שבו דנים את האדם כמה יזכה לקבל את התורה הקדושה.

וכמובן שהצדיקים לא אמרו את זה בערב ראש השנה, בדקתי בבית אהרן במאמרי ר"ה לא מצאתי שם, בקארלין אומרים בזה הלשון בשמו: 'ראש השנה איז בולקע ארויף בולקע אראפ, שבועות איז הוילע הארץ' אך בספר בית אהרן אין רמז כלל מענין בולקעס בראש השנה, אדרבה כל המאמר על ר"ה הוא גם 'הוילע הארץ' = כולו לב, וכן בבוציא דנהורא לא מדובר בדרושי ר"ה על המזונות. אלא שאנשים זוכרים את המימרא לגבי שבועות, לכן חושבים מזה בר"ה, וקונים סכין סגולה לעשירות, ובאי "ה דכתר מתפללים יהי רצון שיהיה עשירות גדולה.

אך באמת זה המאמר נאמר רק לחזק את ענין שבועות, אך לא להחליש ח"ו את ענין ראש השנה.

ואדרבה הנצי"ב כתב שבראש השנה אין דנים על הפרנסה, שהרי אמרו חז"ל 'בחג נידונין על המים' והמים הוא שורש כל המזון והמשקה, כי כשהיינו בארץ ישראל היתה עיקר הפרנסה בעבודת האדמה שעיקר הצלחתה תלויה במימי הגשמים, וזה נידונים בחג, א"כ בר"ה אין נידונים כלל על הפרנסה רק בסוכות.

ומה שאמרו 'בראש השנה' היינו בתחילת השנה והכוונה על סוכות. ובכתבי האריז"ל יש כוונות שובע בליל א' דסוכות. אך בר"ה לא הוזכר בסידור האריז"ל ענין שובע ופרנסה.

בשום ספר יהודי לא מופיע הדבר שיהיה אדם עסוק בר"ה על עשירות ומזון, מדברים רק ממלכות השם.

תפילת 'זכרינו לחיים' שנוכח להתקרב להשי"ת ולהתדבק בו

ונבאר הדבר ע"פ דברי הרמח"ל בספרו 'מאמר החכמה', כי הגם שאנו כן מבקשים 'זכרינו לחיים', אין הכוונה שצריך להיות עצבני בראש השנה שלא יבואו מחלות כל השנה ח"ו, האם זה מה שצריך לכוון בתפילת 'זכרינו לחיים'?

שאמרו בשם בית אהרן ורבי ר' ברוך שראש השנה הוא 'בולקע ארויף בולקע אראפ', חס ושלום לחשוב שזהו כל הראש השנה, ולתכנן לעשות 'כוונות גדולות' בקדושת כתר בתיבת אי"ה לבקש לזכות לעשירות, שזה ממש מנמיך ומשפיל את קדושת הראש השנה.

ראש השנה הוא יום של מלכויות, להתחבר לה' ביותר, להמליך אותו על יותר קוגלך והנאות עוה"ז משנה הקודמת. ועל זה אנו מבקשים, זכרינו לחיים, שנזכה כל השנה לחיות עם הכ"ב אותיות דקדושה, לגלות את מעמקי הלב, ואנחנו ניכנס לחיים טובים ארוכים ולשלום, כתיבה וחתומה טובה לנו ולכל ישראל אמן.

(הגרמ"י רייזמן)

השופר מעורר הדין, ומזה בעצמו מתבלבל השטן איך אנו מעוררים הדין

אי' ביערות דבש [ח"א דרוש ו', מה שדרש בין כסה לעשור שנת תק"ה בק"ק מץ] שלפי מה שכתוב בספה"ק בדברי חז"ל בכ"מ, פעולת השופר הוא להפוך ממדת הדין למדת הרחמים, שהמלך יעמוד מכסא דין וישב על כסא רחמים. וקשה שהרי בגמ' מו"ק דף טז כתב 'אפיק שופרא ושמתי' היינו שהיו מוציאים שופר כדי להחרים, וכן אמרו בגמ' שברק החרים את הכוכב 'מרוז' על שלא בא לעזרת ה' בגבורים, וי"א ש'מרוז' הוא אדם בעל כח, שהיה יכול לסייע במלחמה כנגד יבין מלך כנען, ושר צבאו סיסרא, והיה תוקע ד' מאות שופרות כדי להחרים. וכן מצאנו הרבה פעמים בדברי חז"ל שהשתמשו בשופר לעורר דין וחרם, לעשות משפט ולכלות קוצים מכרם ה' צבאות, ולא להפכו לרחמים?

ובאמת ע"פ סודן של דברים מעורר השופר סוד עולם הבינה שהוא בחינת גבורה, כנודע שהחכמה מצד ימין והבינה מצד שמאל, ואי' בזה"ק שהבינה מינה דינין מתערין, ואעפ"כ בה כל הדינים נמתקין שהוא ענין המתקת הדין בשרשן.

וביאר רבי יהונתן שאין הכי נמי השופר מעורר הדין, ואין רשות למקטרגים לכונוס עד ששומעים קול שופר, ואז מתחיל הדין, וכ"כ בפיוט 'ונתנה תוקף' 'ובשופר גדול יתקע ויאמרו הנה יום הדין לפקוד על כל צבא מרום בדין', כי השופר מעורר הדין, אלא שהיצר הרע מאד מתבלבל כשוראה אותנו תוקעים בשופר, שאע"פ שאנו יודעים שהשופר מעורר הדין אעפ"כ אנו באים לבית הכנסת ומברכים בשופר, ובפרט למנהג המקובלים שתוקעים תיכף בעלות השחר לפני תפילת שחרית, השטן מתבלבל מאד מזה, שהם תוקעים וגורמים שישבו כסאות למשפט, ואומר השטן בלבו, מה זאת, היה להם לשתוק ולדחות זמן הדין שלהם, אין זה אלא כי הם חפים מפשע ויודעים בעצמם כי בהשפטם יצאו צדיקים ולכן אין מפחדים מהדין, ומזה נחרד השטן ונסתם טענתו מלקטרג על ישראל.

משל לראובן ושמעון שבאו לדון, ראובן היה בטוח שהצדק עמו, והיה בטוח ששמעון יבא ברעד ופחד לבית דין, שהוא הוא בוודאי גנב אותי. אך הנה כשבאו לבית דין, ראה ראובן איך ששמעון מסתובב בפנים מאירות ושמחים, ראובן מתבלבל וחושב שבוודאי יש לשמעון איזה טענה ניצחת שינצח בדין. אם לא, לא היה מסתובב בשמחה כזאת. כי דרך הצד המפסיד שהוא דוחה את הדין תורה, בתחילה הוא מסרב פעם ופעמיים, עד שמוכרח כבר לבא לבית דין, ובא בקושי ברגע האחרון לבית דין, כי מפחד שלא יוצאו עליו כתב סירוב. אך מי שהוא בטוח בדינו, מקדים להזמין את הדין תורה מה שיותר מוקדם. ונמצא ששניהם אמת, כי באמת ענין השופר הוא לעורר הדין, ולכן מכניסים בחרם ושמחה עם שופר, וכן בשמים זה גורם לשבת על כסא דין, אך באותה שעה תיכף עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים, כי נתבלבל השטן ואינו מקטרג.

על אחת כמה וכמה כשזוכה לתקוע בשמחה גדולה בקיום המצוה, כמובא מהבעש"ט זי"ע שצריך להיות בשמחה בשעת תקיעת שופר. שהרי זהו עיקר בלבול השטן מה שאנו תוקעים בשמחה. וכמ"ש בטעמים דרבי האי גאון. וכ"ש אם הוא לובש בגדי שבת ושמח במצוות דראש השנה ומקיים 'אכלו מעדנים ושתו ממתיקים', בזה הוא עיקר ביטול קטרגו של השטן.

והאריך לבאר שזהו סוד נפילת אפיים בכל יום שאומרים 'ניפלה נא ביד השם', היינו שישלוט הדין ח"ו, כך אמר דוד המלך, כי כשאדם תובע דין למטה אין דין למעלה, וכן בתקיעת שופר מתחיל הדין ובוזה בעצמו בטל הדין. ולכן התקיעות הראשונות הם תקיעות דמיושב כי בתחילה הקב"ה מעיין בזכותן של ישראל כמה מצוות וכמה מעשים טובים שעשו, בישוב הדעת כביכול, ואח"כ תקיעות דמעומד בבחי' 'ביום למשפט ארץ'.

עוד כתב רבי יונתן ביערות דבש ח"ב דרוש ה', ביאור נוסף בענין השופר, שהמלאכים גם הם נתונים בדין והם נבהלים מאד משמיעת קול שופר, וכמ"ש 'ובשופר גדול יתקע, וחיל ורעדה יאחזון ויאמרו הנה יום הדין לשפוט על כל צבא מרום בדין', וכיון שהמלאכים רועדים על עצמם, ממילא נסתלק הכח לקטרג על בני ישראל.

(הגרמ"י רייזמן)

לזה פי' הרמח"ל, המהר"ל, והגר"א בשו"ע סי' תקפ"ב ס"ט שהאדם נדון בר"ה להמנות אם הוא זוכה להיות בין הצדיקים, ופשוט בדברי הראשונים שזהו ענין ספרי חיים וספרי מתים, אין הכונה אם יחיה או ימות, הרי רואים בעין שיש רשעים שחיים וצדיקים שמתים, הנה בשנת תשע"ה לדאבון לבנו נסתלקו ממנו צדיקים רבים, האם נאמר שבשנת תשע"ה בר"ה נחתמו בספרי מתים הרב וואזנער ורבי חיים גריינמן, והאדמו"ר מסערט וויזניץ והאדמו"ר מטאשה? היתכן כזאת, הרי צדיק שעולה מדרגא לדרגא הוא גודל עוד עוד, וזה ממש בושא וחרפה לחשוב שבשנה קודמת חתמו את הרב וואזנער בספרי מתים, הס מלהזכיר ח"ו, אלא בוודאי ענין ספר החיים היינו מי שנקבע בין הצדיקים, נחתם בין החיים, והנדהה והנקבע בין הרשעים הוא הנכתב בספר המתים, והתלוי והעומד הוא הבינוני שדינו תלוי ועומד עד יוה"כ. נמצא שתפילת 'זכרינו לחיים' היינו שיהיה נכלל בין הצדיקים, ולא שתתרגם תיכף שהכוונה שיהיה לך הצלחה בבני חיי ומוזני, זה לא הנושא כלל, הרב וואזנער לא הצליח ב'חיי', כי אין תכלית לאכול בולקעס ודגים לנצח, אלא זכה למקומו האמיתי, להתדבק בחי החיים, עיקר החיים הוא לחיות עם הקב"ה, ולא שהוא בריא והבדיקות דם יוצאים מוצלח, הלזאת חיים יקרא, האם הנחש שהקב"ה דוחה אותו מעל פניו, נקרא הנחש חי?

הרי אדם שנדהה ח"ו מספר החיים, ולא יזכה כל השנה להתפלל בכונה ולהתקרב להשי"ת, רק להיות עץ יבש מרוחק ומגורש מארצות החיים הטובים, הלזה יקרא חי, כשירצה ללמוד גמ' ירצדו לו עיניו ולא יוכל ללמוד שורה אחת, ויפתח תהלים וירגיש לב מת ולא יוכל לשפוך לבו כמים נוכח פני ה', זהו בחי' רשע שנחתם בספר המתים, אך ספרי החיים הם קרבת השם, שיש בזה מדרגות עד אין קץ.

כי עיקר החילוק בין צדיק לרשע הוא קרבת ה' או התרחקו ממנו ח"ו. ועל זה אנו מתפללים ואומרים 'זכרינו לחיים מלך חפץ בחיים וכו' למענך אלקים חיים', וכן 'מי כמוך אב הרחמים וזכר יצוריו לחיים ברחמים', לא מדברים משום ענין אחר כלל, רק לגבי קרבת ה', והרב וואזנער כן הצליח בזה בוודאי, גם בשנתו האחרונה הזאת.

בחלק האחרון שבתפילה כן מבקשים על פרנסה וגזירות טובות, עבור כלל ישראל

ומוסיף הרמח"ל, 'ואמנם יש עוד דבר בראש השנה' שהוא ענין הדין על פרנסת האדם כל השנה, והוא מלבד דברי הנצי"ב הנ"ל שדחה את כל ענין הפרנסה לסוכות, אלא שהוא ענין משני ולא עיקרי כלל, [ובבעלזא נהגו שלא לכוון בקשת פרנסה כלל ביום ראשון, וכן לא ביום שני דר"ה, רק בעריכת שלחן הסטור באמירת לדוד מזמור בליל ב' דר"ה, וגם פרק זה מדבר רק ממלכות כבוד ה', אלא שיש שם שם היוצא מר"ת וס"ת שהוא בגימ' ענין השובע] כי יש כמה בחי' יסורים וחסרונות, שאפשר שהצדיקים יהיה להם יסורים כאלה, אך לא משום זה אין נכתבים בספר החיים, כי הרבי ר' זושא גם כשלא היה לו לחם לאכול, היה מאושר עלי אדמות מקרבת ה', וכן יתכן שהרשע יצליח בבני חיי ומוזני, לתת לו שכרו בהאי עלמא, על כל אלו הדברים מתפללים 'וכתוב לחיים טובים' ו'בספר חיים ברכה ושלום'.

נמצא שבתחילת התפילה מדברים רק מהחיים האמיתיים, קרבת השם, וסוף התפילה כן מדבר מבקשת ההצלחה בגשמיות, בספר חיים וכו' פרנסה טובה וגזירות טובות נזכר ונכתב לפניך אנחנו וכל עמך בית ישראל לחיים טובים ולשלום.

וכתבו הראשונים שגם בזה אסור להתפלל על עצמו בפרטיות, כי אין מבקשים בג' ראשונות וג' אחרונות לאיש פרטי, ובכלל בר"ה אין כדאי לעולם להיות איש פרטי, אלא בתוך עמי אנוכי יושבת, רק יתפלל למען כל כלל ישראל. וכ"כ מהר"ל וכו"כ הגר"א.

כל חלק מהנשמה שאיבד, הרי הוא כמת באותה בחינה

וכן כתב הבכור שור מבעל התבואות שור שמבאר ע"פ דברי הזה"ק 'זכה יתיר יהיבין ליה רוח, זכה יתיר יהיבין ליה נשמה' מה החילוק בין אחד שזכה לנפש של יהודי, או לרוח של יהודי, וכו' ומשה זכה לבחי' חיה, ומשיח יזכה לבחי' יחידה, מה החילוק בין זה לזה, האם הוא חי יותר, וכן מה שיש לנו בשבת נשמה יתרה, האם אנו חיים יותר? אלא פשוט מה שכל אחד יודע שבשבת קודש מרגישים יותר קרבת ה', כי אנו זוכים לנשמה. כך תתפלל בר"ה על כל השנה שתזכה לנשמה יותר גבוהה, לא להכנס לספרי המתים, היינו אדם שאיבד נשמה וזכה רק לבחי' רוח, הרי איבד חיות אלקות, איבד קרבת ה', והוא בבחי' מת בזה. ועל זה אנו מתפללים זכרינו לחיים. אם מבקש רק בני חיי ומוזני, הרי הוא נמשל כבהמה וכ"כ החיד"א בפתח עיניים, ומוסיף 'אדם ביקר ולא יבין', יש שאדם זוכה להיות קרוב לה' מאד, אנו מדברים מצדיקים שהם זכו להיות קרוב לה', חיו חיים של גן עדן בזה העולם, אך 'ולא יבין כבהמות נדמו', אם אינו מבין קרבת ה' הרי הוא כבהמה. כי גם הבהמה היה לה הצלחה בשנת תשע"ה, ב"ה היה לה עוד בנין, ותבן עד אין מספר, והיא בריאה וחזקה. יכולים לחיות כבהמה, אך יכולים להתרומם מבהמה, ולהיות אדם, עוד יותר זך ועוד יותר זך, יכולים לחיות הרבה יותר זך ממה שהיינו חיים עד היום. ומה

ורכב מאמינים

עלון שבועי מבית 'בני אמונים'

349

ראש השנה

תשפ"א

בנתיבות אמונים מעמקה של הפרשה בענייני אמן ותפלה

"אתם נצבים" - לתפלה בראש השנה

מדור נפלא זה רגיל היה הנה"צ רבי נתן ווקטפולניץ זצ"ל להקריא בקול בוכים לפני המקהלות בתיאור של ישיבת לייקווד המעטירה, תוך שהוא מדגיש כי בדברי המדורש רואים בפרוש שבתפלות הימים הנוראים טמונה בחינה של קדושת בית המקדש.

בדבריו הקפיד להדגיש: "עבודת היום היא התפלה ותו לא! אל לנו לחשוב על העבר או על העתיד, רק על ההווה - על סדר התפלה הכתוב לפנינו בפרג זה במחזור" (קדוש אלו"ה פרק יח).

מספר על רבי חיים פרידלנדר זצ"ל שפאשר חלה במחלה האימה בערב ימיו, מה שהתגלה בצלום שנים אקראי, הגיב לבשורה הקשה במשפט אחד: "מי יודע, יתכן כי בתפלה נרגשת יותר בראש השנה יכול הייתי למנע זאת מעצמי" - אמר ולא יסף (ספר 'מעיני המועד' ר"ה עמוד קע).

פסוקי דזמרה

המגיד ממעריטש זיע"א היה מעורר את קהל חסידיו לשים לב לכך שמנהג ההמון הוא להתפלל בראש השנה וביום הכפורים את תפלות העמידה מלה במלה, בכונה מיוחדת יותר מימות השנה. לבס נתון למלות תפלות אלו ויראים הם שלא להפסל חלילה במחשבה זרה וכיוצא בזה, וכל זאת משום שלשון התפלה המיוחדת לזמנים הנוראים מעוררת מאד את כוננתם.

ואלו לפסוקי דזמרה רב העולם אינם מקדישים מאמץ מיוחד, כי הרי הם לפנינו כדבר יסודי שכבר דעו בו משך כל השנה, וממילא אין הם מגיעים דרכם להתפעלות.

הדגיש המגיד שיש להזהר מאד גם בחלק זה של התפלה, כי אמנם תפלת העמידה היא העקרת, ובה מדבר האדם משל לפני המלך, אבל כבר תמיהו חז"ל כיצד יוכל אדם שאין ברשותו מפתחות החצר להכנס אל הבית?

כחם של פסוקי דזמרה גדול הוא עד מאד להכניע ולהכריח את כל המקטרגים והמעכבים את התפלה, וביחוד ביום ראש השנה שבו אנו זקוקים להם ביותר. לכן יש להקפיד לאומנם בכוננת הלב, באימה וביראה, וכך נזכה שיתקבלו כל תפלותינו באתהבה (לקוטים 'קרי' אות קלד).

עניית אמן

בדברים חוצבי להבות הפליג בעל 'חמדת ימים' (ח"ג זיה"כ פ"א) בחשיבותה של עניית אמן בכלל ועניית אמן בימים הנוראים בפרט, ונתיק מקצת דבריו: "ומאנה הנחם נפשי על כמה בוגרים בעם אשר תבקע הארץ לקולם לענות אמן כשהשליח צבור אומר בימים האלה... היום תאמצנו... ומזריזים עצמם ומזריזים את בניהם הקטנים עם הגדולים לענות אמן בקול רם ובכל כחם, לא יעפו ולא ינעו. ובשומעם קדיש ובברכות - אין קול ואין עונה! ועשו את השפל עקר ואת העקר טפל".

את דבריו הטעים הוא במשל: "והמה דומים לקהל גדול שהיו מברכים למלך בשם ודם בצאתם לקראתו, ועונים כל העם בקול גדול אמן. ואחד מהעבדים העומדים לפניו עמד ולא ענה אמן, ואלו כשהמשיכו לבקש ולומר [כדרכם]: 'תן בלבן ובלב כל יועציו לעשות טובה מענו', התחיל שמח ועונה אמן בקול רם... היש מבה כבוד המלך גדול מזה?"

...ואם למלך בשם ודם, קל וחומר בן בנו של קל וחומר, מה יעשו הבוגרים בעם ליום פקודה... ועליהם נאמר: 'ולא אתי קראתי יעקב כי יגעת בי ישראל' - 'ב' דוקא".

רבים עמדו על סמיכותה של פרשת נצבים לראש השנה, וכבר נתנו לכך רבותינו הראשונים סימן: 'קומו ותקעו' - 'קומו' - פרשת נצבים, וקראת תמיד לפני 'תקעו' - ראש השנה (ראה אבודרהם - סימני פרשיות).

עוד הביאו בשם האר הקדוש שבכל מקום שכתוב 'היום' - הפנה בפסוק היא ליום ראש השנה. ואף כאן רמזה התורה בפסוק הראשון שבפרשה: "אתם נצבים היום כלכם" ליום ראש השנה שבו עומדים כל ישראל יחד בתשובה ובתפלה לפני המקום ברוך הוא, וכל אחד מהם, הקטן והגדול, מתאמץ להוסיף ולעשות נחת רוח רבה יותר לפניו ותבונה (פרדס יוסף הקדש).

ויתנו לה כתר מלוכה

בעל התפארת שלמה מראדומסק (ראש השנה) כתב כי בפסוק זה מלמדת אותנו התורה את הדרך הישרה שבה ידבק האדם בגשיות לתפלה לפני אדון כל עולמים בראש השנה: 'תפלה הוא 'לפני ה' אלוקים' - ידבק את כל כחותיו לתפלה על צער השכינה.

והוסיף התפארת שלמה שרמזו חז"ל לכך באומנם (ראש השנה ח"א): 'מלך ואביר - מלך נכנס תחלה' - כאשר מקימת בחירה לפני האדם על מה לכוון בתפלתו - 'מלך נכנס תחלה'! עליו לכוון על כבוד מלכות שמים. לפני שיתנו על צרכיו שלו ועל צרכי הכלל. והסביר שהסבה לדבר היא שכל אדם הרוצה לזכות ברחמים וחסדים מידו ותבונה, אין לו אלא לתלות בו בטחונו ולהשפיל דעתו לפניו, וממילא יתמלא כל משאלות לבו לטובה. אף השכינה הקדושה - אין עוזר לה בלתי אם נתעורר אנו תחלה בהתעוררות דלתתא, ולפיכך עלינו לבכר להקדימה בבשלתנו מלהקדים צרת נפשנו.

כעין זה כתב גם בעל 'סוד ושרש העבודה' (שער האיתנו פ"א) כי עקר התפלות בימים הנוראים הו' שיתקדש שמו הגדול בכל העולם, לכן בראש השנה צריך האדם להצטרף בקרבו ולבכות מאד על חלול שמו הגדול בסערת הגלות, יותר מביכותו על צרת עצמו.

הגאון רבי יהונתן איבשיץ זצ"ל הביא בדרשותיו ('עדות דבש' ח"ב דרוש א') את דברי האר הקדוש על המבקשים בראש השנה את צרכי עולם הזה: 'המתפללים בראש השנה יום הכפורים ובשאר ימי החמים רק בעבור חיי הזמן, פרנסה וצרכי העולם הזה, הרי הם פאוותם הפלגים שבכל יום צועקים ואומרים הב' הב'".

יותר מזה, אפילו בבקשות האדם על חיי העולם הזה צריך לכוון שיתקדש שמו הגדול ויתעלה ויתגבר על המבקשים בראש השנה יום הכפורים ובשאר ימי החמים רק בעבור חיי הזמן, פרנסה וצרכי העולם הזה, הרי הם פאוותם הפלגים שבכל יום צועקים ואומרים הב' הב'".

החשיבות המיוחדת לתפלות הימים הנוראים

במדור תהלים' (קב) הביאו חז"ל את הכתוב (תהלים קב יח): 'פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם, ובארו כי במקומו זה רמז דוד המלך עליו השלום לבני הדורות האחרונים, שהנם כערער בערבה ואין להם לא כהן ולא נביא שיכפרו בעדם, אף יש להם את התפלה המיוחדת שהם אומרים בראש השנה וביום הכפורים - תפלה שאותה לא יבזה הקדוש ברוך הוא ועתידה היא לעמוד לזכותם ולכפר עוונותיהם.

בברכה שלמה

יפוי יקרי

בראש השנה הבא עלינו לטובה, ודאי תתברך מפי ידידיך בברכת: "לשנה טובה תכתוב ותחתם..." כדאי שתקפיד לענות אחריהם "אמן". ורק לאחר מכן להשיב להם באותו המטבע שברכך.

ונאמר אמן

ביום הדין הגדול, עת כל ברכה היוצאת מפי יהודי משמשת כפרקליט בעבורו, נזכר כי עניית אמן כחה רב לפעל שהברכה תתקם ותתקבל באהבה וברצון. לשנה טובה תכתבו ותחתמו. לאלתר לחיים טובים... אמן.

אמן, כי אני מאמין.

תענה אמונים מבט על סדר התפלה

פיוט 'נתנה תקף'

אחד הרגעים המרגשים ביותר במהלך תפלות ימי הדין הוא שעת אמירת הפיוט 'נתנה תקף'. במלותיו המרטיטות ובסגנונו המיוחד של פיוט זה יש כדי לעורר רגשות חבויים בלב כל אדם מישראל אף כימים כתקונם, על אחת כמה וכמה בעצמו של יום הדין הגדול והנורא.

רבי אמנון ממגנצא

אחת הסבות העקרוניות לרגש הכביר האופף את אומר הפיוט, הוא בשל הספור המרטיט שנקשר בו: אותו ספור שנדפס במחזורים על אודות מחברו הקדוש רבי אמנון ממגנצא, אשר אחר שנגזר דינו למות בשל סרובו להמיר את דתו, הצדיק עליו את הדין, ובעודו טובח ומתסר על מותו בקול להוליכו לבית הנקסט, שם קדש שם שמים באמירת: "ובכן ולך תעלה קדשה", והמשיך בפיוט: "נתנה תקף" עד שנפטר מן העולם מתוך יסורי ואינו כי לקח אותו האלקים.

בספר 'קורא הדורות' לרבי דוד קונפורטי (מהד' פיינברוק עמ' 38) הוסיף בשם 'ש' אומרים, כי אחר שגמר רבי אמנון את סדר הקדשה שתקן: 'נסתלק מבין הקהל ונעלם מעיני הכל, ולא ראוהו עוד כי מלאכי השרת הולכיהו לפני כסא הכבוד והוא מזמן לחי' העולם הבא במחצת הרגז מלכות עם רבי שקיבא וחבריו.

סדר הפיוט

פיוט זה שהוא חלק מסדר קדשת היום, עוסק במשמעותם של הימים הנוראים בקרב דרי מעלה ודרי מטה, כאשר חלקו הראשון של הפיוט: "נתנה תקף קדשת היום... ובו תנשא מלכותך" עד "ותכתב את גזר דנים" מתאר את מהותו של ראש השנה, כיום המלכת ה' אשר בו נדונים כל באי עולם, המשכו: "בראש השנה כתבוך" עד "מי ישפל ומי ירום" מכאן את משמעות הדין, ואת מציאות התשובה ההופכת את גזר הדין לטובה, כלשונו הפיוט: "ותשובה ותפלה וגדלה מעבידתך את רע הגזרה", וכן: "כי כשמע... קשה לכעס ונוח לרחות".

וסימו של הפיוט: "אמת כי אמת הוא יוצרם" וכו' מסביר את אפסותו של האדם אשר יסודו מעפר וסופו לעפר", לעמית: "אמת הוא מלך א-ל ח' וקנס, אין קצבה לשנותיה" וכו'.

כאן המקום להביא את דברי 'האור החיים' הקדוש (במדבר טו כב): קיימות שלוש דרגות בשבח הבורא: האחת היא השבח וההלל שנותנים לו פמליא של מעלה, למעלה ממנה היא השבח הפוגע אליו מעולם הנשמות, הן אלו שבאו לעולם הזה והשלימו את תפלתן, והן אלו שעדיין לא קדו לעולם הזה.

אולם השבח הגדול מכל הוא השבח שנותנות לפניו אותן נשמות שעדיין נמצאות בגוף באי העולם הזה, אשר על אף שהחלק הנשמי שבהן מושכן כלפי מטה ומונען מהלהיר את בוראן, מתחזקות הן בכת וגבורה כנגדו להתרומם באהבת ה' לשבחיו ולפארו. על כך אמר משה לקדוש ברוך הוא: "א-ל אלמי הרוחות לכל בשר" (במדבר טו כב) - כל חפציה ומאוייה הוא ברוחות הנשמות שעדיין הם בתוך הבשר, אף בכל זאת מתחזקים לשבחך ולפאריך.

לפיכך בחלק המסכים פיוט זה, קדם שגפחת באמירת הקדשה, מקדימים אנו ומתארים את שפלותנו: "אדם יסודו מעפר... משול כחריס השביר... וכחלום יעור", ומיד משבחים אנו את הקדוש ברוך הוא ואומרים: "אמת הוא מלך א-ל ח' וקנס", וכו', כי זהו השבח הרצוי ביותר לפני הקדוש ברוך הוא, שדווקא האדם הקורא מתמר יתנשא בארי לשבחו ולפארו.

ומאליו יצא

ידוע היה הרב הקדוש בעל 'שפע חיים' מציאן בעבודת התפלה המפלאה שלו, אשר התבטאה עשרת מונים במהלך תפלות הימים הנוראים. בפרט גדלה התרגשותו בעת שהיה אומר את פיוט: 'נתנה תקף' בקולות, בבכיות ובדמעות שליש. משהגיע למלים 'ומאליו יצא', היה מרים את קולו וזועק: 'ומאליו יצא' (יג'ר).

באחת משיחותיו הסביר: אלו היה הפרוש 'ומאליו יצא' פשוטו, הרי אין בדבר כל נפקא מנה. אלא יש לכאור כי במצוות התורה יש דברים שיש להם האדם בעצמו, אולם יש דברים הנעשים מאליהם, כגון אותן מצוות שאחרים התעוררו לעשות בזכותו, לעתים אף בלא שיעד משה. מצוות אלו נזקקות לזכותו של המעורר כאלו הוא בעצמו פעל ועשה אותן, ולכן כופלים אנו בפיוט: "ותפתח את ספר הזכרונות" - שם נהנים המצוות והמעשים הטובים שעשה האדם בעצמו, אולם בנוסף לכך: "ומאליו יצא" - כל אותם דברים שאחרים עשו, אף גלוי וידוע לפני רבו העולמים קורא הדורות מראש כי עשו אותם בזכותו, ובשכר מצוות אלו יקרה גזר דינו של האדם ("ציב פתחם" מים נוראים עמ' ל).

אדם יסודו מעפר... בנפשו יביא לחמו

הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל רגיל היה לבכות בעת שהיה אומר 'בנפשו יביא לחמו'. באחת ההזדמנויות הסביר: "רבים הם המתחילים לבכות דווקא באמירת: 'אדם יסודו מעפר וסופו לעפר', אולם אני אינני בוכה במלים אלו. זהו דבר רגיל שאדם יסודו מעפר שוב לעפר, אולם בוכה אני דווקא כשאני מוסיף בנפשו יביא לחמו" - על כך שגדור כלל כדי להשיג את רצונתו ואלו האדם להפסיד מהרצונו שלו. על כך באמת ראוי לבכות" (דלתי דפגני עמ' ז).

לעמית באש הרב הקדוש רבי מאיר מד"ז יקוב זצ"ל הביא שבאר על רסח הפיוט: "בנפשו יביא לחמו" - כאשר מבקשים לדון את ישראל על עסק נפשים, עד כמה פגמו ברוחניותם חלילה, אזי יביא הם את 'לחמם' - את קשי הפרנסה המשתרר עליהם חדים לבקרים, ויטענו כי מחמת טרדותיהם בהשגת טרף לביהם לא היה להם די פנאי לעסל בצרכי הנפש (אמרי נעם) לערב יום פנאי).

יש בנותן ענין לצאן כאן את דברי הרב הקדוש בעל 'חדושי הרי"ם', כי הטעם שבוכים באמירת 'אדם יסודו מעפר וסופו לעפר', אף שאין זה בגדר חידוש שהעפר חוזר ליסודו, הוא משום שאלו היה מדבר כאן בעפר רגיל אכן לא היה סבה לבכות, אולם אנו כיהודים יודעים כי מדבר בעפר שנתן להפיק ממנו זהב, וכמה גדול אפוא הבדי על כך שמתחמת התרשלותנו שוב הגוף אל העפר בלא שתמנו את הנצרך תמון והפכנו את העפר לזהב (אמרי הרי"ם בראשית).

מעשה אמונים ספור שבועי על אמן ותפלה

ישועה מפתיעה לאחר עשרים ושבע שנה

עשרים ושבע שנים של צפיה, היש מי שיכול לעמוד בכך?

אצל משפחת מ. היתה זו מציאות חיים. עשרים ושבע שנים קשות מנשא שבהן צפו לישועת ה' מרפכות היו משלוש מאות עשרים וארבעה חדשים, למעלה מתשעת אלפים ימים ואין ספר שעות ורגעים קשים מנשא, שבהם חוו תקוות ואכזבות, התרוצצות וברורים, סגלות והשתדלויות... והישועה בוששה מלהגיע.

אם היו כאלו שלאחר תקופה כה ארוכה תארו לראות אצל בני האג מ. יאוש, הרי שתקנתם התבדתה. משפחת מ. לא חדלה לרגע מקוהות אלה, לחצו ולאמץ את לבם באמונה כי ישועתם בוא תבא.

היה זה בשלהי בין-הזמנים של חדש מנחם אב תש"ס. במרבית בתי ישראל היו ההורים עסוקים במלוי צרכי ילדיהם המושגים לפעילות כזו או אחרת שבה יעבירו את הימים האחרונים של החפשה, אולם השקט שקנה שבייתה בעשרות השנים האחרונות בביתם של משפחת מ. לא הפך ערעור.

לקראת הצהריים יצא הרב מ. מהבית לכוון תחנת האוטובוס, בדרך לשפך שיח לפני קונו סמוך לכתל המערבי שבירושלים. דרך לא קצרה עמדה לפניו: היה עליו לנסע באוטובוס מהצמת הקרוב למושב מגוריו אל עבר עיר המחוז, משם לעלות על אוטובוס נוסף שיובילו אל התחנה המרכזית בירושלים, ומשם לנסע באוטובוס שלישי אל הכתל המערבי.

בדין נשא הרב מ. תיק כבד, ששכנו בו כבוד כמה עשרות ברכונים קשיחים שעליהם הדפסה ברכת אשר יצא באותיות גדולות ומאירות עינים, ובתחתיתם הופיעה בקשה צנועה להזכיר אותם ואת משפחתו לישועת ה'. את הברכונים כגון לחלק למתפללים הבאים אל הכתל המערבי, שם אמור היה להתחיל היום בסדרה נוספת של ארבעים ימי תפלה רצופים.

הדרך המפרכת הסתיימה. הרב מ. ירד מהאוטובוס ופנה מיד למשרד הרב הממנה על עניי הכתל כדי שהלה יאשר לו לחלק את הברכונים במקום. המזכיר קבל את פניו במאור פנים, האזין לבקשתו בתשומת לב, ומששמע כי מה עשרים ושבע שנים לא זכה לפניו בטרן, אמר לפתע בקול שקט:

"לצער גס בתי הגדולה מצפה זה שנים ארוכות לילדים. גם חתני מגיע לכאן מדי יום להתפלל, אולם לשמחתו אין הוא נאלץ להפסיק ממסורתו שהוא מתגורר בקרבת מקום".

"אשמך להתעצבן לכשיהיו בשורות טובות", הוסיף המזכיר.

"גם אני אשמך להתעצבן בשורות טובות אצלכם", השיב הרב מ. ומיד מהר לפנותו הקבועה בקשת וילסון, שם רגיל היה לקבץ מקום לתפלתו בפעמים הרבות שבה לשפך שיח בכתל המערבי.

מאות עינו הבחין הרב מ. בדמות שפופה העומדת בקצה החדר. אף אדם זה היה שקוע ראשו ורבו בספר התהלים שלפניו כשעיניו זולגות דמעות בתפלה.

בשעות הבאות שקועים היו השנים בשפיכת שיח לפני האב הרחמן שמעולם לא זזה שכינתו ממקום קדוש זה. משחקלפו השעות והרב מ. סים את תפלתו, החליט להמתין קמעא עד שיגמר הנידון השפוף להתפלל. מבלי להבין מדוע הוא חש כי גימם עלומים קושרים בינו לבין האיש שלצדו, והוא בקש להחליף עמו כמה מלים.

דקות מספר לאחר מכן סים האיש את תפלתו. הוא נשק בהם לספר התהלים, וכשפנה לצאת נפגשו עיניהם.

בשיחה הקצרה שהספיקו לקשר בדרך לאוטובוס התגלתה לרב מ. הידיעה המפתיעה כי בן שיחו אינו אחר מחתנו של המזכיר שעמו שוחח. הפתשה על הגורל המשותף הקושר ביניהם הביאה אותם לידי סערת רוחות, והם נפרדו זה מזה בעינים דמועות ומלאות תקנה.

עם שובו לביתו חשו הרב וזוגתו כי התקנה מתעוררת ומתחדשת בלבם ביתר שאת, וכך חלפו עליהם ימי חדש אלו סבב של תפלות מרטיטות בכתל המערבי.

את ימי ראש השנה עשו משפחת מ. בירושלים עיר הקדש, סמוך ונראה לכתל המערבי, כדי שראש המושפה יוכל להשלים את ארבעים ימי התפלה שקבל על עצמו. תפלת השחרית בימיו הראשון של ראש השנה יצאה מפיו דמעות וברקש, ורגע השיא מבחינתו היה בעת קריאת תפלת חנה הכותבה בהפסדת היום.

משני צדי המחצה נשפכו דמעות פמים בתפלה קורעת לב. בלבבות פעמה אמונה עקמה כי הנה הנה, הישועה קרובה לבוא.

ארבעים הימים הסתיימו, אף התפלות לא פסקו כלל ועקר. ההדשים הבאים עברו על בני האג מ. כמקשה אחת של תפלה: בכתל המערבי, על קברות הצדיקים ובבתיהם של גדולי ישראל, הם חשו כי לבם נפתח כפי שלא היה עד עתה. והישועה לא אחרה מלבוא.

בתוך אותה התעוררות מיחדת, לא שכח הרב מ. את שפתיו לגורל, אותם אחים לצרה שהפיר בשנים האחרונות, שאליהם הצטרף לאחרונה הידיד החדש מהכתל. והוא הקפיד להזכיר אף אותם בתפלותיו לישועה ולרחמים.

הישועה אכן הגיעה.

כמאמר חז"ל (ב"מ כב א): "המתפלל על חברו והוא צריך לאותו דבר - הוא נענה תחלה"; לאחר עשרים ושבע שנות צפיה, בחדש אב תשס"א נפקדה משפחת מ. בתינתן בריאה ושלמה, אוצר נפלא מפתח שמים. היה זה שנה בדיקן לאחר אותה תפלה בלתי נשכחת בכתל המערבי, והיה לפלא.

מרבועים לאחר הלדה צלצל הטלפון במשרד הכתל המערבי. מעבר לקו ענה קול מר. היה זה אותו מזכיר מלפני שנה. בקול נרגש ספר לו הרב מ. על הישועה שזכה לה.

שתיקה של הפתעה נשמעה מעבר לקו, ואז הגיב המזכיר בהתרגשות: "לא תאמין, אף גם בתי הפכה לפני ימים מספר לאם..."

הרב מ. עמד דהם מול ההשפחה המפלאה שזכה לראות אל מול עיניו. אף תדהמתו גדלה שבעתם בחודשים הבאים, כאשר בזה אחר זה נפקדו כמה מידיו שעליהם התפלל בחודשים האחרונים בדרך ישועה ורחמים. ויהי לפלא.

למן אותו היום ואילך, עד עצם היום הזה לא נלאים משפחת מ. לספר לכל מכיריהם על הנס הגדול שהתרחש עמם, שיכול היה ללמד פרק את כל המצפים לישועה: ההפלה, בקשו בדמעות ונולעו אל תרופה: יש לנו אב גדול ואהב בפרומים אשר אוסף את הדמעות ומניחן בבית גגניו עד לרגע הכון שבו יפתחו השערים לישועתם.

מ'רנה לצמא יתרו תשע"ד

ובאשר תקוים מן הספר, תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקימו. (אגרת הרמב"ם)

חוט של חסד

גיליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרב שלום ארוש שליט"א

ר"ת	יציאה	כניסה	
19:58	19:16	18:05	ירושלים
19:55	19:17	18:23	תל אביב
19:54	19:17	18:22	חיפה
19:54	19:17	18:22	באר שבע

שבת ראש השנה | א' תשרי תשפ"א | גליון 689

מאמר ראש הישיבה

ממליכים את אבא

יו"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד"

רח' שמואל הנביא 13 • ת.ד. 50226 • טל: 02-5812210
פקס: 02-5812252 • מייל: al5308000@gmail.com

מאוד, משברים או חסרונות עמוקים וכואבים - אז קשה מאוד לקבל את האמונה שהכול לטובה, קשה מאוד לומר תודה, וכל שכן לרצות את מה שה' עושה איתך.

המשל הפשוט והחזק ביותר

אבל כאשר אתה זוכר את המשל הפשוט של אבא אוהב לבנו, ואתה מזכיר לעצמך שה' הוא אבא אוהב וכמו כל אבא הוא רוצה שיהיה לך הטוב ביותר ושהוא מצטער כשצריך לך - קל לך להבין ולקבל שגם הדברים הקשים ביותר שעוברים עליך, גם הם מאותו אבא אוהב ולכן הן בוודאי הטוב המושלם והמוחלט, ואתה יכול לומר בפה מלא: "ריבונו של עולם, אני סומך עליך שאתה בוודאי יודע מה טוב לי ואתה בוודאי עושה רק את מה שהכי טוב לי וגם הדברים הקשים הם בוודאי לטובתי, ולכן מה שאתה רוצה גם אני רוצה".

ובזה אתה ממליך את ה'.

נמצא שרק כאשר אתה מאמין שה' הוא אבא רחמן ואוהב, רק אז אתה יכול לקבל גם את המאורעות הקשים בחיים שלך באהבה. ונדייק עוד יותר:

רק כאשר אתה מאמין שה' הוא אבא אוהב - רק אז אתה יכול להמליך אותו באמת!

רוצים גם את יום הדין

ראש השנה הוא יום הדין. דין זה לא דבר נעים. הכול נגזר בראש השנה גם הדברים הקשים ביותר שלא יבואו ולא יהיו לעם ישראל - הכול נגזר ביום הדין כמו שאומרים בתפילת "ולתנה תוקף": "מי יחיה ומי ימות..." וכו'. ודווקא בגלל שזה יום הדין לכן זהו גם יום המלכות ה', כמו שביארנו, שאת ה' לא ממליכים רק על החסדים, אלא גם על הדינים והקשים כמבואר בגמרא ובהלכה.

לכן ראש השנה זה הזמן המתאים ביותר לומר לה': "מה שאתה רוצה גם אנחנו רוצים. לא רק כאשר הכול מובן לנו וכאשר החסדים גלויים, אנחנו מאמינים באמונה שלימה שגם הדינים שלך הם לטובתנו, כי אתה אבא אוהב ואתה לא עושה רע לילדים שלך, וצריך לך כאשר צר לילדים שלך, ובוודאי גם הדינים הם הטוב המושלם. ולכן אנחנו רוצים בדיוק את מה שאתה רוצה".

עבורנו. זו לא בעיה. לא קשה לאהוב את הטוב שיש לך בחיים, ולכן זה לא מעיד על המלכת ה'.

מה מעיד על המלכת ה'? כשאתה מקבל ורוצה את מה שה' רוצה גם כאשר הדברים לא מסתדרים לך ולא מובנים לך - גם אז אתה סומך על המלך שלך ולא מערער אחרי הנהגתו, כי אתה סומך עליו שהוא רוצה אך ורק בטובת העם. זה סימן למלכות.

לכן אומרים חסידי ברסלב שהמילה "המלך" היא ראשי התיבות של המילים: "כל מאורעותיו הם לטובתו". כי הידיעה שהכול לטובה - היא הבסיס להמלכת ה' כלומר לקבלת את רצון המלך באהבה.

הקדמה להמלכת ה'

בשבועות האחרונים עסקנו ביסוד באמונה שצריכים להאמין שה' אוהב אותך כאבא אוהב. וכתבנו שזו האמונה שעומדת בבסיס התורה ובבסיס האמונה שהכול לטובה. אתה לא יכול להאמין שהכול לטובה ולומר תודה כאשר אתה לא מאמין שה' אוהב אותך באמת ורוצה אך ורק בטובתך. בלי שאתה מאמין שה' הוא אבא אוהב, ושצריך לו בצורך, ושהוא שמח בשמחתך - בלי זה אי אפשר לרצות באמת את מה שה' רוצה.

במאורעות רגילים גם אם אינם נעימים, זה עוד קל להתחזק באמונה שהכול לטובה ולומר תודה, גם אם לא חידדת בעצמך את האמונה שה' הוא אבא אוהב ועושה רק את הטוב ביותר עבורך.

אבל כאשר עוברים ניסיונות קשים מאוד או ארוכים

מה זה מלך?

האחים אומרים ליוסף הצדיק: "המלך תמלוך עלינו אם משול תמשול בנו?" מה ההבדל בין מלך לבין מושל? מסבירים המפרשים שמלך שולט ברצון העם, העם רוצה בו ובוחר בו. ואילו מושל שולט בכוח ובכפייה, העם לא רוצים אבל אין להם ברירה.

כשהמושל מצווה משהו על העם, כולם נשמעים לו, לא בגלל שהם רוצים אלא בגלל שהם מפחדים. אבל כשהמלך מצווה, כולם רוצים לקיים את ציוויו, כולם חשים זכות עצומה לקיים את רצון מלכם.

כאשר המושל מבצע מהלכים בכלל ובפרט - העם חורקים שיניים ומקבלים זאת בעל כרחם; אבל כשהמלך מבצע מהלכים - כל העם חפץ בהם וגאה בהם.

אנו עומדים ערב יום הדין הגדול, יום ראש השנה, שהוא היום שבו אנו ממליכים את ה' עלינו. ה' שולט בעולם אם נרצה ואם לא נרצה, זה לא תלוי ברצונו כלל. אבל ה' רוצה שתתגלה מלכותו, שהוא לא יהיה מושל אלא שהוא יהיה מלך. וזה תלוי בנו! כי בשביל שה' יהיה מלך - בשביל זה צריך עם שיִצְצֵה בו. להמליך את ה' זה אומר לקבל את מה שהוא רוצה ואת מה שהוא עושה ברצון מלא, "בדעת שלימה ובנפש חפצה".

מהי העדות על המלכות?

ולא מדובר כמובן לקבל את רצון ה' בשעה שזה טוב

אני אוהב כל יהודי

בדיחות הדעת

פרסום ראשוני: הממשלה שוקלת השנה לבטל נטילת ערבה בחג הסוכות, הסיבה לטענת הממשלה כי לערבה יש תסמינים אין לה טעם וריח.

לא ידע לענות. את המושג "תפילה בכוונה" אפשר לחלק, באופן כללי, לשני סוגים של כוונה: הסוג הראשון של "כוונה" הוא תשומת לב לפירוש המילים. כלומר, להבין את המשמעות של המילים שמוציאים מהפה בזמן התפילה ולהתרכז במשמעות שלהן. זו המשמעות של "כוונה" - להתכוון למה שאומרים, לומר את המילים בתשומת לב ולא לתת למחשבות לשוטט.

יש המון רמות ב"כוונה" הזו, כיוון שהטקסט של התפילה הוא קדוש ועמוק ויש בו הרבה רמות של הבנה. הרמה הבסיסית ביותר היא הבנת הנקרא הפשוטה, שזה הפירוש הפשוט של כל מילה ושל הברכות והקטעים השונים בתפילה, ויש גם רמות עמוקות מאד של סודות קבליים וכוונות נסתרות שרמוזות בין המילים והמשפטים של התפילה. הסוג השני של "כוונה" בתפילה הוא לכוון את הלב. זאת אומרת, לתפוס את משמעות המעמד של התפילה, ולהבין מה הרעיון הרוחני שעומד מאחורי התפילה שאנחנו מתפללים, ולנסות לתרגם את התחושות שחשנו בתפילה להשפעה חיובית על החיים בכלל. ואת שני הדברים הללו עלינו, הן ההורים והן המורים לחשוב איך מנחילים לילדים ולתלמידים שלנו.

אלו דברים שיש להם שיעור

הורים יקרים, עלינו לדעת כי רוב ככל הילדים בגיל הצעיר, אינם מבינים את תוכן התפילה ואת הסדר של הקטעים, מאחר, הם מעולם לא למדו את ביאור התפילה, את הבנת החלקים שבה, ומילים רבות, ניבים וביטויים מהתפילה אינם "בלשון המדוברת". לכן חוסר הבנת התפילה גורם לחוסר חשק להתפלל ולכן רואים ילדים שפתאום באמצע התפילה "נתלשים" ועוברים ל"עולמות עליונים" של חלומות ודמיונות. לכן, חובה על כל הורה ומחנך להשקיע זמן תוך כדי התפילה, ובשיעורים נוספים על מנת לבאר ולהסביר את מהלך ותוכן התפילה. והכל כמובן בצורה פדגוגית, מושכת ומעניינת. בהצלחה!

הרב אבוחצירא - יועץ, מאבחן ומטפל
לייעוץ טלפוני ללא תשלום
בימים ג' - ד' משעה 8-10 בערב
נייד: 054-8434435

חינוך באהבה הרב יצחק אבוחצירא

שערי תפילה פרק יז'

קוביית שוקולד ופתק.

לילד הראשון היה כתוב בפתק- "אל תאכל את השוקולד",

לילד השני- "תשמור על השוקולד"

ולילד האחרון- "אל תאכל את השוקולד, כי אנחנו צריכים אותו לסוף הבדיקה".

כל ילד נכנס לחדר אחר למשך שעה שלימה, מה לדעתכם קרה בסוף? צדקתם! הילדים שלא הסבירו להם למה לא לאכול, אחרי חצי שעה בערך, אכלו את השוקולד או זרקו אותו. אבל הילד שהסבירו לו, שמר על השוקולד עד הסוף. מהניסוי, אנו מסיקים מסקנה ברורה! אם אנחנו לא מבינים מה אנחנו עושים- אנחנו מתקשים לעשות. אם אנחנו מבינים מה אנחנו עושים- אנחנו עושים אותו טוב יותר.

חוסר שייכות מחוסר הבנה

ולכן ברור שאם הילד לא מבין את התפילה והוא רק "קורא" אותה כפי שקראתם אתם את מאמר הפתיחה על ה"דרחון חמצוני", אין פלא שהוא לא מוצא בה עניין, מנסה להתחמק ממנה או מבקש לצאת החוצה. אבל אם הילד מבין מה הוא אומר בתפילה, בוודאי זה עוזר לו להתפלל טוב יותר.

טוב, נשאר לנו לבדוק, מה "מצב ההבנה" אצל הילדים שלנו: ובכן, צר לי להודיעכם כי מצב "הבנת התפילה" אצל רוב הבנים-נמוך. ולא בגלל בעיה בהבנה, אלא בעיקר מחוסר לימוד. שאלו בבקשה כל ילד מזדמן אפילו על המושג המופשט "תפילה בכוונה". אם הוא לא ענה לכם "לא יודע" סביר להניח שהתשובות שתקבלו יהיו: "עם האצבע בפנים", "בקול רם", "במנגינה", "בלי להוציא את העיניים מהסידור" ועוד כהנה וכהנה.

תפילה בכוונה

את התשובה הפשוטה: "תפילה בכוונה היא: תפילה תוך כדי שחושבים על מה שאומרים" מתוך עשרים וכמה הילדים ששאלתי בזמנו, כמעט אף אחד מהם

במהלך הזרחון החמצוני, אלקטרונים עוברים בין מולקולות לאורך מערכת העברת האלקטרונים, שנמצאת על הממברנה הפנימית של המיטוכונדריון. כאשר המולקולות מקבלות ומוסרות אלקטרונים, הן גם קושרות יוני מימן מהמטריקס של המיטוכונדריון... בזמן שהיונים חוזרים למטריקס דרך חלבוני סינטאזת, האנרגיה המשתחררת בעת הזרימה מנוצלת ליצירת...

ילו הַעַז וְהַפְשָׁרָה

קוראים יקרים, הכל בסדר זה לא טעות! פשוט רציתי לעניין אתכם קצת ב"דרחון חמצוני" כעת, מה דעתכם, ממש מעניין לא? בוודאי תסכימו איתי, שכל אחד מאיתנו נמשך למה ש"מדבר" אליו, אם משהו מאיתנו יכנס "בטעות" להרצאה והנושא יהיה "דרחון חמצוני" כמו בקטע הפתיחה למאמר, הרי ייקח לו בדיוק מספר שניות להבין שהוא טעה בכתובת ומיד יצא מחדר ההרצאות. חשבנו פעם על מה הילד שלנו חושב בזמן שהוא מתפלל, יכול מאוד להיות שהוא לא אוהב, או שקשה לו להתפלל, בגלל שהתפילה "לא מובנת לו". תשמעו סיפור: לפני מספר שנים בחופש הגדול, התפללתי עם הבן שלי בבית תפילת שחרית, הוא היה אז בערך בן 5, כשהגענו למילים: "פְּלִי יִרְאֵשִׁית פְּלִי תַכְלִית, וְלוֹ הָעֵז וְהַפְשָׁרָה" בתפילת "אדון עולם" לפתע הוא אמר לי: "אבא אתה יודע שבמשרד של הרב גד יש הרבה פרסים יקרים?!" לא הבנתי בדיוק איך זה קשור לתפילה, הנהנתי לו בראשי והמשכנו את התפילה. הקטע של המשרד באמצע "אדון עולם" חזר על עצמו גם למחרת, והבנתי שיש פה "משהו". כשהוא סיים את התפילה אמרתי לו: "בא נגיד עוד פעם את אדון עולם" ואז שמעתי שהוא אומר "וְלוֹ הָעֵז וְהַפְשָׁרָה..." ו"המשרד" מזכיר לו את הפרסים היקרים שנמצאים במשרד של מנהל התלמוד תורה שלו...

מבינים

עשו פעם איזה "משחק ניסויי". נתנו לשלושה ילדים

חוק התודה!

החבורת המשודרגת

החבורת שזרזו לך את הישועה

להזמנות:
052-2240696

ילדון חידודון

זוכים אנו לקבל שנה חדשה וברוכה "שהחיינו וקיימנו" - נודה ונברך בשמחה. כמה פעמים ברכה זו נשמע, בשני ימי ראש השנה?

תשובה פרשת כי תבוא: 'את ה' האמרת היום... וה' האמירך היום' (כ"ו, י"ז-י"ח). רש"י: 'אין להם עד מוכיח במקרא ולי נראה שהוא לשון הפרשה והבדלה; אכן עזרא- 'משלשן גדולה'.

הזוכה: ברוך הרטמן, ירושלים

al5308000@gmail.com | 02-5812252

- חיזוקית -

ר"ה- סגור עצום ליום הדין

בעל ה'צמח צדק' היה אומר
ש'קבלה טובה' שמקבל האדם על עצמו בימים הקדושים האלו הוא 'המלבוש החדש' לנפש החדשה, לשנה החדשה.

לקבלת מסרים מחזקים - 052-6672221

רוצה לזכות בפרס? שלח לנו סיפור תודה בעל תוכן ייחודי ותזכה בפרס ללא הגרלה
al5308000@gmail.com | 02-5812252

ילדים מספרים תודה

הסיפור שלי פא ב"ב

אבא קרא לי באותו היום שבו קרה הסיפור שלי, וביקש ממני שאבצע שליחות עבורו ואמסור דבר מה בכתובת מסוימת. לצורך כך הוא גם דאג לי לאופניים שלווינו מקרוב משפחה לצורך השליחות.

היו אלו אופניים חדשות ויקרות שלא כל ילד או נער זוכה לרכב על כאלו, בשבילי זו הייתה חוויה של ממש. יצאתי לדרך שמח וטוב לב על הזכות לקיים מצוות כיבוד הורים וגם על הסיבוב באופניים. הגעתי לכתובת וחייגתי לאבא מהטלפון שהוא צייד אותי.

תוך כדי שיחה אבא הסביר לי מה לעשות. הנחתי את האופניים בכניסה לבניין, עליהם את הקסדה ועליתי לדירה המבוקשת. אבא איתי עדיין על הקו ואני מפרט לו את כל צעדי. 2 דקות עברו ואני כבר למטה לכיוון האופניים.

אלה שצעקה פלחה מגרמי היישר לאוזנו של אבא שעל הקו. "אבא האופניים נגנבו, הקסדה זרוקה על הרצפה, מה אעשה?". סרקתי בעני את השטח, אין זכר לאופניים ולגנב. אבא ניסה להרגיש ואמר שיוודע לקרוב משפחה שהוא יקנה לו אופניים חדשות. ניתקתי את השיחה והתחלתי לשרך את רגלי שנעשו כבדות לכיוון הבית... תוך כדי הליכה מחשבות רצו במוחי על הצער והפסד שנגרם דרכי, רציתי לקיים מצווה והנה נזק נגרם על ידי. מפה לשם החלו מחשבות מסוג אחר

לעלות בראשי: "אתה הרי מכיר את חוק התורה של הרב שלום ארוש, אמרים תודה על הייסורים, ואם ירצה השם תבוא הישועה."

התחזקתי. התחלתי לומר תודה רבה להשם על הטובות שגמלני, על המצווה שעשיתי ועל האופניים שנגנבו בין רגע. הודיתי על הצער שנגרם לי עקב גניבת האופניים. הודיתי והודיתי שוב ושוב, כמובן שבסיום אמרתי את "מזמור לתודה" פרק ק' בתהילים. כבר הספקתי להתקדם כברת דרך ארוכה כשלפתע הטלפון מחייג, עניתי לאבא, קולו היה שמח ומרגש והוא סיפר: "בני היקר אינך מבין את גודל הנס שאירע ברגעים הללו."

"כשסיפרת לי על גניבת האופניים מיד הודעתי זאת לבעל האופניים. הוא החליט לצאת לסיבוב ולחפש את הגנב, זמן קצר של חיפושים מכאן ולשם כשלפתע הוא קלט את האופניים שלו עם נוסע זר שהיה למעשה "הגנב". למרבה הנס הוא הצליח לארוב לו, עצר אותו ולקח ממנו את האופניים. על הגנב נפל פחד נורא והוא ברח מהר. תשמע ממש קרה פה נס גלוי."

"אבא היקר", עניתי לו כשכולי מרוגש, "באותם רגעים שהוא חיפש את האופניים, אמרתי את חוק התורה שלמדנו מהרב שלום ארוש שליט"א, אני מאמין באמונה שלימה שבזכות זה הייתה לו סיעתא דישמיא למצוא את האופניים". הודיתי להשם שוב ובעיקר התחזקתי במעלת התורה והודאה.

מדור ילדים שעשועון מגוון

מבוך שערי רצון

במבוך הזה הדרך סלולה רק למילים הנמצאות בפיוט- "עת שערי רצון" (בצורתם המדויקת)

◆ זוכה פרשת כי תבוא: שמואל לוי, ירושלים. ◆

פטרונות יש לשלוח למייל
al5308000@gmail.com
או לפקס: 02-5812252
יש לציין שם מלא, כתובת מלאה וטלפון

נציגות של חסד

אי שם, במשרדים בירושלים, יושבות הנציגות עם היד על הטלפון והיד השניה על הלב. הא לכם מהניסים שבכל יום.

פדיון שהציל

נציגת "חוט של חסד" ממשרדי הרב ארוש שליט"א הייתה זו שיזמה את השיחה ורצתה לזכות עוד לקוחה. "תפסת אותי ביום מתאים, ממש נשלחת כמושיע משמים". כך סיפרה הלקוחה. "היום בצהריים יש לבעלי דיון בבית שמשפט, כמו שאת מבינה זה ענין מורכב ולא פשוט, אני חייבת עצה מה לעשות להצלתו".

"אכן הכל מושגח משמים" ענתה נציגת המוסדות "פדיון נפש אצל הרב ארוש שליט"א זה העצה הטובה ביותר לסייע לו". הפדיון בוצע, שמו העבר לפדיון נפש אצל הרב.

בשעות אחרי צהריים צלצל שוב הטלפון במשרד. "אני רוצה להודות לנציגה" אמרה האישה כולה נרגשת "קרה לנו נס ופלא, אני מאמינה שזה בזכות הפדיון, בעלי יצא זכאי בדיון ושחרר לאלתר, תמסרו לרב המון תודה, ותודה לנציגה שזיכתה אותי".

יש עניין שיתהפך לטובה

בני זוג אשר שלום בית לא היה מנת חלקם, החליטו

לפתוח תיק ברבנות. אחד הטענות של הבעל היה שהוא מתנגד בכל תוקף לכך שאשתו תתרום ותקיים מצוות הצדקה.

נציגת עמותת "חוט של חסד" שוחחה עם האישה, חיזקה אותה ועודדה את רוחה. הנציגה לקחה את שמותיהם של בני הזוג לתפילה 40 יום בכותל. ואמרה לה שבזכות המצווה תזכה לראות ישועות גדולות. ואכן התרומה נסגרה והשמות העברו לפדיון ותפילה.

הגיע מועד הדיון, עמדה האישה והתפללה שבזכות התרומה השם יעשה ניסים והכל יתהפך לטובה. ואכן כך היה. ב"ה הדיון התהפך לטובה, הבעל חזר בו והתרצה ובני הזוג חזרו לחיים של שלום בית אמיתי.

צדקה מצילת חיים

על הקו הטלפון במרכזית "חוט של חסד" היה אב נסער וכאוב הוא סיפר שבנו נפגע בתאונה קשה והוא מחוסר הכרה, האב ביקש "עזרה ראשונה" אבל מסוג רוחני, כי את העזרה הראשונה הרפואית הוא קיבל מצוותי הרפואה.

הוא
להציל
מהתאונה

אין
יכול
את בנו
ללא נזק!

הנציגה הציעה לערוך פדיון נפש, הסבירה לאב הכאוב על מעלת הפדיון והבטיחה להעביר את השם של הילד לפדיון אצל הרב וכן לארבעים יום תפילה בכותל.

האב כמובן אישר את התרומה והודה לנציגה שזיכתה אותו במצוות הצדקה שהיא במצבו כמים קרים לנפש עייפה... לאחר כמה שעות התקשר האב והודיע שבפיו בשורה טובה. בדיוק שעה אחרי שאישר את התרומה הילד פקח את עיניו ואמר: "אני רוצה לדבר עם הרב שלום ארוש" האב היה המום ומופתע... מהיכן הילד מכיר את הרב???

שו"ת על ידי הרב שלום ארוש שליט"א
ניתן לשלוח שאלות במייל
me5812210@gmail.com
או כמסרון לנייד 052-6672221

שו"ת אקטואלי מענייני דיומא

אני מבקש מכבוד הרב עצה בשביל להתרפא.

תשובה: אתה חייב לעשות את החוק של התורה בכל יום. וגם תעשה תשובה בכל יום. ז"א - רבע שעה לומר תודה על הייסורים שיש לך, כמו שאנחנו תמיד מסבירים איך אומרים תודה, בנחת. אח"כ שמונה פעמים מזמור לתורה. אח"כ רבע שעה תבקש: "רבונו של עולם תמחל לי על כל החטאים ועוונות ופשעים שבגללם אני חולה, ותרחם עליי שאני אזכה לדעת על מה לעשות תשובה".

כמובן שתראה ללמוד איך עושים את החוק של התורה, וגם תעשה בכל יום תשובה, אני לא רוצה להכביד עליך ולכן אמרתי לך רק רבע שעה שתתעסק בתשובה, אבל אם אתה יכול יותר אז ודאי שבהתבודדות של התשובה תאריך יותר, תבקש מה: "תמחל לי! תראה לי מה העוון! תרחם עליי! אין דבר כזה! אין ייסורים ללא עוון! בטוח שיש לי משהו לתקן! אני מתחנן בפניך! תעזור לי! תמחל לי! תעשה איתי חסד! תראה לי מה העוון! אני רוצה לעשות תשובה שלמה!". וזה אחרי שעשית רבע שעה תודה ושמונה פעמים מזמור לתורה.

בע"ה, אין מציאות שלא תראה ישועה! אם אדם מקבל את הייסורים באהבה ואח"כ עושה תשובה - אין מציאות בעולם שהוא לא יראה ישועה, זה חוק בעולם! בהצלחה!

איך להתחזק למרות הייסורים, ועצה לטפל באלרגיה?

לבוא עולם: "זה מה שאתה רוצה? אני גם רוצה את הייסורים האלו!".

ואם אתה לא יכול להגיד ככה זה סימן שעוד אין לך את האמונה שה' אוהב אותך. אז תחזור ותתפלל על זה: "תן לי אמונה שאתה אוהב אותי!". ומשם תתחנן: "רבונו של עולם אני רוצה להגיד לך 'אם זה מה שאתה רוצה אני גם רוצה', ולהגיד לך תודה מכל הלב!".

כשיש לי באופן אישי איזו בעיה אני אומר לקב"ה: "אני לא רוצה כלום! אני רוצה רק אמונה! כלום אני לא רוצה! לא רוצה ישועה וכלום, אני רוצה רק אמונה!".

ומה זה אמונה? שצר לך בצער שלי, ואתה רוצה בהצלחה שלי, ואתה תשחם בהצלחה שלי, ושאתה אוהב אותי באמת, ובכח האמונה הזו אני רוצה מה שאתה רוצה!

זה מה שאני רוצה! אני רוצה אמונה! זה מה שאני מבקש ממך! אני לא רוצה שום דבר אני רוצה אמונה!

שאלה: אני סובל מאלרגיה מעל שמונה שנים, הרופאים הרימו ידיים מהמקרה שלי, זה מצער אותי מאוד, קשה לי מאוד עם האלרגיה הזו בחיים.

שאלה: איך אפשר להתחזק באמונה ולדעת שה' באמת שומע את התפילות, עוברים עליי ייסורים והכל מאוד חשוך לי.

תשובה: עצתי היא שתיתקח את העניין הזה של החוק של התורה, כמו שהסברתי ותגיד ככה: "רבונו של עולם, אני רק בנאדם! אתה אלוקים, ואני רק בנאדם! כמו שבדאי היה צר לי בצער של הילדים שלי! אם הבן שלי היה ככה עובר מה שאני עובר ודאי שהיה צר לי. ובוודאי אני מאמין באמונה שלמה שצר לך! ולמרות שצר לך, אתה מחליט שאני צריך לעבור מה שעובר עליי לטובתי! בורא עולם, תן לי את האמונה שוודאי צר לך! ושאני אגיד לך תודה על הייסורים!".

זה נקרא אמונה! כי רק אמונה מבטלת את כל הייסורים! החוק של התורה מבטל את כל הייסורים! ותלך ככה לפי הסדר, "הרי אתה רוצה! כי אני בתור בנאדם בטח רוצה שהבן שלי תהיה לו הישועה הזו כמו שאני רוצה! אז ודאי שגם אתה רוצה. ובכל אופן, אף על פי שאתה רוצה, אתה לא נתן לי. אז זה ודאי לטובתי! ריבונו של עולם תן לי להגיד לך תודה מכל הלב!".

עד שתגיע לשלב של החוק של התורה, להגיד

"ושמחת בחגין והיית אח שמח"

בחג סוכות מעניקים לאחים שלנו

**שותפים לשמח משכחות בחג
הצטרף גם אתה: 02-5308000**

מוסדות "חוט של חסד"

בראשות הרב שלום ארוש שליט"א

**אזכרים אתכם
בזכות שנה טובה ואותוקה
כתיבה וחתימה טובה**

ומודים לכם על תרומתכם הנדיבה

הסדרה לשלום הבית
מאת הרב שלום ארוש
052-2240696

שלום הבית שלי הרב שלום ארוש שליט"א

חינוך לשמחה

זוג הורים באו אלי שאייץ להם בחינוך הילדים. אמרתי להם: העצה הראשונה שלי אליכם, היא לעבוד את ה' בשמחה. הם התפלאו - מה שייך זה לחינוך הילדים? עניתי להם: אם תעבדו את ה' בלי שמחה, אולי תישארו דתיים, וגם זה רק "אולי", אבל הילדים שלכם כמעט בטוח יעזבו את הדרך, מפני שהם לא ראו את שמחת היהדות בחייהם. נמצא, שישוד גדול בחינוך זה פשוט להיות בשמחה, ולראות איך להכניס לילד את מצות השמחה וההודאה על המצוות, לשמוח בכל נקודה ביהדות. אם ההורים לא הולכים בדרך הזו, העיקר חסר מהספר.

ובשביל שיוכלו ההורים להראות לילדים שלהם את האור של שמחת המצוות, הם צריכים בעצמם לעבוד על מדת השמחה. כי שמחה זו מידה שצריכים לעבוד עליה. אין כמעט מציאות שהאדם יהיה בשמחה תמידית בלי עבודה על זה. אולי יהיו זמנים שהוא חושב שהוא שמח, כי הוא הצליח במשהו או קבל ירושה וכד'... אבל זו לא שמחה אמיתית. שמחה אמיתית זו שמחה ששמח תמיד בחלקו, ולא רק כשהולך לו. להיות בשמחה תמידית בכל ניסיונות החיים, עליות, ירידות, קשיים וכו'.

זה אפשרי אך ורק על ידי עבודה: מומלץ מאד ללמוד בספר "בגן החכמה" שכתבתי, שהוא מדריך מעשי איך להיות תמיד בשמחה, ולהתפלל על שמחה, ולעשות את כל העצות להיות בשמחה.

זה מובן לכל בר דעת, שכאשר הילד גדל להורים עצובים ומדוכאים, הוא מבין שזו "לא מציאה" להיות יהודי, והעובדה, שהוריו "דתיים" לגמרי, וגם "חרדים", והם לא שמחים בכלל. אז למה שיחיה ככה? וכי מגיע לו עונש להיות מדוכא, בזמן שהוא רואה בחוץ, בעולם השקר, איך אנשים כביכול שמחים ונהנים מהחיים? אבל כאשר ההורים בעצמם עובדים על השמחה ורוקדים ושרים, ושמחים בכל מצוה שעושים, ומודים מתוך שמחה שזכו לקיים מצווה, ואבא שר זמירות ומהלל את ה', ואמא שרה ושמחה, זה נחקק בילדים, והם רואים שטוב להורים להיות יהודים, שאלו חיים טובים, ובאופן טבעי הם רוצים להיות כמו אבא ואמא. היסוד הבא שנלמד הוא: גידול הילדים לאט לאט ובסבלנות! כאשר ההורה נמצא במצב של חוסר סבלנות לילדים שלו, אלו ייסורים גדולים מאד בשבילו, במיוחד כשמדובר באמא - שהרי הבית הוא המקום של האשה, ואם במקום שלה אין לה נחת רוח, זהו צער גדול. וכמוכן, גם לילדים זה גורם פגם גדול, כאשר להורים אין סבלנות אליהם,

כי ילדים צריכים לגדול באווירה של אהבה ואריכות אפיים, בשביל שיהיו בריאים בנפשם ויצליחו בחיים.

בשביל שתהיה לאשה סבלנות לילדים שלה, היא רק צריכה לזכור דבר אחד: הילד הוא ילד! ותזכיר לעצמה: גם אני הייתי ילדה ועשיתי בדיוק את אותם תעלולים ושטויות, ולא העליתי כלל על דעתי הילדותיות שיש בזה משהו רע. ישנם הורים מסכנים, שעייפים מן החיים ומר להם בחיים, והם מסתכלים על הילדים בהסתכלות לא נכונה: לוקחים את הדברים באופן כל כך אישי, דנים אותם לכף חובה בצורה נוראית, ופשוט שוכחים שגם הם היו ילדים, עד שמתחילים להתנהל לילדים, לכעוס עליהם ואף לשנוא אותם. וזה דבר שהדעת לא סובלת - שההורה יכול כך לשנוא את ילדיו. אדם ששונא את הילדים שלו, זה כמו שהוא שונא את עצמו. ישנם הורים שמעירים לילד בצורה מזלזלת כמו: תישן! תלך מפה! תזוז כבר! אל תעשה רעשי תקום כבר! מה, עוד לא קמת? במילים אחרות - ההורה חושב שהוא מפקד בצבא, ודורש מהילד שיקפוץ ויגיד לו: כן, המפקד! הורה זה צריך לבדוק קודם את עצמו: הרי גם לך יש יצר הרע ואתה קם מאוחר, לך מותר לעשות מה שאתה רוצה? התאוות שלך מותרות אם ההורה הוא קצת אמיתי, הוא יראה שכל ההערות שמעיר לילדים, הוא בעצמו נגוע באותן נקודות, והוא רוצה שהילד שלו יתנהג כמו גדול, אפילו יותר ממנו....

רבי אמנון ממגנצא א' דראש השנה ד' תשעב

לאורם נלך הילולא דצדיקא

ויצו הצורך ויקצצו את פרקי אצבעות ידיו ורגליו, ועל כל פרק ופרק היו שואלים לו: "התחפץ עוד, אמנון, להפך לאמונתנו?" ויאמר: "לא" ויהי ככלותם לקצץ ציווה הרשע להשכיב את רבי אמנון במגן אחד וכל פרקי אצבעותיו בצידי, וישלחוהו לביתו. הכי נקרא שמו רבי אמנון, כי האמין באל חי וסבל על אמונתו ייסורין קשין מאהבה, רק על הדבר שיצא מפיו. אחר הדברים האלו קרב מועד והגיע ראש השנה ביקש מקרוביו לשאת אותו לבית הכנסת עם כל פרקי אצבעותיו המלוחים ולהשכיבו אצל שליח ציבור, ויעשו כן. ויהי כאשר הגיע שליח ציבור לומר הקדושה: "וחיות אשר הנה" אמר לו רבי אמנון: "המתן מעט ואקדש את השם הגדול", ויען בקול רם: "ובכן לך תעלה קדושה", כלומר שקידשתי את שחק על מלכותך ועל ייחודך, ואחר כך אמר: "ונתנה תוקף קדושת היום", ואמר: "אמת כי אתה דיין ומוכיח", כדי להצדיק עליו את הדין, שיעלו לפניו אותן פרקי ידיו ורגליו, וכן כל העניין. והזכיר: "וחותם יד כל אדם בו ותפקוד נפש כל חי", שכן נגזר עליו בראש השנה. וכשגמר כל הסילוק נסתלק ונעלם מן העולם לעין כל ואיננו כי לקח אותו אלוהים. אחר הדברים והאמת אשר העלה רבי אמנון ונתבקש בשיבה של מעלה, ביום השלישי לטהרתו, נראה במראות הלילה לרבנא קלוימוס... ולימד לו את הפיוט ההוא, "ונתנה תוקף קדושת היום", ויצא אותו לשלוח אותו בכל תפוצות הגולה להיות לו עד וזיכרון. ויעש הגאון כן. זכותו תהא מגן וציה עליו אמן.

על תולדותיו של רבי אמנון ממגנצא לא ידוע אבל רבי אמנון ממגנצא נודע ע"י סיפורו ופיוטו על ראש השנה הנפלא - מעשה בר' אמנון ממגנצא שהיה גדול הדור ועשיר ומיוחס ויפה תואר, והחלו השרים וההגמון לבקש ממנו שיהפך לדתם, וימאן לשמוע להם. ויהי כדברם אליו יום יום, ולא שמע אליהם, ויפצר בו ההגמון. ויהי כהיום בהחזיקם עליו, ויאמר: "חפץ אני להיוועץ ולחשוב על הדבר עד שלושה ימים", וכדי לדחותם מעליו אמר כן. ויהי אך יצא מאת פני ההגמון שם הדבר לליבו על אשר ככה יצא מפיו לשון ספק, שהיה צריך שום עצה ומחשבה לכפור באלוקים חיים. ויבוא אל ביתו ולא אבה לאכול ולשתות ונחלה. ויבואו אליו קרוביו ואוהביו לנחמו וימאן להתנחם, כי אמר "אירד אל יבי אבל שאלה". ויברך ויתעצב אל ליבו. ויהי ביום השלישי בהיותו כואב ודואג וישלח ההגמון אחריו. ויאמר לא אלך. ויוסף עוד הצר שלוח שרים רבים ונכבדים מאלה, וימאן ללכת אליו. ויאמר ההגמון: "מהר את אמנון להביאו בעל כרחו". וימהר ויביאו אותו. ויאמר לו: "מה זאת אמנון, למה לא באת אלי למועד אשר יעדתי לך, להוועץ ולהשיב לי דבר ולעשות את בקשתי". ויען ויאמר אמנון: "אני את משפטי אחרוך, כי הלשון אשר דבר ותכזב לך דינה לחתכה", כי חפץ היה רבי אמנון לקדש את ה' על אשר דבר ככה. ויען ההגמון ויאמר: "לא, כי הלשון לא אחתוך, כי היטב דברה, אלא הרגלים אשר לא באו למועד אשר דברתי אלי אקצץ ואת יתר הגוף אייסר".

קו האמונה
02-6444250

אפני הכל - אוהבים

אני אוהב כל יהודי

אני אוהב כל יהודי

ריחן לרכב עם תפילת הדרך

אני אוהב כל יהודי

להזמנת ריחן לרכב ומוצרים נוספים:
050-9931931

ראש השנה שלי עולה על הכל

הזמן, דרבנה את העגלון עוד יותר, והוא הצליף

בסוסים וקרא להם: "רוצו ילדים חביבים, רוצו אל הרבי". והסוסים פתחו

במהירות לא רגילה. אחרי כמה שעות נעצרה העגלה בברסלב. ברור היה כי נעשה כאן קפיצת הדרך. עת התשלום הגיע. בכיסו של רבי אבא היה גביע הזהב אותו רכש מתנה לרבי. בלית ברירה נתן לעגלון את הגביע היקר בשכרו, כשהוא מצטער מאוד על שלא יזכה השנה להגיש לרבי מתנת חג ופדיון נפש.

ליל ראש השנה תק"ע. התפילה הראשונה של השנה החלה עם הרבי אך הסתיימה בלעדיו על פי הוראתו המפורשת שלא להמתין לו, שכן שעות ארוכות עמד בתפילת הלחש של ליל ראש השנה. "כבר כלילה הראשון ממתיק אני את הדינים, מה שאחרים עושים למחרת", היה רבינו הק' אומר. שעתיים עמד רבינו בתפילתו. משטיים, ניגש לערוך את שולחנו. בעת הסעודה פנה רבינו אל חסידו הנאמן ר' אבא וביקש ממנו: "ספר נא, ספר נא רבי אבא את ההרפתקאות שעברו עליכם בדרככם". אימה ויראה אחזו בו, שתק והחריש. אך, רבי נחמן ביקש שוב. והוא סיפר את כל שעבר עליו ועל בנו, וכשסיפר שנאלץ למסור את הגביע שהכין לרבי - לא עמד לו כוחו והוא פרץ בבכי.

אז רבי נחמן השיב ואמר: "בגביע זה אעקור לביעל דבר" (היצר הרע) את עיני ושיניו על שהעיז לנסות ולמנוע אתכם מן הנסיעה". והוסיף: "במה אוכל לגמול לך על מסירות הנפש להוראתי לבוא אלי לראש השנה? שאגמול לך בזה העולם - כבר לא כדאי לך, אבל לך שמואל", פנה הרבי אל הבן, "לך אוכל להעניק" - והושיט הרבי לשמואל כף של שיירי המרק. ראש השנה של אותה שנה חלף כהתרגשות כמו בכל שנה ויותר. אך לאחר זמן קצר הבינו פירוש ברכתו הסתומה של הרבי, כי בסוכות חלה רבי אבא את חוליו האחרון ונפטר. ובנו רבי שמואל נעשה עשיר ומצליח. אז הובנה הברכה כי לרבי אבא כבר לא כדאי לבזבז שכרו בעולם הזה ושמרה לו עולם הבא, ואילו לבן העניק הרבי את השארית מצלחתו - צלחת של פרנסה טובה.

בין החוסים בצילו של רבנו הקדוש, רבי נחמן מברסלב זיע"א, מידי שנה ושנה בראש השנה, כציווי, היו רבי אבא השוחט מטשהערין ובנו רבי שמואל. השניים התכונו במרץ רב לנסיעה הגדולה לברסלב, לראש השנה. רבי אבא במשך כל השנה חסך פרוטה לפרוטה המצטרפת לחשבון גדול עבור הוצאות הנסיעה. השנה הכין רבי אבא כמו בכל שנה 'פדיון נפש' הגון לתת לרבי. אבל הפעם היה זה פדיון מיוחד במינו, גביע זהב אותו רכש בדמים מרובים. חסך מפתו בכדי להעניק מתנה כדמי פדיון לרבי, למען יעלה זיכרונו לטובה בימים הנוראים.

השניים יצאו לדרך מבעוד מועד, והביטו בשמים שצבועים היו באפור קודר, גוון שאינו מבשר טוב. אם תהיה הדרך מלווה בסערות של שלג ומלאה בתקלות ועיכובים לא יסיפיקו להגיע לראש השנה. התנערו האב והבן מהמחשבות צופנות הרע, שילמו לבעל העגלה את מחיר הנסיעה המפולפל ונסעו. אך כמו להכעיס, מזג האוויר נהיה גרוע יותר מרגע לרגע. והחלו לרדת פתיתי שלג, האדמה המישורית הפכה בוצית ומסוכנת. באותה שנה חלו ימי ראש השנה בשני ושלשי בשבוע, ומשהגיעו בערב השבת לאומן על הדרך לברסלב, הסתובב העגלון היהודי אל השניים והודיעם באופן שאין ממנו חרטה: "זהו זה רבותי, לא אסתכן יותר, אנו נשארים לשבות באומן ואני איני זז מן המקום עד לשוך הסערה. סערה שכזו ועוד בתחילת החורף לא זכורה לי מעולם". הם שבתו את השבת באומן והתפללו בכל מאודם לשני ניסים: האחד, שלאחר השבת יהיה עגלון שיסיים לקחתם הלאה בדרך, והאחר שיגיעו עימו עוד בטרם יתקדש החג. שבת מתוחה עברה עליהם, ובמוצאה התלבשו במיטב ויצאו לתור אחרי עגלון. לוותר? חלילה! רעיון כזה לא עלה על דעתם אפילו לרגע! כל עגלון אליו פנו ענה בסירוב, הם לחשו תפילות נרגשות, חיזקו זה את זה, וציפו לישועה. והנה נזדמנה להם מציאה: עגלון יהודי כשר והסכים למרות הכל לצאת לדרך - לברסלב. "אבל זה לא בחינם. שבעה עשר זהובים אדרוש בעבור זה, ודומה שמישהו אחר גם עבור סכום כפול לא היה עושה זאת כעת" אמר העגלון. "שבעה עשר זהובים?" נדהמו רבי אבא ורבי שמואל בנו.

"אם נעמוד כאן לשקול את העניין, כבר לא יהיה סיכוי להגיע", האיצ בהם העגלון.

כשהם רועדים מקור ורטובים, הצטנפו בתוך העגלה והחלו לנסוע. מידי פעם נעצרה העגלה. הסוסים בססו בשלג, ונתקעו, שוב ירדו שני החסידים לעזור לחלץ את העגלה. האנחה שנמלטה מפיהם בראותם כי קצר

אבינו מלכנו

ובגלל שאי אפשר להמליך את ה' בלי האמונה שהוא אבא רחמן, לכן תיקנו לנו חכמינו את תפילת "אבינו מלכנו" שאנו מתחילים לומר בראש השנה ואומרים אותה בכל יום בבוקר ובצהריים עד ליום הכיפורים.

כדי להזכיר לנו שכדי שנוכל לומר "מלכנו" ולהמליך את ה' עלינו ולקבל את כל מה שעושה איתנו באהבה וברצון - אנחנו חייבים לזכור שהוא "אבינו".

מלכנו הוא אבינו ואבינו הוא מלכנו. זה לא סתם מלך או מושל שגוזר גזירות ואין לנו שום דרך להבין אותו ולהזדהות איתו. מדובר באבא. מלך שהוא גם אבא. אבא לא עושה רע לילדים שלו.

אבא צר לו כשצר לילדים שלו, ואם הוא מוכן להצטער, זה ברור שהוא עושה זאת רק בגלל שהוא אבא רחמן ואוהב שרוצה באמת בטובת בניו ובהצלחתם ובשמחתם.

כאשר יודעים שה' יתברך הוא אבינו, קל מאוד לומר גם מלכנו, כלומר להמליך אותו עלינו ולרצות ברצון שלם את כל מה שהוא עושה איתנו גם בדברים שנראים לנו טובים וגם בדברים שנראים לנו לא טובים.

הסוד של ראש השנה

זהו הסוד של חוק התודה שמיד פועל ישועות. כי כל חוק התודה מבוסס על החיבור של "אבינו מלכנו", כלומר שזוכים להגיע לאמונה שה' הוא מלכנו, דהיינו שהכול לטובה ולומר על הכול תודה, דווקא מתוך האמונה שה' הוא אבא אוהב.

זהו מסביר את הגמרא שאומרת שהיו צדיקים שהתפללו תפילות ארוכות ולא נענו, ואילו רבי עקיבא רק אמר:

"אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה" ומיד נענה, כי אבינו מלכנו זה הסוד של כל ביטול הדינים וביטול הצרות והגזרות וזה הסוד של ראש השנה.

נכון שימי ראש השנה הם ימי דין ודרושים בהם כובד ראש ובכיות ותפילת מעומק הלב, אבל אסור לנו לאבד את ההרגשה שאנחנו עומדים לפני אבא, אסור לנו לאבד את ההרגשה שה' יתברך אוהב אותנו, שהוא מקדים את מידת הרחמים למידת הדין, וגם בימי הדין הקשים הוא דורש מאתנו להיות בטוחים בישועתו ובעזרתו ובאהבתו, ולהיות שמחים וטובי לב כמובא בהלכות ראש השנה על פי הכתוב בספק עזרא:

"כשיוצאין מבית הכנסת, יש ללכת בשובה ונחת, שמח וטוב לב, בביטחון כי שמע ה' בקול תפילתו ותקיעותיו ברחמים, ואוכלין ושותין כיד ה' הטובה. ומכל מקום יזהר שלא לאכול אכילה גסה, ותהא יראה ה' על פניו" (קצש"ע).

שנה טובה וכתובה וחתימה טובה בספרן של צדיקים אמתיים לכל בית ישראל.

בברכת שבת שלום ומבורך

הפצת ליקוטי מוהר"ן
תכריע את הכף!

להזמנות: 052-2240696

מוסר הפרשה הידושים לפרשת שבוע

כנינים חסידות ברסלב

נהגו עוד אצל רבנו לזמר בליל ראשון של ראש השנה 'אשת חיל' עם הנהגת הקדוש, כי נרמז בו מענייני ראש השנה: וכן נהגו גם לשראש השנה חל בשבת, שגם אז זמרו רק את ה'אשת חיל', ולא שאר זמירות שבת: (שיש'ק ראש השנה שלו- קצט)

היו אנשי שלומנו נזהרים מאד לכלי לדבר כלל שאם דבר מערב ראש השנה קדם תפלת הפניחה, עד למחרת אחרי סיום תפלת מוסף: (שם רא)

מורנו'ת אמר: 'אם נתאספים עשרה רבסלבר חסידים' - ראוי לנסע אל כל קצו העולם לתחב את ראשו ביניהם' ודבר אז לענין ראש השנה פשטאספין כל הקבוצה הקדוש, כפה גדול ערכו: (שם רלב)

לו הרי עד אחד ואין עד אחד נאמן הבא עד אחר עמך והוא הולך להביא את הלבנה ואינו מוצא אותה שהיא נכסית שנאמר (תהלים פא, ג) 'תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו'. יום שהלבנה מתבקשת ואינה נמצאת שהיא מכוסה. ועוד תמצא בכסה בגימטריא לבנה לרמז שהיא מתכסה בו'. ואמרינן בפסיקתא (דר"כ בחדש השביעי) 'ר' ברכיה פתח תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו וכל החדשים אינה נכסים אלא ליום חגנו והלא ניסן חדש ונתכסה ויש לו חג חגו בפני עצמו. אלא חדש ויש לו חג וחגו בו יומו ואי זה? זה תשרי. תשרי כתיב ע"ש תשרי ותשובק על חוביהם אימתי בחדש השביעי (ויקר' כז).

5 - להזכירו חרבן בית המקדש וקול תרועת מלחמת האויבים כמו שנאמר (ירמיה ד, יט) "כי קול שופר שמעה נפשי תרועת מלחמה". וכשאנו שומעים קול השופר נבקש מאת השם על בנין בית המקדש.

6 - להזכירו עקידת יצחק שמסר נפשו לשמים וכן אנחנו נמסור נפשנו על קדושת שמו ויעלה זיכרוננו לפניו לטובה.

7 - כשנשמע תקיעת השופר נירא ונחרד ונשבר עצמנו לפני הבורא. כי כך הוא טבע השופר מרעיד ומחריד כמו שנאמר (עמוס ג, ו) "אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו".

8 - להזכיר יום הדין הגדול ולירא ממנו שנאמר בו (צפניה א, טז) "קרוב יום ה' הגדול קרוב ומהר מאד יום שופר ותרועה".

9 - להזכירו בקבוץ נדחי ישראל ולהתאווה אליו שנאמר בו (ישעיה כז, יג) "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקודש בירושלים".

10 - להזכירו תחיית המתים ולהאמין בה שנאמר בה (ישעיה יח, ג) "כל יושבי תבל ארץ כנשווא נס הרים תראו וכתקוע שופר תשמעו". ואומר במדרש (עני' זוהר שופטים) "כל השנה השטן מקטרג על ישראל לפני הקדוש ברוך הוא והקב"ה דוחה אותו לר"ה ליום הדין ובר"ה בא השטן לקטרג מביא החמה להעיד על עונותיהם של ישראל והחמה מעידה. והקב"ה אומר

עשרה טעמים לתקיעת שופר לפי הרס"ג

בספר אבודרהם, בסדר תפילת ראש השנה, מביא את דברי הרס"ג שכותב עשרה טעמים לתקיעת שופר:

כתב רבי סעדיה מה שצוונו הבורא יתברך לתקוע בשופר בר"ה יש בזה עשרה עניינים.

1 - בראש השנה היה סיום בריאת העולם ובו מלך ה' על העולם, וכן עושין המלכים בתחילת מלכותם שתוקעין לפנייהם בחצוצרות ובקרנות להודיע ולהשמיע בכל מקום התחלת מלכותם. וכן אנו ממליכין עלינו את הבורא ליום זה. וכך אמר דוד (תה' צח, ו) "בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'".

2 - יום ר"ה הוא ראשון לעשרת ימי תשובה ותוקעין בו בשופר להכריז על ראשנו כמי שמזהיר ואומר כל הרוצה לשוב ישוב ואם לאו אל יקרא תגר על עצמו. וכן עושין המלכים מזהירין את העולם תחלה בגזירותם וכל העובר אחר האזהרה אין שומעין לו טענה.

3 - להזכירו מעמד הר סיני שנאמר בו (שמות יט, טז) "וקול שופר חזק מאד". ונקבל על עצמנו מה שקבלו אבותינו על עצמם נעשה ונשמע.

4 - להזכירו דברי הנביאים שנמשלו כתקיעת שופר שנאמר (יחזקאל לג, ד) "ושמע השומע את קול השופר ולא נזהר, תבוא חרב ותיקחהו, דמו בראשו יהיה. את קול השופר שמע ולא נזהר, דמו בו יהיה, והוא נזהר נפשו מלט".

הרה"ג ר' ירון אשכנזי שליט"א ר"כ חושן משפט בישיבת "חוט של חסד" מנהל רוחני ב"קו ההלכה" קו ההלכה הספרדי: 3030*

שו"ת של חסד ע"י בית הוראה "חוט של חסד"

הלכות הנוגעות לתקיעות שופר

מלחמת האויבים, וכשאנו שומעים את קול השופר נבקש מאת ה' על בנין בית המקדש.

1. להזכיר עקידת יצחק שמסר נפשו על קידוש ה', וכך אנו מוכנים למסור נפשנו על קדושת ה' ויעלה זכרוננו לטובה.

2. כשנשמע קול השופר נרעד ונפחד כי טבע השופר להרעיד את הלבבות.

3. להזכיר את יום הדין הגדול והנורא ולירא ממנו, שנאמר בו קרוב יום ה' הגדול, קרוב ומהר מאד יום שופר ותרועה.

4. להזכיר את יום הגאולה וקיצוץ גליות שבו נאמר "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול".

5. להזכירו תחיית המתים ולהאמין בה כמו שנאמר "כל יושבי תבל ושוכני ארץ כנשווא נס הרים תראו וכתקוע שופר תשמעו".

אדם שהלך לשירותים באמצע התפילה בשעת התקיעות, האם יכול לברך ברכת אשר יצר, או שנחשב להפסק?

אם היה צריך לנקבו בין תקיעות דמיושב לתקיעות דמעומד מותר לברך אשר יצר ואינו נקרא הפסק. שו"ת מנחת יצחק (חלק ד' סימן מ"ז), שו"ת שבט הלוי (חלק ה' סימן מ"ו).

וטוב לכוון בהם בשעת התקיעות, נכתוב את חלקם:

א. מכיון שביים זה ברא הקב"ה את העולם ומלך עליו, וכך דרך העולם שממליכים את המלכים בתחילת מלכותם שתוקעין לפנייהם בחצוצרות ושופרות, כך אנו ממליכים את בורא עולם וכמו שנאמר דוד המלך (תהילים צח) בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'.

ב. ראש השנה הוא היום הראשון לעשרת ימי תשובה, ולכן אנו מכריזים שכל מי שרוצה לשוב בתשובה זה הזמן, וכך היה דרכם של המלכים להזהיר תחילה את המדינה על הגזירה שלהם.

ג. להזכיר מעמד הר סיני שנאמר בו "וקול שופר חזק מאד", ולכוון שזכרנו אנו מקבלים על עצמנו מה שקיבלו אבותינו.

ד. להזכיר לנו להאמין בדברי הנביאים שנמשלו כתקיעת שופר, כמו שנאמר (יחזקאל לג) ושמע השומע את קול השופר...

ה. להזכיר את חורבן בית המקדש וקול תרועת

מה הסיבה שנהגים לכסות את השופר בשעת הברכות ולגלות אותו בשעת התקיעה בלבד?

שני טעמים נאמרו בפוסקים:

א. בספר קדמת הזהר לרבנו דוד לוריא כתב שזה זכר למה שמסופר במדרש שכאשר אברהם ערך את העצים לעקידה, נטל את יצחק אבינו והצניע אותו שלא יזרוק עליו השטן אבן ויפצע אותו ויפסול אותו לקרבן, ומכיון שהשופר בא להזכיר עקידת יצחק, אנו מצניעים את השופר זכר למה שאירע שם.

ב. בליקוטי מהרי"ח (ח"ג דף ע' ע"א) כתב שהטעם הוא שלא יתאחז השטן בשופר ויעכב התקוע מלתקוע. (שופר בציון פרק ה' ע"מ רס"ג).

מה הטעמים למצוות תקיעת שופר בראש השנה, ומה עלינו לכוון בשעת התקיעות?

בספר אבודרהם (תפילת ראש השנה) כותב עשרה טעמים מדוע ציוותה התורה לתקוע בשופר ביום ראש השנה,

ראש השנה תשפ"א

"ברך עלינו את השנה הזאת"

הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע ביאר את בקשתנו בתפילת המנחה לעת ערב בער"ה 'ברך עלינו את השנה הזאת' כי ישועת ה' כהרף עין, וברגע כמימרא יתגלה למפרע כי כל השנה שעברה הייתה לטובה. (באר הפרשה)

תכלה שנה... תחל שנה...

מנהג טוב בכל ערב ראש השנה, סיגל לעצמו יהודי ממכריי לפני היציאה לבית הכנסת. נוהג הוא לרקוד עם בני ביתו 'כי הרבית טובות אלי' ו'עד הנה עזרונו רחמך', לתת שבח והודיה על השנה שחלפה. בני הבית מפרטים כמה טוב היה, כמה חסדים ורחמים, וכך בהרגשה זו יוצאים לחלות ולחנן על השנה החדשה הבעל"ט. (הרב פנחס ברייאר - במה)

בשנה החולפת לא השכיל לנצל את החיים שניתנו לו במלואם לעבודת בוראו. אך כאשר הוא מבקש על חיים לשנה נוספת, הוא מזכיר לבורא כל עולמים שהדבר כלל לא היה תלוי בו, שכן נאמר במשנה (אבות ד, כב) במפורש "על כרחך אתה נוצר, על כרחך אתה חי". לא שאלו את פיו ולא ביקשו את רשותו. אם כן, מלך מלכי המלכים, שאתה הוא "מלך חפץ בחיים", רצונך הוא שנחיה ונקדש את שמך בעולמך, אנא ממך תן לנו את האפשרות לכך בצורה נאותה "וכתבנו בספר חיים", חיים של טובה ושל ברכה, חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא, חיים שאין בהם בושה וכלימה, חיים של עושר וכבוד. ואנחנו מצידנו נשתדל בכל עוז בשנה הבאה להיות טובים יותר, לעשות שימוש נכון יותר במתנותיך - "למענך אלוקים חיים". (במחשבה תחילה)

"קדוש אתה ונורא שמך ואין אלוה מבלעדיך"

לכאורה יפלא אם כן שכל כך קדוש ונורא אתה, איך שייך בכלל לבקש ממך על דברים גשמיים כמו פרנסה וכדומה, הלא דברים כאלה אין להם שייכות למלך גדול וקדוש כמון. אך מה ביכולתנו לעשות, ואין אלוה מבלעדיך, שאין לפנינו אחר חוץ ממך שנוכל לבקש מלפניו על הצטרפויותנו בעיני גשמיים, ממילא אין לנו ברירה אחרת וכשנצרך לנו לחם לאכול מוכרחים אנחנו לבקש ממך. (הרה"ק רבי דוד מטאלנא)

"אל תבא במשפט עמנו כי לא יצדק לפניך כל חי, מלפניך משפטי יצא עיניך תחזינה מישרים"

לכאורה יש כאן סתירה מיניה וביה, מחד מבקשים אנו שהקב"ה לא יבוא במשפט עמנו, ותוך כדי דיבור מבקשים אנו מלפניך משפטי יצא? נראה לבאר שהרי בכל משפט יש תובע ונתבע המתדיינים זה עם זה, ושניהם מתדיינים לפני השופט. מבקשים אנו מאבינו שבשמים שהוא יהיה השופט אבל חלילה לא יהיה התובע העומד מולנו לתבוע חובתנו, וזה שאנו אומרים אל תבא במשפט עמנו... אל תבוא איתנו למשפט שאתה תהיה התובע ואנחנו הנתבעים, אלא מלפניך משפטינו יצא... כי אז עיניך תחזינה מישרים.

"מלכיות" - כדי שתמליכנו עליכם

יהודי אחד ישב אצל הרה"צ ר אשר פריינד ושמע ממנו שיחת הכנה לראש השנה. ר אשר דיבר אודות הצורך לבוא לפני ה' כדלים וכרשים, מתוך התבוננות כמה אין לנו שום דבר מעצמנו - כמה שהכול הוא רק מהבורא... לאחר השיחה נכנס היהודי לחדרו של ר אשר ואמר לו: אני לא יודע מה לומר לך, אבל אצלנו בחסידות מלמדים משהו אחר לגמרי ממה שאתה אומר! על פי מה ששמעתי כאן, **האדם הוא אין, הוא אפס, הוא כלום**, הכול זה הבורא! ואילו אצלנו לימדו - **שהיהודי הוא בן מלך, שהוא שייך למשפחת המלוכה!** והרי לא מתאים שבן מלך יעשה שטויות... השיב לו ר אשר: צודק הינך! **יהודי הוא אכן בן מלך! אבל אסור לו לשכוח שהוא רק בן מלך, שלא יחשוב שהוא המלך בעצמו!!!** שיזכור שאת כל הכבוד הוא מקבל בזכות המלך, את כל העשירות שלו, את כל החכמה הוא מקבל רק מהמלך!!!

(נקודות של אור - ספינקא)

"יהי רצון שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה"

"טובה" בלבד אינו מספיק, משום שחייב לברך על הרעה כמו על הטובה, ולומר "גם זו לטובה". ולכן מבקשים שתהיה גם מתוקה.

"היום ברחמים תזכור"

דבר נורא אמר הרה"ק בעל ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, שהגם שאין לנו שמץ השגה בקדושתם של האבות והאמהות הק', אך מדברי הגמרא שהאמהות הקדושות שרה ורחל נפקדו בראש השנה מבואר שאף הן לא היו יכולות לפעול לעצמם זרע של קיימא, אלא רק בר"ה לגודל סגולת היום.

מכאן נלמד ק"ו בן בנו של ק"ו אלף פעמים לדידן, עד כמה עלינו להשתדל בכל עוז ותעצומות לנצל את ר"ה, כי ממנו תוצאות חיים. (באר הפרשה)

"זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים"

צריך להבין את מהות התואר של "מלך חפץ בחיים", שאנו מסמיכים לבקשת "זכרנו לחיים". בספר 'תולדות אדם' הביא רעיון נפלא: עומד יהודי בתפילות הימים הנוראים ומתחנן לפני בוראו לשנה טובה ומתוקה. לאמיתו של דבר, יודע לב מרת נפשו שאינו כדאי והגון לכך, שכן

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין ביוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ראש השנה תשפ"א

שתשיג את זה ראוי שגם לנו תסלח על מה שחטאנו והרשענו לפניך. (נר ישראל)

"היום הרת עולם"

הרוקח (בפירושו לתפילה) כותב 'הרת' - לשון הריון, כי בו הורה ויוצר האדם כל מה שיבוא עליו משך השנה כולה. (באר הפרשה)

"למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין? כדי לערבב השטן" (ראש השנה טז)

משל למה הדבר דומה, למעסיק שבא בטענות כלפי העובד מדוע הוא מפסיק מעבודתו בשעה שנשמעות קריאות מבחוץ ויוצא הוא לראות במה דברים אמורים.

חכה העובד לשעת הכושר, ובעת שהיה המעסיק שקוע במשא ומתן חשוב עם מאן דהוא, שכן בעל חצוצרה שיעמוד בחוץ וינגן בקול.

כאשר ירד המעסיק לגעור בנגן שהתרועות הרמות מפריעות אותו מהמשא ומתן, ניגש העובד בשקט ולחש לו: אם אתה עצמך אינך מסוגל להמשיך בענייניך כשמפריעים לך מעט, מה תרצה אפוא ממני?

כיוצא בדבר - אומר היה הרה"ק הרבי ר' בונים מפשיסחה - תוקעים בני קל-חי ביום ראש השנה בשופר. תוקעים ומריעים, וחוזרים ותוקעים ומריעים. הבעל-דבר כביכול מתחנן שיהיה שקט כדי שיוכל להמשיך

בקיסרוגיו, ואז עונים לו היהודים: אם אתה אינך מסוגל לעשות מלאכתך כשיש רעשי רקע, מה יאמרו היהודים שצרות אופפות אותם מבפנים ומבחוץ - ועל כולנה אתה מציק לנו עם פיתויים ועצות שונות להפריע אותנו מעבודת בוראנו?!... (במחשבה תחילה)

"למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין? כדי לערבב השטן" (ראש השנה טז)

לכאורה במה מתערבב השטן בתקיעות דמעומד יותר מתקיעות דמיושב. אלא שהקשו התוס' כיצד תוקעים שוב בתפילת מוסף, הרי יש בכך משום בל תוסיף. ותיירץ הרשב"א שאין בל תוסיף

בדרך דרש נוסף, "אמת כי אתה הוא דיין ומוכיח ויודע ועד" אתה יוכל להיות גם דיין וגם מוכיח, אבל מבקשים אנו ש"תפתח את ספר הזכרונות ומאליו יקרא" לא אתה אבינו אב הרחמים תקרא את כתב התביעה, אלא מאליו יקרא, היה אתה דיין אבל לא מוכיח. (מנחת אשר)

"וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון"

בתפילת ראש השנה אנו אומרים "וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון" ככבשים הנכנסים לדיר ומעשרים אותם אחד אחד, העשירי נותנים לו עם שוט על גבו בצבע אדום, והוא המיועד לשחיטה.

אמר רבי ישראל מסלנט "כל באי עולם עוברים לפני ה' כבני מרון" עוברים כאותם כבשים. אילו היתה לנו שיחה משותפת עם כבשה זו שגבה צבוע באדום "מה קרה לך בגב?" היינו שואלים.

"קיבלתי מכה עם שוט". "כואב לך?" "לא, הכאב עבר חלף, שכחתי ממנו" תאמר לתומה.

אילו הכבשה היתה מבינה שהצבע שעליו מדברים - הוא גורלה הרע, היתה ניגשת לנהר להתרחץ והכל יבוא על מקומו בשלום, ואז, כשבעל הבית יחפש אותה לא ידע מי היא.. אבל, אינה מבינה, אין לה מידע על גורלה הנחתך ובעקבות כך היא מובלת לשחיטה...

יש בכוחו של אדם לעמוד ולנקות את הסימן שנגזר עליו בראש השנה, וזו עבודתנו בימים אלו של עשרת ימי תשובה - ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את הצבע האדום - את רוע הגזירה.

"כי עמך הסליחה"

פעם אמר הרה"ק מרוז'ין זי"ע: הלוא זה ממש חסד א-ל שנקבע ראש השנה בראש חודש (א' תשרי) כי אלמלא כן לא היה לנו פתחון פה לבוא לפניו ית' ולבקש ממנו שיסלח לנו על כל עונותינו, אבל עתה שראש השנה נקבע בראש חודש יש לנו פתחון פה לבקש ממנו סליחה ומחילה, כי בראש חודש גם הקב"ה מבקש כביכול מאתנו סליחה, וכאומרו ית' "הביאו עלי כפרה על שמייעטתי את הירח", ובכן אנו יכולים להתעורר לעומתו ולומר: רבש"ע! אנו סולחים לך, גם אתה בטובך הגדול תסלח לנו, וזה שאנו מעוררים בתפילתנו ביום הקדוש הזה ואומרים: "אם עונות תשמר י-ה אדני-מי יעמוד כי עמך הסליחה" (תהלים קל, ג-ד) כלומר: אם אתה תשמור העוונות ולא תסלח לנו ח"ו, א"כ אתה רבש"ע, מי יעמוד? הלוא גם "עמך הסליחה", גם אתה מבקש ביום הזה סליחה וכפרה כביכול, וכדי

באיזה שביל חוקי התנועה מותרים?

נוסע לו האדם בכביש בינעירוני, דעתו טרודה ומחשבות אופפות את מוחו, ידיו אמנם מחזיקות את ההגה אך ראשו - נמצא הרחק מכאן. הוא עובר תחת גשרים, חולף על פני שלטי דרך, פקקים, מצלמות מהירות ותמרורים, כל אלו אינם תופסים את עיניו.

ואז, כמה לא נעים, הוא פספס את הכניסה לכביש אליו היה אמור לפנות... זה היה באמת בלי כוונה! אבל כעת, בשביל לחזור לאחור, הוא יצטרך לעבור דרך ארוכה ומייגעת, הוא יצטרך להמשיך הלאה בכביש, לחכות לצומת הקרובה, לפנות לנתיב הנגדי, לחזור את כל הדרך אחור, ואז יוכל סוף סוף להגיע למחוז חפצו...

.....

ראש השנה תשפ"א

"ומלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון"

מה אנו יודעים שהמלאכים לא יודעים?
האם המלאכים המרחפים ושטים בשמי השמים יודעים היכן נמצא כבודו של הבורא? או שמא יתכן, שאנו בשר ודם שכחלום נעוף ולעפר נשוב יודעים טוב יותר איה מקום כבודו? בקדושת תפילת מוסף אנו אומרים 'כבודו מלא עולם!' ואילו 'משרתיו שואלים זה לזה - איה מקום כבודו?' הייתכן? אנחנו יודעים היכן הוא ה' ואילו המלאכים לא יודעים? אומר הרה"צ ר' אשר פריינד, כבודו של ה' הוא שמגלים אותו דווקא מתוך עולם שפל, שמכירים אותו דווקא ממקומות נמוכים ומתוך מצבים של קושי וצער!!!
זה הכבוד של ה'!

ולכן, המלאכים, אלה שאין להם קשיים או נסיונות, אין להם שאור בעיסה שמעכבם, ואין להם מלחמות עם יצרים שפלים, אלה שמגיעים לבורא בלי קושי - הם אינם יודעים מהו כבוד ה'! רק מי שמוכן לעבוד את הבורא מתוך צער ויגון, מתוך מלחמה עיקשת - הוא יודע 'כבוד ה' מהו!!!
(נקודות של אור - ספינקא)

"ומלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון"

מהי אימתם של המלאכים מיום הדין והרי הם עושים מלאכתם בשלימות?
אולם ידוע כי עיקר בריאת העולם כולו והמלאכים בכלל - בעבור ישראל וממעשי ישראל מושפעים אף העולמות העליונים: אם מטיבים ישראל את מעשיהם - הריהם נותנים כח ותעצומות בכל העולמות ואף במלאכים, ואם לא ייטיבו חלילה מעשיהם - הם מגרעים בכל העולמות ובמלאכים בכלל. לפיכך גם המלאכים "חיל ורעדה יאחזון ויאמרו הנה יום הדין לפקוד על כל צבא מרום" שהרי "כל באי עולם יעברון לפניך" והם יצפו לראות איך יהיו מעשי בני אדם, אשר הם המלאכים, מושפעים על ידם. (דעת משה)

"אם ישוב מיד תקבלו"

טובה התשובה בעיתה ובעונתה, ודומה הדבר לסחורה כאשר סוחר מביא את מרכולתו למכירה ביום השוק, אם זוהי סחורה

אלא אם מוסיף האדם מעצמו, אך אם מוסיף ע"פ תקנת חז"ל אין בכך משום בל תוסיף. ומבואר שם בגמרא שתקיעת שופר הוא כדי להמליך את הקב"ה, והיינו קבלת עול תורה ומצוות. בזה ניתן לבאר, שכששומע השטן את התקיעות הראשונות שהם מדאורייתא, אינו נבהל, שכן סובר הוא שקיבלו רק את מצוות התורה אבל לא מצוות דרבנן, אך כשרואה שקיבלנו ע"ע גם מצוות דרבנן, שכן אין בתקיעותינו דמיון מושום בל תוסיף, בזה מתערב השטן. (חתם סופר)

"לא-ל עורך דין"

רמז נפלא שמעתי בביאור מה שאנו אומרים 'לא-ל עורך דין', כי הנה כל מהותו של 'עורך דין' הוא להוכיח את דבריו וטענותיו של זה ששכר אותו, ואין ברצונו לברר את האמת... ומעולם לא שמענו כי יאמר 'עורך הדין' כי נראה לו שצריך לחייב את מי ששכר אותו, אלא אדרבה יהפוך בק"נ טעמים לטהר את השרץ... ולפעמים גם מי ששכר את העו"ד יודע בבירור שאינו צודק בדין, ואע"פ כן הוא שוכר עו"ד לציוד... וכאותו מעשה שאחד נתבע למשפט ורץ בבהלה אל רבו, ברכו הרבי שהאמת תצא לאור... נחרד הלה ואמר, אוי רבי, רק זאת לא ארצה... לעומתו ה'שופט' עליו לדרוש ולחקור ולברר את האמת, ואסור לו להיות מוטה לצד אחד.
על כן אנו מבקשים 'לא-ל עורך דין', שהקב"ה לא יהא כ'שופט' אלא כ'עורך דין', שיעמוד לימינו לגמור את הדין לטובתנו... (באר הפרשה)

"מעבירין את רוע הגזירה"

בתפילות הימים הנוראים אומרים, "ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה".
הרה"צ ר' אשר פריינד היה אומר, שתיקה, ושתיקה, ושתיקה, מעבירין את רוע הגזירה.
אנו רואים את זה בתהלים (לח, יד-טו) דוד המלך אומר, 'ואני כחרש לא אשמע וכאלם לא יפתח פי' ואהי כאיש אשר לא שמע ואין בפיו תוכחות', ומסיים 'חושה לעזרתי אדני-י תשועתי'.
(ניצוצי אורה - ספינקא)

.....
כן נראית לנו החזרה בתשובה, כשאנו תופסים את עצמנו ששגינו, כמה עמוק שקועים אנו בתוך הביצה, כיצד הצלחנו במיומנות מופלאה לצלול ולהידרדר מטה מטה, אנו מתייאשים ומחכים לצומת הבא, להזדמנות הבאה שאולי תבוא, ובינתיים - ממשיכים הלאה...
מה יקרה כשנגיע לצומת הבא? נצטרך לחזור אחורה, לחזור את כל הדרך הארוכה, לשוב על כל הצמתים שלא רצינו לפגוש במסלולינו, ולהיתקל בכל המשגים שעשינו בדרך... זה כל כן מתיש!

אבל, דוד המלך מגלה לנו סוד... אומר דוד המלך, השביל להגיע לבורא כל העולמות הוא לא כמו שביל סלול על הקרקע, אלא 'בים דרך' ושבילך במים רבים' (תהילים עז, כ), השביל אל ה' הוא כמו שביל בתוך הים!
כאשר רב החובל מבחין שספינתו התקדמה לכיוון לא רצוי? הוא פשוט 'עושה פרסה', במקום, בלי לחכות לצומת כלשהו, הוא פשוט חוזר לאחור!
וזו בדיוק התשובה! בכל נקודת זמן, בכל תקופה בחיים, תמיד אפשר לחזור לבורא! אין צורך לחכות לצומת הבא!!!

(נקודות של אור - ספינקא)

ראש השנה תשפ"א

וגזרותיהם. אבל מי שאינו בכלל אלה, אינו בכלל תפילה זו ואינו יכול לבקש לעצמו זכות העקידה. (חתם סופר)

"כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד על כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאום ה"

כשיהודי אומר "זכור" נזכרתי ו"אזכרנו עוד" ועוד זכור אזכור יותר את הקב"ה, משיב הקב"ה לעומתו במדה כנגד מדה: "רחם" זה מכבר היו לי רחמים עליו, אולם מעתה "ארחמנו עוד" ביתר שאת. (הרה"ק רבי מרדכי מלכוביץ)

"אבינו מלכנו החזירנו בתשובה שלמה לפניך"

מין החתם סופר זצ"ל הסביר שתשובה מיראה אינה תשובה שלמה, ורק תשובה מאהבה היא תשובה שלמה.

משל לקבוצת כפריים שבאו לבקר בעיר המלוכה. עמדו אל מול ארמון המלך והשליכו אבנים וצורורות עפר אל חצר הארמון. מיד באו אנשי המשמר וכלאו אותם בבור תחתיות.

זעקו הכלואים: "מדוע נתנונו אל הבור? הביאנונו לפני המלך ונדבר את דברינו!"

הביאום לפני המלך, והם השתחוו לפניו אפים ארצה ואמרו: "אמנם חטאנו בהשליכנו את האבנים - אך ורק למראית עין. כי האבנים הללו הן יהלומים גלמיים, ויש בכוחנו ללטשן, עד שיביהיקו כזוהר הרקיע ויהיו כעצם השמים לטוהר!"

ויאמר המלך: "בזאת תבחנו, הכדברים כן הוא".

הלכו הכפריים וליטשו את האבנים, עד שהיו למאורות

נוצצים ובורקים, והמלך קבעם בכתרו, וקרבתם בכבוד גדול. ועל זה נאמר "כי רצו עבדיך את אבניה, ואת עפרה יחוננו" (תהלים קב) שמהאבנים והעפר, שבהם סקלו את חצר המלך, הפיקו חן ורצון רב. זה כוחה של תשובה מאהבה, ההופכת זדונות לזכויות! (חת"ס עה"ת)

יפ"ר שניכר לשנה טובה, שנה בריאה,

שנה שמחה עם חותם חיים,

שפתאולות יתקבולו ארחמים ורצון,

ושישפץ רחמים וחסידי טובים על כל ישראל, אמן.

שלא בעונתה, או אז כל החפץ לקנות ממנה בוחן אותה בשבע עיניים, ואם נמצא בה פגם קל שבקלים מיד היא נפסלת, ואין איש קופץ עליה. מה שאין כן בסחורה בעונתה שאז אין בוחנים אותה בדקדוק ובקפידה מרובים, וגם אם יש בה חסרון כלשהו היא נרכשת.

כך עשרת ימי תשובה הם ה"עונה" לעשיית תשובה, ועל כן אין כה מדקדקים בשמיים בתשובה הנעשית בימים אלו, ואף אם יש בה, בתשובה, חסרון כלשהוא היא מתקבלת, שהרי זוהי "סחורה" ב"עונתה"!

זה שנאמר בפיוט "אם תשוב מיד תקבלו" ה"סחורה", הלא היא התשובה, ממש נחטפת מן הידיים בימים אלו. (הרה"ק רבי יצחק מוורקא ז"ע)

"ועקדת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור"

מה ענין ההדגשה היום ברחמים תזכור?

אלא, הזכרת ייחוס וזכות אבות יש בה מעלה וגם חסרון. מחד גיסא, משמש הדבר טיעון לסניגור, לזכור זכות ישנים ובגלל אבות תושיע בנים, אך מאידך, זה יכול גם לשמש חלילה טענה לקטיגור, שהרי אם כן היה להם ללמוד ממעשי אבות ולהתאים עצמם אליהם. ולכן התפילה וההדגשה היא "ועקדת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור" שיהא זכרון זה רק לטובה ולרחמים, רק לכף זכות. (של"ה הק')

"ועקדת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור"

מפני מה מייחסים את העקידה ליצחק ולא חותמים כלשון שאומרים בגוף הברכה "ותראה לפניך עקידה שעקד אברהם".

יש לומר כי ממעשה העקידה ניכר גודל אמונת אברהם בתורה שבכתב, היינו ששמע מהקב"ה בעצמו. לעומת זאת, ממעשה יצחק ניכר גודל אמונתו בתורה שבעל פה, והיינו שמסר נפשו על מצות חכמים במה שהוא חוץ לשכל האדם, שלא הרהר אחר דברי אברהם אביו ומסר עצמו לעקידה.

זהו "ועקדת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור" - היינו שזכות העקידה תעמוד "לזרעו", לאלה המאמינים ושומעים לתורה שבעל פה, שאינם מהרהרים אחר דברי חכמים, תקנותיהם

"בעבור כבוד שמך הנערץ והנקדש"

מסופר שר' הירש לייב מאליק הגיע לרה"ק ר' ברוך ממעז'יבוז'.

ר' ברוך שאל אותו, הירש לייב מה דברו השנה **בראש השנה בשמים?**

ענה ר' הירש לייב, כל המלאכים הביאו את כל המעשים טובים של כל היהודים, בינתיים בא השטן ואמר אני יכול להעיף בנפיחה אחת את כל המעשים טובים שלהם, **רבש"ע אף אחד לא חשב עליך, רבש"ע כולם חשבו על עצמם.**

שאל הרה"ק ר' ברוך ומה ענית? ענית לרבש"ע, מה טענתו של השטן, שאף אחד לא חשב מהרבש"ע, אף אחד לא חשב עליך וכל אחד חשב רק על עצמו, רבש"ע, **גם אתה תעשה ככה, אל תחשוב על אף אחד, תחשוב רק על עצמך,** עשה למען שמך, עשה למען ימינך, עשה למען קדושתך.

(ניצוצי אורה - ספינקא)

{ אז נדברו }

ראש השנה תשפ"א | עלון מספר: 482 | לסדר: "ארשת שפתינו יערב לפניך ..."

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל,

להערות והארות:

a8447168@gmail.com

להשתתפות בהוצאות

הגליון:

בבוק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדרים פלוס"

- "קהילות"

בטלפון:

(מענה ממחשב)

0799-654321

תודה מראש!!!

כל שותפות שלכם

מחזקת את ידינו...

קורונה קורונה.. לא תגיע לפה... וגם וגם וגם וגם וגם...

כן... זוכר את השיר הזה??? זה היה המפגש הראשון שלי עם הקורונה!! בפורים ראיתי בחורים שיכורים שרים בהתלהבות: וגם וגם חרבונו זכור לטוב... ואז באותה מנגינה הם עברו למילים: קורונה לא תגיע לפה... מאז השיר הזה מלווה אותי ולא יוצא לי מהראש...

כבר באמצע חודש ניסן אמרתי לעצמי: את השיר הזה צריך לשמור לראש השנה לפני התקיעות. כן... מדובר בשיר רשמי שיצא לשוק בחודש אדר וכולנו שרנו אותו בשיא הצחוק והלבביות... ו... ומה שרנו?? מה היה טמון במילים של השיר הזה??? לי זה לא יקרה!!! לסינים יש קורונה... אבל ליי? פה?? לא!!! לא תגיע לפה... והנה היא פה!!! והיא פה!!! והיא לגמרי פה וקנתה פה שבייתה... ו... ולא נותר לנו אלא לשיר את השיר הזה עם הרבה כוונה ולזכור שהאחרון שהיה בטוח ש-לי זה לא יקרה... הרי כעת יש אצלו כמעט 4000 מאומתים מידי יום.

את המידע הזה חשוב לזכור בעיצומו של ראש השנה... אל תגיד "לי זה לא יקרה!!!" אל תהיה אופטימי איפה שלא צריך להיות... כעת בראש השנה נפשיל שרוולים ונקח את העניינים ברצינות.

כן... זה רציני!!! לגמרי רציני!! ה' רוצה שנחזור בתשובה!!! נקודה!!! בלי התחמקויות... בלי טיוחים... בלי לערוב ובלי לחפש וורטים שעושים לך חיים קלים... (גם אם הם וורטים נכונים...)

המשפטים האלו אמנם לא פופולריים... הם נשמעים לקוחים מבית המוסר הישן והמרירי של הישיבות הליטאיות של פעם... נכון... אבל מה נעשה שהפעם הקורונה לא נשארה רק בליטא... אלא השתלטה על כל העולם... וזה קרה בר"ה שעבר!! וזו עובדה!!! זה מדובר פה באיזה מהלך בסוגיה שהוא נכון רק לפי שיטה מסוימת... זו עובדה!!! המציאות היא שבר"ה הקודם נפל על העולם טיל!! וזה קרה אז!!! ואם אנחנו רוצים לשנות את המצב אנחנו צריכים לקחת את העניינים ברצינות... לעשות חשבון הנפש מעמיק... להחליט במה אנחנו משתנים... ולא להרגע!!! לא!!! זה לא הזמן!!! זה לא הזמן להירגע!!! אל דאגה... בחג הסוכות נכנס עם הקב"ה לצילא דמהימנותא ואז נרגע... אז נפליג יחד עם הקב"ה ולא אכפת לנו מה יהיה... אבל כעת!!! כעת זה יום המשפט!!! כעת אנחנו צריכים לשנס מתנים וכל אחד מאיתנו צריך להיכנס בתוך חדר ולהינעל שם לכמה שעות... ולהתחיל לעשות שיעורי בית מעמיקים... לעבור על הסדר יום שלי... במה אני בסדר ובמה לא... במה אני יכול להיות יותר טוב... מה אני יכול לתבוע מעצמי יותר... ולב יודע מרת נפשו... כל אחד מאיתנו יודע לזהות לבד את החולשות שלו ואת הנקודות שטעונות שיפור... וקדימה... לחזור בתשובה...

כן!!! בדיוק כמו אנשי נינוה... אנחנו לא פחות מוצלחים מהם!!! אם יונה הנביא הגיע אליהם ועשה להם נו נו נו... הם תפסו את עצמם לידיים וחזרו בתשובה באופן מעשי!!! עד שהעיד עליהם יודע תעלומות שוירא אלוקים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה... אז כ"ש שאנחנו יכולים... כן... לכל אחד מאיתנו יש את הרשימה הפרטית שלו... את הלוקיות שלי... את המחזלים המעשיים שלי בעבודת ה' שרק אני יכול להזיז את עצמי... והקב"ה השנה עשה לנו נו נו נו... נו גדול!!! ואנחנו צריכים לתפוס את עצמנו לידיים נקודה!!! ה' רוצה שינויים!!! נקודה!!!

בימים אלו יש כל הזמן משא ומתן האם יהיה סגר או לא יהיה סגר... זה בעד... זה נגד... הנציגים החרדים... חלקם בעד... חלקם נגד... דבר אחד אני יודע!!! אני מכיר נציג אחד חרדי שהוא לגמרי לגמרי בעד הסגר!!! אתה יודע מיהו הנציג החרדי הזה??? רבינו יונה בשערי תשובה... בשער ב' זה לשונו: הדרך ה' בעשרת ימי תשובה. הירא את דבר השם לכו יחיל בקרנו דעתו שכל מעשיו כספר נכתבין. ובעת ההיא האלוקים יביא במשפט את כל מעשה... ובעת אשר ידע כי יביאו את דינו לפני מלך בשר ודם הלא יחדד חרדה גדולה וישית עזות בנפשו... ולא תעלה על רוחו לפנות על ימיו או על שמואל ולהתעסק ביתר חפציו. ולא יסגיה לפתח ולשדד אדמתו ולא יפנה דרך כרמים. ולא יתרפה ביום כרה... לכן מה נואלו היואלים לפעלם ולעבודתם עדי ערב בימים הנוראים ימי הדין והמשפט ואינם יודעים מה יהיה משפטם... וראוי לכל ירא אלהים למעט בעסקיו להיות רעיוניו נחתים. ולקבוע ביום וכלילה עתם ולהתבודד בחדריו ולחפש דרכיו לחקור. ולקדם אשמורות ולהתעסק בדרכי התשובה ופיקדון המעשה. ולשפוך שים ולשאת תפלה ורנה. ולהפיל תחנון. והעת עת ראון והתפלל נשמעת בו... אז הנה!!! רבינו יונה מתפלל ולא מבין את האנשים שממשיכים שגרת חיים בימים קדושים אלו... איך אתם מסוגלים... הרי בימים אלו ה' מעמיד במשפט כל יצורי עולמים... הרי בשנה שעברה בימים אלו נפלה כזו גזירה קשה על העולם... ואתם עסוקים בלודא שהכל ממשיך כרגיל ואין סגר?? מפחד לומר, אבל מי יודע אם רבינו יונה לא מתפלל שיהיה כן סגר!!! כן... הוא רוצה שנהיה קצת פנוים בימים אלו לחזור בתשובה ולהשיב חרון אף ה'... שלא נמשיך להיות כסוס שוטף במלחמה... בינינו לבין עצמנו... השבוע הרי אנחנו האשכנזים התחלנו סליחות... ציפיתי מעצמי ומאחרים שהסליחות יראו קצת אחרת... וגארנישט!!! הכל היה נראה בדיוק כמו שנה שעברה... שום הבדל!!! אתה מבין לבד שזה לא אמור להיראות ככה... אנחנו אמורים השנה להתעשת קצת יותר משנה שעברה... והאם אתה רואה את זה באופן?? אם יהיה סגר אולי!!! אם גם סגר לא יהיה... אין שום סיבה שמשוהו הכי קטן יזוז לעצמנו... שלא תבין: גם אני מתפלל שלא יהיה סגר... אבל מה שבטוח משהו צריך להיות רציני... וזה חייב לקרות!!! אין מצב שלא!!! אחרת אנחנו לגמרי ישנים... עורו ישנים משינתכם... קורונה לא תגיע לפה!!!

ברוכים הבאים לשנת מעשר עני!!! (תשובה ותפילה) - וצדקה...

כן... ברוך ה'... זו שמחה גדולה להיכנס לשנה שכולה מעשר עני!!! אתה יודע מה המשמעות של שנה של מעשר עני?? המשמעות היא שזו שנה שכולה צדקה... כולה חסד ורחמים... אנחנו לוחצים על הכפתור... והקב"ה משפיע בהתאם... אבל!!!! השמחה אולי טיפה מוקדמת... כי יש משנה קצת מלחיצה במסכת אבות שאומרת: **"בארבעה פרקים הדבר מתרבה, ברביעית, בשביעית, ובמוצאי החג של כל שנה ושנה, ברביעית מפני מעשר עני ששלישית, בשביעית מפני מעשר עני ששלישית, במוצאי החג של כל שנה ושנה מפני גזל מתנות עניים"!!!** כתוב כאן שנכון!!! שנה של מעשר עני זו שנה שכולה צדקה וחסד ורחמים... אבל למי?? למי שבאמת נותן מעשר עני... אבל אם לא נותנים... אז ח"ו... זה בדיוק הפוך...

ממילא תהיה רגוע... את המשנה הזו אנחנו לא נזכיר בשנה הבאה!! כי אז זה כבר יהיה קצת מאוחר... זה יהיה כבר לאחר השנה הששית... אבל כעת כשאנחנו נמצאים בפתחה של השנה הששית... כעת צריך לקרוא את המשנה הזו מהמדה טובה שבה!!!!

בארבעה פרקים הדבר מתמעט!!! הקורונה נחלשת עד שהיא נעלמת... מתי??? בשנה השלישית ובשנה הששית, ובחג הסוכות של כל שנה ושנה... למה?? כי כלל ישראל נתבעים ונותנים!!! עם ישראל ממלאים את הידיים של העניים... ומצוות הצדקה הזו משפיעה שפע של ישועה ורחמים... ובינינו... כלל ישראל באמת נתבעים ונותנים!!! יש בלע"ר כל כך הרבה צדקה בדורנו... אדרבה... בדורנו שלאף אחד מאיתנו אין שדות וכרמים... אז לכלל ישראל אין הבדל בין שנה חמישית לשישית... כל השנים שוות לטובה בצדקה וצדקה וצדקה...

אבל סוף סוף הזמן גורם והשנה הבעל"ט היא שנת מעשר עני!!! ו... וצריך עוד טיפה להתאמץ... משהו נוסף לכבוד השנה של מעשר עני... בפרט!!!! בפרט שהמצב היום מאוד דחוק... הנתונים העגומים אומרים שאחד מחמש עשרה אנשים איבד את מקור פרנסתו... והמצב דחוק במיוחד... אז ממי שאין לו אי אפשר לבקש... אבל מי שיש לו צריך להתאמץ במיוחד... ואם אנחנו נחליט בראש השנה הזה להתאמץ ולהיטפל למעשה הצדקה הרי אל תשכח שצדקה היא אחת מג' דברים המעבירים את רוע הגזירה... ובעזה"ש יתקיים בנו בארבעה פרקים הדבר מתמעט!!!! וזה יהיה בשנה השישית ולכה"פ במוצאי חג הסוכות של שנה זו!!!! יהודים: צדקה!!!! תרשו לי לרגע להיות ל-פה לכל הנזקקים בכל כלל ישראל... אני לא מדבר על קופה מסוימת ואני לא המשווך של גוף מסוים... תרשה לי לעורר את תשומת לבך לפקוח עיניים... ימינה ושמאלה וליזום ולהציע... מה אני יכול להוסיף במעשה הצדקה... לא!!! לא מספיק לי שתהיה הגביר הנדיב שהצלחנו לשכנע אותו לתרום כסף וכעת אנחנו צריכים לשבור את הראש איזה הוקרה לתת לו שלא ישכח אותנו להבא... לא!!!! לא מספיק לי!!! אני רוצה שאתה בעצמך תפישל שרוולים ותכנס לעובי הקורה...

זה לא עניים שלנו... זה עניים שלך!!! זה גלגל חוזר בעולם ש... שלא פוסח על אף אחד... אתה חלק בלתי נפרד מהתמונה... השנה אני פוטר אותך מלחפש אתרוג מאוד מהודר... סו"ס זה דרבנן... השנה תלך לקופת השכונה שלך ותשאל את גבאי הצדקה מה אני יכול לעזור... איך אני יכול להתרים את עצמי מעבר לתרומה האישית הנכבדה שאני כבר נתתי...

אל תשכח!!! אנחנו בתקופה לא פשוטה!!! יש הרבה הרבה עניים ויותר מכל שנה!!!

ואנחנו רוצים שהדבר יתמעט... רק יתמעט... וחז"ל במסכת אבות אומרים לנו שזה תלוי במתנות עניים... במעשר עני!!! כשביית המקדש היה קיים בשנה זו יהודים היו מוותרים על מעשר שני... מפסידים את הפק"ם המתוק שמצטבר להוצאות של אכילת מעשר שני בירושלים... והם היו מוותרים על זה בגבורה בשביל שנת מעשר עני!!! את כל העשר אחוז מהיבול ששנה שעברה העלינו לירושלים... לאתר די ביה יחדון רוחין ונפשין... אז השנה את כל זה אנחנו נותנים לעניים... להגיד לך שזה היה קל?? לא!! ממש לא!!! אבל צריך להתאמץ בשביל העניים... צריך לפעמים להקריב גם ריגושים ורוחניים למען הצדקה...

גבאי קהילות יקרים: יש לי רעיון מדהים!!!! השנה בתקופה של החגים ככל הנראה יהיה קצת פחות הוצאות סביב הריגושים הרוחניים... השנה כנראה לא תהיה שמחת בית השואבה מטעם הקהילה... גם לא יהיו כל מיני פעילויות נחמדות... אפילו בשמחת תורה לא ברור מה יהיה... השנה אין נסיעות מיוחדות וכל האירועים הגדולים שכרוכים בהוצאות גדולות... הרי השנה ככל הנראה הם לא יהיו... מה דעתכם לקחת את הסכומים האלו ולתת אותם לעניים של השכונה??? זה הרי לא רעיון שלי!!! התורה כבר מציעה את הרעיון הזה... אני כל שנה עולה לפחות חמש פעמים לירושלים... כי ב"ה מצטבר לי הרבה מעשר שני ואני עולה לאכול מפריה ולשבוע מטובה... אבל השנה התורה אמרה לי סטופ!!! קח את כל ההוצאות של התענוגים הרוחניים האלו ותקריב אותם למען העניים של השכונה... אז אותו דבר כאן: יהודי יקר: אתה כל שנה נוסע כמה וכמה פעמים לאירופה לקברי צדיקים ולקבל השפעות... בחצי שנה האחרונה לא היה לך את ההוצאות האלו!!! מה דעתך לתת את ההוצאות האלו לעניים?? תחשוב על זה... זה יכול מאוד לעזור ולא רק לעניים אלא גם לך... סו"ס אתה כבר מחכה בכליון עיניים ש-ה דבר יתמעט... אתה כבר רוצה שהשמים יפתחו... כבר נמאס לך שכל האירועים בחצר הקודש מתבטלים בזה אחר זה... ד"ר... אתה רוצה שנחזור לשגרה... אז הנה!! נכנסתי לך לחשבון בנק וגיליתי שיש לך מעשר שני שכעת מיותר... כל מה שנותר לך זה לעשות העברה לחשבון של מעשר עני...

כאן שוב נדגיש מה שהוזכר גם בשנה שעברה: יש שני סוגים של צדקה!!! יש את המצות צדקה שכל יהודי חייב בה... זה מצות עשה כמו כל המצוות... שמי שלא מקיים אותה עובר על עשה... וככל הנראה **לא על זה** נאמר שצדקה מעבירה את רוע הגזירה... **אלא מאי???** כשאומרים שצדקה מעבירה את רוע הגזירה... מדובר על יהודי שמעוניין לגשת לעיסקת טעון ולהחליף תיקים!!!! ואם נגזר עליו שיפלו עליו כמה תיקים לא נחמדים... הוא מעוניין להמיר אותם בתיקים מתוקים של צדקה וחסד... ולקחת על עצמו עול מסוים של צדקה... תיק מתוק של חסד ואמת שישמש לו כתחליף לתיק פחות מומלץ של שאר התמודדויות בחיים... עכ"פ מה שבטוח... כשרות חזרה מהלקט והפאה בשדה השעורים של בועז היא אמרה ברצינות תהומית לחמותה נעמי... האיש אשר **עשיתי עמו** היום בועז!!!! כי זו האמת האמתית!!!! (רות לא הייתה חשודה על כפיות טובה כפי שמוכח שם) אדם שעושה חסד הוא למעשה מקבל זוכה הרבה יותר ממה שהוא נותן... לא נותר לנו אלא לקפוץ על המציאה...

היכוננו ליום ה'איכון' העולמי...

אייכה??? (המשך מעמוד 1)

ובכן: יהודים יקרים: **לא להירגעו!!! לא להירגעו!!!** לפני כמה חודשים היו כאלו שדאגו להכניס אותנו לפאניקה בשביל להיאבק נגד נגיף הקורונה... כעת כלנו יודעים שהפאניקה הזו לא הועילה בגרוש... אבל כעת???

כעת זה הזמן להיכנס לפאניקה!! כאן צריך להיות בפאניקה!!!!

אמנם האמת היא שפאניקה זה אף פעם לא דבר טוב... ואם היינו באמת בפאניקה מיום הדין... אז אדרבה... היה צריך להרגיע את הציבור... ועזרה הסופר היה צריך לשלוח את הלויים שיגידו לנו: ועתה אל תעצבו כי חדוות ה' מעוזכם... אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות... ככה היה צריך להרגיע אם!!! אם היינו בפאניקה...

אבל היות ואת הפאניקה השארנו אי שם בחודש ניסן... וכעת הפאניקה היחידה שמעסיקה אותנו האם יהיה סגר או לא יהיה סגר... אז כעת כן צריך לעורר קצת פאניקה... יהודים יקרים: מה איכפת לכם מה יהיה בימים הקרובים... כן סגר לא סגר... אנחנו מדברים פה על הגורל של השנה כולה... אנחנו מדברים פה על למעלה מחצי שנה שה' תובע מאיתנו שינויים והקב"ה מגיע כעת למשפט ושואל כל אחד ואחד מאיתנו מה עשית עם הקורונה הזו? האם זאת **מילימטר???**

זה מה שצריך להטריד אותנו בימים אלו!!!! עזבו את הפרטים הטכניים של מה יהיה בימים הקרובים... אל תדשדשו בהם... מספיק בזבזנו את הימים האלו בשנה שעברה על קשקושים של בחירות וכדו'... וכעת אנחנו שוב עסוקים באגו שלנו... האם יהיה לי את המקום הקבוע שלי בתפילות ימים הנוראים האלו... עזוב את זה... **המלך כעת בשדה!!!!** וה' כעת יוצא ממקומו הקבוע ומוכן לשינויים... השאלה היא: אם גם אנחנו מוכנים לשינויים... או אנחנו ממשיכים להיות תקועים בבליטה שלנו וכעת הראש שלנו תקוע בנוחיות שלנו איפה נהיה בימים הנוראים... אז שוב אנחנו חוזרים לראש הקטן... ושוב אנחנו מסכנים את היריד!!!! את הימים הגורליים ביותר בשנה... די... עזוב. צא מהריבוע. צא מהפיציפיקס... בא נדבר על המפה הרחבה... מה הלאה... מה איתנו???

וכעת... אחרי שהדברים הונחו על השלחן... כעת

בא ננסה להתחיל לקרא את המפה לרוחב... ובכן: הנתון המפחיד ביותר בראש השנה הוא לא פחות ולא יותר שביום הזה הקב"ה כביכול כביכול **בידיים שלנו!!!!** זה היום היחיד שאנחנו קובעים את הסדר יום והכל מתחיל ונגמר בנו!!!! כי היות ואין מלך בלא עם ואנחנו עמו וצאן מרעיתו... אז אנחנו אלה שקובעים האם הקב"ה יהיה מלך על העולם **ועד כמה... כלומר: אם** בשנה האחרונה... פתאום בחודש אדר הגיעה הקורונה ותפסה את הכתר ואת המושכות והיא נהייתה המלכה הבלתי מוכתרת על חלק מהנהגת העולם... המשמעות היא שאנחנו לא כ"כ המלכנו את הקב"ה... לא מספיק נתנו עוז לאלוקים... ולא מספיק איפשרנו על ישראל גאוותו... וממילא נשאר מגרש פנוי ממלכות ה'... שבשטח הזה ניתנה הרשות ל'כובד'

להשתלט ולמלוך. **ועל המדוכה הזו אנחנו צריכים לשבת בכובד ראש בימים אלו!!!!** ולחשוב כל אחד עם עצמו... במה אני לא בסדר... ואיזה שטחים אפורים יש לי בחיים ששם אני עדיין לא מוכן נפשית להמליך את ה' עלי... ש... שבשטחים האלו הקורונה מצאה מקום פנוי והמליכה את עצמה שם...

כן... אם היינו ממליכים את ה' לגמרי לגמרי עלינו... לקורונה לא היה שום אחיזה של שליטה בעולם!!!! כי מלכותו בכככל משלה... ואם תכל'ס לקורונה היה מקום להתגדר בו ולהמליך את עצמה... זה רק בגלל שהשארנו לעצמנו כמה שטחים... ש... שאת זה תשאיר לי רבש"ע... פה אני לא ממליך אותך!!!! פה אני משאיר מקום פנוי... **ואת השטחים האלו אנחנו צריכים לאתר...** כל אחד מאיתנו צריך להפעיל איכוניו לזהות איפה ה"אייכה" שלי... איפה המקום הזה שבו העדפתי להתחבאות ולהסתתר מה-'איכון' של אבא שבשמים... ולעשות מה שאני רוצה...

כן... זה בדיוק מה שקרה בראש השנה הראשון!!!! באותו יום אדם הראשון המליך את ה' על כל העולם חוץ מאיזה פינה אחת קטנה שהוא השאיר לעצמו... איזה חיבור לרשת שנקראת עץ הדעת... ש... תן לי רבש"ע... תן לי להיות בעניינים... תן לי לדעת מה קורה... תן לי להתחבאות ממך ולאכול קצת מהמידע שלא רצית שאחשף אליו... תן לי פינה קטנה שתשאר לי!! זו תהיה הממלכה שלי הפרטית!!! שבמקום הזה אתה יתברך לא תהיה המלך!!! ואז הגיע **האיכון...** והקב"ה התהלך בגן עדן ושאל **איכה!!!!** איפה אתה בני יחיד? איך השארת פינה אחת של חלל ריק בעולם ששם אני לא מלך...

עד עצם היום הזה... הראש השנה שלנו הוא לסגור את הפינה הזו!!!! לתקן אותה!! לגדור אותה!!!! את החלל הזה שנפער ביחוד ה' שאדם הראשון חטא ואמר לה'... כאן אתה לא מלך!! בשביל זה אנחנו בראש השנה מגיעים וממליכים את הקב"ה על כל העולם... אבל לא רק על כל העולם... **אלא בעיקר!!!!** בעיקר על **אותה פינה קטנה...**

על אותו בייבי שאדם הראשון השאיר לעצמו... ולכל אחד מאיתנו עם הבייבי שלו... ואנחנו פה בשביל לתקן את החטא הזה ולומר לאבא שבשמים: שאתה מלך על הכל הכל הכל כל!! גם על הבייבי האישי שלי... גם על הפינה האישית שלי... על עץ הדעת שלי... אבל לא!! אני לא משאיר פינה אחת מחוץ ליחודי!!!! **זו עבודתנו בראש השנה... זו עבודתה!!!!** אוי אוי... כמה פינות כאלו יש לנו בחיים... כן... אני מוכן לתת לקב"ה הכל... אני מוכן להחמיר קלה כבחמורה... אבל את הפינה הקטנה הזו והזו תשאיר לי!!!! את המכשיר הזה... את המידע הזה... את החולשה הזו שעליה אני לא מסוגל לוותר... את העוד קצת צניעות... (כל אחד והנקודה הרגישה שלו... במידה וזה מנוגד לרצונו יתברך...) אז הנה!!!! זה בדיוק מה שקרה לנו בר"ה דאשתקד... הקורונה קיבלה רשות להמליך ולהשליט את האנטנה שלה... על מה?? על כל הפינות השכוחות האלו... על כל השטחים הלא מגודרים האלו שהקב"ה לא הומלך עליהם... שם הקורונה קיבלה רשות ומקום להתגדר בו!!!! כל מיני פינות שח"ל ה' ראה ערוות דבר ושב מאחריך ושם הקורונה קיבלה שטח פתוח לכבוש ולקלקל ולדכא

ולשגע את העולם הכ"כ יפה והשליו ומושלם שה' ברא...

בשטחים הלא מגודרים האלו אנחנו צריכים לטפל!!!! את השטחים האלו אנחנו צריכים להחזיר לבעלים האמיתיים שלהם!!

הגיע הזמן שנבין שאת הקורונה אנחנו לא נגרש בסגר... ולא בשום דרכים טבעיות אחרות... כי אם הקורונה קיבלה כח וממשלה... היא קיבלה את הכח הזה רק מאיפה שהקב"ה עדיין לא מלך!!!! בשטחים האדומים הבוהקים האלו שאנחנו השארנו את ה' מבחוץ כביכול... שם הקורונה קיבלה מקום להתגדר ולהתבצר בו ומשם היא צוברת תאוצה ושולחת זרועות לכל מקום... בשטחים האדומים האלו אנחנו צריכים לטפל... לכל אחד מאיתנו יש שטחים פתוחים ואדומים כאלו שהאיכון של אבא שבשמים עובר ושואל: **אייכה...** בני היקר איפה אתה... למה אתה חושב שאני לא פה?? למה אתה מברח אותי ומסלק אותי מכאן??

אתה לא מבין שאם אני צריך לשאול א

י כ ה ...

התוצאה הישירה היא א י כ ה ישיבה

בדד... (בידוד?)

אתה לא מבין שאם אתה מגרש אותי ואני לא נמצא פה... המשמעות היא שאתה במו ידיך פורץ דלת ופותח פתח למלך אביון... לקורונה או לכל משחית ומגיפה ופגע רע וכל מחלה וכל תקלה שמיד קופצת כמוצא שלל רב... הנה... מצאתי שטח פנוי שבו אני יכולה למלוך!!!!

תבין בני היקר: השמירה היחידה של יהודי זה רק אם מלכותו יתברך בכככלכל משלה... רק אם אתה מקבל על עצמך עול מלכות שמים לגמרי לגמרי לגמרי ומקבל על עצמך להיות לגמרי שלי- של אבא שבשמים... רק אז אתה ממגר את הקורונה!!!! רק אז אתה נהיה ירוק! לעומת זאת כל פינה לא פתורה שאתה משאיר לעצמך. יש פה פירצה שקוראת למלך זקן וכסיל לשלוט והוא מביא את כל הצרות האלו עלינו... **זו המפה!!!! ואת המפה הזו צריך לקרא בעיון גדול בערב ר"ה!!!!**

תכל'ס... מה כעת מוטל עלינו לעשות???

כעת תשב בינך לבין עצמך ותעביר לנגד עיניך את הסדר יום השגיתי שלך... ותאר לעצמך שפתאום הקב"ה מופיע פה מולך... תנסה לבדוק כמה פעמים ביום היית צריך להתחבאות ושהקב"ה צריך לשאול אייכה.

הבנת מה אמרתי??? לא הבנת... אז אני אסביר את זה בשפה מדוברת של שנת קורונה... **ובכן:** נכון היית בבידוד?? נכון לא הצלחת לבטל את זה במשרד הבריאות??? נכון התפוצצת במשך שבוע ימים בבית?? הרי ביעיני... תסתכל לי ביעינים... הרי לא היית פראייער... יצאת מידי פעם מהבית... נכון?? (ראיתי אותך...) נכון שכל פעם שיצאת מהבית היית על גחלים... נכון שזכרת להוציא את הבטריה מהפלאפון וכו'... נכון שידעת **שהאחרון** שהיית רוצה לפגוש אותו עכשיו זה המשטרה... נכון??

אז זהו!!!! שאותו סיפור בדיוק עם אייכה!!!!

הקב"ה דווקא נתן לך מרחב פעולה הרבה יותר מהבידוד של משרד הבריאות... אבל מידי פעם אתה

חדש עקב הביקוש משנים עברו, יצאה מהדורה מצומצמת ומתוקנת של החוברת בשווי לירושלים, על יום הכיפורים וחג הסוכות, (שנקראה בשם "ואומר להם תטהרו") ניתן להשיג במוקדים בבני ברק.

חדש יצא לאור מהדורה מחודשת ומורחבת של החוברת לנשים (שיצאה כבר בשנה שעברה) בתפקידים הרוחני בר"ה הרחק מבית הכנסת ומהאווירה של התפילות... שם החוברת: **"והיא תהלך"**

ניתן להשיג במוקדי המכירה של גיליון זה, המפורטים כאן לקמן.

ניתן לקנות את הקונטרס יורא והנה איל אחר נאחז-

בסבך בקרניו

בענייני ראש השנה והמסתער, ממאמרים הנכתבים בגיליון זה,

בפלא': 0548446691
052-7683095

כמו כן ניתן להשיג חוברת זו אצל הנציגים הממונים שבישיבות

ניתן להשיג במוקדי המכירה:

ירושלים: אופקים: שמירא: 0534112035
אחיסמך: שרגל: 0527171721
אלעד: 039073067
אשדוד: 0504120311
בית שמש: נהר הירדן 9 רמה ב', משה צויבל.
ביתר עילית: ב' אוור רמי לוי 0548450998
רחובות: 0548423047
נתיבות: 0548473542

בני ברק: קבוץ גלויות 9- 0556728458
חזון איש 34 (מינת דסלר, דרייפוס) 0527117271
רבי עקיבא- אוור הרב קוק- 0527603814
משפחת ביום רחוב השלושה 11.
קרית הרצוג: הרב גיינזבוים 20- 0527616750

ירושלים: מרכז העיר: רחוב נחמיה 10.

בית וגן: רח' הרב פרנק 29 קומה ב'.
רמות א' 0527189947
רמות ד' רובין 47 קומה ב'
רוממה: המ"ג 29 0527682281
גבעת שאול: בן עזיאל- 0548491554
הר נוף: 0533148861
נווה יעקב: 0527119675
טלזסטון: 0527616512
תל ציון: 0548458542

קרית ספר: מרומי שדה 3 052-7174781
חפץ חיים 14 089742750
ברכפלד: 0533109169 (כולל עטרת שלמה)
גרין פארק: 0527644795
פיצוחי בראשית: 0527137444

צפון: חיפה: זבולון 9 או ישיבת תמארת ישראל
נווה שאנן: חניניה 81 אלושינסקי.

רכסים: חורדים 44 קריצ'לר לתאם 0548415410
כרמיאל: 0527136165 משפחת שטיימן.
טבריה: 0548441354

צפת: מאור חיים צה"ל 6/65 סימן טוב 0533127052
עפולה: 0527686876

מינימום של קבלת עול מלכות שמים... אז את מי המלכת על הערב שלך??? את הקורונה ש... שמה הפלא שהיא חוגגת בשעות הערב ואנחנו מוצאים את עצמנו בסגר לילי... עוד דוגמא: יש כאלו שביום יום הם דווקא די רציניים... הם בסיידר... אבל כשאני יוצא לנופש... כשאני יוצא לצימר...? כעת תן לי לחגוג... בורא עולם- תיכף אשוב... תן לי עכשיו קצת מנוחה מהידישקייט... **אז זהו שלא!!!** אל תתן לאייכון של אבא שבשמים לקונן איכה... אל תתן לכח הרע להמליך את עצמו ולהשתלט בכל מיני שטחי הפקר שלא המלכת בהם את הקב"ה... בימים אלו אנחנו נמליך את הקב"ה על עצמנו לגמרי לגמרי!!!

בר"ה הזה אעמוד בקדושה של מוסף ואכין: כבודו מלא עולם!!!!!! רבש"ע: אתה מלא עולם... אני מקבל עול מלכותך יתברך על כל פינה בחיים שלי!!!!!! ומהמקום הזה... מההמלכה המוחלטת הזו כעת יש לי את האפשרות לזעוק זעקה גדולה ומרה: **איכה!!!!!!** אבא שבשמים: איכה!!! דיי... תאמר לצוותי דיי... תאמר הנני למבקשך... שלא נסתובב במשך השנה עם איכונים ונזעק איכה... המצא לנו בבקשתנו ואל תהיה סגור ממנו כל השנה כולה...

במשך השנה הזו היו הרבה רגעים... שהייתה לי דמעותי לחם יומם ולילה באומרם אלי כל היום איכה!!!! איכה אלוך... היו לי רגעים של "ואנוכי הסתר אסתיר" שאני שאלתי את עצמי איכה והחילונים גם הם הקניטו אותי ואמרו לי: איכה אלוך... איפה האלוקים של הערים האדומות האלו... ומאיפה מגיעה השאלה "איכה" אלוך???

איך אומר השיר?? למה למה למה למה יאמרו הגוים איכה אלוך???

נו... באמת למה??? למה באמת יש כזו שאלה "איכה" אלוך???

אתה יודע למה??? כי בראש השנה הראשון, אדם הראשון התחבא מה' והשאיר לעצמו פינה אחת לעצמו... ואז ה' יצא לחפש אותו באיכונים ושאל "איכה!!!" כאן!! ברגע הגורלי הזה אדם הראשון הוריד לעולם את ההסתרת פנים ואת השאלה המדממת "איכה אלוך"??

והנה!!! שוב מגיע ראש השנה... ושוב אנחנו חוזרים לאותו יום ויש לנו אפשרות לסגור את הפינה הזו!!! יש לנו אפשרות לתקן את חטא אדם הראשון ולפנות לאבא שבשמים ולומר לו: כבודו מלא עולם!!! אני ממליך אותך על כל כוליי! לא משאיר לעצמי פינה אחת... אני עבד שלך לגמרי...

ככה??? אם ככה... יש לי רשות כעת לעמוד ולזעוק: איכה!!!!!!

ולפתוח את השער של ההיכל הכי גבוה בשמים... שנקרא "איכה!!" ולהריק משם ישועות ורפואות וכל טוב... בטח... סגרנו את האיכון האחרון... מילאנו את כל העולם כולו ביחודו יתברך... ברוך הבא התיקון השלם... והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד... אמן.

בכל זאת מרגיש מחזק ומתחזק לך ככה לפרוץ... להפך את ה"ה" בדד ינחנו... מתחזק לך קצת לפרוץ את ה"ה" עם לבדד ישכון" מתחזק לך לשזוף את העין במה שה' לא כ"כ אוהב... כעת תעשה חשבון נפש מעמיק בינך לבין עצמך... כמה כאלו צמתים יש לך ביום ש... ש... **שהאחרון** שהיית רוצה לפגוש אותו כעת זה הרבש"ע בכבודו ובעצמו?? תנסה להעביר את כל הסדר יום ואת כל השבוע שלך מול העיניים ותסמן לעצמך כמה כאלו "ציאות" יש לך... **כמה פעמים ביום אתה מנתק את הבטריה של המצפון כדי שה"איכה" של אבא שבשמים לא יתפוס אותך בתוך עץ הגן...**

אז זהו!!!! כל צומת כזו בחיים זה עצמו מגרש ההמלכה של הקורונה... בצומת הזו שבה "הצלחת" כביכול להתחבא מהקב"ה ושהקב"ה לא יהיה שם מלך... שם נתת לקורונה את השטיח האדום למלך!!!!

ואת השטחים האלו אנחנו צריכים לנקות... לסגור... לגדור... לצמצם מעגל הדבקה... לגרש את המלך הלא רצוי ולהמליך את אבינו שבשמים שם...

וזה אולי נשמע לך משהו רחוק... וכי יש לי צמתים בחיים שאני לא רוצה לפגוש את הקב"ה??? אז תנוח דעתך... יש ויש!!! רבי יוחנן בן זכאי לא חשש להגיד את זה בפה מלא ביום פטירתו!!! כשאדם חוטא אומר הלוואי ולא יראני אדם... לכל אחד מאיתנו כולל כותב השורות בעצמו יש את הרגעים שלנו ש... ש... שאני מאוד מקווה שה' לא מצלם כעת...

אז כמובן שאצל בן עליה מרומם זה מתבטא במחשבות מסוימות שעולות לו בראש שאני מאוד מקווה שה' לא מטייל במחשבות שלי כעת... (און אם ראיתי בלבי לא ישמע ה') ואם זה אחד כמוני... אז אני מאוד מקווה שה' לא מסתכל בשיחות אחרונות לראות כמה זמן בזבזתי על המידע של משרד הבריאות ולמעלה "בקודש"... וכן הלאה וכן הלאה... כל אחד מאיתנו בחולשות שלו... שהאחרון שהיית רוצה לפגוש אותו זה כעת זה אבא שבשמים!!!! ובמקומות האלו צריך לטפל!!! לא בטוח שאפשר לסגור את כל הפינות!!! אבל לכה פ"פ לטפל בהם!! להגדיר ולגדור אותם!! לתחם אותם!!! אין שום בעיה לקחת שטח ולסגור אותו ולכתוב עליו... בעתיד יבנה פה עוד בנין... ולעת עתה זה שטח אדום... שטח סגור... כן... יש חולשות שעדיין אני לא מתגבר עליהם... וישבתי בחשבון הנפש והגעתי למסקנה מול הרבש"ע שהנושא הזה עדיין גדול עלי... אין בעיה! אבל לא לברוח!!! לא להשאיר שטחים פתוחים ש... שהקורונה יכולה להיכנס שם עם כל החמולה וההפעיל את המואזין ולהשתלט על עוד גבעה לא כבושה אצלך... צריך שלכל פינה במשך היום יש את המקום שלה!!! את ה"בכל דרכיך דעה" שלה!!! אם אתה חושב שאתה צריך לשמוע כל לילה מוזיקה ולפספס קצת... אין בעיה... תגיי למסקנה הזו בישיבת צוות עם אבא שבשמים וזה יהיה חלק בלתי נפרד מהחיים שלך כיהודי... אבל אם הלילה נהפך להיות לחגיגה כזו שאני מבלה את הערב ולא עושה כלום עם עצמי... כאן פתחת לקורונה חאפלה... אם הערב שלך חסר כל גבולות וחסר

מסר מרגיע לקראת תפילות ימים

הנוראים:

במוצאי שבת האחרון הגעתי לסליחות... מאוד רציתי להתפלל בכוונה... להתרגש... ולעורר רחמים כמו שצריך...

לצורך העניין שתיתי כוס קפה לפני כן... ואח"כ עוד כוס קפה... אפילו קצת נחתי בשבת בצהרים (בלי לומר שזה לצורך מוצ"ש) ותכל'ס... אחרי כל ההכנות... כשהגעתי לסליחות הייתי עייף!!! מופהק! לא הצלחתי להתרגש... לא לבכות... לא כ"כ לכיין... והייתי מאוד מאוכזב מעצמי...

רציתי להתפלל טוב!!! ו... ולא הצלחתי...

פתאום תפסה אותי מחשבה: רגע רגע רגע...

מי אמר שאני צריך להתרגש בתפילה??? אולי הקב"ה צריך להתרגש??? סו"ס אני הרי מתפלל אליו... אני רוצה שהתפילה תגיע אליו... אז מי אמר שאני זה צריך להרגיש ככה תחושה עסיסית... מי אמר שאני צריך להרגיש ש-... התרגשתי...

מספיק שהקב"ה מתרגש!!! ומי אמר שההתרגשות של הקב"ה תלוי בהתרגשות שלי... הוא יכול להתרגש גם בלעדי... ---

זה כמו במסיבת סידור שהילדות הקטנות מתאמנות על כמה משפטים שהם צריכות לשיר ולהגיד עם הסידור ביד... שה' יתן כח לאמא... ושאיני אעשה לה הרבה נחת ושהיא תוכל לגדל אותי וכו' וכו'... והילדות לא מבינות מילה וחצי מילה ממה שהם אומרות... (כמובן שלא מבינות את המשמעות...) אבל האמא והסבתא יושבות שם במעמד ובוכות ובוכות ומתרגשות עד עמקי נשמתם מעצם המשפטים הנאמרים... זאת אומרת: זה שהילדה בת השש לא מבינה מה היא אומרת... זה לא מפריעה לאמא שלה להתרגש מאוד מהמשפטים שהיא אומרת!!! כי אמא מבינה!! וזה מספיק...

אותו דבר כאן: כשאני מתפלל בראש השנה ואני אומר לקב"ה "נתרחקנו מעל אדמתנו ואין אנחנו יכולים לעשות חובותינו בבית בחירתך" אז אני צריך להסתכל בפירושים כדי להבין מה צריך לכיין כאן... אבל אצל אבא שבשמים... ברגע שאני אומר כזה משפט... פתאום כל ההיסטוריה צפה בבת אחת על השלחן... כל האינסוף אהבה והיבה שהיה בזמן שבית המקדש קיים ובה בבד כל הצרות והיסורים שיש לעם ישראל משנות דור ובפרט בשנה האחרונה... הכל צף ועולה לפני הקב"ה ו... והוא יתברך מבין ומאזין מביט ומקשיב!!! מבין בדיוק מה אני מתכוין... והוא יתברך מתרגש ממה שאני אומר.

אז אני...??? או שאני מתרגש או שלא... יותר או פחות... אבל אני זה לא הסיפור... הדבר היחיד שצריך לעניין אותי כעת זה להיות כמו הילדות האלו במסיבת סידור שהם יודעות דבר אחד: אנחנו כעת בהופעה!! אמא וסבתא מוגיעות לכאן ורוצות לשמוע אותנו... ואנחנו פה צריכות לעשות להם הופעה טובה... ובשביל זה אנו עושות את כל מה שהמאמנת אמרה לנו ועושות את זה הכי טוב... אותו דבר כאן:

עיקר הכוונה שלי בתפילה: אבא שבשמים: אני כעת בהופעה לפניך!!! אני רוצה להתרצות בפניך... להמליך אותך... ולעשות לך קורת רוח... אני מצידי אשתדל להבין לגמרי מה שאני אומר ולהיות בעניינים עד כמה שאני אוכל... אבל מה שאני לא הצלחתי... זה בסדר... איפה שאני נעצרת אתה יתברך ממשיך... אתה תגמור בעדי...

החברותא הלילית "בלכתך בדרך" לירושלים... מסכת ביצה או מסכת שבת??

ערב יום הדין... השעה ארבע וחצי לפנות בוקר... שלמה צועד בזריזות לניקבת המעין לטבול ולטהר את עצמו לפני אמירת הסליחות... האמת היא שבהתחלה התלבטתי האם להצטייד בעששית... או שאסתדר לגשש איכשהו באפילה... ועכשיו אני קצת מתחרט שלא הבאתי עששית... כי יש חושך מוחלט... לא רואים כלום...

האמת היא שקצת 'בנית' על הלבנה... בדרך כלל בסוף החודש הלבנה **מתחילה** להאיר דווקא לקראת סוף הלילה... אבל הפעם היא לא הופיעה!! זה מחזק אצלי את ההשערה ש... שכנראה אנחנו באמת בערב יום הדין!!! אל תשכח שהיום יום ששי... וזאת עדיין אף אחד לא יודע מתי יהיה ראש השנה... האם מחר או מחרתיים... הכל תלוי בראיית הלבנה... האם היום לקראת השקיעה יצליחו לראות את הלבנה או לא... אם היום לקראת ערב יראו את הלבנה בחידושה הרי מחר בירושלים מיד בבוקר תתקבל העדות ויקדשו את החודש ורבו גמליאל יתקע בשופר... ומיד נתנה תוקף קדושת היום כי הוא נורא ואיום ומלאכים יחפזו... ואם לא... אם לא יראו את הלבנה... אז ראש השנה יחול רק במוצאי שבת...

עכ"פ פה, בכפר שלנו, בבית חורון התחתון... אמורים בשלב זה לעשות שני ימים טובים של ראש השנה... והשנה! היות והיום הראשון חל בשבת אז לא יתקעו בשופר... ורק ביום השני יתקעו בשופר... עד!! עד שיספיקו לבא השלוחים ויעידו שכבר אתמול התקדש החודש, וא"כ היום יום חול... (ואם השלוחים יספיקו להגיע לפני התקיעות אז גם את התקיעות שופר של יום השני לא נתקע... כי התברר שזה יום חול)

עכ"פ כבר כמה ימים שאני מתלבט ומתלבט האם לעלות לירושלים לראש השנה או לא... כמובן שעיקר ההתלבטות שלי היא סביב התקיעת שופר שאני אולי מפסיד במידה ור"ה יחול בשבת... בקיצור: אני כבר כמה ימים מתלבט ומתלבט ולא מצליח להכריע... אבל עכשיו!!!! ברגעים אלו!! שאני עומד כעת במעין באיילת השחר מול החושך המוחלט של ערב ראש השנה... אני מתחיל לחשוב ש... "שיהיה החושך סיבת האורה", החושך המוחלט הזה של ערב ראש השנה (ללא לבנה) מחזק אצלי את ההשערה שאנחנו באמת הולכים לראות את הלבנה בעליל בשקיעה הקרובה... ואם ככה... אז אולי באמת כדאי לעלות לירושלים...

--- ירדתי וטבילתי, עלייתי ונסתפגתי, לבשתי בגדים נקיים... ו... והתחלתי צועד בסילודין לבית הכנסת... לאמירת סליחות דערב ראש השנה... ולפתע... אני שומע תנועות... מישהו פה מתקרב בעלטה... מי... מי זה??

אוהו... יענקי... זה אתה!! צפרא דמרי טב... הגעת בזמן הנכון... אני בדיוק חושב עליך... מה אתה אומר?? **"זה הולך להיות הערב או לא?"** מה אתה אומר...? מה נראה לך???

תקשיב... לא יודע... דבר אחד אני כן יודע: **שיום הדין בודאי מגיע!!** או היום או מחר... ולכן אני מציע דבר ראשון שנקבע חברותא בכל מחיר... עכשיו: מה בדיוק ללמוד?? עזוב כעת... בא נחליט שהחברותא תהיה ב'קבלנות', מה שבטוח אנחנו לומדים... אנחנו נקבל את פני השנה החדשה בעסק התורה בעמל ויגיעה... ולפי ההתפתחויות אנחנו נראה איזה מסכת ללמוד... אם היום בלילה זה ראש השנה אז אנחנו נתנייה שמעתתא דמסכת ביצה... נגרוס את הששים שבזמן דרבנן דהלכות יו"ט, ואת כל הכ"ה פלוגתא דב"ש ובה"ב... ובפרט בראש השנה שכל עניינו קבלת עול מלכות שמים, אין דבר יותר גדול מלהיות 'דברי סופרים', ולשון ולמנות ולספור בחביבות את כל איסורי דרבנן דיו"ט כקבלת עול, אבל מצד שני!!! אם היום בלילה לא יראו את הלבנה, אז זה שבת קודש... ואם ככה אנחנו נלמד שמעתתא דשבת...

זה הדבר היחיד שעדיין לא סגרנו!!! מה ללמוד... איזה גירסה... חוץ מזה אנחנו יחד!!

אין בעיה!! בא נסגור על היומיים הקרובים... אנחנו חברותא... 'מזל וברכה'.

בסוף הוחלט, מה שבטוח בטוח, אנחנו מתחילים מסכת שבת... כי סו"ס היום יום ששי ושבת הרי ודאי מגיעה... ורק במשך הלילה והיום אנחנו נדע האם הוחלט לקדש את החודש וזה יום טוב או לא...

---ביום ששי לפני השקיעה עמדנו שנינו דרוכים לראות את הלבנה... ואכן!!!! ראינו... ראינו אותה בחידושה... נראית בעליל... קדימה... יוצאים לדרך... איזה יופי! "אורחין רחיקין וצוותין בסימא"... ללכת יחד במשך לילה שלם לירושלים המשמעות היא שהולך להיות פה שטייגן נפלא... ממש "עבדי ה' **ההולכים** לבית ה' בלילות..."

השעה 10.00 בערב... יצאנו לדרך... אנחנו כעת צועדים לירושלים... כעת אנחנו מתחילים לגרוס את השבועים דשבת... אנחנו כעת ביציאה ממושב בית חורון, לפי הצפי יש לנו כעת צעידה של שעתיים עד הישוב גבעון... במשך השעתיים האלו אנחנו רוצים להספיק את כל 'סידורא דפת', והתחלנו לסרוק את השבוע דחורש וזורר... אח"כ עברנו לח' שבועים דדש... ומשם עברנו לשבוע דטוחן... שם התעכבנו הרבה זמן עם כל הפרטי שבוע דשחיקת סממנים ורפואה בשבת... אח"כ עברנו למבשל על כל הלכותיו החמורות... והנה... אנחנו כבר רואים את גבעון מרחוק... בשבוע דבור מרקד וזורר הגענו לגבעון בשעטו"מ...

נעצרו לפוש למשך כמה רגעים... ו... ונו... כעת השעה 12.00 בלילה!!! עוד כמה דקות חצות לילה של... של היום הקדוש או של ערב יום הקדוש... כן... מה הלאה... האם ממשיכים לגוזז את הצמר או נדלג לשבוע דמוציא מרשות לרשות... החלטנו שמתחילים סוגיית הוצאה!!! אוהו... את הוצאה אני כבר לא מאמין שנגמור עד שכבר נגיע לירושלים... התחלנו למנות את כל סוגי הכרמלית... קרפף... לחי, קורה, שיירה, ואת כל הפטור אבל אסור דהעושה מקצתה, ואת כל פרק במה אשה ובמה בהמה, כל השבועים דדלמא אתי לאיתוי... ואוי... איך שכחנו!!!! שכחנו למנות את השבוע דר"ה שחל בשבת שאסור לתקוע בשופר, שמא יטלנו בידו, וכן בלולב, וכן במגילה... איך אשתמיטתיה... איזה מחדל... עד היום יצא לנו ברשימה שיש ל"ז שבועים רק בהוצאה, כעת נוספו עוד שלושה... מהיום תזכור יענקי... יש 40 שבועים בהוצאה... דברי סופרים!!!

היינו כ"כ עסוקים ב'חביבים דברי סופרים' ש... ש... שלא שמנו לב שאנחנו כבר ממש בכניסה לירושלים... ו... ופתאום נהיה עומס תנועה כבד... בטח... יש פה אלפים ורבות יהודים שראו את הלבנה בעליל... פתאום הדעותיו כולו!!!! יענקי... מרוב שאנחנו שקועים במסכת שבת... שכחנו את עצמנו!!! אתה לא רואה את העוילים הענק שצועד כאן במהירות לבית יעקב להעיד עדות החודש... זאת אומרת: שלפי כל התחזיות בעוד שעתיים שלוש יתברר ש... ש... שהיום ראש השנה... אז אני חושב שכדאי לעצור כאן עם מסכת שבת... בא נפתח מסכת ביצה... יענקי הסכים!!! אפילו שדע הרגע האחרון אי אפשר לדעת... ר"ג יכול פתאום להחליט מאיזה סיבה שתהיה ש... שרק מחר יום הדין ובשמים יסכימו איתו... אבל בפשטות זה לא יקרה... טוב... "סוגרים" את מסכת שבת שבראש... וזאת "פותחים" את מסכת ביצה... אז דבר ראשון!!! לפני הכל!! מתחילים עם השבוע המתוק והאהוב שאיתו מתחילה מסכת ביצה... ביצה שנולדה ביום טוב... ובר"ה יש דין מיוחד שנולדה בזה אסורה בזה... (זכור שבפסח האחרון היה חסר ביצים?? נז... מתי זה נגזר??? בראש השנה האחרון!!!! בשמים היה "מסכת" ביצה והוחלט שיהיה חסר ביצים... והיה עוד כמה דברים חוץ ממסכת ביצה...) עכ"פ בהמתנה הממושכת בחצר בית יעקב הספקנו לגרוס יחד את הששים שבזמן דיו"ט... לא הספקנו לסיים... ולפתע נשמעה תכונה... רבן גמליאל יצא והכריז מקודש!! וכל העם אחריו מקודש מקודש... באותו רגע הכל נהפך לחרדת אלוקים... בכיות... התעלפויות... הנה יום הדין!!!!!! אשרי העם שככה לו...

המטאטא!!!! והיעה!!!! (שני חלקי התשובה)

כן... מטאטא ויעה הם שני אביזרים שתמיד הולכים ביחד... אבל יש ביניהם הבדל מהותי!! לכל אחד יש תפקיד אחר לגמרי מבחינו!!

המטאטא מתעסק עם הבית!!!! את המטאטא לא מעניין הלכלוך... למטאטא לא אכפת שישאר לכלוך... **העיקר לא כאן!!!!** למטאטא חשוב **שהבית!!!!** שהבית יהיה נקי... המטאטא לוקח את כל הלכלוך ומזיז אותו מהבית... וזהו... אחרי שהבית נקי מלכלוך... כעת המטאטא מצידו סיים את תפקידו... כבר לא מעניין אותו הלכלוך... שישאר לכלוך... העיקר לא כאן... **ואז!!!! אז אחרי שהמטאטא סיים את תפקידו...** כעת מגיע תורו של היעה... היעה כבר מתעסק עם הלכלוך עצמו!!! היעה מגיע לכללך המרוכז ומטפל בו טיפול אישי ולוקח אותו למקום הראוי לו... זה כבר תפקידו של **היעה...** **היעה** תמיד מגיע שלב אחד אחרי **המטאטא...**

האמת היא שהייתי מגדיר את זה עוד יותר טוב: **יש סדר ויש ניקיון!!!!**

המטאטא עושה **סדר!!!!** הוא **לא** עושה ניקיון... המטאטא לא דואג לניקיון... מצידו שישאר לכלוך... אבל העיקר **שיהיה סדר...** שללכלוך יהיה את **המקום שלו...** שהלכלוך יהיה מרוכז במקום אחד... ואז מגיע היעה או כל חומר ניקוי אחר והתפקיד שלו זה כבר לנקות את הלכלוך עצמו...

להבדיל אלף אלפי הבדלות זו חלוקת העבודה בין השעיר לה' לשעיר לעזאזל... עם ישראל צברו במשך השנה הרבה הרבה לכלוך... כעת צריך לנקות את כל הלכלוך... נו... מה עושים??? רגע... ככה... לפני שמנקים... קודם צריך **לעשות סדר** ורק אח"כ ניגשים **לניקיון...**

לכן דבר ראשון מגיע הפר והשעיר לה'... והם **לא** מכפרים... השעיר לה' **ממש לא** מכפר עלינו! אלא מציא... וכישר **על הקודש** מטומאות בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם!! שים לב לדגש: השעיר לה' **מכפר על הקודש...** מנקה את קודש הקדשים מטומאות בני ישראל...

זאת אומרת: השעיר לה' לוקח את כל העבירות כמות שהם **ומפנה אותם** מקודש הקדשים... הוא לא נוגע בעבירות שלנו... הוא לא מנקה אותם... אדרבה... הוא עסוק כעת בלנקות **את הקודש...** ולכן הוא לוקח את העבירות שלנו **כמות שהם** ומזיז אותם מקודש הקדשים...

לאיפה הוא מזיז אותם??? תפתח חומש ותקרא את המשך הפסוק: **"וכן יעשה לאוהל מועד השוכן איתם בתוך טומאותם..."** הכה"ג כביכול מטאטא את כל העבירות שלנו מהפרכת החוצה... ושמ זה כבר בסדר... באוהל מועד (דהיינו מחוץ לקודש הקדשים) זה כבר בגדר השוכן **איתם** בתוך טומאותם... אע"פ שהם טמאים שיכנה עמהם... באוהל מועד כל הלכלוך מתרכז כביכול למקום אחד... בקיצור: מה שנקרא **סדר!!!!** לכלוך אמנם יש... אבל כבר יש לו מקום... הלכלוך מרוכז למקום אחד... **עכשיו!!!!** אחרי שגמרנו לפנות את כל הלכלוך מבית ה' וכעת כככל הלכלוך מרוכז כביכול במקום אחד... עכשיו הגיע תפקידו של **היעה!!!!** היעה זה כבר השעיר המשתלח... כעת הכה"ג ניגש לשעיר המשתלח וסומך שתי ידיו עליו ומערים עליו את כככל עוונות בית ישראל... וקדימה... **ישר לעזאזל...**

זו חלוקת העבודה בין השעיר לה' לשעיר לעזאזל... השעיר לה' עושה פעולה של סדר!! של טאטוא!!!! השעיר לה' עסוק בניקיון הבית!!!! ואילו השעיר לעזאזל הוא כבר היעה שבאמת עסוק בכללך עצמו... הוא לוקח את הלכלוך עצמו ומאבד אותו מהעולם... **ולכן עיקר הכפרה שלנו זה השעיר לעזאזל...** את כל ה"טלס"ם... אותנו מלוכלכים... ואנחנו צריכים להתנקות מהלכלוך... ואת זה השעיר לעזאזל עושה בשבילנו!! אבל עם כל הכבוד לשעיר לעזאזל... ועם כל היישר כח ליעה שמנקה את הלכלוך לגמרי... אבל עדיין!!!! עיקר העבודה הנשגבה והמעכבת של הכהן גדול ביום כיפור זה דווקא לא השעיר לעזאזל... אלא אדרבה הפר והשעיר לה'... **ולמה??? מסיבה פשוטה:** כי לכלוך... כמה שהוא מטרד וכמה שהוא מעיק וכמה שאנחנו משתוקקים להתנקות... נו... תכל"ס... נהיית נקי... נו...!!! מה יש לך מזה??? מה... אתה סתם חולה ניקיון??? רוצה להיות נקי וזהו??? לא!!!! כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם!!!! בשביל מה? **לפני ה' תטהרו!!!!** אני רוצה להתאחד עם הקב"ה... אני רוצה להיכנס לחדר יחוד עם אבא שבשמים... בחוקה ודבוקה בך... עוד כמה ימים חג הסוכות ואני רוצה להיות ראוי להיכנס לחדר יחוד... בשביל זה אני רוצה להתנקות... אם ככה... עיקר העבודה זה **הסדר...** ורק **אחר כך הניקיון...** קודם תנקה את החדר יחוד... שיהיה לך סיבה בשביל מה להתנקות...

טמונה כאן נקודה מאוד עמוקה:

אנחנו נמצאים בעולם של בירור... שזה אומר שיש טוב ויש רע...

האמונה של העם היהודי היא שאין עוד מלבדו!!!! הכל יהודי ה'!!

אה... תכל"ס... הרי יש רע בעולם...??? התשובה היא: שרע גם מוביל לטוב!!!! גם לרע יש מקום... כמו שבכל בית יש פח אשפה וזה לא מחדל ולא הזנה אלא זה חלק בלתי נפרד מאביון הבית... ככה הרע הוא חלק מהעניין... הוא חלק בלתי נפרד מיחוד ה'... לרע יש גם תפקיד ביחוד ה'... כל מה שנותר לנו בתור בעלי בחירה זה לבחור איך אנחנו **ממקמים** את עצמנו בייחס לרע הזה... האם אנחנו בוחרים להיות **מטאטא** או להיות **יעה**...??? **לדוגמא:** במטבח יש שני כלים מאוד נחוצים: יש צלחת אוכל ויש פח אשפה!!!! את שניהם צריכים!! רק מה ההבדל ביניהם??? צלחת אוכל- מנקים **אותה** **ללכלוך...** ואילו פח אשפה **שאליו מניחים** את הלכלוך... כל אחד מאיתנו צריך לבחור או להיות הכלי שמנקה **מעצמו** את הלכלוך!!!! או להיות הכלי **שאליו** מתפנה הלכלוך!!

לאברהם היה בן צדיק ובן רשע!!! ליצחק גם היה בן צדיק ובן רשע... למה??? וכי היה פה מחדל חינוכי??? חס ושלום!! מקובלנו על דרך הנסתר וזה גם מפורש בחז"ל (על דרך הגלגל) שכמו שלזהב יש סיגים ויש פסולת שצריכה לצאת ממנו... ככה אברהם ויצחק שהם התחילו לברר את הטוב מהרע היה מוכרח להיות להם אחיזה ברע... כי מלאכת בורר מוכרחת להיות מורכבת מטוב ורע...

ממילא היה מוכרח להיות מצד אחד בן אחד שמפנה **מעצמו** את הפסולת... ואילו בן אחר **שאליו** מתפנה כל הפסולת... וכאן זה כבר היה עניין של בחירה... יעקב ועשיו נולדים ולשניהם יש בחירה מה הם רוצים לעשות עם עצמם... הטוב והרע עומדים לפנייהם והם צריכים לבחור אחד מהשתים... או שאתה **מטאטא מעצמך** את הרע!!!! או שאתה **היעה שכל הרע מטאטא אליך!!!!** אין ברירה!! הם תאומים!!!! שניהם שווים... ויש פה גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל והבחירה בידך... ויעקב אבינו בחר לטאטאות את הרע **ממנו**... ועשיו בחר להיות היעה שאליו מטאטא כל הרע...

וזה בדיוק הסיפור של שני השעירים... אין משהו באמצע... זה רק שתי גורלות... או לבחור במטאטא לנקות את הרע ממך ולהישאר כולך טוב... או להיות היעה שכל הרע שבעולם מנוקז

אליו... (זו הסיבה שאצל אברהם ויצחק היה מוכרח להיות בן אחד רשע... אבל אצל יעקב אבינו העניין כבר נתקן ומטו שילמה וכל בניו צדיקים... כי הרע כבר התברר מחוץ לגבולות קדושת ישראל ואכמ"ל...)

עד כאן דברים קצת גבוהים... כעת בא נתרגם את זה לפרקטיקה:

כיום זה מאוד מאוד בולט... אנחנו נמצאים בעולם של בירור!! זה לא עוד שבעולם שלנו יש טוב ויש רע!!!! אנחנו לא נבהלים ומופתעים מקיומו של הרע... בדיוק כמו שאנחנו לא מופתעים מקיומו של פח אשפה בתוך הבית שלנו... ולמה??? כי כל זמן **שיש סדר!!!!** כל זמן שללכלוך יש מקום והוא מרוכז בפח אשפה אין לנו בעיה עם זה... (אנחנו כמובן מתפללים שיום יבא וכל הרשעה כולה כעשן תכלה... אבל כל זמן שזה עדיין לא קורה... אז יש רשעה ויש רע בעולם... וכל זמן שיש סדר והרע נמצא במקומו העסק בשליטה...)

מתי מתחילה הבעיה??? מתי הגברת מתחילה להיכנס לעצבים??? כשהבית כולו מלוכלך... כשאין סדר... כשהלכלוך **לא** נמצא במקום שלו... אלא מטייל בבית... כאן מתחיל הסקנדל!!!! כאן מתחיל לצאת קרנים!!!!

על אותו משקל: הקב"ה נתן לנו מתנה שקוראים לה אינטרנט **לא** מסונון!!!! כן... תתפלא לשמוע... זו מתנה... אתה יודע למה זו מתנה??? כי האינטרנט הפרוך הוא פח אשפה אחד גדול וטמון שאליו מרוכז כיום כככלל הזבל בצורה מרוכזת כמו שלא הייתה מעולם... אתה אולי לא שם לב... אבל הרחוב פעם היה הרבה הרבה יותר מלוכלך מאשר היום... כי פעם הלכלוך הסתובב ברחוב... עד שהגיע הפח הטמון שקוראים לו אינטרנט וכל הזבל התנקז לשם... כשאני הייתי בחור צעיר... כל בוקר היינו יוצאים לרחוב ורואים פשקוילים על הריצפה עם לשון הרע והוצאת שם רע על כל מיני אנשים... יש לי שאלה: איפה זה היום??? לאיפה זה נעלם??? **מה התשובה??? יש ב"ה** פח אשפה אחד ענק ענק שקוראים לו אינטרנט שהוא אוסף אלי את כל הזבל שבעולם... כל הלשון הרע'ם וכל הלכלוך הכל שם... וממילא זה משאיר את העולם שלנו נקי... איכות הסביבה... **מצוין!!!!!! זה מה שנקרא סדר!!!!** הקב"ה מסדר את העולם לקראת התיקון השלם... **סדר זה לא אומר ניקיון...** סדר זה לא אומר שאין לכלוך... יש לכלוך ועוד איך יש... אוהו כמה יש... אבל לכללך יש מקום... וכעת בערב יום כיפור כל אחד מאיתנו אמור לעשות **סדר** עם עצמו ולשאול: איפה אני...????

האם אני בוחר להיות מטאטא או יעה...????

האם אני בוחר להיות השעיר לה' או השעיר לעזאזל????

האם אני בוחר להיות המטאטא שמנקה את עצמו מהלכלוך... או בוחר להיות היעה שאליו מתפנה כל הלכלוך??? **לבחירתך!!!!**

מה אעשה... אין לנו כבר את הלוקסוס לדבר נגד האינטרנט מכל וכל... סו"ס יש המון המון אנשים יראים ושלמים שצריכים גישה למייל... **אבל מסונון!!!!!!** מי שאין פחד לוקים לנגד עיניו ומרשה לעצמו לגשת לאינטרנט לא מסונון הוא פשוט בוחר להיות היעה שעליו מערימים את כל הזבל... **זה עניין של בחירה!!** לא!! שלא תגיד שאי אפשר בדרך שלנו... שלא תתני תגיד שאדון אז נדברו ירה טילים נגד המושג מייל ולא שבק חיי לכל בריה... **לא!!! אני לא אתן לך את התירוץ הזה!!** אדרבה... אני דווקא מסכים איתך שאי אפשר... אתה צודק... אני לא מדבר נגד מייל... אני מדבר על אינטרנט **לא מסונון!!!!** גם גיליון זה נשלח לדפוס דרך מייל... וגם נשלח למקבלי המייל דרך אינטרנט... **אבל מסונון!!!!!!** ואת זה אתה יכול לעשות... **ותעשה!!!!** הגיע הזמן שתקבל החלטה בנושא!!!!

זה לא פשוט!!!! אנחנו נמצאים בעיצומו של בירור!!!! הקב"ה עושה סדר מופתי בעולם... הקב"ה מטאטא את כל הזבל שבעולם למקום אחד ויחיד... **לאינטרנט הלא מסונון!!!!** ומי כמון יודע עד כמה שאני צודק...

הקב"ה מערים ערימות של זבל במקום אחד מרוכז... העולם כבר כמעט נקי... וכעת יש לנו אפשרות לתפוס את עצמנו ברגע אחד לפני אחרון... לקבל החלטה לאן אני שייך!!!! האם אני שייך למטאטא או ליעה!!!!

האם אני בוחר לפנות ממני את הלכלוך!!!! או להיות זה שאליו מפנים את הלכלוך... האם להיות השעיר לה' שהוא מנקה את הקודש... או להיות השעיר המשתלח שאליו ועל הראש שלו התנקה הקודש...

זה לא צחוק!! אנחנו נמצאים בערב יום כיפור ונדרש מאיתנו לקבל החלטה!! ובינינו... ההחלטה היא לא לא עד כדי כך קשה כמו שאתה חושב... כי שוב: לא מבקשים ממך עכשיו לחזור להיות פרמיטיבי ולשלוח מכתבים בדואר ישראל במשך חודש וחצי... לא מבקשים ממך לחכות בבנק כמו פעם... לא!!! יש ב"ה מושג שקוראים לו מייל שהוא מיועד עבור מי שצריך את זה!! ואני סומך בעיניים עצומות על הבני תורה שעדיין אין להם את זה ולא צריכים את זה... שהם ילדים מספיק גדולים להבין **שהשורות האלו לא מיועדות עבורם...** אבל מי שכבר היה שם... מי שכבר טעם את הטעם של הקידמה הזו... ובאמת נורא נורא קשה לו להתנתק מהרמת חיים הזו... וזה הרי מה שגורם לך שאתה פשוט לא מסוגל לחשוב להפסיק עם זה!!!! אז לך תשאיר רב... והוא מסתמא יתיר לך להשתמש במייל מסונון... **אבל תהיה מסונון!!!!** אל תהיה פרוץ... אל תהיה מופקר... אל תהיה מחובר לכל הזבל המרוכז...

צריך לדעת שיש גבול כמה זבל יכול להיערם... יום אחד מפנים זבל...

הקב"ה ממתין שיתמלא סאתו של הזבל... וכשהוא יערם עד הסוף או אז יעלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו והקב"ה יקח יעה אחד וישלח את כל הזבל לארץ גזירה... צריך לדעת שיום יבא והקב"ה יסיים את הסיפור הזה... ו... ולך אסור להיות שמה ביום פקודה הזה!!!! כי אז כבר יהיה מאוחר... אנא ממך... בשעת מוסף של יום כיפור... ברגעים הנעלים של סדר העבודה... בשעה שאנחנו נאמר את הוידוי של הכה"ג על שעיר המשתלח... תקבל החלטה!!!! תחליט: אני לא יעה!!!! אני לא רוצה להיות שעיר המשתלח... אני בוחר בחיים ומדי במוצאי יום הכיפורים אני הולך לסנון את המחשב שלי... אין קבלה גדולה מזו... ואין לך פרפקליט טוב ליום הדין גדול מזה... אגוטע יום טוב.

לע"נ הצדיק ר' יהודה זאב
בן הרה"ק יחיאל צבי הי"ד (ליבוביץ)
נלב"ע זך אלול תש"ע תנצב"ה
לזכות חיים ברוך בן שרה פעשא
לברכה והצלחה בכל הענינים

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

ראש השנה

בליל ר"ה אלפים עוברים להתברך מפי מרן שליט"א בברכת לשנה טובה תכתב ותחתם, והנה לפני כשבע שנים למחרת ראש השנה היה רגע מיוחד שהיה אפשר לשאול, והגאון רבי אליהו מן תפס את הרגע שאל קמיה מרן שליט"א: "רבנו סיפר לי פעם שאנשים עוברים בליל ר"ה ואני אומר להם שנה טובה, יש כאלה שעוברים און אַעס זאָנצאָך נִיט אַרויס באַמיר דער לשנה טובה (=לא) יוצא מפי בקלות הברכת לשנה טובה) ויש פעמים שרבנו סיפר שזה לא קרה. כיצד השנה?"

רבנו שתק. חשב ואמר: האר"י הקדוש ידע על אחד מה נגזר עליו...
שאלה: אבל לומר ברכה, אם מן השמים לא מגיע לו אין את הברכה, וזה לא דגת ארי הק'.

תשובה: היו כל כך הרבה אנשים אין אני יכול לזכור (ראיתי שרבנו מתחמק) אחר כך, סיפר מרן, כל השנה הרב כץ זצ"ל מפתח תקוה התפלל בבהכ"ל הגדול כי ה' שם רב ובי"כ התפלל בישיבה ובליל יו"כ ה' מבדך איזה בחור אחד מבוגר שיה' לו שידוך ואמרו שה' מתקיים כל שנה ופ"א ברך את כל הבחורים המבוגרים ואני בתוכם ובשנה זו כולם התארסו וגם אני.

* * *

שאלו לרבינו הרי ראש השנה הינו יום דין על כל צרכי האדם למשך השנה כולה, ומשכך ראוי לבקש כל צרכו, מאידך ידועים דברי הזוהר הק' שהמבקש ברה"ה על עניניו הגשמיים הרי הוא ככלב המצווח "הב - הב", א"כ מה הדרך הנכונה? והשיב רבינו שליט"א, כי בודאי צריך להתפלל בראש השנה על כל צרכיו, הן הרוחניים והן הגשמיים, אמנם החושש לדברי הזוהר יכוון בלבם על צרכיו בעת התפילה, ולא יבקש במפורש.

בפיוט וכל מאמינים, אומרים, הטוב, ומטיב לרעים ולטובים. ושאל בן רבינו הגרא"ש שליט"א בשלמא שהוא מטיב לרעים הוי חידוש ושבח, אך מהו השבח והחידוש שהוא מטיב לטובים, הרי זהו סדר העולם כך, כמו שנאמר, ובחרת בחיים למען ייטב לך. והשיב לו, דהקב"ה מטיב הרבה יותר ממה שמגיע להם, וכמו שאמרו חז"ל מדה טובה מרובה, כנאמר בעשרת הדברות, ועושה חסד לאלפים לאוהביו ולשומרי מצוותיו, וזהו השבח להקב"ה שכולו טוב, וכל כך חפץ בטובת הבריות, שהוא טוב ומטיב לרעים, אף שאינם ראויים, ולטובים שהם ראויים, מטיב להם בכמה וכמה אלפי מדות יותר מהמגיע להם ע"פ טובתם.

"ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה". בימים הנוראים בתפלת 'ונתנה תוקף' הנאמרת בחזרת הש"ץ בתפלת המוספים אנו אומרים: "ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה". לשון "מעבירין" אומרת דרשני: מדוע לא נאמר "מבטלים" או "מקרעים" את רוע הגזרה? ותיירץ על כך רבינו שליט"א, על פי דברי המכילתא בפרשת משפטים: "גויים אין להם פדיון, ישראל יש להם פדיון, שנאמר: 'נתתי כפרך מצרים כוש וסבא תחתך'". כלומר, כאשר נגזרת גזרה על ישראל והם עושים תשובה, אזי מעבירים אותה מן השמים אל הגויים, כי לאחר שיצאה הגזרה היא מוכרחת לחול על מישהו! זהו גם הביאור במה שנאמר במגלת אסתר "ונהפוך הוא", שהועילו עם ישראל בתפלתם להפוך את הגזרה על הגויים. וכן מצאנו בתרגום שני על הפסוק "ויאמר המן למלך אחשורוש ישנו עם אחד", שהמן הסית את אחשורוש על הנהגת עם ישראל ביום הכיפורים, אשר "אמרין יומא הדין מתכפרין חובנא, וחובי די לנא מתכנשין ומתוספין על חובי בעל דבנא" (פי' ביום זה מתכפרים חובותינו, ונוספים על חובות שונאינו). אם כן, זהו שנאמר: "ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה, "כי לאחר שנגזרה הגזרה אי אפשר לבטלה, אלא שהתשובה מעבירה אותה אל הגויים!

(אורחות יושר)

תרי"ג גרעינים ברימון

באלול תש"ס, לקראת ראש השנה תשס"א, החלטתי לבדוק מה המקור למה שידוע ומפורסם שלרימון יש תרי"ג גרעינים - כנגד תרי"ג מצוות. שלחתי מכתב עם השאלה למרן שר התורה שליט"א ונעניתי: "הגאון מלבי"ם ז"ל בפסוק **כפלח הרימון**".

שמחתי ופניתי לעיין בדברי המלבי"ם. לתדהמתי לא מצאתי את הדברים כתובים שם. לא דבר ולא חצי דבר.

חלפה שנה, ולקראת ראש-השנה תשס"ב, שלחתי שוב מכתב וכתבתי שלא מצאתי את הדברים כתובים...

נעניתי - בקצרה כדרכו בקודש: "**אצלי נמצא**". כעת כבר לא הבנתי כלום: וכי יש גרסאות שונות בין דפוסי המלבי"ם?...

חלפו שנים והתעלומה נפתרה. בשבת חול-המועד פסח, תוך כדי קריאת מגילת שיר השירים, הבחנתי שהפסוק "**כפלח הרימון רָקֶתֶךָ**" חוזר על עצמו פעמיים. הראשון בפרק ד' פסוק ג', והשני בפרק ו' פסוק ז'. אני חיפשתי בפרק ו' - שם אכן המלבי"ם לא אומר מילה, אך בפרק ד' הוא אומר מפורשות: "**כפלח הרימון** שהוא מלא תרי"ג גרעינים - כן עצמותה [-של הנפש האלוהית שבאדם] מלאה אורות שכליות אלוהיות".

התפלאתי: הלוא כל התורה פרושה כשמלה, על כף ידו של מרן שר התורה שליט"א. הוא מיד הבין את טעוטי, אך לא העמיד אותי עליה. מדוע?!

לקח לי זמן לקלוט: הוא העדיף שאעמוד על טעוטי, בעצמי!!!

[נשלח ע"י הרה"ג חיים משה יהודה אורצל, מודיעין-עילית]

ידידינו החשוב הר"ר משה ניימן שליט"א (ער"ה תש"פ) שזוכה מדי שנה מזה שנים רבות להביא לרבינו אתרוג מהודר מפרדסו הידוע כמחזק ללא הרכבה כלל.

ותלמדם חוקי חיים - פרק כ"ב סדר ועקביות - המתכון להצלחה (ב)

עת לדבר ועת ללמוד. ספר התהילים ממתין על הסטנדר, ורבינו משוחח בעמידה עם בנו חביבו הגאון רבי שלמה שליט"א ראש ישיבות קרית מלך ותפארת ציון

השולחן אשר לפני ה'

איך נראה שולחן של אדם שמשיב לעשרות מכתבים ביום? אם נשווה למזכיר מוסד או למנהל עבודה, נמצא שולחן עמוס בחפצים וחומרים שרק בערב פסח מגיע זמן הפינוי שלהם... לרבינו ישנה קביעות רבת שנים להשיב לכל מכתבי השאלות הרבים הפונים אליו, בצד השולחן נערם באופן מסודר המכתבים שהגיעו מבית הדואר, ורבינו פותח מכתב אחר מכתב לפי הסדר של החשיבות: כהן, לוי, ולבסוף ישראל, כשאפילו גרגיר של לכלוך או שיירי מעטפה לא נמצאים על השולחן, הוא נשאר נקי ומסודר, ובצד השני של השולחן ערימת התשובות המכוננות לשלוח בדואר לשואל...

גם כשמוציא ספר לעיין בו, הוא חוזר מיד עם גמר השימוש לארון...

תמונה נדירה של רבינו והשולחן בשעת כתיבת התשובות. מימין: ערימת המכתבים. משמאל: התשובות המוכנות לשלוח לשואל. והשולחן אשר לפני ה' - נקי ונאה.

הסדר והנקיון עם הכבוד אותו הוא רוחש לספרים, מביא אותו לדאוג להם ולראות אותם בשיא תפארתם, כמו - להבדיל - מוכר בחנות הדואג בכל שעה שכל מוצרי התצוגה יהיו נאים ומסודרים.

מדף כרכי הש"ס בארוננו של רבינו. אפילו את ה'סימניות' סידר ישר ונאה שיהיו עומדות זקופים כמו חיילים...

סדר ומשמעת

כיום כבר הרבה מאנשי החינוך יודעים כי יש קשר ישיר בין סדר, נקיון, סדר יום מתוכנן לבין הקשבה ומשמעת, והתנהגות נאותה. ילד שסדר היום מבולבל, ואין לי תוכנית ברורה ומסודרת, יתקשה להתנהל בצורה נורמטיבית.

אך בדור הלא רחוק זה לא היה ברור כל כך.

את הנהגה זו של סדר, נקיון והקפדה על עקביות ועמידה בזמנים, לקח רבינו גם לנושא החינוך.

בתוך ביתו פנימה הוא החדיר לילדים בהנהגתו שלו - כי אין 'סתם'! לכל שעת לימוד, ולכל משחק יש את הזמן שלו, לא לומדים כי משעמם ולא משחקים כי זה מרתק, אלא לומדים בשעה שצריך ללמוד ומשחקים בשעה שהמוח או הגוף צריך לכך. ילדיו שיחיו יודעים לספר, כי לא קרה מעולם ואביהם הגדול פנה סתם כך ואמר בוא נלמד כי יש זמן מיותר... ללימוד היה זמן מסודר, בהספק קצוב.

הסבר הדברים הוא ברור: כשמחדירים בבית את הסדר ואת התוכנית היומית, יש זמן להכל, וכל דבר במועד שלו. לכל דבר מוצאים את הזמן וכל ילד ממצה את כוחותיו.

מודים דרבנו

(הרהורים בפתח מאמר האחרון לשנה זו):

במה אחלה פני קל, אכף לאלוקי מרום (עיין מיכה ו' ו'): עם סיום שנת תש"פ. לא אוכל שלא להביע מעט מזעיר הודאה להי"ת, על כל הטוב אשר גמלני. מידי שבוע ליבי מתרונן בקרבי, על הזכות מאוצר מתנת חנם, להיות שותף לדבר מצוה ולהפיץ מתורת מרן רשכבה"ג שליט"א.

בכל יום שלישי, בסייעתא דשמיא, מופץ הגליון העולמי 'דברי שי"ח' בדיוור ישיר למאות נקודות-מכירה בכל רחבי הארץ, וביום שלאחריו הוא נשלח לרבבות (!) מנויי הדוא"ל, רוב רובם, מעיינים בדברי התורה עוד טרם השבת, על מנת להנות בו את יושבי שולחנם בשבת קודש.

איני יודע בזכות מה, בודאי זכות אבותי עמדה לי, וכדי לעשות רצונם אקצר בשבחם, אך בד בבד עם ההודאה הנני זועק על העתיד, יהמו רחמך ה' אלוקינו, ונזכה הלאה להיות דבקים בתורה וחכמים, ונזכה ונחיה ונראה ששנת תשפ"א, הבאה עלינו לטובה תביא בכנפיה בשורת הגאולה במהרה בימינו.

זכות אבות יגן עלינו: רבינו שליט"א משתתף בשמחת נישואי אבי מורי רבי דניאל גולדשטון שליט"א, כשפניו אל מול שולחן הכבוד.

סדר עולם

כפי שהבאנו במאמר הקודם, רבינו שליט"א שם והשקיע הרבה כוחות בסדר ונקיון, ולימוד בעקביות ובזמן מסודר.

נוסיף, כי לא רק לגבי הנהגתו האישית נהג כן, אלא את ענין הסדר והנקיון לקח גם לדברים שבקדושה: קפידא יתירה הוא מקפיד שכל ספרי הקודש בארון יעמדו ישר ומסודר, לתת כבוד לספרים. בני הבית ובאי בית הכנסת הקבועים יודעים כי אם הוא יבחין מרחוק בספר 'שוכב' או עומד עקום, או יקום מיד לסדר אותו.

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏡 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש לחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה-4310